శ్రీరస్తు.

కళాపూర్ణోదయము.

పింగళి సూరనామాత్యప్రణీతము.

బ్రహ్మశ్రీ, శతావధాని

పురాణం. సూర్యనారాయణతీర్థులవారిచేఁ

పరిశోధితము.

వావిళ్ల - రామస్వామిశాస్త్రులు

అండ్ సన్సు వారిచేఁ

ప్రకాశితము.

తండియార్పేట, చెన్నపురి.

1910.

భూమిక.

ఈకళాపూర్ణోదయ మనుకల్పితప్రబంధమును సహృదయహృదయానురంజకముగా నపూర్వకథాకథనవైచిత్రీధుర్యంబుగా శృంగారాదిరసములను దత్తదుచితభంగిని బొందుపఱచి మంచిశైలిని రచించి తనపాండిత్యమును బుద్ధిచాతురిని లోకుల కత్యాశ్చర్యం బగునట్లుగా వెల్లడిచేసినమహానుభావుఁడు పింగళి, సూరన యనుమహాకవి. ఈతఁడు రచించినగ్రంథములలో నెల్ల నిదియే ముఖ్యమైనది.

ఈకవి కృష్ణదేవరాయలయాస్థానములోనికవీశ్వరులలో నొకఁడని కొందఱందురు గాని యది సరి గాదు. ఈయన నంద్యాలసంస్థానాధిపతి యైనకృష్ణరాజునాస్థానములో నున్నవాఁడని గ్రంథమే చాటుచున్నది. కృష్ణదేవరాయలు 1530 వ సంవత్సరమున మృతి నొందె ననియును, నంద్యాలకృష్ణరాజునకు 1560 ప్రాంతముల నీగ్రంథము కృతి యీఁబడి యుండె ననియు మ-రా-శ్రీ, కందుకూరి-వీరేశలింగముపంతులవారి యాంధ్రకవులచరిత్ర నుడువుచున్నది.

తెలుఁగుప్రబంధములలోఁ బ్రాముఖ్యతను గన్న యీప్రబంధమును ముద్రింపింపవలయు నని మేము చాలాదినములనుండి కృతప్రయత్నుల మయ్యును నితరగ్రంథములఁ గొన్నిఁటిని ముద్రింపించి పిమ్మట దీని ముద్రింపింత మనుకొనుచుండఁగా నింతట శ్రీమత్పిఠాపురసంస్థానప్రభువు లగు శ్రీరాజా రావు వేంకటకుమారమహీపతి సూర్యారావు బహదరువారీగ్రంథముద్రణకుఁ దగినధనసహాయ మొనర్చి మా కెంతయుఁ బ్రోత్సాహముఁ గలిగించినందున నిప్పటికి దీనిని 1888 వ సంవత్సరమున ముద్రిత మైనయొక్కప్రతినే యాధారముగాఁ జేసికొని వీలయినంతవఱకు సవరించి ముద్రింపించితిమి. ముద్రణావస్థలోఁ దటస్థించినలోపము లెవ్వి యైన నున్నచో "గచ్ఛతః స్ఖలనం క్వాపి" యనున్యాయము తా మెఱిఁగినదియే కనుక మన్నింపవలయు నని చదువరులఁ బ్రార్థించుచు మ మ్మింకను నుద్గ్రంథములు ముద్రింపించుచుండుట కై ప్రోత్సాహము కలిగించుచుందురు గాక యని శ్రీవారికిఁ గృతజ్ఞతాసూచకముగా ననేకధన్యవాదములఁ జేయుచున్నారము.

ఈగ్రంథముపై శ్రీమైసూరుమహారాజావారికాలేజీలో హిస్టరీప్రొఫెసర గు మ-రా-రా-శ్రీ, కట్టమంచి - రామలింగారెడ్డి ఎమ్, ఏ. గారు వ్రాసినవిపుల మగు విమర్శనము కొలఁదిదినములలోనే ముద్రించి కళాపూర్ణోదయపాఠకమహాశయుల కందింతుము.

ఇట్లు భాషాసేవకులు,

ఏతద్గ్రంథస్థనామావళి.

పూర్వకథ. *

1 కలభాషిణి (కథానాయిక).
2 నారదుఁడు.
3 మణికంధరుఁడు (నారదశిష్యుఁడు).
4 రంభానలకూబరులు.
5 కృష్ణుఁడు-మొ.
6 మణిస్తంభుఁడు.
7 దేవలోకపుచిలుక.
8 ఇంద్రుఁడు.
9 మృగేంద్రవాహన.
10 మాయారంభ.
11 మాయానలకూబరుఁడు.
12 సుగాత్రి (సుముఖాసత్తి).
13 శాలీనుఁడు (మణిస్తంభుఁడు).
14 అలఘువ్రతుఁడు (మళయాళపుబ్రాహ్మణుఁడు).
15 మణికంధరహారము.

ఉత్తరకథ. *

1 కళాపూర్ణుఁడు (కథానాయకుఁడు
2 మధురలాలస (నాయిక).
3 బ్రహ్మ.
4 సరస్వతి.
5 మదాశయుఁడు (నాయికతండ్రి).
6 రూపానుభూతి (నాయికతల్లి).
7 అభినవకౌముది (గంధర్వస్త్రీ).
8 ప్రథమాగమాదులునలుగురు (పుత్రులు).
9 స్వభావుఁడు (సిద్ధుఁడు).
10 సత్వదాత్ముఁడు.
11 దత్తాత్రేయుఁడు.
12 యజ్ఞశర్మ.
13 దేవవిమానము.

* ఈగ్రంథమందలి మొదటినాలు గాశ్వాసములు పూర్వకథగను దక్కి-యుత్తరకథగను నూహించునది.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

పీఠిక.

లావణ్యవతీకుచద్వితయకాశ్మీరప్రభాచారువ
క్షోలంకారమణిప్రకాండము నవీనార్కుండుగా సన్మనో
నాళీకావిరతప్రభాత మగుచున్ భాసిల్లుతత్త్వంబు నం
ద్యాలశ్రీనరసింహకృష్ణవిభు నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతన్. 1

చ. ప్రమదవిలాసనర్తనవిభాసురగోపకిశోరమూర్తితోఁ
దమ కిలువేలు పై వెలయుతాండవకృష్ణపదాబ్జసేవ ను
త్తమతనయాదిసంపదలు తామరతంపర లై ప్రవర్ధిలన్
రమణఁ దనర్చుఁ గావుత ధరన్ నరసింగయకృష్ణుఁ డెంతయున్. 2

మ. వలకేల్ దాపలికిం గుచస్తబకసేవాలోలతం బోవ డాఁ
పలికేల్ సిగ్గున మాన్ప నల్క నది తత్పార్శ్వంపులేఁజెక్కుఁ గో
మలపాదంబును ముట్టుచున్ వలచు బ్రహ్మాం బర్ధనారీశ్వరుం
డెలమిన్ నిత్యముఁ బ్రోచుఁ గృష్ణవసుధాధీశున్ నృసింహాత్మజున్. 3

చ. అనయము ప్రేమ సంధిలఁగ నాస్యచతుష్టయయౌగపద్యచుం
బనఘనకాంక్షఁ బోలె నిగమంబులపేరిట నాల్గురూపులం
దనరెడుభార్యమాట జవదాఁటక సృష్టి యొనర్చువారిజా

చ. ఒనరఁగ నూర్ధ్వలోకమున నుండి ధరిత్రికి డిగ్గుగంగకున్
మనసిజవైరిమౌళియు హిమక్షితిభృత్కటకంబువోలె శో
భనరసభవ్యకావ్యమయభారతికిన్ వసతిస్థలంబు లై
తనరెడువామలూరుభవతాపసు సాత్యవతేయుఁ దెల్పెదన్.

చ. పలుకఁ దలంప దవ్వ లగు భారతరామకథార్థముల్ విభా
సిలఁగ నరంటిపం డొలిచి చేతికి నిచ్చినరీతి నాంధ్రవా
క్సలలితశక్తి నందఱకు సుప్రథితంబులు చేసినట్టిధ
న్యుల నుతియింతు నన్నయబుధోత్తముఁ దిక్కన నెఱ్ఱసత్కవిన్.

ఉ. మెచ్చి యొకింత గౌరవము మెచ్చక యుండి లఘుత్వలేశమున్
దెచ్చుటకున్ సమర్థులె కృతిక్రియకుం గుకవిత్వగర్వితుల్
తచ్చరితంబుపేక్ష కుచితం బగుఁ గాక నగంగి నైన నా
క్రుచ్చి యజాగళస్తనసగోత్రుల వారల నెన్న నేటికిన్.

సీ. విశ్రాంతి విరతి గావింపక సారవ, త్సాహిత్యసౌమనస్యంబు లెఱిఁగి
సమయంబు దప్పక శ్రవణకఠోరంబు, లైనశబ్దముల సంఖ్యాకులాత్మఁ
జేయక సత్పరిచితసుకుమారవా, క్సరళితాభిప్రాయంగా నొనర్చి
పదబంధశిథిలతఁ బాటిల్లఁగానీక, యోచందములయందు నేమరిలక.

ఆ. పరఁగుకవియు దోహకరుఁడును యశము దు, గ్ధమును బడయు నట్లఁ గాని
కృతి దురాప మొదవు కీర్తియుఁ బాలు సీ, కుంట గాదు సూనయోగ్యుఁ జె

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబుఁ గావించి సుకవుల సేవించి కుకవు లుపేక్షా
త్రదండ్యు లగుట భావించి సకలలక్షణలక్షితం బైనమహాప్రబంధంబు కీర్తి
ణం బనియు నితరం బపహాసకారణం బనియు నూహించి యెట్టియేనియ
క్క సరసప్రబంధనిబంధనంబునకు జాతకౌతూహలుండ నై యుండునంత.

సీ. తనకీర్తి సకలదిగ్దంతిదంతానంత, కాంతిపంక్తికిఁ జెలికత్తె గాఁగఁ
దనప్రతాపంబు మార్తాండమండలచండి, మోపదేశమునకు నొజ్జ గాఁగ
దననీతిపస యుగంధరభట్టిచాణక్య, ఘనచాతురికి నిదర్శనము గాఁగఁ
దనవిలాసంబు కందర్పేంద్రనందన, వార్తకు ఖండనవాది గాఁగ

తే. వెలయుమనుమార్గవర్తనావిరతవిహిత, ధరణిపరిపాలనాస్ఫురితరాజ్య
వైభవుండు నృసింహభూవరసుతుండు, జిష్ణుతుల్యుండు నంద్యాలకృష్ణవిభు

వ. అనర్ఘ్యమణిమయాభరణకిమ్మీరితదిగంతరుండును, గంధసారకస్తూరికాద
లేపసౌరభసంవాసితపర్యంతభాగుండు నగుచుం జెలువు మీఱి కొలువున్నయెడ
న గురుశుక్రనీతిచాతురీవిఖ్యాతనంచనాచుంచుపంచాంగనయజయార్జితయ
పితశేముషీవిశేషవైయాత్యు లగునమాత్యులును, సదనూచానసంపదా

యమానశాంతికర్మదూరవారితదైవికాత్యాహితు లగుపురోహితులును, కాణాదకాపిలగౌతమీయజైమినీయవైయాసికపాతంజలతంత్రరాద్ధాంతపూర్వపక్షవైపరీత్యకరణచణయుక్తికల్పనానల్పకల్పితప్రతివాదిబుద్ధివిధ్వంసు లగువిద్వాంసులును, బ్రాహ్మపాద్మవారాహవైష్ణవమాత్స్యమార్కండేయభాగవతబ్రహ్మకైవర్తకౌర్మగారుడస్కాందాది నిఖిలపురాణకథాకథనపాండిత్యపరితోషితాంతర్వాణికు లగుపౌరాణికులును, ఆశుమధురచిత్రవిస్తారకవితావిజృంభణస్తంభితబాణభవభూతికాళిదాసముఖ్యవిఖ్యాతిగౌరవు లగుకవులును, బహువిధపురాతనజ్యోతిష సిద్ధాంతసంఘర్షనిశితమతిచతురిమసమధిగతకళాకాష్ఠానిమేషాదిసూక్ష్మసూక్ష్మతరసూక్ష్మతమకాలకలనాకౌశలప్రకాశకీర్తికు లగుమౌహూర్తికులును, ధన్వంతరిదస్రచరకప్రముఖనిఖిలాద్యవైద్యవైశారద్యదృష్టాంతభాజ నాయుర్వేదవేదిత్వవైభవాలంకారు లగునగదంకారులును, విశ్వావసుతుంబురునారదాంజనేయభరతమతంగకోహళదత్తిలప్రభృతిగాంధర్వకౌశలగౌరవస్మరణగానమాధురీధురీణతాప్రీణితబుధశ్రేణికు లగువైణికులును, రూపలావణ్యవిభ్రమవిలాసవిభవవిస్మాపితవివిధజనస్వాంత లగువారకాంతలును, నిరంతరపరిణతబహువిధప్రహరణవ్రణకిణగణకాఠిన్యఖండితకంకటాపేక్షవక్షోవిభాగజోఘుష్యమాణశౌర్యసాహసోద్భటు లగుభటులును, యథోచితప్రదేశవర్తు లగుచుం గొలువ వేత్రహస్తజనసమాఖ్యానసందర్శితసామంతకుమారులసేవలు కటాక్షహాసభాషణాదుల నాదరింపుచు గీతవాద్యతాళానువర్తినర్తకీనర్తనప్రవర్తనంబు లవధరింపుచు ననేకవిధరాజ్యకార్యవినియుక్తు లైనయధికారిపురుషులవిన్నపంబు లాలింపుచు వందిబృందపఠ్యమానబిరుదావలీప్రబంధమందరశబ్దార్థచమత్కారంబులు పరికింపుచు నొడ్డోలగం బై కూర్చుండి కార్యప్రసంగవశంబున. 11

సీ. శోభితాపస్తంబసూత్రు గౌతమగోత్రుఁ, సుచరిత్రుఁ బింగళిసూరసుకవి
పౌత్త్రు నన్నపరతిభావసదౌహిత్త్రు, నమరధీనిధికి నబ్బమకుఁ బుత్త్రు
ననుజన్ము లైనట్టియమరనయెఱ్ఱనార్యులు భక్తి సేవింప నలరువాని
సత్కావ్యరచనావిశారదుం డగువాని, సూరననామవిశ్రుతుని నన్నుఁ
ఆ. బ్రియము సంధిలంగఁ బిలిపించి బహువస్త్ర, భూషణాదిదానములఁ గరంబు
సంతసం బొనర్చి యెంతయు గౌరవ, మొసఁగ మధురఫణితి నిట్టు లనియె. 12

శా. నీచే నొక్కమహాప్రబంధము గడున్ నిర్ణిద్రసారస్యలీ
లాచిత్రం బగుదాని నోయనఘ వాఙ్మయంబు సేయించుకో
మాచిత్తంబున వేడ్క యుండు నది నీమాధుర్యధుర్యోరువా
గ్వైచిత్రిన్ సఫలంబు సేయుము సుధీవర్గంబు లోహో యనన్. 13

మ. ఇటముల్ గారుడసంహితాదికృతు లీవిం పొందఁగాఁ బెక్కొన

ఘటనఁ రాఘవపాండవీయకృతి శ•క్యంబె రచింపంగ నె
చ్చట నెవ్వారికి నీక చెల్లె నది భా•షాకావ్యముం జేయఁగన్.

క. అని యాదరణము మిగులం, దనర నియోగింప నేను • నాకొలఁది గనుం
గొన కీయకొంటిఁ దగ నా, యనఘుఁడు సంకల్పసిద్ధుఁ • డనునమ్మికచేన్.

వ. ఇవ్విధంబునం బూని యమ్మహాప్రభువునగౌరవనియోగంబునకు ననుగుణం
మదీయశక్త్యనుసారంబున విచారించి యపూర్వకథాసంవిధానవైచిత్రీమ
యంబును శృంగారరసప్రాయంబును బుణ్యవస్తువర్ణనాకర్ణనీయంబును నగు
పూర్ణోదయం బనుమహాకావ్యంబు నిర్మింపం గడంగితి నట్టిమదీయకృతి క
రుం డగుచుం బెం పొందునంద్యాలకృష్ణభూవిభునివంశావతారం బెట్టి దనిన

తే. సకలకువలయపాలనై•శ్వర్యయుతుఁడు, చండధామకృతశ్రీఘ•నుండు నైన
రాజచంద్రుండు జగతిఁగ•రంబు వెలయు,సంతతోదయసౌభాగ్య•శాలియగు

తే. అత్రిలోచనభవుఁ డయ్యు • నతఁడు మీఱె
నపరిమితతారకావళి • కధిపుఁ డగుచుఁ
దాఁ ద్రిలోచనభవుఁ డయ్యు • ధరఁ గుమారుఁ
డేకతారకజయ మొందు • టేమియరుదు.

క. ఆచంద్రునివంశంబున, భూచంద్రుం డారెవీటి•బుక్కనరేంద్రుం
డాచక్రవాళశైల, ప్రాచక్రస్ఫూర్తికీర్తి•సాంద్రుఁడు పుట్టెన్.

క. ఆబుక్కనృపాలునిబా, హాబలముకొలంది తదసి•హతరిపువీర
ప్రాబల్యనిరాకృతనల, కూబరునకుఁ దెలియుఁ దెలిసి•కొనఁ గలఁడేనిన్.

చ. మతి నజుఁ డంచు రూపమున • మన్మథుఁ డంచు నయోన్నతిఁ బృహ
స్పతి యనుచుఁ వదాన్యతను • భానుసుతుం డనుచుఁ నుతించు నా
ర్యతతి "నిరంకుశాః కవయ" • యం చది యోర్చుట గాని బుక్కభూ
పతికి సముండు లేఁడు తలఁ•పఁ భువనంబున నేగుణంబులన్.

క. పావనగుణ యగునబ్బల, దేవిని గులశీలగుణని•ధిఁ మఱి బల్లా
దేవిని వివాహ మయ్యె మ, హావిభవుఁడు బుక్కనరవ•రాగ్రణి వేడ్కన్.

క. అందును బల్లాదేవికి, నందను లుదయించి రింద్ర•నందనసదృశుల్
చందనవిశదయశుల్ సం, క్రందనపైభవులు రామ•రాజప్రముఖుల్.

ఉ. భూమహనీయశీలుఁ డగు•బుక్కయయగ్రవధూటి కబ్బలాం
బామణికిఁ జనించిరి స•మస్తగుణాఢ్యుఁడు సింగరయ్యయుఁ
రామవిభుండు డౌబళధ•రారమణుండును విక్రమాన్వయో
ద్దామత నొప్పునీతికి ను•దగ్రజయాభ్యుదయంబులుం బలెన్.

ఉ. అందును సింగభూరమణుఁ • డౌబళదేవిని బెండ్లి యాడి సం

నందవిధాయి నిర్మలగుణప్రకరుఁ డా నరసింగరాజు శ్రీ
నందనతుల్యు నారవిభు నవ్యపురూరవుఁ దిమ్మపార్థివున్. 25

ఉ. వ్రాలినకీర్తిఁ బెంపెసఁగి వారలలో నరసింహరాజు నం
ద్యాలపురాధిపత్యవిభ వాతిశయంబు వహించి మించె ను
ద్వేలనిరూఢి నెల్లెడల విశ్రుత మై తనవంశ మెల్ల నం
ద్యాలపదప్రసిద్ధిఁ దన రారుచు నెంతయుఁ దేజరిల్లఁగన్. 26

క. ఆనరసింగక్షితిపతి, మానవతీతిలక మైన మాదలదేవిన్
భూనుతసమస్తగుణాల, క్ష్మీనిధిఁ దగఁ బెండ్లియాడెఁ గీర్తి దలిర్పన్. 27

సీ. మందారమందాక్ష సందాయిదానప్ర, సిద్ధుండు సింగరక్షితివరుండు
గర్వితారాతిదో ర్గర్వనిర్వాపణో, దీర్ణుండు నారధాత్రీవిభుండు
భూభువనప్రశం సాభిశోభితమహా, ప్రాభవాఢ్యుఁడు కుమారాబళుండు
శరదిందుచంద్రికా పరిశుద్ధవిహసన, స్ఫురదనర్ఘకీర్తి వరదరాజు

తే. ప్రచురవిక్రమరఘుపతి రఘుపతియును, దనయు లేవురు గల్గి రుదాత్తసకల
గుణగరిష్ఠులు నరసింగ కుంభినీత, లాధినాథున కమ్మాద మాంబయందు. 28

క. నరసింగవిభునిసింగరి, నరవరుఁ డసమానుఁ డధిక నయసారత ని
ర్భరశూరత నతిధీరత, నరు దగుదానక్రియావి హారత నిలలోన్. 29

క. నారాయణభక్తుఁడు సుజ, నారాధనపరుఁడు జలరుహాక్షీసుమనో
నారాచుఁడు నరసింగయ, నారావనిపాలకుండు నరవిభుఁ డాజిన్. 30

సీ. స్వారాజభావంబు కారణంబుగ నేమొ, శక్రుండు నెలవున జడియ కునికి
మిత్రపుత్త్రితఁ దాను మిత్రుండ నని యేమొ, యముఁ డాత్మపురమునఁ దెమల
వారుణీసేవామ దారూఢిచే నేమొ, జలభర్త దనవీటఁ గలఁగ కునికి [కునికి
తల్లడం బేల యే ధనదుండ నని యేమొ, ధనరాజు నిజపురిఁ దలఁగ కునికి

తే. తమకు మఱి దిక్కు లేమిని దలఁకి యేమొ
కడమనలువురు మూలల నడఁగి యునికి
వీరవరుఁ డైననంద్యాల నారవిభుని
యాజి ఘోరభేరీధ్వను లడరునపుడు. 31

చ. పగ లనుశబ్దమాత్రము న భఃకుసుమంబు నిజంబు నారభూ
జగదధిపప్రతాపగుణ సంపదచే గవిఁ దత్సమానుఁగాఁ
దగునె నుతింప నారవి ప్రతాపమహత్త్వముచేతఁ జేర్చుచున్
బగ లొకనాఁడు దప్పక యపారతఁ జొప్పడుఁ గాక మానునే. 32

చ. వదలక యుత్కళేంద్రుని స వాయిబరీదు నడంచుదురయున్

నెదిరిచి కొండవీటికడ ♦ నెవ్వరు సాటి విచిత్రశౌర్యసం
పదపస నారసింహవిభు♦పట్టికి నారనృపాలమౌళికిన్.

సీ. శ్రీవిష్ణుపదభక్తి♦చే ధర్మసంపత్తి, ధర్మసంపత్తిచే♦తను జయంబు
జయసిద్ధిచేత నుఁ♦జ్జ్వలబాహుశౌర్యంబు, శౌర్యగౌరవముచేఁ ♦ జతురనీతి
నీతిపెంపున మహా♦నీయసామ్రాజ్యంబు, సామ్రాజ్యమహిమచే ♦ శాంతిగుణఁ
శాంతిచే వేదాది♦సకలసద్విద్యలు, విద్యలచే బుద్ధి♦విలసనంబు

తే. దానఁ బాత్రవివేకంబు ♦ దాన నీగి, దానఁ బ్రవిమలకీర్తియు ♦ దానఁ గులఁ
బ్రేమ నత్యంతము నలంక♦రించుకొనియె, భళిర నంద్యాలనారభూ♦పాలకుం

చ. ఘనతరదానచాతురిన ♦ కాదు శ్రుతిస్మృతిశాస్త్రనైపుణం
బునను బుధానురంజనుఁడు ♦ భూరిశుచిత్వమునంద కాదు శో
భనపుఁబ్రతాపసంపదను ♦ బావకుఁ డానరసింగభూపనం
దనుఁడు కుమారయోబవసు♦ధాతలనాయకుఁ డివ్వసుంధరన్.

ఉ. సాత్త్వికతాపరాయణుఁడు ♦ సత్యవచస్కుఁడు దానశాలి దో
స్సత్త్వవిజృంభితుండు రణ♦శౌర్యధురీణుఁ డకల్మషుండు ధీ
రత్వమునన్కిపట్టు చతు♦రత్వనిధానము నీతిపద్ధతీ
తత్త్వవిశారదుండు వర♦దక్షితిపాలుఁ డలోలుఁ డెయ్యెడన్.

క. కరుణాఘనవీక్షణమున, శరణాగతరక్షణమున ♦ సంగరశౌర్యా
భరణాహితశిక్షణమునఁ, దిరముగ రఘుపతియ రఘుప♦తిం దలఁపోయన్.

ఆ. అందు సింగరయ్య ♦ యనవద్యగుణ గౌర,మాంబఁ బెండ్లియాడి ♦ యాత్మజుల
గనియె నారసింహ♦జననాథు రఘుపతి, ఖ్యాతతేంద్రు నోబ♦మనుజవిభుని.

క. ఆనారసింహవిభుఁ డస, మానగుణుఁడు రఘుపతిక్షు♦మావరుఁడు యశ
శ్శ్రీనిధి యహోబళాఖ్యధ, రానాథుఁడు సకలగుణవి♦రాజితుఁ డయ్యెన్.

క. ఆముప్వురలో నగ్రజుఁ, డై మించునృసింహునకుఁ ద♦దంగన యగుశ్రీ
రామాంబకు నుదయించె మ, హామతి నావళిచినోబ♦ళాఖ్యుఁడు వెలయన్.

ఉ. దేవవిభుండు భోగమునఁ ♦ దీవ్రమయూఖుఁ డఖండచండతే
జోవిభవంబునం దపన♦సూనుఁ డనూనవితీర్ణి పెంపునన్
దైవతమేదినీధరము ♦ ధైర్యమహత్త్వమునం దలంపఁగా
నావళిచిన్నయోబమను♦జాధిపముఖ్యుఁడు రాజమాత్రుఁడే. 4

క. ఇది సింగరయ్యసంతతి, తదనుజునుజుఁ డగునోబ♦ధరణిపువంశా
భ్యుదయక్రమ మభివర్ణిం, చెద నిఁక భువనప్రసిద్ధి ♦ చెన్నెసఁగంగన్. 4

ఆ. ఆకుమారయోబ♦భూకాంతుఁ డింపుతోఁ, బెండ్లియాడె గుణగ♦భీరచరితఁ

సీ. నానాగుణైకనిధానంబు నా నొప్పు, నరసింగమేదినీనాథవర్యు
నిద్ధంపుఁగీర్తులఁ దద్దయు విలసిల్లు, నట్టిపెద్దయహోబళాధిపతిని
నాదిమనృపగతి మేదినీజనములఁ, బ్రోదిసేయుచు నొప్పుమాదవిభుని
సన్నుతోన్నతవృత్తి నెన్నికఁ గన్నట్టి, చిన్నయహోబళక్షితితలేంద్రు
తే. సారతరచారుచారిత్రు నారనృపుని, నాకుమారోబళుండు తిమ్మాంబయందుఁ
గనియె నేవురుసుతుల సత్కాంతియుతుల, విష్ణుసేవాభిరతులఁ బ్రవీణమతుల.
క. అందు నరసింగవిభుఁ డిం, పొందఁగఁ దాఁ బెండ్లి యాడె నుభయకులశ్రీ
సౌందర్యగుణచరిత్రము, లం దిరమై తనకుఁ దగినలక్ష్మీదేవిన్. 45
స్రగ్ధర. ఆలక్ష్మీదేవియం దాయతమతి నరసింగావనీశుండు గాంచెం
ద్రైలోక్యస్తుత్యులన్ నందనుల నురుయశోభవ్యు నోబాహ్వయక్ష్మా
పాలోత్తంసుం గవిత్వప్రముఖబహుకళాపారగుం దిమ్మరాజున్
బాలాదిత్యోపమానప్రచురతరరుచిస్ఫారు నారక్షితీంద్రున్. 46
ఉ. వైభవజృంభణావమతవాసవుఁ డిందుముఖీనవీనచే
తోభవమూర్తి కల్మషవిదూరుఁడు నిత్యరమావిహారలీ
లాభవనాయమానసువిలాసకటాక్షనిరీక్షుఁ డాకుమా
రోబళునారసింహసుతుఁ డోబళు నెన్నిక కెక్కె నెంతయున్. 47
శా. అత్రాసోజ్జ్వలశూరతాగుణకుమారాహోబళక్ష్మాపస
త్పుత్త్రశ్రీనరసింహతిమ్మవిభుకీర్తుల్ మీఱి యత్యంతవై
చిత్రిం దిక్తటులన్ నటింప నది దా శీలింపుచున్నట్ల తత్
స్తోత్రాకారసరస్వతీసతి నటించున్ సూరిరాడ్జిహ్వలన్. 48
క. ఏసీమ నెదురు లేక వి, భాసిలు నంద్యాలతిమ్మపార్థివుబలముల్
వాసి గలయతివిభాసి, ప్రాసాదులతోడ సత్ప్రబంధములగతిన్. 49
ఉ. భూలలనాలలామ కడుఁ బొల్పెసలారెడు వేడ్కతోడ నం
ద్యాలకుమారయోబనరనాథునృసింహునినారశౌరియు
త్తాలభుజాగ్ర మెక్కుటయుఁ దక్కక యెక్కెఁ దదీయకీర్తియున్
బాలసుమేరుశృంగము సపత్నికి మచ్చర మెచ్చ కుండునే. 50
ఆ. అతనిపిన్నతండ్రి యగుపెద్దయోబభూ, నాయకుండు గాంచె నందనులను
సారసుగుణమణిపయోరాశి నుద్దండ, యోబళేంద్రుఁ జిన్నయోబళునిని. 51
ఉ. ధీరజనాభివర్ణ్యుఁడు తదీయకనిష్ఠపితృవ్యుఁ డుజ్జ్వలా
కారుఁడు పిన్నయోబళుఁడు గాంచెఁ దనూజుల మువ్వురన్ మనో
హారిగుణోన్నతుం దిరుమలయ్యను రాజమనాముఁ గృష్ణభూ
మీరమణోత్తమున్ దిశల మించి నిజాన్వయకీర్తి వర్ధిలన్. 52

బాలు పొందుతదనుజన్ముని, విలసితవంశక్రమంబు ♦ వివరింతు నిఁకన్. 53

ఉ. సంగరపార్థుఁ డావరద♦శౌరి సుతత్రితయంబుఁ గాంచె నా
త్మాంగన యైనశ్రీతిరుమ♦లాంబికయందు మహాగుణాఢ్యు శ్రీ
రంగజనాధిపున్ బుధవ♦రప్రణుతున్ నరసింగమేదినీం
ద్రుం గవిపోషణాతిచతు♦రుం గనకక్షితిపాలశేఖరున్. 54

తే. అందు శ్రీరంగరాజు స♦మస్తగుణని, కేతనుం డాశ్రితసుపర్ణ♦కేతనుండు
తనకుఁ గులరూపగుణములఁ ♦ దగినయట్టి, తిరుమలాంబికఁ బెండ్లి ♦ యై తేజరిల్లె.

సీ. శోభనజయలాభ♦సౌభాగ్యభూభర, ణాభిశోభితుఁ డైన♦యాబళేంద్రు
నిర్మలసత్కర్మ♦ధర్మనిర్మితబుధ, సమ్మోదుఁ డై యొప్పు♦తిమ్మవిభుని
సురదంతిశరదభ్ర♦హారదంతిరిపునిభ, స్ఫురదుదంచితకీర్తి ♦ వరదవిభుని
విష్ణుసేవాధ్యంభ♦విష్ణు నిత్యాచార, నిష్ణాతహృదయుని ♦ కృష్ణనృపుని

తే. నందనులఁ గాంచె నలువుర ♦ నందనద్రు, మానువర్తనకీర్తనీ♦యానవరత
దానముదితార్యతతుల♦ననూనమతుల, రమణిఁ దిమ్మాంబయందు శ్రీ♦రంగరాజు.

తే. అట్టిశ్రీరంగవిభుద్వితీ♦యానుజునకుఁ
గనకవసుధాధిపతికిని ♦ గలిగె సుతుఁడు
ధరణిఁ గనగిరియాబళే♦శ్వరుఁ డనంగ
నభినుతాహ్వయుఁ డగుచుఁ బెం♦పారె ఘనుఁడు. 57

వ. ఇది వరదరాజువంశక్రమంబు. 58

తే. ఇట్టివంశాభివృద్ధికి ♦ హేతువు లయి, తనరుసౌజన్యనిధు లన్న♦దమ్ము లెపుడు
తనదుసౌభ్రాత్రమునకుఁ జి♦త్తముల నలర, వెలసె నంద్యాలనారపృ♦థ్వీవరుండు.

క. ఆనారక్షితిపాలుఁ డ, నూనశ్రీవిభవసముచి♦తోద్వాహవిధిం
బూని వరియించె నిజరూ, పానుగుణం దిరుమలాంబ ♦ నధికప్రీతిన్. 60

తే. పుణ్యకులశీలమహిమల♦ప్రోక యనఁగ, నిష్కళంకపాతివ్రత్య♦నిధి యనంగ
వెలయు నంద్యాలనారభూ♦విభునిదేవి,పరమశుభగుణనికురుంబ ♦ తిరుమలాంబ.

క. ఆతిరుమలాంబయందుఁ బ్ర, భూతయశుఁడు నారవిభుఁడు ♦ పుత్త్రులఁ గనియెం
బూతాత్ముల నరసింగ, క్ష్మాతలవిభు మాదనృపునిఁ ♦ గనకక్షితిపున్. 62

ఉ. ఉన్నతిఁ బేర్చి యందు వెల♦యున్ నరసింగవిభుండు శౌర్యసం
పన్నుఁ డటంచు విద్యఁ బ్రతి♦పన్నుఁ డటంచుఁ గవీంద్రకోటికిన్
సన్నిధి యంచు నిత్యహరి♦సన్నిధి యంచు విపన్నరక్షణా
సన్నుఁ డటంచు నెప్పుడుఁ బ్ర♦సన్నుఁ డటంచు జనుల్ నుతింపఁగన్. 63

శా. స్ఫూర్తిఘోషిధి నిరంతరం బగుచు నె♦చ్చోట్లం బ్రకాశింపఁగా
వర్తిల్లున్ భువనంబులందును సహా♦వస్థానవత్కౌముదీ
మార్తండద్యుతివైభవంబులు ననిర్మ♦ర్యాదవైచిత్రితోఁ
గీర్తింపన్ వశమే నృసింహవిభుస♦త్కీర్తిప్రతాపోన్నతుల్. 65

ఉ. భానుసమానతేజుఁడు వి♦భాసురరూపమనోజుఁ డుజ్జ్వలా
నూనయశోవిభాసి విభ♦వోదయనిత్యవిలాసి విశ్వస
న్మానితవర్తనుండు కవి♦మండలనిర్మితకీర్తనుండు ల
క్ష్మీనవమాధవుండు నర♦సింహునినారయమాధవుం డిలన్. 66

క. వితరణమున రణమున ను, న్నతవినయంబున నయంబు♦నం దన కిలలోఁ
బ్రతి లేక నారభూపతి, సుతుఁ డామాదప్రభుండు ♦ శోభిలు మిగులన్. 67

క. కనకమహీభృద్వరుఁ డల, కనకమహీభృద్వరుండు ♦ గట్టిగ శౌర్యం
బున విబుధాధారత్వం, బునఁ బరహితధర్మభావ♦మునఁ దలపోయన్. 68

శా. స్థానం బెన్నఁడుఁ జాయ దుత్సవఘన♦స్వస్త్రీసుఖక్రీడ పై
పై నెందన్ భువి నర్థిలోకము దివిం ♦ బ్రత్యర్థిలోకంబు న
న్యూనుం డాకనకయ్య యుద్యతకృపా♦ణుం డైనమాత్రంబునన్
దానక్షాత్రము లింత యంత యనుచుం ♦ దర్కింపఁగా శక్యమే. 69

సీ. సంతానసురధేను♦చింతామణిశ్రీకి, లజ్జఁ దా నొనరించు ♦ నొజ్జ యగుచు
నలకాధిపతిసూను♦నలకామములకు దర్ప, రహితత్వ మొనరించు ♦ మహితలీల
నరభీష్మకోదండ♦గురుభీష్మసమరంబు, దక్కువ యనిపించు ♦ నిక్కువముగఁ
గుంభీనసక్రోడ♦కుంభీనగిరులకు, విశ్రమంబు నొనర్చు ♦ నశ్రమమున
తే. సంతతౌదార్యసౌందర్య♦శౌర్యధరణి, భరణనైపుణగుణముల♦ప్రౌఢి మెఱసి
వర్ధున నరసింగమేదినీ♦శ్వరునినార, నరవరేణ్యునికనకభూ♦నాయకుండు. 70

క. ఆముప్పురందు నగ్రజుఁ, డై మించిననారసింహుఁ ♦ డతులితవిభవ
శ్రీ మెఱయఁ బెండ్లి యాడెం, బ్రేమం బెదకొండమాంబఁ ♦ బినకొండాంబన్.

చ. నిరుపమవిక్రమంబును వి♦నీతియు నీతియుఁ బోలెఁ దత్త్వవి
త్పరిచయమున్ విరక్తియును ♦ భక్తియుఁ బోలె సుయోగవర్తనా
దరవిభవంబు శాంతియును ♦ దాంతియుఁ బోలెఁ గరం బలంకరిం
చిరి తమనిత్యసేవ నర♦సింగయ నిద్దఱుకొండమాంబలున్. 72

ఆ. అందుఁ బెద్దకొండ♦మాంబయం దానర, సింగభూపవరుఁడు ♦ శిష్టమతులఁ
గాంతియుతుల సుతులఁ♦గనియెమూర్తిమా, రమణుఁదిమ్మవిభుని♦రమణమీఱ.

తానసురానసీజు సము♦దంచితభోగబిడౌజు సూరిమై
త్రీనవభోజు భానునిభ♦తేజునిఁ గృష్ణమరాజు నున్నతిన్. 74

వ. అందు. 75

సీ. శేషుదర్పము చివ్వఁ♦ శీతాంశు రుచి నవ్వ, పాలమున్నీటిపైఁ♦ గాలు ద్రవ్వఁ [చి
యాదిత్యుపసయాఁచి♦ హాలహాలంబునులోఁచి, హుతవహుగర్వము♦ ఱ్ఱూఁతలూఁ
కల్పశాఖిని గెల్చి♦ కర్ణుకీర్తి మరల్చి, ఖచరువార్త దరల్చి♦ ఘను నదల్చి
కందర్పు మఱపించి♦ యంమని నిందించి, నలకూబరు హసించి♦ నలుని మించి

తే. తనరుకీర్తిప్రతాపవ♦దాన్యతాసు, రూపవిలసనములచేత♦ రూఢి కెక్క—
ధరణి నంద్యాలనరసింగ♦నరవరేణ్యు, పట్టియైనట్టిమూర్తిభూ♦పాలకుండు. 76

క. తిమ్మక్షితిపతి శోభిలు, నిమ్మహిలో మిగుల వాసి♦ కెక్కెడుగాంభీ
ర్యమ్మున ధైర్యమ్మున శౌ, ర్యమ్మునఁ బ్రఖ్యాతుఁడై జ♦నావళి పొగడన్. 77

సీ. శ్రీపుత్త్రితులనాను♦రూపంబు రూపంబు, నిర్మలాంగిరసవి♦నీతి నీతి
మహనీయతానుప♦మానంబు మానంబు, భూతిమద్రిపుదావ♦హేతి హేతి
ధాత్రీసురశ్రేని♦దానంబు దానంబు, తులితమారుతిభీమ♦బలము బలము
గోవిందచింతాస్వ♦భావంబు భావంబు, కోవిదబంధుసం♦కులము కులము

తే. తరమె వర్ణింప వనసుభృ♦త్తటకుటీర, కటురటర్ఝల్లికాచ్ఛటా♦ఘటితబిరుద
కాహళారవశంకాప్ర♦కంపితప్ర, తీపనృపజాలు నంద్యాల♦తిమ్మవిభుని. 78

ఉ. చెన్నసఁగెన్ నృసింహనృప♦శేఖరుతిమ్మనృపాలమౌళి య
భ్యున్నతకీర్తి ముజ్జగము♦ నూనఁగ మానవకన్యలట్ల తా
రెన్నఁడుఁ బోనిపున్నమస♦మృద్ధులఁ గాంచితి మంచు నుబ్బుచున్
వెన్నెలకుప్ప లాడుదురు♦ వేలుపుకన్నెలు నాగకన్యలున్. 79

ఉ. శ్రీయుతుఁడైనయట్టినర♦సింహునితిమ్మనికీర్తివైభవ
శ్రీ యనుమౌక్తికావళికిఁ♦ జెల్వధికంబుగ దిక్కులన్ నిజ
స్ఫాయదకీర్తినీలపట♦సంవరణం బొనరించు మున్నుగా
నాయనశత్రువర్గము ప్రి♦యం బిఁక నెవ్వఁడు సేయ కుండెడున్. 80

మ. క్షితి నంద్యాలనృసింహుతిమ్మవిభుస♦త్కీర్తిప్రతాపంబు లు
న్నతిఁ బర్వన్ నవఫేనవిద్రుమము లై♦ నానాబ్ధులన్ సింహాసం
తతిధాతుప్రకరంబు లై వలయగో♦త్రంబుల్ స్రవచ్చామరో
ర్జితసిందూరము లై దిశాగజములం♦ జెన్నొందఁ గై సేయుచున్. 81

మ. అతిధన్యుం డగునారసింహవిభుతి♦మ్మాధీశుహస్తాబ్జసం
గతిచే వింతగ దానవారి సముద♦గ్రప్రౌఢిచే విప్రసం

ఆ. ఇట్టితిమ్మమేదినీశ్వరుం డనుఁగుఁ ద, య్యుఁడు సభక్తివినయమోదగరిమఁ
దను భజింప నలరుచినకొండమాంబగా, రాబుఁబట్టి కృష్ణభూపవరుఁడు. 83

సీ. ఆఖండలాహంక్రియాఖండనోదంచి, తాఖండవిభవోదయాంచితుండు
వారణారిప్రపాకారణాజిస్థలా, వారణాంచద్భుజాపౌరుషుండు
మందేహరిపుదీప్తిసందేహఘటనాత్య, మందేహ తేజస్సమన్వితుండు
బంధురాజీపయస్సింధురాజీభవ, ద్బంధురాజజయభ్రాజితుండు
తే. వెలయు నిఖిలదిగంతపృథ్వీతలాధి, పతిశిరఃకంపకంపితశ్రుతివలత్క
మణిమతల్లీఘృణిప్రతిమల్లపుల్ల, కీర్తివిభవుండు నంద్యాలకృష్ణవిభుఁడు. 84

మ. అనఘాత్మున్ నరసింహకృష్ణవసుధాధ్యక్షున్ విరాజద్గుణై
కనిధిన్ వర్ణన సేయఁగాఁ దరమె దిక్చక్రంబునం దెల్ల శో
భనతత్కీర్తినదీమతల్లి ప్రవహింపం బూన మున్మున్నగా
ఘన మై యుబ్బుఁ గవీంద్రులన్ చెలమలం గావ్యామృతం బెంతయున్. 85

చ. అవిరళసత్యభోగవిభవాతిశయోల్లసితుండు, నారపా
ర్థిపునరసింహకృష్ణజగతీపతి నిత్యసువర్ణవర్షముల్
కవినికరంబుపైఁ గురియఁగాఁ బ్రవహించును హృద్యగద్యప
ద్యవివిధకావ్యరూపత ననంతసువర్ణమహాప్రవాహముల్. 86

ఉ. దానమునందుఁ గృష్ణవసుధావరుఁ డప్రతిముండు యుక్తమున్
దీని గణించినన్ సురమణీతతి గొల్చుచు నున్కి సప్తసం
తానసమృద్ధి చేకుఱుట తద్వినయాదిగుణంబు లన్నియుం
బూనిక మీఱఁగా ననయమున్ సురభిత్వము దాల్చి యుండుటన్. 87

మ. తమి నంద్యాలనృసింహకృష్ణునిమహాదానక్రియాకౌశలం
బునుహత్త్వంబున నర్థిబృందము ధనంబుం జెందఁ బ్రత్యర్థిబృం
దము చెందున్ నిధనంబు నింతయు మదిం దర్కింప యుక్తంబు త
థ్యము వర్ణాధికు లెందుఁ గోరుదురు వర్ణాధిక్యవద్యోగమున్. 88

మ. ఒకప్రద్యుమ్నునిఁ గాంచెఁ దొల్లి యదువంశోద్భూతిఁ బెం పొందుచున్
సకలత్మాసురులం గరం బిపుడు శ్రీనంద్యాలకృష్ణక్షితీం
ద్రకరాబ్జాన్వయసంభవంబుకతనం బ్రద్యుమ్నులం జేయుచుం
బ్రకటం బయ్యెడు దానవారి యవతారం బొంది ధాత్రీస్థలిన్. 89

చ. కలన నృసింహకృష్ణుఁ డతికౌశలతన్ ఝుళిపించుఖడ్గమ
గ్గలికఁ దటిల్లతల్ వెడలఁ గ్రాయు నరాతినరాధిపుల్ మనన్
వలసిన పీనిఁ గైకొనుఁడు వక్త్రములం దని పండుపూరివు
[illegible] చలెనో యనుతలంపులు చూపఱకుం జనింపఁగన్. 90

తిల్లినపగవాఁ డడవిని, భిల్లవిలాసినులచూపు బెళుకుల కలుకున్. 91

చ. ఫాలుపుగ నారసింహనృపపుంగవుకృష్ణుఁ డనంతవైభవో
జ్జ్వలుఁడు ప్రతాపకుంకుమపుఁజర్చలఁ బాండుయశఃప్రసూనపూ
జల నలరించు విశ్వమును జక్రి విరాడ్తను వౌ టెఱింగి యా
భళి యిది యో మహాద్భుతఁపుభక్తి మనంబున నెన్ని చూడఁగన్. 92

చ. సుమధురమూర్తిఁ గృష్ణవిభుఁ జూడనియింతు లెటన్న నంద్రుఁ గా
ని మది నొకింతఁ జేర్చి యతనిం గనుఁగొన్నతుదన్ సుధాంశురూ
పము ప్రియ మన్నవారు మఱి భావజు మేలనువారు గల్గుట
బ్ర మిదియ సాక్షి యానృపునిరాజమనోజులరూపువాసికిన్. 93

మ. అవనీకాంత కరంబు రంజిలెడు నంద్యాలాధిపుం గృష్ణపా
ర్థివునిం జేరి సదా యనంతవిభవాధిక్యంబుసొంపున్ వరా
హవసత్కౌశలజృంభణంబు కులగోత్రౌన్నత్యమున్ మానసో
త్సవ మైనట్టియనేకపావనగుణోదారత్వముం గల్గుటన్. 94

సీ. శ్రీవిష్ణుభజనైకశీలుం డలోలుండు, వైదికమతరక్షణాదరుండు
నెఱబంటుతనమున మెఱయుజోదులయందు, గజహయారోహదీక్షాగురుండు
కీర్తిప్రియుండు సంగీతసాహిత్యాది, సకలకళావిచక్షణుఁడు రసికుఁ
డీవిపట్టునఁ గొంచె మెఱుఁగఁడు తగవరి, కలనైన నెఱుఁగఁడు కల్ల లాడ

తే. ధీరుఁడు గభీరుఁ డుచితవిహారుఁ డార్య, వర్తనుఁడు శరణాగతవత్సలుండు
శేషునకు నైన వర్ణన సేయ వశమె, యనఘు నంద్యాలకృష్ణధరాధిపతిని.

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఈదృశగుణరమ్యున క, న్యాదృశధరణీవరదురభినయసామ్యునకున్
వైదికపథరక్షునకు న, లాదికనృపనయతిరస్క్రియాదక్షునకున్. 96

క. ఆధునికరామభద్రున, కాధిక్యచణాహవక్రియారుద్రునకున్
మాధవపదపద్మసమా, రాధనవిధిసాధితావిరతభద్రునకున్. 97

క. జయలక్ష్మీపరిణయసహృ, దయకీర్తిసతీసమర్పితస్ఫుటతేజో
మయహరిద్రాక్షతసం, చయమధురితదిక్పురంధ్రిజననిటలునకున్. 98

క. దానోదకధారామహి, మానారతశీతలీకృతాంగణభూభా
గానుష్ఠితయాచకసం, తానాకించన్యజన్యతాపక్షితికిన్. 99

క. ఇభకర్ణతాళవృంత, ప్రభవానిలసుఖితపరనృపప్రహితసువ
స్తుభరవహజనసమాకీ, ర్ణభవనగోపురబహిర్ధరాభాగునకున్. 100

క. శ్రీనంద్యాలనృసింహ, క్ష్మానాథతనూజునకు సమంచితవిభవ
శ్రీనవ్యబిడౌజునకును, దానకళాతులితదైవతక్ష్మాజునకున్. 101

జైత్రునకు లోచనోత్సవ, గాత్రునకును గొండమాంబి•కాపుత్త్రునకున్. 102

క. విశ్రుతతిరుమలతాతా, ర్యశ్రేష్ఠాన్వయసుదర్శ•నాచార్యతనూ
జశ్రీనివాసగురుచర, ణాశ్రయణసమార్జితాఖి•లాభ్యుదయునకున్. 103

క. జిష్ణుయశోధిక్షేపణ, ధృష్ణుమహాశౌర్యపద్ధ•తీఖేలునకున్
వైష్ణవమతశీలునకున్, గృష్ణమహీపాలునకును • గృతిలోలునకున్. 104

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధియు నాయురారోగ్యసమృద్ధియు నగునట్లుగా నాయొనర్పం బూనినకళాపూర్ణోదయం బనుమహాప్రబంధంబునకుం గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 105

ప్రథమాశ్వాసము.

కథారంభము.

క. శ్రీలకు నాకరమై వి, ద్యాలతలకు నాలవాల•మై హరికి సదా
కేళీభువనం బై మహిఁ, జాలన్ ద్వారవతి యొప్పు • సౌభాగ్యములన్. 106

ఉ. తోయధియంకభాగమునఁ • దోరపుఁబెంపులఁ గోడఁ దత్పుర
శ్రీ యతఁ డూర్మిహస్తముల•చేఁ దను నిట్టటు ముట్టి లాలనల్
సేయఁగ నొప్పు సంగగుణ•లీలల నెంతయుఁ బెద్ద యయ్యు నే
ప్రాయము లైనఁ దండ్రియెడఁ • బట్టరు వేఱొకరీతిగా జనుల్. 107

చ. సురుచిరవస్తుసంపదల•సొంపునఁ బెంపు వహించుచున్న య
ద్వారపురి యాత్మసామ్యపువి•వాదముఁ దీర్చుకొనంగఁ బిల్చు ని
ర్జరనగరిన్ సువర్ణమయ•సౌధకరప్రసరంబుచేత సం
బరము గ్రహించి భూరితర•పౌరజనారవగౌరవంబుచేన్. 108

చ. అహిమకరప్రచారసుదు•రాసదమై నిబిడాంధకారస
న్నహనసముం బోల్పఁ జెల్వుచుఁ ద•నర్చు సముద్రమహాహ్రదకంబుచే
బహిరభివేష్టితం బగుచు • భాసిలుఁ దత్పురికోట మిక్కిలిన్
మహిమను జక్రవాళగిరి•మాడ్కిని జూడ్కికి వేడ్క సేయుచున్. 109

చ. నలుగడలందుఁ గంబములు ల•సం దగి రైవతకాదిపర్వతం
బులు పయికప్పుకాచలున•పోలిక నింగియు నందుఁ జిత్రభం
గులు పచరించుసౌధమణి•కూటమరీచులు నొప్ప నొప్పు మి
క్కిలి పురలక్ష్మి కొల్వుచవి•కెం గొలువున్నగతిన్ శుభస్థితిన్. 110

చ. కొలఁదికి నెక్కుడై వరుణు•కోటలు మేడలు గోపురంబులుం
గొలువఁగ వచ్చు నప్పురము•కోటలు మేడలు గోపురంబులున్
జలనిధితుంగభంగచయ•సంగతతత్ప్రతిబింబసంతతి

ఉ. శైవలనీలముం గమల♦శాలియు నైనయగడ్తనీరు ప
ద్మావళి వ్రాఁతతోడికర♦కంచుగ నొప్పుచుఁ గోట శాటిలా
గ్రై వఱలంగ హర్మ్యకన♦కాంశునికాయము పేరఁ దత్పుర
శ్రీ విలసిల్లు నభ్రచర♦సింధువు మౌళికి మల్లెదండగన్. 112

చ. విలసితవీచికాయతర♦విప్రతిబింబమిషంబునన్ మహా
జలనిధి లక్ష్మ్యపార్శ్వశయ♦చక్రిపయిం జెయి చాచి యొప్పు సం
ధ్యలఁ బురలక్ష్మి ధర్మవిధు ♦ లన్నియు నెజ్జలపుచ్ఛకాయ గా
వలయు విడం డతండు రస♦వత్పరిఖామిష బాహుబంధమున్. 113

చ. అగణితలీల నప్పురము♦నందు విరాజిలుచుండు నెంతయున్
మృగమద లేపపంకముల♦మేలిమికోటలు పువ్వుఁదోఁటలున్
నిగనిగ మన్విటంకములు ♦ నీలపుమేడలు పైఁడిగోడలుం
బగడఁపుటంచుపాంకములఁ ♦ బచ్చలతిన్నెలు వింతవన్నెలున్. 114

లయవిభాతి. అలికులము నీలముల♦చెలువము వహింప నవ♦దళములు హరిన్మణుల♦
పొలుపునఁ దలిర్పం,దలిరుగమి కెంపులుఁగ ♦ బలుదెఱఁగుక్రొవ్విరుల♦విలసనము
ముత్తియపు♦గుళికలకుఁ దక్కం, గలమణులకుం బసిఁడి♦తళుకులకు నీడగుచు♦
వెలయఁగఁ బరాగములు ♦ లలితపువితానం, బులుగ గృహముఖ్యముల♦చెలువు
ప్రతిబింబములు♦బలెఁ బురమునద్దెసలఁ ♦ బొలుచును వనంబుల్. 115

చ. అనుపమితస్వవాద్యనివ♦హంబులతో సరిమ్రోయుటల్ సహిం
పనియది యై పురం బెదురు♦పౌఁజులు దీర్చెనొ మచ్చరంబునన్
వనధి కనంగ నయ్యుపవ♦నంబులు పొల్చు మిళిందబృందముల్
ఘనమకరాకృతిం దనర ♦ గాడ్పులఁ జింద మరందబిందువుల్. 116

చ. కొలఁదికి మించు కెంజిగురు♦గుత్తులమొగ్గలపువ్వుగుచ్ఛకం
బులఁ బువుఁదేనెఁ బుప్పొడులఁ ♦ బూపలఁ బిందెలఁ గాయలన్ ఫలం
బుల నెపుడున్ సమగ్రపరి♦పూర్తి వహింపుచుఁ దద్వనవ్రజం
బెలమి రహించు నందనస♦మృద్ధికిఁ గోటిగుణాధికంబుగన్. 117

బ్రాహ్మణవర్ణనము.

శా. చాతుర్యాధిగతాఖిలశ్రుతిచయుల్ ♦ షడ్దర్శనీపారగుల్
శ్రౌతస్మార్తవిధిప్రసిద్ధపదవీ♦సంచారలీలాఢ్యగుల్
చేతోనామవిలోచనాచలితల♦క్ష్మీనాథసంజ్ఞాదిమ
జ్యోతిర్నిత్యనిరీక్షు లప్పురములో ♦ నున్నట్టియుర్వీసురుల్. 118

క్షత్రియవర్ణనము.

శా. నానాయుద్ధవిహారశూరులు గుణా♦నందజ్ఞయశ్శీనఖాం

దానప్రౌఢియశోవిశేషజితమం • దారుల్ గభీరుల్ మహా
మానాధారులు రాకుమారు లతిభూ • మన్ మింతు రప్వీటిలోన్. 119

వైశ్యవర్ణనము.

చ. తమతమపెద్దవారు మును • దాఁచినద్రవ్యము లున్నయట్ల యుం
డ మితము లేక యొప్పెడుధ • నంబులు తారు గడించి యుర్వి ని
త్యము నమితంబుగా నవని • ధానము లున్పుచు నప్పురంబులో
నమరెడుకోమటుల్ నగుదు • రల్లకు బేరునిధీశ్వరత్వమున్. 120

శూద్రవర్ణనము.

క. ద్విజులను శాస్త్రనియుక్తిని, భజియింపుచు నిండ్ల సకల • భాగ్యవిభవ మ
క్కజ మై తనర సుఖింతురు, సుజనులు తత్పురములోని • శూద్రులు నెమ్మిన్.

పురవర్ణనము.

క. ఎప్పట్టున ఘనసారపుఁ, గుప్ప లగుగజాశ్వసుభట • కోటులచేతం
గప్పురము క్రోవి యనఁ దగి, యప్పురము కరంబు వెలయు • నవనీస్థలిపై. 122

వేశ్యావర్ణనము.

బంధుకరము. అరుదుగఁ బిడికిట • నడఁగెడునడుముల్ • హస్తిసమానపుయానములున్
గురుజఘనములును • గుచములభరముం • గొప్పులగొప్పతనంబులు మే
గరగరికలు సిరి • గలనగుమొగముల్ • కల్కిమెఱుంగుఁగనుంగవలున్
దొరయఁగ వెలపడఁ • తులు విటధనముల • దోఁతురు చొప్పడ నప్పురిలోన్.

చ. అమరఁగ వింత నిం పొసఁగు • నందు ఫిటాలికి వేశవాటిహ
ర్మ్యములు విమానమానహర • హారిశిరోగృహాభాగభోగభా
గమరభుజంగసంగహృద • యంగమరంగదనంగసంగర
క్రమరమణీమణీమణిత • కల్పన నేర్చినపారువాలచేన్. 124

ఉ. మాటలు వేయు నేటికి ర • మావరుఁ డందుఁ బదాఱువేలపై
నూటెనమండ్రుభార్యలు ద • నుం బరిపూర్ణరతోత్సవంబునన్
గాటముగాఁ దనర్చుకుతు • కంబులఁ గొల్వఁ గడున్ సుఖించు నే
నాట నెఱుంగు నివ్విలస • నంబు లతం డలతెల్లదీవిలోన్. 125

ఉ. అందును వారు వీ రనక • యందఱు ధర్మధురీణు లైనవా
రందఱు శుద్ధభాగవతు • లందఱు వేదనిరూఢి నున్నవా
రందఱు సాత్త్వికప్రవరు • లందఱుఁ దత్త్వ మెఱింగినట్టివా
రందఱు సత్కృపానిరతు • లందఱుఁ బావను లెన్నిచూడఁగన్. 126

క. ఇట్టట్టన నేటికిఁ ద, త్పట్టణమున నున్నయట్టి • ప్రజ లేజాతిం
[illegible] గటిగఁ దదీనుతి నెల్ల • కలుషము పాయున్. 127

ఖం దనరారుచుఁ గ్రమమున, నందంబుగ యౌవనోద♦యముఁ బ్రాపించెన్.

క. కలభాషిణి యనుపే రా, వెలఁది మును వహించు సహజ♦విలసత్కలభా
షలకుఁ దగఁ జాల దపు డది, కలికితనముఁ జతురతయును ♦ గలపలుకులకున్

క. బాలిశకేళిశతాలస, తాలసదచిరావతరణ♦తరుణిమతరుణీ
లోలాలసాలసవిలస, నాలోకనములు విటాళి ♦ నట్టిటు చేసెన్. 13

ఉ. కూఁకటివేణితోఁ గురులు ♦ గూడుకమున్న కుచప్రరోహముల్
పోఁకలతోడిసామ్యమును ♦ బొందకమున్న నితంబసీమకున్
బ్రేఁకఁదనం బొకింత ప్రభ♦వింపకమున్న ప్రసూనబాణుఁ డ
ఱ్ఱాఁకలఁ బెట్టెఁ దా నరవ ♦ నామెత బాలికకై విటావళిన్. 13

చ. తనదుమెఱుంగుఁజెక్కిళులు ♦ దాఁకఁగనీక మొగంబు నాఁపుచుం
జనుబొగడల్ నఖాకలనఁ ♦ జక్కిలిగింతలు వోవ లోఁగుచున్
మనసిజు మించుభీతియును ♦ నానయుఁ బూనుచు నీమృగాక్షి యిం
పొనరుచు చున్నఁడొక్కొ యని ♦ యువ్విళులూరుదు రత్తఱిన్ విటుల్. [నఁ

క. తొలుప్రాయపుమగకొదమల, తలఁపులతమకములు మిగులఁ ♦ దను నెదురుకొ
జలజాక్షి జవ్వనము గడు, వెలసెఁ బ్రతిక్షణము వింత♦వింతగ నంతన్. 13

తే. మొదల బలురేఖ గలదఁట ♦ యదియుఁ గాక
వయసు క్రొత్తఁట వెలయాలి♦వంగడమఁట
వనితచక్కఁదనంబును ♦ వన్నెలాఁడి
తనముఁ గల్కితనంబును ♦ దరమె పొగడ. 134

సీ. మెఱుఁగుటద్దపుమించు♦మించుబాగులనింపు, నింపుచక్కనిముద్దు♦నెమ్మొగంబు
నవచంద్రికల నవ్వు♦నవ్వుఁ దీవులఁ జూపు, చూపులచొక్కంపు♦సోయగంబు [బుఁ
నారూఢిఁ బలుమాఱు ♦ మారువిండ్లకు నేర్పు, నేర్పుకన్బొమదోయి♦నెఱతనం
గటికచీఁకటిఁ గప్పు♦కప్పుఁ బూనినకొప్పు, కొప్పు తోరంపుజ♦క్కువబెడంగు

తే. గుబ్బపాలిండ్లు లేఁగౌను ♦ గొప్పపిఱుఁదు
బాహులతికలు మృదుపద♦పల్లవములు
బంగరుశలాకపస భంగ♦పఱచుమేను
గలిగి చెలు వొందుచుండు నా♦చెలువ మిగుల. 135

చ. బెళుకులఁ జిమ్ముచుం గలికి♦బిత్తఱిచూపు సరత్నకుండలాం
చలకపణోజ్జ్వలత్వముప♦సల్ నెఱపన్ ఝుళిపించుచున్ భుజం
గులహృదయస్థలుల్ వ్రిడిచి ♦ కొంచక తోడన పోటుగండ్లఁ దూ
ఱె లలన యార యొక్కొకత♦ఱిం బువుఁబోండ్లు కటారికత్తియల్. 136

ఉ. కీర్తనపాత్రచిత్రమృదు♦గీతకళాకలనప్రవీణతన్

ర్వర్తితపంచబాణసమరక్రియలన్ హరిణాక్షి యప్సరః
కీర్తిబలెన్ హరింపఁ దొడఁగెన్ విటసంచయచిత్తవిత్తముల్. 137

ఉ. ఆరమణీశిఖామణి మహావిభవంబున నొక్కనాఁడు సిం
గారము లెంతయున్ మెఱయఁగాఁ జెలికత్తెలతోడఁ జేటికా
వారముతోడ వింతచెలువం బనయంబు దలిర్పఁగా వసం
తోరువిలాసభాసురపురోపవనంబున కేగి యచ్చటన్. 138

సీ. కొన్నినల్ వలరాచమన్ననల్ గరగర, మల్లికల్ గొనియున్న మల్లికలును
సంతానముల కెళిసంతానములయాట, పాటల ములు చూపు పాటలములు
ఠీవి చేకొన్న పూఁదావిచేఁ బథికాంత,రంగముల్ నొంచునారంగములును
మారుమేలైనబంగారుమేడలఁ బోల్చ, భంగిదై మించుసంపంగిగములు

తే. మంజులములై కనంబడుమంజులములు,కుందములునువాసంతికాబృందములును
గేసరములును నవనాగకేసరములు, కాంతలార కంటిరె కడు వింత లగుచు.

క. పూఁబోఁడి యొఱసికొని చనఁ, గాఁ బయ్యెద యొడిసిపట్టెఁ గనుఁగొంటె చెలీ
లేఁబొన్నను భళిరా యిది, గో పురుషాహ్వయమునిలుపుకొనుసమయంబున్.

క. ఆలికుచంబులు నాగ, య్యాలికుచంబులును వాదు లాడెడురొద గాఁ
బోలు సనఁ దనరె నూపుర, కోలాహలచకితకీరఘోషము వింటే. 141

క. లేఁగరువలిచే ముంగలి, పూఁగొమ్మలు పాయఁబడుచు భుజగతి నెఱపం
గాఁ గురునక మిదె తివిరెడుఁ, గౌఁగిటికిన్ నీకుఁ దగునె కైకొనమి చెలీ. 142

చ. పయఁటచెఱంగు శాఖ యనుపాణిఁ దెరల్చుచు నోలతాంగి తాఁ
బ్రియమున భృంగకైతవనిరీక్షణముల్ కుచకుట్మలంబులం
గయికొన నొప్పుపల్లవశిఖామణి మామిడి రిత్తఁ బోవునే
భయ మిఁక నేల యే మిచటఁ బత్రిముఁ బుష్పము వేడ్క నందితో. 143

వ. అని యీప్రకారంబుల మఱియు నొండొరులతో ననేకవిధసరససల్లాపంబులం
బిసాళింపుచు నింపు దళుకొత్తఁ గ్రొత్తవిరిగుత్తులచేత నేత్రపర్వం బగుచున్న
యాపువ్వుఁదోఁటఁ దఱియం జొచ్చిన. 144

సీ. అరవిరిసికొప్పులవిరులవాసనకుఁ దో, రపుటూర్పుఁదావులు ప్రాపు గాఁగ
నడుమాదటఁ బెంచుబడలికలకుఁ బిఱుం, దుల ద్రేఁగు చనుద్రేఁగు తోడుపడఁగఁ
జెమటచిత్తడిఁ గ్రొత్తచెలువుగాంచినవళుల్, మొలనూళ్ల కాంతికి బలిమినొసఁగఁ
బయ్యెద లాడింపఁ బ్రభవించుకంకణ, నాద మందెలమ్రోఁత ప్రోది సేయ

తే. మిగుల రొదగాఁ గికాకిక నగుచు రతుల
యాయములు సోఁక నెద్దియే నాఁకుకొనుచు
సందడింపుచుఁ బుష్పాపచయము సలిపి

వ. అప్పు డాకాశమార్గంబునం గృష్ణసేవాలాలసుం డగుచు నేగుదెంచు నారదమ
హామునీంద్రుని మణికంధరుం డనుగంధర్వకుమారుండు గానవిద్యావిశేషా
లాపంబునం గొలిచి వచ్చుచునుండి యమ్మగువలప్రగల్భతాగరిమకు వెఱఁగ
దుచు శతానందనందనున కిట్లనియె. 146

మ. తమిఁ బూఁదీఁగెలతూఁగుటుయ్యెలలఁ బం◆తా లాడుచుం దూఁగునా
కొమరుంబ్రాయపుగబ్బిగుబ్బెతలయం◆ఘ్రుల్ చక్కఁగాఁ జాఁగి మిం
టిమొగం బై చనుదెంచుఁద్రోవఁ గనుఁగొం◆టే దివ్యమౌనీంద్ర నా
కమృగీనేత్రలమీఁదఁ గయ్యమునకుం◆ గాల్ దాఁచులా గొప్పెడున్. 147

వ. అనుటయు నారదుండు. 148

మ. భళిరా సత్కవి వౌదు నిక్కము తగన్◆ భావించి నీ వన్నయా
యెలప్రాయంపుమిటారికత్తెలబెడం◆గే నెందునుం గాన వా
రలడోలాచలనోచ్ఛలచ్చలనముల్◆ త్రైవిష్టపస్త్రీలయా
దలఁ దన్నం జనునట్లు మించె ననినం◆ దప్పేమి యొప్పే యగున్. 149

క. అని పలుకునపుడు నికటం, బున నలకూబరుఁడు దాను◆ మొగులుమఱుఁగునన్
ఘన మగుదివ్యవిమానం, బునఁ జనుచున్ రంభ విశద◆ముగ నది వినియెన్.

ఆ. విని యొకింత కనలి◆ మన సాకలా గైన, నతని నారదుఁ డని◆ యాత్మ నెఱిఁగి
భావవికృతి యెఱుక◆పడనీక యడఁచి యమ్మగువ తనదుప్రియుని◆ మొగముఁ జూచి.

క. ఆలించితె యాపలుకుల, పోలికఁ దెలియంగఁ గలహ◆భోజనముని గాఁ
బోలు మన మితనిఁ గని యుచి, తాలాపము లాడి చనుట◆యభిమత మనియెన్.

ఉ. నారదుఁడుం దదీయవచ◆నంబు వినంబడుదిక్కుఁ జూచె నె
వ్వారలొ మాట లాడుచును◆ వచ్చుట తోఁచె నటంచు నచ్చటన్
వారివిమానరత్నమును◆ వారిధరంబుమఱుంగు వాసె బా
లారుణభానుబింబ ముద◆యాద్రిమఱుంగును బాయుచాడ్పునన్. 153

క. ఆరంభయును గుబేరకు, మారుఁడు నవ్వేళఁ దమవి◆మానోత్తమమున్
నారదమౌనీంద్రుపదాం, భోరుహములక్రిందిచాయఁ◆ బో నిచ్చి తగన్. 154

ఆ. పారిజాతకుసుమ◆సౌరభంబులు వెద, చల్లుతమశిరంబు◆ లల్ల నల్ల
నద్దుచును దదీయ◆ మగుపాదయుగళి వా, సించి రంతఁ గొంత◆సేపు నిలిచి.

క. ఆవరమౌనియు నొండొరు, పై వదలనిప్రేమ కలిగి◆ భాసిలుఁ డనుచున్
దీవించె రంభ యపుడా, దైవతమునివర్యుఁ జూచి◆ దరహాసముతోన్. 156

క. ఓమునివర మీఁదీవన, చే మాపైఁ బ్రేమ కొంత◆ చెడక నిలుచునో
యేమో కాని యిఁకన్ నర, భామలపోఁడుముల కితఁడు◆ భ్రమయక యున్నె.

వ. అని తనమనంబునం గలయీరసంబు సైరింపం జాలక యొక్కసక్కియంబుగా

మునివరుండు నిలిచి యడుగుటయు దేవరకుం బ్రస్తుతగమననిరోధంబు గాకుండ విచ్చేయుఁడు విమానంబుమీఁదికి రా నవధరింపుఁ డన్నియు వివరింపుచు నరుగుదెంచెద మహానుభావులం గొంతమేర యైనం గొలిచి వచ్చుట భాగ్యంబు గాదె యనుచు శిష్యసమేతంబుగా నతనిం దమవిమానంబునందు నునిచికొని తదలంకారచామరంబులు రెండును విచ్చి పుచ్చుకొని తనప్రియుండునుం దాను నిరుగెలంకుల నిలిచి యల్లనల్లన వీచుచు నప్పుడంతి మానివర్యా యప్పుడు మీర లాఁడోలికావిహారిణులపరిసంగంబున శిష్యుతోడ నే మని పలికితి రది యానతీవలయు ననుటయుఁ జిఱునగవుతో నతండు. 158

మ. భళిరా సత్కవి వౌదు నిక్కము తగఁ ♦ భావించి నీ వన్నయా
యెలప్రాయంపుమిటారికత్తెలబెడం ♦ గే నెందునుం గాన వా .
రలడోలాచలనోచ్చలచ్చరణముల్ ♦ త్రైవిష్టపస్త్రీలయా
దలఁ దన్నం జనునట్ల మించె ననినం ♦ ద ప్పేమి యొప్పె యగున్. 159

క. అని పలికితి నిం దే మై, నను గాని తెలుంగు గలిగి♦నం జెపుమా యో
వనజాక్షి యింక దాఁపం, బని యేమి మనంబులోని♦భర మని పలికెన్. 160

వ. అని పలికిన నవ్విలాసిని యతనిం జూచి. 161

క. మీరలు పెద్దలు త్రైలో, క్యారాధ్యుల రేమి యన్న ♦ నంటిరి గా కె
వ్వారలు మాన్చెద రిట నే, మారసి యాడితిరొ యనుచు ♦ నడిగితి ననఘా.

ఉ. ఊహ యొనర్పరో యతిశ♦యోక్తులవర్ణనలందు నిట్టియ
వ్యాహతి చెల్లు నంచునొ యి ♦ ట్లాడితి రింతియ కాక యేవరా
రోహలు మమ్ముఁ బోలమికి ♦ రూఢిగ నిమ్మెయి నున్న యీజగ
న్మోహనమూర్తి యర్థపతి♦ముద్దుకుమారుఁడె సాక్షి నావుడున్. 163

ఉ. అల్లన నవ్వుచుణ్ ముని సు♦రాంగనఁ జూచి యొ ట్టాడుకొన్ననుం
జెల్లుఁ గదమ్మ నీకుఁ గడుఁ ♦ జెల్వఁపు నిర్భర మైనప్రేమ రా
జిల్లఁగ నిట్లు వర్తిలుటఁ ♦ జేసి మృగేక్షణ యైన నిట్లు రా
వెల్లదినంబులుణ్ సవతి ♦ యేగతిఁ గల్గునొ మీఁదు గంటివే. 164

క. నినుఁ బోలువనిత నీకును, వనజముఖి యితనిఁ బోలు♦వాఁ డితనికి నెం
దును గల్గి కలఁచునో యి, ట్టనిగాఢపుముదముసొంపు♦లీవులు చనునే. 165

క. అనుటయు నవ్వుల కనినణ్, మునివర మీమాట యి ట్ల♦మోఘం బగునో
వినలే నిట్టివి మానుఁడు, నను మన్నన చేసి యనుచు ♦ నాతుక మ్రొక్కెన్.

వ. అంత నమ్మహామునీంద్రునియాజ్ఞానుసారంబునం దద్విమానంబు కలభాషిణివిహరింపుచున్న యొలదోఁటలోనికిం దిగియె నట్టియెడ రంభానలకూబరులు వినయపూర్వకంబుగా నతనిచేత ననిపించుకొని యప్పు డెదుటఁ గాన్పించువాసుదేవుని

జనిరి. కలభాషిణియు నట మున్ను తన కనతిదూరంబున వినంబడువారలసల్లా
పంబు లాలకించి యుండి తదనంతరంబ ధగద్ధగితదిగంతరం బగుచుం జేర నే
తెంచువిమానంబు నవలోకించియు నాశ్చర్యంబు నొందుచుండి యప్పు డ ట్ల
డుగునలకూబరునిరూపలావణ్యాదిసౌభాగ్యంబునకు మిక్కిలి మెచ్చుచుఁ దదా
లోకనంబునం దనియక కొంతమేర తద్విమానంబు క్రిందటిచాయం బొదరిండ్ల
యీరమిమఱుంగున వారిసల్లాపంబు లాలకించుచుం జని యంత నది మిక్కిలి
దూరంబుగా నేగుటయుఁ దిరిగి వచ్చుచుఁ దనమనంబున. 167

ఆ. ఇంత రూపవంతు • నెంతయుఁ దనకుఁ గై, వశము చేసికొని యు•వార్యగర్వ
మతి చెలంగ భాగ్య•వతి యీలతాంగి యెవ్వతెయొకో మనంగ•వలదె యిట్లు.

చ. మునుపు నిజేశు నర్థపతి•ముద్దుకుమారుఁ డ టంచు నానితం
బిని పలుకంగ వింటిని గు•బేరతనూజునకుం గరంబు మో
హిని యగుకాంత రంభ యని • యాడుకొనంగ వినంబడుఁ గా మనం
బున నివు డెన్న నామెయుఁగుఁ•బోఁడియ కావలయుఁ గా నిజంబుగన్. 169

క. ఇప్పు డిది నిశ్చయంబుగ, నప్పరమమునీంద్రుఁ జేరి • యడుగఁగ వలయుం
దప్పఁ డతఁ డమరమౌనియు, యప్పటి కప్పటికి వచ్చు • యదుపతికడకున్. 170

క. అని చింతించుచు నాయం, గన దా నొక్కతియ యేగి • కడుఁ జేరువ నా
యనుపమతేజుని నారద, ముని గాంచి నెఱింగి వినయ•మునఁ బ్రణమిల్లెన్. 171

వ. ప్రణమిల్లి లేచి విరచితాంజలి యై నమస్కరించి నిలువంబడి యంజలి
బద్ధురా లై. 172

క. మౌనీంద్రచంద్ర యిపుడు వి, మానముతో నేగినట్టి•మహితాత్ములు రం
భానలకూబరులే యన, నానారదుఁ డట్ల యగుదు•రని యాయకతోన్. 173

క. నీ వె ట్లెఱిఁగితి చెపుమా, నావుడు మీ రాడుకొన వి•నంబడుమాటల్
భావింప నట్ల యౌ నా, భావమునకుఁ దోఁచె ననుచు • భామిని పలికెన్. 174

చ. పలికిన నింట నాడుకొను•పల్కులు వింటివొ యన్న వింటి నో
యలఘుతపోనిధాన తన•యత్యధికం బగురూపసంపదం
జెలువుఁడు కైవశం బనుచుఁ • జెల్లుబడిం బచరించి పల్కె నా
కలికి తదుక్తి కోర్వమి ప్ర•కాశిత మయ్యెను మీవచస్స్థితిన్. 175

క. అనుటయు మునినాయకుఁ డో, వనితా యె ట్లోర్వ వచ్చు • వలవనిగర్వం
బునఁ గన్ను గాన కాడెడి, యనుచితవాక్యంబు లేరి • కైనం దలఁపన్. 176

క. తరుణీ యేరికిఁ జెల్లునె, యరయఁగ నే నింతవార • మనుకొన నిదిగో
పిరుపీఁకుగ నున్నది తాఁ, గర మద్భుత మైనసవతి•కయ్యముచేతన్. 177

క. సవతి యన నింక నొకతెగా, భువిలోపల వేఱ వెదకఁ • బోవలయునె యో

క. నావుడు నంతటిరూప, శ్రీవైభవసతికిఁ గాక ♦ సిద్ధించునె యా
దైవనియుక్తియు మాబోం, ట్లేవిధమునఁ బాట్లఁ బడిన ♦ నిద్ధవివేకా. 179

తే. అనుడు నామాట కేమి యో♦యంబుజాక్షి
రంభ మొదలైనయేయచ్చ♦రలకు నైనఁ
దక్కువే నీదురూపసౌం♦దర్యమహిమ
లెక్కడే కాక మిగుల నూ♦హించి చూడ. 180

ఆ. అది య టుండ నిమ్ము ♦ ముదిత నిన్నును జూచి
నట్లు దోఁచుచున్న♦యది యొకింత
నలిననాభుకొలువు♦నకు వత్తువో యన
నత్తు మిమ్ముఁ జూతు ♦ వరమునీంద్ర. 181

సీ. అని యింతి పల్కిన♦ముని పల్కె నవునవు, నెలఁత నిన్నెఱుఁగుదుఁ♦దలఁచుకొంటి
మాశిష్యుఁడైనయా♦మణికంధరాహ్వయుఁ,డిటఁ గొన్ని నాళ్లక్రిం♦దటను గ్రొత్త
గాఁగ హరిం బాడఁ♦గానంగఁ దా వచ్చి, దండకరూపసం♦స్తవనరచన
యొనరింప నేకసం♦తన గ్రహించి పఠించి, నట్టినేర్పరివి గ♦దమ్మ నీవు

తే. పేరు కలభాషిణివి గద ♦ బిరుదుచదుర
వగుదు భళీభళి యిపుడు నీ ♦ కది ముఖస్థ
మగుచు నున్నదియే శక్య ♦ మగునె చదువ
ననుడు శక్యంబు గా కేమి ♦ యనుచుఁ బలికి. 182

వ. అమ్మదిరాక్షి మధురగంభీరస్వనంబున నిట్లని చదివె. 183

దండకము. శ్రీకామినీకామితాకార సాకారకారుణ్యధారానవాంకూరశంకాకరా
శోణరేఖామయూఖాళికిమ్మీరితాలోకనాలోక లోకైకసంస్తుత్యనిత్యప్రభావా
విభావైభవాధిక్యధిక్కారితానంతమార్తాండకోటీర, ఆటీకమానామలాస్తంభ
సురభిద్యశఃపూరకర్పూరసౌరభ్యమైత్రీపవిత్రీకృతామ్నాయ వాయుప్రచారా
నిశాపాదితాపారసంసారసంతాపనిర్వాపణా పాపనిర్వాపణోపాయనామప్రశం
సానుభావా భవాభావలోభాకులీభూతచేతస్సుధీవ్రాతనిర్ణీతసంప్రాప్తసద్భక్తి
మార్గైకవిశ్రామభూమీభవత్తత్త్వరూపా సురూపావళీదుర్నిరూపస్వరూపా
గురూపాసనాసాదితానారతానన్యసాంకర్యకైంకర్యమాధుర్యధుర్యప్రసన్నాప్ర
సన్నావళీమానసోదస్తభోగాపవర్గాభిలాషా హృషీకేశ యీశానవాణీశము
ఖ్యుల్ సువిఖ్యాతమైనట్టినీదివ్యచారిత్రచారుప్రచారంబు పారంబు ముట్టన్ నుతిం
పంగ లేరంచు నెంచంగ వించుం బ్రపంచస్వభావంబునన్ మానకి ట్టేము నీముం
దటన్ [illegible]

మొందింప నెందున్ విచారంబు లేమిన్ వచోగోచరాగోచరత్వంబు లూహిం
పలే మైత్రి మోదేవ మీపాదసేవాదరంబున్ మదిం గోరుచున్ వేదవాదుల్
శ్రమాదుల్ కడుం జాల నార్జించి భోగేచ్ఛ వర్జించి నానాతపశ్చర్యతాత్పర్యప
ర్యాకులత్వంబునం గైకొనన్ మాకు నేయత్నముల్ లేక యోకృష్ణ యీవై
వడిన్ మీకృపాలోకసంసిద్ధి సిద్ధించుటల్ బుద్ధిఁ దర్కింప నత్యంతచిత్రంబు
గాదే జగన్నాథ యీరీతిఁ జెన్నార మున్నెఋషుల్ మిమ్ముఁ గన్నారఁ గన్నా
రు మాకన్ను లెన్నంగ నేపుణ్యముల్ చేసెనో యీవిశేషంబుఁ గాంచెన్ వి
రించోదయస్థాననాభీసరోజా సరోజాతజాతాండముల్ తండతండంబులై యుం
డ నొండొండు నీరోమకూపంబు లేపారఁగాఁ దాల్చుటల్ చెప్పఁగా నీవు గోవ
ర్ధనం బెత్తి తంచున్ వరాహావతారంబునన్ ధారుణీచక్రముం దాల్చి తంచున్
మహాకూర్మభావంబునన్ మందరగ్రావమున్ మోచి తంచున్ జగంబుల్ సమ
స్తంబు త్రైవిక్రమప్రక్రియావేళఁ బాదత్రయిం జాలఁ బూరించి తంచున్ ను
తింపంగ యుక్తంబె భక్తప్రజాధీన దీనిన్ వివేకించి లోకంబులోఁ గొంద ఱా
ర్యోత్తముల్ సర్వవేదంబులున్ సర్వవాదంబులున్ సర్వయాగంబులున్ సర్వ
యోగంబులున్ సర్వమానంబులున్ సర్వదానంబులుం జూడ నీదాసదాసా
నుదాసాంఘ్రిసంసేవలోఁ గోటికోట్యంశముం బోలఁగాఁ జాల వంచుం దదా
చారముం బూని వర్తింతు రత్యున్నతిన్ సర్వసంకల్పనిత్యోదయా యేము నీ
నామమాత్రంబు మానాలుకం జేర్చుటల్ దక్క నొక్కింతయున్ దక్కు
త్రోవల్ భవన్మాయ దాఁటంగ లే మవ్యయా భవ్యయోగీంద్రసాంద్రాదరా
కాంక్షితైకాంతసంసేవనా భావనాతీతకల్యాణనానాగుణశ్రీసముద్భాసితాంగా
మముం గేవలంబైన కారుణ్యదృష్టిం గటాక్షించి రక్షించు లక్ష్మీమనోవల్లభా
దేవదేవా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 184

మ. అని యీవైఖరి నంతయుం జదివి దై♦త్యారాతి యీదండకం
బునకున్ మెచ్చుచు నిచ్చినట్టిది గదా ♦ భూరిద్యుతిన్ నీదుశి
ష్యునికంఠంబున నొప్పునావిమలర♦త్నోదారహారంబు స
న్మునిలోకోత్తమ యంచుఁ బల్కి మఱియుం ♦ బూఁబోఁడి దా నిట్లనున్. 185

సీ. పొసఁగ ముత్తెపుసరు♦ల్పోహళించినలీలఁ, దమలోన దొరయుశ♦బ్దములు గూర్చి
యర్థంబు వాచ్యల♦క్ష్యవ్యంగభేదంబు, లెఱిఁగి నిర్దోషత ♦ నెసఁగఁజేసి
రసభావములకు న♦ర్హంబుగ వైదర్భి, మొదలైనరీతు లి♦మ్ముగ నమర్చి
రీతుల కుచితంబు ♦ లై తనరారెడు, ప్రాణంబు లింపుగాఁ ♦ బాదుకొల్పి

తే. యమరనుపమాదులునుయమ♦కాదులు నగు,నట్టియర్థశబ్దాలంక్రి♦యలుఘటించి

లయవిభాతి. చలువ గలవెన్నెలల • చెలువునకు సౌరభము • గలిగినను సౌరభముం •
జలువయుం దలిర్పం, బాలు పెసంగుకప్పురపుం • బలుకులకుం గోమలత • నెలకొనిన
సౌరభముం • జలువవసయుం గో,మలతయును గలిగి జన • ములమిగులం బెంపె
సంగు • మలయపవనంపుంగొద • మలకు మధురత్వం, బలవడిన నీడు మఱి • కలద
నంగవచ్చుం గడు • వెలయం గలయీసుకవి • పలుకులకు నెంచన్. 187

క. ఊరక యటు మిముబోంట్లు, చేరువం బఱియింపం గనిన • సిద్ధింపవె యే
కోరిక లైన నజస్రముం, గోరుదు మీవీణ మోసి • కొని కొల్చుటకున్. 188

సీ. మునినాథ యిట మున్ను • వనజదళాక్షుని, యంతఃపురంబున • కరుగువేళ
మణికంధరునిం దచం • గణమున నిల్పి మీ, వీణియ మీరలే • పాణిం బూని
పోవంగాం జూతు న •ప్పుడు దానినేం బుచ్చు,కొని కొల్చి వత్తునో • యని తలంతు
దేవరచిత్తంబు • దెలియమినట్లు సే,యంగ నేమి దోంచునో • యనుచు వెఱతుం

తే. గరుణనంతమాత్రపుటూడి • గంబునాకు, ముదలం బెట్టుండటంచు కే • ల్మొగిచి మిగుల
వినయ మొప్పంగ నాయింతి • వేడుకొనియె, నతండునట్ల కానిమ్మని • యనుమతించె.

వ. అనుమతించుటయు నమ్మహాత్మునియనుగ్రహం బీపాటి గలిగె దీనం జేసి నావాంఛి
తంబును సఫలం బగు నని సంతసిల్లి రంభానలకూబరులవలనం గడపట వినంబడి
నవాక్యం బొకటి దలంచుకొని యది తెలియుటకుం గృతాంజలి యై వినయభ
రంబునం గొంకుచున్నదాన మణికంధరుండు రహస్యశంక నెడఁగలుగం జనంగ
నమ్మహాముని కి ట్లనియె. 190

సీ. మహితాత్మ మీర లి • మ్మహి నుండ సంకోచ,పడియే మొయిక్కి లి • పొడవుచనంగ
నీక విమానంబు • నిలచేర్పనన కొంత, మేరం బోనిచ్చె న • మ్మిథున మిప్పు
డేను వృథాభ్రాంతి • నింతనంతను దాని, వెంబడిం జని పల్కు • వింటి నొకటి
వినుం డది యర్థేశ • తనయుం డోయబల యి, న్నారదుమాటలు • నడుమ వేఱ

తే. పొడమె నేమయ్యెనలకళా • పూర్ణసుద్ది, కడమ చెపుమన్న రంభయ • ప్పుడ తెలుపనె
నీకు మఱి చెప్పరా కుంట • నీకథయును, నీకు నాత్రోడుసుమ్ము బ్బ • నీకుమనియె.

తే. ఏ నెఱుంగ వేడ్కపడుచున్న • దానవోత, పోధనోత్తమ యాకళా • పూర్ణుండనంగ
నెవ్వం డాతనిసుద్ది ము • న్నేమి చెప్పె, నెద్ది చెప్పరా దనియె నా • యిగురుంబోండి.

వ. ఇది యానతీవలయు నవిన నతండు వెఱం గంది యిది యంతయు నపూర్వంబు
దీనిం దెలిసెదం గాక యని కొంతదవ్వు నిశ్చలుం డగుచు విశ్వప్రపంచంబునం
గలభూతభవిష్యద్వర్తమానవర్తనంబు లన్నియు విమర్శించి తత్ప్రకారంబుం
గాంచి కలభాషిణిం జూచి యారంభ ప్రియునకుం జెప్ప రా దనినకథ యత్యపూ
ర్వంబు నాకునుం జెప్పం దగ దని పలికిన. 193

తే. అనఘ చెప్ప రానికథాంశ • మట్ల యుండ, నిము నంగనాం...

సీ. ఈరంభయును మీఁదు ♦ నేవేళయును రతి, క్రీడాపరాయణుల్ ♦ కేవలమును
వీరి నెందొరుహాస♦వీక్షణోక్తులు దక్కి, నట్టిచేష్టితములు ♦ నెట్టి వైన
మన్మథోద్దీపన♦మహిమఁ జొక్కించునో, క్కొక్క ప్రేమచొ ప్పిది ♦ యుర్విఁ గలదు
కావున మము నేఁడు ♦ కనుఁగొనుటకు మున్ను, రంభ నవీనమా♦ర్గంపుదండ
తే. శుభ్రఘనరేఖవ ర్తిల్లఁ♦జూచి నగుచు, బ్రహ్మతో నున్న శారదా♦రమణిఁబోల్చి
ధనదసుతుఁడు నమ్మాటకుఁ ♦దరుణిమోవి, దంతశిఖ నొత్తె న త్తఱిఁ♦దనరుతమిని.
క. ఒత్తుటయు నెందుఁ గలుగని, క్రొత్తతెఱంగునఁ జెలంగు♦కోమలకలవా
గ్వృత్తి యపు డొకటి బహువి, చ్ఛిత్తికమై దానికంఠ♦సీమం బొడమెన్. 196
ఉ. ఏమొడ నెన్నఁడుం గనని♦యింపులు గుల్కెడుతద్గళస్వనం
బాయత మైనకౌతుకము ♦ నద్భుతముం బొలపింప నేది యే
దీ యిది చాలఁ గ్రొత్త భళి ♦ యింకొకమాఱిఁక నొక్కమా ఱటం
చాయలినీలవేణి నల♦కాధిపసూనుఁడు వేఁడె వేఁడినన్. 197
క. నాచేత నింకఁ గా దిది, యోచెలువుఁడ యనఁగఁ గాక ♦ యున్నఁ గవిడ నే
నోచెలువ యనఁగ వచనా, గోచరసల్లాపరసము ♦ కొం తపు డొదవెన్. 198
వ. అంత నక్కాంత కాంతునికి సంతసంబుగాఁ గొంతకొంత తత్ప్రార్థనంబు సఫలం
బు చేసె న తం డంత నింతకు మున్నిది యెన్నండును విన్న యది గా దిప్పు డె
ప్పగిది నొదవెఁ జెప్పు మని గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడుగ నిది నేఁడు నేర్చినది కాదు
తడవులనుండియు నే నెఱుంగునదియ యొక్కకారణంబున నిది యెఱుకపఱుపక
నెఱయ మఱచియు నేఁడు బాలభానుపాండుమేఘసంసర్గవిశేషవీక్షణంబునం
దలంచిన మానసంబులోనన పూని యుండి యిప్పటినీమండగంబునలనఁ గలిగి
వెలివిరియ నిచ్చితి నని పలికిన న తం డి ట్లనియె. 199
తే. ఏమికారణమున దాఁచి ♦ తిన్నినాళ్లు
తరుణి యెఱుఁగింపు మనుఁడు నే♦తత్ప్రసంగ
మునఁ గళాపూర్ణకథలు వ♦చ్చునె యనియెడు
తలఁపుచే దాఁచితి న టంచు ♦ వెలఁది పలికె. 200
సీ. పలికి యోపౌరుషా♦భరణతత్కథలు వచ్చిన నేమి యంటేని♦ వినుము దెలియ
నాకథ లిఁకఁ జెప్పి♦నట్టివారును విని, నట్టివారును ధాత్రి♦యందుఁ బుత్ర
పౌత్రప్రపౌత్రాది♦బహుసంతతియుఁ దన, రుచుఁ జిరకాలంబు ♦ ప్రచురసం
దభివృద్ధిశోభిత♦శుభసౌఖ్యములు గాంతు, రనుమాట యున్నది ♦ యాదియంద
తే. యేను నీకది చెప్పిన ♦ దీనికొఱకు, నవనిఁ బుట్టంగ వలయునో♦యని వెఱచెదఁ
బ్రాణవల్లభ యవి తావ♦కాంగసంగ, సౌఖ్యమునఁ జేర్చునాకుని♦ష్టంబులగునె.
తే. అగియు వింటివి గద యని ♦ యానియెదేని, యేను విననట్టిపిమ్మట ♦ నిట్టిమాట

వ. అని చెప్పె నని చెప్పి నారదుండు. 203

తే. అతివ విను రంభకును గల • యట్టిభయము
నాకుఁ గల్గుటఁ దత్కథ • నీకుఁ జెప్పఁ
గూడ దట్లయ్యు మిక్కిలి • కువలయమున
వెలయఁ గల దది వెలయుఁ బ్రో • వలును గలుగు. 204

వ. అది యట్లుండె రంభానలకూబరు లవ్విధంబున సల్లాపం బొనరించినయనంత
రంబ తద్విమానంబు మత్సమీపంబున కేతేర మీఁదోలికాప్రసంగంబులు నడి
యె నని కలభాషిణికిం జెప్పె నప్పుడు తద్వనలక్ష్మీవిలోకనకౌతుకంబున కెడ
గాఁ జని యున్న మణికంధరుం బిలిచి యంబుజాక్షునికొలువువేళ దప్పకుండఁ
బోవలయు ర మ్మనుచు నచ్చటఁ గదలి చనియెఁ గలభాషిణియు నంతఁ దనుఁ
జేర వచ్చిన నెచ్చెలులుం దానును నిజగృహంబున కేగి వేగంబ కొలువుసింగా
రంబు సంఘటించుకొని కృష్ణునగరి కరిగె. 205

శా. శ్రీనంద్యాలపురాంక వాగ్విభవల • క్ష్మీనాథపర్యంక సు
జ్ఞానశ్రీమిథిలేంద్ర సూనృతవచ • స్సాంద్రాహరిశ్చంద్ర వి
ద్యానైపుణ్యసముద్భటార్భటికవి • ద్వద్వాదవాచాలితా
స్థానీమందిర యిందిరారమణప • త్పంకేరుహేందిందిరా. 206

క. అంభోనిధిసాధారణ, గాంభీర్య యరాత్యసుప్ర • కంపనచయకు
క్షింభరితరవారిమహా, కుంభీనసవర్య సమర • గురుభుజశౌర్యా. 207

మాలిని. శేషసుభాషణ • శీలవిభూషణ, సేవకపోషణ • చిత్తరిపూ
న్మేషనివర్తన • నిర్మలకీర్తన, నిత్యసవర్తన • నీతికళా
పోషవిచక్షణ • పుణ్యవిధిక్షణ, భూసురరక్షణ • భూరిమద
ద్వేషణశాసన • ధీజలజాసన, దీప్తివిభాసన • ధీరమతీ. 208

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత
నూభవసౌజన్యగేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైన కళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

ఖండాద్రిహిమాచల
మేఖలికావిలసదపరి♦మితహయరింఖా
లేఖితజయలాంఛన నృప
శేఖర నంద్యాలనార♦సింహునికృష్ణా. 1

వ. అవధరింపు మవ్విధంబునం గలభాషిణితోడ సంభాషించి యరుగుచు నారదుం
డు తనమనంబున. 2

చ. హృదయము ద్రేఁ గొకింత శమి♦యించెను జెల్వపుఁ గ్రొవ్వు పెంపునం
బొదలెడురంభకున్ సవతి♦పోరు గణించుట కంకురార్పణం
బిది యిటు గొంత చేసితి న♦పేక్షిత మంతయు నైనయట్ల యీ
సుదతియ చాలు దానికి న♦సూయయు నున్నది మాట లారయన్. 3

క. ఎంచఁగ నాగమనమునకు, నించుక చుట్టైన నయ్యె ♦ నిది యోగ్యమ సా
ధించుట కెవ్వారిని బో, రించనిక్షణ మొక్కటియుఁ ద♦రింపఁగ వశమే. 4

వ. అని తలపోయుచు శిష్యుండునుం దానును బురప్రవేశమార్గంబున నడుచు
చుండె నప్పుడు. 5

సీ. దవుదవ్వులనె నేఁడు♦ధరణికి దిగివచ్చు,చున్నవాఁ డిది యేమి♦యొక్కొ యనియుఁ
గయ్యంబు లిడ నెందు♦గతిగల్గునో యని, వెదకుచు నేతెంచు♦విధమొ యనియుఁ
బవనేరితము లైన♦పాదపాంసువుల నిం,దఱఁ గృతార్థులఁ జేయు♦కొఱకొ యనియు

తే. దను నెఱుఁగువార లతిదూర • మునన లేచి
రెండుచేతులు మొగిచి స • ద్దిల్లుచుండ
నికటమునఁ గన్నవారలు • నేలఁ జాఁగి
యాదరమునఁ బ్రణామంబు • లాచరింప. 6

చ. అలఘువినీతిసంభ్రమస • మాకులతన్ వెసఁ బల్లకీలు సం
దలములు వారువంబులును • దంతులు నాదిగఁ గల్గువాహనం
బులు డిగి వచ్చి మ్రొక్కెదొర • మూఁకల పెల్లునఁ ద్రోవ చాల సం
కులముగ నందుఁ గొంద ఱొక • కొంత బరాబరిఁ జేసి కొల్చి రాన్. 7

మత్తకోకిల. కొందఱిం గడకంటిచూపులఁ • గొందఱన్ నెఱిమాటలం
గొందఱిం జిఱునవ్వుజాలునఁ • గొందఱిం దగుదీవనం
గొందఱిం జెయి చాఁచి తెమ్మని • కొందఱిం గయిదండ గొం
చుం దపోధనుఁ డాదరించెను • సొంపుగాఁ బ్రణతాత్ములన్. 8

వ. అవ్విధంబున సకలజనసేవన లాదరించుచు శిష్యులును దాను నమ్మునివరుండు పరస్పరవిఘట్టనవాచాలవీచీహస్తసమార్జితచర్చరిమచర్చికాచర్చాంకురంబులవలనను, సంకులకలహంసచక్రవాకపుష్కరాహ్వయప్రముఖజలపక్షిసందోహకోలాహలంబువలనను, అవిరళపరిశోకమానడిండీరఖండమండలీపాండిమచ్ఛలవిలసితప్రహాసితంబులవలనను, నికటంబునం బొదలుజలధివిలసనంబులం జెలరేఁగి గేలిసేయునాగంబునం బరఁగుపరిఖావలయంబులును, పరిఖావలయసలిలనిధానముక్తాలకల్లోలశీకరానకీర్యమాణంబు లగుచుం దమయందు నుభయతమాక్రమ్యమాణభోగీంద్రభోగవేష్టనప్రాకారానుకారపారీణంబులై రాణించుచుం దిసుగుమోములఁ గుందేఁగిలు ప్రకాశించు నైశాఖపర్వతనితంబడంబరవిడంబనచతురంబులై మూఁడు నొప్పునైదూర్యప్రాకారంబులును, ప్రాకారవలయవిపులకపిశీర్షసముదయసముత్కీర్యమాణమాణిక్యనివహవివిధకాంతిసంతానసౌమనసమాలికాస్తోమాభిరామపర్యంతభాగంబగుచుం జారవిభవలక్ష్మికిం బట్టినధూతపత్రంబురీతి నుద్ద్యోతించుగగనమండలంబునకుం బాండురత్వసంపాదనంబున సొంపొనర్చుసమున్నతశిఖరసంసక్తనిర్ణిక్తమౌక్తికభక్తివిశేషంబుతోడం బసిండికామ చెలువు సలవరించువాసుదేవప్రాసాదరాజంబును, వాసుదేవప్రాసాదరాజకైతవద్యోతమానశాతకుంభకుంభిశిఖరంబునకుం బ్రత్యంతపర్వతభంగి నంగీకరించి యలంకారంబు గావించునవదేవసంకర్షణసాత్యకిప్రద్యుమ్నాదియాదవసంఘసౌధయూధంబులును, సౌధయూధభూధరప్రాతజాతమహాతరంగిణీబృందసందేహంబు ప్రభవింపం జేయునుభయపార్శ్వభాగహీరమయగృహాభిత్తిసంతతతంతన్యమానమరీచిచయపూర రాజమార్గంబులును. రాజమార్గసంగతనై నానావిధనె

హిర్వితర్ది కాని కాయవిరచితకురంగనాభిగోముఖోపరితరంగితరంగవల్లీమతల్లికా
మనోజ్ఞమౌక్తికమండలీపాండిత్యంబు లత్యంతకాంతంబు లగుచు నుత్తుంగహర్మ్య
శిఖరకేతుసంఘసంఘర్షణశకలితపతితాంతరిక్షఖండలక్ష్యమాణనక్షత్రసము
త్ప్రేక్షాసంధుక్షణవిచక్షణంబు లై వీక్షణపర్వంబు నిర్వహింపం బెంపు మీఱు
చుం దదవలంబనలంబమానవివిధాంబుదకదంబకంబు డంబుం జూపుకలువడంబు
లును, గలువడంబులం దవిలినమిళిందంబుల చందంబు నందపఱుచుచంద్రశాలా
ఖేలనాలోలనాళీకలోచనాలోచనంబులమరీచివీచికల పెల్లు చిల్లునం జిమ్మనగ్రో
వులం జిమ్ముగంధసారకస్తూరికాసీరధారాప్రసారంబుల తెఱం గెఱుంగింప బంగా
రురంగుపసలం బసపువసంతంబు లాడుభావంబున ఠీవి నెఱపుభర్మహర్మ్యశ్రీలఖే
లాసంభ్రమోచ్ఛ్వసితవిశరారుకేశబంధంబులో యనంగబంధురంబు లగుమం
థరగంధవహనివహవిహరణవిస్మృమరకాలాగురుధూపధూమంబులును ధూప
ధూమశ్యామికామిషంబున నిజస్వామికొలువునకు నిబ్బరంపుం బే రుబ్బునం బ్రబ
బ్బికొనుచుం జేరినశృంగారరససముద్రంబునకు నిర్నిద్రవిద్రుమకుడుంగసంఘ
సాంగత్యసౌభాగ్యంబు ననుగ్రహింపుచుం బ్రత్యగ్రజాగ్రదగ్రస్థలస్థాపితకురువిం
దకలశకందళచ్ఛవిచ్ఛటాజటాలితంబు లగుగోపురంబులును, గోపురద్వారతోర
ణవ్యాజవిభ్రాజమానమంగళసూత్రసువ్యక్తనిర్వర్తితపరిగ్రహగృహవైభవశ్రీస
ముపభోగనిస్తంద్రు లగుసకలజనులును, అత్యంతచిత్రతరమహత్త్వంబునం బ్రవ
ర్తిల్లునుత్తమోత్తమకీర్తులం బొగ డొందుతద్ద్వారకానగరంబు దరియం
జొచ్చి రంత. 9

సీ. మహనీయకురువింద♦మాణిక్యకాంతుల, చేతం బల్లవిత మై ♦ చెలువు మీఱు
మరకతమణిసము♦త్కరమరీచిచ్ఛటా, పత్రసంతతిచేత ♦ బాగు మీఱు
✓నకలంకనవ్యమౌ♦క్తికచాకచక్యప్ర, సూనసంపదచేత ♦ సొంపు మీఱు
నింద్రనీలజ్యోతి♦రిందిందిరశ్రేణి, విలసనంబులచేతం ♦ బొలుపు మీఱుం
తే. దనసమున్నతిచే నభ♦స్తరువుం బ్రోచి
విమలశిఖరాగ్రకనకకుం♦భములచేత
సఫలితంబుగం జేయుచుం ♦ జాల వెలయు
నంబుజాక్షునికొలువుకూ♦టంబు గాంచె. 10

క. కాంచి మణికంధరునితోం, గాంచనగర్భజుండు వలికెం ♦ గలకాలము వీ
క్షించిన నిది నిచ్చలు నొక, యంచితరుచి నెఱపుచున్న♦యది కనుంగొంటే. 11

శా. ఆవైకుంఠముం జూచినట్లు కడు నిం♦పై యీసభామంటప
శ్రీ విస్ఫూర్తికతంబునం మిగుల ♦ నాచిత్తంబు నానందము
దాల్పై చిత్రిం గరంచుచున్నయది ♦ యేతద్ద్వారకాపట్టణం

వ. అని పల్కుచుఁ జేరం బోవునంత. 13
క. ఆఋషియాగమనం బప్పు, డారసి చని చెప్పి రంబు♦జాక్షునకు బహి
శ్చారిణు లగుపరిచారిక, లారీతిని జెప్ప నతని♦యానతికల్మిన్. 14
సీ. బంగారుగొలుసులు ♦ పవడంపుఁదరమైన, కోళ్లును వింతబా♦గులబొగడలు
రత్నంపుఁజిలుకలు ♦ రాయంచప్రతిమలు, పసిఁడిపువ్వులవ్రాఁత♦పనులసొబగు
వివిధంబు లగుచిత్ర♦విరచనలును దసి, లీనూలుపట్టెయ♦ల్లిక బెడంగు
పలుతెఱంగులపట్టు♦తలగడబిల్లలు, మవ్వంపుఁగుంకుమ♦పువ్వుపఱుపు
తే. గలిగి మెఱుఁగులు దిక్కులఁ ♦ గడలుకొనఁగ
మించుదంతపుటుయ్యాల♦మంచమునను
బొలుపు మీఱుచుఁ దనయంతి♦పురమునతుల
యూడిగంబులు గైకొంచు ♦ నున్నశౌరి. 15
ఉ. అప్పలుకుల్ చెవిం బడిన♦యంతన దిగ్గున లేచి యెట్టఁటా
యప్పరమేష్ఠినందనుఁడొ ♦ యాని హజారపుఁద్రోవ వచ్చెనే
యెప్పుడు నంతరిక్షగతి ♦ నిచ్చటికే చనుదెంచు నివ్విధం
బిప్పుడు చాలఁ జిత్ర మిది ♦ యేమకొ యంచు ససంభ్రమంబునన్. 16
సీ. తూఁగుబుయ్యేలఁ దూఁగు♦చోఁ గొంత చెదరిన, యరవిరివన్నె బా♦గట్ల యుండ
నడపంబుతొయ్యలి ♦ మడిచి యిచ్చిన తెల, నాకుచీలిక చేతి♦యందె యుండ
నట్టిటు తొడిగిన♦యంఘ్రిలరత్నంపు, సమ్మాళిగలు సారె ♦ జాఱుచుండ
రాణివాసపుఁ జామ♦రగ్రాహిణులు గూడ, నరుగుదెంచితమంత ♦ మరలుచుండఁ
తే. దనకుఁ గైదండ యొసఁగిన♦తరుణి కేలు
వదల నెఱుఁగమి నది త్రోవ ♦ వచ్చుచుండఁ
గనిన వా రెల్ల నెదుగుచుఁ ♦ గలఁగుచుండ
మురరిపుఁడు వాకిటిహజార♦మునకు వచ్చె. 17
తే. ఇట్లెదుర్కొని ప్రణమిల్లి ♦ యింపుపెంపు
దనరఁ గైదండ యొసఁగి త్రో♦డ్కొనుచు నేగి
యతనియాజ్ఞ వెంబడిని శు♦ద్ధాంతనికట
భాసి యగునొక్కమణిసభా♦భవనమునను. 18
మ. జగదీశుండు తపోధనాగ్రణికిఁ బూ♦జావర్తనల్ నాఁడ క్రొ
త్తగ నేతెంచినవానికిం బలె మహా♦తాత్పర్యసంయుక్తుఁ డై
తగఁ జేసెం గడుఁ గ్రొత్తక్రొత్తగుచు న♦త్యంతాదరం బెక్కు ధ
ర్మగరిష్ఠాత్ములబుద్ధి పూజ్యు లగువా♦రల్ పల్మఱుం వచ్చినన్. 19
ఉ. అప్పుడు తత్సభాగృహ♦మాగమనాథు లు కొలుపసేఁత గె

నప్పరమర్షి వీడ్కొలుపు♦నంతకు రమ్మనఁ గొంకి యచ్యుతుం
డప్పలుకుల్ గణింపక త♦దంచితగోష్ఠిన యుండె నింపుతోన్. 20

ఉ. జ్ఞానివరేణ్యుఁ డిట్లనియె ♦ మా కొక పెద్దతనం బొనర్చి రా
జ్యానుగుణప్రవర్తనల ♦ కక్కట యిమ్మెయిఁ గొంకితేని న
న్నోనలినాక్ష పొమ్మనుట ♦ యుక్తము నీ కిపు డట్లు గాక మీ
వానిగఁ జూచితేని కొలు♦వం బిలుపింపుము వారి నావుడున్. 21

మ. చెలులం జుట్టల దండనాథుల విప♦శ్చిద్వర్యులన్ సత్కవీం
ద్రుల మంత్రీశుల వారముఖ్యల ముకుం♦దుం డెంతయుం బ్రీతితోఁ
బిలుపించెం బొడగాంచి రవ్విభవశో♦భిన్ వారలన్ వేత్రహ
స్తులు దమ్మందఱ నప్డు పేరెలుఁగుతోఁ ♦ దోడ్తో నెఱింగింపుచున్. 22

తే. కమలనాభుండు నపుడు శీ♦ఘ్రంబ తనదు
కొలువు వీడ్కొంచు మానిఁ దో♦డ్కొనుచు నేగె
నంతిపురమున కాతండు ♦ నాత్మశిష్య
వెలుపలన నిల్పి తాఁ దన♦వీణఁ గొనియె. 23

ఆ. అప్పు డతనిచేతి♦యావీణఁ దాఁ బుచ్చు, కొనియె సంభ్రమమునఁ ♦ గూడ నేగి
కరము వినయ మొప్పఁ♦గలభాషిణిముకుందుఁ, డపుడు దానిఁ జూచి♦యల్లనగుచు.

క. ఏమీ శిష్యత్వంబున, నీమునివరు సేవ సేయ ♦ నిచ్చ వొడమెనో
యోమగువ యనిన విని యది, యేమియు లే దని వినీతి ♦ నిటు నటు నొదిగెన్.

ఉ. ఒదుగుటయున్ యదుప్రవరుఁ ♦ డోహరిణాక్షి తలంక నేల నీ
కిది కడు లెస్సబుద్ధి కృప ♦ నిట్టిమహామహు లాత్మసేనకున్
హృదయమునందు నియ్యకొను ♦ టెవ్వరి కున్నది వేయు నేటికిం
బ్రదికితి సేవ సేయుము శు♦భప్రదు నిమ్ముని నిట్ల యెప్పుడున్. 26

ఉ. నీమతి పెంపు పాడుకొను♦నేరుపులున్ మృదుమంజులస్వర
శ్రీమధురత్వముం గనుచుఁ ♦ జిత్తములోపల నేను నెంతు ని
క్కోమలి కొంత నారదున♦కుం బరిచర్య యొనర్చునేని వి
ద్యామహిమం గడున్ వెలయు♦నంచు నినుం గనుఁగొన్న వేళలన్. 27

మ. అనుచున్ జాంబవతీగృహంబునకుఁ దా ♦ నవ్వానిలోకాధినా
థునివెంటం జని శిష్యురాలి నొకతెం ♦ దోడ్తెచ్చితిం దీనిఁ గై
కొని శిక్షింపు మ టంచు నల్ల నగుచున్ ♦ గోవిందుఁ డాయింతిఁ బి
ల్చి నయం బొప్పగఁ బల్కె నమ్మగువయుం ♦ జిత్తంబు రంజిల్లఁగన్. 28

క. నాకు మును మీరు చెప్పెడి, యాకలభాషిణియె యిది య♦టంచును వినయో
తేకమునఁ [illegible]

సీ. అంతట గోవిందుఁ • డాయింతిఁ జూచి యో, వనజాక్షి యిచటికి • మ్మునివరేణ్యుఁ
డేతేర దొరకొని • యెన్ని యో నాళ్లయ్యె, నీ వేమి దిద్దితి • వెఱుఁగఁ జెపుమ
గానచాతురిఁ దాను • గడుఁ బ్రౌఢయయ్యెఁ దుం, బురుమీఁదిమత్సరం • బునను జేసి
మనవిద్య సాధింతు • నని పూని నాఁ డిది, యెందు నెవ్వరును ము • న్నెఱుఁగ కునికి
తే. గావున విశేషములు నీకుఁ • గలవి వరుసఁ, దెలిపి నీ నేర్చి నట్లెల్ల • దిద్దు మనుచు
నొప్పగించితి నిమ్మహా • యోగివర్య, యనుచు జాంబవతీసతి • వినయ మొప్ప. 30
క. ఎప్పుడును మీవచస్థితిఁ, దప్పక యే నడుపుచున్న • దాన నిపుడు నా
తప్పొప్పులు మీ రరయుట, యొప్పుగ విన నవధరింపుఁ • డోకకొం తనుచున్. 31
క. కుందనపుఁగమ్మిఁ దిగిచిన, యందంబున జవరతనము • సలరుం దేనెల్
చిందినగతి మాధుర్యము, పొందుపడఁగ వీణె ముట్టి • పొలఁతుక పాడెన్. 32
సీ. ప్రౌఢిత్రో సరిగమ • పధనిస్వరంబుల, ప్రతినియతశ్రుతి • క్రమము లెఱిఁగి
రాగభేదములవ • ర్ణములఁ దొలంగించి, లయతాళశుద్ధి నెం • తయుఁ దలిర్ప
గ్రామవిశేషమూ • ర్ఛన లేర్పడఁగ మంద్ర, మధ్యమతారసా • మగ్రి దనరఁ
ధాతుమాతువులు గీ • తప్రబంధములాదు, నసమానలీలమై • నతిశయిల్ల
తే. దోర మగుప్రేమరసమునఁ • దోఁచితోఁచి
వీనులకు నింపుఁ జలువయు • విస్తరిల్ల
నాకరణిఁ దనకాంత య • నేకగతుల
నాత్మగుణగానములు సేయ • నచ్యుతుండు. 33
ఆ. ముదిత మేలు మేలు • కొదవ లే దెందు నీ
యనఘచరితు దిద్దు • మనుచుఁ జనియె
జాంబవతియు నొక్క • సంవత్సరము దాఁకఁ
బాట నేర్పె మునికిఁ • బాటవమున. 34
ఉ. అంతఁ గ్రమంబునం బ్రియుని • యాజ్ఞను సత్యయు భోజకన్యయుం
సంతస మొప్ప నప్పరమ • సంయమి నొక్కొకయేఁడు దిద్ది ర
త్యంతమనోజ్ఞగానపటి • మాంతిశయోన్నతుఁ గాఁగ నవ్విభుం
డంతటఁ దాను దిద్దె నొక • యబ్దము పూర్ణము గాఁగ నాతనిన్. 35
వ. అప్పుడు మణికంధరుండు కలభాషిణికిఁ గోలె నంతఃపురకాంతలవలని శిక్ష యే
మియు లేకుండియుఁ బుండరీకాక్షునియనుగ్రహవిశేషంబున సకలరహస్యసంగీ
తవిద్యాసంపన్నతచేత నారదకలభాషిణులయట్ల యత్యధికుం డయ్యె. 36
క. అమ్మువురకు గానము హరి, యిమ్మెయి నఖిలంబు నేర్పి • యిఁక మీసరిగీ
తమ్మునకు నీడు లేదు జ, గమ్ముల నని పలికి మోద • గరిమం దేల్చెన్. 37
ఆ. అంతిపురములోని • [illegible]

క. మణికంధరుఁడును గలభా, షిణియుఁ గొలిచి రాఁగ నాబుధ♦ప్రవరశిఖా
మణి యొక్కనాఁడు యదుభూ, షణు వీడ్కొని వేడ్క నవని♦సంచారమునన్.
ఆ. చనుచు నుండి తనదు♦సంగీతచాతురీ, గరిమపసకు మున్ను ♦ సరసిజాక్షు
చెలువ లాత్మ మెచ్చి ♦ పలికినయట్టిప్ర, శంసచందములు ప్ర♦సంగమైన. 40
వ. వారితో ని ట్లనియె నిట్టిధంబున నవ్వారవర్ణినులు మువ్వురుం బెక్కుమాఱులు మదీయసంగీతచాతుర్యంబురీతు లతినూతనంబు లనియు నీ తెఱంగు లెవ్వరికిని దొరక వనియుఁ బలుకుట గల దది నిజహృదయంబునఁ గలవిధంబో నాదుమదికి ముదం బొనరించుకొఱకున్నో యెఱుంగ రాదు చదురు లెదిరిమదికి నెట్టిపగిది నైన సమ్మదం బొదవించుట పరమధర్మం బని తలంతురు గావున నట్టికథలు గట్టిగ నమ్మరాదు తమచెలులతోడ నేతత్ప్రసంగంబున నేమి పలికి రది నిజంబు తదవబోధంబు గలుగునందాఁక డెందంబు సందియంబు నొందుట తప్ప దనుటయు నప్పరమతపోధనునకుం గలభాషిణి యి ట్లనియె. 41
క. మీవెంట రాకపోకలు, గావింపఁగ నగరిలోనఁ ♦ గలజనములు న
న్నోవాచంయమ యెఱుఁగుదు, రా వనితలకడకు నాకు ♦ నరుగఁగ వచ్చున్.
తే. ఇ ట్లరిగి వారు సఖులతో ♦ నిష్టగోష్ఠి, నాడుకొనుమాటలను వినఁ♦ గూడు నైన
నేను మీదాన నగుట మీ♦గానకథలు, వడిన నవ్వేళఁ గొదవలు ♦ దడవ రేమొ.
సీ. నా కపేక్షిత మైన♦నాతిరూపు ధరింప, సామర్థ్య మబ్బిన ♦ నామగువల
సఖులరూపముఁ దాల్చి♦సముచితంబగు వేళఁ, జనివారిహృదయంబు♦గనఁగవచ్చు
నన నిది నెపముగా♦ను నిధీశసుతుని దా, రంభ యై కూడుట ♦ రమణికోర్కి
యదియుమదీయకా♦ర్యానుకూలము కదా, యనియాత్మ నలరి యా♦యతివఁ జూచి
తే. యువిద నీ కిట్టిసామర్థ్య ♦ మొదవుటకును, వర మొసంగితి నేను నీ♦వలసినట్టి
యంగనలరూపుఁదాల్చియా♦యబ్జనాభు,వనితలతలంపుఁదెలిసిర♦మ్మనుచుఁబనిచె.
సీ. పనిచిన నాచెల్వ ♦ వనజదళాక్షుని, సతులపాలికిని దత్♦సఖులరూపు
ధరియించి వార లొ♦ద్దను లేనివేళలఁ, జని ప్రసంగము దెచ్చి ♦ సంయమీంద్రు
సంగీతచాతుర్య♦భంగు లనన్యసా, ధారణం బగుట త♦ద్వాక్యసరణి
చేత నెంతయుసుని♦శ్చితముగాఁ దెలిసి య, మ్ముని కది యెఱిగించి ♦ ముదితుఁ జేసె
తే. సంయమియు నాయకం జూచి ♦ జాంబవతియు
సత్యభామయు భోజాత్మ♦జయును హరియు
గురువులుగఁ గానకళ లెల్ల ♦ గరిడిముచ్చుఁ
దనముతో నేర్చితివి గద ♦ యనుచుఁ బలికి. 45
తే. కొమ్మ మున్ను నీవాత్మలోఁ♦ గోరినట్టి,కాంతు రంభామనోహరా♦కారుఁ డగుచు

వ. అని యవ్వనిత ననిపి మణికంధరుండును దానును సముచితభాషణంబులు గొంత తడవు నడపి నారదుండు నిజేచ్ఛం జనియె మణికంధరుండును దదాదేశంబునం దీర్ఘయాత్ర కేగ నటమున్ను కలభాషిణియు నట్ల నారదుచేత ననిపించుకొని నిజగృహంబునకుం జని గానాభ్యాసం బుడుగుటం జేసి నగరిరాకపోకలతగు లంబు చాలమిం గ్రమంబునం దనచిత్తంబు నలకూబరచింతాయత్తం బగుచుండం దత్సమీపగమనంబున కుపాయంబు గానక బహుకాలంబు గడపి కాలయాపనంబు దుష్కరం బగుటయు నొక్కనాఁడు దా నొక్కతియ వీణెం గొని గృహారామంబున కరిగి యుండ నంత. 47

చ. లలితపుభూతిపూఁతయును ◆ లాతపుఁగోలయుఁ గక్షపాలయుక్
నులకొనుచిన్నకెంజడలు ◆ మందులపాత్రము నాగబెత్తముక్
లలిఁ గనుసట్టుకిన్నెరయు ◆ లాహిరిమోదము శృంగినాదముం
జెలు వలరంగ నొప్పునొక ◆ సిద్ధుఁడు సింగపువారునంబుతోన్. 48

తే. అభ్రపదవి నేతెంచి య ◆ య్యబల యున్న
తోఁటలోనికి డిగియె న ◆ ద్భుతము గాఁగ
నదియుఁ దన్మహిమకు వెఱఁ ◆ గందుమనము
నల్ల నూల్కొల్పి యర్ఘ్యపా ◆ ద్యాదు లొసఁగె. 49

తే. అతఁడు నోకలభాషిణి ◆ యాత్మ గురుని, గృష్ణుఁ గొలువంగ నేగుదే ◆ గీతవిద్య
పూర్ణముగ నేర్చితే రాక ◆ పోక లిప్పుడు, మానినాఁడు గదా దివ్య ◆ మానినరుఁడు.

క. దాసంజేసియు నీకును, మానస మితరప్రచింతే ◆ మాని తిరముగా
నానలకూబరునంద యు, ధ్యానం బై నిలిచి యున్న ◆ దియె తరలాక్షీ. 51

చ. కడపటినాఁడు నిన్ను నిటు ◆ కాంచనగర్భతనూజుఁ డప్పుచోఁ
గడమయభీష్టసిద్ధియును ◆ గాఁ దగుదీవన యిచ్చెఁ గావునం
బడఁతి యమోఘ మాయన ఘు ◆ పల్కు చలింపఁగనీదు తాల్మి నీ
బడలుటఁ జూడ నోపుదు రె ◆ ప్రాణసఖుల్ క్షణమాత్ర మేనియున్. 52

సీ. తడవులనుండియుఁ ◆ దపము సేయఁగఁ బూని, మణికంధరుఁడు పాట ◆ మానియునికి
నుపవాసఖేదంబు ◆ నహనయింపఁగ లేక, వేగుచున్నవి నాదు ◆ వీను లిప్పుడు
వీణె వాయింపు మో ◆ వెలఁది నేఁ దైనంఁ దు, ష్టిగ విని పారణ ◆ సేయుఁ గాని
యీభువనముల మీ ◆ యురుపురంగానంబ, కాని యన్యము లింపు ◆ గావు నాకు
తే. నని పలుక మాటమాటకు ◆ నద్భుతంబు, చాలఁ బ్రబలంగ వినివిని ◆ యాలతాంగి
కరసరోజముల్ ముకుళించి ◆ కరము వినయ, మతిశయిల్లఁగ నిట్లను ◆ నతనితోడ.

క. ఓయనఘ దేవుఁడవొ యో, గాయతికపిలాదిసిద్ధు ◆ లందు నొకఁడవో

చినవారలలో నెవ్వాఁ, డను గా నని యతఁడు వల్కు ♦ టయు వినయమునన్.

ఉ. ఓమహితాత్మ మీవచన ♦ మొక్కొకటే పరికించి చూచినన్
వామది లోన నెంతయు ఘ ♦ నం బగుచున్నది యద్భుతంబు మీ
నీమహిమన్ యథార్థముగ ♦ నిట్లిది సర్వముఁ గంటి రిట్టి మీ
కీమహిఁ గానరానియది ♦ యేమియు లేదు గణించి చూడఁగన్. 56

తే. నాకుఁ దార్క్షణ యయినయం ♦ తయును దిరుగ
నడుగఁ జెప్పంగ వలవ దో ♦ యనఘచరిత
యిపుడు మణికంధరుని మీరు ♦ తపము సేయఁ
జెప్పితిర యది మొదలుగాఁ ♦ జెప్పవలయు. 57

వ. అనుటయు నతం డాయింతిం జూచి యోకాంత నాకు దూరదృష్టిదూరశ్రవణంబులు గలవు దానం జేసి యే నున్నచోటన యుండి సమస్తంబునుం గంటి నింద నీయొకింగినయర్థం బెల్ల సరిదాఁకును గదా యింక నీ వనిపించుకొని పోయిన వెనుకటి నారదమణికంధరసంభాషణప్రకారంబు తపఃపర్యంతం బైన మణికంధరవర్తనంబును వివరించెద వినుమని యిట్లని చెప్పం దొడంగె నట్లు నారదుండు గానశిక్షాపరిపూర్తి యైన వెనుక నిన్ను నీగృహంబున కనిపి యంత మణికంధరుం జూచి, 58

క. నీసంగీతవిశేషా, భ్యాసము సఫలముగ విష్ణుఁ ♦ బరమేశ్వరు న
త్యాసక్తిం గోడఁ బాడుచు, వేసరక భజింపు మెల్ల ♦ వేళలయందున్. 59

క. ఆదేవున కెంతయుఁ బ్రియ, మై దురితవినాశహేతు ♦ వగు నిది యని యే
నాదరమున నామోక్షా, పాదిన్ వీణియ ధరించి ♦ పాడుదు నెపుడున్. 60

సీ. బృహతీసమాఖ్యతోఁ ♦ బెంపుమీఱెడు వీణె, వహియించి యెపుడు వి ♦ శ్వావసుండు
జగతిఁ గళావతీ ♦ సంజ్ఞ నొప్పెడివీణె, తోడ నేప్రొద్దును ♦ దుంబురుండు
మహతీసమాహ్వయ ♦ మహనీయ మీవీణె, మానక నిత్యంబుఁ ♦ బూని యేను
గచ్ఛపి యనుపేరఁ ♦ గరము శోభిలువీణె, సవరించి జగదంబ ♦ శారదయును

తే. బాయ కెంతయుఁ బాటించు ♦ భంగు లరయ
విద్యలం దెల్ల సంగీత ♦ విద్య మిగుల
నుత్తమము గాదె యిది పురు ♦ షోత్తమునకు
నర్పితం బగునేని నే ♦ మని నుతింతు. 61

ఉ. నీదుకృతార్థతామహిమ ♦ నెమ్మది నెన్నఁగ నంత యింత నా
రాదు తపంబులం గనఁగ ♦ రానిజగత్పతి కృష్ణుఁ డిట్టిభా
గ్యోదయశాలికిన్ దొరకు ♦ నుల్లమునం బరికించి చూడు మా
శ్రీదయితుండు నీకుఁ గృప ♦ చేసె గురుం డయి గానసత్కళల్. 62

క. కావున నీవిదె సదా ...

ష్టావాప్తికిఁ గారణ మిం, పావహిలం జేయు నప్పు♦డటు మనమునకున్. 63

శా. ఏనున్ వేగమ యేగి నాపడినపా♦ట్లీడేర నాకంబులోఁ
గానీ కాంచనగర్భకొల్వునడుమం♦గానీ పురద్విట్సభం
గానీ తొల్లిటివిష్ణుదేవుకడనే♦కానీ మదీయోల్లస
ద్గానప్రౌఢిని వాదు పూని గెలుతున్♦గర్వోన్నతుం దుంబురున్. 64

వ. అనిన నాపలుకు లాకర్ణించి మణికంధరుం డమ్మునీంద్రునకు ముకుళితకరకమలుం డగుచు నిట్లనియె మీరు గానవిద్యచేతఁ దుంబురుని గెల్చుసంభ్రమం బిప్పటిమాటలవలన నెఱుంగంబడియె నతనియం దిట్టిబద్ధమత్సరం బేల పుట్టెఁ దజ్జయంబున కేమిపాట్లం బడితిరి నాకు నింతయు నెఱింగింపవలయు ననుటయు నతం డిట్లనియె.

శా. వైకుంఠంబున నొక్కనాఁ డతులితై♦శ్వర్యుండు విష్ణుండు నా
ళీకప్రోద్భవముఖ్యదేవగణముల్♦సేవింప యోగీశ్వరా
నీకంబుల్ నిగమాంతసూక్తులను వ♦ర్ణింపగ నొడ్డోలగం
బై కూర్చుండె మహాసభన్ సదవన♦వ్యాపారపారీణుఁడై. 66

శా. కౌండిన్యాత్రిమరీచిదక్షకపిలా♦గస్త్యాక్షపాదాంగిర
శ్శాండిల్యక్రతుకణ్వకుత్సభృగువి♦శ్వామిత్రమైత్రేయమా
ర్కండేయాసురివామదేవకపిదు♦ర్వాసోబకవ్యాఘ్రపా
న్మాండవ్యాదిమహామునుల్ చనిరి ప్రే♦మ ల్మీఱఁ దత్సేవకున్. 67

వ. ఇవ్విధంబున దేవమునిసంఘంబులు వచ్చి సేవింప విష్వక్సేనుండు వేత్రహస్తుం డగుచు నందఱి నెడ గలుగ జడియుచు బరాబరి యొనరింప దివ్యవారాంగనానాట్యంబు లవలోకించుచు సద్దేవదేవుండు పేరోలగమ్మున నున్న సమయంబున. 68

ఉ. వారిదపంక్తిలో వెడలి♦వచ్చు మెఱుంగులపిండు నా సఖీ
వారముతో రమారమణి♦వచ్చెను హెగ్గడికత్తె లెందఱోఁ
గోరి భజింప నాకొలువు♦కూటముముందఱివంక నొప్పసిం
గారపుఁదోఁటనుండి యధి♦కం బగువైభవ మింపు మీఱఁగన్. 69

ఉ. నెచ్చెలిపిండుఁ దానును వ♦నిస్థలిదండ నొకింత గానఁగా
వచ్చెనొ రాదొ యాకమల♦వాసిని యంతనె యేమి చెప్పుదున్
హెచ్చినసంభ్రమంబున న♦నేకులు బద్దలవార లెక్కడన్
వచ్చియొ మోఁది రాకొలువు♦వారు గకావికలై చనన్ వడిన్. 70

క. అప్పుడు మముబోంట్లకతల్, చెప్పఁగ నేమిటికిఁ దార♦సిలి వేత్రధరున్
రొప్పఁగఁ జనియెన్ నిలువక, యప్పరమేష్ఠియును సచటి♦కతిదూరమునన్. 71

క. ఆతఱిని వేత్రహస్తు లో, హాహా తుంబురుఁడా యటంచు♦నుచ్చైస్స్వరము

చ. కని తమలోనఁ దా రితనిఁ • గ్రమ్మఱఁగాఁ బిలుపించె నేమొకో
యనియెడువారు గానవిధు•లందుఁ బ్రసంగము లేమి గల్గెనో
యనియెడువారు తచ్చతురు • లన్యులు లేరె యితండ కాని యిం
దనియెడువారు నై మనము•లందును సందియ మొంది రందఱున్. 74

ఉ. అప్పుడు నేను నామనము•నం దితనిం బిలుపించు టెట్లొకో
యిప్పుడ టంచు నిల్చి యర•యింప వినంబడియెన్ నిజంబుగా
నప్పురుషోత్తముండు దన•యంగనతో వినుచున్నవాఁడు సొం
పొప్పఁ దదీయగాన ముని • యొద్దఁ జరించెడివారు చెప్పఁగన్. 75

క. మ మ్మెల్లఁ దోలి యొక్కని, ని మ్మెయిఁ బిలుపించి హరియు • నిందిరయుఁ గడుఁ గ
న్నమ్మదమునఁ దుంబురుగా, న మ్మును వినుచునికి విని • మనం బెఱియంగన్. 76

సీ. అని పెనా యే మిచ్చె•ననుచును సంభ్రమం, బున సందడించుచు•మూఁగువారు
స ర్వేశ్వరుండు శ్రీ•సతితోడ గానంబు, వినుట యడుగ నేల • య నెడువారు
కడునను గ్రహము నె•క్కడ లేనియీయాగి, పసయు తెల్పెడునంచుఁ•బలుకువారు
నీ వెక్కడఁ డవు మఱి • యేవార లైన న, య్యెడనుండిరో యని • యడుగువారు

ఆ. నగుచు సురలు మునులు • నరుదంద మేపూఁత, దంబుతోడ వచ్చెఁ•దుంబురుండు
కడలవారిని గన•కస్నాన మాడించు, పదకమును సునేత్ర•పటముఁ దాల్చి. 77

క. ధగధగ యనుపదకంబున, నిగనిగ యను క్రొమ్మెఱుంగు•నేత్రపటమునన్
భుగభుగ యనుమేపూఁతన్, భగభగ యనిపించె నతఁడు • నాహృదయంబున్.

సీ. తనుఁ గ్రమ్మఱంగఁ బి•ల్చిన వేళయందు నా, తో విచారింపక • పోవు టెట్లు
పోయెఁబో ననుఁ బిల్వఁ•జేయక తా నొక, నెఱజాణ యై విద్య • నెఱపు టెట్లు
నెఱపెఁబో ప్రభువు మ•న్నించినాఁ డని మీఁదు, పరికింప కీసొమ్ము • పట్టు టెట్లు
పట్టెఁబో దొంగఁ దే • ల్గుట్టిన ట్టివి డాఁచి, కొంచుఁ బోవక మెఱ•యించు టెట్లు

తే. లేఁడు తగవరి యెందును • మూఁడి చొచ్చి
వాఁత వెళ్లెడువాఁడె యె•వ్వాఁడు నంచుఁ
బాపి తుంబురుఁడా యంచుఁ • బండ్లు గొఱుకు
కొంచు లోలోన నుడికితిఁ • గొంతతడవు. 79

క. నాకంటెఁ దాను ఘనుఁడే, యాకొలఁదియు బయలు సేయు•నంతకు నేయే
పోకలఁ బోయినఁ బోని, మ్మాకరణిం జణిగి పోవ•నిత్తునె వీనిన్. 80

వ. అని యాగ్రహించునతనితోడ నెందేనియు వాదు వెట్టుకొని భంగపఱచి యతు లితం బైనమదీయసంగీతచాతుర్యంబువార్తలు క్రమంబున నిజ్జగన్నాయకునకు వినంబడునట్టియుపాయంబు వెట్టెదం గాక యని యూహించి తదనంతరంబ. 81

చ. తలఁగక యిప్పు డిట్లు సను•దగ్రతఁ బేర్చినయార్యు బుద్ధిలో

కలు ఘటియించి యే నతని♦గానములో గుణదోషవర్తనల్
దెలియుట నీతి యా తెలివి ♦ లేకగునే జయ మంచు నెంచితిన్. 82

ఆ. ఎంచి యతనియింటి ♦ కేగితి నొక్కనాఁ, డతఁడు నపుడు పాట ♦ కాయితముగ
వీణె మేళగించి ♦ వెలుపలిమోసల, నునిచి లోని కరిగి ♦ యున్నవాఁడు. 83

ఉ. ఏనును దుంబురుం డెచటి ♦ కేగె గృహంబున నున్నవాఁడె యం
చానికటంబునన్ మెలఁగు♦నట్టిజనంబులఁ బల్కి వీణె యి
చ్చో నిడి లోని కేగె నను♦నుద్ది వినంబడ నివిపించి యె
న్నాసిదొ యంచు నుండి తమి ♦ వారిదె చూత మటంచు నల్లనన్. 84

తే. పుచ్చుకొని పలికించి య♦పూర్వమైన, శ్రుతుల పెంపునిర్దోషత♦నతులమగుచుఁ
గను వెలుఁగొనర్చు దాని న♦క్కడన పెట్టి, మిగుల లజ్జించి వచ్చితి♦మగుడి యపుడు.

వ. ఆసమయంబున సంతప్తంబున. 86

మ. కనుఁ బ్రావీణ్యధురీణుఁ డీతఁ డనుచున్ ♦ గాంధర్వసంపూర్తి నె
ల్లెడఁ బ్రఖ్యాతి వహించునాతఁ డకటా ♦ యీతుంబురుం డంతయె
క్కుడుగాఁ గానము నేర్చెదాఁక నని ♦ సంక్షోభించుచున్ బ్రాడ్డఁ ద
న్నెడవానిం దలఁ దన్నువాఁడు గలఁ డ♦న్వేషింప నం చెంచితిన్. 87

చ. అటమును వల్కి పెంపు ♦ దినరారఁగ నేనును దాను నప్పట
ప్పటికని గూడి పాడుదుము ♦ పద్మభవానులయొద్ద నప్పు డె
చ్చటఁ దన కంతగానకళ♦సంపదకల్కి యెఱుంగనీఁడ ము
చ్చటపడి యిట్లు విష్ణుఁడును శ్రీ♦సన్నుతఁ డౌ బిలుపించు నంతకున్. 88

క. తమవిద్య నవ్వ నీమా, త్రిముఁ గినఁ జాలుదురు ♦ నారిదండన దన్మా
త్రమ ప్రకటింతురు బుధులు, తమములమహిమ నిరుకొలఁది♦తామరసమ్మా.

క. ఇటు గాక వినుజనంబుల, పటిమకు నెక్కుడుగ విద్య ♦ పచరించుట యె
క్కటి విఫలము గాదే యె, చ్చటఁ జవిటికిఁ బట్టునట్టి♦సంకును బోలెన్. 90

వ. అది యట్లుండె నేను నదిమొదలుగాఁగ నెక్కడెక్కడ నక్కజపుగానవిద్య గలవారు గలరు వారి నరసి యరసి తద్విద్య సాధించుచు నెందునుం దుంబురునకు సరిగాఁ జాలమి యెడనెడ బరికించుచుం బెద్దకాలంబు ప్రవర్తిల్లి యీమనోరథంబు సర్వజ్ఞుండై సనుండెడి శ్రీకృష్ణునియనుగ్రహంబునన కాని ఫలియింపనేరదని నిశ్చయించి తద్దేవుని గూర్చి చిరకాలంబు తపం బొనర్చితి నంత. 91

సీ. అంజనాచలగిరి♦భంజనాచలలీల, నిలవర్ణపు మేని♦డాలు దనరఁ
బుండరీకముల ను♦ద్దండరీతుల గెల్చి, చెన్నొందు నిడువాలు♦గన్ను లమర
మకరకుండలరుచి♦ప్రసరకుంఠితకపోలము లొప్ప, దినకరప్రభలు వెం♦నెలుక కొదుఁగ

తే. శంఖచక్రాదిపరికర♦సహితుఁ డగుచు
మఘవముఖదేవతాసేవ్య♦మానుఁ డగుచుఁ
బతగరాజాధిరోహణో♦ద్భాసి యగుచుఁ
గృప దలిర్పంగఁ గాన్పించెఁ ♦ గేశవుండు.

ఆ. కానుపించి యేమి ♦ గావలయును వరం, బడుగు మనిన నేను ♦ నాత్మశక్తి
కొలఁది నతులునుతులు♦సలిపితుంబురు గాన, కలన వలన గెలువ♦వలయు న

చ. అనుటయు నన్నుఁ జూచి కృప♦నచ్యుతుఁ డిట్లను నేను ద్వాపరం
బున వసుదేవనామునకుఁ ♦ బుత్త్రుఁడనై యుదయింతు శిష్టపా
లనమును దుష్టశిక్షను ని♦లాస్థలిఁ బ్రోవఁగ నప్డు ద్వారకా
ఖ్యనగరియందు నీ కభిమ♦తార్థ మొనర్చెద రమ్ము నాఁటికిన్.

క. అని యంతర్ధానము నొం, దినఁ జిరకాలంబు నేఁ బ్ర♦తీక్షించుచు నం
తను వాసుదేవుకడ ని, ట్లనుపమసంగీతకౌశ♦లాఢ్యుఁడ నైతిన్.

క. ఏ నిన్నిపాట్లఁ బడి యీ, గానమహిమఁ గంటి నీవుఁ ♦ గలభాషిణియున్
మేను చెమర్పక యుండఁ, బూనితి రిది యప్రయాస♦మున హరికరుణన్.

క. అనుడు మిముఁ గొలుచుపుణ్యం, బున కిది యరుదయ్య ఘనత♦పోధన తన
దినవారు తనంత లనన్, వినరే లోకోక్తి మీరు ♦ విశ్వంభరలోన్.

మ. అది యట్లుండె నొకప్డు తుంబురుని ♦ దా నారీతిఁ బిల్పించి యిం
పు దలిర్పన్ హరిపాట వింటి మిగులం ♦ బూజ్యంబుగాఁ జెప్పి తే
కొదయున్ లేక సదా నివాసముగ వై♦కుంఠంబులో నుండి యా
పదయున్ విష్ణునిఁ గొల్వఁ గల్గెడుమహా♦సౌభాగ్య మెట్లబ్బునో.

క. అనుటయు నమ్మాటకు నె, మ్మన ములరఁగ నతనిఁ జూచి ♦ మణికంధర య
త్యనఘుఁడవు మేలు మే లీ, యనుపమసద్బుద్ధి యెరి♦కైనను గలదే.

క. వినరే యెవ్వరు పాపం, బనఁ బుణ్యం బన నిషేధ ♦ మన విధి యనఁగీ
డన మే లనఁ బరలోకం, బనఁ దలఁపఁగ లేరు గాక ♦ యాత్మహితంబున్. 1

చ. అలయక వేదశాస్త్రసత♦తాభ్యసనవ్యసనప్రసంగతిం
దెలివి యొకింతఁ గాంచినగతిన్ ♦ నుతి కెక్కియు "వెట్టి దీరె రోఁ
కలి దలఁ జుట్టు"మన్నక్రియఁ ♦ గా నొకకొందఱు దల్తు రప్పటిం
గలుషపథప్రవర్తనమె ♦ కర్మపువాసన నన్యుఁ గొల్వఁగన్. 1

సీ. వినుము గంధర్వనం♦దనభూతములయందుఁ, బ్రాణు లుత్తమములు ♦ ప్రాణులం
బుద్ధిజీవులు మేలు ♦ బుద్ధిజీవులయందు, మనుజులు శ్రేష్ఠులు ♦ మనుజులందు
బ్రాహ్మణు లధికులు ♦ బ్రాహ్మణులందు వి, ద్వాంసులు ఘనులు వి♦ద్వాంసులం

తే. గర్త లెంతయుఁ బూజ్యులు • కర్తలగుచు
బ్రహ్మవిదు లెక్క డామీఁదఁ • బరమ మొకటి
గలుగ దనుచును మున్న తాఁ • బలికె మనువు
ధర్మశాస్త్రప్రసంగవ • ర్తనలవేళ. 102

ఉ. నీవిధ మారయం బరిగ • ణించినయప్పటితారతమ్యముం
ద్రోవ కరంబు దూరముగఁ • ద్రొక్కినవాఁడవు నిక్కువంబు ల
క్ష్మీవరనిత్యసన్నిధివి • శేషమహత్త్వ మెఱింగినంతనే
యావిభవంబు గాంచుటకు • నాన యొసర్చితి గాన నిమ్మెయిన్. 103

క. కావున నీ వడిగినయవ్, దేవునియనవరతసన్ని • ధిమహత్త్వవిశే
షావాప్తికిఁ బెద్దలచే, నే వినినయుపాయ మిప్పు • డెఱిఁగింతుఁ దగన్. 104

క. అధికారి గానివానికి, నధికపదవిఁ దెలుపఁ బ్రాప్త • మయ్యెడుపాపం
బధికారి యైనవానికి, నధికపదవిఁ దెలుప కున్న • నగు నిక్కముగన్. 105

వ. అని యిట్లని చెప్పె. 106

సీ. తనశక్తికొలఁది స • త్కర్మముల్ ఫలవాంఛ, మాని కృష్ణార్పణమ • తి సలుపుట
ప్రతిషిద్ధకర్మంబు • పరిహరించుట విష్ణు, భక్తిపైఁ గ్రమమునఁ • బాదుకొనుట
తద్భక్తి గలపుణ్య • తములసంసర్గంబు, దుర్జను లున్నట్టి • త్రోవఁ జనమి
విష్ణుసన్నిధికళా • విఖ్యాతవివిధది, వ్యక్షేత్ర తీర్థయా • త్రాచరణము

తే. బ్రహ్మచర్యంబుఁదపము • వైరాగ్యగుణము,వలయు నైకుంఠమును • గోరువారి కెల్ల
నీనిలోపలఁగొన్ని గా • వింపఁ గనిన, వృథఁజనవుచేర్పుఁ గ్రమమున • విష్ణుపదము.

వ. అని చెప్పి నీవు నిజశక్తికొలఁది నిందుఁ బ్రవర్తిల్లుము కృష్ణానుగ్రహంబు నం గలిగినయీయనన్యసాధారణసంగీతచాతుర్యంబు వృథ సేయక శ్రీపురుషోత్తమశ్రీరంగాదిదివ్యక్షేత్రములందు ముకుందసన్నిధిం దద్దివ్యగుణనామసంకీర్తనగానంబు గావింపు మది సకలశ్రేయోనిదానం బని పలికి తత్ప్రసంగవచనంబున. 108

ఉ. అక్కజమైనభక్తి దన • రార నతం డనయంబుఁ గృష్ణునిం
దక్కక యాత్మఁ జూచి ప్రమ • దంబునఁ బొంగుచుఁ జెంగలించుచుం
జొక్కుచు మ్రొక్కుచుం బొగడు • చుం బలికించుచుఁ గన్ను మోడ్చుచుం
మిక్కిలి చోద్య మందుచును • మెచ్చుచుఁ బాడుచు నాట్య మాడుచున్. 109

క. కేవలము నతిప్రేమర, సావేశవశంవదాత్ముఁ • డై తద్గుణముల్
భావించుచు నొకరీతిం, ద్రోవఁ గనుచు నేగె నార • దుండు నిజేచ్ఛన్. 110

వ. మణికంధరుండును దచ్చరితంబులకు నతివిస్మయప్రమోదహృదయుం డగుచు నితం డింతధన్యతామహిమంబున నొప్పునే యని కొనియాడుచుం దనదృష్టి

నియె నివ్విధంబున గురుం డరిగిన నతండు తదుక్తప్రకారంబునఁ బుణ్యకర్మం
బులు నడపుచుఁ గ్రమంబున విష్ణుభక్తి హృదయంబునం బొదలఁ దీర్థయాత్ర
గావించె నందు. 111

మ. యమునం జూచెను వీచికాచయమునం ♦ బ్రాంచద్ఘనశ్యామతో
యమునన్ సారసకైరవోచ్చయమునన్ ♦ సారావభృంగీనికా
యమునం జక్రమరాళసంచయమునన్ ♦ వ్యాఘోషితౌఘవ్యపా
యమునన్ సంతతపుణ్యనిశ్చయమునన్ ♦ హర్షప్రకర్షంబుగన్. 112

శా. నిధ్యానోత్సవకారణంబు లగుచున్ ♦ మించెం గరం బానదిన్
మధ్యేతీరవనద్విజప్రకరస♦మ్యగ్వర్తితారణ్యక
స్వాధ్యాయాధ్యయనస్వరాభినయలీ♦లాందోళనభ్రూలతా
బుధ్యాపాదననైపుణీవిలసితాం♦భోవీచిచాంచల్యముల్. 113

చ. ఇరుగడలందు మించిన♦యహీశ్వరశయ్య తెఱంగుఁ దాల్చి క్రొ
న్నురువులపంక్తి రాజిలఁగ ♦ నూతనపీతపటంబు కైవడిం
దరళసరోజరేణుసము♦దాయముసొం పెసఁగంగఁ జూడ్కి కా
తరణితనూజ యొప్పె శయి♦తం బగువిష్ణునిమూర్తియో యనన్. 114

క. ఆవైణికుండు తత్తీ, ర్థావళిఁ దగువిధు లొనర్చి ♦ యాయాచోట్లన్
శ్రీవరుగుణములు వీణా, ప్రావీణ్యము పొలుపు మీఱఁ ♦ బాడుచు నంతన్. 115

వ. మధుర సేవించి యంతట హరిద్వారంబును సాలగ్రామపర్వతంబును బదరికా
శ్రమంబును నైమిశారణ్యంబును గురుక్షేత్రంబును బ్రయాగయుఁ గాశియు
నయోధ్యయు గంగాసాగరసంగమంబును స్నానదానాదివిధు లనూనంబుగా
నడపుచు దర్శించి యంత నుదధితీరంబున నీలాచలసన్నిధికి నేతెంచి. 116

క. ఇది సాక్షాద్వైకుంఠం, బిది నానామునితప♦స్సమృద్ధివిపాకం
బిది పరమం బిది శరణం, బిది పుట్టినయిల్లు సిరుల ♦ కెల్లఁ దలంపన్. 117

తే. అనినుతించియింద్రద్యుమ్న♦మనుసరసిని,రోహిణీకుండమునసమా♦రూఢభక్తిఁ
దీర్థమాడుచునాతఁ డా♦తీర్మయగాన,నైపుణివెలార్చుచునుజగ♦న్నాథుఁ గొలిచి.

సీ. ఇత్తెఱంగునఁ బురు♦షోత్తమశ్రీజగ,న్నాథునిసంసేవ♦నమునఁ దనరి
శ్రీకూర్మవిభునియం♦ఘ్రిసరోరుహంబులు, గనుఁదమ్ములకు విందు♦గా నొనర్చి
సింహాచలాధీశ♦సేవావిశేషలీ,లలను జన్మంబు న♦లంకరించి
శ్రీమదహోబల♦స్వామిపాదనఖోడు, జాలసంఘము ఫాల♦శశికి నొసఁగి
తే. వేంకటేశ్వరచరణార♦విందగంధ, నందదిందిందిరశ్రేణి♦నైల్యమునను
నిజశిఖాకాంతికిని బుష్టి ♦ నిర్వహింపఁ,జనియె నాదరమేదుర♦స్వాంతుఁ డగుచు.

మ. కమనీయోజ్జ్వలశీలశాలి యగునా♦గంధర్వుఁ డంతన్ మున

భ్రమకారాభిముఖప్రసారలహరీ♦బాహాసమూహాసమా
సమనోజ్ఞం బగుస్వామిపుష్కరిణికిన్ ♦ వచ్చెం గడున్ వేడుకన్. 120

తే. అంత హరిసంతతాశ్రిత♦స్వాంత మైన, స్వామిపుష్కరిణియును ♦ నాశౌరిభక్తు
తనువు నన్యోన్యపావన♦త్వము భజించె, మిగుల మజ్జనసమయస♦మ్మేళనమున.

వ. అంత నిత్యనియమములు సమస్తమును నొనర్చి యాచెంతఁ జెలువు మీఱుచున్న క్షితివరాహమూర్తి శ్రీకాంతుఁ గొలిచి భక్తివినయకౌతుకప్రమోదసంక్రాంతి శబలతావిశేషకలితచిత్తవృత్తి యై. 122

సీ. మణిమయప్రాకార♦మంటపగోపురో, దీర్ణకాంతులచేతఁ ♦ దేజమునకుఁ
జారునదీహస్త♦చామరవీజన, వ్యాపారములచేత ♦ వాయువునకు
నారాధనార్థయా♦తాయాతజనవిభూ, షణరజోవృష్టిచే ♦ ధారుణికిని
హృద్యచతుర్విధ♦వాద్యస్వనోపయో, గప్రవర్తనముచే ♦ గగనమునకు

తే. నిజనవాగరుధూపజ♦నీరవాహ, జననసంబంధమహిమచే ♦ సలిలమునకుఁ
బావనత్వంబు గలుగంగఁ♦బరఁగు వేంక, టేశునగరు దాఁజేరియుం♦ బెనక మెసఁగ.

క. మున్నుపు తనివార దేవత, లను దగ సేవించి నిర్మ♦లప్రేమభరం
బున మేను గగురు పొడువఁగ, ననఘుఁ డతఁడు లోని కరిగి ♦ యగ్రమునందున్.

[యును

సీ. మృదుపదాంబుజములు♦మెఱుఁగు టందెలుపైఁడి, మువ్వటియును మొల♦ముప్పిడి
మణిమేఖలయు బొడ్డు♦మానికంబును వైజ, యంతియు నురమున ♦ నలరుసిరియు
వరదహస్తము కటి♦వర్తిలు కేలు శం, ఖము చక్రమును దాల్చు♦కరయుగంబు
తారహారంబులు ♦ చారుకంఠంబు సి, ద్దపుఁ జెక్కులును నవ్వు♦దళుకుపసలు

[బొమలు

తే. మకరకుండలములును దా♦మరలఁ దెగడు, కన్నులు మనోజ్ఞనాసయుఁ ♦ గలికి
ముత్తియపునామమును రత్న♦ముకుటవరము, నెసఁగఁ గనుపట్టు శ్రీవేంక♦టేశుఁ

[జూచె.

శా. ప్రత్యంగంబును మిక్కిలిం దడవుగా ♦ భావించి భావించి యా
దైత్యారాతితనూవిలాసము సమ♦స్తంబున్ విలోకించెఁ దా
నత్యంతంబును వేడ్కఁ బొంగుచు నితాం♦తాశ్చర్యముం బొందుచుం
గృత్యం బేమియుఁ గొంతప్రొద్దెఱుఁగ క♦క్షీణప్రమోదంబుతోన్. 126

వ. పదంపడి నిజానుభవం బిట్లని యుగ్గడింపం దొడంగి. 127

సీ. పదపద్మములఁ జిక్కి ♦ పాయదు నాదృష్టి, కనకాంబరమున కే♦కరణిఁ దెత్తుఁ
గనకాంబరమునఁ గే♦లొక్కనినఁ జలింప దే, నుదరబంధమున నె♦ట్లొనరఁ గూర్తు
నుదరబంధమున నిం♦పొంది భేదిల్లదు, శ్రీవత్సమున కెట్లు ♦ చేరఁ దిగుతు
శ్రీవత్సమునఁ దార♦సిలిన రానేరదు, కేలుఁదామరల కే♦కియ మరలుఁ

నాసఁ గనుఁగవబొమలఁగుం♦తలములందు, నెంచుఁ బర్విన విడఁజాల ♦ దేమి చెప్ప.

వ. అని పరమానందంబున నితరప్రపంచంబు సర్వంబును మఱచి కొంతతడవు నిరీక్షించి తదనంతరంబ దండప్రణామంబు లనేకంబులు గావించి విపంచీసమంచిత మృదుమధురనినదంబును గంఠస్వరంబును నేకం బగుచు లోకుల నస్తోకసమ్మదాశ్చర్యసంభృతస్తంభభావులఁ గావింప నద్దేవునిదివ్యమంగళగుణగానంబు లొనరించె నివ్విధంబున మూఁడహోరాత్రులు సేవించి వేంకటనగంబు డిగ్గి చని చని ముందట. 129

సీ. ఏపట్టణము ముక్తి♦హేతుసప్తపురాంత, రభిగణనాతివి♦ఖ్యాతశాలి
ఏపట్టణము ఖేల♦దేకామ్రవిభుశిర, స్సింధుమత్సరిసర♦చ్ఛ్రీవిభాసి
ఏపట్టణము. సము♦దీర్ణకామాక్షీత, పఃపరిపాకసం♦పద్విధాయి
ఏపట్టణము సరి♦ద్రూపవాగ్దేవతా, సంశ్రయాంచితసమ♦స్తద్విజాళి
తే. బ్రహ్మయజ్ఞవపాహోమ♦పరిమళసహ,జాతసాత్మ్యోత్పరబ్రహ్మ♦సన్నిధాన
భాగ్యసౌభాగ్యయోగ్యమే♦పట్టణంబు,పుణ్యతరమైనయాకాంచి♦పురముఁగనియె.

తే. కని మనంబున మోదంబు ♦ గడలుకొనఁగ
నందు నేకామ్రనాథుఁ గా♦మాక్షిఁ దక్కఁ
గలుగువేల్పుల నర్చించి ♦ కరిగిరీంద్ర
మునకుఁ జని యుక్తగతి నెక్కి ♦ పోవ నెదుట. 131

సీ. తనశంఖరుచికి నా♦తనిమనస్సత్త్వోద, యంబు ప్రత్యుత్థాన ♦ మాచరింపఁ
దనచక్రమునకు నా♦తనిదివ్యతేజంబు, గురుభావమున నెదు♦ర్కోలు సేయఁ
దనకృపాలక్ష్మి కా♦తనిభక్తినెనరు పెం,పెసఁగఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి ♦ యెత్తుకొనఁగఁ
దనకౌస్తుభమున కా♦తనిశుద్ధచిత్ప్రకా, శము మైత్రి నెఱపుచు ♦ సరస మాడ
తే. వరదరాజదేవుఁడు భక్త♦వత్సలుండు
మిగులఁ గనుపట్టె నతఁడు న♦జ్జగదధీశుఁ
గని పులకితాంగుఁ డగుచును ♦ వినుతిఁ జేసి
పాడుచు భజించె నెంతయు ♦ భక్తి మీఱ. 132

శా. ఆకాంచీనగరంబు వెల్వడి సము♦ద్యత్పూగపున్నాగరం
భాకంకేళిరసాలసాలసుమనః♦పాళీజధూళీమధూ
ళీకేళీనరగంధవాహపృథుకా♦ళీచంక్రమాలంకృత
క్ష్మాకప్రాంగణచోళమండలమహా♦గ్రామంబు లీక్షించుచున్. 133

చ. చెఱకును రాజనంబు వరి♦చేలును దట్టపుఁ బోకమ్రాఁకులుం
దఱి చగుపూవుఁదోఁటలును ♦ దమ్మికొలంకులు నేటికాల్వలుం
బఱి పగునారికేళవన♦పంకులు మామిడితోఁపులుం గడుఁ

శా. ఆవీణాధరుఁ జేగి కన్గొనియెఁ బు♦ణ్యఖ్యాతదర్పోల్లస
ద్దైవద్వీపవతీసమత్సరవివా♦దప్రౌఢిమానర్గళ
వ్యావల్గత్కరభావభృల్లహరికా♦వర్గావృతవ్యోమముం
గావేరీతటినీలలామము నఘౌ♦ఘశైవాళనోద్దామమున్. 135

ఆ. కని తదీయ మైన♦యనితరసదృశపా, వనతరప్రభావ♦ఘనత దనకుఁ
గరము మెచ్చొనర్పఁ♦ బరమనిరూఢి నా, దరముతోడిభక్తి♦గరిమఁ దనరి.

క. పావనగుణానుభావము, భావన గావింప నెట్టి♦పరమనదులు నీ
కావేరికి సదృశంబులు, గావేరికి నైనఁ బొగడఁ♦గా వెర వగునే. 137

లయగ్రా. ఈనదిప్రవాహయుగ♦ళీనిభవిభాసితభు♦జానియతరంగస♦దనూనపరిరంభం
బీనది భజన్నిఖిల♦మానవమనఃకలుష♦తానిరసనాతిపటు♦తానుతజలౌఘం
బీనది సమస్తతటి♦నీనికరదుష్కరత♦రానుపమచిద్విభవ♦దానమహనీయం
బీనది పవిత్రతర♦మీనది శుభైకనిధి♦ యీనది విముక్తికని♦దానము గణింపన్.

ఉత్సాహ. అమితరంగధామలక్ష్మి ♦ నరయఁ బృషతమణినికా
యములఁ బూజ సేయఁ ♦ దాల్చినట్టినేత్రభుజసహ
స్రములు గాని జలరుహములు ♦ జలరుహములు గావు భం
గములు భంగములును గావు ♦ గణన సేయ నీనదిన్. 139

మానిని. బంగరుచేలయుఁ ♦ బద్మనిభాక్షులు ♦ బాహుచతుష్కము ♦ భవ్యవిభో
త్సంగితశంఖసు♦దర్శనశార్ఙ్గగ♦దాముఖచిహ్నము ♦ తత్త్వము నీ
లాంగము నీనది ♦ యార సృజించు ని♦జాశ్రితదేహికి ♦ నంతికస
ద్రంగశయానుఁ ది♦రంబుగఁ జూచి క♦రం బిది వో చతు♦రత్వ మనన్. 140

వ. అని ప్రశంసించుచున్న యచటిజనులవాగ్జన్మసాఫల్యంబునకు నుల్లసిల్లుచు న
రవిందకుముదకల్హారతల్లజసముల్లసితగంధసంబంధబంధురగంధవహకిశోరవారం
బులు దూరంబునన యెదుర్కొని చక్రచక్రాంగబకక్రౌంచసారసారావంబులు
సారస్యవికస్వరస్వాగతభాషణంబులవేషంబు నుపచరింప నుత్కంపమానకల్లోల
జాలంబులు సమాలింగనలీలాలోలబాహుకాండపాండిత్యంబు లత్యంతంబు ప్ర
కటింపఁ దటస్థలస్థాపితస్థూలడిండీరఖండమండలవిలాసంబులు రజతాసనసమర్ప
ణప్రకారంబు నేర్పరింప నింపు మీఱుచు నిష్టబంధుసందోహంబులలాగున నా
గంతుజనసంతతులు సంతసంబున నుపశ్లోకింపఁ బెంపు మీఱుచున్న యాకావేరి
యందు నుచితవిధులు దీర్చి యందు మిక్కుటం బగు పెక్కువ నుక్కు మిగులు
జక్కవలచక్కఁదనంబును వెక్కిరించునిరుత్తరీయవర్తులోత్తుంగరంగత్కుచ
యుగంబుల సరసనరసంబు లాడం జేరిన తెఱంగునం గానుపింపఁ జంకల నిడినక

వతీవితతులయతులచతురిమపరిమళితలలితవచనరచనలరుచులు గొనవలసి తేలి
సియుఁ దెరువఱుగుతెరువరులం గూడుకొని పురంబు ప్రవేశించి వేదాధ్యయనశ
బ్దంబులతోడియుద్ధులై యుద్దిఁ బెంచుషడ్దర్శనవ్యాఖ్యానఘోషంబులచేతఁ
బూతాతిథిశ్రోత్రంబు లగుబ్రాహ్మణగృహవాటికలు దాఁటి కోటానకోటులై
కోటకొమ్మలయందు నవ్యుత్పన్ననిర్వాణంబు లగుమాణిక్యదీపంబులు మార్తాం
డమండలమునకు మాఱు మండుచు ఖండితబహిరంతరతమస్సముచ్చయంబులగు
గతి హెచ్చ నచ్చెరువున విలోకించుచు శ్రీరంగరాజభజనయాతాయాతవర్తనన
ర్తకీమణివిభూషణఘోషణపోషణంబుల సినుమడించి యేపారుపారావతార
వాపారపారంపర్యంబులం బర్యాకులాంకణంబు లగువిశంకటవిటంకంబుల నలం
కృతంబు లగుగోపురంబులు విలోకించుచుఁ బ్రాకారంబులు సొత్తెంచి యథో
చితక్రంబున వైనతేయాదుల సేవించుచు రంగసంజ్ఞితంబైనదివ్యధామంబుడ
గ్గఱ నేగి యందు. 141

సీ. ఒసపరిసన మించు♦పసిఁడిదుప్పటివాని, శుభమైనయురముకౌ♦స్తుభమువాని
దెలిదమ్మిరేకులఁ ♦ దెగడుకన్నులవానిఁ, గమ్మకస్తురితిల♦కంబువానిఁ
దొలుపల్కుగిల్కుఁబా♦వలఁ జరించెడువానిఁ, జలువతావులసెజ్జ♦నలరువాని
నింద్రనీలపుడాలు ♦ నేలువర్ణమువాని, సిరిమరుల్ గొలుపుమై♦చెలువువాని
తే. మకరకుండలదీప్తిడం♦బరమువాని
డంబు నెఱపెడుమణికిరీ♦టంబువాని
రంగనాయకుఁ గాంచి సా♦ష్టాంగనతులు
సలిపి తన్మూర్తి యంతయుఁ ♦ గలయఁ జూచి. 142

చ. తమి యమరంగ నొక్కొకటిఁ ♦ దక్కఁగ నేలెడు నొర మద్విలో
కముల మణీకిరీటమును ♦ గస్తురినామము నవ్వుమోము హా
రములును వైజయంతియు ను♦రఃస్థలరత్నము శంఖచక్రము
ఖ్యములును బొడ్డుఁదామరయుఁ ♦ గంకణకాంచిపదాంగదాదులున్. 143

సీ. దివ్యసంయమిమన♦స్థితిఁ బొల్చుమత్కుల, దైవంబుపదములఁ ♦ దలఁపుఁ జేర్తు
నఖిలలోకస్రష్ట ♦ యగుబ్రహ్మఁ గన్నమ, త్ప్రాణబంధువునాభి ♦ నాత్మఁ జేర్తు
దైతేయకంఠని♦ర్దళనంబులైననా, స్వామిహస్తముల భా♦వంబుఁ జేర్తు
లక్ష్మిచన్గవకు న♦లంకారమైననా, తండ్రివక్షమునఁ జి♦త్తంబుఁ జేర్తు
తే. నుల్లమునకును జూడ్కికి ♦ వెల్లిగొలుపు
నావరదుమోమునందు మ♦నంబుఁ జేర్తు
ననుచు గీతరూపములుఁ♦గా నాశుకవిత
నుతుల రచియించి పాడుచు ♦ నతఁడు గొలిచె. 144

చ. అలరుచుఁ గాంచె ముందట నహమ్మతిసిద్ధ మధురప్రవీణముఖ్
విలసితసౌధవజ్రరుచినిర్జరనిర్ఝరిణీప్రవాహసం
వలనమిళత్ప్రమత్తరఘుపవారమతిప్రదచంద్రశాలికా
లలితవతీవిలోలదృగలంక్రియమాణముఁ గుంభకోణమున్. 146

వ. అందుఁ గందళదమందసందీప్తప్రవాహసంక్షాళితదిగంతరాళసంతమసజంబాలంబు లగుగోపురప్రాకారంబుల దీపించుమాణిక్యమయమందిరంబునందు. 147

సీ. నునుఁగొప్పుదూది నించినయట్టిచల్లని, పానుపుపై లీలఁ బవ్వళించి
పటువులై హారంబట్టుబటువులోయననొప్పు, రమచన్నుదోయిఁ బాదములుచేర్చి
చెలువు దీపించంగ శిరముక్రిందట నొక్క, కేలు దలాడఁగాఁ గీలుకొలిపి
బంగారువలువచే రంగారుకటిమీఁదఁ, జక్కఁగా నొక్కహస్తంబు చాఁచి

తే. యన్యకరయుగ్మమునఁ బాంచజన్యమును సు
దర్శనంబును దాల్చి సుదర్శనమున
నచటిజనములచూడ్కి ధన్యముగఁ జేయు
శార్ఙ్గపాణిని గొల్చె నుత్సవ మెలర్ప. 148

వ. మఱియు నందుఁ గుంభేశ్వరుని సేవించి దర్భశయనంబున కరిగి యందు రామభద్రు నిర్నిద్రభక్తితాత్పర్యంబుల సేవించుచు వీణావాదనానువాదమేదురగానకౌశలంబునఁ గొండ నిట్లని స్తుతించె. 149

తురగవల్గనరగడ. దశరథావనిశవిమలతరతపఃఫలావతార
నిశితశరలఘుప్రయోగనిహతతాటకావిహార
కపటపటుసుబాహుదళనఘటితగాధిసూనుయాగ
అపరిమేయగౌతమాంగనాఘదమనపదపరాగ
కోమలేక్షుదళసదృశఘోరశంభుచాపభంగ
భూమిజావివాహవిభవపూర్ణసమ్మదాంతరంగ
పరశురామగర్వపవనపానపీనబాహునాగ
గురువచోనుపాలనాతికుతుకవిధుతరాజ్యభోగ
పాదభజనవితరణాతిఫలితగుహాసమస్తపుణ్య
పావనాశ్రప్రదానవిహితభరతసౌహృదానుగుణ్య
ఘనవిరాధమదవినాశకలితబహువిపన్నిరాస
వినుతపదనివేశపూతవివిధమానికులనివాస
తతసశాచరీవిహాసతాకృతప్రియావినోద
అతుల[illegible]

పరమఘోరబాహుబలక♦బంధమర్దనప్రవీణ
అమలశబరికాఫలోప♦హారరుచిఘనాభిముఖ్య
సమదవాలిదర్పదమన♦సఫలితార్కతనయసఖ్య
శరణవరణపరపరాను♦జప్రదీపితప్రసాద
అరుణితాక్షికోణవిరచి♦తాంబురాశిగర్వసాద
పర్వతౌఘరచితసేతు♦బంధసుతరసింధుకాండ
గర్వపంక్తికంఠకంఠ♦ఖండనప్రచండకాండ
సకలదివిజనుతచరిత్ర ♦ జానకీమనోజ్ఞగాత్ర
సకరుణాతరంగనేత్ర ♦ సాధుభవలతాలవిత్ర
యతిజపార్హపుణ్యనామ ♦ యతివితీర్ణభక్తకామ
సతతసితయశోభిరామ ♦ సర్వలోకపూర్ణధామ
అహితవిదళనాతిరౌద్ర ♦ యార్తపాలనావినిద్ర
మహితనిఖిలగుణసముద్ర ♦ మమ్ముఁ బ్రోవు రామభద్ర. 150

క. పరమం బగునీనామము, కర మామ్నాయములు తార♦కబ్రహ్మముగా
నిరతిఁ వినుతింపఁగ నా, తరమే నిను నభినుతింప ♦ దశరథరామా. 151

వ. అని వర్ణించి యచటఁ గదలి సేతుబంధంబునకుం జని యందు రామేశ్వరు బహుభక్తివిశేషంబుల నారాధించి యనంతశయనంబున కరిగి యందుఁ బద్మనాభునిం గొలుచుచు నతనిసన్నిధిం గొన్నినాళ్లు దనదుగాంధర్వవిద్య హృద్యంబుగా నెఱపె నేను గానప్రియత్వంబునం జేసి చెవి యొగ్గి తత్తత్ప్రదేశంబుల నతండు పాడెడుపాటలు వినుచు దృష్టియుం బాఱ విడిచి యిది యంతయుం గనుంగొంటి నివ్విధంబున ననంతపద్మనాభునిసన్నిధినుండి యతం డంత. 152

క. ఆపడమటిదిశ దళకళి, కాపుష్పఫలాదిగరిమ♦కతన సమీప
శ్రీపకలాపమణీపట, లీపటిమస్పర్ధ వర్ధి♦లెడువనవాటిన్. 153

క. హరిఁ గూర్చి తప మొనర్పఁగ, దొరకొనియెను దానఁ జేసి ♦ తోయజముఖి యా
సరసునిగానకళామా, ధురి యేమియు ననుభవింప ♦ దొరకదు నాకున్. 154

క. అని యాదిక్కునకు విలో, కనములు నిగుడించి యదె ని♦గాఢపుఁబద్మా
సనమునఁ గూర్చున్నాఁ డో, వనిత యిపుడు దృఢసమాధి♦వర్తన మీఱన్. 155

చ. అనుటయు నాలతాంగి కడు ♦ నద్భుత మింతయు నోమహాత్మ మీ
కనుఁగవ కిప్పు డెమ్మెయిఁ బ్ర♦కాశతఁ దత్సకలప్రవర్తనల్
గనఁబడుచున్న వే యనినఁ ♦ గంజముఖీ యనుమాన మున్న ని
ష్ఠనుపుము దవ్వుగాఁ జెలుల ♦ నచ్చటితత్క్రియ లెల్లఁ జెప్పెదన్. 156

సీ. అనుడు మహాత్మ మి♦మ్మంత నే నెఱయంగ, నర్మనే మీపల్కు♦లందుఁ గలదె

బలిమి నాయకచేతఁ • జెలుల నిద్దఱిఁ గను, దవ్వుగా నంపించి•తత్క్రియలును
దద్వాక్యములు చెప్పి • తార్కాణచేసియో, యబ్జాక్షి యిది యెట్టు•లట్టులతని
తే. తీర్థయాత్రయుఁ దపమును • దేటపఱుప, నొదవినవ్రుఁడుగదా మది•కొదవ దీఱు
దూరతారతమ్యవి•చార ముండు, నేమొ లేదొకో తెరువిది • యేరుపఱుప.
చ. అన విని యట్టివేళ నిక•టావనిజంబున నున్నచిల్క యో
యనఘచరిత్ర నీపలుకు•నం దొకచోట నసత్యశంక గ
ల్గునె మును చెప్పినట్టికత•లుం దలపోయ యథార్థముల్ మనం
బున సరిదాఁకె నా కనినఁ • బుల్గుఁ గనుంగొని యద్భుతంబుతోన్. 158
క. కలభాషిణి యిట్లను నీ, తలఁపున కెట్లు సరిదాఁకెఁ • దథ్యము చెప్పుమో
చిలుక మును పెచట నుండుదు, తలపోయఁగ నీవు చతుర•తరమతివి గదున్.
సీ. అనుడు నాపక్షి యి • ట్లనియె నోపూఁబోఁడి, నానివాసంబు నం•దనవనంబు
వనజాక్షుఁ డిచటికి • మును పారిజాతంబు, దెచ్చుచోఁ దత్పక్షు • లిచ్చ గలిగి
మఱలి పాఱుచునుండ • మద్భార్య యవ్వేళఁ, బ్రసవార్తయైయున్కిఁ•బఱవలేక
యె ట్లైన నయ్యె నే•నిచటన యుండెద, నని యొక్క తొఱ్ఱలో • నడఁగి యుండె
తే. వెనుకఁ దోడ్కొనిపోవ నా•కనువు పడదు, పిల్ల లీఁకలు వచ్చి వ•ర్ధిల్లుదాఁక
నంతఁబలుమాఱువచ్చిర•మ్మనుచుమిగుల, నెత్తులిడియెడునన్ను నా•యింతిచూచి.
క. శుభవ్యాఖ్యానంబుల, సౌభాగ్యముగతిని మూన•సమునకుఁ గను నిం
పై భాసిల్లుము నందన, వైభవమం దెట్లు ప్రేమ • వదలదొ నీకున్. 161
తే. అనుడు నీ వనినట్ల యా•నైన మనకుఁ, గలుగుబాధువు లెల్లన•క్కడనె యునికి
నచటు నెఱయంగ బాయలే•నని యొనర్తు, రాకపోక లిప్పటికి • నాకమునకు.
వ. అట్టి యే నిప్పు డుష్పారపీథి నేగుచుండి మణికంధరుం డనుచు మీర లాడుకొను
మాట చెవిం బడిన నతనిసుద్ది యిక్కడఁ గలుగుటకు నిమిత్తం బేమి గలిగెనో
తెలిసెద నని నిలిచితి నిసిద్ధుండు నీకుం జెప్పినతీర్థయాత్రాతపశ్చర్యలవృత్తాంతం
బు నిక్కువంబుగాఁ దెలిసినప్రకారంబు వివరించెద వినుము. 163
సీ. శచియును దాను నా•సప్రుఁ డలసందన, వనములోనికి నేఁడు • వచ్చియుండ
నొకచారుఁ డేతెంచి • యోదేవ నేనున్న, వనములోనికిఁ దీర్థ•వాసి యొక్కఁ
డిటఁగొన్ని నాళ్లక్రిం•దటవచ్చియచ్చోటఁ, దపము సేయఁగఁబూనెఁ• దానికొలఁది
యెఱుఁగునంతకు నేను • నిన్ని నాళ్లాలసిం, చితి నది నానాఁటి • కతుల మైనఁ
తే. జెప్ప వచ్చితి నతఁడు కా•శీగయాప్ర, యాగపురుషోత్తమాహోబ•లాద్యులైన
పుణ్యభూములుబహుతీర్థ•ములనుజూచి, నాఁడటవచించెమొదల నే•వేఁడుకొనగ.
ఉ. ఉగ్రతపఃప్రభావవిభ•వోద్ధతి ...

ష్ఠాగ్రహణాభిపాటలజటా♦పటలస్ఫుటలాలనాభృశ
వ్యగ్రసమగ్రదీప్తినివ♦హాప్రవహద్దహనాంకురచ్ఛటల్. 165

క. ఇది మాసాష్టకమున సి, ద్ధిద మిచ్చటి కెవ్వ రేగు♦దెంచి తపమునన్
బొదలినఁ జెప్పుము నా కని, త్రిదశేశ్వర నన్ను నంపి♦తిరి తద్వనికిన్. 166

క. అని చెప్పినఁ గలదు కలదు, నిను నట్ల వచించి యుందు ♦ నిలిపితి నని యా
యనిమిషవిభుండు చారుని, ననుపుచుఁ బిలుపించె రంభ ♦ నచటికి వేగన్. 167

క. పిలుపించి యవ్వధూటికి, నలఘుతరం బైనయట్టి♦యాతపసితపో
బల మెల్లఁ దాను జారుని, వలనన్ వినినట్ల చెప్పె ♦ వాసవుఁ డంతన్. 168

ఉ. ఓలలితాంగి యాతపసి యు♦గ్రత నింత నితాంతదుర్గమా
భీలతపోధురంధరతఁ ♦ బేర్చుట నాసురరాజ్యలక్ష్మిఁ దా
నేలఁగఁ గోరి గావలయు ♦ నిప్పుడు దీనికిఁ బ్రత్యుపాయముం
జాలఁగ నెంచి చేయఁ దగు ♦ సంశయ మంతయు మానునట్లుగన్. 169

క. చింత యొనర్పక యిది యొ, క్కింత యుపేక్షించి యున్న ♦ నె ట్లగునో గో
రంతాలస్యంబునఁ గొం, డంతప్రయోజనము దప్పు ♦ ననఁగా వినవే. 170

క. విను మిట్టిపనుల కెంతయు, ననుకూలం బగుసహాయ ♦ మచ్చర లిపుడీ
పని కరయ వారిలోనన్, ఘనతరముగ నీకు నేర్పు ♦ గల దని తోఁచెన్. 171

సీ. కడునల్లికలుకొను♦కలికిబిత్తరపుఁజూ, పులక్రొమ్మెఱుంగులు ♦ వలలు గాఁగఁ
నెఱయంగఁ బర్వెడు♦సిద్దంపులేనవ్వు, దెలినిగ్గుదరఁగలు ♦ తెరలు గాఁగఁ
గొమరొందు నవవిలా♦సముల కన్బొమలులి, వాడుచోపుడుగోల♦లగుచుఁ దనరఁ
దేనె లుట్టెడుమాట♦ తేటలపసలు వా, కట్టుమంత్రంబుల♦కరణి నమర

ఆ. నీవు గడఁగి యమ్ము♦నీంద్రశార్దూలుత, పోమహత్వదర్ప♦ములు హరించి
కీరవాణి యతనిఁ ♦ గ్రీడామృగంబుగాఁ, జేయవలయుఁ గుసుమ♦సాయకునకు.

వ. అనిన విని యారంభ జంభవైరిం జూచి యమ్మునీంద్రుం డనఁగ నెవ్వాఁ డని దేవ
రచిత్తంబున నున్నదియో యతండు నారదశిష్యుం డైనమణికంధరుం డని మా
కు వినంబడియె నతని నిటమున్ను పరికింపుచుండుదు మన్మథాదులవిలాసంబు
లెవ్వియు నెన్నండును సరకుగొని చూచినవాఁడు గాఁడు నేఁడు విశేషించి తప
శ్చర్యాతాత్పర్యంబునం బ్రవర్తిల్లుచున్నవాఁడు గావున నవశ్యంబు దేవకార్యం
బు నిర్వహింతు నన లే ననుటయు నతం డవ్వాలుఁగంటిం జూచి నీకుఁ దొంటి
కంటె వయోరూపలావణ్యవిలాసంబు లెక్కుడుగ వరం బొసంగితి సందియంబు
వలదు పొమ్ము కార్యసిద్ధి యయ్యెడు నీచాతుర్యంబు నెఱపుము. 173

క. అనుపలుకుల నలరించుచు, ననుప మహోత్సాహ మాత్మ ♦ ననుపమలీలం
దనర మణీభూషణములు, దనరమణీయాంగకాంతి ♦ దద్దయు మెఱయన్. 174

యచ్చరవదువబెడంగు వి, యచ్చరపదవికి మెఱుంగు • లై కనుపట్టెన్. 175

వ. అని చెప్పి దీనం జేసి యోకొమ్మ యిమ్మహాత్మునివాక్యపద్ధతి యంతయు సత్యంబ
యగుట యేర్పడియె నని పలికి యి ట్లనియె. 176

శా. ఏ నానందన మంతటం వెడలి యిం • దే తెంచితిం మున్నుగా
నో నారీమణి యిప్పు డేగెడువిధం • బూహించినం దత్తప
స్థానం బింతకుఁ జేరఁ బోవుదురు తం • ద్రం భాదులుం నావుడుం
దా నాచిల్కవచోవిలాసమున కం • త్యంతంబు రంజిల్లుచున్. 177

సీ. అఖిలంబునందు నం • త్యంతంబు వెలసి వ, ర్తిల్లెడుశుకసంజ్ఞఁ • దేజరిలుచు
నత్యుదారాగమా • ఢ్యవ్యాసనందన, భూయోర్జి తానంద • మునఁ దనరుచు
ఘనపక్షవిలసనం • బున హరిత త్వంబు, దెల్లంబుగాఁ జేసి • యుల్లసిలుచు
నరయ నైసర్గికం • బైనవిష్ణుపదైక, గతికత్వమునఁ జాల • నతిశయిలుచు

తే. నున్న యోచిల్క నీమధు • రోక్తిమహిమ
వీనుల కమృతరసములు • వెల్లిగొలుపు
చున్నికి యుచితంబు మిగుల నీ • యోగవిభవ
మింత యం తని పొగడ • నే నెంతదాన. 178

క. కావున నినుఁ బెడఁబాయఁగ, నోవిహగవరేణ్య కొలుప • దుల్లం బైనం
బోవలయుఁ గదా నీకును, నీవనితం జూడ ననుచు • నెలఁతుక యనిపెన్. 179

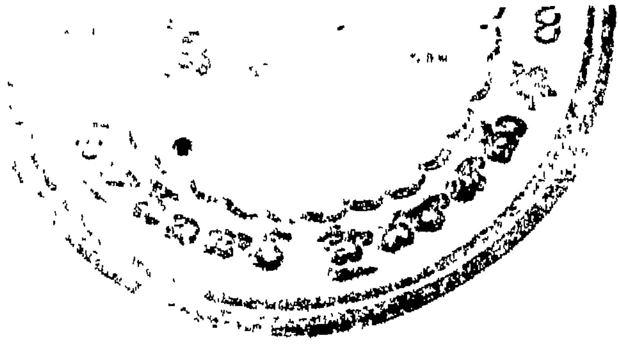
ఉ. వాసుకిపూర్వజన్మకిటి • వర్యదిశాగజకచ్ఛపేంద్రఖే
లానుఖసక్తతద్బల • లాహ్లాదయాంతరసంతతాదరా
శాసితనిత్యభూభరణ • శక్తిలసద్భుజదండ కీర్తిసం
వాసితపద్మజాండ పరి • వర్ధితభూసుర కాంతిభాసురా. 180

క. కృష్ణత్నైనాయక శ్రీ, కృష్ణధ్యానామృతాబ్ధి • ఖేలనలీలా
తృష్ణ జ్ఞానసయావహా, ధృష్ణద్బాహాబలావ • ధీరితభీమా. 181

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

శీలితశుభాచరణ • శిష్టజనతాశరణ • చిత్తవిజయాభరణ యుద్ధా
భీలభుజవిస్ఫురిత • భీరుదయనత్వరిత • క్షేమపద సచ్చరితభావా
లోలకరుణారసహిత • లోకభరణాదహిత • లోభకలనారహిత విద్యా
ఖేలనసముచ్ఛ్వసిత • కేవలసుఖోల్లసిత • కేశవనుతప్రసితధీరా. 182

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమ్మరనార్యతనూ
భవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బనుమహా
కావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

తృతీయాశ్వాసము.

నిత్యవిహారస్థల
తానుతలీలాకటాక్ష ♦ ధర్మవిధానా
నూనాపేక్షవిలాస
శ్రీనవ్యమనోజ నార♦సింహతనూజా. 1

క. అంతట సిద్ధుం డాసీ, మంతిని నీక్షించి యేను ♦ మదిరేక్షణ మీ
చెంతకు వచ్చుట చెవులకు, వింత చెలువు గులుకుపాట ♦ వినుటకె సుమ్మీ. 2

క. కావున విపంచిఁ గైకొని, నీ వించుక గానపటిమ ♦ నెఱపఁగ వలయున్
నావుడు నట్టుల కాకని, యావిద్యం బ్రొద్దు పుచ్చె ♦ నతనికి మిగులన్. 3

వ. ఇవ్విధంబునఁ గలభాషిణి తనగానవిద్యాకౌశలంబున నతని నుబుసుపుచ్చె నంతకమున్న రంభాదులును మణికంధరునితపోవనంబు డగ్గఱం జని యువనికి డిగ్గ రప్పుడు. 4

చ. ననదచయంబుతో నలిగి ♦ వచ్చుచునున్న మెఱుంగుఁదీఁగెలో
యనఁగఁ దనూలతల్ మెఱయఁ ♦ నవ్విరహంబున కోర్వలేక వెం
టన చనుదెంచునంబుదగ♦ణం బన వేణిభరంబు లింపుగా
ననయము భూజనంబులకు ♦ నచ్చెలువల్ గనుపట్టి రంతటన్. 5

చ. కరపదపల్లవద్యుతు ల♦కాలపుసంజ ఘటింపఁ దన్నఖ
స్ఫురణలు తారకానికర♦ముం దలఁపింపఁగ వారిమోముఁదా
మరల బెడంగ నేకవిధు♦మండలవిభ్రమకారి యై మహీ
చరులను [illegible]

క. ఇలమీఁదికి డిగి వేలుపుఁ, బొలఁతులు మణికంధరునిత♦పోవనమున కిం
పలరఁ జనిరి తమచూడ్కులు, తొలుతగ నీలోత్పలముల♦తోరణ కట్టన్. 7

చ. ప్రసవపరాగముల్ పసపుఁ♦బయ్యెదచాడ్పున నుద్గమింప ను
ల్లసదళిపుంజముల్ కచక♦లాపములీలఁ జలించుచుండఁ బ
క్షిసముదయంబు భూషణవి♦శేషములుం బలె మ్రోయ వారి కిం
పొసఁగె వనాంతలక్ష్మి ప్రియ ♦ మొప్ప నెదుర్కొన లేచెనో యనన్. 8

చ. అళులుఁ గచంబులున్ లతలు ♦ నంగములుం బుప్పగుత్తులుం గుచం
బులును జిగుళ్లుఁ బాణులును ♦ బుష్పవిలాసము మందహాసముం
గలసి తడంబడన్ విబుధ♦కామిను లావనలక్ష్ము లిందుశో
భలు మిగులం బ్రవర్తిలిరి ♦ పాలును నీరునుబోలె నేక మై. 9

సీ. ఆవులు నాకఁ గ♦న్న అమోద్భవులులును, బులులచన్ గుడువంగఁ♦బోవు లేళ్లు
లేళ్ల పెల్లాట రం♦జిల్లెడుహరులును, హరులు గోళ్లను గోఁక ♦ నలరుకరులు
కరులకటాళివై♦ఖరి నాడుపాములు, పాముల లాలించు♦బభ్రుతతులు
బభ్రుతతులప్రక్కఁ ♦ బాయనియెలుకలు, నెలుకలఁ బెంచుపి♦ల్లులును గలిగి
తే. యవుడు వెలుఁ గొనరించె నా♦యంగనలకుఁ, గీరభాషితపోషితా♦ఖిలతపస్వి
పటలతారకబ్రహ్మవి♦భావనంబు, భావితశుభావనంబు త♦పోవనంబు. 10

సీ. ప్రత్యక్ష మైనట్టి♦పావనత్వంబు నాఁ, బుంజీభవించిన♦పుణ్య మనఁగ
సాక్షాత్కరించిన♦శాంతరసంబు నాఁ, గరుడు గట్టినతపో♦గరిమ యనఁగఁ
గరువునఁ బోసిన♦పరమసత్త్వంబు నా, రాశి యై యున్నవై♦రాగ్య మనఁగఁ
గరచరణాదులు ♦ గలయోగవిద్య నా, బూదె గట్టినతత్త్వ♦బోధ మనఁగఁ
తే. బరఁగునమ్మౌనిఁ గనిరి త♦చ్చరణనఖర, చంద్రచంద్రికాముకులిత♦చారుహస్త
నలినసంఘుభృంగాయమా♦ణభ్రమరక, నికర లగుచు నావేలువు♦నెలఁత లంత.

క. కని ఘూతని యసమసమా, ధినిశ్చలత నుగ్ర మైనదృ♦ష్టి కెదురుగాఁ
జనఁ గొంకుచు భయవశమున, వెనువెనుకకుఁ జని రొకింత♦వేలుపుచెలువల్.

ఉ. అప్పుడు రంభ చాల భయ ♦ మందుచు నిమ్మునియుగ్రరూపముం
దప్పక చూడ మేను గరు ♦ డాల్చుచునున్నది యింద్రుకార్య మే
చొప్పున నీసకో యరసి ♦ చూడఁగ నేరక యియ్యకొంటి నే
నిప్పని కంచు బుద్ధిఁ బొర♦యించె దృగంచలచంచలత్వమున్. 13

క. తదనంతరంబ మగుడం, ద్రిదశాధపకార్యమునకు ♦ ధృతి పాదుకొనన్
మది నిలిపి చెలులు దానున్, ముదిత మెలఁగెఁ దత్సమీప♦మున వనకేళిన్.

ఉ. లోఁగక వార లనంసము♦లో విహరించి రొక లొకలశె

దోఁగుచుఁ దూఁగుటుయ్యెలలఁ • దూఁగుచు నొక్కతె కోయిగుత్తికిన్
మూఁగుచుఁ గంతువీణె లన • మ్రోఁగుచు నొండొరుచేతు లాఁగుచున్. 15

సీ. చిగురాకుఁబోఁడి యీ • చిగురాకుపోఁడిమి, మఱిలేదె యచటికి • మఱలలేదేమొ
కయ్యంబు వలదు నీ • కయ్యంబుజాక్షితోఁ, గేలికి మఱియుఁ గం • కేళి గలదు
లీలాగుళుచ్ఛంబు • లీలాగునఁ దలిర్పఁ, గలహంసగమనరో • కలహ మేల
కుందరాజికి నింకఁ • గుంద రాజీవాక్షి, యేటికిఁ జాలు నీ • యేటి కెల్ల

తే. ననుపలుకు లెంతయును హళా • హళిఁ జెలంగ
రహి వసంతహిందోళాది • రాగకలిత
గానములు మీఱ భూషణ • క్వణన మమర
నమరకాంతలు విహరించు • నవసరమున. 16

ఉ. అంచితలీల రంభ ముని • యగ్రమునన్ విహరించె నెంతయున్
మించునొయారమున్ గులుకు • నెన్నడయున్ విడఁ బాఱుకొప్పు నె
క్కించుక జాఱుపయ్యెదయు • నిట్టటుఁ దూలెడుహారముల్ మిటా
రించుకుచంబులున్ జలద • రించువలగ్నముఁ బొల్పు మీఱఁగన్. 17

ఉ. దైవనియుక్తిఁ జేసి విర • తం బగుచున్న మనస్సమాధితోఁ
బావనమూర్తి యాతపసి • భామలయానొదవించు నక్షిప
క్ష్మావళు లంత విచ్చుచుఁ ద • దంగనఁ గన్గొని దానిరూపు చే
తోవికృతిన్ ఘటింప ధృతి • తోఁ గను మోడ్చి హరిం దలంచుచున్. 18

ఉ. కొమ్మబెడంగుసొంపుఁ గనుఁ • గొన్న కనుంగవ దత్తరింపఁగా
నమ్ముని యాఁప నోప కపు • డల్లన ఱెప్పలు విచ్చుఁ గ్రమ్మఱన్
గ్రమ్మఱఁ గృష్ణ కృష్ణ యని • గ్రక్కున మోడ్చు మగుడ్చుఁ గ్రమ్మఱన్
గ్రమ్మఱ మూయు మన్మథవి • కారము ధైర్యముఁ గ్రుమ్ములాడఁగన్. 19

ఉ. అంతట భావికార్యఘట • నానుగుణంబుగ నీశ్వరేచ్ఛచేఁ
గంతుఁడు మిక్కిలిం బ్రబలి • కాంతపయిం బరఁగంగఁ జేసె న
త్యంతము మానిమానసము • తద్ఘనధైర్యకఠోరశృంఖలా
సంతతి యెంతయుం గుసుమ • శస్త్రికలం దెగఁ గోసివైచుచున్. 20

తే. దర్పకోగ్రప్రతాపసం • తప్తమైన, తాపసునిచిత్త మప్పు డా • తలిరుఁబోఁడి
చెలువ మనియెడునమృతంపుఁ • గొలనిలోన, నోలలాడుచుఁ దిరిగి రాఁ • జాలదయ్యె.

వ. ఇత్తెఱంగున బద్ధానురాగుం డగుచు మణికంధరుం డాగంధగజయానయాకార
రేఖావిలాసంబు లెంతయుఁ బరికించి. 22

తే. రంభయే యిది కాదో లేఁ • బ్రాయపుఁ జెలు

నగుమొగముసొంపు నింత యొన్నఁగను గాన
దీని కీవింతమహిమ సంధిలుట యెట్లు. 23

వ. అని యాపల్లవాధరసల్లాపపరిరంభణాదులకు నువ్విళ్లూరుచుఁ దదీయలీలావిహారంబు లత్యాదరంబున విలోకించుచుఁ దనమనంబున. 24

సీ. చెలువమోమెత్త నాసికఁ జూచియోవింత, గతులఁ బువ్వులు చంపకము సృజించె
వెలఁది కౌఁగిటనది వికసించెఁ దొలుమేన, గురువకద్రుమమెంత పరమమునియొ
ఘల్లున నందియల్ గదలంగ నది దన్నెఁ, గాంత యక్కజమశోకంబ యగును
నాతి కెంగేల నంటఁగఁ బులకించుచున్నది చూత మెంతపుణ్యంపుఁదరువొ
తే. యెంతజాణయొ ప్రేంఖణ మింతిపాట
కలరె నూర్పుఁదావులకు వావిలియుఁబోలె
మగువనగుచూపులఁ దనర్చు మ్రాఁకులాత
పురుషతిలకవిఖ్యాతి మీఁ కరుదు గాదు. 25

క. మగువముఖాసవవాసనఁ, దగ నలరఁగ నేర్చురసికతకు సుకవీంద్రుల్
పొగడం బొగడం బొగడం, బొగడంబుల కలరుతరులు పొగులవె లజ్జన్. 26

క. ఈనెలఁతతోడిసంగతిఁ, గాననియపవర్గపదము గలుగుటకంటెన్
దీనివిహారంబుల నిం, పూనెడువనతరువు లగుట యుత్తమ మరయన్. 27

మ. మునిధర్మంబుల కెల్ల దవ్వని జనంబుల్ నవ్వినన్ నవ్వనీ
ఘన మైనట్టితపోధనంబు నెఱియంగాఁ బోయినం బోవనీ
మునుముట్టంగఁ బ్రబోధవాసనల పెంపు ల్మాసినన్ మాయనీ
వనితారత్నముఁ గూడ కెట్లును దమిన్ వారింపలే నియ్యెడన్. 28

క. అని సాహసమున నాతం, డనుమానము లెల్ల విడిచి యచటు గదలి యా
వనజాక్షి వనవిహారం, బొనరించుసమీపమునకు నెయ్యన చనియెన్. 29

తే. చని చకోరాక్షి యివ్వనంబునకు నెచట, నుండి వచ్చితి నెచ్చెలిపిండుతోడ
రాకకు నిమిత్త మెయ్యది నాకుఁ జెవుల, పండువుగ వినుపింపు నీపలుకు లనియె.

తే. అనుడు నది దనరాక క్రీడార్థ మనిన, వినుచు నదియెల్లఁ గల్ల యో వెలఁది నాత
పఃఫలంబవు నీ వని పల్కె మాని, ముదిత ముసిముసినగవుతో మోము వంప.

ఉ. చంచలనేత్ర యిట్లు వనసంగతి కొప్పుటఁ గాంచి మాని దాఁ
కొంచకఁ బట్టెఁ బైచెఱఁగుఁ గొమ్మయు మీఁ రెటువంటిపెద్దవా
రెంచ రొకింతయుం గెలని యింతుల నంచుఁ బెనంగె నాత్మ చే
లాంచలముం దదీయ మగుహస్త మురోజము లూఁది పట్టుచున్. 32

ఉ. అయ్యెడ నింత నంతఁ గుసుమాపచయం బొనరించుచున్నఁ బోం

యయ్యెకు మన్మథాభ్యుదయ • మంచుఁ గరంగనివాఁడు గల్గునే
యెయ్యెడ రంభ దాను మెఱయించుబెడంగుల కంచు నవ్వుచున్. 33

చ. బలిమిఁ దపోధనాగ్రణియుఁ • బై కొనుకోర్కులఁ దత్తరిల్లుచున్
జెలువను గౌఁగిలించుకొని • చెక్కును జెక్కును సంఘటిల్లఁ దా
ట్రిలుచుఁ బదంబు లొక్కటొక•టిన్ బెనఁగన్ మెలు పొప్పఁ దార్చె లేఁ
దలిరులజొంపముల్ గలుగు•దట్టపుఁబూఁబొదరింటిలోనికిన్. 34

వ. ఇట్లు దార్చి. 35

తే. క్రొవ్వి కలహించుతుమ్మెద•కొదమకదుపు, రాయడిని గడుదళవుగా • రాలినట్టి
ప్రసవదళములు పఱవని•పఱపు లగుచు, నెసఁగ నిం పొందునాపొద•రింటిలోన.

సీ. బెరు కెఱుంగనిగాఢ•పరిరంభమున నల్లి, బిల్లిగొంచుఁ బెనంగు• పెనఁకువలను
బెరిఁగెడిపేరాస• పేర్మి నసర్గళ, లీలఁ బర్వెడుకుచా•స్ఫాలనముల
నడ్డమూఁకలు లేక • యబ్బినయ ల్లిల్ల, నమరించునఖరరే•ఖాంకములను
గొదగొన్నతమిఁ గొంకు•కొసరులే కొనరించు, వివిధదంతక్షత•విభ్రమముల

తే. మన్మథావేశవిలసన•మహిమ నెఱపు
తపసిఁ గని సాదురేఁగినఁ • దల పొలాన
నిలువ దనుమాట నిజమయ్యె • నేఁ డటంచు
మగువ నవ్వుచుఁ జేతకు • మాఱు సేసె. 37

వ. ఆసమయంబున నటమున్న ద్వారకానగరంబునం గలకలభాషిణిగానంబు వినుచున్నసిద్ధుండు తత్ప్రశంసాప్రసంగంబున మణికంధరునిమాటఁ దడవుటయుఁ దలఁచుకొని యాచంచలాక్షి సిద్ధుని నభివీక్షించి. 38

తే. అమరపతిపంపునను వచ్చి•నట్టిరంభ, కతన నే మయ్యెనో మణి•కంధరునిత
పం బిపుడు నీర లటుదృష్టి•పఱపి చూడుఁ,డనిన నొక కొంతతడవ•తఁ డట్ల చేసె.

క. నగుచు నిఁక నేమితప మో, మగువ సలుపుచున్నవాఁడు • మణికంధరుఁ డా
మృగలోచనతో నదె యొక, చిగురుంబొదరింటిలోనఁ • జిత్తజలీలల్. 40

వ. అనిన విని కలభాషిణి యమ్మణిస్తంభునిబోధమహిమకు వెఱఁ గందుచు ననేకప్రకారంబులఁ బ్రశంసించి యోమహాత్మ యొకటిరెండుపూఁటలు మాయింట నిలిచి యేము సేయుపరిచర్యఁ గైకొనవలయు ననిన నతండు గానలోభంబున వచ్చుటింతియ కాని మఱి మీరువారునుం బలెఁ బట్టణంబుల నెట్టుకొని యిట్టునట్టు మహిమ లుపచరించువారము గాము గూఢప్రకారంబున నిలువ నొప్పుదేని నీయుపచారంబులు గైకొనియెద ననుటయు నట్ల సేయుదు నని తనగృహారామంబునందు నిలిపి యతిరహస్యంబుగా నాసిద్ధునకు నిష్టంబు లైనయన్నపానాదుల మోదం బొనర్చుచు నచ్చట నెవ్వరిం బోనీక తాన పరిచర్య సేయుచు

కూబరసంగమాభిలాషం బతిశయిల్ల నతని ప్రియవనిత యైనరంభ తెఱం గెఱుం
గుటకుఁ గ్రమంబునఁ బ్రసంగంబు దిగిచి సిద్ధునితో ని ట్లనియె. 41

తే. అనఘ మణికంధరుం డట్లు ♦ తనదుతపము
విఘ్న మొందించుకొనుటకు ♦ వెఱ పొడమెనఁ
దిరుగఁ దప మొనరింపంగ ♦ దొరకొనియెనొ
యిపుడు రంభతో నున్నాఁడొ ♦ యెఱుఁగవలయు. 42

క. అనుటయు నతఁ డమ్మునిదెశఁ, దనదృష్టి నిగుడ్చి నగుచుఁ ♦ దరుణి యిఁకఁ దపం
బనుమాట గలదె యిదె యా, ఘనుఁడున్నాఁ డిపుడు రంభ ♦ కౌఁగిట ననియెన్.

ఆ. అనిన వార లింక ♦ నచ్చోటువాసిపో, యెదరొ యుండువారొ ♦ యెఱుఁగ వలయు
మఱియుఁజూచి చెప్పుఁడు ♦ మాటికిఁ దదభిప్సి, తుణము వెలయ నేఁడు ♦ శంకవిడిచి.

ఆ. అనుఁడు లేవు నాకు ♦ నాశంక లెవ్వియు, నెన్నిమార్లు చూపుమన్నఁ జూతుఁ
బడఁతి కలదె జాతి ♦ ప్రతిమకుఁ జిక్కాలి, గింత నాదుధృతికి ♦ గెంటు లేదు. 45

సీ. అని పల్కి మణికంధ ♦ రుని దిక్కునందు దృ, ష్టినిగుడ్చి యొక్కింత ♦ చెవియు నొగ్గి
యొక కేల మాట లా ♦ డకయుండఁ గలభాషి, ణికి సంజ్ఞ సేయుచు ♦ నిశ్చలత్వ
మున నొకించుక సేపు ♦ విని యూర వారకా, మినులమే లిట్టిదె ♦ యనుచు నగిన
నదియేమి యెఱిఁగింపు ♦ మని యాలతాంగి త, న్ననయంబునడుగని ♦ ట్లనియె నతఁడు

తే. నీకు నే మని చెప్పుదు ♦ నీరజాక్షి
యడఁచుకొనియెద ననిన న ♦ వ్వడఁప రాదు
పరమసంయమిఁ దా నట్లు ♦ బతము చెఱచి
నిగులఁ దుది రంభ చేసిన ♦ తగవు వినుము. 46

క. కళ లంటి కఱచి తనచె, య్వులఁ జొక్కనుతపసిమది చివు ♦ క్కురు మనఁగా
నలకూబర విడు విడు రా, యలసితి నని పల్కె మన్మ ♦ థాతివివశతన్. 47

మ. అని చెప్పన్ విని సిద్ధుఁ జూచి నగ నే ♦ లా యింతభవ్యాత్మ యా
వనజాతేక్షణ యేమి సేయును మహా ♦ వాల్లభ్యసౌభాగ్యవ
ర్తన నర్థేశకుమారుఁ డంతరహితుం ♦ డన్నెలుకోఁబోలు నా
యనఁ దా నిత్తఱి నట్టివల్లభకు ద ♦ వ్వైయెందు నున్నాఁడొకో. 48

వ. అతనిఁ బరికించి చూడవలయు ననుటయు సిద్ధుండు నవ్వుచు నీ కిదియే కదా ప్ర
ధానప్రయోజనంబు నని పల్కి యిటునటు పరికించి చూచి యతఁ డున్నచోటు
గని కలభాషిణికి ని ట్లనియె. 49

ఉ. తా వెనువెంటఁ బాయక స ♦ దా చరియించినఁ దద్వినోదమో
దావృతిఁ జిక్కి రంభ తగి ♦ నట్టితపోహతి నల్పలేదు కో
పావహ మిం దుబుది కది [illegible]

క. కావున మణికంధరునిత, పోవనమునసమీపభాగ•మున నొకవనిఁ జూ
తావళిలో నున్నాఁడదె, పూవులను జిగుళ్ల నొప్పు•భూజముక్రిందన్. 51
క. తరుణీ యిపు డాతని పైఁ, బరాకుచే నీవు గానపా•టవగుణముం
గరము మెఱయింపవే నే, నరిగెద మఱి లేదె యితర • మగుపని యిచటన్. 52
తే. అంపితే పోయి వచ్చెద•ననుటయుఁ గల, భాషిణిమహాత్మ నిన్ను నా•పాలిభాగ్య
దేవతగ నమ్మియుంటి నా•జీవితంబు, నేమిగాఁ జేసిపోయెద • వెఱుఁగఁ జెపుమ.
చ. అనుటయు నన్ను నిప్పు డనున•ట్టిది యెయ్యది నాకుఁ జెప్పుమా
వనిత క్రమక్రమంబునను • వచ్చినయట్టుల వచ్చెఁ గాక నా
విని భళి లెస్సమాట యిది • వేఱొకనాఁ డిఁక మీరు వచ్చియే
ననుఁ గృపఁ గాచుటల్ వినుఁడు • నామదిలోపలిచంద మేర్పడన్. 54
క. ఈవేళన యాతనికడ, కేవిధమున నైనఁ జేర్చు • టింతియతక్కం
ద్రోవ మఱి లేదు నన్నుం, గావన్ క్షణభంగురములు • కాంతలతాల్మల్. 55
క. తదుపాయము దిద్దుటకున్, మది నెన్నఁ బ్రభావఘనులు • మఱి లేరు మహా
భ్యుదయానుభావగుణసం, పదఁ బొదలినమీర తక్కఁ • బావనచరితా. 56
చ. అన విని సిద్ధుఁ డి ట్లనియె • నంబుజలోచన నిన్ను నేఁడ యా
యనకడఁ జేర్చునంతటియుపా•యము నేర్చిన నేను డాతునే
యనుకొనరాదు గాక నినుఁ • బ్రాణవిభుం దగఁ గూర్చి ప్రోచి యా
వెనుకటినీదుపాట విను•వేడుక నె ట్లగుచున్నవాఁడనో. 57
తే. చింత సేయుము నీవ య•నంతశయన
పద్మనాభసమీపభూ•భాగవర్తి
యైనకొబ్బెరి యెక్కడ • యతనిద్వార
కాజనులు నేఁడ చేర్చు టె•క్కడ లతాంగి. 58
క. మించుగ మాగురువులు శి, క్షించినయామెక్కిరింత•సింగమునకు నూ
హించ నొక నాల్గుగడియల, సంచారము వలయు నతని•సన్నిధిఁ జేరన్. 59
వ. దీని కెంతవలసిన నేమి యిది దడవం బని లేదు నిన్ను దీనిపై నునిచికొనిపోయె
ద నంటినేని యోపుఁబోఁడి యోడిసిద్ధు లిది వేఱొక్కలాగుగా నెంతు రెవ్వరి
యంతస్సారం బెవ్వ రెఱుంగుదు రదియునుం గాక మీబోంట్లసంస్పర్శమాత్రం
బు న స్మదాదులకు సమ్మతింప నుచితంబు గాదు మఱి వేఱొండుసామర్థ్యంబు
లేదు నాకుఁ గలదూరదృష్టిదూరశ్రవణశక్తి యిం దేమియు నుపకరింప దింక
నీవు చెప్పినప్రకారంబు గావించెదఁ జెప్పు మనుటయు నాసిద్ధునకుఁ గలభాషిణి
యి ట్లనియె. 60
సీ. ఓసిద్ధపురుష మీ • రేసరణిని గొని, చన్న నే మగుఁ దక్కు•శంక గలదె

వేఱొక్కగతిగ భావింపర మముబోంట్ల, సంస్పర్శమాత్రంబు సమ్మతింప
నుచితంబుగా దంటె రుచితంబె మఱిసాదు, ప్రాణహానికి నోర్చు టరసిచూడఁ
తే. బలుపలుకు లేల యింక నాచెలులు గిలులు
నేగుదెంచి విఘ్నమొనర్తు రిత మెఱుఁగక
గావునం గొనిపొమ్ము శీఘ్రంబ నీదు
వెనుక నిడుకొని నన్ను మద్విభునికడకు. 61
సీ. అన నియ్యకొని సిద్ధుఁ డరుదైనపులితోలు, పల్లంబుతోడ నిబ్బరపుబిగిని
బొట్టప ట్టెడ గాఁగఁ గట్టినపెనుబాఁప, దట్టంబుతోడ వాదపుఁబసిండి
యంకవన్నెలతోడ సంకుపేరులతోడ, వశ్యౌషధపుఁదీఁగె వాగెతోడ
నేకపార్శ్వమున భల్లూకచర్మపుటొఱ, ఘటియించినట్టిబల్గత్తితోడ
తే. వఱలునేసికదిండివార్వమ్ము దొలుతఁ.
గాఁగఁ దా నెక్కి నన్నుఁ దాఁకకయ దీని
కటివిభాగంబు నెక్కి రాఁగలవె యబల
వెనుక మరగొమ్ము నూఁతగాఁ గొనుచు ననియె. 62
క. అన విని యీపాటిగ మీ, యనుగ్రహము గల్గియుండ నక్కట యిఁక నే
జనుదేక యేమి యనితన, కనువుగ హరి నతఁడు నిలుప నంగన యెక్కెన్. 63
తే. ఎక్కి సిద్ధేశ యెవ్వరు నెఱుఁగకుండ, నెట్లు గొనిపోయెదో యన నేల శంక
యొందు నెద్దులు బండియు నేకమైనఁ, గొండమీఁదికిఁబోవునో కొమ్మ యనుచుఁ.
క. నింగికి ధే యని కదలిం, చెం గడు వడి గలుగుతనదు సింగముఁ బలుమా
ఱుం గలభాషిణి దేఱి క, నుంగొని పదిలమ్ము సుమ్మనుచు శీఘ్రగతిన్. 65
ఆ. మగులుగోడమీఁద మ్రాఁకులు చిగురుజొం
పములు వాసిమీఁదఁ బ్రచురదోహ
దములధూపములును దనకు మాటుగ గూఢ
గతిని గాంతఁ గొనుచు నతఁడు సనియె. 66
చ. చని చని యొక్కచో నతఁడు చాలుగ నక్కజ మందుచుం గనుం
గొనఁ దమమేఘరంజిఁ బొదిగొన్నఘనావళిలోన నుండి దా
రున నెదు రైరి వైభవనిరూఢిఁ జెలంగెడుకొందఱంగనల్
ఘనతరచాతురీమధురగానకళాకలనాకలాప లై. 67
క. తమపాటఁ జినుకుచినుకుల, దుమదుమ నాఁ దడిసినట్టిదువ్వాలువల్లితో
ఘుమఘుమ యనుపరిమళబృం, దముతో నప్పు డొకయింపొనర్చిరి వారల్.
వ. అట్లింపొనర్చుచు నెదురైన నతండు వారిని సంభాషణక్రమంబున రంభాసఖు
[illegible]

బున నిలుచునో యనుటయును నగుచు వా రి ట్లనిరి. 69

క. ఎక్కడిమణికంధరుఁ డతఁ, డెక్కడఁబోయెనో యెఱుంగ ♦ మిపుడు ముదముతో
నక్కొమ్మ పొదలుచున్నది, తక్కక నలకూబరుండుఁ ♦ దానుఁ రతులన్. 70

చ. ప్రియునిసమాగమోత్సవము ♦ పెంపున నిం పలరారునామృగా
క్షి యిపుడు తద్వనిఁ రతివి ♦ శేషముసొంపులఁ జిక్కి యున్కి యా
రయుచుఁ దదిష్టమున్ విడిచి ♦ ర మ్మనఁ జాలక యాకె నుంచి యే
మ యరుగుచున్నవార మని ♦ మానిను లచ్చటు వాసి పోవుచున్. 71

క. వేళాకోళపుఁదీఁగలుఁ, బేలికలుఁ గళాసములును ♦ బీఱజడలు దాఁ
దాలుచు చిట్లాకొ మింటన్, లీలాహారిఁ దోలఁ నింత ♦ నేర్పరి యయ్యెన్. 72

క. ఎక్కడ ద్వారకెనొకో యీ, చొక్కపుగుబ్బెత బెడంగు ♦ జోగికి నహహా
యిక్కలికి గుత్తగొనుఁబో, తక్కక దివి నిమిష మున్న ♦ దైవతవిటులన్. 73

క. నలకూబరుండు రంభం, గలయుట విని చిన్నఁబోక ♦ కలభాషిణిరీ
తులు దిరిగి చూచి దీనిం, గలఁచెర యిప్పార్త తాప ♦ కర మై యనుచున్. 74

ఉ. సిద్ధుఁడు నవ్వి యో చెలువ ♦ చింతిలఁగా వల దిప్పు డెంతయున్
బుద్ధి దిరంబు గాఁగ ధృతిఁ ♦ బూను మొకించుక సేపులోన నే
శుద్ధము గాఁగ నీమనము ♦ శోకము సర్వముఁ బుచ్చివై చెదన్
సిద్ధము నాదుపల్కనియెఁ ♦ జెల్వయు మోము వికాస మందఁగన్. 75

క. ఏరీతి నింతమిక్కిలి, చేరికగా నాడి తనియె ♦ సిద్ధుఁడు చూడం
గారాదె కుసువఁ బోవుచుఁ, గూరలచవు లడుగ నేల ♦ కోమలి యనియెన్. 76

క. కంఠీరవ మట్టియెడం, గంఠం బెగ నెత్తి చూచి ♦ కదలక నిలిచెం
గుంఠితగతి యై యెందు న, కుంఠితగతి యనఁగఁ దొల్లి ♦ గుణము నెఱపియున్.

78

వ. అప్పుడు.

సీ. హుంకారములతోడ ♦ నుచ్చాటనపుబద, నికతీఁగతఱటునన్ ♦ ప్రేసి ప్రేసి
కడుడాక మీఱంగ ♦ మడమలు దాఁటించు,చును ముందఱికి లివ ♦ చూపి చూపి
మొగము పార్శ్వములకు ♦ మగుడింపకుండవా, కట్టుమూలికవాగెఁ ♦ బట్టి పట్టి
వడి నూర్ధ్వగతిని లే ♦ వకయుండఁ దననాగ, బెత్తానమూర్ధంబు ♦ మొత్తి మొత్తి

తే. సిద్ధుఁ డధికప్రయత్నసం ♦ నద్ధుఁ డగుచు, నెంతచేసిన నాసింహ ♦ మెదుటి కడుగు
వెట్టదయ్యెనుగర్జావి ♦ భీషణముగఁ, దోఁకఁ ద్రిప్పుచుఁగడువెన్కఁ ♦ ద్రొక్కుఁగాని.

ఉ. అప్పుడు చాల సంక్షుభిత ♦ యై పడ జాఱి యిదే మిదే మయా
యిప్పుడు దీనిచంద మని ♦ యెం గలభాషిణి మేఁ జెమర్పఁగాఁ
గొప్పు విడంగఁ బాఱఁ జను ♦ గుబ్బలఁ బయ్యెద వాయ సుస్థితిం
[illegible] బట్టుచున్. 80

స్మరణం బైనది మాటల, పరాకుచే ననుచుఁ దనదు ♦ పారీంద్రంబున్. 81

వ. కొన్ని యడుగులు దిరుగఁ బట్టి ధరణికి డిగఁ దోలుకొని వచ్చి యచ్చట నచ్చెలువతోడ నవగాహనంబు సేసి కేసరిని మేఁతకు విడిచి యొప్పడఁతి యొకలభాషిణి యీముందటినికటంబునందు మృగేంద్రవాహన యనుశక్తి గలదు తన్మందిరంబు ముందఱ నున్న మృగేంద్రంబునకుఁ గ్రిందు మీఁదం జుట్టుపట్టున నెట్టిబెట్టిదంపు సింగంబులుం జన వెఱచు నిది మఱచి యే నెంత తోలిన మనవాహనం బచటి కట్టెదురు నడదు మన మమ్మహాశక్తికి నభివందనంబు చేసి పోయినం గార్యసిద్ధి యగు ర మ్మనుచు నల్లనఁ దనభల్లూకచర్మకోశంబుతోడి ఖడ్గంబు పుచ్చికొని సింగపుఁబల్లనము పోక యక్కడన యొక్కమఱుంగున డాఁచి యాచపలలోచన నమృగేంద్రవాహనగుడికిం దోడ్కొని చని తద్బాహ్యమంటపంబున నునిచి యద్దేవిపూజకుఁ బువ్వులు దెచ్చెద నని పూఁదోఁట కరిగె నప్పుడత్తెఱంగు గనుంగొని. 82

సీ. పసిమిపా నెండిన♦కసవుబట్టయుఁబోలె, నరవెండ్రుకలఁ బర్వు♦శిరమువలన
నులిఁ గొన్న చెలఁదిపు♦ర్వులనూలివల్లు నా, నమరెడుముడుతక♦న్బొమలవలనఁ
గడుఁ జిట్టినట్టిబం♦గరుపూఁతపొక్కిళ్ల, వడువుఁ జూపెడిమేని♦వళులవలనఁ
దునిసి వ్రేలెడుమ్రాఁకు♦తునుకల వలపించు, బాహువక్షోజలం♦బనమువలన
తే. ఘూకరవములచొప్పన♦ఘోరవృత్తిఁ, దనరుఘనకానకుహీకుహీ♦ధ్వనులవలన
భావజుఁడు వెళ్లిపోయిన♦పాడుమేడ, పగిదిఁ గాన్పించుముదుసలి♦పడఁతియొకతె.

క. కలభాషిణిఁ జేరఁగ వ, చ్చి లతాంగీ యెచటనుండి ♦ చేరితి వకటా
కలుషపు బాపురుపిల్లిని, జిలుకయుబలె నిద్దురాత్మ ♦ సిద్ధం డనుచున్. 84

ఉ. ఎంతయు వింతచెల్వమున ♦ నివ్వన మెల్ల నలంకరించుచుం
గాంతత నొప్పుమేనిపస ♦ గన్నులపండువు సేయునిన్ను న
ల్లంతన చూచి దైవ మకటా ♦ దొరకించెనె యిట్టినిర్దయ
స్వాంతునిచేతి కీభువన♦సారము నంచుఁ గడుం గలంగితిన్. 85

క. ఆకలుషాత్ముఁడు క్రమ్మఱి, రాకమునుపె తొలఁగి పోవ ♦ రాదా యెటకే
నోకూన యీమనోజ్ఞత, రాకృతి యేఁ జూడఁ జాల ♦ నసిపాల్ గాఁగన్. 86

తే. అమ్మ విను మింక నోకయించు♦కంతతడవు, నీతెఱవుఁ జూడ నీపేరు ♦ నీతెఱంగు
నడిగిపరికింపమదియున్న♦దైనవాఁడు, రాకమునునీవుతొలఁగుట♦నాకుఁబ్రియము.

శా. నీ కెంతే నితఁ డాప్తుఁడో జనకుఁడో ♦ నెయ్యంపుఁదోఁబుట్టువో
నీకార్యార్థమె పూని తా నెచటికే♦నిం గొంచుఁ బోచున్నవాఁ
డో కాఁగా దిటువంటిప ల్కనక త్తో♦డ్తో నింతబెట్టాడ నే
నోకాంతామణి వెఱ్ఱిగా నితని చె♦య్యుల్ మున్ను వీక్షింపుదున్. 88

క. ఈయవ్వవాక్యములు దలఁ, పోయఁగ నాయుల్లమునకుఁ ♦ బొందుపడినయ
ట్లై యున్నవి యాసిద్ధుఁడు, మాయావియొ యొక్కమాట ♦ మదినూహింపన్.

తే. ఇంత యొక్కింత సేపున ♦ కెల్ల వగపుఁ, బుచ్చి వైచెద నని పల్కె ♦ నిచ్చటికిని
జేరునపు డది యీయిమ్మ ♦ చెప్పినట్లు, శక్తి కిడియెడు ననుట ని ♦ స్సంశయంబు.

సీ. ప్రజల కందఱకు నా ♦ పదలు వాపెడునట్టి, చక్రిపట్టణములో ♦ జనన మంది
వారకామిని నయ్యు ♦ గౌరవంబున సఖ్య, జను లిటు చేర ర ♦ మ్మనఁగ బ్రదికి
త్రైలోక్యగురుఁడు నా ♦ రదమౌని ప్రియశిష్య, నిర్విశేషముగ మ ♦ న్నింపనలరి
జగదీశురాణివా ♦ సపుసతుల్ శిక్షగా, వింపంగ సంగీత ♦ విద్య నేర్చి

తే. తుద కొకానొకకపటసి ♦ ద్ధుం డొనర్చు, శక్తిపూజకుఁ బశు వైతిఁ ♦ జర్చసేయ
నెంతవారికిఁ దప్పింప ♦ నెట్లు వచ్చు, బ్రహ్మ దా మున్ను వ్రాసిన ♦ వ్రాఁతఫలము.

క. అనిమదినడలుచుఁ బ్రియసఖు,లను మొఱఁగుటఁదలఁచికడుఁగ ♦ లంగుచుఁ దెగునే
యనుభావ్య మెంతయంతయు,ననుభవమునఁగాక యనుచు ♦ ననయముఁగుందెన్.

వ. తదనంతరంబ డెందంబు డిందుపఱచుకొని ధైర్యబలంబునఁ గంఠగద్గదిక వారిం
చుచు నావృద్ధభామినితో నిట్లనియె. 94

శా. అమ్మా నీపలు కెల్ల నెంతయు నిజం ♦ బై యిప్డు గాన్పించె నే
నిమ్మాయావిప్రకార మిట్లగుట యూ ♦ హింపంగ లే కొక్కయ
ర్థమ్ముల్ వీనికృపం గడింతు ♦ నని య ♦ త్యంతాశ ప్రేరేపఁగా
నిమ్మాడ్కిం దెగి వచ్చితిం దెరువు లే ♦ దీపాటు దప్పింపఁగాన్. 95

క. ఎక్కడికిఁ బాఱిపోయెదఁ, జిక్కుపడక యేను వీని ♦ శీఘ్రగతికి నో
యక్క యిఁక దూరదృష్టియు,నెక్కుడు వీనికిని గాంచు ♦ నెచ్చట నున్నన్. 96

సీ. అన విని యాకె యో ♦ వనిత నీవు నెఱుంగు, దే వీనియాదూర ♦ దృష్టి యనిన
దాననకాదెయీ ♦ తఁడునన్ను భ్రమియించి,యీరీతిఁ దాఁ దెచ్చె ని ♦ చటికనుచుఁ
బలికి యాతఁడు దన్నుఁ ♦ బ్రథమంబునందుగృ,హారామమునఁగాంచు ♦ టాదిగాఁగ
నది తుద గాఁగ స ♦ మస్తంబు వినిపించి, తత్ప్రసంగంబునఁ ♦ దనదుపేరు

తే. కులము విద్యయు నప్పటి ♦ కోరికయును
జెప్పి యాకోర్కి సాధించు ♦ చింత దక్క
చింత యెఱుఁగక యేగుదెం ♦ చితిఁ గోరకకుఁ
బోవఁ బిడిగల్లు వడియె నో ♦ పొలఁతి యనియె. 97

చ. అన విని యట్ల యౌ నిది య ♦ థార్థము నీ కటు లాస చూపి త్రో
డ్కొని చనుదెంచెఁ దాఁ దనదు ♦ కోర్కి యొనర్చుట కీవినిం ద్యావ
ర్తనుఁడు మనుష్యయత్నమునఁ ♦ దక్కఁగ నేరఁడు దూరదృష్టి సా

తే. ఇంతపాట్లను బడికన్న • యీవిచిత్ర
మహిమకుం దగ రాజ్యసం • పదలు గనిన
నెంత యింపగునే యని • యేను వినఁగఁ
బలుమఱును వీఁడు ముచ్చట • పడుచు నుండు. 99

క. ఆకోరిక కై కలదొక్కా, లోకో త్తరగానయుతయు • లోకో త్తరర
మ్యాకృతియు నొకతె వార, స్త్రీకులమున ననుచు దూర • దృష్టిఁ వెదకున్.

క. తానును గిన్నరయొకటి మ, హానందత మీఁటుచుండు • ననిశంబును ద
ద్గానరసజ్ఞత నిలఁ గల, గానము దూరశ్రవణము • కతమున ననియెన్. 101

సీ. తొల్లి యిచ్చటన యా • దూరదృష్టియును దూ, రశ్రవణము నిద్దు • రాత్మ కుండు
సాధించి నాఁడె త • త్సాధన కెందఱెం, దఱకుత్తుకలు గోసి • చెఱిచెనొక్కొ
యది కొంతయెఱుఁగు దే • నంగనయెఱుఁగింపు, వినియెదఁగాలయా • పనముకొఱకు
మీఁదటఁ గాఁగల • మేలుగీ ళ్లేరికిఁ, దప్పింపరాని యెం • తయు ధ్రువంబు

ఆ. ఇంక వాఁడు వచ్చి • యేమేమి సేయునో, చచ్చు టెట్లొ యనువి • చారముననను
బెగడు చుండ నేల • జగదంబ యాశ క్తి, సేయ వలసినట్లు • సేయుఁ గాక. 102

క. అన విని యాయమ మెచ్చుచు, ఘనధైర్యవివేకమహిమ • గలయు త్తమభా
మిని కాదు మేలు మే లీ, వనినట్ల వచింతు నీకు • నని యి ట్లనియెన్. 103

క. ఓరమణి దూరదృష్టియు, దూరశ్రవణంబుఁ బడయు • త్రోవ లితరముల్
ఘోరముల యైనఁ బరహిం, సారూపంబు లవి గావు సాహ • సపువిధుల్. 104

క. ఆరెండు నితఁడు నడపెం, గోరిక నలగోరుగల్లు కొని • నిజనయనో
ద్ధార మొనర్చియు వీనుల, ఘోరపునారసముఁ బరపు • కొనియుఁ వరుసన్. 105

వ. అనుచుఁ దన్మందిరాగ్రభాగంబున మృగేంద్రవాహనంబుదండ నేకాక్షరపం క్తిచిహ్నితశిలాస్తంభంబున వ్రేలఁగట్టినయాశస్త్రియుగ్మంబును మఱియు నచ్చట గంధపుష్పాద్యర్చితంబు లై యున్నయొక్కసురియయు గండక త్తెరయు డగ్గఱం దోడ్కొనిపోయి చూపి యి ట్లనియె. 106

క. ఈకోరిక కిది దెరు విది, యీకోరిక కనుచు వ్రాసి • యిడినా రదె యా
ఆకంబంబునం జదువుము నీ, కాలిపి తెలియునేని • నీరజవదనా. 107

సీ. అనుడు నమ్మాట దా • విని కలభాషిణి, యందు నున్నర్థ మి • ట్లనుచుఁ జదివె
నిచట రెండేండ్లు జి • తేంద్రియత్వంబున, భువనేశ్వరీమంత్ర • మును జపింప
నెల్లకోర్కులు నిచ్చు • నిద్దేవి మఱి యట్లు, గాక సద్యస్సిద్ధి • గావలసిన
దూరవీక్షార్థి యా • గోరుగంట హృతాక్షుఁ, డయ్యు దూరశ్రవ • ణార్థి చెవిని

తే. [illegible]

గీ. ఈమెఱుఁగు•గండగత్తెర, చే మిడిదల యిచ్చుసాహ•సికుఁడు శిరం బ
ట్టే మగుడఁగ • నదుకుకొనం, గా మని చంపుఁ దనుఁ జంపఁ • గడఁగినవానిన్.
క. పదిలముగ నిర్విపత్సౌ, భ్యుదయమహారాజ్యలక్ష్మి • వొందుర్ వశతర్
సధమలరూపసుగానా, స్పద వారవధూటి నిచట • బలిగా నిడినన్. 110
తే. అని చదివి దానఁ దలఁపులో • నాత్మనిధన
శంక నిస్సంశయ్యుం బయి • చాలఁ బ్రబలఁ
గలఁగి చలియించుతద్ధైర్య•గౌరవంబు
నంతన మగుడ్చి కడమ యి • ట్లనుచుఁ జదివె. 111
ఉ. ఈవిధులందు నెందును నొ•కింత సమర్థత లేనివృద్ధు లి
ద్దేవతయొద్ద నిర్భయత • దేహము నెమ్మెయిఁ బాసినర్ పెస
ద్భావనరూపసిద్ధి యగు • నప్పుడ యంగవిమోక్షవేళ ని
చ్ఛావృత మెద్ది వారి కది • సంఘటిలుం దిరమై తదాదిగన్. 112
క. అని చదివిన నందుఁ దుదర్, వినబడినవిధానమునకు • వృద్ధాంగన యిం
పున నవ్వుచు నిది విని సు, మ్మనిశము నే నిచట నునికి • యంబుజనయనా. 113
తే. అబ్జముఖి సుముఖాసక్తి • యంద్రు నన్నుఁ
గరము కాశ్మీరభూమిఁ బ్ర•ఖ్యాత మైన
శారదాపీఠమున సర•స్వతిని గొల్చు
నట్టిపూజారిబ్రాహ్మణు•పట్టి నేను. 114
వ. అనునంతట సిద్ధుండు దేవీపూజకుఁ దగినగంధమాల్యాదులు సంపాదించికొని
వచ్చి యమ్ముదుసలిపడంతిం జూచి యోయవ్వ కుశలంబున నున్నదాన వే నిర్మ
నుష్యంబైనయీశక్తిస్థానంబునఁ జిరకాలంబునంబట్టి యెట్లు వేగించుచున్నదా
న వని పలికి కలభాషిణిం బిలిచి యోచెలువ మనకు నవ్వలఁ జనవలయుఁ గద
మిక్కిలి ప్రొద్దు పోవుచున్నయది శక్తిం బూజించి పోవుద మాయవ్వచేత నని
పించుకొని రమ్మనుటయు నది భయాకులమానస యగుచు వృద్ధాంగనం జూచి.
క. ఏ నొంటిఁ బోవ వెఱతుర్, లోనికి నోయమ్మ నీవు•నుర్ రాఁగదె నా
తో నన నెవ్వరు నేటికి, నే నుండఁగ ననుచు సిద్ధుఁ • డింతిం బలికెన్. 116
సీ. పలికి యప్పటిదాని•భయచేష్ట భావించి, యిమ్ముదిజంతచే • నిది యొకింత
యే మైన నాతలం•పెఱిఁగెఁ గాఁబోలు వి,ఘ్నంబేమి యగునో వి•లంబ మైన
నని సిద్ధుఁ డాత్మలో • ననయంబు వేగిరిం, పుచు నోసి చెల్లి యి•మ్ముసలివగ్గు
నీకుఁ దోడై వచ్చు•నో కలదో మఱి, యే మైన ననుచు నా•యిగురుఁబోఁడి
తే. కొపుఁబట్టితివంబోవ • నప్పుడంతి, ప్రాణభయమునఁ గలఁగి యో•యవ్వ నీకు

క. ఆవృద్ధనారియును గరు, ణావిలమతి యగుచు నాభ♦యార్త మృగాక్షిన్
దా వెనుక నిముడుకొనుచుం, గావుము కావు మని వాని♦కరములు పట్టెన్.

సీ. పట్టిన నతఁడులో ♦ పలికి రాకుండవి, ఘ్నము సేసె దంతియ ♦ కద యటంచుఁ
దద్దేవి కిచటునుం♦దఱఁగాదె యంచు న, ప్పడఁతిచేతులు నుల్చి ♦ పాఱఁద్రొబ్బి
బలిమిఁ దార్కొని కల♦భాషిణివేనలి, యొకకేలఁ బట్టి వే♦ఱొక్కకేల
నొఱఁ గత్తి వెఱికి నీ♦కొప్పన మిదె యంచు, సత్తికిఁ గత్తిచే♦ యెత్తిమ్రొక్కి

ఆ. వ్రేయఁ బూన దీని ♦ వ్రేసిన నిద్దేవి, యాన సుమ్ము నీకు ♦ ననుచు డాసి
యానెలంతమెడకు♦నడ్డంబుగా మెడ, యొగ్గె వృద్ధసతి యు♦నూనకృపను. 119

వ. ఇవ్విధంబునం గలభాషిణికంఠంబునకుఁ దనకంఠంబు నడ్డంబుఁ జేర్చి వ్రేటు కను వీక దాని నిరుఁగేలం బొదుగఁ బట్టుకొని పరమకరుణాపరవశత్వంబునఁ దొలంగక యావృద్ధభామిని యోయిసిద్ధుండ నీకుం గార్యసిద్ధి గాదుసుమీ యద్దేవిమీఁది యాన నతిక్రమించిన ననుచు నోమహాశక్తి నన్ను సత్యవచనం గావింపుమీ యనుచు నుండ నతం డఖండరోషంబున మున్ను దానిమెడ ఖండితంబు సేసి విచిత్రవేగంబునఁ గలభాషిణికొప్పుఁ బట్టి పట్టంబు ఝళిపించి వ్రేయ నెత్తుటయు నెత్తినచెయి తత్క్షణంబ యందుకొని మృగేంద్రవాహన నిజపథసముల్లంఘనోత్సాహసాహసదోషదూషితుం డగునతని నతిదూరంబునం బడవైచె సుముఖాసత్తియు నట్లు సంప్రాప్తం బైనయసివిఘాతంబునం దనజరద్దేహంబు వడిన ట్రికుణంబునంద. 120

సీ. నిండుచందురు నవ్వు♦నెమ్మోముసిరితోడ, నిరులు గ్రమ్మెడు వేణి♦భరముతోడ
నాకర్ణలోలంబు ♦ లగునేత్రములతోడఁ, దళుకొత్తుచెక్కుట♦ద్దములతోడ
మిగుల మిటారించు♦బిగిచనుంగవతోడ, లలితంపుబాహువ♦ల్లరులతోడ
నతికృశత్వమున జ♦వ్వాడుమధ్యముతోడ, నభినవం బైననూఁ♦గారుతోడ

తే. నలువమీఁదికిఁ దొలఁకుసు♦వర్ణపులిన
గురునితంబప్రభాపరం♦పరలతోడ
మహితసర్వాంగలావణ్య♦మహిమతోడ
సమరుప్రాయంపురూపు చి♦త్రముగఁ దాల్చె. 121

తే. తాల్చి యావికచోత్పల♦దళనిభాక్షి
కనుఁగొనియె నభ్రమున శక్తి♦కరవినున్న
గాత్రు సిద్ధుని నొకకేలఁ ♦ గత్తి యొక్క
కేలఁ గలభాషిణిని విడ♦కే చనంగ. 122

క. ఆకగఁశిఁ జూచినది యె. యాకలభాషిణియవస నాత (♦ గలఁగుచున్

సీ. అంతఁ గ్రమంబున • నాసరోజాక్షి సం, సారస్వభావవి•చారమహిమ
వలనఁ దద్దుఃఖంబు • వారించుకొని దానఁ, దాను భోగ్యార్థచిం•తనము వదలి
దేవిసత్కృపఁ బ్రసా•దించినయట్టిజ, వ్వనపుసత్త్వము వృథా • చనక యుండ
యోగవిద్యాభ్యాస•నోపయోగంబునఁ, గడపెదఁ గా కంచు • విడువ కెపుడు
తే. యమనియమవర్తనములతో • నాసనాదు, లభ్యసింపఁగఁ దొడఁగెన•త్యాదరమునఁ
దాను మును విన్నభంగుల • దాఁపుగాఁగ, నచటిశక్తినిగురువుగా•నాత్మ నునిచి.

వ. అంతటం గలభాషిణి యచ్చటికేగుదెంచి యాచంచలాక్షి నీక్షించి నీ వెందునుం డివచ్చి తెట్టిదాన వని యడుగుటయు నప్పడంతి యేను, మును నీకు నడ్డపడి సిద్ధునిచేత ఖండితమైనసుముఖాసత్తి యనువృద్ధవనితం జుమ్ము క్రమ్మఱ నిమ్మహాశక్తికారుణ్యాశక్తివలన నిట్టియెలప్రాయంపుసొంపు వడసి యున్నదాన నని తత్ప్రకారం బెఱుంగించి యోకలభాషిణి యట్లు సిద్ధునితోడ నిమ్మహాశక్తిచేత దూరవిక్షిప్తవై యెచటం బడి తేమియునోవ్వక యిట్లు దిరిగి వచ్చుట యద్భుతం బగుచున్నది యనుటయుం గలభాషిణి యోయమ్మ ధర్మగుణంబున నిమ్మహాదేవిని మెప్పించి యిప్పగిది నీవు దిరుగం బ్రాయంబు గనుట యద్భుతంబు గాక యింతటిమహాపుణ్యానిధివైననీకారుణ్యంబు గలుగ నేఁ దిరిగి వచ్చుట యేమియద్భుతంబు నావిధం బంతయు విన్నవించెద నని పలుకుచుండ. 125

క. బంధురవీణాసహిత, స్కంధముతో రత్నమాలి•కాఘటిత జటా
బంధముతో నంతట మణి, కంధరుఁ డచ్చటికి వచ్చె • గంభీరగతిన్. 126

క. వచ్చినఁ గని యతిమోదము, నచ్చెరువుఁ దలిర్ప మ్రొక్కె • నతని కతఁడు దా
నచ్చెలువఁ జూచి మోదము, నచ్చెరువుఁ దలిర్ప వికసి•తాననుఁ డగుచున్. 127

క. ఓహోహో మాబంధు, వ్యూహం బంతయును వచ్చి•యున్నట్లయ్యెన్
నాహృదయమునకుఁ బరమ, స్నేహనిధిన్ నిన్నుఁ గనుట • నేఁడు లతాంగీ.

మత్తకోకిల. మచ్చెకంటి మముం దలంతువె • మానసంబున నిందు నీ
వచ్చు టెట్లు కడున్ విచిత్రము • ద్వారకాపురి వాయ నీ
కిచ్చ పుట్టుట యెన్నఁడున్ మఱి • యిట్ట లేగి యెఱుంగ నీ
వచ్చెలుల్ మణిగేహముల్ సిరు • లట్ల యున్నవియే కదా. 129

సీ. ఉత్తమశ్లోకుఁ బ•యోజాక్షు సేవింప, నేగితే యావెన్క • నెన్నఁడైన
నాజగత్పతి తొంటి•యలవజ్రమణిసభ, కేతెంచి కొలువుసే•యించుకొనునె
తనసేవగాఁ బురం•దరుఁడు గట్టించుకెం, పులహజారము కడ • ముట్టనెక్కొ
మనవీణియ లడం•చుకొని భ్రమయించు నీ, లపుటరుంగులకుఁ బో•నిపుడు గలదె
తే. యంతకంతకు వర్ధిల్లు•హరికుమాళ్ల, బలగమున కిది చాల దన్•తలఁపుత్రోడఁ

మ. చిగురుంబోఁడి యెఱుంగుదే యదుపతి♦ స్త్రీ లెవ్వరే నిందు లే
రు గదా యంచును శంకఁ గ్రమ్మఱితిఁ జా♦రుద్యోతగేహంబు క్రొ
త్తగ నీ వొక్కటిఁ జూపఁ దోడ్కొని చనం ♦ దచ్చోక చొవంచి యి
త్తిగ బారా దుగ యంచుఁ జిల్కరొద లు♦ద్దీపింపఁ దా దవ్వులన్. 131

చ. కుటిలకచా యెఱుంగుదువె ♦ గొబ్బున నేఁ జని కొల్వుకూట మొ
క్కటి కడ నున్కి యారయక ♦ కట్టెదుటం బటికంపుగోడఁ బ్ర
స్ఫుటముగ దానియందు హరిఁ ♦ జూచుచు మ్రొక్కఁగ వెన్కనుండి య
ట్టిటు మొగ మంచు నవ్వె సభ ♦ యెల్లను దన్మణిభిత్తి యున్నదే. 132

క. అని యడిగిన నన్నియు శో, భనవర్తనఁ దొంటియట్ల ♦ భాసిల్లెడు నో
యనఘ సురరాజుసేవయు, ననుపమముగఁ బూర్ణమయ్యె ♦ నని యది వలికెన్.

వ. అని పలికిన నతండు. 134

సీ. సంగీతవిద్యాప్ర♦సంగంబునం దైన, మముఁ దలంతువొ లేదొ ♦ మనసునందు
దనుజారి కే నొన♦ర్చినదండకంబు నీ, వెం దైన మఱి వెల♦యించితొక్కొ
యిప్పుడు నారదుం ♦ డప్పటప్పటికి వ, చ్చునొ రాఁడొ వసుదేవ♦సూనుఁ గొలువ
నాలోకవిభుసతుల్ ♦ మే లెఱ్చి యిచ్చిన, వీణె యే మయ్యెఁ దే ♦ విచ్చటికిని
తే. నేమియేమియొ నాఁడు నీ♦హృదయమునను
గోర్కె యొక్కటి గలుగుట ♦ కొమ్మ వింటి
నది ప్రవృద్ధంబుగాఁ బెంచి ♦ యాత్మలోన
విడిచిపెట్టితొ వీణపై♦ వేడ్క లెల్ల. 135

చ. అనుటయు లజ్జ నజ్జలరు♦హానన యించుక యోర గాఁగ వం
చినమొగ మొప్ప నేమనుచుఁ ♦ జెప్పెద దాననచేసి కాదె యో
యనఘచరిత్ర నాకుఁ గల♦యట్టిబలంగము లెల్లఁ బాసి యీ
ఘనగహనప్రదేశములఁ ♦ గష్టపుఁబాటులఁ గుందితిం గడున్. 136

వ. అని పలికి తనగానవిద్యాభ్యాసపరిసమాప్తి యైనపిమ్మటఁ దనయున్నచోటికి మణిస్తంభుండు వచ్చినప్రకారం బెఱింగించి యతండు దూరదృష్టిదూరశ్రవణశక్తిబలంబునఁ దనకుం జెప్పినయర్థము సకలంబునుఁ జెప్పి తన్ను నతండు మృగేంద్రవాహనాభవనంబునకుం దెచ్చినతెఱంగును బలిపశూకరణోద్యమప్రకారంబును సుముఖాసత్తి తన్ను రక్షించుటయు వివరించి యాపుణ్యసాధ్వి యీయమ యని యాయక్కం జూపి తత్కులస్థానవర్తనంబులు దెలిపి యోగంధరోత్తమ యింక నాకు నీచందంబు వినవలయు నవ్విధంబున రంభచేత నీతపంబు విఘ్నంబు నొందుట యామణిస్తంభునిచేత నేను విన్నప్రకారంబు వింటివి కదా యటమీఁదటిభవదీయపరనం బెఱింగింపు మనునంతట మణిస్తంభుండు వచ్చు

నను గనుచు మణికంధరుం డతనిం దగుతెఱుంగున సంభావించె నతండును.

క. ఇచ్చటి కిదాగమనమునకు, నచ్చెరువు జనింప నిది మ♦హాశ్చర్యము మీ
రెచ్చోటనుండి యిచటికి, విచ్చేసితి రని వినీత♦వృత్తిం బలికెన్. 138

సీ. పలికి యంతటఁ గల♦భాషిణిఁ జూచి యో, యింతి నిన్ వెదకితి ♦ నెల్లచోట్ల
నెందుఁ గానక చోద్య ♦ మందుచు నప్పుడ, క్కడ నుంటి విప్పు డి♦క్కడికి వచ్చి
తని పల్కుచున్న సుము♦ఖాసక్తిఁ జూచి యె,చ్చటనుండి వచ్చి తి♦చ్చటికి నీవు
చెప్పె రెద్ది యని తత్ప్ర♦కారంబు దానిచే, తన విని వెఱఁగంది ♦ వినుతి చేసె

తే. నాసతి యతనిఁ గనుఁగొని ♦ యరుదుపడుచు
ని ట్లనియె నోయిసిద్ధుండ ♦ యెచటఁ బడితి
రీవుఁ గలభాషిణియును ని♦ద్దవిచేత
నట్లు సరభసవిక్షిప్తు ♦ లగుచుఁ బోయి. 139

వ. మీర లేమియు నొవ్వక తిరిగి వచ్చుటయు నచ్చెరు వై యున్నయది నాకు నింతయు వినిపింపవలయు ననిన విని మణిస్తంభుం డోయంబుజముఖి నీకు నట్లు వినుపించెద విను మదియు కాదు మఱియు నెన్ని యేని విచిత్రంబులు గని వచ్చి నాఁడ నది యొక్కరితోడం జెప్పెడునందాఁక హృదయంబు వేగిరపడుచున్న ది గావున నన్నిటం బూజ్యురాల వైననీకు వినిపించెద నని యి ట్లనియె. 140

ఉ. ఆవిధి నీపయిం దెగి మ♦దాతిశయంబునఁ గన్ను గానమిన్
దేవతమీఁదియానయు గ♦ణింపక యీకలభాషిణిన్ శిరో
జావళిఁ బట్టి త్రుంచుటకు ♦ నాయుధ మెత్తితి నెత్తినట్టికేల్
దేవి వహించి వైవఁ జని♦తిం గడు దవ్వుగ నివ్వధూటితోన్. 141

మ. అనుడున్ నీ విది చెప్పఁగా వలవ దే ♦ నామున్న యీరూపుఁ గై
కొని వీక్షించితి నిన్ను నీచిగురుటా♦కుంబోఁడిమూర్ధంబు వ
ట్టినకేల్ పట్టినయట్లు యుండ దృఢము♦ష్టిం బూని బల్గత్తి యె
త్తినకే లెత్తినయట్లు యుండ దివి ను♦ద్వేగంబునం బోవుచోన్. 142

క. వినుపింపు నాకు నట మీఁ, దన నతఁ డి ట్లనుచుఁ జెప్పె ♦ న ట్లురువడి వం
చనమున వైచినగతి నభ, మునఁ జని మణికంధరునిత♦పోవనభూమిన్. 143

క. ఇత్తరుణియు నేనును నొక, మెత్తనిక్రొత్తలిరుఁబాన్పు♦మీఁదఁ బడితి మో
మత్తేభగమన యప్లే, సత్తియుఁ గృపసేయఁ బోలుఁ ♦ జావక యుండన్. 144

క. మునుపటిభయమున బ్రమాన్పడి, యునికి నవుడు చేతికత్తి♦యును దనదుశిరం
బును విడువఁగ నెఱుఁగనినను, గనుఁగొని నెమ్మేను మిగుల ♦ గడగడవడఁకన్.

సీ. అమృతంబు దొలఁకున ♦ ట్లమరంగ వెల్వెలఁ, బాఱుముఖేందుబిం♦బంబుతోడ
[illegible]

గడుఁ జెమర్చినయట్టి♦కలికిలేఁజెక్కు-ల, నంటుడువిగళత్క-♦చాళితోడఁ
వలిగుబ్బపాలిండ్ల ♦ నిలువకి ట్టట్టు నం, క్షోభించుపయ్యెద♦కొంగుతోడ
తే. వెఱపు నెకయొజ్జ యైవింత♦విలసనములు
గఱపఁ జూపట్టుసౌందర్య♦గరిమతోడ
సరభసాకర్షణాక్షోభ♦చకిత యైన
మదనుజయలక్ష్మిలీల ని♦మ్మగువ దనర. 146
క. కనుఁగొంటిం గనుఁగొనునం, తన మన్మథవశుఁడ నగుచుఁ ♦ దగఁ బరిరంభం
బును గావించితి నేఁ జే, సినపాపముఁ జెప్పవలయు ♦ శీతాంశుముఖి. 147
మ. అది సైరింపక బాల పేరెలుఁగుతో ♦ నాక్రోశముం జేసి న
న్నిదె యీపాతకి బల్మిఁ బట్టెడుఁ గృపన్ ♦ వీక్షింపరే కావరే.
సదయత్వంబున నొప్పుసత్పురుషు లి♦చ్చో నెవ్వరున్ లేరె యా
పద వారింప శరణ్యులార యని యా♦పద్మాక్షియత్యంతమున్. 148
వ. అప్పుడు. 149
క. నెఱయఁగ నసహ్య మగున, మ్మొఱ వీనులఁబడిన మిన్ను ♦ ముట్టునెలుఁగుతో
వెఱవకు వెఱవకు మే నిదె, పఱ తెంచితి సత్వరముగ ♦ భామిని యనుచున్.150
క. వెఱవకె యెవ్వఁడురా నెత, పఱపెడు ని ట్లతివ నెందుఁ ♦ బాఱినఁ గూడం
దఱిమెదఁ దలనరములతోఁ, బెఱికెద ననుచున్ నితాంత♦భీషణగతితోన్.151
చ. ఒకసోదరిల్లు వెల్వడి ర♦యోద్ధతుఁడై నలకూబరుండు రాఁ
బ్రకటముగాఁ గనుంగొని య♦భంగురభీతిఁ గలంగి దీని నే
వికలమనోధృతిన్ విడిచి ♦ వేగమ దవ్వుగఁ బాఱిపోయితిం
బ్రకుపితుఁడై యతండు ననుఁ ♦ బాయక వెన్కొని పట్టె నుగ్రతన్. 152
వ. అట్లు కూఁతమిట్టి పట్టుకొని. 153
శా. ఓరీ యెవ్వఁడ వీవు పోతరముతో ♦ నున్మాది వై యిప్పు డే
నారిం బట్టితి బెట్టుగా మొఱ యిడన్ ♦ నాదండ నీదుండగం
బా ర్తా ర మ్మట దానిఁ జూపుదువు ప్రా♦యశ్చిత్త మామీఁద నీ
కేరీతిం దగు న ట్లొనర్తు నని తా ♦ నెంతే నమర్షంబునన్. 154
వ. కొంత మేర నన్నుం గ్రమ్మఱఁ దెచ్చునంత. 155
సీ. తిరముగాముసవమి♦విరియఁబాఱెడుకొప్పు, తోడ్తోడనొక కేలఁ♦దుఱిమికొనుచు
వల్లెవాటుగఁ గొంత♦వలువ చన్గవ నిల్పి, పెఱచేత నీవి గ♦ల్పించుకొనుచు
నుదుటిపై నెక్కి-ంత♦చెదరినముంగురుల్, పాపటకును బొందు♦పఱచుకొనుచు
సారెకు జాఱెడు♦శ్రవణకల్హారంబు, లందంద మూఁపున ♦ నానుకొనుచుఁ
తే. [illegible]

రంభ యేతెంచె మిగుల సం♦రంభ మమరఁ
దొలుతఁ బ్రియుఁ జేగుదెంచిన♦త్రోవఁబట్టి. 156

శా. ఈలీలం జనుదెంచి యక్కటకటా ♦ యే మంచు నీ దూఱుదుం
గేలం గైదువు గీదు వేమియును లే♦కే యిమ్మెయిన్ వత్తురే
చాలన్ దూరము గాఁగ నే నిదె పరి♦శ్రాంతిం గడున్ నొచ్చితిం
జాలుం జాలుఁ గరంబు మెచ్చఁ దగు నీ♦చందంబు ప్రాణేశ్వరా. 157

వ. అని తనదుప్రియుం బలికి నన్నుం గనుంగొంచు నతనితోడ. 158

క. పేఁడా యట్లన్యాయపుఁ, బోఁడుములకుఁ బూనినట్టి♦పుణ్యుఁడు పూవి
ల్కాఁడో వల్లభ యెంతటి, వాఁడైన నగున్ విశంక♦వర్తనుఁ డెందున్. 159

క. ఆయింతి యెందుఁ బోయెనొ, కో యనుటయు దానిఁ జూపు♦కొఱకునె కాదే
యీయయ్యఁ బట్టి తెచ్చుట, యోయఘంగనయిప్పుడనుట♦యనుగ్రహవృడమన్.

వ. ఆయింతిం జూపక యితం డింక నీముందట నెందుఁ బోయెడుఁ జెయి వదలు మ
నుచుఁ బ్రార్థించి. 161

తే. విభునిచే విడిపించె న♦వ్వేలఁది నన్ను
నేను వారలఁ దోడ్కొని ♦ యీనెలంత
యున్నచో టారయుచు మును ♦ పున్నతలిరుఁ
బాన్పుఁ జూపితిఁ గాన ని♦ప్పడఁతి నచట. 162

క. తానును మనతో నుట్టియీ, పానుపుఁ జేర్చుకొనఁబోలుఁ ♦ బడఁతుక ననుచున్
బోసీ సిద్ధుఁడు గాన న, నూనం బగుసిద్ధశయ్య ♦ కుచితుఁడ యనుచున్. 163

క. అట్టియెడ నచ్చటన్ నా, పట్టముఁ గని పుచ్చుకొనియెఁ ♦ బాల స్త్రసుతుం
డిట్టివియుఁ దనకుఁ గొన్నియె, గట్టిగ నీజోగి బంటు ♦ గదె యని నగుచున్. 164

తే. బంటు గా కున్న నిది యిందుఁ ♦ బాఱవైచి
వెళ్లునే యని నవ్వె న♦వ్విబుధకాంత
యంత నన్నియు నమ్యో న♦య్యతివ నెచట
నడఁచి తని నన్ను ధట్టించి ♦ యడిగె నతఁడు. 165

౧. కినుక తోని క్లాంత♦యును బెదరింపుచుఁ, బిఱువీఁకు సేయఁ ద♦త్ప్రియవధూటి
నీనితో నిది యేమి ♦ విడిచిపెట్టుము పేఁడు, తను నట్లుడించి వె♦ళ్లిన నెడఁ గని
యాయింతి డాగి యెం ♦ దరిగెనో యెచటఁజూ, పెడునంచు ననువిడి♦పించి దాని
మనమిఁక్క వెదకుద ♦ మని తానునాతండు, నేఁడొల్లఁ బాఱిపో♦యిన తెరువునఁ

తే. జనియెఁ గడు దవ్వుగాఁ గుచ♦ స్తబక మొకటి
వరునిభుజముతో నొఱయ న♦వ్వలితదంస
భాగమునఁ దనకోమల♦పాణిఁ జేర్చి

ఉ. ఏనును వారి వెంబడిన • యేగితిఁ బాయక యింతనంత నెం
దేని మనోభవక్రియల • నింపున నేమఱి పెట్టిపోవునో
యానలకూబరుం డను సుమ•నఃప్రియకృపాణము నంచు దాని స
న్మానగురుప్రసాదమహి•మోన్నతిఁ గాంచుటఁ బాయఁ జాలమిన్. 167

చ. అదియును గాక యావిపిన • మూలయు నెంతయు సావధానతన్
బదిలము గాఁగ నప్పుడెలమిఁ • బాయక యప్పుడు దూరదృష్టిచే
వెదకి కనంగ లేక కను • విస్మయ మందుచు నేమి మాయయో
యిది యని హీరి తైన నుక్కి•యిగాగడ వెళ్లినో యంచు నేగితిన్. 168

క. అంతట నాయిరువురు న, త్యంతము సంగాంగసక్తి • నాత్మలు గఱఁగన్
గంతుక్రీడలు గైకొని, రెంతయు నెడ గలుగ నేగి • యేను నిలిచితిన్. 169

శా. ఆలీలన్ రతికేళిఁ దేలి తుదయుం • దాయిద్దఱుం గేలిభి
న్నాలంకారము లొక్కరొక్కరికి నిం•పొనట్లుగా దిద్దుచున్
లోలత్వంబున నుండ నచ్చటికి నా•లోలత్పదశ్రేణిచో
ప్పాలోకింపుచు రంభ వేడ్కనెకతె సా•యన్ వచ్చెఁ జిత్రంబుగన్. 170

ఆ. వచ్చి రిచ్చవడిరి యె•చ్చరు వారుచు, నచ్చకోరనయన • వచ్చు టరసి
యద్భుతంబు నొంది • యక్షేశసుతుఁడు న,వ్విధముఁ జూచి యేను • వెఱఁగుపడితి.

ఉ. అంతట యక్షరాజసుతుఁ • డాకరణిం జనుదెంచి యున్న యా
కాంతప్రకారముం దనదు•కాంతప్రకారముఁ గొంతప్రొద్దు వి
శ్రాంతి మహావధానమునఁ • గ్రమ్మఱిక్రమ్మఱి చూచె నెందు నొ
క్కింతవిభేద మేర్పడమి • నెంతయు నద్భుత మావహిల్లఁగన్. 172

క. ఈమాడ్కిఁ జూడ నను న, క్కామినిఁ గనుఁ దిరిగి తిరిగి • కనుఁగొని యెదు నీ
వేమి యిది నాకుఁ జెప్పుమా, నీమది యని యతని నతని•నెలఁతుక పలికెన్. 173

వ. ఇట్లు పలికిన నతండు. 174

తే. నీదుప్రతిబింబ మదియొ దా•నిప్రతిబింబ
మీవొ యే మని చెప్పుదు • నిగుడఁగాఁడి
యేర్పఱుప రాక యున్న నా • నీవు నదియు
దీనికరు దండి చూచెదఁ • దిరిగి తిరిగి. 175

క. తుద నేమి చెప్ప నాదం, పఁ గొలఁగిన దాని నిన్నుఁ ద•డంబడ కుండన్
మదిలోన నేర్పఱించుట, సుదుర్లభ మ టన్న నతని•సుదతి గలఁగుచున్. 176

సీ. అ ట్లైనఁ బ్రాణనా•యక నిన్నుఁ గౌఁగిటఁ, బాయ నే వెఱతు నీ•మాయలాఁడి
యీరూపుతో మన•కెడ సేయు నే తెంచి, సదియు తొల్లియునొక్క•యసురజంత

తే. వట్టిమొగమాట లాలించి ♦ గట్టిగాఁగ
నదరవై చుచుఁ జను మంచు ♦ నౌర నీవు
గదలెదు సు మంచు సంభ్రమం ♦ బొదవ నపుడు
కాంతుకంఠంబు నొకకేలఁ ♦ గౌఁగిలించె. 177

క. క్రొత్తగ వచ్చినరంభయు, నత్తఱిఁ గంతయును గని క♦రాంగుళి నాసన్
హత్తించి తల్కఁ గదల్చుచు, నుత్తలపా టేర్పడంగ ♦ నుస్సురు మనియెన్. 178

ఉ. అక్కమలాక్షిఁ జూచి యల♦కాధిపనందనుఁ డోపడంతి నీ
వెక్కడనుండి వచ్చితివి ♦ యేటికి నుస్సురు మంటి నీకు నీ
యక్కజ మేల వచ్చెను మ♦దంగనరూపముఁ దాల్చి తేగతిన్
రక్కసివో పిశాచివొ క♦రం బిది చిత్ర మెఱుంగఁ జెప్పుమా. 179

క. అన నయ్యంగన నాకే, మన నోరున్నయది మీర ♦ లనినంతయుఁ జె
ల్లున మీ కౌఁగాములు దె, ల్ప నుపాయం బొకటి గానఁ♦బడునంధాఁకన్. 180

ఉ. రక్కసి వన్నఁగా ననఁగ ♦ రాదు పిశాచియు నౌదు నాదురూ
పెక్కడఁ దాల్ప నేరిచియొ ♦ యిమ్మెయి నెంతయు హత్తుకొన్నయీ
చక్కనిముద్దరాలు తన♦సత్యము లోక మెఱుంగ నింకఁ దా
రక్కసియో పిశాచియొ తి♦రంబుగ నేర్పడి పోవునంతకున్. 181

క. విను మాయేర్పాటు దనం, తన యగుచున్నయది యెట్లుఁ ♦ దప్పదు సత్యం
బనఁగా దైవం బనఁగా, జనులకు లేకున్న నెట్లు ♦ జగములు నడుచున్. 182

క. దైవం బనఁగా నా కిఁక, నోవల్లభ వేఱ యెక్కఁ ♦ డున్నాఁడే యా
దైవమవు నీవ చేయం, గావలసిన నీవ చేయఁ♦గల వేర్పాటున్. 183

సీ. ఇల్లప్పు డొకచోటఁ ♦ జల్లనిసురపొన్న, నీడ మెచ్చుచును నా♦తోడఁ గూడి
యందుఁ బల్లవశయ్యఁ ♦ గందర్పకేళి నిం, పొందుచోఁ బడమటి♦యందు నొక్క
వనితయాక్రందన♦ధ్వని వినఁబడుటయు, నీవు డిగ్గున లేచి ♦ పోవుచుండ
నేను నీతోడన ♦ యేతెంచుచో నొక, యిట్టి డాపలివంక ♦ నేగుటయును

తే. జూచి నిలిచితి నేను ని♦ల్చుటఁ గనుఁగొని
యెచట నెట్లిది హత్తెనో ♦ యెఱుకపడద
వేగిరించక నీవ భా♦వించుకొనుము
కల్లనిజములు క్రమముగాఁ ♦ గానవచ్చు. 184

చ. అనుడుఁ గుబేరసూనుమొగ ♦ మారసి తత్ప్రియ యొక్క కేల నా
తనిమెడఁ గౌఁగిలించియ యు♦దంచితహాసముతోడ నిట్లనున్
మనచరితంబుఁ జెప్పెను స♦మస్తము వేల్పులసాని చెప్పిన

తే. అచట నప్పు డట్లు నినుఁ గూడి ♦ యలరినదియు
నట్లు నీ వేగుచో వచ్చి ♦ నదియుఁ దాన
యగుచుఁ దోఁప సందదికి యె ♦ ట్లాడ నేర్చె
మగువ గాకుర యిది పెను ♦ దగర గాని. 186

ఉ. ఇప్పగిదిన్ మదాకృతి వ ♦ హించి నినున్ ననుఁ బాయఁ జేయ నే
చొప్పున నైనఁ దాఁ గలయఁ ♦ జూచు దురాశలమాయలాఁడి నా
తప్పక యింతఁ దత్తదుచి ♦ తంపుఁగుయుక్తులమాట లెన్ని యే
నొప్పఁగ నాకుకో నెఱుఁగ ♦ కుండున నిట్టివి చెప్ప నేటికిన్. 187

క. విను వల్లభ కన్నుఁగవఁ, గను బాపఁ దివియ నేర్పు ♦ గలముని మెచ్చి
ననిత తగ నిచట నుండన్, వెనుకను దిద్దుకొన వచ్చునే ♦ యొక సైసన్. 188

వ. అని యచ్చటఁ దన్ను నిలువనీక పోఁదోలుటకు నిజవల్లభుని సత్వరంబుగా బోధిం
చు నాచంచలాక్షి పలుకులకు నలుక బలియ మనంబు సైరింప లేక యాకంబు
కంఠి దాని సధిక్షేపించుచు నిట్లనియె. 189

క. త్రుళ్లఁగ నేటికి నిలునిలు, మిల్లలికినఁ బంపు వగునె ♦ యింతటిలోనే
వల్లభునకుఁ గడు నచ్చిన, యిల్లాలవె యేను లాఁతి ♦ నే పోఁదోలన్. 190

క. మగఁ డాపట్టంబునఁ దలఁ, దెగఁ గొట్టినఁ గొట్టుఁ గాక ♦ తెక తేరఁగ నీ
కెగవిడిచి పోయెద నె ప్రా, వగ నాకాణాచి యైన ♦ వలపులపంటన్. 191

క. ఈరీతిని మద్వల్లభుఁ, గోరిక మెడఁ గాఁగిలించు ♦ కొని నీ వుండన్
సైరించుట కొఱ గా దిది, రా ర మ్మిఁక నోర్వఁ జుమ్ము ♦ రావే యనుచున్. 192

క. వెడదెరువు లిచటఁ జెల్లవు, పుడమి నహాహా దొంగ లానఁ ♦ బొడిచినఁ గోకల్
విడుతురె గడితునే యె, క్కడి గతిమాలినపిశాచి ♦ కవు నీమాటల్. 193

వ. అనుటయు నాయింతి సైరింపక. 194

మానినీవృత్తము. అంత మదింపకు వే యని పల్కిన ♦ నంత మదింపకు వే యనుచున్
గంతు లడంచెద లె మ్మని పల్కిన ♦ గంతు లడంచెద లె మ్మనుచున్
దంతుల నేమిఫలం బని పల్కిన ♦ దంతుల నేమిఫలం బనుచున్
బాతము చూడఁగ దే యని పల్కినఁ ♦ బాతము చూడఁగ దే యనుచున్. 195

సీ. ఒట్టు సుమీ యన్న ♦ నొట్టు సుమీ యంచు, నేమేమి యనిన నే ♦ మేమి యనుచుఁ
గానిగదే యన్నఁ ♦ గానీ గదే యంచు, నిం కేల యనిన నిం ♦ కేల యనుచు
నోసి పోవే యన్న ♦ నోసి పోవే యంచు, నౌ నంటి వనిన నౌ ♦ నంటి వనుచు
మఱువకు మిది యన్న ♦ మఱువకు మిది యంచు, నీ వెంత యనిన నీ ♦ వెంత య

తే. నొక తె మగనికి వాదించు ♦ నొకతె దలిప

బట్టి యాడె నారంభతోఁ ♦ బ్రథమరంభ
ప్రియుఁడు నీలు మన్న నిలువక ♦ పెద్దరొదగ. 196

చ. జగడపుఁగూటిసత్తరువు ♦ సారెకుఁ గోరుచు వీరి వారినిన్
దగిలెడుతండనాలజడ♦దారి పోరింబోరిఁ గుంచె నీచుచున్
మిగులఁగ వీణె మీటుచును ♦ నేఁడు పడంతులయొద్దనుం గడున్
నెగడెడువిందు గల్గె నని ♦ నెమ్మది మెచ్చుచు వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 197

క. వచ్చినఁ గుబేరసూనుఁడు, నచ్చెలువలు నెదురు గాఁగ ♦ నరిగి యతనికిన్
నిచ్చల మగుతాత్పర్యం, బచ్చుపడఁగ మ్రొక్కి రతఁడు ♦ నల్లన నగుచున్. 198

క. నలకూబర నీ కిం దే, చెలువ ప్రియవధూటి నాకుఁ ♦ జెపుమా దానిన్
దెలియక దీవింపఁగరా, దలరుఁ జోకరొకళ్లప్రేమ ♦ ననుచున్ మిమ్మున్. 199

మ. తనకంటెం బ్రియ నీకు లేదు తనసౌం♦దర్యంబె సౌందర్య మం
చును గర్వింపుచు నున్నరంభమదముం ♦ జూడంగ లే కిట్టు దా
నిని నీవే సృజియించితో యిదియ తా ♦ నీతోడఁ గ్రీడింపఁగాఁ
దనమే నొక్కటి చాల దంచుఁ గడఁకన్ ♦ ద్వైరూప్యముం దాల్చెనో. 200

తే. ఎట్లయైన నీప్రేమ యీ♦యిరువురందు
సమ మగునొ కాదొ చెప్పుమా ♦ చాలఁ దడవు
వీరిఁ బోరించి తవ్వేడ్క ♦ విరియఁ జిమ్మ
లేక కనుఁగొంచు నుంటి నే♦ నాకసమున. 201

క. అనుటయు నే నెక్కడ నీ, రిని బోరించితి నయో వి♦రించితనయ నా
కును వీరలసమరూపత, యును బోరును వెఱఁ గొనర్పు♦చున్నది మిగులన్.

వ. అని పలికి మున్ను దా నందు నొక్కరంభఁ గూడి క్రీడించుచుండి యప్పు డనతిదూరంబున వనితాకృతం బై నయాక్రందనంబు వినంబడినఁ గారుణ్యసంభ్రమంబున నద్దిక్కునకై చనుటయు నంతం దనదృష్టిపథంబునం బలాయమానుం డగునన్నుం దరిమి పట్టుకొని యొకకొంతదవ్వు దిరుగఁ గొంపోవుటయు నచ్చటికిఁ దనకాంత గూడ వచ్చుటయుఁ దత్ప్రార్థనంబున నన్ను విడిచి యిచ్చావిహారంబుల నదియుం దానుఁ గొంత ప్రొద్దుపుచ్చుటయు నంత రెండవరంభ వచ్చుటయు దానివచనప్రకారంబును గలహాభంగులుం జెప్పి యానలకూబరుం డాయిద్దఱురంభలయందు. 203

సీ. తా నటమున్ను క్రొ♦త్తగఁ దీర్చినట్టిక, స్తూరికాతిలకంబు♦సొంపుతోడఁ
గన్నె గేదఁగి రేకు ♦ లన్నువగాఁ గొనల్, గాన్పించ నిడినకీ♦ల్గంటుతోడ
బంగారుపస మించు♦పసనిపుష్పాడి రేఖఁ, జూపట్టు పాపట♦సొబగుతోడ

తే. నొప్పు మీఱుచు నున్నట్టి ♦ యొకతెఁ జూపి
యీసరోజాయతాక్షియు ♦ నేను నున్న
చోటి కింతకుము న్నావ ♦ ధూటి వచ్చె
ననుచు రెండవయింతి న ♦ మ్మునికిఁ జూపె. 204

ఉ. చూపిన నాలతాంగి యజ ♦ సూనున కంజలి చేసి యోమహా
తాపస యల్లనాఁడు మము ♦ ద్వారకఁ జేర్పన నాఁడినట్టి మీ
యాపలు కింత చేసె నన ♦ నన్యయు నట్ల యనన్ మునీశ్వరుం
డాపువుఁబోండ్ల నిద్దఱ య ♦ థార్థమ పల్కితి రంచు నవ్వుచున్. 205

క. ఆమాటలు సరిదాఁకెఁ గ, దా మా కీవీక్షణోత్స ♦ వాతిశయంబున్
బ్రేమమునఁ జూడఁ గల్గెను, వామేక్షణలార పోయి ♦ వచ్చెద ననుచున్. 206

క. అనుటయు నలకూబరుఁ డో, మునివర యిద్దఱు యథార్థ ♦ ముగఁ బల్కితి రం
చును బల్కితి రెట్లో కో యిది, వినవలయుం దేటపఱచి ♦ విచ్చేయుఁ డనన్.

సీ. నాఁడు దా నాత్మసౌం ♦ దర్యవైభవపతి, వాల్లభ్యమహిమగ ♦ ర్వమున నాడు
కొనువాక్యములు నేను ♦ వినలేక సవతియే, గతిఁ గల్గునో మీఁదు ♦ గంటివె యని
నట్టిమాటఁ దలంచి ♦ యాపలు కింత సే, సె నటంచుఁ దార్కాణ ♦ సేసె నొకతె
యొకతె రంభారూప ♦ యుక్తిచేఁ బ్రియుఁ గూడఁ, గాంక్షించి యొక కార్య ♦ ఘటన వేళ

తే. నాదియందును నాచేత ♦ నది వరముగఁ
దనకు నిచ్చితి ననిపించు ♦ కొనుట యిపుడు
హృదయమున నిల్పి యాపలు ♦ కింత సేసె
ననుచుఁ దార్కాణ సేసె రెం ♦ డును నిజంబు. 208

క. నా విని యిపు డీభావం, బీవనితకు నీవనితకు ♦ నిది యనుచు బయల్
గావించి తథ్యమిథ్యా, భావంబులు మీర లేరు ♦ పఱుపఁగ వలయున్. 209

క. నావుడును దథ్యమిథ్యా, భావంబుల కేమి నీకు ♦ భావింపఁగ స్వా
భావికమే యీయాకృతి, భావము నిజ మెద్ది యీప్ర ♦ పంచమునందున్. 210

క. నీ పట్టురువడ నొక్కతెఁ, జూపి యొకతె గర్వ మడఁపు ♦ చున్ వలయుగతిన్
బ్రాపింప వచ్చు భోగము, నీపుణ్యం బినుమడించి ♦ నేఁడు ఫలించెన్. 211

ఉత్సాహ. అనుచు సోమహాత్మ పెద్ద ♦ లైనవారిఁ దడవుగా
నునిచి యిట్టు లట్టు పలుక ♦ నొప్ప కేమి వచ్చునో
చనుఁడు నిలుప వెఱతు ననినఁ ♦ జనియె నాతఁ డట్ల యా
ననుచు నుచితలీల నుండు ♦ మనుచు నల్ల నవ్వుచున్. 212

సీ. అర్కేశనందనుఁ ♦ డంతట నప్పటి, తనపువ్వుఁబోఁడి కె ♦ దండఁ గొనుచు

రమ్మంచు రెండవరంభఁ గనుంగొని, నీ వెంత నేర్పులు • నెఱపితేని
మాయలే యని తోఁచు • మాకుఁ గావున నీదు, సత్య మెఱింగించఁ•జాలినట్టి
తే. సాక్షిఁ దెమ్ము పొమ్మని తిర•స్కారసరణి
దోఁపఁ బలికెఁ దాత్కాలిక•దుర్నివార
మారకేళీకుతూహల•మహిమచేత
నెచటికేనియు నపుడు దా • రేగఁ దలఁచి. 213

ఉ. ఆసుదతిం గనుంగొని త•దంగన యప్పుడు హెచ్చినట్టిపే
రీసున నీసడింపుచు నొ•కించుక నీకును సిగ్గు లేదొకో
దోసము గాదె యిద్దఱు•వధూవరు లేకత మున్న చోటికిం
డాసిన నిట్టియాసలఁ గ•డంగిన నే మని చెప్ప నాపుడున్. 214

వ. ఆరంభ యమ్మాటలకు నలిగి రోషకషాయితవీక్షణంబుల నాపక్ష్మలాక్షి నీక్షించి.

శా. ఓసీ నీకొఱగామియే యిది నిజం • బూహింప కిట్లంగజ
వ్యాసక్తుం డగునాథుచేష్టితము గా • కైనం గుబేరుండు లేఁ
డో సుత్రాముఁడు లేఁడొ పద్మజుఁడు లేఁ•డో ధర్మపుంబ్రాపు లే
దో సత్యంబును నిల్ప నింతన కడుం • బ్రుల్లంగ నీ కేటికిన్. 216

క. అనిన విని నాయకాదర, ఘనగర్వము నిరసనంబు • గడుఁ జిత్తములోఁ
దనరఁగ నప్పలు కించుక, యును గైకొన కవ్వధూటి • యుద్ధతిఁ బలికెన్. 217

క. అఱపు లుడిగి పోపో నీ, యఱచేతం బండ్లు వచ్చి•నప్పుడు మమ్ముం
గఱచెదవు గాని తగునెడ, మొఱయిడు మది యెట్టిదై వ•ములు విని యెడినో. 218

వ. అనుటయు. 219

క. కానిమ్ము వేగిరింపకు, నీనుదుట నె ప్రొద్దు వ్రుడిచె•నే య్యదైవం
బైనను విన నిప్పుడె యిదె, నానిజ మేర్పఱచి నీకొ•నర్చెద శిక్షల్. 220

వ. అని పలికి యచ్చోటు వాసి కొన్ని యడుగు లరిగి యంతటఁ దనకోపంబును మిం
చి దీపించు ప్రియవియోగదర్పితానల్పకందర్ప హేతిఘాతజాతచేతస్తాపంబున కోప
క యాపడఁతి కడుం గృశించి గళితకంకణ యగుచు నిలిచి యొక్కయుపా
యంబు చింతించి తిరిగి వచ్చి యి ట్లనియె. 221

క. నీ విచ్చో మెరియత మై, కావరమున వలసినట్లు • గయ్యాళించం
గా వెఱచి పెద్దమొఱ గా, దే వీరిని వారిఁ దగిలి • యేల వచింతున్. 222

క. నీవును రా ర మ్మిప్పుడు, దేవసభం దేటి యేగు•దెంత మనుచుం దా
నావనజాక్షిని డగ్గఱి, తీవరమునఁ గొంగుఁ బట్టి • తిగిచెం గినుకన్. 223

చ. తిగిచినఁ జూచి తే నినుమ•దిం గణియింపక యెంత సేతకుం

మగునదియె యీగదియాలి ప్రథమంబున నొచ్చినతప్పు నూవె యీ
పగిది ఫలించె నంచు బ్రియుఁ బల్కెఁ గరంబది సంభ్రమింపుచున్. 224

క. పలికిన మన కేమీ విబు, ధులసభలోపలన తనదుండుండగ మెల్లం
దెలిపి తగుశిక్ష సేయుద, మలిగి యిపుడు పదర నేలయని యతఁ డాడెన్. 225

తే. అంతఁ బతిరంభ చూచి నీయాత్మలోన
నింత యుడిన నీసత్య మెఱుఁగనలయు
దిరుగఁబడినను వినుమఁ జూ దేవసభకుఁ
బద మనుచు దానిఁ గూడి పోఁ గదలుటయును. 226

వ. కొంత చింతించి యిట్లనియె. 227

సీ. అప్సరః స్త్రీలలో స్వర్గగణ్యత్వంబు, జగదుపశ్లోకితంబుగ వహించి
యూర్వశీమేనకాద్యుత్తమ స్త్రీలు రా, వమ్మ పోవమ్మ నా నతిశయిల్లి
యెన్నఁడు నెచ్చోట నెవ్వారిచే బ్రేలఁ, జూపించుకొనక ప్రస్తుతికి నెక్కి
నలకూబరుండు ధన్యతరుండ నా గరు, వతనంబుచే నీకు నన్నెఁ దెచ్చి

తే. యొప్పునే యిఁకఁ గడపట నిప్పు శాచి, నాకు సరిచేసికొని దేవలోకసభకు
నీవు నూ నిన్ను నమ్మని యేవిధమునఁ, గలహమాడెద నిది నీవెంతలఁచిచూడుము.

క. కోపము పాపమునకుఁ బ్రా, ప్తిపెనుదగవునకుఁ దగఁగ నేతిట్లాటల్
ప్రాపించునో వసంతుల, కోపురుషశ్రేష్ఠ యవియు నొక్కబ్రదుకులే. 229

వ. అదియునుం గాక. 230

క. రంభకు సహాసోమికప్రతి, రంభ గలిగి తిగిచి తెచ్చె రచ్చల కనినం
స్తంభింపనీదు నాస్యా, రంభణ మీపోరు నిర్జరవిటుల్ నగుచున్. 231

క. నానదకలకును యోగ్యము, కానిది యిపు డిచట నైనఁ గలహము బ్రదు కె
ట్లైనఁ నగుఁ గాని యిఁక నీ, వీనధరణి విడిచి దివికి నడుగటు వెట్టన్. 232

క. ఈకలహ మిపుడు వినఁబడు, నాకంబున సురల యానమము లేగతి నా
లోకింతుఁ జెగిసెఁ జెగనీ, నాకు మరుఁడు నిన్ను నిలుమనక రాకునికిన్. 233

వ. అనుచు రెండవకొమ్మ యమ్మాట లాకర్ణించి యోకాంతుండయీకాంత నేర్పుచూ
చితే వేల్పులకడకు నే నుంచినఁ దనమాయ బట్టబయలం బడు ననియెడుతలంపున
రాఁ గూడక సురలయానసంబు లేగతి నాలోకింతు నని నాకగమనంబు పరిహరిం
చె నగును ధరణివిడిచి యడుగటువెట్టనని తోడిఁబడన నీమిఁదియాన పెట్టు
కొనుట ఖేచరత్వంబుకలిమియు సందియంబ యింతతడవు ప్రియకాంత యనుచు
న్నట్లు నమ్మితని పల్కినది వివేకమార్గంబ యగునని నలకూబరుండు తద్వాక్యం
[illegible]

ఘట్టించి యిట్టివెడసేఁతలచేత నాథుని కెడసేసి చేతోజాతహేతిఘాతంబులపాలు
పఱచితని పలికి యాతరళాక్షిని హేతిఘాతనిమిత్తంబుచేతన కాయవియోగం
బు నొందు మని శపించె నలకూబరుండను దత్కాలం బెట్టిదియొ కాని యోగా
ములు వివేకింపలేక యిది యిట్టిశాపంబునకుఁ దగు నని పలికి యోసి నీపే రె
ద్ది యెట్టిదాన వని యడిగె నప్పుడు తత్ప్రీతిరంభ సైరింపక. 234

శా. ఇందాఁకల్ గినుఁ జేరనీక నను న ♦ క్లింతే మనోజవ్యథల్
గుందం జేయుట చాల కే మడిగె దీ♦గొంటల్ వృథా యంచు నా
కందర్పత్వరఁ గానలే వనుచు నా♦కంజాక్షిఁ బోద్రొబ్బఁ దా
నెందుల్ నిల్వఁగనీక పేరలుకతో ♦ నెంతేఁ గడుల్ దవ్వఁగన్. 235

వ. అని చెప్పి యాసిద్ధుఁ డాసుముఖాసక్తి కిట్లనియె. 236

తే. అట్లు పోద్రొబ్బుటయు నతఁ ♦ డాత్మ నిచ్చ
గించుకొని యుండెఁ గాని తా ♦ నెంచఁ డయ్యొ
రంభయోగాము లాప్రతి♦రంభమీఁది
ప్రేమఁ గాముకుల్ నూతన♦ప్రియులు గారె. 237

క. అనుటయు నీ వం దేయిం, తిని సత్యపురంభ యనుచుఁ ♦ దెలిసితి వాలా
గున భంగమొంది యూరక, చను టరయఁగ నదియ కపట♦సతి గావలయున్.

క. త న్నట్లు పలికి ద్రొబ్బఁగ, మిన్నక చన నంత నోరు ♦ మెదపక యది యా
ము న్నాడినమాటలబిఱు, సెన్నఁగ నిది గనియె నతఁ డు♦పేక్ష యొనర్చెన్.

క. అది యట్టిద కాని మ్మా, తుద చెప్పుము సిద్ధపురుష ♦ తొల్లి యెచటఁ గ
న్నది విన్నదిగా దద్భుత, మిది వినవలయు నన నాతఁ ♦ డిట్లని పలికెన్. 240

సీ. ఇఁకమీఁద నింక నొ♦క్కటి యద్భుతము విను, మోపయోజానన ♦ యాపడఁతి
నారీతి నెంతయు ♦ దూరంబుగాఁగఁ బో, ద్రొబ్బి యేతెంచి యా♦తోయజాక్షి
ప్రియుఁ జూచి మగవారి♦ప్రేమ లిట్టివిగదా, యెట్లు నమ్మఁగ వచ్చు ♦ నిచ్చలోనఁ
బ్రాణేశ యటు దండ ♦ వాసినమాత్ర నీ, ద్రిమ్మరి నెచ్చోటఁ ♦ దెచ్చుకొంటి

తే. నిన్ను నే మన నున్నది ♦ నిరభిమాన
గుణత నినుఁ జేరు న న్నను♦కొనుట గాక
నాకు నా యున్నిపాట్లంచు ♦ నాకులమతి
నడలెఁ గన్నుల బొటబొట ♦ నశ్రు లొలుక. 241

చ. అడలిన నాదరంబునఁ ద♦దశ్రుజలంబులు కేల నొయ్యనం
దుడుచుచు నాయెడం గలదె ♦ దోస మొకింతయు నెంచి చూడ నో
పడఁతుక దాని నీవ యను♦భ్రాంతిఁ గరం బిటు లాదరించి యే

మ. అని యింతిన్ నలకూబరుం డురముతో ♦ హత్తించుచున్ దుఃఖ మా
ర్చి నికుంజంబునకున్ రతిక్రియకు నై ♦ చేర్పంగ వేఱొక్క డం
తన వచ్చెన్ నలకూబరుం డచటికిన్ ♦ నారూపముం దాల్చి వం
చన నెవ్వాఁడుర జేరినాఁ డట దురా♦శన్ రంభ నంచున్ వెసన్. 243
తే. ఇట్లు వచ్చినఁ గనుఁగొని ♦ యేను మిగుల
నుల్లమున వెఱఁ గందితి ♦ నొకటివెనుక
నొకటి రాఁ జొచ్చె మాయ లీ♦యుర్విమహిమ
తెలియఁగు గాదు గదా యని ♦ ధృతి చలింప. 244
సీ. అ ట్లేగుదెంచుచో ♦ నతని గన్గొని రంభ, బెదరు నాశ్చర్యంబు ♦ మది జనింప
విభున కిట్లనియె న♦ల్లభ యిది యొక్క మా,యా ప్రపంచముచూడు♦మద్భుతంబు
నీదురూపముఁ దాల్చి♦భేద మొక్కించుక, యును లేక కాన్పించు♦చున్న వాఁడు
తనదురూపము నీవు ♦ ధరియించి నాఁడవం, చున్న వాఁ డిది గెల్వ♦యుక్తి చెప్పుమ
తే. యనుచు నారూపుతో నది ♦ యన్ని వెతలఁ
బెట్టె నది గడచితి మన ♦ బెట్టిదముగ
నిపుడు నీరూపుతోడ వీఁ ♦ డేగుదెంచెఁ
దిరుగఁ దొకమాత్రమున వచ్చు♦బిఱుసుఁ జూడు. 245
క. మనయభిమత ఖేలనములు, మనమున సైరింప కెన్ని ♦ మాయ లకట యే
దనుజుఁడొకో మాత్సర్యం, బూనఁగఁ జలపట్టి పన్ను♦చున్నాఁడు గడున్. 246
వ. అని పల్కుచుండె. 247
శా. అంతం జేరఁగ నేగుదెంచి యతఁ డో♦యబ్జాక్షి యే మంచు వి
భ్రాంతిం బల్కెదు కల్లయున్ నిజము వీ♦డ్పా టొందగా నిప్డు నీ
కాంతున్ నన్నుఁ బరిగ్రహింపుము మదా♦కారంబు వీఁ డెవ్వఁడో
యొండే నొప్పుగఁ దాల్చె వంచితవు నీ ♦ వేతన్మహామాయచేన్. 249
మ. మది నామాటలు నమ్మవేనియు నికన్ ♦ మ మ్మిద్దఱన్ ధైర్యసం
పదఁ బెం పారఁగ దవ్వులన్ నిలిచి యో♦పద్మాక్షి వీక్షింపు మే
నిదె ఖండించెద వీని మామకమహా♦హేతిప్రకాండంబుచేఁ
దుద శోధించెదు గాని నీకుఁ గలయు♦క్తుల్ మీఱ నాసత్యమున్. 249
చ. అన విని చాలఁ దల్లడిలి ♦ యాయక నాయకుకంఠమున్ రయం
బునఁ దనకౌఁగిటం బొదివె ♦ భూరికృపన్ ననుఁ గావరే ప్రియున్.
మనుపరె వేల్పులార యొక♦మాయపురక్కసుఁ డాక్రమించి తాఁ
దునుముచు నున్న వాఁ డలుక♦తోన నిరాయుధు నంచు నేడ్చుచున్. 250
చ. అది గని [illegible]

మదముఱి పాఱువానిని బ్రమత్తుని జంపెడువాఁడఁ గాను నా
కెదిరిచి నిల్చునో యనుచు నీతనిఁ ద్రుంచెద నంటి నిత్తఱిన్. 251

వ. ఎదిరించి నిల్వనోపునేని తనకైదు వెచ్చట నున్నది తెచ్చుకొమ్మను మోకొమ్ము నెమ్మనంబున నితండ నిక్కపునలకూబరుం డనియు యుద్ధంబున జయాపజయంబు లెంచినట్టురావు తోడింబడ నితని కొక్కటియయ్యేనేని యేనేమి యగుదాన ననియు విచారించి తేని నితనితథ్యామిథ్యాభావంబు తేర్పడునందాఁక నేనును యుద్ధంబునకు వేగిరింపక సహించెద నింకను మాయిరువురవాక్యప్రకారంబులు వినియు నీవెఱింగినపూర్వరహస్యంబు లడిగియు మఱియు నుచిత మగు తెఱంగులవలన మాకపటాకపటవర్తనంబులు దెలిసికొనుము నాకుం బ్రియవనిత వైననీవు నాయెదుటన యిట్లు పరుని గంఠాలింగనం బొనర్చి యుండ నిచ్చలోన మచ్చరంబు పెచ్చుపెరుఁగక యుండఁడు పెచ్చుపెరిఁగెడుమచ్చరంబు సత్యాసత్యవివేచనపర్యంతంబు నిలువ కెట్లొనర్చునో యెఱుంగరాదు గావున నాత్మహితంబు గోరితేని యతని విడిచి యెడ గలుగ నిలిచి నాపలుకులు విను మని పలికిన. 252

క. ఆచెలువ తనదుప్రియునిం, గాచుకొనఁగ నప్పు డదియె గతిగా మది నా
లోచించి చూచి మఱి త, ద్వాచాగతి నతని కెడగఁ గాఁ జని నిలిచెన్. 253

క. ఆతఁడు నోతొయ్యలి యివు, డీతనియీకత్తిగిత్తి యేను గణింపన్
భీతిలకు మన్న మానవు, భీతప్రకృతి వని యొప్పెఁ బ్రియ యటు చనఁగన్.

శా. ఆరీతిం గడ కేగి తా నిలిచి ప్రేమాంచత్కటాక్షంబులన్
ఘోరాసూయనిరీక్షలన్ వరుసఁ గాంతున్ దత్సమాకారు న
న్నారీరత్నము చూచుచుండె నెచటన్ వ్యర్థంబు లత్యుజ్జ్వలా
కారశ్రీసమతల్ జనించు ననురాగంబుల్ మమత్వంబుచేన్. 255

సీ. రెండవనలకూబరుం డంత రంభఁ గ, న్గొని చెల్వ భావించుకొనుము నీవ
యమరేంద్రుఁ డంపనిం దరుగుదెంచితిగద, మణికంధరునితపోమహిమఁ జెఱుప
నతని నేచెట్లఁ గట్టితి నీతఁ డెచ్చోట, లంకించుకొనియె నలంఘ్య మైన
విరహతాపంబునఁ బొరలుచు నీరాక, కెదురుచూచుచునున్న యే నటుండ

తే. నకట సురకార్య విఘ్నమో యనుభయమున
వెంట రా లేనిపాప మిం వ్వేతలు దెచ్చెఁ
దేరకాఁ డిట్లు నిన్ను భ్రాంతిని బొరల్ప
బాస స్వేయంగవలసె నే భర్త ననుచు. 256

మత్తకోకిల. వెంట వచ్చిన నీవు నాపయి వేడ్కఁ జిక్కి తపఃక్రియల్
గెంటఁ జేయ నెఱుంగ కుండినఁ గీడు వాసవుచేత నే
వెంట రా కటు నిల్చినన్ ననవింటివానికిఁ గోప మీ

మత్తకోకిల. అంతఁ గంతునిపంత మెంతయు ♦ నంతకంత కనంతవి
క్రాంతిఁ బర్వఁగ నోర్వ కెట్టటు ♦ కాని యింద్రునియల్క పై
రింతు నంచును సాహసం బొన ♦ రించి యే నిటు వచ్చితిం
గొంత వెండియు నింద్రు నెంచుచుఁ ♦ గొంచితిన్ నిను డగ్గఱన్. 258

చ. తపసితపఃక్రియల్ చెఱిచి ♦ దైవతకార్యము నిగ్రహించి నీ
వెపుడెపు డేగుదెంతు నిను ♦ నెప్పుడు కౌఁగిటఁ జేర్తు నంచు నే
నపరిమితాశ నోజలరు ♦ హానన యివ్వనిచేరువం బ్రియా
సపడుచు నిల్చుకొంటిఁ బిక ♦ సంచయపంచమవంచితాసువుల్. 259

క. ఇక్కడ నిను వీఁ డెవ్వఁడొ, యిక్కరణిన్ మోసపుచ్చి ♦ యేలుకొనంగా
నక్కట వలవనిశంకల, నక్కడనే పాడుకాఁపు ♦ లాగతి నుంటిన్. 260

ఉ. ఇంతకుమున్ను నారదము ♦ నీశ్వరుఁ డచ్చటి కేగుదెంచి నీ
వెంతయు మన్మథార్తిఁ బడి ♦ యేమిటి కిచ్చట నున్నవాఁడ వో
భ్రాంతుఁడ నీదురూపమున ♦ రంభ నొకం డవలం గరంబు వి
భ్రాంతిని ముంపుచున్ వివిధ ♦ భంగులనేలుచు నున్నవాఁ డనన్. 261

క. విని వచ్చితి నేసమయం, బున నేగతి నందుకొనియెఁ ♦ బొలఁతుక యితఁ డీ
తని తెఱఁగుఁ జెప్పు మన నే, మని చెప్పెద ననుచుఁ జూచె ♦ నది ప్రియుమొగమున్.

తే. చూచుటయు నేమిచూచెదు ♦ శోభనాంగి, నిన్నుఁ జెందినపాల్పెల్ల ♦ నన్నుఁ జెంద
కుండునే నాఁటియలనార ♦ దోక్తియరయ, నాఁడు నీతోడ నమ్ముని ♦ నాయకుండు.

క. నినుఁ బోలువనిత నీకును, వనజముఖీ యితనిఁ బోలు ♦ వాఁ డితనికి నెం
దును గలిగి కలంచునె యి, ట్టినిగాఢపుసొంపుమదము ♦ నీవులు చనునే. 264

క. అని పలికెఁ గాదె యది వృథ, చనునే మైనను లతాంగి ♦ శంకింపకు నీ
మనమున నీగతి నిప్పుడు, తునిమెద నాఖడ్గమునను ♦ దుర్దమలీలన్. 265

వ. ఆఖడ్గం బపుడల్లయచటి కేళీనికుంజంబునం బెట్టినవాఁడ నిదె తెచ్చుకొనియెద నని పోవం జూచినఁ దత్ప్రతిభటుండు నీ కింతబీరంబు గలిగినం బోరు దూరంబు చేసి యిటు నటుం జన నేల నిరాయుధు నంచేని నేను నాయుధం బిదె విడిచితి నని విడిచి యుద్ధంబుగా నడిచిన బెడిదంపుటీరసంబున వీరరసంబును ఘోరంబులగుచు నుల్లసిల్ల మల్లయుద్ధం బాయిద్దఱకుం దద్దయుం బ్రవర్తిల్లె నప్పు డొండొరులయుద్దండదోర్దండచండాస్ఫాలనాభీలఘోషవిజృంభణంబులు కుంభినీధరగహ్వరసముద్ధతప్రతిధ్వానంబులచేత నినుమడించి ప్రళయజలధరవర్గనిర్గళితంబులగుబలుపిడుగుల మ్రోఁత ననుకరింప నిశ్శంకనిరంకుశాహంకారహుంకారగంభీరారావంబులయార్భటులు నిర్భరసముద్భటంబులై దిగ్భిత్తులఁ బిక్కటిల్లుచు వ్రక్కలింప నొక్కొక్కరిమిక్కుటపువిక్రమంబులపెక్కువ లెక్కగొననియ

యాగ్రహంబు నెఱప నుద్ధారింపుచు గడ్డురకనీక యడ్డంబుగా నొడ్డుకొనియెడు నెదిరిపిడికిలి పాయం దట్టి బెట్టిదంపుటురవడిం దొడింబడఁగఁ దీసి కీలాగరిష్ఠని ష్ఠురముష్టిఘాతప్రయోగనైపుణంబుల దీపించుచుఁ గోపంబున నేవు చూపెడు నాటోపంబుల నాఁపరానియనూనంపుబిఱుసునుం బరుసఁదనంబునుఁ హెచ్చఁ జెచ్చెరఁ జొచ్చి పట్టికొని హెచ్చరికం గచ్చు వదలఁ బెరిఁగెడియచ్చలంబులు బలంబును బ్రబలంబుఁ జేయుగళంబుల ముంజేతు లిడి పెడమర నొక్కి నెక్కవిఱిచి పడవైచియుఁ బడనైచిన విడువక తొడన పరునిం బడం దిగుచుచుఁ దిగిచిన బిగివదలక పయిం బడి కదలమెదలనీక పొదివి పట్టుచుఁ బట్టిన నిట్టటు పెనంగి పట్టు వదలించి కరంబులు నురంబుల నడిమికి ముడించి యెడముకొని బడిబడిం బొడుచుచుం బొడిచినఁ బొడవనీక కడిందికడిమి నడంగం బట్టి పగతుచేతులు తొడలనిఱికి పరాక్రమించుచుఁ బరాక్రమించినను విక్రమంబు దక్కక వెనుకటిదట్టికట్టు పిడికిటఁ దొడివి యెత్తి తెరపిగొని పఱపి మోఁకాళ్లు వక్షస్స్థలంబున నానివెల్లకిలఁ ద్రెళ్ల బిళ్లమీఁటుగాఁ జిమ్ముచుఁ జిమ్మి ముమ్మరపువేగంబుతోడన లేచి పైఁబడఁ గడంగిన నెడయీక పదంబులు చాఁచి యెదు రొడ్డుచు నఱిముఱి నెక్కింత తఱిఁ గని యద్భుతరయంబున దిగ్గున లేచి మెడ యొడిసి పట్టి గ్రుడ్లు వెలికుఱక నొక్కుచు నొక్కినఁ జిక్కువడక యొకకేలఁ గోకకట్టు నొక్కకేలఁ దొడయుఁ బట్టి కూలవైచి మఱియు మల్లచఱిచి క్రమ్మఱ లెమ్మ రమ్మని గర్జిల్లుచు గర్జిల్లిన నూర్జితరయంబున మగుడఁ దలపడి పౌరుషంబు సేయుచు వెండియుం బోయుచు డాయుచు ననేకప్రకారంబులఁ బోరుచుండ. 266

ఆ. అట్టియెడను బచ్చ♦పట్టుదట్టీచేత, నొప్పుతనదుప్రియుని♦ నుజ్జ్వలంపు
శీవి నెఱపుచంద్ర♦కావిదట్టీచేతఁ, బరుని గుఱుతెఱింగి ♦ సురవధూటి. 267

క. ఇక్కరణి నించుకంతయు, నెక్కువతక్కువలు లేక ♦ యిరువురు సరిగా
నుక్కునఁ బోరాడి శ్రమం, బెక్కుడుగాఁ జేసి నిలిచి ♦ రెడగా నంతన్. 268

ఉ. రంభయు వారిరూపు ననిఁ ♦ బ్రౌఢియుఁ దుల్యతఁ బోల్చి సంశయా
రంభ మొనర్ప నవ్వరిఁ ది♦రంబుగ నమ్మక హాహా నిలుండు సం
రంభము మాని యే నడుగు♦ప్రాక్తనవర్తన మొక్కటిక్ రహ
స్సంభవ మైనదాని వరు♦సన్ వచియింపుఁడు మీర లిత్తఱిన్. 269

క. దానన్ సత్యాసత్యత, నే నామతికొలఁది నిశ్చ♦యించుకొనఁగ నె
వ్వానికి నెయ్యది యుచితం, బానియతి యతండు పొవు ♦ టర్హం బనియెన్.

వ. అని యావనిత యాడుమాటకు వార లియ్యకొన నిద్దఱం బాయం బాయఁ బిలిచి యొకఁడు వినకుండ నొకనితోడ మనకుఁ దొల్లి కళాపూర్ణుం డనువాని ప్రసంగం బెచ్చటఁ గలిగెఁ దత్ప్రకారం బేమి నీవు వింటి వని యడుగుటయు నందు

ఱుచు నూరకుండె నయ్యతివయు నతనిం జూచి కటకటా యిందాఁక నేను నిన్ను నిక్కపుఁబ్రియుం డనుచు నమ్మి యుండితి నీవు కపటరూపధరుండవే య ని యద్భుతంబును జుగుప్సయు భీతియు నాకారంబును దీపింప నతని విడిచి యి తరునిం బరిగ్రహించె నతం డమ్మాయ విలోకించి యతని నల్పావశిష్టాయువుగా శపియించె నప్పుడు రంభ యక్కపటవర్తనుం జూచి నీ వెవ్వండ వెవ్విధంబున నిట్టిరూపంబు ధరియించి నన్ను వంచించి తని యడుగుటయు సత్యానలకూబ రుండు. 271

సీ. ఇందాఁక నినుఁ జేర♦నీక న న్నిట్లల, యించుట చాలక ♦ యింక నిలిపి
వాని నే మడిగెదె♦వ్వఁడు గాక నీ కేమి, యిది కాకదంతప♦రీక్ష సుమ్ము
నామన్మథార్తి యె♦న్నఁగ వలదే చాలు, రా ర మ్మటంచు నా♦రంభ నపుడ
తోడ్కొని చనియెను♦ వేడ్కతో మోముఁదా, మర వికసింపఁగా♦సురపథమున
తే. నంత నితరుండు చింతతో ♦ నంత నింతఁ
గొంతవడి నిల్చి దీనతఁ ♦ గొమరు దఱుఁగఁ
జనియె మణికంధరునిపర్ణ♦శాలదిశకు
నల్లనల్లన మిక్కిలి ♦ నలసగతిని. 272

వ. అట్టియెడ మున్నతండు తన కేళికానికుంజంబునం బెట్టిననాపట్టంబుఁ బుచ్చుకొ ని తత్సంతోషంబున నుబ్బుచు నిచటికి వచ్చితి నిది యిచ్చినప్పుడు మద్గురుండు నాతోడ దీని నెవ్వరి గ్రీవయం బూనితి వవశ్యంబును వారిని వధియింపక మాన దని యానతిచ్చినవాఁడేను నిమ్మహాయుధంబు కలభాషిణికంఠంబు గ్రీవయ నట్లు పూన్చితిం గావున నప్పటికిఁ దప్పిచనియు మీఁదట నవశ్యం బగు నని పలుకుచు నంతం గలభాషిణిం జూచి కడమపలుకక గ్రక్కుటయు నాకలభాషిణి యతని నీక్షించి సంకోచం బేల భవితవ్యతావశంబునఁ గా నున్నయర్థంబు గాక మాన దనుటయు నమ్మాటకు మెచ్చుచు నతండు. 273

క. నీవు వివేకధురీణవు, గావున నిమ్మాట యంటి ♦ గాక యవశ్యం
భావి యగుదుఃఖమును జను, నే వ్రాకువ్వంగ నిజము ♦ నిష్ఠుర మెందున్. 274

తే. ఇంక నీవృత్తి మెఱఁగింపు ♦ మేను బలిమిఁ
బట్ట మొఱఁ బెట్టునిను డించి ♦ పాఱిపోయి
క్రమ్మఱఁగ వచ్చి మఱి నిన్నుఁ ♦ గాన నెచట
నుండి తది మొదల్కొని చెప్పు ♦ ముదిద యనిన. 275

శా. మేఘాంభోనిధికామధేనుసురభూ♦మీజాతచింతామణి
శ్లాఘాలంఘనజాంఘికత్వసముదం♦చద్దానలీలాసఘం
టాఘోషానిశఘోష్యమాణపరిపూ♦ర్ణశ్రీకటాక్షోదయ

క. కంజముఖీలోచన జీ, వంజీవాజీవమృదున• వస్మితశోభా
మంజులముఖచంద్ర సదా,రంజితవిద్వత్కవీంద్ర • ప్రణుతోపేంద్రా. 277

స్వాగతము. నిర్వరామధర•ణీభరణాంకా, గర్వితారిజయ•కర్తవిశంకా
సర్వదిక్చరవి•శంకటకీర్తీ, శర్వరీరమణ•సన్నిభమూర్తీ. 278

గద్యము ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత
నూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతంబైనకళాపూర్ణోదయంబను
మహాకావ్యంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

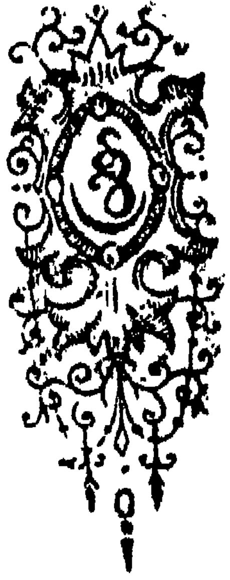
శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సౌభాగ్యవిభూతివి
లాసాలంకార నిత్య•లలితాకారా
భాసురయశః ప్రసూనసు
వాసితసకలాశ కృష్ణ•వసుధాధీశా. 1

సీ. ఆవధూమణి నవ్వి • నావ ర్తనము నీవ, చెప్పితి వింక నేఁ • జెప్పవలెనె
గురుసత్త్వఁ డగునల•కూబరు చేఁ బట్టు, వడి నీవు నను జూపఁ • గడఁగి యట్లు
వచ్చుచో నెదురుగా • వచ్చినరంభ నేఁ, జుమ్ము నిక్క విడిపించి • యిమ్మెయిఁ జని
యభిమతం బైనయ • ట్లంగజలీలావి, హారంబు సలిపితి • నంతలోన

తే. నరుగుదెంచినయాదియ ను•మ్మాద్యరంభ, యారమణిఁ బ్రాణవిభుదండఁ • జేరనీక
యవ్విధంబునఁ బోరాడి • యంతమునను, దద్గతిని శాపమొందిన•దాన నేను. 2

చ. అన విని వార లందఱును • నత్యధికం బగువిస్మయంబునన్
మునుఁగుచు నెట్టిటూ చెపుమ • ముద్దియ యేగతి నట్లు రంభరూ
పును ధరియింప నేర్చితివి • పొందుగ నెమ్మెయి నందుకొంటి వా
యనఘుని నట్లు గూడఁగఁ జి•రాభిమతం బిది నీకు నావుడున్. 3

సీ. ఆకాంత సిద్ధు నా•లోకించి నిన్ను న, వ్విధమునఁ దరమెడు•వేళఁ దనదు
ప్రాణేశు వెంటన • యారంభ గదలి తా, నే తెంచినంతట • నిట్టి యొకటి
యెదురుగా వచ్చుట • కెంతయు శంకించి, యటముందు పోవక • యచట నిల్చె
నప్పు డే నీక్షించి • యదియ వచ్చినయట్లు, గాఁ దదాకృతి గట్టి•గాఁగఁ దాల్చి

తే. నగిని నతండు నినుఁ బట్టి • తెచ్చుచోటి

పడక యునికి నాకృతివేష♦భాషణాదు
లాగతిన యున్కి నాచేత♦ లమరె నట్లు. 4

తే. ఆచెలువరూప మొక్కట్ల♦ యగుచు నుండఁ
దాల్చునేరుపు మున్నొక♦తఱిని నాకు
నారదుం డిచ్చె నదియు వి♦నంగఁబడియెఁ
గద యతఁడ చెప్పు నీకు మా♦కలహవేళ. 5

క. అమ్మెయిఁ జెప్పియు నతఁ డవు, డమ్మాయారంభ యిది య♦టంచు ననుఁ బ్రకా
శమ్ముగఁ జేయక కారు, ణ్యమ్మున మన్నించె మన్ము♦ఖాకృతిఁ గనుచున్. 6

వ. అది యెల్లఁ జెప్పనేమి కడపట నిట్టిశాపంబునకుఁ గారణం బైనయారూపు రోసి యది యంతయు నుజ్జగించి యవశ్యభోగ్యం బైనతచ్ఛాపఫలం బిద్దేవిసన్నిధి ననుభవించినఁ బరోపకారం బగు నని వచ్చితి నని చెప్పి కలభాషిణి యమ్మణిస్తంభున కిట్లనియె. 7

తే. నీదుగురుఁ డన్నయట్ల నీ♦నిశితఖడ్గ, మవితథోద్యమ మగుట సు♦వ్యక్త మయ్యెఁ
దిరుగ నిన్నును నన్నును ♦ దెచ్చె దైవ, మిచ్చటికి ధన్య నైతి నీ♦యిష్ట మొందు.

చ. అది యటు లుండె నాపదుప్ర♦యాసము లూరక పోక యుండ న
ట్లొదవెఁ బ్రియున్ భజింప నని ♦ యుండఁగఁ జెప్పితి వీవు దానికిన్
గొద గలుగంగ సత్యనల♦కూబరుఁ డొక్కఁడు వేఱ వచ్చి యా
తుద నతనిన్ శపించె నని ♦ తొల్తటియాకపటాత్ముఁ డెవ్వఁడో. 9

క. అన విని యేమియు మిక్కిలి, యనఁబోయెదు సుమ్ము తరుణి♦య ట్లవురూపం
బున నున్నవాఁడ నేఁ జు, మ్మని మణికంధరుఁడు పల్కె ♦ నల్లన నగుచున్. 10

వ. ఇట్లు పలికినం గలభాషిణి యాశ్చర్యంబు నొందుచు. 11

క. విని నీ వపు డెట్లారూ, పును దాల్చితి చెప్పు మని త♦పోహతి గావిం
చిననేర్పునంద రంభయు, ధనదసుతుఁడు గూడె ననిరి ♦ తత్సఖు లెదురై. 12

సీ. అని రంభ నట్లు గూ♦డినవాఁడ నేనె యే, ర్పడ విను మట్లు త♦పంబు చెఱిచి
మును నన్ను నది గూడి ♦ తనరెడుతనమాన, సము నలకూబరా♦సక్త మగుట
ప్రకటంబు గాఁగ గో♦త్రస్ఖలితత్వంబు, చే నెఱింగించిన ♦ నేను రోసి
దానివీక్షించి యెం♦దేనిఁ బోయెద నని, వీడ్కొని చనుచు న♦వ్వేలఁది రతులఁ

తే. దనియమిఁ దదాత్మరంజన ♦ దనరఁ గలయ
వలయు నన్ని యంత మత్తపో♦వ్యయముచేఁ ద
దీయవిభురూపుఁ దాల్చి వే ♦ తిరిగి వచ్చి
పొసఁగఁ బల్కి రమించితిఁ ♦ బూర్ణరతుల. 13

వ. అత్తెఱంగున నద్దివ్యాంగనతో రమించుచునికిం జేసి తత్ప్రకారంబున నొంగిన

బుఁ దెచ్చుకొని యంతట బుద్ధిమంతుండ నై యప్పటిపర్ణశాలకుం జని యెల్లమూ
యలం జాలించి నావీణెయు రత్నమాలికయుఁ బుచ్చుకొని యచ్చటిమహిమ
లు తొల్లి యెఱింగినవాఁడ నై యిం దేమివిశేషంబులు దొరకునో యని వచ్చి
తి నని చెప్పి నగుచు ని ట్లనియె. 14

చ. నెలఁతుక రంభపొందు విడ • నేరక యెంతఘనప్రయత్నతన్
నెలకొని యే రమింప నది • నీ వయి తే మని చెప్ప నీవు న
త్యలఘుతరప్రయత్నపర•తన్ నలకూబరుఁ గోరి కూడి రం
జిలఁగ ననండ యే నయితిఁ • జిక్కితి వెట్లును నాదుకోర్కికిన్. 15

చ. జలజదళాక్షి యేను ముని•శాపభయంబున నొందు నేరకిం
దెలివిపడంగనీక మది • ధీరతఁ ద్రిప్పుదుఁ గాని నీపయిన్
గలదు సుమీ తలంపు మన•గానకళాభ్యసనంబువేళలన్
ఫల మిటు లొందె దానికిని • భాగ్యవిశేషవశంబునం దుదన్. 16

చ. అనుడుఁ గృతార్థ నైతిఁ గుటి•లాత్మకుఁ డెవ్వఁడు నన్ను నట్లు వం
చనమునఁ గూడునో యనువి•చారము వాసెను నీదుపొందు నా
కు నభిమతంబె నీకుఁ దగ • నన్నతలంపున నీతలంపు నేఁ
గనమిని ద్రిప్పుదున్ హృదయ•కాంతు నినుం గనుఁగొన్న వేళలన్. 17

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూ•నిర్నిద్రసౌభాగ్యమున్
నీసంగీతవిశేషకౌశలము నీ•నిర్దోషనానాగుణో
ల్లాసంబున్ నను నప్పు డెంతపరమా•హ్లాదంబు నొందించునో
యాసుద్దుల్ హృదయైకసాక్షికము లే • మన్నన్ వృథా యిత్తఱిన్. 18

ఉ. ఆవిధి నుండునంతట నొ•కప్పుడు నిన్నును జూచుచో మణి
గ్రీవునిపేరు దోఁచె మది•కిన్ మణికంధర యేకదేశసా
మ్యావహగుణంబుచే నతని • నాతనియన్నను మద్దిచెట్లుగా
దైవతమౌని దిట్టినవి•ధంబు మనంబునఁ జాఱె నంతటన్. 19

ఉ. దానన గుండె ఘుబ్బుమన • దా నెరియన్ విడిచెం ద్వదంగసం
గానుభవేచ్ఛ యి ట్లిడిన•యట్టిడి యాదిగ నాదుచిత్తమో
మానితశీల యంతట స•మంచితతావకరూపరేఖచొ
ప్పె నొకకొంత గల్గఁ గని • యిచ్చఁ గుబేరతనూజుఁ గోరితిన్. 20

క. శాపభయంబున నెఱయఁగ, నీపైకోరికె మరల్చి • నిధిపతిసుతు నే
పాపపువేళను జూచితి, నో పయి సొబగేను మఱి క•నుంగొన గుఱిగాన్. 21

క. [illegible] డవి ని. నే యేఁ బొందితిఁ దుదన్ వ•నిన్ మనభాగ్యఁ

ఉ. శ్రీయుత మైనదివ్యమణి ◆ చేతికి నబ్బఁగఁ బారవైచి త
చ్ఛాయ యొకింత యున్కిఁ గని ◆ చాలఁ గృశించితి గాజుపూసకై
నాయవివేక మే మనుకొ◆నం దుదఁ దన్మణి యబ్బె నన్న న
త్యాయతతత్సమాగమసు◆ఖాప్తికి నోఁచమి నెంచి కుందెదన్. 23

ఆ. ఇట్టిమాట లిప్పు ◆ డే నాడుకొనుటయు, ననుచితంబు వార◆వనితపలుకు
లిచ్ఛకంబు లన్నక ◆ యెవ్వరు నమ్మెద, రదియుఁ గాక దృష్ట ◆ మన్యవాంఛ. 24

వ. అని లజ్జాశోకంబు లడర నవనతముఖి యైనకలభాషిణిం జూచి మణికంధరుం డిట్లనియె నోయుత్తమవిలాసిని నిన్ను నితరవారవనితలయ ట్లసత్యవాదినిగాఁ దలంప నంత వింతవాఁడనే నీపలికినట్ల నీకు మున్ను నాయందుఁ గోరిక గలుగుటకు గుఱు తొకటి యున్నది యది యెద్ది యం టేని నారదుండు కడపట నిన్ను నింటికి ననుపుచు నేను విన నీతోడ. 25

తే. కొమ్మ నీవాత్మలో మును ◆ గోరినట్టి, కాంతు రంభామనోహరా◆కారుఁ డగుచు
మెఱయువానిని గూడి ర◆మించఁగలవు, నమ్ము పొమ్మిఁక నీభవ◆నమున కనియె.

క. నలకూబరుఁ గూడెద వని, పలుకక యి ట్లనినసత్య◆భాషణుపలుకుల్
ఫలసిద్ధిని నరయఁగఁ దొ, య్యలి నను మును నీవు గోరు ◆ టనృతం బగునే. 27

క. ఆకోరిక శాపభయో, ద్రేకవిశేషమున నెఱయఁ ◆ దెగు టరుదును గా
దోకామిని లోకమున వి, వేకింపఁగ గలవ యట్టి◆వియు నొక్కొకచోన్. 28

వ. రంభాసాన్నిధ్యశోభితాభినవవిలాసభాసురుం డైననలకూబరునిరూపున హత్తినట్టిచిత్తంబునకుఁ దదన్యుం బెట్టిది యైనను మఱి యింపుగామియుఁ జిత్రంబు గాదు పురుషులందు నొక్కొక్కవేళ గుణంబున నిట్టివి గలవు తత్ప్రకాశకం బైనది యొక్కకథగల దది పాపనాశం బై యొప్పుచుండుఁ గావునఁ దాత్పర్యంబున నాకర్ణింపుము తన్మూలంబు మొదలుకొని చెప్పెద నని యి ట్లనియె. 29

సీ. కాంత యేఁ దొల్లి య◆నంతదేవవ్రతో, ద్యాపనకొఱకు న◆నంతపద్మ
నాభునిసన్నిధా◆నమునకు వచ్చితి, వచ్చి యచ్చటఁ గరం ◆ బచ్చుపడఁగఁ
గవితచే నద్దేవు ◆ వివిధభంగుల నుతి, సేయుసత్కవుల నీ◆క్షించి యిట్టి
సౌభాగ్య మేగతి ◆ సంభవించునొ యను, వాంఛతో నచ్చటి◆వారివలన
తే. నీమృగేంద్రవాహనసుద్దు ◆ లెల్ల వినుచు, నచటి కిద్దేవి యనతిదూ◆రాంతరస్థ
యగుటయు నెఱింగి యేతెంచి◆తగ శిలాక్షు, రోక్తసాహసవిధినిష్ఠ◆ మొందితిరిగి.

వ. అరిగి యద్దేవునియగ్రమంటపమున. 31

ఉ. అంతము గాఁగ గౌతమక◆ణాదమతంబులు భేదవాదిసి
ద్ధాంతము జైమినీయమురె◆గాధిపశాస్త్రముఁ గాపిలంబు న
త్యంతము నాకలించి యవి ◆ యాత్మల మెచ్చనిపాంచరాత్రరా

సీ. శ్రీమహితాష్టాక్షరీమంత్రజపపరా, యణుల నారాయణ♦ధ్యానపరుల
దేవతాంతరచింత♦నావిదూరులఁ గాము, రోషాదిరహితుల ♦ రూఢమతులఁ
జడచిదీశ్వరతత్త్వ♦విదులఁ ద్రైలోక్యపా, వనచరిత్రుల బుధ♦వంద్యపదుల
నకలంకశీలుర ♦ నఖిలశ్రుతిస్మృతి, శాస్త్రపురాణవి♦జ్ఞానఘనుల
తే. దమకుఁ జక్రికి నిత్యసి♦ద్ధంబులైన, శేషశేషిత్వములు చింత ♦ చేసికొనుచు
నతనిదాస్యంబుగతి గాఁగ♦నరయుపరమ, వైష్ణవులఁ గంటి సభయైప్ర♦వర్తిలంగ.
క. కని యే దండనమస్కృతు, లనేకము లొనర్చి వార ♦ లడుగఁగ నాపే
రును గంధర్వత్వంబును, వినిపించి హరిస్తవేచ్ఛ♦విధముఁ దెలిపితిన్. 34
ఆ. తెలిపి యోసుబోధ♦విలసితులార మీ, రాయనంతశయను♦నట్లు నాకు
నాకవిత్వసేవఁ ♦ గైకొనుఁ డని తగు, వర్ణనకుఁ గడంగ ♦ వారు చూచి. 35
సీ. ప్రకృతిపూరుషులందు♦బహిరంతములను నెప్పుడుఁ జలింపక పరి♦పూర్ణుఁ డగుచు
దనకు నాదియును మ♦ధ్యంబునంతమునమా, నుఁడునధికుండు నెం♦దునుగలుగక
సర్వజ్ఞుఁ డై సర్వ♦శక్తి యై సర్వని, యంత యై సర్వాత్ముఁ ♦ డై వెలయుచు
సర్వంబుఁ దనకు శే♦షముగ సర్వమునకు, శేషి దా నగుచు ల♦క్ష్మియును దాను
తే. రుచియు రవియుఁ జంద్రికయుఁ జం♦ద్రుండువోలె
నయుతసిద్ధత్వ మొప్పంగ ♦ నాదిమిథున
మనఁగ సకలవేదాంతవే♦ద్యతఁ దనర్చు
పరమపదనాథుఁ బొగడు నీ♦ప్రౌఢికొలఁది. 36
క. అని యిట్టిటు నాచేఁ ద, ద్వినుతులు సేయించి మెచ్చి ♦ విశ్వహితార్థం
బును జెప్పించిరి త్రిజగ, జ్జననీపరమపదనాథ♦సంవాదకథల్. 37
క. చెప్పించి యీకవితచే, నిప్పుడు గాకున్న నీకు ♦ నిఁక నొకమేనన్
దప్పక యొదవు తిరంబుగ, నప్పరమునిపరమభక్తి ♦ యని రధికదయన్. 38
వ. ఏనును దాదృశం బైనమదీయకవిత్వధార శారదాపీఠంబునందలియందఱివినుతి కెక్కునందాఁక మిక్కిలి మెచ్చుకొనరా దని యచ్చోటికి నంత నరిగితి నని పలికి యింకఁ బ్రకృతకథ వచ్చుచున్నది యాకర్ణింపు మట్లు శారదాపీఠంబునకు నేఁ జను నప్పుడు తత్సన్నిధియందు. 39
సీ. ఋగ్వేదఘోషస♦మృద్ధిపెం పొకచోట, నొకచోటయాజుషా♦భ్యుదయమహిమ
సామగానధ్యాన♦చాతుర్య మొకచోట, నొకచోట నాథర్వ♦ణోక్తిగరిమ
గృహ్యసూత్రనిపాఠ♦ఖేలనం బొకచోట, నొకచోట శబ్దతం♦త్రోపచయము
జ్యౌతిషసిద్ధాంత♦సంఘర్ష మొకచోట, నొకచోట ధర్మశా♦స్త్రకలనంబు
తే. లుభయమీమాంసలప్రసంగ ♦ మొక్కచోట

యోగసద్గోష్ఠి యొకచోట ♦ నొక్కచోటఁ
గావ్యకలకల మొప్పారఁ ♦ గనుచు నంత. 40

సీ. పదవర్ణసౌష్ఠవ♦ప్రకటనం బెంతయు, నింపు మీఱంగ రు♦వ్వెచ్చి యిచ్చి
తగ నుదాత్తాదిభే♦దములు గెంటక పర్వఁ, గనుబొమ్మచేష్టలఁ ♦ గఱపి కఱపి
యెడనెడలఁ గవళ్ళఁ ♦ దడఁబడకుండంగ, గుఱుతులు మదిఁ బాదు♦కొలిపి కొలిపి
నిజశిశులో బుద్ధి ♦ నిలక విస్వరములు, పలికిన బుగ్గలు ♦ నులిమి నులిమి
ఆ. యొక్కమండపమున ♦ నుజ్జ్వలబ్రహ్మవ, ర్చసముతోడ బ్రహ్మ♦చారులకును
బరమనియమవృత్తి♦పరత వేదముఁ జెప్పు, చున్నయట్టియొక్క♦యొజ్జఁ గంటి.

క. కని డగ్గఱఁ బోయిన నా, యన రా రమ్మనుచు నెవ్వ ♦ రయ్యా మీరల్
ఘనతేజంబున నొప్పెద, రనుచుఁ జోటిచ్చి మత్కు♦లాఖ్యలు వినియెన్. 42

క. విని పూజ్యులు వచ్చిన యప్పు, డు ననధ్యాయ మని యప్పు♦డు వటుప్రకరం
బును జదువు మాన్చి నాతో, ననుగుణవిహితోపచారుఁ ♦ డై వర్తిలఁగన్. 43

సీ. మెఱుఁగాఱుముంజియు♦మేనికోమలికంబుఁ, గడుఁదిట్టగుణముగు♦ల్కెడుమొగం
పసపుగోచులయొప్పు♦బ్రహ్మతేజంబును, జారుకృష్ణాజిన♦ధారణంబు [బు
తళుకుజన్నిదము మే♦ధావిబొట్టును జిన్ని, పట్టవర్ధనమును ♦ జిట్టితడుపు
మొలవంకయుంగరం♦బులసొంపు దండపుఁ, గోలయు సన్నపు♦వ్రేలుసిగయు
ఆ. నొప్పు బ్రహ్మచారి♦యొకఁడేగుదెంచెఁ బు, స్తకముఁ గొంచుమిగుల♦సంభ్రమమున
నొజ్జ యతనిఁ జూచి ♦ యోరి యేమిర కడు, నాలసించి తనియె ♦ ననిన నతఁడు.

వ. ఏ నాలసించుటకు నిమిత్తంబు చాలఁ గలదు మీకేమియు వినఁబడదు గావలయు వినిపించెద వినుం డని పలికి యిట్లనియె నట్లు మీరు ననిచిన నేఁ జనునప్పుడు శాలీనుండు తమపువ్వుఁదోఁటలోన నొక్కలతాగృహంబునందుఁ దనపాదంబులు సుగాత్రి వేడుకతోడఁ దొడలమీఁద నిడుకొని యొత్తుచుండ నిష్టసల్లాపంబుల నలరుచుండి నన్నుం జూచి నగుచు నుపాధ్యాయులు పుస్తకంబునకుఁ బంచిరే యది యిక్కడన యిదే డాచినాఁడ నని తమయుపరిభాగశాఖఁ జూపికొంచుఁ బోదువు గాని యటఁ గూర్చుండు మని యెదుట నున్నయొక్కవిహారవేదికతోడిలేమావినీడఁ జూపినఁ గూర్చుంటి నంతఁ దనయింతిమూఁపునఁ జే యిడి యాయమ కిట్లనియె. 45

క. అమృతము సేవించితివో, రమణీ యేమైనసిద్ధ♦రస మబ్బెనొకో
కొమరుం బ్రాయము మిక్కిలి, గొమరొందెడుదినము క్రొత్త♦క్రొత్తగ నెలమిన్.

క. మగవానికంటె మునుపుగ, మగువ కెడలుఁ బ్రాయ మండ్రు ♦ మానవతీ నీ
జిగిబిగువు లంతకంతకు, మిగులఁగఁ బొలుపొందుటకు ని♦మిత్తముఁ జెపుమా.

లయగ్రాహి. ఏ నెఱుఁగ నేమియును ♦ దీనికి నిమిత్తము న♦నూనమమతామహిమ♦
చే నైనఁ దోఁచుఁగన్, లేనికొమరుందనము ♦ లేనిచెలువంబు నన ♦ నోనెలఁత
యాఁగతిన ♦ లేనియవి గా వి,మ్మనిపస లీవెఱుఁగ ♦ వేని వినుపింతు విను ♦ దీనికి
నిమిత్త మది ♦ యేన యనుచుఁగన్ శా, లీనుఁడు సుగాత్రి దన♦పై నొరుఁగ వంచి
చెవి♦లో నొకటి యే మనుచు♦నో నగుచుఁ జెప్పెన్. 49

ఉ. చెప్పిన మోముఁ ద్రిప్పి కడు♦చిత్రము నొందుచు నాథువక్త్రమున్
దప్పక చూచి యే నొకటి ♦ తన్ మును వేఁడిన సమ్మతించెఁ దా
నప్పలు కేమి సేయునొకొ ♦ యాజగదంబ యిఁకన్ వినుం డదిన్
జెప్పెద నంచు మోము చెవిఁ ♦ జేరిచి యేమియొ చెప్పెఁ జెప్పినన్. 50

క. ఘనఘోషుఁ డగుచు నతఁ డా, వనితయుఁ దో నరుగుదేర ♦ వడిఁ జని యాచే
ర్పునను శతతాళదఘ్నం, బనుపేరన్ వెలసియున్న ♦ హ్రదమున నుఱికెన్. 51

క. పడఁతియు నాకుం గతి దన, యడుగుందామరలకాక ♦ యన్యము గలదే
విడిచెదనే తను నను దా, విడిచిన నని పాఱి యుఱికె ♦ విభుఁ డుఱికినచోన్.

క. కడు నెడ గావున నది యి,క్కడ వినఁబడ దేమొ వీటఁ ♦ గలవా రెల్లన్
వడి నేగి వలలచే న,మ్మడు గిటు నటు నరసి యిపుడు ♦ మగిడిరి వగతోన్. 53

వ. ఏనునుం దిరిగి శాలీనుండు మున్ను చూపినచోటిపుస్తకంబుఁ బుచ్చుకొని వచ్చితి
నని చెప్పిన. 54

క. విని యావిప్రవరేణ్యుం, డనయంబును శోకవిస్మ♦యవిషాదములన్
మునుఁగుచు నాశుభదంపతులను జెందెనె యకట యితరు♦ల తెఱం గనుచున్.

చ. అదె శతతాళదఘ్న మను♦సార్థపునామముతోడ నుత్తమ
హ్రదములలోఁ బొగడ్తఁ గని♦నట్టిది యందును బడ్డవారికిం
బ్రదుకులె యంచుఁ దప్పదు పు♦రాకృత మెవ్వరి కైన నంచుఁ గొం
తదడవు గుందెనే నపుడు ♦ తద్ద్విజముఖ్యునిఁ జూచి యొయ్యనన్. 56

క. అనఘా యాశాలీనుం, డనఁగ సుగాత్రి యన నెవ్వ ♦ రాదంపతులన్
వినుతించెదు కడునుత్తము, లని తత్కథఁ జెప్పవలయు ♦ నంటి ననుటయున్.

క. ఆయనఘులచరితము గా, దే యీపుస్తకములోని♦దియు మాకు నిఁకన్
శ్రేయస్కర మది వినుటయుఁ, బోయెం దద్దర్శనంబు♦పుణ్యోత్సవముల్. 58

వ. అని యాబ్రహ్మచారి తెచ్చినపుస్తకంబుఁ బుచ్చుకొని శిరంబున మోపుకొని కన్ను
ల కద్దుకొని తిరుగ నతనిచేతికి యిచ్చి చదువు మనుటయు నతం డిట్లనుచుం
జదివె. 59

సీ. కాశ్మీరభూమికిఁ ♦ గర్ణిక యగుశార, దాపీఠమున శారదను భజించు
పూజారి । బ్రాహ్మణు♦ప త్రి యొక రు సు. గా।త్రి [illegible]

నాతండు దనకడ ♦ కాకన్యఁ బ్రథమసం, గమవేళఁ గడు నలం♦కారకలితఁ
ఆ. జేసి యనిపి దాని♦ చెలు లింతటంతటఁ, బొంచి యుండఁ దద్వి♦భూషణాది
మహిమఁ దలఁకిపట్టి ♦ మదిని సంకోచించెఁ, దరుణి యుండియుండి ♦ తిరిగిపోయె.
ఉ. పోయినఁ దద్విధం బపుడు ♦ బోంట్లు తదంబకుఁ జెప్పి భూమిలో
నేయెడ లేనిచంద మిది ♦ యేమినిమిత్తమొ యంచు మంచిలేఁ
బ్రాయపువాఁడు గల్గె భళి♦రా యితఁ డంచు నెనైన నేఁటికిన్
బోయెనొ కాక యెల్లి తమ♦పోకలు చూడమ యంచు నవ్విరన్. 61
క. ఆయన వినఁ బ్రేలెదరు సుఁ, డీ యిట్లు గయాళులార ♦ డిగవిడుతురు ల
జ్జాయుతులు సర్వమును దము, నేయెడ హాస్యాస్పదం బొ♦కింత వెరసినన్. 62
తే. అని పలికి రెండుమూఁడునా♦ళ్లట్ల యనిపె, నల్లునొద్దకుఁ బుత్త్రిక♦నపు డతఁడు
నాది నేభావమునఁ జూచె ♦ నట్ల చూచె, వట్టి రాకపోక లొనర్చె ♦ వానిసఖియు.
వ. అంత లజ్జావతికిఁ దజ్జననియనుమతిఁ బ్రియవయస్య లేకాంతంబున ని ట్లనిరి. 64
ఆ. పొలఁతి యాలిమగని♦పోఁడుము లేమియుఁ, గలిగినట్టిచొప్పు ♦ గానరాదు
మీతెఱంగు చూడ ♦ మేత్తేలు దంపతు, లిరువురును వివేకు ♦ లేమి చెప్ప. 65
క. కాంతుఁ డుచితజ్ఞుఁ డైనను, గాంతకు సిగ్గువడఁ జెల్లుఁ ♦ గాక కటకటా
కాంతుఁడు సిబ్బితికాఁ డై, కాంతయు నట్లైన నెట్లు ♦ కాఁపుర మింకన్. 66
ఆ. నలినవదన యెన్ని♦నాళ్లైనఁ జిన్నకూఁ, తురవు గావు నీవు ♦ తొడఁగి పతికిఁ
దగినసేవ సేయ ♦ కగునె యూరక యుండ, నాతఁ డేమియు ననఁ♦డనుచు నిట్లు.
క. మగవాఁడు భాగ్యవంతుఁడు, మగువకు నొప్పగునె యిట్లు ♦ మానపుబిగి గ
ట్టిగఁ దాల్పఁ దనంతన యూ, డిగ మిటు నటు సేయ నతని♦డెందము గరఁగున్.
క. గారామునఁ దోడ్తోడన, రా ర మ్మనఁ డనుచు మగుడి ♦ రా నేటికిఁ గ
ర్పూరంబుత్రోడిబాగా, లీరాదో యాకు మడిచి ♦ యీరాదో చెలీ. 69
క. వెంగలివి గాక నీ వో, యంగన భోగములపంట♦యామని యగునీ
బంగారువంటిప్రాయము, సంగతియే యకట రిత్త♦శయ్యకు నొసఁగన్. 70
క. యౌవనము గలిగినప్పుడ, పూవుంబోఁడులకుఁ బతుల♦భోగంబులు గా
కావిభవములకుఁ గొఱయే, యౌవనజాతాక్షి ప్రాయ ♦ ముడిగిన వెనుకన్.
క. అన విని యాపెడమాటల, నను నేటికిఁ జంపెదరు వి♦నన్ నైఁపవు నా
కనిసిగ్గుఁ బలుకుచు నాఁ, డొనరించి చూచెను దదీయ♦యుక్తుల తెఱఁగున్. 72
వ. చూచి యెంతయు ఫలంబు గానక యాసుగాత్రి యాయన నింకేమి ప్రపంచంబుఁ
జేసిన నెఱయ నెడసిపోవుట దక్కఁ బ్రయోజనం బేమియు లేదు నాకును మం
గళసూత్రం బీపాటిశుభస్థితి నుండుటయ పదివే లనుచు నెంచుకొనియు వేఱొ

ప్పుడు నేమరక తాల్చుచుఁ దనతల్లి యతని నేమియు నిట్టట్టాడకుండం బ్రార్థింపు చుండెఁ నదియును దత్ప్రార్థనావశంబునఁ బెక్కుదివసంబు లెడనెడఁ గూఁతుచేత నివారితదురాలాప యగుచు నోర్చి యోర్చి యంత నొక్కనాఁ డమ్మెఱుంగుఁబోఁడితోడ. 73

ఉ. ఇట్టినిరర్థు నెంచుఁ గస • మే మనఁ బోయిన నీవు మిక్కిలిన్
దిట్టదు నాదుసంపదకు • దిక్కగుచున్ మొగ మొల్క నీ క్రికన్
బుట్టినొ యంటిమే నితని•పోఁడిమిఁ గంటిమ వట్టిగొడ్డుతా
క ట్టితఁ డెంత యున్న నినుఁ • గాటియపెట్టుట వెళ్లఁగొట్టెదన్. 74

ఉ. పూవులతోఁటకై న నటు • పోయి విచారము చేసి రమ్మనం
గావలయుం గదా యనుచు • గారవ మొప్పఁగ నట్లు పిల్చి మ.
న్నావిధి కంపి యంతఁ గల•యట్టిపనుల్ సకలంబుఁ జేయ నే
ర్పావహిలంగఁ దా నతని • నంతటఁ గట్టడఁ జేసెఁ జేసినన్. 75

తే. దివిజనుత మైనశారదా• దేవిపూజ, కుపకరించుకార్యం బిది • యొప్పు ననుచు
నధికమోదంబుతో నతఁ • డాదరించి, సంతతంబు తదేకని•ష్ఠతఁ దలిర్చు. 76

క. సమధికమధుమదగరిమా, సమచంచలచంచరీక•సంచయసంచా
రమనోరమసుమనోరమ, సమగఁగ నాపూవుఁదోఁట • ననిశము బెంచెన్. 77

సీ. సిరెత్తువేళల • సిరెత్తుఁ బాదుపా, దునకుఁ గాలువలు పొం•దుగ నమర్చి
త్రవ్వటంబులతటిఁ • ద్రవ్వటంబులు వెట్టి, దగినట్టికట్టు గు•ద్దలి గడించి
యెరువుఁ జల్లెడువేళ • నెరువుఁ జల్లుగ తాభి,మానుఁడై గంపలఁ • దాన తెచ్చి
యంట్లొత్తుపదనున • నంట్లొత్తునెలమిఁ గా,న్పించు లేఁగొమ్మలు • వంచి వంచి

తే. నారువోయంగవలయుచో•నారువోయుఁ, గొమ్మినాటంగఁదగునెడఁ•గొమ్మినాటు
నొకటి విసువక యంతకం•తకును హెచ్చు,హాళితోడను శాలీనుఁ•డవిరతంబు.

లయగ్రాహి. అంగపరిఖేదము నె•ఱుంగ కతఁ డీగతిఁ గ•వంగి తులసీవనముఁ • జెం
గలువలుం గేఁ, దంగులును జంపకము•లుం గురువకంబులు ల•వంగములు జా
జులును•లుంగతతులుం గొ, జ్జంగులును మల్లెలును • రంగములుఁ బాటలము•
లుం గదలికాచయముఁ • దుంగతతులున్ నా, రంగములు నాదిగ ధ•రం గలు
గునట్టిహృద•యంగమబహుద్రుమకు•జంగములుఁ బెంచెన్. 79

చ. రవికిరణాళి కెందును జొ•రంగ నగోచర మైననీడచే
నవిరళపుష్పరేణుయుత • మై పొలుపొందుమరందవృష్టిచే
నివముగొనంగఁ దద్వనస•మృద్ధిఁ గనుంగొని యవ్వసుంధరా
దివిజకులప్రసూతుఁడు ము•దిం బరితోషము నొంది యత్తఱిన్. 80

క. ఎంతయుఁ బ్రొద్దున లేచి ని,తాంతాచరితసహజాతి•ధరుఁ డగుచు ని

తే. నియమమునఁ బుష్పములు గోసి నేర్పు మీఱఁ
బలు తెఱంగుల వింతవింతలుగ మాలి
కలను బొందులు కందుకంబులు రచించి
బ్రహ్మాయిల్లాలికిని సమర్పణము సేయు. 82

వ. అప్పుడు సుగాత్రి పాతివ్రత్యధర్మనిష్ఠకతంబున. 83

తే. తల్లిమాటలచే నిట్లు తనవిభుండు, తనువుబడలంగఁ బూఁదోఁటపనులు సేయఁ
జూడనోర్వక తాను నచ్చోటి కరిగి, తోడుపడియెద నని చూచు ప్రీడనుడుగు.

వ. అప్పు డొకనాఁడు శాలీనుండు తోఁటకుం జని యుండ నాసమయంబున. 85

క. ధళధళమెఱుపులు మెఱయఁగఁ, బెళపెళనుఱుముచుఁ బెళ్లుపెకలునఁబిడుగుల్
నలుఁగడఁ బడ బెడిదపుధా, రలు గలబలువాన జలధరంబులు గురిసెన్. 86

చ. మిగుల జగంబు బెగ్గడిల మించెఁ దదుద్ధతవృష్టి యద్భుతం
బగుచు ఘనాఘనౌఘసముదగ్రనిరర్గళఘుర్ఘురార్భటీ
లగనఘనోచ్చలజ్జలఝుళంఝుళనిర్ఝరజర్ఝరీభవ
న్నగవిగళచ్ఛిలాగణఘణంఘణఘోషణభీషణంబుగన్. 87

సీ. ఉదధిసమేతపీతోద్వాంతబాడబ, జ్వాలయితోగ్రశంపాలతంబు
నిర్ఘాతరవసరంధ్రీకృతాజాండబ, హిర్జలభ్రమదధారోర్జితంబు
నిర్జాడ్యగర్జితస్ఫూర్జిథూర్జజ్జిత, ప్రళయభైరవరటత్పటహరవము
జంఝాప్రభంజనజాతసంఘట్టన, పరిగళత్తారకత్కారకగణము

తే. నగుచుఘనఘనాఘనసంఘ మవ్విధమునఁ
బూని హోరారున బెడిదంపువాన గురియఁ
గరము భూనభోంతరము చీఁకట్లు గొనియె
నఖిలలోకంబు నుదకమయత్వ మొందె. [జో

క. అటమున్న మొగులు బలియుచుఁ, జిటిపాట మని పాటపాటచినుకులు వడిఁ
చ్చుటయాదిగాఁగఁ దనపెని,మిటి దడియునో యని సుగాత్రిమిగులవగపుతోన్.

చ. అపుడు మనంబులోన ననయంబు పతిం దలపోసి యిట్టిఘో
రపుఁ బెనువాన నెట్లయితో ప్రాణవిభుండ యటంచు నీకుఁ బా
పపుఁబువుఁదోఁటపాల్పైచటఁ బ్రాప్తము లయ్యె నటంచు నెంతయుఁ
విపులతరార్తిఁ జేడ్పడుచు నింగిఁ బొరింబొరిఁ దొంగి చూచుచున్. 90

క. ఓశారద యోపరమద, యాశాలిని యోమదంబ యారసి మత్ప్రా
ణేశు నటు చూడుమీ నీ, వే శరణము గాని యేను వేఱొం డెఱుఁగన్. 91

శా. ఈదేహంబునఁ బూర్వదేహములయం దేసద్వ్రతధ్యానదా

డాదోషంబును మత్పతిం బొరయ కుం♦డక్ మానుపుఁగాత నే
నౌదుం గాపుతఁ దన్నిమిత్తపతిపా♦పాక్రాంతికిఁ బాత్రమున్. 92

వ. అని హృదయంబునఁ దమకులదైవతం బైనసరస్వతిం బ్రార్థించుచు నంతట నిలువం జాలక తద్వర్ష ఘోరతయుఁ గైకొనక యత్యంతసాహసంబునఁ దల్లియు నెఱుంగకుండ నిల్లువెడలి తనదుపాతివ్రత్యధర్మంబుచేత వృష్టిబాధఁ బొరయక తొలంగుచుండం బొలుప వెల్లి యైనజలపూరంబు పాయ యిచ్చుచుఁ దెరువు విడువఁ బ్రాణవల్లభుం డున్నవనంబున కరిగి కడన యుండి పలికించి యప్పటియవ్వాతవర్షోపద్రవం బొక్కించుకయు లేక యాత్మసంప్రార్థితబ్రాహ్మీప్రసాదవిశేషంబున నెప్పటియట్ల శుభవర్తనంబున నున్నతనభర్తను దదారామంబును జూచి నాతల్లి యోసరస్వతీ నీభక్తవాత్సల్యచింత ప్రకటించితే యని తత్కారుణ్యంబునకు నుబ్బుచుఁ గ్రమ్మఱి గృహంబునకు వచ్చి తనవచ్చుటయుం బోవుటయు నెవ్వరికి నెఱుకపడనీక వ్రీడావశంబున నడఁగి మడఁగి యథాపూర్వస్థితిఁ బ్రవర్తిల్లుచుండె నప్పు డప్పువ్వుఁదోఁట గాటంబుగాలివానచేత నేకీడునుం బొరయకునికి జనులు వెఱఁగందుచుండి రాసుగాత్రియు మఱియు గొన్నిదినంబులు లజ్జపెంపున వల్లభుని యెడమపాట్ల కోర్చి యోర్చి. 93

ఉ. అంతట లజ్జ గ్రిందుపడ ♦ నత్యధికంబుగ మించి మానసా
భ్యంతరపూర్ణ మైనపతి♦భక్తికతంబునఁ దల్లిమాట యొ
క్కింతయుఁ దాను గైకొనక ♦ యెప్పటియట్ల యలంకృతాంగి యై
యెంతయు నింపుతోడఁ జని♦యెక్ ప్రియుఁ డున్నవనంబులోనికిన్. 94

క. చని యాతఁడు దా సలిపెడు, పనులకు నీయకొన కున్న ♦ బలిమి నడంగక్
దనసొమ్ము లెల్ల నొకమఱుఁ, గున నిడి పిరిసుట్టు సుట్టు♦కొనినవలువతోన్. 95

సీ. తోరంపుఁజనుదోయి ♦ త్రుళ్ళింతల నిడంగఁ, దగుచోట్లు గుద్దంటఁ ♦ ద్రవ్వి త్రవ్వి
వేఁగైన పిఱుఁదు బ♦ల్విడిఁ జలింపంగను, వడి నిట్టు నట్టును ♦ నడచి నడచి
యడుసుతుంపురు చెక్కు♦టద్దంబులను బర్వ, మళ్లకు మడవలు ♦ మార్చి మార్చి
నడుము లేదీవియ ♦ నకనకల్ గుడువ నిం, పునఁ దగుమోఁపులు ♦ మోసి మోసి

తే. చిఱుచెమటఁ జేర్చువింతక్రొ♦మ్మెఱుఁగుతోడఁ
గొమరు మే నొప్ప సారెకుఁ ♦ గొప్పు వదల
నేమిటికి నైనఁ దా మున్న ♦ యేగి యేగి
యెల్లపనులు నొనర్చె నిం♦పెసక మెసఁగ. 96

తే. పడఁతి సంభ్రమించుచు నిట్లు ♦ పనులు సేయఁ
బిఱుఁదు పాలిండ్లు గొప్పుఁ గం♦పించుచొప్పు
గనుఁగొనుచు నేచుకొనుగతిఁ ♦ గొంతుమదిని

చ. అప్పు డతఁ డట్లు పేర్చుకుసుమాస్త్రనియుద్ధతి యాఁపలేక వె
ట్రిపడుచ యెంతమాన్చిన నెఱింగెడుదానవు గావు నీకుఁ దోఁ
టపనుల కెంతదూర మకటా యనుచుం దనయుత్తరీయవ
స్త్రపుమునికొంగునం దుడిచెఁ దన్వికపోలపుఘర్మబిందువుల్. 98

చ. తుడిచినఁ జొక్క మన్మథుని దుర్జనతామహిమన్ బొరింబొరిం
బడఁతి మెఱుంగుచెక్కిళులఁ బర్వెడుఘర్మము గాంచి యంత నా
బడలిక చూడలే కిడుమపాట్లకుఁ జొచ్చి నలంగి తంచు నె
క్కుడుతమకంబుతోడఁ దల గ్రుచ్చి కవుంగిటఁ గూర్చె నత్తటిన్. 99

క. తదనంతరంబ మిక్కిలి, పొదిగొన్న చిగుళ్ల జొంపమున సొం పగుపూఁ
బొదరింటికిఁ దార్చి సతిన్, మదనమహారాజ్యభోగమహిమం దేర్చెన్. 100

తే. ఇట్లు దేర్చుచు సతి నతఁ డప్పు డిడక
కౌఁగిట బిగించె పైఁబయిఁ గాముఁ డడర
నివి మిగులఁ గ్రొత్త లింటికి నేగవలదె
యని ప్రియముఁ జెప్పి విడిపించుకొనియె సతియు. 101

క. విడిపించుకొని మఱుంగున, నిడినతనదుభూషణంబు లెల్లను బ్రేమన్
దొడిగి గృహంబున కల్లన, నడచెఁ బతిచరిత్రభావనల మన మలరన్. 102

క. వసివాళ్లు వాడి యప్పుడు, వసంతసమయంపుటెండ నలనన్ నెఱివోఁ
గసుగందులు గందిన నవ,కుసుమలతికవోలె మిగులఁ గోమలి యొప్పెన్. 103

వ. ఇవ్విధంబునఁ బతియనుగ్రహంబు వడసి భాసిల్లుసుగాత్రి గృహంబునకుఁ జనియె నప్పు డప్పడంతిసఖులు ముఖవికాసాదులవలనం దన్మనోరథసిద్ధి యెఱింగి సరసాలాపంబుల వినోదించుచుండిరి తల్లియుం బ్రమోదంబు నొందె నంత నాఁటినిశాసమయంబున నయ్యంబుజాక్షికిఁ దద్వయస్యలు కౌతుకాతిశయంబున నెప్పటికంటె మిగుల నలంకరించి కేళికాభవనంబున నున్నతత్ప్రియునికడ కనిపి రప్పుడు.

సీ. గతిసంభ్రమంబునఁ గరము బెడంకుచు, నకనకల్ గుడుచు నెన్నడుముసొబగుఁ
గుఱుమాపుదడిమంపుఁ గొకలోఁ దొలఁకెడు, కంపమాననితంబకాంతిసొంపు
బిగువుపయ్యెదలోనఁ బిక్కటిల్లుచుఁ జాలఁ, ద్రుళ్లుచన్నుల నొప్పు ముళ్ల పేరు
చెమటచిత్తడిఁ జిట్లి యమరు కస్తురిచుక్క, బొట్టుతోడిపసపు బొట్టుసిరియుఁ

తే. గునిసి సారెకు వడఁకెడు గొప్పకొప్పు
గలిగి యాకె దన్నొకటియు సలుపనీక
తోడఁ బలువులువాఱుచుఁ దోఁటపనులు
సేయురూపు మదిన్ హత్తి పాయ కునికి. 105

ఉ. అప్పటితద్విలేపనపటాభరణాదులవైభవోన్నతుల్

చ. అపు డత డట్లు పేర్చుకుసు♦మాస్త్రనియుద్ధతి యోపలేక వె
ల్లిపడుచ యెంతమాన్పిన నె♦తింగెడుదానవు గావు నీకు దో
టపనుల కెంతదూర మక♦టా యనుచుం దనయుత్తరీయవ
స్త్రపుమునికొంగునం దుడిచె♦ దన్వికపోలపుఘర్మబిందువుల్. 98

చ. తుడిచినఁ జొక్క మన్మథుని♦దుర్జనతామహిమన్ బొరింబొరిం
బడఁతిమెఱుంగుచెక్కులకు♦ బర్వెడుఘర్మము గాంచి యంత నా
బడలిక చూడలే కిదుమ♦పాట్లకుఁ జొచ్చి నలంగి తంచు నె
క్కుడుతమకంబుతోడఁ దల♦ గ్రుచ్చి కవుంగిటఁ గూర్చె నత్తటిన్. 99

క. తదనంతరంబ మిక్కిలి, పొదిగొన్న చిగుళ్లజొంప♦మున సొం పగుపూఁ
బొదరింటికిఁ దార్చి సతిన్, మదనమహారాజ్యభోగ♦మహిమం దేర్చెన్. 100

తే. ఇట్లు దేర్చుచు సతి నతఁ♦ డపుడు విడక
కౌఁగిట బిగించె పైఁబయిఁ♦ గామున డడర
నివి మిగులఁ గ్రొత్త లింటికి♦ నేగవలదె
యని ప్రియముఁ జెప్పి విడిపించు♦కొనియె సతియు. 101

క. విడిపించుకొని మఱుంగున, నిడినతనదుభూషణంబు♦ లెల్లను బ్రేమన్
దొడిగి గృహంబున కల్లన, నడచెఁ బతిచరిత్రభావ♦నల మన మలరన్. 102

క. వసివాళ్లు వాడి యప్పుడు, వసంతసమయంపుటెండ♦వలనన్ నెఱివోఁ
గసుగందులు గందిన నవ,కుసుమలతికవోలె మిగులఁ♦ గోమలి యొప్పెన్. 103

వ. ఇవ్విధంబునఁ బతియనుగ్రహంబు వడసి భాసిల్లుసుగాత్రి గృహంబునకుఁ జనియె నప్పు డప్పడంతిసఖులు ముఖవికాసాదులవలనం దన్మనోరథసిద్ధి యెఱింగి సర్గాలాపంబుల వినోదించుచుండిరి తల్లియుం బ్రమోదంబు నొందె నంత నాఁటినిశాసమయంబున నయ్యంబుజాక్షికిఁ దద్వయస్యలు కౌతుకాతిశయంబున నెప్పటికం టె మిగుల నలంకరించి కేళికాభవనంబున నున్నతత్ప్రియునికడ కనిపి రప్పుడు.

సీ. గతిసంభ్రమంబునఁ♦ గరము బెడంకుచు, నకనకల్ గుడుచునె♦న్నడుముసొబగుఁ
గుఱుమాపుదడిమంపుఁ♦గోకలోఁ దొలఁకెడు,కంపమాననితంబ♦కాంతిసొంపు
బిగువుపయ్యెదలోనఁ♦ బిక్కటిల్లుచుఁ జాలఁ, ద్రుళ్లుచన్నుల నొప్పు♦ముళ్లపేరు
చెమటచిత్తడిఁ జిట్లి♦ యమరుకస్తురిచుక్క,బొట్టుతోడిపసపు♦బొట్టుసిరియుఁ

తే. గునిసి సారెకు వడఁకెడు♦గొప్పకొప్పు
గలిగి యాకె దన్నొకటియు♦ సలుపనీక
తోడఁ బఱువులువాఱుచుఁ♦ దోఁటపనులు
సేయురూపు మదిన్ హత్తి♦ పాయ కునికి. 105

ఉ. అప్పటితద్విలేపనప♦టాభరణాదులవైభవోన్నతుల్

క. ఎంచుఁ బరాకుడుగమికిన్, సందియ మందుచు ని దేమి♦చందమకో యం
చుం దనడెందము గొందల, మందఁగ నిందుముఖి యతని ♦ నల్లన పలికెన్.
ఉ. చిత్తము వేఱొకర్తుపయిఁ ♦ జేర్చి మరల్పఁగ నేర కేమొ మీ
రత్తరళాక్షిఁ దెచ్చుకొనుఁ ♦ డాయక నావశ మైనఁ బాపుఁ డేఁ
దెత్తు నవశ్యమున్ మఱియు ♦ దేవరకుం బలె నవ్వధూటికిం
దొత్తగుచున్ బనుల్ సలుపు♦దున్ నిజ మాడెద దైవసాక్షిగన్. 118
క. తుదఁ జిక్కులేల మీమది, కొద దీఱినఁ జాలు నమ్ము♦కొనవలసిన వ
చ్చెద నమ్ముకొనుఁడు నన్నో, హృదయేశ్వర యేమిచింత ♦ యిది చెప్పఁదగున్.
వ. అని యిట్లు పలుకుచుం బాదసంవాహన సేవలు సలుపుచుండ. 120
చ. అది యొకయించు కైన నర♦యంగ నెఱుంగక యాతఁ డత్తఱిన్
మదిఁ గడు నాఁటి యున్న ప్రథ♦మంపుఁదదాకృతియొప్పిదంబు లా
చెదరినవన్నెయాపనులు ♦ సేయుఘనత్వర యావినీతి యా
పదిలపుఁ బ్రేమ యారతుల♦భంగులు చాల విరాళి గొల్పఁగన్. 121
క. ఆసతియును దత్పదయుగ, ళీసంవాహనము విసువు ♦ లేక సలుపుచున్
భాసురపాతివ్రత్యగు, ణాసక్తిఁ దదన్య మెన్న ♦ కన్నిశి గడపెన్. 122
తే. అంతఁ దొలునాఁటియట్ల య♦త్యాదరమునఁ
బోయి పూఁదోఁటఁ బను లెల్లఁ ♦ జేయుచుఁ బతి
మన్ననలు గాంచి యెంచెఁ ద♦న్మతికి నట్టి
సొంపులే గాని భూషణా ♦ లింపుగామి. 123
ఆ. ఎంచి దినము నట్ల ♦ యేగి యాతోఁటలో, నట్లు పనులు సేసి ♦ ప్రాణవిభుని
నట్ల నిష్టరతుల ♦ నలరించెఁ దద్విధం, బంత నంతయును ద♦దంబ యెఱిఁగి. 124
వ. ఎఱిఁగి కూఁతుతో నేకతంబున నున్నవేళ ని ట్లనియె. 125
ఉ. అమ్మ సరస్వతీవరమ♦హత్త్వమునన్ జనియించి తీవు నా
కిమ్ముగ సర్వధర్మములు ♦ నీవ యెఱుంగుదు వంశ మెల్లఁ బూ
తమ్మగునీదుచర్య నని ♦ ధాతపడంతియె యానతిచ్చె స్వ
ప్నమ్మున వచ్చి తావకగు♦ణంబులు చూచిన నట్ల గట్టిగన్. 126
క. పెనిమిటి దేశాంతరి యై, చనినన్ భవదీయ మైన♦సంతతి నాము
ష్మిక కయ్యెడు ననుచును ద, జ్జననంబున కెదురుచూతు ♦ సతతము నాత్మన్.
సీ. ఆయాశ విఫల మై ♦ పోయెనో యనియెడు, బుద్ధిని జేసి యో♦పుత్త్రి యేను
నీపతి నిటమున్ను ♦ నిన్నుఁ జేపట్టక, యుండుకాలంబున ♦ నోర్వ లేక
విసివి యే మాడిన ♦ విని సహింపక నీవు, నన్నుఁ గోపించుచుం♦దంబు దలఁప

తే. చిన్ననాఁడును బ్రియు నొక•చిన్నమంత
మాట యాడిన విని తాప•మగ్న వగుదు
తద్గుణము లెవ్వ రేపాటి • తడవిన విని
యలరు దొండొరుఁ బఱపి నె•చ్చెలులు నగఁగ. 128

సీ. మఱచి తప్పియు నన్య•మహిమ విమర్శింపఁ, జూడ వీ వన్యుని•సొబగు వేడ్కఁ
బతిభక్తియందుఁ గీ•డ్పడ నీవు వేఁడుదు, తత్సృష్టి యేదైవ•తంబు గనిన
నధిపుఁడు హర్షింప • హర్షింతు చింతింపఁ, జింతింతు చిక్కినఁ • జిక్కు దెపుడు
గడుఁ జన విచ్చినన్ • గర్వింపనీక యుం,డిన భేద మొందవు • డెందమునను

ఆ. నిండుఁగడవరీతి • నుండు దెపుడును గం, భీరతకుఁ గలంగి • చేరనీక
పతిప్రవాస వేళఁ • బాటించుకొనవు నె, మ్మేన గరగరికలు • మెఱుఁగుఁబోఁడి.

క. రాతిరిపగళ్లు దృఢసే, వాతాత్పర్యమున నున్న•వార లటుండన్
సీతోడ మాటలాడుం, బాతివ్రత్యమునఁ గాదె • భారతి కృపతోన్. 130

క. ఓతల్లి కొదవ యొక్కటి, నాతలఁపునఁ దోఁచినది వి•నన్ వలయు గుణా
న్వితుండు గానిసుతుఁడు ప్ర,సూతుం డగు నఁట యకాల•సురతక్రియలన్. 131

ఉ. నాఁటికి నెట్టిదైవఘట•నంబుననో నిను నొల్ల కెంతయున్
గాటపుఁగోపమున్ బెనుపఁ•గాఁ దను నెమ్మొయి నంటెఁ గాక పూఁ
దోఁటకు జీతగాండ్రు మన•తొల్లిటివారలు లేరె నీవిభుం
డేటికిఁ బోవఁగావలయు • నీ వటు పోవఁగ నేల కూఁతురా. 132

క. ధవళాక్షి వయసునఁ బి,న్నవు గాని వివేకగుణమునన్ మిక్కిలి పె
ద్దవు నీకుం దెలియనియ, ట్టివిధినిషేధమ్ము లెక్కు•డివి తలపోయన్. 133

వ. అని పలికిన మొలకనగవు మొగంబున నిగురొత్తఁ దల్లిం జూచి సుగాత్రి యి
ట్లనియె. 134

చ. వరునకు నెద్ది యిం పది సు•వర్తన గాఁగఁ దదప్రియం బస
చ్చరితము గాఁగ నెన్నుదు ని•సర్గము నా కిది మానరాద యీ
శ్వరుఁడును వేదమున్ గురుఁడు • సర్వము భర్తయ యేఁ దదాజ్ఞ సు
స్థిరమతిఁ జేయుచున్ విధిని•షేధము లెవ్వియుఁ గైకొనం దుదిన్. 135

క. విను మెయ్యదియు నిషిద్ధం, బని విడుచుట లేదు విహిత • మని సేయుట లే
దనుమానింపక యెద్దియుఁ, బెనిమిటి యొల్లనిది విడుతుఁ • బ్రియ మొనరింతున్.

సీ. అని తల్లితోడ ని • ట్లాయింతి పలుకఁ ద,త్పతిభక్తిమహిమ కెం•తయును మెచ్చి
వాణి ప్రత్యక్ష మై • వాత్సల్యమున మిక్కి, లిని గారవించి త•జ్జననిఁ జూచి
యీసాధ్వివర్తన • కిట్టట్టు వంకలు, దిద్దఁ జూడకుము సు•స్థిరత నొప్పు
పతిభక్తిచే నిజ•పాపంబ కాదు నీ, యుభయవంశములపా•పోత్కరములు

వెలయు మత్ప్రీతికరముఁ బ•విత్రము నయి, నేన వెలయించుదాననం•చానతిచ్చెఁ.

క. అని యిట్లు చదివి పుస్తక,మును గట్టి వటువు విప్ర•పుంగవుఁడు నను౯
గనుఁగొని యిదిగో నయ్యా, యనఘము వారలచరిత్ర • మని యిట్లనియెన్.

వ. ఆసుగాత్రీశాలీనులయందు నరవిందభవునికాంత కెంతదయయో యెఱుంగము నాకు నద్దేవియ కలలోన వచ్చి యీపుస్తకంబు నిత్యంబును బ్రాతఃకాలంబునఁ జదువుకొను మని యిచ్చె మఱియు నన్నీటం జదువ వ్రాయ నేర్చినవారి కెల్ల నా రాత్రియందె యట్ల యిచ్చినది యందఱు నిది యొండొరులతోడఁ జెప్పుకొని వెఱఁగుపడిరి నిన్న నే నాపుణ్యదంపతులసందర్శనంబుకొఱకుఁ దత్కుసుమోద్యానంబులో వారలచేతం బ్రత్యుత్థానాసనార్ఘ్యపాద్యాదివిధుల నుపచరితుండ నగుచు నచ్చట నీపుస్తకంబు మఱచి వచ్చి నేఁడు రేపకడఁ జదువంబోయి తలంచుకొని యది దెచ్చుటకుం బంపిన నిట్టిఘోరంపువార్త వచ్చె నని వెండియు నయ్యుత్తముల ప్రహదపాతంబునకుఁ బెక్కులాగుల వగచె నేను నాయధ్యాపకుని వీడుకొని యప్పటికి నప్పురంబు తత్ప్రసంగాకులం బగుట యరసి నావిద్య యొరసి చూచుట కిది సమయంబుగా దని నాగలోకంబున కరిగి యంతఁ గొంతకాలంబునకు సంగీతవిద్య సవిశేషంబుగా నభ్యసింప వేడ్కపుట్టిన నారదమహామునిం గొలిచి తిరుగ దొరకొంటి నని చెప్పి మణికంధరుం డాకలభాషిణి యట్లు శాలీనుని చిత్తంబు జానపదత్వముగ్ధత్వదోషంబునం జేసి మున్నత్యంతాపూర్వవస్త్రభూషణాద్యాడంబరంబునం దలంకి తదలంకృతపత్నీరూపంబునకు నెఱయ గొలుపకుండుటయు వెనుకఁ దోఁటపనుల నాకులితం బైనయత్తన్వివిచ్ఛిత్తివిలసితాకారంబున హత్తి యితరంబు నెఱుంగమి భవదీయవృత్తంబునకు దృష్టాంతంబు లని పలికి సుముఖాసత్తిం జూచి. 139

తే. నీకులస్థానవార్త గ•ణించి చూడ
నాసుగాత్రిచరిత్రంబు • నంతవట్టు
నీ వెఱుఁగ కున్కి యె ట్లన్న • నేల యెఱుఁగ
నాసుగాత్రిన యే నని • యాకె నగియె. 140

క. అమ్మాటకు వా రందఱు, నెమ్మనములఁ జోద్య మంది • నీ వా సతి వే
నెమ్మెయిఁ బ్రతికితి వేమిక, తమ్మున నిమ్మాఱుపేరు • దాలిచి తనుడున్. 141

సీ. శతతాళదఘ్నసం•జ్ఞిత మైనయట్టిపె, న్మడువున నే నట్లు • వడియెడుతఱి
మత్పతిపాదప•ద్మము లాత్మలోనఁ ది, రంబుగా నిడి తద•న్యం బెఱుఁగక [లేక
మునుఁగుచో నడుమఁ గో•ర్మొసలి మ్రింగెనదిమ్రిం,గిన వెన్క నఱిగించు•కొనఁగ
మఱునాఁడు తత్తీర•మహిఁ బడి పొరలుచు, వెడలఁ గ్రాసినది య•వ్వేళయందు
తే. నచట నున్నవా రిది చెప్పి • రంత నేను

వాణికిని మ్రొక్కుకొనుచుంటి ♦ వదల కెపుడు
పతి దిరుగఁ గూర్ప నింక నీ♦భార మనుచు. 142

సీ. దేవి నాలీలఁ బ్రా♦ర్థింపుచుండఁగ వచ్చె, నరలు నా కప్పుడె ♦ నాథుసేవ
యెక్కుడి దీవాణి ♦ యెటుసేసె నట్లుగా, నిమ్మది యని విరా♦గమ్ము వొడమ
వేదాంతశాస్త్రకో♦విదులగోష్ఠిని గొంత, యోగశాస్త్రజ్ఞుల♦యొద్దఁ గొంత
ప్రొద్దుపుచ్చుచు యోగ♦ములకు నంగము లైన, యాసనాదులకు స♦మర్థమైన
తే. ప్రాయ ముడివోవుటకు వెతఁ♦బడుచు నుంటి
నా కపుడు సుముఖానస్తి♦నామ మొదవె
సుముఖు లన శాస్త్రవిదులు ని♦త్యమును దత్స
మీపవర్తన గలిగి యే ♦ మెలఁగుచునికి. 143

తే. అట్టిపేరఁ బ్రసిద్ధ నై ♦ యంతలోనఁ, దల్లితగు లూడఁ దీర్థయా♦త్రగ ధరిత్రిఁ
గ్రుమ్మరుచుఁ దుదనిద్దేవి♦గుణములువిని, యిచటఁ జేరితిఁ గడమమీ♦రెకేఁగినదియ.

క. అమ్మాడ్కిని బాతివ్ర, త్యమ్మున నుతి గనియు నిట్టి♦దశ నొందితి నేఁ
గ్రమ్మఱఁ బ్రతికి యొకింతయు, నమ్మడుగునఁ గొంతుఁ జేమి♦యయ్యెనొ యెఱుఁగన్.

మ. అనుచుం గ్రాహము మ్రింగి యుండ మరునాఁ ♦ డాలీల నక్లిష్టమూ
ర్తిని రా నేర్చిన నీయసంకుచితపా♦తివ్రత్యమో యుత్తమాం
గన నీనాథుని బ్రోవకున్నె పెఱశం♦కల్ మాను ప్రాపించె దా
తనిపొందుం దుద నాతఁ డే నని మణి♦స్తంభుండు సూపెం దనున్. 146

సీ. చూపి యే బ్రదికిన♦చొప్పెల్ల విను మట్లు, నీమాటఁ గడు నల్గి ♦ యేమికర్మ
వశతనో యాయల్క♦వడి యాఁపలేక వే, గోద్ధతిఁ జని నీట ♦ మునికితిఁ గద
యావెన్క నొక్కించు♦కంతసేపునకు జ, లస్తంభవిద్యావి♦లాసగుప్త
నొకసిద్ధునింటిలో ♦ నున్నట్ల యున్నమ, హాత్ముఁ దేజోవిధూ♦తాంధకారుఁ
తే. జేరితిం జేరి యటమున్ను ♦ దూరపాత
సంభవం బైనయప్పరి♦శ్రాంతిచేతఁ
బ్రక్క లెగయంగ రొఁజుచు ♦ నొక్కక్షణము
నిలిచి కనుఁగొంటిని సమాధి♦నిష్ఠు నతని. 147

తే. అంతఁ గనువిచ్చి చూచె న♦న్నాతఁ డేను, బ్రణుతిచేసితిఁ జేసి త♦త్ప్రణుతిసరణి
వెంబడిని జెప్పితిని నాదు♦వృత్త మతఁడు, నింతకోపివే యనుచు నొ♦క్కింతనవ్వె.

క. ఇది మిక్కిలి యేకాంతపు, పద మని యిట్లున్నవాఁడఁ ♦ బరుల నునుపఁ గూ
డదు క్షణమునందు నని మ, ద్వదనము దెస యంతఁ జూచి ♦ దాక్షిణ్యమునన్.

సీ. నాఁడెల్లఁ దనయొద్ద♦ననునుంచుకొనినాఁడు, గురుభక్తి తెలుఁగుఁ గ♦న్గొనుచు నలరి

దద్వశీకరణౌష•ధజ్ఞానమును వాద, విద్యయు నివ్వాలు • వేడ్క నిచ్చి
పొమ్మని యనిపిన•ప్పుడు గాదె యీపట్టి, మెవ్వరి వ్రేయంగ • నెత్తఁబడును

తే. వారిఁ జంపును దుద నను•వాక్యమునకుఁ
గడు నలరి మ్రొక్కి యతనియా•కర్ణనమున
నటకు మును వచ్చినట్టిసిం•హంబు నెక్కి
మడమ యొక్కింత దాఁకించు•మాత్రలోన. 150

శా. గంభీరప్రాదమ్మున్ వడిన్ వెడలి యా•కాశంబునం బాఱునా
కుంభిద్వేషిని మెచ్చి యెన్నిగల వీ•క్షోణిన్ విచిత్రంబు లా
శుంభద్వస్తువు లెల్లఁ జూతు నని పో•చున్ వేడ్క నురంటిన్ వయః
స్తంభంబున్ మణిచేతఁ గాంచుట మణి• స్తంభుండు నా నొప్పుచున్. 151

ఆ. అతివ నాదుగురువు • లంగీకరించిన, యట్టిది యని మిగుల • నాదరమున
నేను నాఁడుమొదలు•గా నిట్టిసిద్ధవే, షమున వలయుచోట్లు • సంచరింతు. 152

క. ఆవేడ్కలతమి నెప్పుడు, నీవిధమె తలంప నంత • నీవు నెఱుఁగు ది
చ్చో వచ్చియున్న తెఱఁగులు, నావుడు నవ్వారిజాక్షి • నగి యి ట్లనియెన్. 153

స్రగ్ధర. ఆశాలీనుండ వీవే • యగుట గలిగె నా•యల్లనాఁ డంత క్రోధా
వేశం బే తేర నీ వే•వికటపు బలుకుల్ • వింటి నాచేతఁ గర్ణా
భ్యాసంబుం జేరి చెప్పన్ • బ్రథమమున వయః•ప్రస్తుతుల్ చేసి గూఢం
బై శోభిల్లంగ నీ వే• మని పలికితి మా • కౌనతి మ్మంతవట్టున్. 154

సీ. అని కలభాషిణిఁ • గనుఁగొని నీ విట్టు,రమ్ము నీ కారహా•స్యమ్ము మునుపు
చెప్పి తౌర్యాణగాఁ • జెప్పింపఁ దగు మఱి, యీయనచే నని • యప్పుడంతి
చెవిలోనఁ జెప్పంగఁ • జేరి యోహో యది, గాదుపాయ మతండు•గట్టిగాఁగ
దూరశ్రవణశక్తి • తోడ్తోడ వినియెడు, నటుగాన వ్రాసి నీ • కది తెలిపెద

తే. ననిన దూరదృష్టిని గను • నదియుఁ గూడ
దనుచు మణికంధరునిఁ జూచి • వినుము నీవు
మును పతనిచేతఁ జెప్పించు•కొనుతదర్థ
మంత నేఁ జెప్పెదను గాని • యనుడు నతఁడు. 155

వ. అమ్మణిస్తంభుని నేకాంతంబునకుం దోడ్కొనిపోయి యతనిచేతఁ దొల్లిటితత్కాపకారణంబును నట మునుపటిరహస్యవాక్యంబులను జెప్పించుకొని వచ్చి సుముఖాసత్తిం జూచి యింక నీ వేమని చెప్పెదో చెప్పు మనుటయు నవ్వనితామణి యి ట్లని చెప్పె నట్లు శాలీనుండు మడువునం బడుటకు మునుపు నాతో నేకాంతంబున నుండి ప్రసంగవశంబున. 156

క. అమృతము సేవించితివో, రమణీ యే మైన సిద్ధ•రస మబ్బెనొకో

క. మగవాసికంటె మునుపుగ, మగువ కెడలుఁ బ్రాయ మంద్రు ♦ మానవతీ నీ
జిగిబిగువు లంతకంతకు, మిగులఁగఁ బొలు పొందుటకు ని♦మిత్తముఁ జెపుమా.
క. అని యడిగిన నే నెయ్యది, యు నిమిత్తం బెఱుఁగ ననుడు ♦ నూరక యిట్లం
టిని గాని యేన చెప్పెద, విను మని మొగము చెవిఁ జేర్చి ♦ విభుఁ డిట్లనియెన్.
చ. అనిశము నీద యౌవనశు♦భాకృతిఁ గాఁగిటఁ జేర్చువేడుకన్
దనియమిఁ జేసి వేఁడితిని ♦ దక్కక నీకును గర్భ మెన్నఁడున్
జనితము కాక యుండ నల♦శారదఁ బూజ యొనర్చువేళ వా
రనికృప నట్టు లిచ్చితి వ♦రం బని యాయమ పల్కె నత్తఱిన్. 160
క. దానన సుమ్మీ నానె, మ్మేనన్ సౌందర్యగుణస♦మృద్ధి దలిర్పం
గా నవయౌవన మెప్పుడు, గానఁబడుట యనుడు నేను ♦ గడు వెఱఁగొందన్. 161
తే. నాదుసంగంబునన నీకు ♦ నందనుండు; గలుగువర మిచ్చె నాకున♦న్నలు వసతియు
నేన వేఁడిస నొక్కనాఁ♦డిదియు నదియు, నొనరు టెట్లకొ యట్లన♦య్యనఘుతోడ.
క. నావుడు నాయిష్టమునకు, నీవు విరుద్ధముగ వరము ♦ ని ట్లడిగితె య
ద్దేవి నని మర్దమ్రక్కో, ధావిలమతిఁ జని యతండు ♦ హ్రదమున నుఱికెన్. 163
క. అని చెప్పుటయు మణిస్తం, భునిమాటయు నదియు నైక్య♦మున శోభిల్లన్
విని మణికంధరుఁ డోహో, నిని సందియపడకు మితఁడ ♦ నీవిభుఁ డనియెన్. 164
సీ. ఆవధూటియును సం♦ధ్యాకందళత్త్రిపా, లంకృతం బగుసద్వి♦లాస మమతఁ
బతిఁ జూచి సంతోష♦భయభక్తివిసయంబు, లుదయింపఁ దగురీతి ♦ నుపచరించి
యుండఁగ నెఱుఁగ కే♦నేమియంటినొమిమ్ము, ననుచుఁ గన్నీళ్లురా♦నడఁచుకొనుచు
నడవుల మాటల ♦ నగవులమీఁయందుఁ, దొంటికైవడిఁ గొంత ♦ దోఁచుచున్న
తే. వసుధ నూనిసిఁ బోల మా♦నుసులు లేరె
యనుచు నుండుదు భాగ్య మ ♦ ట్లునికిఁ జేసి
యిప్పు డీయన్న చే ఫలి♦యించె నదియు
సజ్జనులగోష్ఠి యిహపర♦సాధకంబు. 165
క. అని మణికంధరుఁ గనుఁగొని, వినుచుండుదు మునుపు నిన్ను ♦ వేమఱు నిచ్చో
టన దూరశ్రవణబలం, బున నీయన నీదుగాన♦మున్ విని పొగడన్. 166
శా. గంధర్వుండవు జాతి నెంచఁగ శుభా♦కారంబు చంద్రత్రపా
సంధానక్షమ మద్వితీయుఁడ విఁకన్ ♦ సంగీతసాహిత్యధౌ
రంధర్యం బరయం దపస్వి వసుర♦ప్రద్వేషిభక్తుండవున్
బంధం బొక్కటి గల్గె శాప మనఁగా ♦ నాయన్న నీకుం దుదన్. 167
తే. అనినఁ దచ్ఛాపగతి కాత♦యందు వగపు

మును కళాపూర్ణకథ నీవు ♦ వినవె ధనదు
పట్టిచే నంత యశ్లీల ♦ తిట్టువడితి. 168
చ. అన నతఁ డెందు నే నెఱిఁగి♦నట్టిద గా దని నీకు నెచ్చటన్
వినఁబడి యున్కి నో యది వి♦వేకము సేయఁగలేక పల్కెఁ ది
ట్లనుడు మదిం దలంచుకొని ♦ యా నవు నీ వెడ గాఁగఁ బోయి యుం
టి నిజము తత్ప్రసంగము ఘ♦టిల్లినయప్పుడు పల్కి యత్తఱిన్. 169
సీ. నారదుప్రథమసం♦దర్శనం బైనట్టి, నాఁడు తత్కథకుఁ బ్ర♦శ్నప్రసంగ
మే తెంచినవిధంబు ♦ నాతపస్వియు నపూ, ర్వం బిది యని యద్భు♦తంబు నొంది
భూతభవద్భావి♦భువనవస్తువు లెల్ల, నిజయోగదృష్టిచే ♦ నెమకి కాంచి
తన కది చెప్పరా♦దని పల్కుటయుఁ జెప్ప, రాకయుండుటయుఁ గా♦రణము గాఁగ
తే. నతఁడు దెల్పిన బహుసంప♦దాదిఫలము
దాను వినినంతవట్టొకిం♦తయును వీడఁ
బూస గ్రుచ్చినరీతి నా♦పువ్వుఁబోఁడి
చెప్పినది విని వార ల♦చ్చెరువు నంద. 170
వ. అప్పుడు. 171
క. మళయాళపుబ్రాహ్మణుఁ డొకఁ, డలఘువ్రతనామధేయుఁ ♦ డచటికి సంప
త్కలనాకాముఁడు జపవిధి, తలఁపున నే తెంచి వినియెఁ ♦ దత్కథవిధమున్. 172
సీ. వినియా కళాపూర్ణుఁ♦డన నెట్టిఘనుఁడొ త, త్కథయంతయును వినఁ♦గలుగు నెపుడొ
సంపదర్థంబున ♦ జపముచేసిన నయ్యె, పూర్వపుకథ విను♦పుణ్య మబ్బ
నది విను నట్టిభా♦గ్యంబు సాధించినఁ, దన్మహత్వంబుచే♦తను సమస్త
భోగవైభవమాత్ర♦ములుగాక దీర్ఘాయు, వును బుత్త్రపౌత్త్రాది♦ఘనవిభవము
తే. గలుగునఁట కడు మంచిమా♦ర్గంబు దొరకెఁ
దత్కథాశ్రవణార్థ మీ♦తల్లి నేఁ బ్ర
సన్నఁ గావింతు ననుచుఁ దా ♦ సలుపఁ దొడఁగె
మహిత మగుభువనేశ్వరీ♦మంత్రజపము. 173
క. మనమునఁ గలభాషిణియున్, దనశాపముఁ దలఁచుకొని వృ♦థాహతి నిచ్చోఁ
జనఁబడునో తడసిన నం, చును సిద్ధుని నతనివాలుఁ ♦ జూచి ఘనధృతిన్. 174
క. ఏల యిఁకఁ దడయ నీబలు, వాలు నియమమునకుఁ ద్రిదివ♦వారాంగనయా
భీలపుశాపమునకు నను, కూలంబుగ నడచి చేర్చు♦కొను రాజ్యంబున్. 175
సీ. ఆమణిస్తంభుఁ డా♦యకఁ జూచి యీసుము, ఖాసత్తి యో హరి♦ణాక్షి తొలుత
నేను నీపైఁ గత్తి ♦ యెత్తిన నిన్ను వ్రే, యక యుండ నీజగ♦దంబ మీఁది
యాన వెట్టదె యటు♦గాన నే వెఱతు నీ, పయిఁ దెగ మునువటి♦పాటు చాలు

ఆ. చెప్పినట్లు చేసి • చేకొను మత్యంత, విపుల మైనరాజ్య•విభవలక్ష్మి
ననుచుఁ బలికె నతని•వనితయు నోమణి, కంధర యిది మంచి•కార్య మనియె.

వ. అనిన నతం డతనితోడ వెండియు నిట్లను నలకూబరుశాపానుభవంబునకుం గాచుకొనియున్నవానికి నీదుష్కర్మంబున సాధించినరాజ్యవైభవం బేమికీర్తి సుకృతంబులకు సాధకంబు నయ్యెడు నని చింతింపవల దనివార్యం బైనశాపానుభవంబు పరోపకారంబు నెక్కింప నుద్యోగించి తనయంతనచేరి యత్యంత ప్రార్థనంబు చేయుచున్నయిన్నెలంతచేత మహాదేవికి సంతర్పణము సేయుట దుష్కర్మం బనరాదు కావున నప్పడంతి చెప్పినచొప్పున నడపు మని యత్తెఱంగున మఱియుఁ బెక్కుప్రకారంబుల నొడంబఱచిన నెట్టకేలకు నాదయాళుం డియ్యకొని నియమపూర్వకంబుగా నవ్విధికిఁ గడంగెఁ గలభాషిణియు మణిస్తంభునకుఁ దదంగనకుం బ్రణామంబు చేసి కన్నీళ్లు గ్రుక్కుకొనుచు నిక్కలంకపాటు తక్కనభయంబునకుఁ గాదుసుండు మిమ్ము నెప్పుడు గురుభావన నారాధింపుచుండ లేమికిం గాని యనుటయును సుముఖాసత్తియు నోయమ్మ మనమ్మనంబుటకూర్మి యింతటన పోయెనే మీఁదటనైన నీపతియు నీవుఁ గోరినట్లు మమ్ము గురుభావంబు నడుపుకొనియెద రనినఁ గలభాషిణి పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమల యగుచు నిట్లనియె. 177

శా. పూతం బైనమదీయపుణ్యయుగ మో•పుణ్యంపుటిల్లాల నీ
పాతివ్రత్యముచందముల్ విన మదిన్ • భావింపఁగా నెట్టిదు
ర్నీతిప్రక్రియవారి కైనఁ గృపతో • నీవచ్చినం గల్గుఁ ద
త్పాతివ్రత్యము నాకు మీఁద నయినం • బ్రాపింప దీవింపవే. 178

క. నావుడుఁ బరమపతివ్రత, వై వెలయుము రాజ్యవైభ•వానుభవం బెం
తే వర్తిల్లఁగ నలరుచుఁ, బ్రోవుఁడు మముబోంట్ల నీవి•భుండును నీవున్. 179

ఉ. అట్టిట్టు చంచలింపకు దృ•ఢాత్మత నుండు మటంచు నిప్పుడే
మిట్టివి నీకుఁ దెల్పునవి • యెయ్యవి పెండ్లికిఁ బోవునట్లు గ
న్పట్టుచు నున్నదాన వతి•భవ్యవికాసము నుబ్బుఁ జూడ నిక్
గట్టిగ నెన్న దేవతవు • గాక నరాంగనవే మృగేక్షణా. 180

చ. అని తనుఁ బల్కనజ్జలరు•హాక్షిని వీడ్కొని సిద్ధవర్తిముల్
గనుఁగొని నన్ను నంపితిరె • ఖడ్గము నిచ్చెదరే యటంచు నా
తనిబలుకత్తిఁ బుచ్చుకొని • తా మణికంధరుచేతి కిచ్చి యో.
గ్యనియమ గంధమాల్యవతి • యై కలభాషిణి నిర్విశంకతోన్. 181

క. తగ నాశక్తికి నభిముఖి, యగుచుం బద్మాసనస్థ • యై కూర్చుండెన్

ఉ. కాంత యనంతరంబ మణి♦కంధరుఁ గన్గొని సీ వికర్ణ విని
శ్చింతత దేవి కర్పణము♦ సేయుము కొంకక దద్దతిల్ల కొ
క్కింతయు శంక లేక మెఱ♦యింపుము చూచెద నుద్ధతద్విష
త్సంతతికంఠఖండనవి♦చక్షణదక్షిణబాహుశౌర్యమున్. 183
క. సమరంబున నెదిరించిన, సమదాహితవీరవరులఁ♦ జక్కడఁచుట నై
జము మీకు నిట్టియెడలన్, భ్రమయక చేమఱువకునికి♦ పటుశౌర్యమునన్.
క. అని తెలిపెడికలభాషిణి, మనసు తెలివి కరుదుపడుచు♦ మణికంధరుఁ డే
మని చెప్ప నెట్టకేలకుఁ, దనమది నూల్కొల్పి నడపెఁ♦ దద్వచనంబున్. 185
వ. అప్పుడు మృగేంద్రవాహన యతని నుద్దేశించి యోమణికంధర నీవు దయాకులత్వంబునం జేసి యాబలిసమర్పణవిధానం బాకించుక విలంబనంబునం జేసి సలిపితివి గావున జన్మాంతరమాత్రవ్యవధానంబున సద్యోయావనుండ వగుచు మహారాజ్యవైభవంబు లనుభవించెదు కలభాషిణియుఁ బ్రాణభయంబు లేశంబును లేక మత్ప్రణామతాత్పర్యధైర్యాదిగుణంబులచేతను మిక్కిలి మెప్పించెం గావున మామకప్రసాదవిశేషంబునం జేసి యిపుడు పునస్సహితమస్తకయు నిజపురీవర్తియు నై తనబంధుమిత్త్రాదుల నలరించు నని యాన తిచ్చె నిచ్చెలువయు నట్లు బ్రదికి కనువిచ్చి నలుదిక్కులు పరికించి యప్పుడు దా నున్నయది ద్వారకానగరవేశవాటిభూషణాయమానస్వభవనారామభూమి యై యుండుటకు వెఱఁ గందుచు నిది యంతయు మృగేంద్రవాహనామహాశక్తికృపావిలసనంబు గాఁబోలు నని యద్దేవిం గొనియాడి తనగమనాగమనప్రకారంబు సఖీప్రముఖనిఖిలజనంబులకు వినిపించి ఘనతరాద్భుతంబులు గావింపుచు నుండె నిట మణికంధరాదులు నవ్వరవర్ణినీశరీరఖండంబులు నదృశ్యంబు లగుటకు వెఱఁ గంది యయ్యాదిమశక్తిసూక్తిమహిమ పలుదెఱంగులం బ్రశంసించి రంత మణికంధరుండు మృగేంద్రవాహనకు దండప్రణామంబు గావించి సుముఖాసక్తిమణిస్తంభులఁ దగువిధంబుల వీడ్కొని శాపానుభవకాలంబు ప్రతీక్షించుచుఁ గృష్ణదత్తంబై నతనరత్నమాలిక యచ్చట జపపరుం డై యున్నయలఘుప్రభునకుఁ గృష్ణార్పణబుద్ధిని సమర్పించి విపంచి యద్దేవిగృహంబున నొక్కవలభివిశేషవివరంబున నన్యులకుం గానరాకుండ గుప్తంబు చేసి. 186
క. అమ్మణికంధరుఁ డంత మ, నమ్మునఁ బ్రేరేచుచున్న♦నలకూబరశా
పమ్మునఁ జనియెను శ్రీశై, లమ్మునకును భృగునిపాత♦లంపటమతి యై. 187
సీ. తనసుముఖాసక్తి♦ దనకు శుశ్రూష సే, యఁగ మణిస్తంభుండు♦ నమ్మృగేంద్ర
వాహనాదేవిని♦వాసంబునందు న, త్యంతజితేంద్రియ♦త్వంబు మెఱసి
యష్టాంగయోగవి♦ద్యాభ్యాసప్రౌఢిఁ, దనరె నజ్జలజనే♦త్రయునుఁ బతికి

ఆ. వర్తనంబు ప్రేమ • వదలక తత్పురి, శీలనంబు నెపుడు • సేయుచుండెఁ
దదనిశప్రయత్న • తాత్పర్యమున నల, భ్రావకాశుఁ డగుచు • నతనుఁ డుడుగ. 188
క. అంత మణిస్తంభుఁడు దన, యంతఃకరణంబునందు • నలరారెడు దే
శాంతరవస్తువిశేషా, త్యంతదిదృక్షఁ దిగంత • యాత్రాపరుఁ డై. 189
క. వరజవశాలిం దన కే, సరి యాకర్షించి యాత్మ • సతియుం దానుం
బరమోత్సాహమునఁ గృతా, ధిరోహుఁ డై గగనమున యథే • చ్ఛాగతులన్.
క. అరుగుచుఁ గనుఁగొనియెను భీ, కరమకరతిమింగిలాది • ఘనజలజంతూ
త్కరవిహరణభృశసాంద్రముఁ, నిరుపమఘుమఘుమరవాప • నిద్రుసముద్రున్. 191
వ. ఇవ్విధంబున నయ్యంబుధిం గనుంగొని తత్ప్రకారంబు కౌతుక కారణం బగుచు
సొంపు మీఱఁ దనవనిత కతం డి ట్లనియె. 192
ఉ. శీకరబృంద మెంతయు న • శీతమరీచిమరీచిజాలమై
ప్రీకృతశాళధళ్య మయి • తేజరిలన్ నిజధర్మ మైనర
త్నాకరభావ మీజలధి • యంబుజలోచన చూచితే కడుం
బ్రాకట మై తనర్పఁ దన • బాహ్యవిభాగమునందుఁ జూపెడున్. 193
ఉ. ఓలలితాంగి చూడు కడు • నొప్పెడునీరము నిండఁ గాఁగఁ దాఁ
గ్రోలి తిమింప్రకాండము శి • రోవివరంబున వెల్వరించును
ద్వేలపుటూర్ధ్వధార యల • వేలుపుటేటిపయిం గుతూహల
శ్రీల మరున్న దీవిభుఁడు • చిమ్మెడుచిమ్మనగ్రోవినీ రనన్. 194
తే. ఉగ్రతిమిశిరోరంధ్రని • ష్ఠ్యూతమగుచు
నెగయుసలిలౌఘ మది యెందు • నిగుల నొప్పె
నబ్ధిపేరిటికుండలి • తాంగభోగి
యుస్సు రనఁ దనపడి గె త్తెనో యనంగ. 195
ఉ. ఔర్వము పేర ఘోరవిర • హానల మెంతయు నంతరంబునన్
బర్వఁ దరంగబాహువులు • బారలు చాఁపుచు నీపయోధి యో
పర్వసుధాంశుబింబముఖి • భాసిలెడుం గడు నుల్లసద్రసా
ఖర్వసుపర్వసింధువును • గాఁగిట నెంతయుఁ జేర్చుకై వడిన్. 196
మ. వికచాబ్జానన యీపయోధి శశియా • విర్భూతకాలంబునన్
సకలద్వీపవతీగణంబు యుగప • త్సంప్రాప్తినవ్యోల్లస
త్సకరీభంగపయోధరత్వమునఁ గ • న్పట్టన్ రసోజ్జృంభణా
ధికతం జేయుచు నాచరింపఁ గడఁగున్ • దివ్యాపగాశ్లేషమున్. 197
చ. ఉదకముఁ గ్రోలఁ గ్రవాలెడుప • యోదము పౌరుష కేళిసంభ్రమా

తదభివృతాంగకస్ఫురణ • లం దలపింపఁగ నీపయోధియో
ప్పిదము శయించినట్టిమురభేది తెలుంగు వహించెఁ జూచితే. 198

క. అని పలుకుతనదుపలుకుల, కును మురిమురిసినగవుతోడఁ • గోమలి లజ్జా
వనతముఖి యయినఁ దద్విల, సనజృంభితకుసుమశరవ • శంవదుఁ డగుచున్. 199

తే. తనదుభావంబు తెలుప న • వ్వనిత మీకు
వలసినవిధంబునం బ్రవ • ర్తిలుట గాక
యిందు నాకు స్వతంత్రత్వ • మెక్కడిదియది
యనియె ననుటయు నాసిద్ధుఁ • డాత్మ నలరి. 200

మాలిని. కిసలయకుసుమౌఘా • కీర్ణనానావనాంతో
ల్లసదభినవకుంజ • శ్లాఘ్యభాగంబులందున్
బిసరుహదళనేత్రన్ • బ్రేమతోఁ గూడి నానా
ప్రసవశరవిహార • ప్రౌఢిఁ గ్రీడింపుచుండెన్. 201

క. అలఘువ్రతాహ్వయుం డను, మళయాళపుబ్రాహ్మణుండు • మహనీయసము
జ్జ్వలనియమంబున జపవిధి, సలిపెం బూర్ణముగ రెండు • సంవత్సరముల్. 202

ఉ. శీతలసత్యభాషణవి • శేషవిలాససమార్జితాఖిల
శ్రోతృజనానురంజన వి • రోధినరాధిపగర్వభంజనా
నీతికలాతికౌశలవి • నిర్మితభార్గవదేవమంత్రివి
ఖ్యాతివిభూతిగర్హణ ని • రంతరకల్పితవిద్వదర్హణా. 203

క. నరసింహప్రభునందన, నరసింహబలారిగమఘ • నస్థేమబలా
నరసింహకృపాస్పదకీ, న్నరసింహాసనపదస్థ • నతికృద్ద్రవిణా. 204

తోటకవృత్తము.

మానసుయోధన • మంజులనిత్యా, నూనయశోధన • యుజ్జ్వలకృత్యా
దానసుబోధన • ధర్మదకృత్యా, దీనమహాధన • దీపితసత్యా. 205

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత
నూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

పంచమాశ్వాసము.

దక్షాఖ్యాతినిరాకృతి
వైదుష్యసుపుష్యదర్థవైభవ యపరి
చ్ఛేదప్రాభవ యాచక
ఖేదప్రశమనవిలోల • కృష్ణనృపాలా. 1

వ. అవధరింపు మవ్విధంబున నలఘువ్రతుండు భువనేశ్వరీమంత్రజపంబు రెండుసంవత్సరంబులు పరిపూర్ణంబుగాఁ జేయ నంతట మృగేంద్రవాహన యోబ్రాహ్మణుండ నీయభీష్టంబు వేఱొకచోట సిద్ధించు నని పల్కు నప్పలుకులు వినంబడునంత నతం డాకస్మికోద్ధూతతీవ్రవాతనిపతితుం డగుచు ననేకజనపదవ్యవహితం బైన యొక్కపురంబునడుమ రాజస్థానమధ్యంబునం బడి తదీయశోభాకులత్వంబున నొక్కింతతడ వుండి మూసినకను దెప్ప లంత విచ్చి నలుదిక్కులుం బరికించి తన క్షతస్వప్రకారంబునకు వెఱఁగుపడుచుఁ జుట్టున నున్న సభాసదులఁ గొందఱను గట్టెదుర రెండవదేవేంద్రుంబోలె నపూర్వవైభవంబున నున్న యొక్కరాజును నతని యగ్రభాగంబునఁ బసిండితొట్టియలలోపలఁ బొత్తులలో నున్న యొక్కచక్కని బాలికనుం జూచి యొక్కింతతడవు నివ్వెఱపాటున నిశ్చలుం డగుచు నుండి పదంపడి దిగ్గున లేచి మణికంధరదత్తం బైనతనరత్నమాలిక యాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నారాజునకుఁ గానుకపెట్టుటయు నతండు నత్యాదరంబునం గైకొని కొంతసమీపంబునం గూర్చుండ నియమించి యప్పటికిఁ దత్కులనామమాత్రంబు లడిగి తెలిసి యిప్పటినీయాగమనప్రకారం బత్యద్భుతం బది చెప్పెదవు గాని యిటు మాటలాడక యొక్కింత నిలువు మని పలికి యిప్పటికానుక లె

క. అత్తఱిన తదీక్షుల నా, ప్తులలో శిశువు చిబుక♦ము గళంబుపయిన్
హత్త నది చూచి తెలిదళు, కొత్తుచు లేఁజెక్కు లమర ♦ నొయ్యన నగియెన్.
క. తిరుగా రెండేండ్లకు నీ, సురుచిరహారోత్తమంబుఁ ♦ జూడఁగ నాకున్
దొరకెను గనుఁగవచేసిన, యురుపుణ్యము నేఁడు వెండి♦యును ఫలియించెన్.
తే. అనిన విని యేమి చెప్పంగ ♦ నచట నున్న, వారలెల్లఁ జిత్తరువున ♦ వ్రాసినట్టి
ప్రతిమలునుబోలె నతినిశ్చ♦లత నొకింత, తడవు గనుపట్టి రత్యద్భు♦తంబునొంది.
ఉ. ఎంతయు విస్మయంబున మ♦హీశుఁడు బాలికమోముఁ జూచి య
త్యంతము వింత లీపలుకు ♦ లారయఁగా నిది యెట్టిదేవతా
కాంతయొ కాక యేవిధపుఁ♦గారణజన్మయొ యింక మాటలా
డింతము గాక యంచు దన♦డెందమునం దలపోసి యిట్లనున్. 6
క. ఓయద్భుతంపుబాలిక, నీయుదయం బగయ రెండు♦నెల లయ్యెనొ కా
దో యెట్టు పలికి తిమ్మెయి, నేయెడ రెండేండ్లక్రింద ♦ నిది చూచితివో. 7
క. అన విని యిటమునుపటినా, జననంబున నేను దీనిఁ ♦ జాల గుఱుతుగాఁ
గనుఁగొన్నదానఁ గావున, ననఘా యామాట యంటి ♦ నని యది పలికెన్. 8
వ. అమ్మహీపాలుండును నబ్బాలికను జూచి నీవు కారణజన్మవుగాని సామాన్యంబైన
మనుజశిశువుమాత్రంబు గావు కావున నీ తెఱంగంతయు నెఱుంగునందాఁక డెం
దం బమంద కౌతుకసంరంభంబున సంభ్రమింపుచున్నయది నీపూర్వజన్మవర్తనం
బు లెవ్వి యేమికారణంబున నిచ్చటఁ బుట్టితి వెఱింగింపవలయు నని ప్రార్థించుట
యు నది తనపూర్వజన్మవర్తనంబును దజ్జన్మనిమిత్తం బైనతత్పూర్వవర్తనంబు
ను సంస్మరణసంబంధపరంపరావశంబున సమస్తంబును గరతలామలకంబుగా
నాకళించి తనపలుకు లాస్థానం బెల్ల సావధానం బగుచు వింజమాకిడినట్లు వి
నుచుండ నన్నరేంద్రచంద్రునకు నిట్లని చెప్పం దొడంగె. 9
సీ. వినవయ్య యోకీర్తి♦ధన యిటమునుపటి, పుట్టువు గాక తత్♦పూర్వమైన
పుట్టువునందు నం♦బుజగర్భదేవి పెం, చినయట్టిప్రోదిరా♦చిల్క నేను
నాకుఁ దజ్జన్మంబు♦నన్ శాప మొక్కటి, తగుల రెండవమేను ♦ దాల్పవలసెఁ
దచ్ఛాపమూల మం♦తయు నీకు వినుపించె,దను విను మిది నిమి♦త్తముగ నైన
తే. నొకయపూర్వకథ సముజ్జ్వలరసభావ, మాయురభ్యుదయకులాభివృద్ధి
హేతు వతిపవిత్ర ♦ మిప్పుడు వినుపింపఁ, గలిగె జిహ్వ కలిమి♦ఫలము నొంద.
మత్తకోకిల. అంబుజాసనురాణివాసము♦నందు నేను వసించుకా
లంబునం దొకనాఁడు మోద మెలర్ప నాయన వాణితో
నంబరాభరణాంగరాగస♦మంచితాకృతివైభవా
డంబరంబు కరంబు వింత బెడంగునం గనుపట్టఁగాన్... 11

దవనామోదభరాలస, పవనామోదములచేత • భావము లెసఁగన్. 12

తే. తరుణసంతానకచ్ఛాయఁ • దలిరుఁబాన్పు
నందు నాసనోవరమున • కభిముఖముగఁ
బవ్వళించెను దనపాద•పల్లవంబు
లూరువులఁ జేర్చుకొని నాణి • యొత్తుచుండ. 13

ఉ. ఆతట నంతకంతకు ని•రంతరమై తనరారుమారదు
ర్దాంతతఁ గాంతఁ బాన్పునకు • డార్చెను దన్మధురాధరామృతా
క్రాంతిరసోద్ధతిం దనమొ•గంబులు నాలుగు నొక్కమాటె య
త్యంతముఁ దత్తరిల్లఁగఁ ద•దాననము దనకై మరల్చుచున్. 14

సీ. ఆలీలలకు నవ్వి • మేలు మేలెంతయు, నీవింత లన్యాయ • మింత గలదె
మీ మొగంబులు నాల్గు • నిమాడ్కి నువ్విళ్లు, లూరిన నేకాస్య • నొకతె నేను
గాలుదునే యువి • చాలించెదవొ మఱి, యేమైనఁ గలదొ యం•చామృగాక్షి
మొఁగ బిగించుచు నించు•కెడగ వక్త్రము నిల్పి, యధరంబునన పాణి•యడ్డమిడుచు

తే. మొలకనగవును గోపంబు • చెలువు చిలుకు
తళుకుచూపులు చూపులోఁ • దర్జనముల
వక్రతభ్రూలతాతాండ•వంబు నిగుల
మిగులఁ గరఁగించెఁ బ్రియుమది • మోహియుమరుని. 15

ఉ. ఆయమఁ జొప్పుదాగినము•ఖాబ్జము బల్మిని వంచి మోవిపైఁ
జే యటు పార్శ్రద్రొబ్బ పలు • చేర్చ నొకించుక నాటునట్లుగా
నాయమనుకుం గళాభిదుర • మై మది నిం పొనరింప మోహానం
దై యుదయించె నక్కమధు•రాంచితశబ్దము కంఠసీమలోన్. 16

వ. అంత నానావిధంబున నాదవినకళామర్మ భేదనసామ్రాజ్యసంపదనుభ
వానన్యమానలాఘువనేనియ సప్రకాశంబుగాఁ గడపివుచ్చుటకు నుపాయంబుఁ జిం
తించి తద్విరోధకారిణి యైనవిభునియభిమత కేళికి విఘాతంబుగ నధరపీడనాసహ
త్వనాటకంబున నలుకఁగల్పించుకొని యవ్వలిమొగంబుగాఁ బొరలె నే నప్పుడు
తదీయభావం బంతయు నూరుశ్లేష నయనాంతమీలనాదు లైన శాస్త్రప్రసిద్ధలక్ష
ణంబులచేత నూహించి సజ్జలజభవుండు తద్విరహదశావికలితధైర్యుం డయ్యె
న్నట్టిబుద్ధి నెట్టుకొనిన నెట్టుకొలిపి యిట్టటు దెల్పుటకుం జొరకుండి యంతటఁ
బుగోవర్ణశాఖాసమాసంజితసమంజసరత్నపంజరంబున నున్న నన్నుం జూచి
మోచిలుక చెలువ యుబుసుపోదు కథ యొక్కటిఁ జెప్పవుగా యనుటయు
నేను నాదేవ దేవరముందఱ నట్టికథయు నేను జెప్ప భాజనంబనే మీరు చెప్పి
[illegible]

శ్రీసంపద నొప్పెడునవి, లాసుఁడు రా జొక్కరుఁడు కళాపూర్ణుఁ డనన్. 18

క. ఈజగములఁ గలతనసరి, రాజుల నందఱను జయధురంధరుఁడు మహా
రాజితఁ దొనరించెను నిజ, రాజితలీలాకలాపరాజితు లనఁగన్. 19

క. ఆతఁడు సద్యోయావనుఁ, డై తోడన యొకస్వభావుఁ డనుసిద్ధునిచే
నూతన మొకమణియు సము, ద్యోతితశార్ఙ్గము మెఱుంగుతూపులుఁ బడసెన్.

తే. ఆమణిశలాక యరుణ మై యద్భుతంపుఁ
రంగు గలిగినయది యామెఱుంగుఁదూపు
లక్షయము లాశరాసన మతనువిజయ
గౌరవానీకసంప్రాప్తికారణంబు. 21

సీ. అంతట నొకఁడు మందాశయుం డనుజగ,తీనాయకుండు రూపానుభూతి [చ్ఛ
యనుభార్యయును దాను దనమంత్రిధీరభా,వాఖ్యుండు దోడురా నట యదృ
నొక్కింత పొలయుటయును దత్కళాపూర్ణుఁ, డాత్తకోదండవిహారపటుత
ధీరభావునిఁ గడుదూరంబుగాఁ బఱా, యనము నొందించి మందాశయాఖ్యుఁ

తే. దనకు శరణు చొచ్చినవానిఁ దత్కళత్ర
యుక్తముగ దాసుఁగా నేలి యూడిగంపుఁ
బనులు సేయించుకొనుచు నింపెనయ నిలిపి
యతఁడు వర్తిలుచుండెఁ దదాజ్ఞలోన. 22

వ. అని చెప్పిన నప్పలుకులు సభ్రూవిలాసలోచనాంచలకలితకర్ణిక యగుచు నాక
ర్ణించి యించుక నగుచు శారద నన్నుం జూచి యాకళాపూర్ణుండు మఱి యే
మి యయ్యె నతనికిఁ దల్లిదండ్రు లెవ్వ రడుగు మని కఱప నేను నట్ల యడుగుట
యు నజ్జగద్గురుం డిట్లనియె. 23

సీ. అభినవకౌముది యనుకాంతచే నంత, వరియింపఁబడియె నవ్వారవిలాసుఁ
డాతనికిని సుముఖాసత్తి యనునది, తండ్రియు మఱి మణిస్తంభుఁ డనెడి
వాఁడు తల్లియు నన వాణి హాసంబుతోఁ, గ్రక్కునఁ గ్రమ్మఱి కౌఁగిలించి
యింతలోనన యౌర యెన్నితబ్బిబ్బులు, దద్దరిల్లకుఁ డంచు ధవునివీఁపు

తే. చఱచి యెట్టెటు లారాజజనని మొగది
యును జనకుఁ డాఁడువాఁడునా యనుచు మఱియు
మిగుల నవ్వుచుఁ జెప్పఁ డామీఁదు ప్రాణ
రమణ మఱి యేమి యయ్యె నారాజనుటయు. 24

క. ఆనర్మలీలచేత శ, తానందుం డధికసంభ్రమానందుం డై
తానును మే లొప్పఁగ న, మ్మానినిమెడఁ గౌఁగిలించె మక్కువ మీఱన్.

తే. వదనములు నాలుగిటికిని వరుసఁ గలియ.

యొసఁగెఁ దదధరపానమ • హోత్సవంబు
గళము గౌఁగిలితోన చెక్కులు నిమురుచు. 26

చ. చెలువయు నంత నం దొకటి • చే జనితాధరపీడ నై మదిం
గొలఁది యెఱుంగ రెందు నని • కోపముఁ జూపుచుఁ జాలుఁ జాలు న
వ్వలఁ జెపుఁ డేమి యయ్యెను భ • వత్కథితుం డలరా జటంచుఁ గౌఁ
గిలి విడిపించి మోము లిరుఁ • గేలను బాయఁగఁ బట్టెఁ బట్టినన్. 27

ఉ. దానఁ బ్రకాశితంబు లగు • తత్కుచకుంభవిజృంభణంబు లేఁ
గౌనుబెడంగుఁ గొంతనడిఁ • గన్గొని చొక్కుచు నంత మోవితీ
పానె నజాంపు వెడియుఁ బ్రి • యత్వముతో నివి యెల్ల నేర్తు రా
నౌ నృపుఁ డేమి యయ్యెఁ గథ • యానతి యిం డని పల్కె వాణియున్. 28

సీ. ఏమియు నేల య • య్యెను సమ్మహారాజు, సత్వదాత్మం డను • సచివుఁ డంత
రమణీశిరో సంగదేశమునందుఁ గ్రముకకం, ఠోత్తరం బనుపట్ట • ణోత్తమమునఁ
దన్నుఁ బట్టము గట్టి • నున్న తసామ్రాజ్య, వైభవశ్రీసము • జ్జ్వలత నొప్పె
నతనియాపురికి మ • దాశయుండను పసిండి, కోట పెట్టించి యె • క్కుడుగ నతని

తే. దయ నడపె నాతఁ డనదుభా • ర్యయును దాను
నుడుగ కభినవకౌముదీ • యుతుని నతనిఁ
గొలుచుచును దన్మణివిలోక • గుణమహత్వ
మునను మధురలాలస యను • తనయఁ గనియె. 29

సీ. కని తన్మణీగుణా • బునకు మెచ్చుచుఁ బ్రథ, మాగముండునుద్వితీ • యాగముఁడుత్తృ
తీయాగముండుఁ దు • రీయాగముండు నాఁ, బ్రఖ్యాతి నొప్పువా • రలు నలువురు
తత్పురోహితులు స • త్వరము కళాపూర్ణుఁ, జేరి యాతఁడుదాల్చు • చారుమణిని
బర్యాయమునఁ దారు • పట్టి తత్సంస్పర్శ, మహిమచే నానంద • మగ్నులయిరి

ఆ. యతఁడు తద్వశీకృ • తాత్ము లై వారాశ్ర, యించి యునికిఁ దనదు • హృదయమునకు
నియతిపనితఁ జాలఁ • బ్రియ మగుచునికిఁ ద, త్క్రియల కెల్ల నిచ్చ • గించి యుండె.

వ. అంత వారిలో నొక్కరుండు మిక్కిలి మందెమేలమ్మున నమ్మణిని గరంబు నొక్కి
పట్టుటయుఁ గళాపూర్ణుండు కోపగించుకొని వారిఁ బాయందోలి తదపరాధంబు
నం జేసి తత్స్వామి యైనమదాశయునికనకప్రాకారంబు నెల్లక విఘటితంబుగాఁ
జేయించె నతండును దానికిఁ దలంకక యందుల కేమి యెట్లైనను దనవాఁడ నతని
దేశంబునందు నుండైనను బ్రదికెద నని కళాపూర్ణుసేవ విడిచి కుటుంబసహితం
బుగాఁ గ్రముకకంఠోత్తరపురంబు వెల్వడి యొక్కించుక చనుచుండె. 31

సీ. [illegible]

క్రముకకంఠోత్తరా♦ఖ్యపురంబు వెడలున,ప్పుడు ప్రయాణక్షో♦భమునఁ గృశత్వ
మును బొంది తేరని♦ముద్దులపట్టిని, మధురలాలసఁ దలం♦పఁగ నెఱుఁగఁడ

ఆ. అప్పు డేమి సెప్ప ♦ నాతఁ డాపుపుఁబోఁడి, యెట్టివా రని గణి♦యింప దంత
మీఁదమీఁద సుఖని♦మిత్తంబు లొదవుచో, నడుమఁ జెందునిజజ♦నంబుపీడ. 32

తే. క్రముకకంఠోత్తరపురో త్త♦మమున కంత, నరుగుదెంచెను దిరిగి మ♦దాశయుండు
నిజకుటుంబయుక్తముగన♦న్నిసువు భాగ్య,మెట్లు పేరేచెనో మఱి♦యెందునిలక.

క. ఈపగిది నేగుదెంచి క,ళాపూర్ణుని గనుఁగొనం జె♦లంగె నిజకృశ
త్వాపగమోల్లాసిని యై, యేపునఁ దత్పుత్రి యంత ♦ నెంతయుఁ దెలివిన్.

సీ. అంత మదాశయుం♦ డట్లు దేటి కరంబు, పొదలెడు సుతఁ గళా♦పూర్ణునొద్దఁ
దగ నిల్పి యతనికిఁ ♦ దత్ప్రకారము దెల్పి, యిట్టిచిత్రమహత్త్వ ♦ మేరికైనఁ
గలదె యెందును నీక♦ కాకంచుభార్యయుఁ, దానుదన్మహిమయం♦తయునురమణఁ
బొగడుచు నింపునఁ♦బొదలి రత్యంతంబు, నతనిపురోహితు ♦ లపుడు వినయ

తే. పరతఁ బ్రథమాగమాదులు ♦ తిరుగఁ జేరి
రాకళాపూర్ణు నాతండు ♦ నాత్మ నిచ్చ
గించుకొని యుండె నోతటి♦చ్చంచలాక్షి
సుప్రసన్నత్వ మెంతయు ♦ సొంపు మీఱ. 35

తే. మధురలాలస యంతఁ గ్ర♦మంబుతోడఁ, దల్లిదండ్రులప్రోదిని ♦ దరుణి యగుచు
నాకళాపూర్ణుచేత న♦నన్యసదృశ, మైనయౌవనఫలము దా ♦ ననుభవించె. 36

క. నిరవధికప్రేమోదయ, దురపహ్నవకందళన్మృ♦దుస్మితశోభా
సురుచిరకృత్రిమరోష, స్ఫురణంబున బామలు ముదుపు♦చుఁ సతి పతితోన్.

చ. అటు దలుఁ డార యెంతటిమ♦హాత్ములు మీరలు నాదుమీఁదనా
కటకట మీవచోరచన♦కౌశల మోభువనప్రపంచసం
ఘటనధురీణ యన్న నగి♦ కామిని యిం దిపు డేమి గాంచి యీ
కిటుకు గడించి పల్కె దెఱుఁ♦గింపుము కల్గిన నాకు నావుడున్. 38

సీ. చెల్లుఁబో మీసేవ ♦ సేయుచు నింతమా,త్రము నెఱుంగఁగలేన ♦ ప్రాణనాథ
యీదంటమాటలు ♦ నిట్టిభావంబుల, విధము నే నిచ్చిన♦విద్య లకట
యిప్పటిమనవృత్త ♦ మీకథ సర్వంబు, తుదముట్ట నేమిసె♦ప్పెదరొ యనుచు
నూరక యిందాఁక ♦ నుంటి నంతయుఁ జెప్పి, దను నది వినవల♦సిన వినుండు

తే. కొలఁకు కాసారపురముగాఁ ♦ బలికి యందుఁ
బొలుచునామోమునీడ సం♦పూర్ణశశియు
ననుతలంపునఁ బలికితి ♦ రపుడు దానిఁ

వ. ఆరాజు=ఆకళాపూర్ణుఁడు; సరిరాజుల నెల్ల లీలాకళాపరాజితులం జేసెననుట= అవదనప్రతిబింబచంద్రుఁడు = ఎల్లముఖచంద్రులకు నెక్కుడైన సౌందర్యముగల వాఁడని యతిశయోక్తి; మీమహత్త్వవిశేషంబు దెలిపితిరి. ఇది యంతయు విస్పష్టంబు; మఱి యతండు స్వభావుం డనుసిద్ధునిచేత ధనుర్బాణంబులు నొక్కయరుణమణిశలాకయుం బడసె ననుట—భ్రూలతాపేక్షణంబులు నధరంబును స్వభావంబుచేతనె కలిగియున్నవి యనుట; అని యెవ్వరి కెఱుంగఁబడదు. మదాశయుం డనువాఁడు రూపానుభూతి యనుభార్యయుం దాను ధీరభావుం డనుమంత్రితోఁ గలఘోటక యంత్రంబుల నలసినమాత్రఁ గళాపూర్ణుం డాధీరభావుని దనధనుర్విలాసంబునం బలాయనంబు నొందించి మదాశయు నతనిభార్యతోడఁ గూడ నొక్కించుక ప్రవర్తించిన నది—మత్ప్రతిబింబంబు నిజభ్రూవిలాసంబున ధైర్యంబుం బాపఁ దలఁచిమి మీహృదయంబును దృష్టిసహితంబుగా నాకర్షించి విడువ దనుట యై కానుపించుచున్న యది; అంత నిప్పలుకులకు నాకు నవ్వు వచ్చిన నది—మత్ప్రతిబింబంబునం దోఁచి చూచి యానవ్వును లేతవెన్నెలతో సామ్యాతిశయంబు దోఁప నదభేదాధ్యవసాయంబు గల్పించి యభినవకౌముదీ శబ్దంబునఁ బలికి యది స్త్రీలింగత్వసామర్థ్యంబున స్త్రీనామధేయం బై కానుపింప నభినవకౌముది యనుకాంతచేత నతండు వరియింపఁబడె నంటిరి. ఆకళాపూర్ణునకు సుముఖాసత్తి యనునది తండ్రియు మణిస్తంభుఁ డనువాఁడు దల్లియు ననుట, ఆప్రతిబింబంబు శోభనముఖసామీప్యంబు కారణంబుగాఁ దత్కాసార మధ్యమణిస్తంభగర్భంబున నుదయించె నని చెప్పుట కాదె యందు స్త్రీత్వపురుషత్వంబులు మీర లేమితడఁబాటుననో విజ్ఞోదుపడఁ గల్పించి పలికిన నేను హాసౌత్సుక్యంబుల నాఁపలేక మీ కభిముఖంబుగాఁ బొరలినఁ గాసారమధ్యవిద్యోతమానప్రతిబింబంబు ప్రాయి మన్ముఖంబు మీకు నెదుటఁ గాన్పించిన నది మదీయదేహంబునందుఁ గంఠోపరిభాగంబునం గనుపట్టుటం జేసి - యాకళాపూర్ణుం డంగదేశంబున క్రముకకంఠోత్తరపురంబునం బట్టంబుఁ గట్టుకొనియె నంటిరి. అదియే మదీయాత్మాధీనంబు గావున సత్వదాత్ముం డనుమంత్రిపట్టంబు గట్టుటగాఁ జెప్పితిరి; సత్వదాత్ముం డనఁగ—సమీచీనత్వదాత్ముం డనుట తోఁచుచున్న యదియు; అంతట మీరు మత్కంఠపరిరంభణంబు గావించి యిది యుష్మదాత్మాధీనం బగుటను మీబాహువులు సువర్ణవర్ణంబు లగుటను మదాశయుండు క్రముకకంఠోత్తరంబునకుఁ బసిండికోటఁ బెట్టించె నంటిరి; మీయాత్మయు దృష్టియు నెట్టిమమతావశంబుననో మన్ముఖంబునం బాయక వర్తిల్లుచు మధురాధరేచ్ఛ యార్జించుట యరసి మదాశయుండు రూపానుభూతిసహితుండై యాకళాపూర్ణునకు సేవఁ జేయుచుఁ దన్మణిశలాకమహత్త్వంబున

లాకమహిమకు మెచ్చుచుఁ బ్రథమాగమప్రముఖు లయినమదాశయునిపురో హితు లమ్మణిశలాకం బట్టి చూచుచుఁ దత్సంస్పర్శనమహత్త్వంబున నానందమగ్ను లయి రనుట—చుంబనేచ్ఛానంతరంబున మీముఖంబులునాల్గును మదీయాధరపానంబున నింపొందె ననుట గాదె? యాముఖంబులు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణపాఠదుర్భావకారణంబు లగుటను మీయాత్మకు నధీనంబు లగుటను గ్రమంబునఁ బ్రథమాగమాదినామధేయు లైనమదాశయుని పురోహితు లంటిరి. అంతట నేను మీముఖచేష్టలచేత నధరపీడజనించినఁ గోపించి వానివారించి కొంగిలి విడిపించుకొనిన నది కళాపూర్ణుండు తనతాల్చినమణిశలాక యాబ్రాహ్మణులయందు నొక్కరునిచేతఁ గొంతపీడితం బైనఁ గనలి హరిం బాయఁదోలించె ననియుఁ, దత్స్వామి యైనమదాశయునిఁ గనకప్రాకారంబు విఘటితంబు చేయించె ననియుఁ బలికితిరి; అంత దేవరచిత్తంబు దృష్టిసహితం బై మన్ముఖంబును విడిచి పరిరంభవిశ్లేషప్రకాశితంబు లైనయితరావయవంబులకుఁ బోయిన-నమ్మదాశయుండు నిజభార్యాసమేతుం డగుచు నాకళాపూర్ణుసేవ విడిచి తదాశ్రయం బైనయంగదేశంబునకుం బోయె నంటిరి ; అట్లుపోవుచు నెదుటనొదవిన పూర్ణకలశద్వయశుభనిమిత్తదర్శనంబున నుబ్బుచు నేగి మధ్యదేశంబునం జిరనివాసంబు గావించె ననుట వక్షోజయుగళసందర్శనంబున నానందింపుచు నరిగి వలగ్న భాగంబు నవలంబించి తడవు నిలిచె నని పలుకుట గాదె ముఖంబుఁ బాయుట యాదిగాఁగ నధరేచ్ఛ యడంగిన - ప్రయాణక్షోభంబున మధురలాలసకృశత్వంబు నొందె నంటిరి; అంత దృష్టిసహితంబుగా మీయాత్మ తిరిగి మన్ముఖంబునకు వచ్చుటయు దానఁ జుంబనేచ్ఛ మగుడఁ బరితుష్టి నొందుటయు నది ముఖపానంబుచేత సఫల మగుటయుఁ గ్రమంబున మదాశయుండు కుటుంబసహితంబుగా మరలి కళాపూర్ణునిసేవకు వచ్చె ననియుఁ దత్కారణంబున మధురలాలసకుఁ గృశత్వంబు మానె ననియును, అది యావనంబునఁ గళాపూర్ణునను గ్రహంబు వడసె ననియును మీకాముకత సముచితవచనరచనలఁ దేటపఱిచితిరి ; ఇది యంతయు నిట్ల యగునో కాదో యానతీవలయు ననిన నతం డిట్ల తప్పదని నగుటయు నతనియథార్థవాదిత్వంబునకు మెచ్చుచు ని ట్లనియె. 40

క. ఇ మ్మగుపరిహాసపువా, క్యమ్ముల యెడ బొంకు వినముఁగా మీవలనన్
మిమ్ముఁ గనినహరిపొక్కిటి, తమ్మికడుపు చల్ల నై సదా మనవలయున్. 41

క. అని పలికినతనప్రియభా, మినిపలుకులకును బ్రమోదమేదురహృదయుం
డును దత్పరిరంభణపరుఁ, డును నై యాపద్మజుఁడు గడుం బొలుపొందెన్.

ఆ. అని సరస్వతికిని గనకగర్భుఁడు రహ, స్యమునఁ జెప్పినట్టిసరసపుఁగథ
యేర్పడంగఁ జెప్పి యి ట్లని పలికె నా, శిశువు వినుజనులకుఁ జిత్ర మొదవ.

జెప్పుకొనఁగ వింటి • నప్పల్కు లేను నా, నడుమఁ గదలిపోవ • జడిసి యుంటి.

ఉత్సాహ. అంతఁ బంజరంబు వెడలి • యట్టు నిట్టు నొయ్యనన్
గంతు లిడుచు జాతిజాతి • కడకుఁ దొలఁగి వచ్చితిన్
జింత సేయ మింతతడవు • చిలుకయున్కి యనుచు నా
యింతి గొంత యలుగ నున్న • నేమి యనుచుఁ బల్కెనన్. 45

సీ. అంతట నొకసమ•యంబున నంభోజ, సంభవుసేవ తా • జరుపుకొఱకుఁ
జనుదెంచునిర్జరే•శ్వరునివెంటను రంభ, చనుదెంచి భారతీ•శ్వరునిఁ గొల్వ
నంతఃపురంబుక•భ్యంతరంబులు గొన్ని, చొచ్చి యేతెంచి య•చ్చోట నొక్క
పంజరంబుననుమ•న్నట్టియట్లు వాగ్దేవి, మణితవిశేష మా•త్మకు సుఖముగ
తే. నొయ్యనొయ్యన వర్తించు•చున్ననన్నుఁ, జూచి దగ్గఱవచ్చియా•పొంపుమిగులఁ
జిత్ర మిది యయ్యె వారిసం•సేవవేళ, నమ్మవా రుగ్గడించిరో • యనుచు నడిగె.

ఉ. ఏనును దాఁపురం బెఱుఁగ • కేర్పడఁ జెప్పితిఁ దత్స్వరోదయం
బైన తెఱంగుఁ దత్ప్రభవ • మైనకథాకథనంబు నంతటన్
మానఁగనీక యవ్విబుధ•మానవతీమణి ప్రేమతోడఁ బై
పై నడుగన్ వివేక మొక•పాటియె చిల్కల కేమి నేర్పనన్. 47

ఆ. ఇట్లు చెప్పి యంత • నేనవ్విలాసిని, పలుకు మనఁగఁ దొంటి•పలుకులకును
రెండుమూఁడుమార్లు • వెండియుఁ బలుకఁగ, నచటి కేగుదెంచె • నజునియతివ.

వ. ఇట్లేగుదెంచి కనుబొమలు ముడుపుచు నన్ను నవలోకించె. 49

చ. తలఁకక యోసి యేమిటికి•తల్ దలపెట్టినదాన విచ్చటన్
దెలియము గాన నీవు పెను•ద్రిమ్మరికూఁతలదానవే కదా
భళిభళి యీవికారములు • భ్రాంతి యవిఘ్నత జాగిలంబవై
యిలపయిఁ బుట్టు మంచు శపి•యించె మనంబున నల్క హెచ్చఁగన్. 50

క. రంభయుఁ దత్కోపవుసం, రంభమునకు వెఱచి యొక్క•రత్నమయోరు
స్తంభముమఱుఁగున నొదిఁగె వి, జృంభితతద్రోషభాష • వినఁబడ నంతన్.

సీ. నలువ యేతెంచి యొ•న్నఁడు లేనియింతకో, పపుఁబలు కిది యేమి•పడఁతియనుచుఁ
దనభార్యఁ బలికె న•వ్వనితయుఁ గోపంబు, మించి శోభిలుమృదు•స్మితముతోడ
వినరుగా యీచిల్క•విధము మున్నద్యాన, వనములో మనమాడు•కొనినయట్టి
యీకథమాట లా•ద్యంతంబు రంభతోఁ, జెప్పుచున్నది యేను • నప్పలుకులు
తే. వింటి నిపుడు వచ్చుచు గోడ•వెనుక నిలిచి
యనుడు నది యేమి యెఱుఁగు ని • ట్లదయవృత్తిఁ
దిట్టుదురె యంచు సతిఁ బల్కె • యట్టిశాప

వ. మీయమ్మశాపంబునకతం. నాఁ గాదన నెవ్వరికి నెట్లు వచ్చు నది యట్లనుభవించి త
దనంతరజన్మంబున మదాశయుం డను జగతీపతికి మధురలాలస యనం దనయయై
జనియించి కళాపూర్ణుం డను రాజునకు భార్యవై యనన్యసాధారణం బైన యైశ్వ
ర్యభోగంబు లనుభవించుచు సహజం బైన పరమపాతివ్రత్యంబున సకలధర్మం
బులను సాధించి కృతార్థ వయ్యెదు విచారింపకు మని పలికిన శారద యవ్వి
భునిం జూచి యిది యే మయ్యా వెండియు మదాశయుండును మధురలాలసయు
ను గళాపూర్ణుండు నంచుఁ బల్కుచున్నవారు దేవరకు నిప్పుడు నవియు కలవ
రింత లై యున్నవి యనుచుఁ బలికి నవ్విన నతండు భవదీయవదనవర్ణనాసంబంధ
కథలయందు నాకుఁ గలవరింతలు సంతతంబును గలుగుట నిజం బైనయది య
ట్లు గాదు మేదినిమీఁద నింకఁ గళాపూర్ణుం డను రాజు పుట్టఁగలం డతని కిది ప
త్నియుఁ గాఁగల దనుటయు నేఁ దత్కథ వినవలయు నానతి మ్మని సరస్వతి
పల్కిన నిట్లనియె. 53

సీ. కాంత ము న్విన్న యా♦కథ యీకథయ నాఁగ, నమ్మవాచ్యత్వఁ బోఁచి♦నట్టినామ
జాతిక్రియాదిక♦సకలపదార్థవా, క్యార్థాంతరము లెవ్వి♦ యవియ యందుఁ
గలయవి యిందుఁ ద♦త్కథకంటె భేదంబు, పరికింప నొనరించెఁ♦ బడసె నిలిపె
ననునివి మొద లైన♦యట్టిభూతార్థంబు, క్రియలపట్టున నొన♦రించుఁ బడయు
తే. నిలుపు ననునివి యాదిగాఁ♦ గలభవిష్య
దర్థవచనంబు లైనక్రి♦యాపదంబు
లునుచుకొనుటయె వానియం♦దును దలంప
నోసుధాంశువిలాసప్ర♦హాసివదన. 54

వ. మఱియు శ్రోతృజనాపేక్షానుసారంబునఁ దత్తన్నిమిత్తోపాఖ్యానంబులచేత
నిదియ కొంత విస్తారంబు నొందఁ గల దది చెప్పఁ బని యేమి ప్రధానకథాభా
గం బింతియె కావున. 55

సీ. అనిన సరస్వతి♦ యద్భుతం బంది యెు, క్కింత విచారించి♦ కాంతుఁ జూచి
యారాజునకు సుము♦ఖాసత్తి యనునది, తండ్రియు మఱి మణి♦స్తంభనాముఁ
డగువాఁడు దల్లియు♦ నయ్యెద రే యన్న, నం దేమి సందియం♦ బదియు నీదు
చేష్టావిశేషంబు♦చేతనఁ గాఁ గల, దని బ్రహ్మ పలికె న♦య్యబ్జముఖియు
తే. మిగుల వెఱఁగంది యంతట♦ నగుచు మీరు, సృష్టికర్త లెట్టైనను♦ జేయఁ గలరు
మదికి వేలసినయట్ల చే♦యుదురు గాని, వట్టికొడిమెలు నాకును♦ గట్టఁ జనదు.

క. తలపెట్టకు డీకెన్న, నెన్నఁడుఁ గల నైనను మత్ప్రసంగ♦కారణమున వ
ర్తిలినట్టియీకథాస్థితి, యిల నిట్టివి గోరఁ దివియ♦ నేత్రైపాఖున్. 57

నింతమాత్రముగాక ♦ నిటమీఁద నీకథ, పృథివిపైఁ గలుగఁ జె♦ప్పితిరి మీరు
తొలుతన యిది బ్రహ్మ♦వలన వచ్చినయది, యనఁగఁ దన్మాల మొ♦ట్టిదియొ యనఁగ
వాఙ్ముఖప్రతిబింబ♦వర్ణన యనఁగ ని, ట్టిప్రసక్తి నిది సంఘ♦టిల్లె ననఁగ [వక
తే. వచ్చె నగుఁబాట్లు నాకు మీ♦వలన నాథ, నన్ను మన్నించి యింకనై♦ననుదడ
మీర లూరక యున్న నె♦వ్వారు నంత, వినరు గాన గుప్తంబు గా♦వింపవచ్చు.
మ. అనుడుం బై పయిమాట గాక యిది యా♦హా యాత్మశృంగారశో
భనలీలాయశ మేరి కప్రియము ని♦పల్కుల్ మనోవర్తనం
బును నేకం బగునేని నాలుకతుదల్ ♦ ము క్కంటికొమ్మా విలా
సిని యే నమ్మెద నంచు బ్రహ్మ నగిపిం♦చెల్ మేలుమాటల్ సతిన్. 59
మ. ఘనయత్నంబున న వ్వడంచికొనుచుం ♦ గంజాక్షియుల్ నాథ యే
మనినం గోపము వచ్చుచున్నది సుఁడీ ♦ యత్యంతముల్ న న్నిఁకం
జెనకల్ రాకుఁడు చాలు నవ్వు లని పై♦చెంగాంతుమీఁదల్ నిజ
స్తనగుచ్ఛప్రతిమల్లహల్లకదళో♦ద్యత్కందుకం బంతటన్. 60
మ. అనయంబుం జల మొప్పఁగా మఱియు నా♦యజ్ఞాసనుం డట్ల యా
ననుఁ మానుం డిది యంచు వాణియును వేఁ♦డల్ జేరి తా నొక్కచే
తన కంఠంబును గాఁగిలించి యొకచే♦తల్ గడ్డముల్ బట్టి చె
క్కునఁ జెక్కానుచు నొక్కచన్నొన యురః♦కోణంబుతో రాయఁగన్. 61
తరల. అతఁడు నేల పెనంగ దోజల♦జాక్షి ప ల్కాటు లున్న నీ
కతఁ బ్రకాశిత మాట నీమదిఁ ♦ గాంక్షితంబ యవశ్యముల్
క్షితిఁ బ్రసిద్ధము గాఁగ నున్న వి♦చిత్రసత్కథ నీ కస
మ్మతమొ య ట్లగునేని యేమహి♦మం బ్రసిద్ధతఁ గల్గెడున్. 62
సీ. వివరింప సకలవ♦స్తువులప్రసిద్ధి వా, గ్జాలమూలంబు వా♦గ్జాల మెల్లఁ
దన్మయం బి ట్లుండఁ ♦ దనరు నీమది కన,మ్మత మైనయట్టిది ♦ మహి వెలయునె
యాకశాపూర్ణ మ♦హారాజుకథ తావ, కీనశృంగారలీ♦లానిమిత్త
మనుచు మన్ముఖజాత ♦ మగుచు నవశ్యంబు, గరము ప్రసిద్ధంబు ♦ గాఁగలయది
తే. నీకుఁ బ్రియ మని వేఱ వ♦ర్ణింప నేల, నీ విపుడు పల్కుపల్కు స్వా♦భావికంబ
పతులయనురాగలీల లే♦పగిదినైన, వెలయఁ గోరియు దాఁచు టిం♦తులగుణంబు.
వ. అనిన విని యాభారతీదేవి యావారిజాసనుం జూచి మీర లింతచలముఁ గొని
సమర్థింప నాకు స్వాఁ గా దన నేల యదియునుంగాక యారాజు వాలాయంబు
గా ధరణిం బుట్టఁ గలం డఁట. రాజ్యంబునుం జేయు నఁట. అతనిచరిత్రం బెట్లు
ను వెలయం గల దఁట. ఇది సిద్ధంబు దానిసంగడిన నస్మద్రహస్యకథ వెలయుట
కు నియమం బే యనుటయు, నతం డిది మునుపును నది వెనుక నుంగా వెలయు

నుడువకుండుఁ డని ప్రార్థించి నుడువ ననిపించుకొని తన్నుఁ గనుంగొని యిది యి ప్పుడు వారాంగనాజన్మంబునఁ బుట్టి యున్నయది. యందు సేతద్భేధశంక నెఱ ఘులే దని పలికి రంభ యనునది యిప్పు డెందుఁ బోయె దానికిఁ దగినబుద్ధి చెప్పన లయు ననుడు నప్పడంతి గడగడ వడంకుచుఁ గంబంబుమఱుంగు వెడలి వచ్చి య డుగుల కెఱఁగిన లే లెమ్ము నీ వీకథ యెక్కడం దడవిన నాలా గెఱుంగుదు గద యని పలికిన నలువ నగుచు నీలాగు మఱి యెవ్వరు నే మెఱింగెదరు. ఈకథ యింకఁ జెప్పినట్టివారును వినినట్టివారును ధాత్రియందుఁ బుత్రపౌత్ర ప్రపౌత్రాదిబహుసంతతిఁ దనర్చుచుఁ జిరకాలంబు ప్రచురసంపదభివృద్ధిశోభిత శుభసౌఖ్యంబులు గాంతు రిది యంతయు నావశ్యకంబుగ మదీయాశీర్వాదం బని పల్కిన. 64

చ. సతి పతిఁ జూచి మీచలము ♦ సాగినఁ జాలును మీర లన్న ప
ద్ధతియ కదుఁ జిరర్గళత ♦ ధాత్రిఁ బ్రవర్తిలనిం డటంచు నిం
పతిశయిలంగ నవ్వె నపు ♦ డచ్చటు వాసి తదాజ్ఞ నేను నీ
క్షితిపయి ద్వారకాపురిని ♦ జెందితి జన్మము వారకాంత నై. 65

క. అని యీజన్మంబునఁ గల, తనవర్తన మించుకయును ♦ దప్పక యుండన్
వినుపించి విచిత్రజ్ఞా, ననిధానము శిశువు రాజు♦నకు ని ట్లనియెన్. 66

క. కలభాషిణి యనుపేరన్, వెలయుచు నే వాణిశాప♦విధిఫల మాలీ
లలఁ గడప నొదవె నంతట, నలినజునదయో క్తిఫలము ♦ నా కీతనునై. 67

తే. శక్తిగుడిలోనఁ బ్రాగ్జన్మ♦సమయమునను
నాకు నిద్దివ్యహారసం♦దర్శనంబు
కలిమి వింటేఁ గదా యది ♦ దలఁచి యిపుడు
గ్రమ్మరంగ రెండేండ్లకుఁ ♦ గంటి ననుట. 68

క. అలరుచుఁ బ్రమదాశ్చర్యం, బులు మనమునఁ దనర వినయ♦మున నుతిఁచుఁ డై
యలఘువ్రతుఁ డాబాలిక, కిలఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి లేచి ♦ యి ట్లని పలికెన్. 69

క. తొలుతటిజన్మమునందును, గలభాషిణి యనఁగఁ బరఁగి ♦ కావించినసీ
యలఘుచరిత్రలలో నా, తలఁపున నొకవర్తనంబు ♦ దార్కాణయ్యెన్. 70

తే. అనుడు నీ కేమి దార్కాణ ♦ మయ్యెఁ జెప్పు
మనుచు నాన్నృపుఁ డడుగ న♦య్యతివవలనఁ
దగఁ గళాపూర్ణపినినచం♦దము జపంబు
తెలఁగు నాసభఁ బడినరీ♦తియును చెప్పె. 71

ఉ. చెప్పి యతండు బాలికకుఁ ♦ జేతులు మోడ్చుచు నీదుహాక్యముల్

యో ప్పఁక నీకు నాథుఁడుగ • నున్న మహామహు. నాన్నృపాలు నా
కెప్పుడు నూడఁగాఁ గలుగు • నింతయుఁ జెప్పుము నీవె నావుడున్. 72

ఆ. క్షితిసుపర్వ యేను • జెప్పిన నీక లెస్స, యుండ దది యెఱింగి • యున్నవారు
మీర లెల్ల నడిగి • వీరు చెప్పఁగ విను, మనియె శిశు వతండు • నాదరమున. 73

తే. ఆసభాసతిఁ జూచి యా•యమ్మయాడు, పలుకు వింటి నృపాల యే•ర్పఱుపవలయు
నాకు మీపేళ్ల మీవ ర్త•నముల నేత, దీయనామవ ర్తనములు• దెలియఁబడఁగ.

మ. ఇది యేలోకము యేపురంబొ మఱి మీ • రెవ్వారొ యీబాల యె
ట్టిదియో యేమియుఁ గాన కెంతయును నా•డెందంబు విభ్రాంతతన్
జెదరన్ సూన్నపడి యున్నవాఁడఁ దెలియం • జెప్పించుకోవేళ గ
ల్గద యిందాఁకను దత్కథాకథనలీ•లాభవ్యవైచిత్రిచేన్. 75

సీ. అనుచు సజ్జనపాలుఁ • డట్లు చూపేళ గ, ల్గద యన్నమాట నీ•కతయు నాకు
నడుగఁగ నెడ లేద • యంతకంతకు నద్భు, తపుఁగథ లోదవ నిం•దాఁక నవఘు
వింటిమి కొంత నీ•వృత్తాంతమిపుడు మీ, విధ మింకఁ జెప్పెద•వినుము దెలియ
నేఁగ గళాపూర్ణుఁడ • నీవె స్వభావుఁ డి, చ్చినయట్టిమణియును • శింగిణియును

తే. నమ్ములును వీరు ప్రథమాగ•మాదు లైన
యట్టినలువురు మఱి సత్వ•దాత్ముఁ డాతఁ
డాతఁడు మదాశయుండు రూ•పానుభూతి
యల్లయది యాకెబిడ్డ యా•యరిదిశిశువు. 76

చ. తనగురుఁ డమ్మదాశయుఁడ • తప్పక యట్లు మముం భజించి ముం
జని చనుదెంచినాఁ డిపుడు • నాకడకుం దను నట్లు నాదుద
ర్శనమున నేద దేఱె నని • జాయయుఁ దాను ముదద్భుతంబులన్
దసరుచు నిట్లు ముందట న•తం డిడినాఁడు పసిండితొట్టితోన్. 77

వ. దీని నీకు మధురలాలస యనం బరఁగు నని యాయాపేళ్లవారి నందఱిం జూపి చె
ప్పి యిది యంగదేశంబు నగు నీపురంబును గ్రముకకంఠోత్తరనామధేయంబ నే
జనిమించినదియుఁ గాసారపురంబ యది యిచ్చటి కనతిదూరంబున నున్నయ
ది యన్నియుం జెప్పనేల వెరసుమాట యొకటి గల దని యిట్లనియె. 78

సీ. అజుఁడు వాణికిఁ జెప్పి•నట్టి యాకథలోని, వారిపేళ్లును వారి•వర్తనంబు
లొకటియుఁ దప్పక•యుండ మాపేళ్లును, మావర్తనములు నై•మదికి మిగులఁ
బరమాద్భుతం బొన•ర్పఁగ శారదావద, నప్రతిబింబాది•నామకర్మ
కల్పనాకేళిప్ర•కారమాత్రము లైన, యస్మదాఖ్యానక్రి•యాదికముల

తే. గోడ నెందు నొకింత వి•జ్ఞోడుపడక

నసుమఁ దత్కథలకును విఘ్నంబు సేయఁ
జనమి యూరక యుంటిమి వినుచు మేము. 79

క. అంతటఁ దత్కథతుదవృ, త్తాంతముచేఁ దీఱె మాకు నాసందేహం
బంతయు ననుటయును మహీ, కాంతున కిట్లనియె నతఁడు గడు చోద్యముగాన్.

తే. అజుఁడు చెప్పినకథలోని యట్ల తండ్రి
యాఁడుమానిసియును మగవాఁడు దల్లి
యును మహీపాల నీకు నాయుల్లమునకు
నిది వెఱ గొనర్చుచున్నది యెఱుఁగఁ జెపుమ. 81

క. అన నాకును దద్వాక్యం, బనయము చిత్ర మగుచున్న యది యాశిశు వా
త్మ నెఱుంగనియది లేదీ, యనుభావము చూడ నసుగు మది దెల్వొపడన్. 82

క. ఆవాక్యము నీ బాలిక, యావనఫలకథయు నవిదితార్థము లెందుఁ
భావింప నొకటి ప్రసఁగుఁ, భావి యగుటను మొదలిది వినం దగుఁ దెలియన్.

క. అలఘువ్రతుఁ డపుడు కృతాం, జలి యై యాశిశువుఁ జూచి సర్వము నీకుం
దలఁపఁగ విదితమ యీభూ, తలపతిజన్మము తెఱంగు దయఁ దెలుపఁ దగున్.

వ. మున్ను నీకారణంబున నీకళాపూర్ణకథాకర్ణనఫలమహత్త్వంబు వింటిఁ బదంపడి యిట్టినాజపంబునకు ఫలం బైనయితనికథ వినికియు నీకృపనే కలిగె నంతమాత్రంబును గాక యీకల్యాణచరిత్రుని బ్రత్యక్షంబు చూడఁగంటి నత్యద్భుతం బైనయీతనిజన్మప్రకారంబును సవిస్తారంబుగా నానతి యిచ్చి నన్నుం గృతార్థునిఁ జేయు మనిన నమ్మధురలాలస యి ట్లని వినుపించె. 85

సీ. భూవిబుధోత్తమ నీవు మృగేంద్రవా, హనగేహమునకు మున్నట్లు వచ్చు
నపుడు మణిస్తంభుఁ డనుసిద్ధుఁడును సుము, ఖాసత్తి యనియెడు నతనిసతియు
నాతోడిసంభాషణమున వర్తిలుచుండి, రెఱుఁగుదు దగనని యేర్పడంగఁ
దత్పూర్వవృత్త మంతయుఁ దెల్పి యిట్లను, వారలు యోగప్రవర్తనమున

తే. నమ్మహాశక్తిభవనంబునందుఁ గొన్ని
నాళ్లు విజితేంద్రియతఁ బ్రవర్తిల్లుచుండి
రదియు నీకును దెలిసిన యదియె యంత
వా రచటు వాసి చని యొక్క వనములోన. 86

తే. రతిసలిపి రందు సిద్ధుఁడో యతివ నీవు, పురుషుఁడవుగమ్ము నారీత్వమును భజింతు
నే ననుచు విపరీతరతేచ్ఛఁ బలికి, పలుకుటయు సాదరమున నజ్జలజముఖియు.

క. స్త్రీత్వము నీ వొందుము పురు, షత్వము నేఁ దాల్తు నని నిజప్రియుఁ బలికెన్
సత్వరత నట్ల వారల, స్త్రీత్వము పురుషత్వము విపరీతము లయ్యెన్. 88

మానినీవృత్తము. ఎక్కడనుండియొ కల్గెను సిద్ధున • కేమఱుపాటఁ గృశోదరముం
జొక్కపుగుబ్బలు గొప్పపిఱుందులు • సోగకనుంగవ యొప్పిదముం
జక్కనిముద్దుమొగంబు నితాంతల•సత్కబరీభరవైభవముం
మిక్కిలిఁ గోమలమైనశరీరము • మీఱఁగ నాఁడుదనంబుపసల్. 90

ఆ. చాల నద్భుతముగ • నాలలితాంగియు, ధవునిరూపొకింత • దప్పకుండఁ
బూనె నాతుణాంబ • నూనూఁగుమీసలు, గుఱుచపల్లజడలు • కొమరు మిగుల.

ఆ. నలుపుగిలుపు దంప•తుల కొకప్పుడు దడం,బడును గాని యెట్టి•యెడల నట్లు
జగతి నాఁడుదనము•మగతనమునుదడం,బఱచుకొనుటయెందు•నెఱుఁగఁబడదు.

తే. స్త్రీత్వపురుషత్వదశ లిట్లు•చెందు వేళ, వారి కొండొరుపై దృష్టి•వర్తిలుటను
దొరికె నొండొరుచూపులొం•డొరుల కట్లు,భావనయె ప్రధానం బెట్టి•పట్లనరయ.

ఆ. అమ్మెయిం బరస్ప•రాకృతివ్యత్యయం; బగుటఁ జూచికొని మ•హాద్భుతంబు
హృదయమునవహించి•యిది యేమిమాయయొ, కో యటంచువారు•గొంతతడవు.

సీ. అంతట నాసుము•ఖాసత్తి యాత్మలోఁ, దన్నిమిత్తంబును • దలఁచుకొనుచుఁ
దనస్వాఘువదనంబుఁ • గనుఁగొని యిప్పుడే, ననినట్టిమాటమ•హత్త్వమ యిది
తప్పదు మును జర•త్కాయ మే నలశక్తి,సన్నిధి వీడ్కొను•సమయమునను
నను సత్యవచనఁగా • నొనరింప నాయమఁ, బ్రార్థించితిని వృథ • యైె చన దది

తే. శాసనస్తంభలిఖితరీతిఁ • జర్చసేయ, ననిన విని యింక నేమియు • ననకు మెద్ది
యాడఁబోవఁగ నెట్లనో•యనుచుఁబలికె, నమ్మణిస్తంభుఁడు భవిష్య•దర్థవశత.

వ. ఇట్లు పలికి వెండియు నిట్లనియె. 96

తే. నీకు గర్భంబు గాకుండ • నాకు నాకు
కొడుకు నీకూటమిన గలు•గుటకు నీకు
వరము లిచ్చినయవ్వాణి•వాక్య మెట్లు
ఫలితముగ నున్నదియొ యొందుఁ • బదరఁ జనదు. 97

చ. అదియును గాక యంగనల • కంగజసంగరకేళికావిశే
షదశలయందు నెక్కుడఁట • సౌఖ్యగతుల్ మగవారికంటె నా
కిదియు నెఱింగికో సిపు డ•భీష్టము గావున నిట్టు లుండఁ గో
రెద నొకకొన్నినాళ్లు విహ•రింపుము నీవును బూరుషాకృతిన్. 98

వ. అనిన విని సుముఖాసత్తి యోయనఘ నీ వేరూపంబున నుండుమన్ననీదువాక్యం
బు నాకు వేదవిధిసమానంబు గావున నీపల్కినయట్ల చేసెద నని తదుక్తప్రకారం
బునఁ దనపురుషరూపంబుతోడ నడుపుచుండె మణిస్తంభుండును నట్టినారీరూ
పంబున మదనక్రీడలు సలుపుచుండె నప్పుడు దమసుముఖాసత్తిమణిస్తంభనామ
[illegible] వెంబడిన వీడ్పాటుగా సంకేతంబులు చేసికొ

లై నయారామప్రదేశంబులు చూచువేడ్కఁ దనసింహంబు నాకర్షించి తదారూ
ఢులై దానియభీష్టసంచారవేగంబునకు సంతసిల్లుచు నంతరిక్షంబునం జరియిం
చుచుండి యెదుట నొక్కపురంబుఁ గని తనహృదయవల్లభున కిట్లనియె. 99

క. పుర మల్లదె యద్భుతగో, పుర మై వరణమిషలసిత•పుణ్యస్త్రీనూ
పురమై విభవములకుఁ గాఁ, పురమై శోభిలెడు నగ్ర•మునఁ గనుఁగొంటే. 100

చ. కలకలహంససారసబ•కప్రముఖాంబువిహంగమండలీ
కలకలనాదలీలఁ దన•కైరవతామరసాటలక్ష్మిఁజో
కలకలమానసాభ్యుదయ•గౌరవముల్ సరిగా దటంచుఁ దాఁ
గలకల నవ్వుచున్న పరి•ఖావలయంబువిధంబుఁ జూచితే. 101

క. ఈరమ్యపరిఖనడుమన్, సారపుశృంగములతోడ • సాలము పద్మా
కారత నొప్పఁగ నిది కా, సారపురం బంద్రు కొలని•చొప్పున నునికిన్. 102

క. తోరణము లింద్రధనువుల, తోరణము లొనర్ప నొప్పు•తోరపుఁబురముల్
సారపురీతుల నీకా, సారపురీతులకు రావు • చర్చింపంగన్. 103

ఉ. తోరపువస్తుసంపదల•తో రమణీయత నొప్పు నిప్పురం
బోరమణుండ రత్నఖచి•తోజ్జ్వలసౌధవిహారిణీసక
ర్పూరపుఁబీటికారుచిర•భూరిసుగంధసమేతవాతసం
చాలకృతావిదూరసుర•సంపదపూర్వమనఃప్రమోద మై. 104

క. ఇచ్చోటికిఁ దొల్లియు నే, వచ్చి యెఱుంగుదును దీని•వైభవమహిమం
బచ్చెరు విందు వసింపఁగ, నిచ్చ యగుచు నున్న యది య•ధీశ్వర నాకున్. 105

క. అని పలికి యంతటను దీ, నిన దిగవలయు నని యపుడ • నేలకు డిగ్గం
దనసింహవాహనముఁ బ, ట్టి నిజేశుఁడుఁ దాను దాని • డిగి నడిచి చనన్. 106

వ. అప్పట్టణం బేలురాజు సత్వదాత్ముం డనెడువాఁడు వాహ్యాళిం బోయి తిరిగి
యరుగుదెంచుచు నాపూఁబోఁడిరూపలావణ్యంబు లాపోవక నిర్నిమేషుం డై
నిరీక్షించి తదనంతరంబున. 107

క. ఒంటనిరాజులఁ గప్పము, గొంటిన్ మే లేర్చి కలికి•గుబ్బెతలను వా
రింటఁ గల రంతకంటెను, గంటికి నింపైనవాలుఁ•గంటిన్ గంటిన్. 108

క. అనరాదు గాక నాయిం, టన కా దిటువంటిచెలువ • నాకంబునఁ గ
ల్గునె చెప్ప నేల సకలా, వనితలనాయకులయిండ్ల • వనితలసుద్దుల్. 109

క. ఆసిద్ధునిసంబంధం, బీసౌందర్యైకనిధికి • నేరీతినోకో
దోసం బిట్టటు భావన, చేసినఁ దెలియుదము వారు•చెప్పిన నింకన్. 110

మ. అని చింతింప యదృచ్ఛ నచ్చెలువ త•న్నా వేళ నీక్షించినన్

కుక్కస దాఁటించి గుదించి చిత్తరువుబా◆గుల్ మీఱ నాడించె శో
భనతద్వల్గనవల్గదగ్రిమరుచి◆స్ఫాయత్కిరీటంబుతోన్. 111

వ. ఇవ్విధంబున ఘోటకంబును నొకింతవడి యిట్టట్టు ద్రొక్కించి యాఁకించి క్రించి
నుదంచితరత్నకంకణక్రేంకారంబులు కందళింపఁ గందం బప్పళింపుచు నిలిపి
నప్పుడు. 112

సీ. కేయూరమాణిక్య◆కిరణముల్ మెఱయంగఁ, జెలికానిమూఁపునఁ ◆ జెయ్యిఁ జేర్చి
రత్నాంగుళీయక◆ప్రభ పేరెములు వాఱఁ, గేలిపద్మంబు కెం◆గేలఁ ద్రిప్పు
లలితదంతాగ్రకాం◆తులు దొలంకఁగ దండ, ధరునితో రిత్తమం◆తనము నడపు
తెలినవ్వుడాలు నమ◆త్తియవుఁ జొకట్లఁ బెం, పఁగ నర్మసచివుతో ◆ సరసమాడు

తే. మణికిరీటంబు చాలించి ◆ మగుడ దిద్దుఁ, దళుకుకొనగోర మీసల◆నులి యడల్చు
నాచకోరాక్షి తనుఁజూచు◆టరసి యరసి, భావజవికారములు కడుఁ◆బరిఢవిల్ల.

ఉ. కంతువికార మీకరణి ◆ గాటముగాఁ దనయందుఁ బ్రస్ఫుట
క్రాంతిగ నున్నచో నొకఁడు ◆ కానుక యిచ్చినపూవుబంతి బా
హాంతరసీమ నద్దుకొని ◆ యామృగలోచనఁ జూచెఁ దాన న
క్కాంత యొకింతజాఱుచను◆కప్పు ఘటింపుచు మోము వంపఁగన్. 114

వ. అంత నశ్వంబు డిగ్గి తా నొక్కరుండ యాసిద్ధునిఁ జేరంబోయి మహాత్మా మీర
లెచ్చటనుండి వచ్చితి రెందుఁ బోవుచున్న వారు మీనామధేయంబు లెవ్వి యి
వ్వనిత నీ కేమి యగు నని యడిగిన నతండు తమవచ్చిన తెఱంగు చెప్పి యే మ
ణిస్తంభుం డనువాఁడ నాపూఁబోఁడి సుముఖాసత్తి యనుపేరం బరఁగు నని ప
లికి యిది తనభార్య యని యెఱింగించిన నీకురంగలోచన యే తెఱంగున నైన
సన్నిధ నున్నం జాలు నటమీఁద భాగ్యవశంబున నైనయట్లయ్యెడుఁ గాని య
ని చింతింపుచు నతం డతనికిం గపటవినయంబునం గృతాంజలి యై. 115

చ. హృదయము రంజిలంగ మిము ◆ నెంతయు భక్తిని గొన్నినాళ్లు మా
సదనమునందు నుంచికొని ◆ శక్త్యనుసారకృతోపచారసం
పదఁ బరిచర్య సేయుటకు ◆ మామది నున్నది వేడ్క మీర లే
తదభిమతం బొనర్చు టుచి◆తంబు మహాత్మక సిద్ధశేఖరా. 116

క. అనిన మణిస్తంభుం డం, గనవదనముఁ జూడ నట్ల ◆ కాని మ్మెందుం
జని మన కేమీ యని భ, ర్తను బలికెఁ నగుచు నాకు◆రంగేక్షణయున్. 117

క. ఆరీతి ననుమతించిన, వారలఁ దోడ్కొనుచుఁ జనియె ◆ వసుధావరుఁ డిం
పారెడునవమణిమయశిబి, కారూఢులఁ జేసికొని ని◆జాలయమునకున్. 118

తే. ఇట్లు దోడ్కొనిచని కరం◆బింపుమీఱ, నట్టిమణిగేహములు పైఁడి◆పట్టెమంచ
ములును సొమ్ములు పరిమళ◆ములును జేటి, కాజనంబులుఁ గడు నధి◆కముగ నిచ్చె.

నచ్చెలువను దనయొద్దకు, వచ్చుట కడిగించెఁ దగిన♦వారలచేతన్. 120
ఆ. ఆలతాంగియుఁ దన♦కప్పటి కొక్కింత, గర్భజననశంక♦ గల దటంచుఁ
జెప్పి సిద్ధసుతుని♦ సిద్ధున కీక యేఁ, గలయ నన్ను ననుచుఁ♦ గడపిపుచ్చె. 121
క. ఆవారిజముఖి కంతన్, వేవి ళ్లుదయించెఁ జిక్కె♦ నెమ్మేను గడున్
భావము మృద్భక్షణవాం, ఛావర్తనఁ జెందె గర్భ♦సంసూచనగాన్. 122

కవిరాజవిరాజితము.

కడుఁ గృశమైనసనాభిని మధ్యముఁ♦ గన్గొని కన్గొని యేమొ బలం
బెడలఁగఁ జిక్కెఁ గరం బపు డంగము♦ లెల్లఁ దదీయకృశత్వముఁ బోఁ
గడఁగుటయుం బొదలెన్ గఠినం బగు♦కాంతచనుంగవ మున్నన దా
బడలదు తత్పరిపుష్టితఁ జెం గను♦పట్ట మొగంబుల నవ్వెదవన్. 123
మ. కడుఁ దోరంపుఁబయోధరంబుల మొనల్♦ గప్పారుచుం బర్వన
ప్పుడు తద్వక్త్రసుధాంశుబింబ మనయం♦బుం బాండురశ్రీ గనం
బడియెన్ గార్తికపూర్ణిమాతిథిబలెన్♦ భావించి చూడంగ నె
య్యెడనున్ స్థానగుణంబునం గలుగవే♦ యేమేమియుం జిత్రముల్. 124
తే. అంతఁ గడుఁ గాను పొదలె ర♦త్యాశ వదలె
వళులు విరియంగఁ బొటెఁ బే♦రలఁత మీఱె
నాభి వికసించె గతులమాం♦ద్యంబు మించె
సతికిఁ బ్రొద్దులనెల చొచ్చె♦ జడత హెచ్చె. 125.
క. ఈరాజోత్తముఁ డంతట, నారమణికి నుద్భవిల్లె♦ నైదుగ్రహంబుల్
సారగుణత నుచ్చస్థా, నారూఢిం దనర భవ్య♦మగులగ్నమునన్. 126
సీ. సకలదిక్కులను బ్ర♦సన్నతఁ గాన్పించెఁ, జలువ నెత్తావిగా♦డ్పులు చరించెఁ
గుసుమవర్షంబు లో♦కుల కద్భుతము చేసె, శుభలీల దివ్యదుం♦దుభులు మ్రోసె
సర్వామరులజయ♦శబ్దముల్ విలసిల్లెఁ, బరఁగఁ ద్రేతాగ్నులు♦ ప్రజ్వరిల్లెఁ
బరమసాధుజనంబు♦భావంబు లుప్పొంగెఁ, గలుషచారిత్రుల♦బలిమి గుంగె
తే. శౌర్యగాంభీర్యధైర్యసౌ♦జన్యనీతి, సత్యకీర్తిప్రతాపాది♦సకలసుగుణ
పుంజరంజిష్యమాణభూ♦భువనుఁడగుచు, నిమ్మహారాజవరుఁ డుద♦యించునపుడు.
వ. బ్రహ్మదేవుం డితనితల్లిదండ్రులకు నాగంతుకంబు లైనవర్తమాన స్త్రీత్వపురుషత్వనామధేయంబులు చూడక సహజ స్త్రీత్వపురుషత్వనామధేయంబు లవలంబించి యవ్విధంబున నవ్విభునకు మణిస్తంభుండు తల్లి యనియు సుముఖాసత్తి తండ్రియనియుఁ బలికినవాఁ డతనివాక్యంబున కన్యథాభావశంక గలదే యమ్మణిస్తంభుండు పుత్త్రోదయం బైనయనంతరంబ తనతొల్లిటిమగతనంబు తనకును సుముఖాసత్తియాఁడుతనంబు సుముఖాసత్తికిని గలుగునట్టు నాయమ

డన తిరుగ యోగాభ్యాసభాసురు లగుచుఁ గాసారపురంబునన యున్నవార లీరహస్యంబు వారివలనం దార్కాణగాఁ దెలియవలసినఁ దెలియుం డని పలికి యి ట్లనియె. 128

ఉ. ఎప్పు డితండు దల్లి కుద♦యించెఁ గరంబు విచిత్రలీలమై
నప్పుడ గల్గె యౌవనము ♦ యౌవన మెప్పుడు గల్గె నిచ్చెఁ దా
నప్పుడ వచ్చి యొక్కమణి ♦ యమ్ములు విల్లు స్వభావసంజ్ఞతో
నెప్పుడుసిద్ధుఁ డిందుఁ బ్రథ♦మోత్తమభావము గాన రెవ్వరున్. 129

సీ. అంతఁ గళాపూర్ణుఁ ♦ డనునామ మితనికి, నిడియె నాసిద్ధలో♦కేశ్వరుండు
అప్పుడ తత్పట్ట♦ణాధీశుఁ డతనిస, ద్యోయౌవనాదిమ♦హోన్నతి విని
యితఁ డెవ్వఁడో మహా♦ద్భుతవై భవుఁడుదివ్య,పురుషవర్యుండుగాఁ♦బోలు నితని
తల్లి నే నితరసా♦ధారణంబుగఁ జూచి, కామించి పాపంబు ♦ గట్టుకొంటి

తే. నిది మఱవఁ జేయఁ దగు నేమి ♦ యిచ్చి యైన
ననుచు నాసాధ్వికడ కేగి ♦ యమ్మ మిమ్ము
నెఱుఁగ కొనరించినట్టినా♦యెగ్గు లెవ్వి
గల్గినఁ గృతార్థచిత్త వై ♦ కావు మనుచు. 130

వ. తత్ప్రియంబుగా నితనికి నిజాధిపత్యం బెల్ల సమర్పించి తాను మంత్రి యై కొలిచి యుండె నని చెప్పిన నలఘువ్రతుం డాబాలికం జూచి స్వభావుం డనఁబరఁగు నాసిద్ధుఁ డెవ్వఁ డేమికారణంబున నమ్మణియు శరచాపంబు లితనికిఁ దెచ్చి యిచ్చె నని యడిగిన నది యి ట్లని చెప్పె. 131

సీ. ఓవిప్రవర యాస్వ♦భావాఖ్యసిద్ధుండు, విను సుముఖాసత్తి♦జనకుఁ డాతఁ
డాపుత్త్రి జనియించి♦నట్టిపిమ్మటఁ దన, కాంతను విడిచి దే♦శాంతరి యయి
తిరుగుచు మాహురీ♦పురమున కేతెంచి, యందు దత్తాత్రేయు ♦ నఖిలయోగ
విద్యారహస్యకో♦విదుమహామహుఁ డప, శ్చర్యచేఁ దనకుఁ బ్ర♦సన్నుఁ జేసి

తే. కనియెఁ దత్కృపచేత యో♦గప్రకార
ములు సమస్తంబు తద్యోగ♦విలసనమున
భావ మెప్పుడు దనయందుఁ ♦ బాదుకొలుపు
చునికిఁ జేసి స్వభావాఖ్య ♦ యొనరఁ దాల్చె. 132

ఆ. అనుడు వినయ మొప్ప ♦ నలఘువ్రతుండు నే, ల్మోగిచి సకలబోధ♦ములకు నిధివి
నీ వెఱుంగనియవి♦ లే వెవ్వి యోగముల్, చెప్పవలయు ననిన ♦ శిశువు వలికె. 133

క. విమలాత్మక వినుము ప్రశ, స్తము జీవాత్మపరమాత్మ♦సంయోగము యో
గ మనఁ దదంగము లెనిమిది,క్రమమున వినుపింతుఁ దత్ప్ర♦కారము దెలియన్.

సమాధులనం బ్రసిద్ధంబులై యుండు నందు నొక్కొక్కటి యనేకభేదంబు లగు
నవి యెఱింగించెద వినుము. 135

మ. యమములు సత్యదయాక్షమాధృతిమితాహారార్జవబ్రహ్మచ
ర్యము లస్తేయ మహింస శౌచ మన నొప్పారుం ధరిత్రీసురో
త్తమ యందుం దశభంగులై పరుల బాధం బెట్టకింపారు బొం
కమి సత్యంబు పరార్తి కోర్వమి దయాఖ్యం బెంపు మీఱుం గడున్. 136

క. విను మొరులతప్పులందుం, గనలక సైరించి యునికి క్షమ యనఁ బరఁగుం
ధనబంధువియోగాదుల,కును హృదయము కలఁగమికిని గొఱలు ధృతి యనన్.

క. ఎనిమిదికబళంబులు యతి, కినుమడి వనవాసి కతని కినుమడి గృహికిం
విను లఘుభోజన మితరుల, కనఘ మితాహార మనఁగ నభినుతి కెక్కున్. 138

తే. విహితకర్మంబు లెందుఁ గావించునెడల, మఱి నిషిద్ధకర్మంబులు మానునెడల
వాఙ్మనఃకాయకర్మప్రవర్తనంబు, సూవె యార్జవమన మహీసురవరేణ్య. 139

సీ. సన్న్యాసికిని బ్రహ్మచారికి నైష్ఠికుం, డగువనస్థునకు నోయనఘచరిత
స్త్రీసంగమంబును త్రికరణంబులయందు,నొకయప్పుడును జేయకునికి బ్రహ్మ
చర్యంబు ఋతుకాలభార్యాభిగమనంబు, దక్కనబోంట్లతోఁ దద్విహార
మును మానుటయు గృహస్థునకును బ్రహ్మ చ,ర్యంబిఁక నస్తేయ మనఁగ నెందు

తే. శౌర్య మెఱుఁగమి యెప్పుడు నేజంతువులకు
నెగ్గొనర్పక యునికి యహింస యనఁగ
శౌచ మన రెండు తెఱఁగులై శాస్త్రములను
బాహ్యమును నాంతరంబు నాఁ బ్రణుతి కెక్కు. 140

ఆ. అందు బాహ్యశౌచ మనఁగ మృజ్జలములఁ, జేయఁబడినయది ప్రసిద్ధి కెక్కు
నాంతరం బనంగ ననఘ ధర్మమున న,ధ్యాత్మవిద్యచేత నయినశుద్ధి. 141

క. విను నియమంబులు పది తప, మును సంతోషాస్తికత్వములు దానేశా
ర్చనసిద్ధాంతశ్రవణము, లును హ్రీయును మతిజపంబులును వ్రతము ననన్.

తే. కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదిక్రియలు కాయ
శోషణము సేసి తపము సంతోష మనఁగ
నిప్పుడమి లాభమును గల్గె హృదయవృత్తి
నదియ చాలు నంచునికి సుమ్మనఘచరిత. 143

క. విను పుణ్యపాపములు గల, వనియెడువిశ్వాస మెద్ది యది యాస్తిక్యం
బనఁ బరఁగుం న్యాయార్జిత, ధన మర్థుల కొసఁగుటొప్పు దానం బనఁగన్.

క. ఈశార్చన మన హరిఁ బర, మేశుం బూజించుటయును నెప్పుడును రాగా
వేశానతహింసాపము, ఖాశంకలు లేనిహృదయచోంగస్థితియున్. 145

వైదికలౌకిక ♦ వర్తనలకు దూర, మగునింద్యకర్మంబు ♦ నందు లజ్జ
యెయ్యది యది సుమ్ము ♦ హ్రీశబ్దవాచ్యంబు, విహితసదాచార ♦ విధులమీఁది
శ్రద్ధ మతి యనంగఁ ♦ బ్రస్తుతి కెక్కును, వేదబాహ్యము గాని ♦ విమలమంత్ర
ఆ. మును గురూక్తమార్గ ♦ మున జపించుటయు న, ధీత మగుశ్రుతిస్మృ ♦ తీతిహాస
ముఖ్యవాఙ్మయంబు ♦ మునుకొని యావర్త, నంబు సేఁత జప మ ♦ నంగఁ బరఁగు.
క. వినుము విశిష్టాచారం, బును ధర్మప్రముఖనిఖిల ♦ పురుషార్థకరం
బును నగు నుపవాసాదిక, మనఘాత్మక సుప్రసిద్ధ ♦ మగువ్రత మనఁగన్. 147
క. ఈయమనియమంబులు గల, ధీయుతుఁ డధికారి వసుమ ♦ తీసురవర నీ
శ్రేయస్కరాసనప్రా, ణాయామాద్యుత్తరప్ర ♦ యత్నంబులకున్. 148
వ. ఆసనంబు లనేకభేదంబులం బ్రవర్తిల్లు నం దుత్తమంబు లయినకొన్నింటిని
వివరించెద. 149
క. వినుజానూర్వంతరభా, గని వేశితపాదతలుఁడుఁ ♦ గడు ఋజుకాయుం
డును నై కూర్చుండఁగ యో, యనఘాత్మక వెలయు స్వస్తి ♦ కాసన మనఁగన్.
తే. వామపృష్ఠపార్శ్వమునన ♦ వామగుల్ఫ
మమరఁ బార్శ్వాంతరమున గు ♦ ల్ఫాంతరంబు
నునిచి గోముఖాకృతి దృఢా ♦ సనత నునికి
యమలగుణ గోముఖాసన ♦ మనఁగఁ బరఁగు. 151
సీ. దక్షిణపాదంబు ♦ దక్షిణాంకమునన, దక్షిణాపాదంబు ♦ దక్షిణాంక
మున నిడి యిరుగేలు ♦ వెనుకగా వీడ్వడ, నిగుడించి బొటవ్రేళ్లు ♦ దగులఁబట్టి
యురముపైఁ జుబుకాగ్ర ♦ మొనరంగ హత్తించి, దృష్టినాసాగ్రసు ♦ స్థితము సేసి
యునికి పద్మాసన ♦ మన నొప్పు నిందుఁ గొం, దఱు చిబుకవ్యవ ♦ స్థానియమము
తే. చెప్ప రొకకొంద ఱూరుసు ♦ స్థితిఁ గనఁ దగు
దోయి యుత్తానముగ నిడి ♦ తొడలనడుమ
నట్ల పాణులు నిలిపి నా ♦ సాగ్రదృష్టి
యగుచు నునికి పద్మాసనం ♦ బండ్రు బుధులు. 152
తే. అనఘ తుదఁ జెప్పినట్టిప ♦ ద్మాసనవిధి
యందుఁ జుబుకాగ్రమును హృద ♦ యమునఁ జేర్చి
రాజదంతమూలంబున ♦ రసన చేర్చి
వాయుకర్షణ మొయ్యనఁ ♦ జేయవలయు. 153
క. కుడితొడపై వామపదం, బిడి యితరముమీఁద నితర ♦ మిడి నిశ్చలతన్
గడు కుదురై కూర్చుండుట, పుడమిన్ వీరాసనాఖ్యఁ ♦ బొలుచు మహాత్మా.

యుండఁ జానువులందుఁ బూన్చి వివృతా♦స్యుం డైననాసాగ్రవీ
క్షుం డై యుండెడునట్టియాసనము మిం♦చున్ సింహసంజ్ఞాక మై. 155

మ. తనగుల్ఫంబులు రెండు నంటి యుగళా♦ధశ్శైవనీపార్శ్వవ
ర్తన నుండఁ ఘటియించి హస్తములఁ ద♦త్పార్శ్వంబు లత్యంతయ
త్ననిరూఢిం గ్రహియించి వర్తిలుట యో♦ధర్మాత్మ భద్రాసనం
బనఁ బ్రఖ్యాతి వహించి యుండు నది స♦ర్వారోగ్యదం బెప్పుడున్. 156

క. తగ మేహనంబుపై స, వ్యగుల్ఫ మిడి దానిపైఁ ద♦దన్యం బిడి గ
ట్టిగఁ గూర్చుండుట యోభ, వ్యగుణా ముక్తాసనాఖ్య♦మై పెంపొందున్. 157

క. కొందఱు సిద్ధాసన మని, కొందఱు వజ్రాసన మని♦ కొనియాడుదు రిం
పొందఁగ దీనిని మఱియొక, కొందఱు గుప్తాసన మను♦కొండ్రు మహాత్మా. 158

చ. కరతలముల్ ధరిత్రిపయి♦ గట్టిగ రెండును నూఁది వానికూ
ర్పరముల నాభిపార్శ్వములఁ♦ బన్పడ నాని శరీర మెల్ల నం
బరమున దండలీలఁ గను♦పట్టఁగఁ జక్కఁగఁ జాగి యున్కి సు
మ్మరయ మయూరసంజ్ఞ మగు♦నాసన మోధరణీసురోత్తమా. 159

తే. జగతిపైఁ బాదములు రెండుఁ♦ జక్కఁ జూచి
పాణులఁ దదగ్రములు బిగఁ♦బట్టి నుదురు
జానువులఁ జేర్చి యున్కి యో♦సాధుచరిత
తాపసేంద్రులు పశ్చిమ♦స్థాన మండ్రు. 160

క. ఈయాసనములు మిక్కిలి, కాయలఘుత్వమును సకల♦గదనాశనమున్
జేయుచుఁ బాపనికాయము, పాయందోలుచును బరఁగు♦ భవ్యచరిత్రా. 161

సీ. ధౌతనీతికపాల♦భాతినత్రిస్త్రాటి, కములు నాళియు నాగ♦ సమరు యోగ
షట్కర్మముల దేహ♦సంశుద్ధికలితుఁ డై, పరఁగ నీ చెప్పిన♦భద్రసింహ
పద్మాసనాదులఁ♦ బరిచయం బమరంగఁ, బ్రణవసంఖ్యాభేద♦గుణనిరూఢిఁ
గొమరొందుపూరక♦కుంభకరేచకం, బులవిశేషంబుతోఁ♦ బొలుపుమీఱు

తే. చున్నయట్టిప్రాణాయామ♦ మో మహాత్మ
సలుపఁ జలుపంగ మారుత♦జయము గల్గు
నంతకంతకు సంసిద్ధి♦ నతిశయిల్లు
నాఁడునాఁటికి మేనిలో♦ నాళు లెల్ల. 162

తే. విను మపానంబునకు రెండు♦వ్రేళ్ల యెడను
బై నెసఁగుపావకునియున్కి♦పట్టునకును
బె నితొమిది వేళుల♦ పాటియెడను

తే. ఉండుఁ దనువున డెబ్బది • రెండువేలు
నాడు లొకటియు నూఱు గ•ణ్యంబులందు
నందుఁ బదునాల్గు శ్రేష్ఠంబు • లందులోన
మూఁడు నుతి కెక్కు నందును • ముఖ్య మొకటి. 164

వ. పదునాల్గునాడులలోపల సరస్వతీప్రముఖంబు లైనయేకాదశనాడులు, జిహ్వాదివ్యాపారకారణంబు లై పరఁగు నిడాపింగళ లనునాడీద్వయంబు వామదక్షిణనాసారంధ్రగామిను లగుచుఁ బ్రాణాయామసాధనం బై ప్రవర్తిల్లుచుఁ బ్రధానతమం బైనసుషుమ్నాహ్వయనాడి బ్రహ్మనాడి యనం బరఁగుచు నాడీకందమధ్యవర్తిని యై బ్రహ్మరంధ్రగామిని యై యుండు నందుఁ బవనంబుఁ బ్రవేశింపఁజేయుట యుత్తమయోగం బనం బరఁగు నింకఁ బ్రత్యాహారప్రకారంబులు విను మని యిట్లనియె. 165

సీ. ఇంద్రియార్థములందు • నింద్రియంబులఁ బ్రవ,ర్తిలనీక కుదియించి • త్రిప్పుటొకటి
యవియందుఁ జరియించె • నదిసమస్తంబు నా,త్మయ కాఁగ మనసులోఁ • దలఁచుటొకటి
నిత్యకర్మంబు లె•న్నియు నాత్మయంద సం,తతము చిత్తముచే నొ•నర్చుటొకటి
తనువునఁ గలపదు•నెనిమిదిమర్మ,సీ, మలఁ గ్రమంబున గాడ్పు • నిలుపు టొకటి
ఆ. యోగశాస్త్రశీల•యుతులు ప్రత్యాహార, భేదరీతు లనుచు • నాదరమున
సాంప్రదాయకముగ • సలుపుచు నుందురు, రోవసుంధరాసు•రావతంస. 166

సీ. పాదాదిగా జాను•పర్యంత ముర్వి యు,ర్వ్యాదిగాఁ బాయుప•ర్యంత ముదక
ముదకాదిగా మఱి • హృదయాబ్జపర్యంత, మగ్నియగ్న్యాదిగా • నందుమీఁద
భ్రూమధ్యపర్యంత•ము మరుత్తు మరుదాది, గా మూర్ధపర్యంత • మోమహాత్మ
నభము వర్తిల్లుఁ దా•నక మది యైదు భా, వింపఁగా వేత్వేఱ • విహితగతిని
తే. ధాతృవిష్ణురుద్రేశస•దాశివాఖ్య
దైవతములఁ బృథివ్యాది•తత్త్వపంచ
కమున ధారణ మొనరింపఁ • గా వలయును
బ్రణవమునను బ్రాణాయామ•భంగు లమర. 167

ఆ. అని మఱియును దద్ర•హస్యవిశేషంబు, లన్నియును వచించి • ప్రాణముఖ్య
పవనగతుల తెఱఁగు•పదునెనిమిదిమర్మ,ములును నాడు లుండు•పొలుపుఁ దెలిపె.

వ. తెలిపి యింక ధ్యానప్రకారంబు విను మని యిట్లనియె. 169

క. అప్రతిమముగ విజాతీ, యప్రత్యయవాసనాని•రాసంబిచ్చి
న్నప్రవహాదురుసజాతీ, యప్రత్యయరూప మగుచు • ధ్యానము వెలయున్. 170

క. అది సగుణధ్యాన మనన్, సదమలగుణ వినుము నిర్గు•ణధ్యాన మనన్

చ. సగుణ మనంగ నింక విను • శంఖసుదర్శనముఖ్యచిహ్నితం
బగుపురుషోత్తమాకృతిఁ ద•దన్యము నిర్మలనిత్యచిన్మయం
బగుపరమాత్మరూప మది • యబ్బుట దుర్లభ మెట్టివారికిన్
సగుణవిలాసచింతనము • సల్పఁగ సల్పఁగ దాని భూసురా. 172

క. మానసము విష్ణునందున్, లీన మగుచు నించుకయుఁ జ•లింపక యుండన్
బూనుట సమాధి యగు వి, ద్యానిరతా యుక్తరూప • మది భావింపన్. 173

వ. యోగవిద్యాప్రకారంబు దీనిమహత్త్వంబునం జేసి యత్తెఱంగున భావంబు దన యందుఁ దిరంబుగా నిలుపుచు నాసిద్ధుండు స్వభావుఁ డనం బరఁగె. 174

తరల. అతఁడు నిత్యము నాత్మ యోగస•మాధికిన్ విజనస్థల
స్థితి మనంబునఁ గోరి పెక్కులు • దేశముల్ చరియింపుచున్
గతివశంబున జన్మదేశము • గాంచి యందుఁ గడున్ వివి
క్తతల మంచు వసించెఁ దా శత•తాళదఘ్నహ్రదంబులోన్. 175

సీ. అట్లు వసించి యో•గారూఢి నుండుచోఁ, దనయల్లుఁ డాలిపైఁ • గినుకవలన
మడుపున నారీతిఁ • బడి తన్నుఁ జేర వ, యః స్తంభమణి మొద • లైనయట్టి
వానిఁ గొన్నిటి నిచ్చి•తా నంపెఁ గానియప్పుడు దనబంధుత్వ•మును దెలుపఁగఁ
బోయిన బంధంబు • పోసీక తగిలించు, కొన నేల మగుడఁగ • ననుతలఁపున

తే. నంత నెంతయు బహుకాల•మరుగ నతఁడు, నియతివశమునఁ దద్యోగ•నిష్ఠ వదలి
హ్రదములోపల వెలువడి • యరుగు దెంచె, సకలబుధసేవ్య మైన శ్రీ•శైలమునకు.

ఉ. శీలితయోగవైభవుఁడు • సిద్ధుఁడు వేడుక మించఁ గాంచె శ్రీ
శైలము నీలలోహితల•సన్మణిచిత్రితసానువైభవో
త్తాలము సేవకేష్టఫల•దానవిధాననవీనదేవతా
సాలము నిత్యవర్ణ్యగుణ•జాలము ముక్తిలతాలవాలమున్. 177

ఉ. పెల్లగిలెన్ గుబేరు మల • పెంపఱి ఘూర్ణిలె మందరంబు దా
విల్లయి వంగె మేరుగిరి • వింధ్య మిలన్ నెఱయంగఁ గ్రుంగె రూ
పెల్లఁ దుషారమాత్ర మగు • నెన్న హిమాద్రికి సాజ మై ప్రవ
ర్తిల్లెను గాన శ్రీనగము • శ్రీనగ మన్ ఘనకీర్తికిం దగున్. 178

సీ. నవపుష్పవనము నా•నామణుల్ గ్రుచ్చిన, పచ్చపట్టుఁ గబాయి• బాగు నెఱప
ధాతుస్థలంబు లా•తతకుంకుమాంగరా, గప్రకారంబునఁ • గానుపింపఁ
దెలిడాల్గు పచరించు• సెలయేటికాలువల్, హారవల్లరులసో•యగము దాల్ప
బహువిధోపలయుతో•పత్యకాభాగభ, ద్రాసనలీలల • నతిశయిల్ల

తే. నపరిధరణిభృన్మూర్ధస•మాదరార్హ, పాదకటకంబు లమరంగఁ • బ్రణుతిఁ గన్న
యన్నగేంద్రునికిని గిరీ•టార్పణ కరి, యైనయుడిగంపుఁగత్తె మ•హావహ లక్ష్మి.

సిద్ధరసధునులు గూడి ప్ర, సిద్ధిగఁ జేకొన్నరూపు • శ్రీగిరి యయ్యెన్. 180

క. పాతాళగంగ యనియెడు, కైతవమున నన్నగేంద్రు • కాలికడియ ము
ద్ద్యోతించు గండశైల, వ్రాతమిషస్థితనగాంత • రప్రతిమలతోన్. 181

చ. ఘనపరిరంభసంభ్రమవి • కాసములం గనుపట్టినట్టిమి
న్ననుహరిపేరురంబు దన • యందును దార్కొనకుండ నొత్తి ప
ట్టినవిధిగర్భబాహువన • వీవిఁ బ్రవర్తిలు నన్నగంబు శో
భనఖచరప్రమామావిరళ • పల్లవతల్లజశోణపాణి యై. 182

వ. ఇవ్విధంబున నతిపవిత్రవిచిత్రమహిమంబున నతిశయిల్లుచున్ననగోత్తమంబు న
త్యంతభక్తియుక్తుఁ డగుచు నధిరోహణుం డగుచు మల్లికార్జునమహాదేవసేవా
విధానం బనూనంబున నడపి యదృచ్ఛావిహారంబున సంచరించువాఁ డందు
నంతట భృగుపాతంబున కాయత్తపడు చున్నమణికంధరుం జూచి నీ వెవ్వండ
వీసాహసోత్సాహంబునకుం గారణం బేమి యెఱింగింప వలయు ననుటయు న
తండు దనపేరునుం జాతియుం దెలిపి తద్భృగుపాతోత్సాహపర్యంతంబు తన
పూర్వవృత్తనంబు సకలంబునుం జెప్ప నందు వినంబడిననిజపుత్త్రీజామాతలవృ
త్తాంతంబున నత్యంతమానమానసుం డగుచు మఱియుం దద్విశేషం బతనికి
నెఱుకపడినంత యడిగి తెలిసి తాను సుగాత్రిజనకుం డగుట వినుపించి తనవర్త
నం బంతయుం జెప్పి శారదాదేవి యానుగాత్రీశాలీనులకు నిచ్చినవరంబు లె
ట్లు ఫలితంబు లగునో యని యొకింత చింతించి యవి యట్లట్ల సఫలంబులు గాక
మానవుగా యని నిశ్చయించి మణికంధరున కిట్లనియె. 183

సీ. నారదుపరిచర్య • చే రుక్మిణీకాంతు, శిశుని సంగీత • సిద్ధిఁ గనుట
యమ్మానికరుణచే • హరిభక్తితీర్థయా, త్రాదిపుణ్యంబుల • నతిశయిలుట
నసుమఁ బ్రమాదంపు • నడకఁ జేకుఱినశా, పము రాజ్యఫలముగాఁ • బనుపఱచుట
యధికపుణ్యప్రాప్య • మైనగంధర్వజా, తిని సముద్భవ మంది • తేజరిలుట

తే. యూహ సేయంగ నీ వింక • నొందుజన్మ
మమితషాడ్గుణ్యసంపన్న • మగుట ధ్రువము
పుణ్యవాసన లూరక • పోవు సూవె
యెట్లుఁ దమతమఫలముల • నిచ్చుఁ గాని. 184

క. సుగుణగణైకనివాసం, బగుజన్మము నీకుఁ గలిమి • కాదిమహేతూ
పగమంబ చాలు నిచ్చుట, భృగుపాతంబునకు నేమ • పేక్షిత మింకన్. 185

చ. అనుడు నతండు శ్రీమహితు • లై శుచివర్తను లైనవారికిం
దనయుఁడ నై జనించుటయె • తర్పిత మంచుఁ దలంచినాఁడ నా
విని యెటు లైన నెంతయుఁ బ • వి త్రచరిత్రత నీకుఁ గాన్పడం

ఉ. వారలు తల్లిదండ్రులుగ • వాంఛ యొనర్చుట మేలు గాదె యిం
పారఁగ దాన నాకును బ్రి•యం బగుటొక్కటి యెక్కు డప్రియం
బూరక పోదు నీమదికి • నోపమి యట్టిమహోపకార మో
సారగుణాఢ్య యే సలుప • శక్తుఁడ మీఁదట నీకు నెంతయున్. 187

సీ. తొల్లి యొకపుడు మ•ద్గురువుల నే నాత్మ, పరిరక్షకొఱకును • బట్ట మొకటి
కాతలయు న టంచు • దైవసంప్రేరణ, నడిగిన సృజియించి • యట్లు నాకు
నొసఁగుచు నిది యమో•ఘోద్యమం బని పల్కి, వారలు నన్ను నీ•వంశ మిఁకను
క్షత్రవంశంబు గాఁ•గల దని రావాక్య, మరసిన నీవు నా•యల్లునకును
తే. గొడుకవై పుట్టుటకె యను•కూల మగుచు
నున్నయది క్షత్రధర్మ మ•త్యుజ్జ్వలముగ
జగతియే లేదు తక్కిన•సందియంబు
లన్నియును మాని నామాట • యాచరించు. 188

సీ. అనుడు నట్లని నా•యాత్మ చందము విను, మట్లను మాఱుమే • సత్తనందు
రాజ నౌటకును గా•రణములు నున్న విం,కను బవిత్రులయింట• జననమొందు
కాంక్షచే నిప్పు డీ•కరిమేశ్వరపుచరి, నుఱుకుచున్నాఁడను • మఱియుఁ గొంత
మదిలోనిమెరమెర • మాన దేమిటికి నం,టేని నెంతటిరాజ • నైన నట్టి
తే. పావనులయింటఁ బుట్టిన • బహిరబహిర,రాతివర్గజయం బజ•స్రమును గలిగి
వర్తిలుట యబ్బురము గాన • వగపుగలదు,చిత్తమున నాకు నోమహా•సిద్ధపర్య.
ఆ. అదియుఁ గాక రాజ్య•మను మహాభూతంబు, సోఁకినప్పు డెట్టి•సుజనులకును
లేనిచీఁకుఁదనము • లేనిమూఁగతనంబు, లేనిచెవుడు గొంత • యొసఁగ గలదు. 190
తే. వేదశాస్త్రాదిసకలస•ద్విద్యలందు
నెందుఁ గొదయించుకయు లేక • నెసఁగునట్టి
బ్రాహ్మణులగోష్ఠిచే నట్టి•రాజ్యదోష
ములు నివారింప నగు నని • తలఁచి తేని. 191

ఉత్సాహ. భోగ్యవస్తుతృష్ణ లేని•పుడమిజేనిదానముల్
యోగ్యములును గామిఁ జేర • నొల్ల రుత్తమద్విజుల్
మృగ్యతముల వారి వెదకి • మెచ్చుఁ గొలిచి తెచ్చుకో
భాగ్య మతని కబ్బు టరుదు • బ్రదుకె యదియు నక్కటా. 192

వ. అట్లుత్తమద్విజులచిత్తంబు నారాధించి చేర్చుకొనిరొద నన్నుఁ దద్వివేకం
బెన్నినాళ్లకుఁ గలుగవలయు నవియే కొంచివచ్చిన నొక్కొక్కటియు మిగు
లనసహ్యంబు లగుచు హృదయశల్యంబులై యున్నవి నీవు సకలశాస్త్రజ్ఞుఁడవునా

మణికంధరుం డాస్వభావాఖ్యసిద్ధు నెంతయుం బ్రార్థించె నతండు నతనికి విషా
దనివారణంబుగా నిట్లనియె. 193

క. సతతముఁ బెంపొందుజయో, న్నతి యొసఁగెడునొక్కవిల్లు • నవశరములు నీ
మతికిఁ దగినవి సృజించెద, క్షితి దత్తాత్రేయుదయక • కృత్యము గలదే. 194

శా. నీ కింకర్ సృజియించి యద్భుతపుమా • ణిక్యంబు నే నిత్తుఁ దా
నాకర్షించును నీదుసేవ గొన స • ర్వామ్నాయశాస్త్రాదివి
ద్యాకారార్థత నొప్పువారి నదియా • త్మాలోకమాత్రంబునం
జేకూర్చున్ సకలాశ్రితాళి కఖిల • క్షేమాయురారోగ్యముల్. 195

క. అని యపుడా కసింగిణి వి, ల్లును వాఁడిమెఱుంగుటమ్ము • లును గెంజాయం
దనరారు మణిశలాకయుఁ, దనమాహాత్మ్యప్రకాశి • తముగ సృజించెన్. 196

తే. ఇట్లు సృజియించి దీని నీ • వెప్పు డుదయ
మొందితట మున్న యట్ల నీ • కొనర నిత్తు
నేను గనిపెట్టుకొని వచ్చి • యివి యొదవుట
కెట్లొ యెన్నినాళ్లకో యని • యెన్న వలదు. 197

వ. అని పలుకుచుండ. 198

సీ. అప్పుడు చేరువ • నరుగుచుఁ దద్వాక్య, ములు విని శివరాత్రి • పుణ్యకాల
శోభితమల్లికా • ర్జునదేవభజనోత్స, వాయాతులైన మ • దాశయుండు
సతనిభార్యయుఁ బురో • హితులు నచ్చోటికి, నరుదెంచి యాసిద్ధ • వరుని నామ
మడిగి యెఱింగి మ • హాసమ్మదమున సా, ష్టాంగప్రణామంబు • లాచరించి

ఆ. మాకు ఫలిత మయ్యె • మల్లికార్జునదేవు, సేవమహిమ యిపుడు • సిద్ధవర్య
నిన్ను వెదకి వెదకి • కన్నులు సాఫల్య, గరిమఁ జెందె నిచటఁ • గనుటఁ జేసి.

వ. అని పలికినంతలో నృపాలుండు. 200

మత్తకోకిల. ఏ మదాశయుఁ డక్షమహీశుఁడ • హైహయాన్వయజుండ ని
బ్భామ యోయనఘాత్మ మత్ప్రియ • భార్య వీరు పురోహితుల్
ధీమహత్త్వగుణాభిరాములు • దివ్యతేజులు ఋగ్యజు
స్సామతుర్యమహాగమక్రమ • సంప్రదాయధురంధరుల్. 201

క. ఓయనఘాత్మక దత్తా, త్రేయమహామునిని మాహు • రీపురనిలయుఁ
జాయయు నేనును వీరిస, హాయతఁ గొలిచితిమి బహువి • ధారాధనలన్. 202

తే. కార్తవీర్యార్జునుఁడు చక్ర • వర్తి యగుచు
నంత ఘనుఁ డౌట నాయోగి • నాశ్రయించి
కాదె తద్రాజకులజుఁడఁ • గాన నేను

వ. ఆదత్తాత్రేయుం డంతట నాకుఁ గలలోనం గానుపించి మదీయభక్తుండు స్వభావుం డనుసిద్ధుం డొక్కరుండు గలఁ డతనివలన నీకాంక్షితార్థం బీడేఱు నతనిసందర్శనంబు సాధించునది యని చెప్పిన నేను దేవరయున్నచోటును స్వరూపంబును నెఱుంగక యనేకవిధంబుల నరయుచు నిచ్చటికి నిద్దేవతామాహాత్మ్యవంబునకు వచ్చి యిప్పటిమీమాటల దత్తాత్రేయశబ్దంబు వినంబడుట నిది దెలిసిపోదము గాక యని చేర నేతెంచితిమి మాకుం జిరప్రార్థితం బైనభవద్దర్శనంబు దొరకె నిఁక మాయభీష్టంబులు సిద్ధించిన ట్లయ్యె నన విని యాసిద్ధుండు తను బ్రసిద్ధునిం జేయఁ బన్నినగురువులపన్నుగడకు నద్భుతసంతోషంబు లంతరంగంబుల నెంతయుఁ గందళింప నింత భక్తవత్సలుండవే యని యమ్మునిం దలంచి కేలు మొగిచి యంత నారాజునుం జూచి యి ట్లనియె. 204

క. ఏ నెవ్వఁడ నీకోరిక, లీ నైనను మద్గురూక్తి • మిది యంటి గదా యానియతిచేత నెల్లవి, గా నున్నవి యట్లొదవెడుఁ•గానీ చెప్పుమా. 205

క. అనుపు జయంబును సంతతి, యును నాయభివాంఛితంబు • లోయంచితవర్తన యనుచు విన్నవించెను, జననాయకుఁ డతని కపుడు • సంయమివరుఁడున్.

వ. అటమున్ను దా సృజించినధనుర్బాణంబులు మణికంధరునకుం జూపుచు ని ట్లనియె. 207

సీ. మానవనాథ యీ•మణికంధరునకు భా, విభవంబునందును • విజయసిద్ధి
గావించుకొఱకు నే • నీవిలు నమ్ములు, నిటమున్నగా సృజి•యించినాఁడఁ
గావున నతని కొ•క్కనికిఁ దక్కఁగ నన్య, రాజుల కెందుఁ బ•రాజితుఁడవు
గాక నీవు జయింతు • గట్టిగ నన నట్లు, కానిండు మీకృప • గలిగినదియె

తే. చాలుఁ గడమకు మఱి యేన • చాలుదు మణి
కంధరునికి ధనుస్సాయ•కముల నపుడు
గాఁ గలజయంబు తదితర•కర్మకర్త్వ
మునను సిద్ధింప నేర్చునే • యనియె రాజు. 208

మ. అనఁ దద్గర్వపుమాటకుం గనలి యా•య స్త్రప్రభావంబుచే
నిను నీజన్మమునం దితండు గెలుచున్ • నిస్సంశయం బట్లు గె
ల్చినమాత్రంబును గాక యూడిగము నీ•చేతం గళత్రంబుచే
తను జేయించుకొనం గలం డనియె సి•ద్ధశ్రేష్ఠుఁ డారాజుతోన్. 209

ఉత్సాహ. అనుడుఁ దమపురోహితుల్ మ•హావిభూతితోడ నా
తనికిఁ గేలు మొగిచి యోయు•దాత్తచరిత యేమి యీ
యనకుఁ దెలియు మూఁడుమాట • లాఱుతప్పు లేము మీ

తే. మీరు గురువుల రగుటను ♦ మిమ్ము వెదకి
కొనుచు వచ్చుట యొకటియే ♦ గుఱిగఁ జూచి
యీనృపతికోర్కె లీడేర్పు ♦ మెట్టు లైన
ననుచు వారలఁ జూచి యి ♦ ట్లనియె నతఁడు. 211

ఉ. తప్పదు నాదుమాటలు వి♦ధాత లిఖించిన వ్రాఁత నుం డిలం
దప్పక యెల్లరాజులను ♦ దాను జయించెను మీనృపాలుఁ డేఁ
జెప్పినవానిఁ దక్క నిఁక ♦ సేవయు వానికిఁ జేయఁ జాలఁ డెం
దెప్పుడు నాఁడు దాను దన♦యుల్లమునందు విముక్తమానుఁ డై. 212

క. మీనరపతిమదిఁ గలసం, తానపుఁగోర్కియు ఫలించుఁ ♦ దత్సేవతఁ జే
దానును భార్యయు నేలిక, పూనిన యొకమణివిశేష♦మును గనుఁగొనఁగన్.

వ. అనిన విని వారలొకింతఁ జింతించి. 214

శా. మాభోగంబులె యాత్మభోగములుగా ♦ మామాటయే మాటగా
నోభవ్యాత్మక మమ్ముఁ దా నడుపుకొం♦చున్నాఁ డితం డిమ్మహా
సౌభాగ్యంబుగ నున్న మాకును దగన్ ♦ సంసేవ్యుఁ డెవ్వాఁడొ తా
నీభానంబున నీతఁ డట్లు పరుఁ దా ♦ నేలించుకాలంబునన్. 215

మ. అనినన్ మీమహిభర్త యేలికయె మీ ♦ కారాధ్యుఁ డావేళ నా
తనిభూపామణి మీకు నెంతయుఁ బ్రమో♦దస్ఫూర్తి గావించుచున్
దనరున్ మీరలు నిమ్మదాశయుఁడు త♦త్సాంగత్యనిత్యోత్సవం
బునఁ బూర్ణోన్నతు లన్నియున్ మఱచి యుం♦పున్ గాంతు రత్యంతమున్.

వ. కావున మణికంధరుండు వసుంధరాపతి యగుచు జన్మించునందాఁక యభీష్ట విజయవిహారంబుల మీరాజు ప్రవర్తిల్లఁ గలం డటమీఁద మదుక్తప్రకారంబునం దత్సేవ సేయం గలండు మీరుం దన్మణిస్పర్శమహిమంబున మహానందంబు నొందెద రని పలికి స్వభావనామసిద్ధుండు వారినందఱి ననిపి తానును మణికంధరుని వీడ్కొని నిజేచ్ఛం జనియెఁ దద్వచనప్రకారంబున మదాశయుండును సకలశత్రుజయంబునఁ దేజరిల్లె ననిన విని యలఘువ్రతుండు మణికంధరుం డట్లు సిద్ధుని వీడ్కొని యటమీఁద నేమిచేసెఁ దద్వృత్తాంతంబు వినవలతుం జెప్పు మనుటయు. 217

ఉ. కావ్యకళారసానుభవ♦కౌశలనూతనభోజరాజ సం
స్తవ్యనవీనగానసర♦సత్వమహత్త్వమరుత్తనూజ క
ర్తవ్యవివేచనారచన♦ధార్మ్యగుణావరధర్మరాజ శా
స్త్రవ్యరసానుపాలన బు♦ధవ్రజపాలన పుణ్యఖేలనా. 218

క. కించిదుదంచితరాగదృ, గంచలరుచినూతనాత♦పాంకురరేఖా

మణిగణనికరము. సమధికవితరణ • చతురిమగరిమ
క్రమజితరవిసుత • ఘనశితకరణా
శమదముముఖగుణ • సముదయకలనా
విమలితనిజమతి • వృతగురుచరణా. 220

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్య తనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతంబైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీమత్పదనఖకాంతి
స్తోమప్రచితానతారి•చూడామణిని
ష్కామోద్దామప్రభావ
స్థేమశ్రీకృష్ణ నార•సింహునికృష్ణా. 1

వ. అవధరింపు మమ్మధురలాలస యలఘువ్రతుం జూచి నీ వడిగినమణికంధరుని వృత్తాంతంబు సకలంబును వినుపించెద విను మని యి ట్లనియె. 2

క. అచలధృతి నతఁడు తద్జ్ఞుల, వచనసరణిఁ దగిననియమ•వర్తన మమరన్
శుచి యై యాచరి డగ్గఱి, యుచితస్థితి నిలిచి యుఱక • నుంకించుతఱిన్. 3

ఆ. మథనసమయఘూర్ణ•మానాబ్ధివోలెఁ బె
ట్రోఁత లడరఁ బరుస•మ్రోఁక లెల్ల
బిట్టు గలఁగి తల్లి • బిడ్డ పట్టక పాఱ
నతనిమది మహోద్భు•తాకులముగ. 4

వ. అంత. 5

మ. బిగిచన్నుత్తులు గుత్తపుంబయిఁటలోఁ • బింపిల్లు గూయంగ శీ
ఘ్రగతిన్ భామ యొకర్తు వచ్చి యిదె యో•గంధర్వ నీ వెందె దీ
భృగుపాతంబుఫలంబు నీపరుసవా•రిం గావు మంచున్ ధగ
ద్ధగితాశాంతర మైనఖడ్గ మొకటిం • దత్పాణి కిచ్చెన్ వెసన్. 6

వ. తదనంతరంబ. 7

సీ. చుట్టుపట్టుల నున్న•యట్టిపెన్నాఁకలు, బలువిడి మై దూరి • పాఱునవియు

గరిసింహశార్దూల♦శరభాదిమృగముల, నుగ్గునూచంబుగా ♦ నుఱుచునవియు
నంతరిక్షమున న♦త్యంతంబు దట్టమై, పందిటిబాగుగాఁ ♦ బర్వునవియు
తే. జగుచు బలితంపుటినుపక ♦ ట్టమఱ నొప్పు
వెండిగునుపంబులో కాక ♦ వెండికట్ల
యినుపగునుపంబులో యనఁ ♦ దనరి కురిసె
నెంతయును జిత్తజల్లుగ ♦ నేదుముండ్లు. 8
క. మణికంధరుండు తద్దా, రుణశిలలీవృష్టి మిగులఁ ♦ గ్రొత్త యగుచు వీ
క్షణముల కత్యద్భుతకా, రణమై తనరారఁ జూచి ♦ ప్రమదం బలికెన్. 9
ఆ. చెలువ యీాయపూర్వ♦శిలలీప్రవర్ష మె, క్కడిది యీామహాసిఁ ♦ గార్యమేమి
సేయు మనుచు నాదు♦చేతికి నిచ్చితె, వ్వతెవు నీవు వినఁగ♦వలయు నాకు. 10
ఉ. నా విని యింక నేమియు వి♦నన్ రణకోవిద నీ కొకింతయుం
దావల మెద్దియాకపట♦దైత్యుఁడు చేర్పున కేగుదెంచునే
మో వడిఁ బర్వఁ జొచ్చెఁ గడు ♦ ముండులవాన యెదుర్పు మింతటన్
నీవు మహాసిచేత నవి ♦ నిర్భరవేగతఁ జక్కుఁ జేయుచున్. 11
ఆ. ఏదురూపుత్తోడ ♦ నిదిగో నొకించుక, దవ్వునందు వాఁడు♦దగ్రవృత్తి
నీకు నెదురువచ్చు♦నాకష్టు నిటు మించి,రాకయుండఁ దునుము♦రయముతోడ.
వ. అని సత్వరంబుగాఁ బ్రార్థించిన నాయింతిం జూచి. 13
చ. అమరవిరోధిఁ ద్రుంతు నిదె ♦ యంగన భీరుల కెల్ల భీతి దీ
ర్చుము వెసఁ బొమ్ము నమ్ము మను♦చుం గదలెన్ రయ మొప్ప దర్పదు
ర్దమరిపుఖండకాండభుజ♦దండమునందుఁ బ్రచండమండలా
గ్రము ఝళిపించుచున్ గిరగి♦రన్ దిరుగన్ నెగవైచి పట్టుచున్. 14
వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతోత్సాహసంభ్రమంబునం గదలి. 15
మహాస్రగ్ధర. శిలలీసందోహముం దో♦స్సమధికలఘిమా♦శ్చర్యచాతుర్యచర్యా
విలసద్ఘోరాసిధారా♦విహ్వతిహతము గా♦వింపుచుం బోయి కాంచెన్
శిలసంతానంబు మేనన్ ♦ గగురుపొడిచి క♦న్పట్ట నున్నట్టియేదుం
దులితానూనప్రసూన♦ద్యుతిశిలలవనీ♦ధుర్యధాత్రీధరంబున్. 16
వ. ఇట్లు గాంచి నిరంతరాసారం బైనతద్ఘోరశిలలీవృష్టి తనకృపాణవిహారణవిచిత్ర
వేగంబునఁ దుత్తుమురు సేయుచు నక్కపటదానవు నుద్దేశించి. 17
క. ఓరి యవివేకి రాక్షస, యీరూపవికారవృత్తి ♦ నేమి గలదు దు
ర్వారత నీదుజగద్ద్రో, హారంభము నిన్నుఁ జెఱుప ♦ కకట విడుచునే. 18
సీ. దిగ్గజంబులకును ♦ దేటి చూడఁగ రాక, యేపారుగజదైత్యుఁ ♦ డేమి యయ్యె
మొగులలో నుండి యు♦మ్ములవాన గురియించు, నింద్రజిద్దానవుం♦ డేమి యయ్యెఁ

జగ మెల్లఁ జాపచుట్టుగ ఘనశక్తిచే, నెసఁగుహిరణ్యాక్షుఁ ♦ డేమి యయ్యె
తే. నొండియును బెక్కుమాయల ♦ వెలయునట్టి
వారు శంబరప్రముఖు లే♦మైరి వినవె
యకట యోరిదురాత్మ యీ♦వికృతరూప
మేమిటికి నచ్చె నిదె వధ♦యింతు నిన్ను. 19

చ. అన విని రక్కసుండు నగి ♦ యక్కట యెక్కడివాఁడు వీఁ డచే
తనుఁడో మతిభ్రమార్తుఁడో మ♦దస్ఖలితాత్ముఁడో పుట్టువెఱ్ఱియో
తనభుజసత్త్వ మెక్కడ య♦ధఃకృతదిక్కరివిక్రమప్రవ
ర్తను నను డాఁకు టెక్కడ వి♦ధాత కసుం జెడ రేచెనో సుమీ. 20

వ. అని యతని నుద్దేశించి. 21

క. బ్రదు కొల్లకున్న రా రె, మ్మెదురుగ ఫిటువంటిమాట ♦ లిమ్మెయి నేలా
వదరఁగ దొంతుల కోపని, గుడియలునుం గలవె నీదు♦క్రొ వ్వడఁగింతున్. 22

చ. అనుచు నొకింత మే మలచి ♦ యత్యధికోగ్రశలౌఘవృష్టిచే
మునుఁగఁగఁ జేయ దానిని స♦ముద్ధతఖడ్గవిహారచాతురిన్
మనుముచుఁ జేరి తద్గళముఁ ♦ ద్రుంచె వడిన్ మణికంధరుండు త
ద్ఘనశలజాల మాలెఱపి ♦ తన్ వెసఁ దాఁకి గతాసుఁ జేయఁగన్. 23

క. అని చెప్పిన నలఘువ్రతుఁ, డనయంబును గుతుకయుక్తుఁ ♦ డై యెవ్వాఁ డ
ద్దనుజుం డాతని నారీ, తిని దునిమించినది యెవతె ♦ తెలియఁగ వలయున్. 24

వ. అనిన విని యా శిశువు వా రిరువురి తెఱంగును వివరించెద విను మని యి ట్ల
నియె. 25

క. మహితాత్మక యాదైత్యుఁడు, మహిషాసురుమాతులునకు♦మారుఁడు దుర్గా
నిహతుఁ డగువాని విని తా, నహితము దుర్గకు నొనర్ప ♦ నాత్మం గోరున్. 26

తే. వాఁడు శల్యాసురుం డన ♦ వసుధఁ బరఁగు
శల్యరూపత నునికిఁ ద♦చ్ఛలలచయము
గడ్డపాఱలకై వడిఁ ♦ గానుపించి
పేర్చుట ఖనిత్రశలుఁ డను♦పేరు గలదు. 27

వ. మహిషాసురునిఁ జంపినపూఁడు తనమనంబునం బాయక యివ్విధంబున దుర్గ
యందు బద్ధమత్సరుం డై యీరాక్షసుండు తనమనంబున. 28

చ. క్షితితల మంతయున్ వెదకి ♦ చెందుదునో వెసఁ గాళికార్చనా
వ్రతపరు లెందఱందఱ న♦వారణ నెయ్యెడలందుఁ జండికా
యతనము పేరు లేక ఖల♦మై చనఁ గూల్తునొ యోర్చు టెట్లకో
మతి నొకయప్పుడున్ విడక ♦ మండఁగఁ బెట్టుచు నున్న కోపమున్. 29

పేదకోప మెందుఁ ♦ బెదవులచేటుగా, కుడికి యేమి సేయ ♦ నోపు నన్ను. 30

క. భార్గవుదీవన గన్నయ, నర్గళసద్వీపులబలమ♦హత్త్వము సుమనో
వర్గమునకు లోఁబడునే, దుర్గాశక్తికిని వెఱవ♦ దుర్దమశక్తిన్. 31

తే. ఏయుపాయంబుచే నైన ♦ నెచ్చరిలఁగ
నీక రాక్షసకులము ర♦మేశ్వరుండు
దునుము ననుశంక యొక్కటి ♦ మనమునందు
నున్నయది దీని కెద్దియో ♦ యుక్తి యింక. 32

క. వీనికిఁ దగినయుపాయము, గానంబడుఁ గాక శాంతి ♦ కందఁగఁ దన్పుం
బూని చరించుట మే లౌ, దానవకులుఁ డయ్యు నితఁడు ♦ ధార్మికుఁ డనఁగన్.

తే. అనువిచారంబుతో నొక♦వనములోన, వాఁడు వర్తిలఁగా దైవ♦వశత నచ్చె
నచటి కభినవకౌముది ♦ యనుతుషార, కరకిరణజాప్సరోజాతి♦కన్నె యొకతె. 34

ఉ. వచ్చినఁ దద్విలాసవిభ♦వంబున కద్దనుజేంద్రుమానసం
బచ్చెరువంది మున్పటిస♦మస్తవిచారము దక్కి మిక్కిలిన్
హెచ్చినపచ్చవిల్తుపస ♦ నెంతయుఁ జంచలభావ మొందఁ దా
నచ్చపలాక్షి కిట్లనియె ♦ నద్దివిజప్రతిపక్షుఁ డయ్యెడన్. 35

ఉ. కోమలి నాకు నెట్టియెడఁ ♦ గొట్టినపిండి సమస్తలోకముల్
నీమది కింపు లైన యవి ♦ నిర్భరశక్తిని దే సమర్థుఁడన్
నీమహనీయరూపరమ♦ణీయతకుం దగునట్లు గాఁగ నే
నేమగరూపు లైన ధరి♦యింపఁగ నేర్తును గామరూపి నై. 36

ఆ. నన్ను నేలుకొనుము ♦ నావుడు నేమియు, ననక తన్ననాద♦రానఁ గోక
ములఁ దిరస్కరించి ♦ జలజాక్షి యటు వాసి, చనుచునుండ నతఁడు♦కినుకతోడ.

ఆ. నాతి యిట్లు వేఁడు♦న న్నాదరింపక, పోవునిన్ను నింకఁ ♦ బురుషుఁ డొక్కఁ
డెవఁడు నేఁ దలంక ♦ నేరికి నెన్నిగుం, డియలు గలవు నాదు♦ప్రియను జేర. 38

క. అని వెఱపించిన నది దన, మనమునఁ జల మొదవ నిన్ను ♦ మడియించినవా
నిని దక్క నే వరింపను, విను మిది నాప్రతిన దీని ♦ విడ నిఁక ననియెన్. 39

చ. అనుడుఁ దదుక్తిక్రూరతకు ♦ నద్దనుజుండు గడున్ ఘనంబుగాఁ
గినిసియుఁ బోవ నిచ్చె నొక♦కీడును జేయక యవ్విలాసినిన్
మనమున నెప్పుడే తెఱఁగు♦నం దన కబ్బునొ దానిసంగమం
బని యధియాస యాకినుక ♦ కత్యధికం బగుచుం బ్రవర్తిలన్. 40

తే. అది మొదలు గాఁగ నాకన్య ♦ యరయుచుండె
వాని మడియింప శక్తుఁ డె♦వ్వాఁడొ యనుచు
వాఁడు దనుఁ జంపఁ బూనిన♦వానిఁ జంపఁ

తే. అంతట మృగేంద్రవాహనా • యాలయమున
కతఁడు దైవవశంబున • నరిగి యందుఁ
ప్రస్తరస్తంభలిఖితాక్ష • రములు చూచి
చదువుకొనుచోఁ దదంతర • సరణియందు. 42

క. ఈమెఱుఁగుగండకత్తెర, చే మిడిదల యిచ్చుసాహ • సికుఁడు శిరం బ
ట్లే మగుడఁగ నదుకుకొనఁ, గా మని చంపుఁ దనుఁ జంపఁ • గడఁగినవానిన్. 43

క. అసియొడియర్థముఁ గనుఁగొని, తనయభిమతసిద్ధి కది ని • దానం బగుటన్
మనమునఁ గడు సంతోషము, దనరారఁ దదుక్తరీతి • దప్పక నడిపెన్. 44

తే. నడిపి తత్ఫలసంసిద్ధి • నమ్మికఁ దన
కెందు నెదు రింక లే దని • డెందమునను
గరము గర్వించి యపుడ యా • ఖలుఁడు పూనె
సమ్మహాశక్తిఁ దాగుడి • నవనిఁ గూల్ప. 45

క. అభినవకౌముదియును స, ర్వభూమిమండలమునందు • వానిఁ దునుమఁ జా
లుభుజాబలాఢ్యు నరయుచు, శుభ మగుతచ్ఛక్తిమహిమ • సుద్ది విని మదిన్. 46

క. తనకోర్కె కెద్దియే నొక, యనుకూలం బైనత్రోవ • యచ్చో సమకూ
ఱును నని యిక్కడికిని దాఁ, జనుదెంచుచు నాఖనిత్ర • శలునిం గనియెన్. 47

క. కని యీఁ డిక్కడి కేచ్చోటనుండి ప్రత్యక్ష మయ్యె • డగ్గఱ కెడగాఁ
జను పెరుపు లేదొకో యని, మనమునఁ దలపోసె నంత • మాత్రన వాఁడున్. 48

తే. ఆచకోరాక్షిఁ జూచి యో • యలరుఁబోఁడి
యేను బ్రార్థింపఁ గైకొక • యిట్టివానిఁ
గాని వరియింప నంటివి • గర్వవృత్తి
నల్లనాఁ డొకవనములో • ననుచుఁ బలికె. 49

చ. తనకపూడబ్బినట్టివర • దర్పముచే నతఁ డట్లు వల్కె నీ
సొనరఁగ మీర లెవ్వరును • నూఁకొనకుం డిటు చూచి చెప్పెదన్
నిను హరియించునట్టిమహా • నియబలాఢ్యుని గాని యే వరిం
ప ననుచుఁ బల్కితిం గలదె • పల్కున కెగ్గనియెన్ వధూటియున్. 50

తరల. అనిన నెగ్గన నింక నెద్దియొ • యంబుజాక్షి యెఱుంగ నే
ననువుగా నలతాళికంబము • నందు వ్రాసినవ్రాఁత గ
న్గొనుము మూర్ధము గండకత్తెర • గూలఁ దన్నియుఁ గ్రమ్మఱన్
మనినయట్టినరుం గనుంగొను • మాట లెవ్వియు నేటికిన్. 51

వనమయూరము. నా విని సుపర్వలల • నామణి వెసం ద

క్షోవరునిమస్తకము ♦ గొంత యదుకన్ ర
క్తావనియుఁ జూచి కడు ♦ నాకులతఁ జెందెన్. 52

స్రగ్ధర. ఈరీతిన్ ఖిన్నయై నా ♦ హృదయమువెత యూ ♦ హించి వారింప దిక్కె
వ్వారున్ లే రింక నిర్దే ♦ వత కెయురు కృపా ♦ వర్తనన్ నన్నుఁ బ్రోవన్
భారం బంచున్ వెసం ద ♦ త్పదముల కెఱఁగెం ♦ బర్వునం బోయి గర్భా
గారంబుం జొచ్చి వాఁ డ ♦ క్కడనె తనదురా ♦ కం బ్రతీక్షింపుచుండన్. 53

వ. ఇవ్విధంబునఁ బాదంబులం బడి లేవక తనతొల్లింటిప్రతిజ్ఞాప్రకారంబును ఖని
త్రశలలుండు పలికినయుల్లసంపుఁబలుకులును నతనిగర్వకారణంబును వినుపించి
యోమహాదేవీ యేను వెనుకముందర గానక కళవళవడి యున్నదాన నాకు
నెట్టనఁ బ్రతిజ్ఞాభంగంబు గాక యుండఁ ద్రోవ యొకటి సంఘటించి రక్షింపు
మని ప్రార్థించె మృగేంద్రవాహనయు నమ్మహారాక్షసునిచేతితనసద్యోమహో
పద్రవంబునకు నివారకం బగుచు నొదవినయాయువిదరాకకు సంతసిల్లు చునికిఁ
జేసి యప్పటితత్ప్రార్థనంబునకు శీఘ్రప్రసన్న యగుచు నిట్లనియె. 54

ఉ. ఈదనుజుండు దన్ను వధి ♦ యింపఁ గడంగినవానిఁ జంపుటో
పైదలి తప్ప దుక్త మగు ♦ పద్ధతి నిచ్చట నాత్మమస్తక
చ్ఛేద మొనర్చుకొన్న తనిఁ ♦ జెందుఫలంబును మాన్ప వచ్చునే
నీదుప్రతిజ్ఞకుం బరిగ ♦ ణించి ఘటించెద నొండుపాయమున్. 55

సీ. అని కొంత చింతించి ♦ యద్దేవి యభినవ, కౌముదిఁ జూచి యో ♦ కమలవదన
వీనిసాహసకర్మ ♦ వృత్తికి ఫల మెన్నఁ, దనుఁ జంపఁ బూను నా ♦ తనిని జంపు
టింతియ కాని తా ♦ నెట్లును వానిచే, మడియకుండఁగ నియ ♦ మంబు లేదు
కావున నధికవి ♦ క్రముఁ డగువాఁడు వీ, నిని జంపి చచ్చు న ♦ న్నియమశక్తి
తే. నీప్రతిజ్ఞయుఁ దలఁప వీ ♦ నిని దునిమిన, తీవ్రశౌర్యు వరించు టం ♦ తియ కదమ్మ
యతనిమఱిమేన నైన నీ ♦ ప్రతిన దప్ప, కుండ వరియింపవచ్చు నీ ♦ కుచితవిధిని.
ఆ. ఇంక నట్టివరుని ♦ నెన్నిక మీఱంగ, నిశ్చయింపవలయు ♦ నీరజాక్షి
యని యొకింతచింత ♦ యొనరించి తదుపాయ, మాత్మఁ గాంచి మోద ♦ మలరఁ బలికె.
సీ. మణికంధరుం డన ♦ గుణనిధి యొక్కగం, ధర్వకుమారుఁ డో ♦ తలిరుఁబోఁడి
తన కోకకారణం ♦ బునఁ జేసి యొదవిన, యవితథోద్యమము మ ♦ హాసి యొకటి
యిదె నాదుసన్నిధి ♦ నిడి పోయినాఁ డని, యాయింతి కాఖడ్గ ♦ మవుడుచూపి
నీ విది గొనిపోయి ♦ యావీరవరుచేతి, కిచ్చి వే చంపింపు ♦ మిద్దురాత్ము
తే. వీఁడు నీరూపుపసఁ జిక్కి ♦ వెంటవెంట, వచ్చు నలయించుకొని పొమ్ము ♦ వానికడకు
నెంతవిసివియు నీమీఁద ♦ నించుకయును, బెగఁడితఁడు డెందమున నీవు ♦ బెగడవలదు.

వ. ఇమ్మహాఖడ్గంబు దొల్లి దత్తాత్రేయుండు సంభావనామధేయుం డగు సిద్దున కిచ్చె

జనంబుకొఱకు గంధర్వుం డైనమణికంధరున కిచ్చె దానంజేసి యుద్దివ్యాయుధం
బమ్మణికంధరునకు సంప్రదాయాగతం బగుచుఁ గార్యకారి యగు నితరులకుం బ
నుపు సేయదు గావున నతనిచేతిక యీనలయు నతండు నిప్పుడు శ్రీశైలంబున
నొక్కశాపంబు కారణంబుగా భృగుపాతంబున కాయత్తపడుచున్నవాఁడు నీ
వు వేగంబ చని తత్ఫలంబు దీనిచేతనే యగా నని యాభృగుపాతంబు మాన్పి
యుద్దానవునధంబునకు నియోగింపు మాగంధర్వుండు రెండవమేనఁ గళాపూర్ణుం
డనం గాసారనామధేయం బగుపట్టణంబునఁ బుట్టఁ గలం డతనివరియించి ప్రతిజ్ఞఁ
జెల్లించికొనుము పొమ్మని యనిపిన. 59

చ. పయ్యెఁట బిగించి నెన్నడుము♦పైఁ బరిచుట్టుగఁ జుట్టి కుంతలో
చ్చయమును దృఢంబుగా ముడిచి ♦ చయ్యన నచ్చటిమండలాగ్రమున్
శయమునఁ బూని నెల్వడియె ♦ శక్తినివాస మనక్రవిక్రమో
దయపరిభాసమాన యగు♦దర్పకనైభవలక్ష్మియో యనన్. 60

తే. ఇవ్విధంబున వెలువడి ♦ యేగుదెంచు
నట్టియీయింతిఁ గనుఁగొని ♦ యసుర వెఱచెఁ
దనుఁ దునుమఁ బూని వచ్చెనో ♦ యని తలంచి
దానఁ దన్నాశ మగునో య♦న్దలఁపువొడమ. 61

చ. అతఁ డవు డాసుధాకరని♦భాననఁ గన్గొని సంభ్రమింపుచున్
మతి గలగంగ నిట్లనియె ♦ నాపయి వచ్చిన నీకు నిష్టదై
వతములయాన సుమ్ము నర♦వర్ణిని యొందుఁ దలంక నేను దు
ర్మతి నయి నీవు నాకుఁ దెగి♦ ప్రమగ్గదవో యని తల్లడిల్లెదన్. 62

సీ. అనుచు నయ్యింతియో♦యసురేంద్ర నీవు నా, హానికి నోర్వకి ♦ ట్లాన లిడఁగ
నకట నీమీఁద రా♦ నంత యెఱుంగసి, దాననే యేను నీ♦తలఁపుబడిన
నడిచెద్ద నని తన్నుఁ ♦ గడచి చనంగఁ ద, ద్వాక్యరీతినిజాభి♦వాంఛితమున
కనుకూల మైనయ ♦ క్లైబ్యోఁచుటయు నతఁ, డక్కన్య వెనువెంట♦నంత నింత

తే. సరిగ నొందును నిలువక ♦ యబ్జముఖియు
మిగుల నెడఁబాయ కొక్కొక్క♦మిషముతోడ
నప్పటప్పటి కొక్కింత ♦ యాలసించి
కూడ నిచ్చుచు నెలయించు♦కొనుచుఁ జనియె. 63

శా. ఆతం డిట్లు మదిఁ దత్ప్రియాణపు తెఱం ♦ గాత్మానురాగక్రియా
రీతిన్ మానసమున్ హరింపఁ జనియెన్ ♦ శ్రీశైలపర్యంత ము
ద్యాతాసంగవిజృంభణంబువలనన్ ♦ దూరత్వముం గాన కా

తే. అంతట విసివి యతఁ డాల♦తాంగఁ బిల్చి
నాతలంపువెంబడి నీవు ♦ నడిచె దనుచుఁ
బలికి తిది యేమి చెపుమ నీ♦భంగు లిపుడు
వనిత నను భ్రమియించెదో ♦ యనుచుఁ బలికె. 65

చ. పలికిన నేను నీతలఁపు♦పద్ధతి గాకిపు డేమి మీాఱి వ
ర్తిలితిఁ దొడింబడిక నిను వ♦ధింపఁగ వచ్చెదనో యటంచు నా
కలుగుచు రాక మాను మని ♦ యానలు పెట్టఁగ నప్పు డేను నీ
తలఁపుబడిం బ్రవర్తిలఁగ ♦ దానవ పల్కితి తప్ప నిప్పుడున్. 66

సీ. అనినఁ గ్రోధించి యేఁ ♦ బ్రాణభయంబున, నీ కలిగెడువాఁడ ♦ నే వధింపఁ
జాలక నిన్ను నీ♦సరణిఁ గరంబు ద, వ్వనుసరించుట నన్ను ♦ నసదు గాఁగఁ
దలఁచెదు గాఁబోలుఁ♦దెలుప కేరికి నెట్లు, తెలియయు క్తమయిది♦తలఁచిచూడఁ
గావున నాలావుఁ ♦ గనుఁగొను మనుచు నా, తరలాక్షి నప్పుడు ♦ దాఁకకుండ
ఆ. ఘోరశలలవృష్టి♦గురియించె నొడలు నీఁ, గించి యతఁడు నికట♦గిరులు గాఢ
గురుతరద్రుమములు ♦ గుది గ్రుచ్చునట్లుగ, నిఖిలజంతుతతులు ♦ నేలఁ గలయ.
తే. ఇత్తెఱంగునఁ దనశక్తి♦ యెఱుకపఱచి
యిఁక వరింపక చనియదే ♦ యీావు చనిన
చోటు లన్నియు నాబల♦స్ఫూర్తిచేతఁ
బిడుగుఁబాటినడొంక యై ♦ పెంపడంగు. 68

ఆ. దాన నఖిలభయని♦దానంబ వగుదు నీ, యన్వయమున లేని♦యట్టిదిట్టు
గుడువ నీకుఁ దగునె♦కోమలి యది యెంచి,యైన నను వరింపు ♦ మనియుఁబలికె.
క. అన విని యిఁక నిట్టిటు దడ, సినకార్యము దప్పు ననుచు ♦ శ్రీగిరికి వడిక
జనియె నతి యింత నంతక,దనుజుఁడు వెన్కొనియె శలల♦తతులుగురియుచున్.
వ. అంత నాయింతియు నత్యంతరయంబునం జనియె నప్పు డప్పర్వతంబునందు శివరా త్రిమాహాత్మ్యమునకుఁ జేరినసకలదిగ్దేశజనసముదయంబునకు వాఱిరాక యె ఱింగించి కన్యగతులు చూచుకొం డని పల్కి మణికంధరుం డున్నచోటుఁ బరి కించి వేవేగ నేగి యతనిచేతికిం దనచేతియమోఘోద్యమఖడ్గంబు నొసంగి య వ్విధంబున నాశల్యాసురునిఁ జంపించి యతనిచేతఁ బొలిసినమణికంధరునిరెండవ జన్మంబుఁ గనిపెట్టుకొని యుండె నతం డంతఁ గళాపూర్ణుం డై జనియింప నుచి తగతిం జేరి తనపూర్వవృత్తంబు వినరించి దివంబునకుం జనక యావజ్జీవంబు నవ్విభుం డునిచినచోటన యునికికి నొడంబడి గాంధర్వవివాహవిధిని వరియించె నంతట మదాశయుండు స్వభావసిద్ధునివచనప్రకారంబునసకలశత్రుజయగర్వితుం డగుచు నెందు నడ్డంబు లేక చరియించువాఁడు గతివశంబునఁ గాసారపురంబు

త్వంబునఁ బనులు సేయుచుండె నక్కాలంబునందు వారికి నేతదీయమణిసందర్శనమహిమవలన నే నుదయించితి నంతట నాతల్లిదండ్రులు నేలికచిత్తంబున కెడసిరి తత్ప్రకారంబున సరస్వతీకనకగర్భులసల్లాపకథయందు వినంబడినది యది యయ ట్లెడసి వార లీక్రముకకంఠోత్తరపురంబు వెలువడి పోయి ప్రయాణక్షోభంబునఁ గృశత్వంబు నొంది తేఱక యున్న నన్నుం జూచి నన్నుం గొనుచుఁ దిరిగి వచ్చి నేఁ డింతకుమున్నుగా నొదవిన యేతన్మాణిక్యవిలోకనమహాత్త్వంబున నే నారోగ్యంబు వొంది మిక్కిలి నెలమిం బొదల హృదయంబుల ముదంబు నద్భుతంబు నొందుచు నివ్విధంబున నవ్విభుసన్నిధి నిడి మదీయదౌర్బల్యనివర్తనప్రకారంబు విన్నవించి సన్నుతించిరి తత్పురోహితులును మణిమహిమవశీకృతు లగుచు నిమ్మేదినీశ్వరుఁ గ్రమ్మఱ నాశ్రయించి యిదె యున్నవా రని చెప్పిన నలఘువ్రతుం డబ్బాలికకుఁ గేలు మొగిచి యీదివ్యమహిమశోభిని యాపురోహితు లెవ్వరు వారి తెఱం గెఱుంగవలయు నని యడిగిన. 71

క. వారి తెఱం గే మెఱిఁగెదు, సారగుణా వారు నీదు • సత్పుత్త్రిలు నీ
త్తోరపుభాగ్యము నిన్నును, జేరిచె నని పలికె శిశువు • చెఱునగ వెసఁగన్. 72

క. ఆపలుకున కత్యాశ్చ, ర్యాపూర్ణమనస్కుఁ డగుచు • నలఘువ్రతుఁ డా
పాపం గనుఁగొని వారలు, నాపుత్త్రికు లగుట యెట్లు • నవ్వక చెపుమా. 73

వ. అనిన సభాపతిం జూచి యి ట్లనియె. 74

ఉ. అంటికుంచి యాతుం•నట్టిప్రాయ మొకింత, నడఁచునంతలోన • నాదుసతులఁ
బుణ్యశీలయుతలఁ • బోకార్చుకొన్నట్టి, నాకుఁ బుత్త్రిలనుట • నగవుగాదె.

చ. తలఁపక వారిపోకయును • దక్కినయట్టిది గాదు వార్ధిలో
పలఁ బడి యందుఁ బడ్డదియె • పాటుగఁ దీర మునింగిపోయి రే
నలఘుతదన్వయాకృతిగుఁ•ణాదులమక్కువ నన్యసంగమే
చ్ఛ లడిగినాఁడఁ బుత్త్రి లను•సంశయ మైనను గల్గనేర్చునే 76

ఉ. నాకుఁ జూడ ధరణీ•నాయక యది యసం, గతమ యీవిచిత్ర•కథలఁ దల్లి
దీని కొనర నేఁగ•తిని బట్టతలలు మోఁ, కాళ్లు ముళ్లు పెట్టఁ • గలదొ కాని. 77

వ. అనుటయు నట్ల దప్ప దనుచు నవ్వి యవ్వసుమతీధవుండు నమ్మధురలాలస నాలోకించి యోబాలికాతిలకంబ యీసందియంబు దీర నీబ్రాహ్మణునిజన్మాదివర్తనంబు నితనికిఁ బ్రథమాగమాదులు పుత్త్రి లైనప్రకారంబును వారు మద్రాశ్రయునకుఁ బురోహితు లైన తెఱంగును నెఱుంగింపు మనిన నట్ల చేసెద నని యబ్బాల యి ట్లని చెప్పె. 78

సీ. జననాథ పాండ్యదేశమునందు నురగాఖ్య, పట్టణంబున నొక•బ్రాహ్మణుండు

తత్త్వజ్ఞుఁడయ్యునా♦తఁడుగుప్తమాహాత్మ్యుఁ, డగుచుగృహస్థాశ్ర♦మార్హవిధులు
జగదనుగ్రహణార్థ♦ముగ నడుపుచు నందు, నతిముఖ్య మని సంత♦తాన్నదాన
తే. విధిని విప్రులఁ దనుపుచు ♦ వెలసె నతని
యాత్మజుఁడు యజ్ఞశర్మాఖ్యుఁ ♦ డతని కంట
దమ్యె వేదాదివిద్యల♦యం దొకటియుఁ
బరమయత్నంబుతో నెన్ని♦పాట్లుపడిన. 79
క. ఆదుఃఖము మఱపించుట, కై దివ్యాంగనలఁ బోలు♦నతివలఁ గులశీ
లాదిగుణాఢ్యల నలువుర, నాదరమునఁ బెండ్లిఁ జేసె ♦ నతనికి గురుఁడున్. 80
క. ఆకోడండ్రకు సొమ్ములు, కోకలు ననులేపనములు ♦ కొద యించుకయున్
లేక ప్రవర్తిల నడపె న, నాకులతం గొమరు డెంద ♦ మలరారుటకై. 81
క. కడపటిదెసయం దాతఁడు, కొడుకుఁ బిలిచి యిట్టు లనియెఁ ♦ గోడండ్రసు విన్నన్
నడుపుము నీ వెట్లైనను, విడువక మనయన్నదాన♦విధినియమంబున్. 82
క. దానను జతురాగమసం, తానం బుదయించు నీకుఁ ♦ దప్పదు మద్వా
చానియమం బిది యనుటయుఁ, గాని మ్మని యియ్యకొనియెఁ ♦ గడఁక నతండున్.
ఉ. ఆయన తండ్రియాజ్ఞఁ దన♦యాదలఁ దాల్చి యొకప్పుడున్ మదిం
బాయక పెంచునట్టిపితృ♦భక్తిపసం గలమాన్నముల్ హవిః
పాయసపూపసూపబహు♦పక్వఫలాదుల నంతకంత కిం
పై యమరంగఁ బెట్టె వసు♦ధామరకోటి కనేకవర్షముల్. 84
చ. పయిఁబయిఁ బండుకొల్చువిరి♦పైఁడియు గట్టి దినస్సురాయి ర
ప్పయు మఱి బంటుబానిసలు ♦ బైరముపెయ్యలు చేలు చెట్లు లో
నయినసమస్తసంపదలు ♦ నన్నవితీర్ణికి వెచ్చపెట్టఁగాఁ
బ్రియలు ధరించుసొమ్ములకుఁ ♦ బెట్టినపెట్టెఁ జలింప కంతటన్. 85
వ. ఇట్లు గడంగి పరమపతివ్రతలం దనసతులనలువుర నుపలక్షించి. 86
ఉ. ఏకలకంఠిసొమ్ము హరి♦యింతును ము న్నని చింతిలెన్ సమ
స్తోకమనోనురాగతస♦తుల్ దను నంతట నాదుసొమ్మె మున్
గైకొను నాదుసొమ్ము మును ♦ గైకొను మంచుఁ గడంగి వేఁడఁగా
నేకలకంఠిసొమ్ము హరి♦యింతును ము న్నని యట్లు చింతిలెన్. 87
వ. అప్పుడు. 88
ఉ. మంగళసూత్ర మొక్కటియె ♦ మాని సమస్తవిభూషణంబులున్
రంగదభంగురప్రణయ♦రమ్యత నొండొరు మీఱ నూడ్చుచుం
బొంగుచుఁ దెచ్చి ముందటను ♦ బో విడుకాంతలరూపు తొంటికం

తే. వాచ్చు మన్న దానమ్మఁట • వేఁడువాఁడ
ధీశ్వరుండఁట తామ్ము పతివ్రతలఁట
యొండొరుల మీఱి యెట్లు సా • మ్మొసఁగు టరుదె
యది యలంకృతికంటె రమ్యంబు గాదె. 90

ఉ. సొమ్ములు వేఁడి పుచ్చుకొను • చోట్ల సపత్నులమత్సరంబు లో
కమ్మున నెచ్చటం గలదు • గాని నిజాభరణంబు లెల్లఁ దా
రిమ్మెయి సాధు వెచ్చమున • కిచ్చుట కొండొరు మీఱుపుణ్యపుం
గొమ్మలు వీరె యంచు జన • కోటి నుతించెను వారి నత్తఱిన్. 91

వ. ఇవ్విధంబునం దమతమసొమ్ములే మున్ను పుచ్చుకొనుటకుం బ్రదికరణైక్యంబు గానుపింపం బ్రార్థించునిజసతులయందు నెవ్వరి నతిక్రమింపం జాలక యాతం డందఱిచేఁ బ్రియంబునం జేకొని తదాభరణంబు లన్నియు నొకమాఱె పుచ్చుకొని వెచ్చపెట్టం దొడంగెఁ దత్కాలంబున. 92

క. మతిలోఁ జతురాగమసం, తతి నీ కుదయించు ననిన • తండ్రిపలుకు సు
స్థితముగఁ దదాశకతమున, సతతము నతఁ డుండుఁ జదువు • సంధ్యలదండన్. 93

క. దానికి ఫల మపు డేమియుఁ, గానక యుండియు గురూక్తి • క్రమ మెద్దియొ మ
వ్వానికిఁ దెలియ దటంచును, దా నెప్పటియట్లు నన్న • దానము నడపున్. 94

క. ఆయజ్ఞశర్ముఁ డే సు, మ్మాయలఘువ్రతుఁడు మేది • నీశ్వర యీపే
రాయన్న దానసువ్రత, మే యెడ విడువ కునికి యపు • డితనికిఁ గలిగెన్. 95

ఉ. ఏ మని చెప్పవచ్చు నపు • డింతులసొమ్ములు చెల్లిపోవఁ ద
త్ప్రేమము నెక్కడం జదువఁ • బెట్టెను గట్టిగ నిశ్చయించె నా
భామలఁ బట్టి యిచ్చి తన • పట్టినయట్టికడింది నేమముం
దా మదిఁ గొన్ని నాళ్లు విహి • తంబుగ నిల్పుకొనన్ మనంబులోన్. 96

వ. ఇట్లు నిశ్చయించి వారి కది యెఱింగింపక కపటమార్గంబుగ నమ్ముకొనునుపాయంబు చింతించి యొక్కనాఁడు కొమ్మలతో ని ట్లనియె. 97

ఆ. తామ్రపర్ణి రేవు • దండ నోడలు డిగి, యున్నవియఁట యేను • నువిదలార
యొకనిపొత్తు గూడి • యోడ బేరము వోయె,దను సదాన్న దాన • ధనముకొఱకు.

చ. అనవుడు నిన్నుఁ బాసి క్షణ • మైన గృహంబున నుండ నోప మే
మును నినుఁ గూడి వచ్చెదము • మోదముతో మముఁ దోడుకొంచుఁ బొ
మ్మన నిది లెస్సకార్య మని • యందఱి కొక్కబెహారిచే రహ
స్యనియతి మూల్య మందుకొని • యచ్చటికిన్ గొనిపోయె వారలన్. 99

క. విను మధిప యిట్లు గొనిపో, యి నయంబున నెక్కనావ • యెక్కించెఁ దదం
దన కెక్కడ నెడ లేకుం, డను మునుపటిపదరుగట్టు • డఁ గలం బరిగెన్. 100

ష్పుడు నరవరశోకమహా, భిదుర మితని ధైర్యగిరిని ♦ బిట్టు పగిల్చెన్. 101

వ. ఇట్లు వికలితధైర్యుం డై. 102

మ. అతిదుష్టం బగునాథ నేచ్ఛ తుద నా ♦ హా యింతకుం దెచ్చెనే
సతులారా మిము నంచు రూపగుణవం ♦ శస్ఫూర్జితల్ మీర లి
ట్లతికష్టస్థితి నొందఁ బెహరులపా ♦ లై పోవ నాచెట్ట ప
ట్టితి రే యంచు మహారవం బడర నే ♦ డ్చెన్ శోకవేగంబునన్. 103

క. ఆయేడ్పు విని సతుల్ తమ, నాయకు వంచించి యిట్లు ♦ నావ పతియుఁ గొం
పోయెడునో యని ఘనశో, కాయత్తత నలువురును మ ♦ హాసంభ్రమతన్. 104

క. జడనిధిలోఁ బడ నుఱికిరి, పడ నెవ్వారలును నొడిచి ♦ పట్టంగా నే
యెడఁ గానక హాహారవ, మడరమహాశోకసంభ్ర ♦ మాకలితులుగన్. 105

ఉ. పట్టఁగలేమి కొందొరులఁ ♦ బల్మఱు చాల దిసంతు గొట్టుచున్
దిట్టుచు నీటిలో నలలు ♦ తీవ్రరయంబున వైచియున్ గడున్
దిట్టల సీతకాంద్ర జడ ♦ ధిన్ బడఁదోలియుఁ దజ్జనుల్ గరం
బట్టియెడన్ రయంబు మెఱ ♦ యన్ వెదకించిరి వారిఁ బల్మఱున్. 106

వ. ఇవ్విధంబునం దడవుగా వెదకి ముదితలఁ గాన రైరి వారిం గొన్నట్టిసెట్టి యం
తట నవ్విప్రుని బలాత్కారంబున నాక్రమించి నీయేడ్పుకతన నింత పుట్టె నని
తన్మాల్యధనంబు గ్రమ్మఱం గొని విడిచిపెట్టె నట్టిపాట్లం బడిన యితండు తనకు
సుతు లనియెడునామాట నమ్మ కెట్లాడిన నుచితంబ. 107

క. అత్తలిరుఁబోండ్లయవ్వలి, వృత్తము వినుపింతు మింక ♦ విను మోభూపా
లోత్తమ వార త్తెఱఁగునఁ, దత్తఱపడి నీట నుఱుకు ♦ తత్సమయమునన్. 108

క. బలుమీ నొక్కటి నోరన్, సలిలం బెగఁ గ్రోలుచుండఁ ♦ జని రాచెలువల్
నలువురుఁ దద్వదనములో, పలి కాసలిలంబు వెంటఁ ♦ బార్థివతిలకా. 109

ఉ. అంతన దవ్వుగాఁ బఱచి ♦ యంబుచరంబు సమోపపూర్ణవ
క్త్రాంతరతోయ మూర్ధ్వముఖ ♦ మై ప్రవహింపఁగ మూర్ధరంధ్రని
ష్క్రాంతము చేసి తజ్జలము ♦ రాజిలె వారుణకేతులీల నా
యింతులు వొల్చి రందు లిఖి ♦ యించిన బంగరుతీఁగలో యనన్. 110

సీ. ఆపీతజలవలా ♦ హకముతో గగనంబు, దిరుగఁ బ్రాఁకుమెఱుంగు ♦ తీఁగ లనఁగ
సురనదిఁ జల్లఁ జూ ♦ చుసముద్రుచేతి కా, శ్మీరజంబాలంపు ♦ చార లనఁగ
బలుమీలచమరుజా ♦ బ్బిలఁ బొగతోఁబర్వు, తోయేంధనపుమంట ♦ తునుక లనఁగ
నదులకుఁ గూర్మి య ♦ న్నసిఁడిమేల్ దెలుపువా, రిధినిల్పు తెఱగంటి ♦ రేఖ లనఁగ

ఆ. విపుల మీనమ స్త ♦ వివరనిర్గమితోర్ధ్వ, గామితతమ హాంబుద ♦ కప్రవాహ

తే. మిగుల దవ్వగ నెగసియు • మగువ లంత
నుత్తరంబుగఁ జను చున్న • యొకవిమాన
వరముమీఁదటఁ బడి రందు • గరిమ జూద
మాడుచును బోవుయువయుగ్మ • మరుదుపడఁగ. 112

వ. ఇవ్విధంబున నద్దివ్యవిమానంబుమీఁదం బడి యొక్కించుకతడవునకు మూర్ఛఁ దేఱి కనువిచ్చినయచ్చెలువలతడిపలువలు చూచి యలఘుకారుణ్యంబున నద్దివ్యమిథునంబు దివ్యాంబరంబు లొసంగి యూరడించి మీ రెవ్వ రెచ్చటనుండి యిచ్చటం బడితి రని యడుగుటయు నప్పడంతులు వడవడ వడంకులు గుడుచు కులుకుబెళుంగులతోఁ బలుకం దొడంగిన. 113

క. తాంబూలరాగకించి, చ్చుంబితతద్దంతకాంతి•సొబ గెంతయు ర
మ్యం బగుచు నందు దివ్యుని, తంబినిచిత్తమున కద్భు•తం బొనరించెన్. 114

తే. మున్ను త్రద్రూపలావణ్య•ములకుఁ దనదు
నాయకునిచిత్త మెట్లగు•నో యటంచు
దలఁకుదివ్యవధూటి నా•తలిరుఁబోండ్ల
పలువరుస యొప్పుపలుకులు • గలఁచె మిగుల. 115

తే. ఇట్లు శంకిత యగుచు నా•యిగురుఁబోఁడి, కాంతునీక్షించి పారల•కత యటుండ
నిచ్చి సీపంచె మాడుకొ • మ్మేల,యీాల,సింప నీయాట యోడవ•చ్చినది యనియె.

ఉత్సాహ. అని యొకింత వారిఁ జూచి • యమ్మలార యిప్పు డే
ననినమాట మీకుఁ గోప • మైన నయ్యెఁ గాని యీ
యన నమం బరాకుపఱచి • యాటగెలుపు తనదిగా
వెనుక వాదు లాడ నేను • వినఁగఁ జాల నని తగన్. 117

వ. విభునిం జూచి. 118

ఉ. ఆడితె నీదుపంచె మని • హాస్తనఖప్రసరచ్ఛవిచ్ఛటా
మ్రేడితపాండురద్యుతిస•మృద్ధి గరం బమరంగఁ బాచికల్
వేడుకతోడఁ బుచ్చుకొని • వ్రేళ్లను నిట్టు నటుల్ బొరల్చి వి
భ్రాడకలంకకంకణవి•రావము మీఱఁ గదల్చి వైచుచున్. [మనుచుఁ

సీ. నిలుమహాహా బొంకకు • నెత్తు కమ్మా యంచుఁ,బక్షు లుక్కాడు నెయ్యఁ•బలుకు
జిక్కె నీసారె నా•చే నంచుఁ జిక్కె నా, దీనిపాలిటికిరాదు • దిన్న నమచు
నదె దుగ తివరుమీా•సుదతి నీ వంచు నా,నిదె సారె దాఁకె నీ•యిచ్చ యంచు
నినుమాటు దంచిన • నెసటిపోఁత లటంచు, నౌ నట్లయుడికెడు•గాని యంచు

తే. నిట్టిదంటమాటలు నేర్చి• తెచట నమచు,దంట నే నాట నీసంగ•తమున నంచుఁ

చ. కుపఁ గవ వాసి కుందుటను ♦ జక్కవజోళ్లమనోనురాగ మే
ల పొగడ నక్షపాతిశయ♦లబ్ధసుసంగమశారికల్ క్షణం
బపుడ వియోగ మొంది యహా♦హా వెసఁ జావఁ దొడంగెఁ దుల్యరా
గవుఁబసయుఁ బరిస్ఫుటము ♦ కాదె తదీయమ యెల్లవారికిన్. 121

ఉ. సారెకుఁ బోటు దాఁకినను ♦ జాడ్యము నొందక జోడు విచ్చి పో
సారెఁగడంకతోఁ బొడిచి ♦ చాటుచుఁ దీవ్రవరణస్ఫుర న్మహా
శారిఫలప్రఘట్టనలఁ ♦ జాలఁగ మచ్చర మెక్క నయ్యెడన్
వారలు జోడులుం బలె నొ♦నర్చిరి జూదపుఁబోరు మీఱుచున్. 122

తే. అంతఁ బతి గెల్చి తత్పణ ♦ మైనయట్టి
యాస్యమద్యసద్యోదాన ♦ మధరసంజ్ఞ
నడుగఁదల యొయ్య నూఁపుచు ♦ నన్యసతుల
యునికి గనుసన్న నూపుచు ♦ నుత్పలాక్షి. 123

ఉ. ఆమధురంపుసొంపు కడు ♦ నాత్మఁ గెరల్ప నతండు చూడ్కి నే
వేమఱుఁ దా నదల్చియును ♦ వేఁడియు మ్రొక్కియు బుజ్జగించియున్
భామిని నప్పుడే తనదు♦పన్నిదమూ పురికొల్పి వారు మా
ర్గో మిడి చూడకున్కిఁ దన♦మో మొకకొంత మలంచి తెల్పుచున్. 124

చ. చెలువయు మున్న యాయితము ♦ సేసి సమీపమునందు నిడ్డయు
జ్జ్వలమణిపాత్రికామధుర♦సంబు నిజాస్యమునందు నుంచి తాఁ
జెలువునినోరి కిచ్చెఁ జెలి♦చెల్వలు చూచెదరో యటంచుఁ జం
చలితకటాక్షవీక్షణము ♦ సారెకు వారలపై నిగుడ్చుచున్. 125

ఉ. అంతటఁ బోక పేర్చుప్రణ♦యవ్యసనం బెసకొల్పఁ గ్రోలి రా
కాంతుఁడుఁ గాంతయున్ మఱియుఁ ♦ గల్పకుజాసవముం బరస్పరా
క్రాంతమిథఃకపోలఫల♦కప్రతిబింబవిలోకనామృతా
త్యంతవితీర్ణనూతనర♦సానుభవంబున నేకపాత్రికన్. 126

ఉ. చెక్కునఁ జెక్కు హత్తి విల♦సిల్లఁగఁ దత్ప్రతిబింబవీక్షలం
జొక్కుచుఁ బెక్కువాసనల♦సొంపున నింపు జనింప జుట్టునన్
గ్రుక్కెడుగ్రుక్కెడే మధువుఁ ♦ గ్రోలుచు మోవులు నంజుకొంచు వా
రెక్కుడు గాఁగఁ దన్పిరి ని♦జేంద్రియపంచకదైవతంబులన్. 127

ఉ. సిబ్బితిపేరు పోఁ దుడిచి ♦ సీధుమదం బపు డన్నుకొల్పుచుం
బ్రబ్బఁగ మాట లక్షరవి♦భాగము చాలక యేమొ యేమొ త
బ్బిబ్బులు గాఁగ వెల్వడియ ♦ భేదిల మానము సోలుచూపులున్

ఉ. అంతటఁ బానపాత్రమున ♦ నాత్మముఖంబు నధీశుమోము నీ
మంతిని చూచి యోరి పర♦మానిని పానసహాయ మయ్యెనే
యింతటిలోన నీడ యది ♦ యెవ్వతె యంచును జిహ్వ యాడ క
త్యంతము దొట్రిలం బలికెఁ ♦ దన్మధు వానక మానె నల్కతోన్. 129

వ. అప్పు డతండు. 130

ఉ. చేడియ లెన్న చూడు పెఱ♦చేడియ యెయ్యది యిందులోన నీ
నీడయ కాక యన్న నవ♦నీసురభార్యలఁ జూపి యాకె నా
నీడలె వీరు నట్లయిన ♦ నీవు ననుం బలె నౌర వీరలన్
వేడుకఁ జూతువా నలగు ♦ వీరికి నిచ్చట నంచు భీతిలెన్. 131

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూమణి మధుమదంబున మది చెదర యుక్తాయుక్తవివేకంబు లేక యాకొమ్మలవలనం దలంకుపుట్టి యిలకు డింప నుద్యోగించి కించిదవనతవదనంబున నధోభాగంబు పరికించునపుడు నిజవిమానయానానుసారంబున గోదావరీసరిత్సమీపపరిదృశ్యమానధర్మపురినామనగరవాస్తవ్యవారముఖ్యాకేలిసౌధంబు గగనంబుతో నొరయుచు సమీపంబున దీపింపఁ దదీయచంద్రశాలాప్రాంగణంబు చేర నాత్మీయదివ్యవిమానంబు నియోగించి యాగరితలనలువురం గ్రమంబునఁ దాన కైదండ యిచ్చి యచ్చట దించి తనచేత కనుమతింపక యిట్టట్టు నట్టుకొట్టుచున్న వల్లభుం జూచి యుల్లంబునం దక్కినచింత వదలి పాదండు పొదండు వీరలచేరిక జారభావంబునం గోరువాఁడు నాచేత నవశ్యంబును నొచ్చు ననుచు వాహనారోహణం బొనర్చిన నతండు నాకు నిట్టితలం పేమియు లే దిమ్ముగుదల కాహారాదు లెట్లని విచారించెదం గాని యనుటయు నాయువిద యతనికి నాసౌధోత్తమంబులోపలిపలు తెఱంగులయరలు కరంబునం జూపుచు.

చ. అదె ఘృతతండులప్రకర ♦ మల్లవె చీరలు భూషణాదిసం
పద లవె రాజరాక కులు♦ఘా యొనఁగూర్చినయట్లు మీ కెదుర్
ముదితల కేమియచ్చికము ♦ మూఢత నిం దొరు లెవ్వి ముట్టినన్
బ్రదుకని వారు వా రనుచు ♦ భామిని యేగె నిజేచ్ఛఁ గాంతుతోన్. 133

తే. ఆత్మవిభుచిత్తచలనశం♦కాంకురంబు, వలనఁ గాదంబరీమదా♦కులతవలన
వెడలుతద్వాక్యములచొప్పు ♦ విప్రసతుల, ప్రాణశీలాదిరక్ష యై ♦ పరిణమించె.

క. ఆమగువ యట్లు పలుకుచు, నామేడన్ వారి నిలిపి ♦ యరుగు తెఱఁగుఁ ద
త్స్వామిని యగుగణికామణి, దా మఱుఁగున నుండి చూచి♦ తలఁకెడుమదితోన్.

క. ఎవ్వారో దివ్యస్త్రీ, లివ్వరసౌధంబు నాశ్ర♦యించి రిచటికిన్
దవ్వై వ్రతి మిచటివస్తువు, లెవ్వియు నాశింపు టొప్ప ♦ దిఁక మా కనుచున్.

మ. తలపోఁతల్ పొడమంగ గూఢసరణిం ♦ దత్సౌధమున్ డిగ్గి యా

ష్టాలయర్ నిల్పినయమ్మలార యిపు డిం • దున్నట్టినానర్వవ
స్తులు మీా కిచ్చితి ధారవ్రాసి యిదె యం•చుం జల్లెఁ దోయాక్షతల్. 137

క॥ చల్లి మదీయ మైత్రి వ, ర్తిల్లెడునీచుట్టుపట్టు•గృహావనముఖ్యం
బెల్లను మీాసామ్మిఁక మముఁ, జల్లఁగఁ జలిగాలఁ దన్ని • సాకుం డనియెన్.138

క. అని యాయాచోటులఁ దన, జనులం బిలుచుకొని వెడలి • చని యాసుద్దుల్
వినుపించెఁ బట్టణములో, మనుజుల కందఱకు వెలుఁగు • మనమునఁ దనరన్.

ఆ. ఆమెఱుంగుఁబోండ్లు • నవు డవ్విధం బెల్లఁ,జూచి యిది కరంబు•చోద్య మనుచు
దీన జనులపాల • దేవుఁ డెందును గలఁ, డనుచు సారెఁ జెప్పు•కొనుచు నరిగి.

క. వారలు తమతలవాకిటి, బోరుఁ దలుపు వెట్టి సమయ•ములఁ దెఱవక తా
రారసి పదిలము సేయుచు, నారూఢస్థితి వహింతు • రాసౌధములోన్. 141

క. శకునాదులచే నిజనా, యకపునరభిసంగమాశ • లపు డుదయింపన్
వికలత నొందనిధైర్యా, ధికతన్ వర్తిలి రభీష్ట•దేహాభరణ లై. 142

చ. పురజను లప్పటప్పటికిఁ • బుణ్యచరిత్రల వారలన్ విభా
స్వరమణిసౌధమార్గముల • వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండఁ జూచుచుం
గరములు మోడ్చి మ్రొక్కుదురు • గాని తదీయసురూపలక్ష్మి కె
వ్వరుఁ బెఱదీక పోరు మును•వార్తవిధం బెద నిల్పి పాయమిన్. 143

శా. గంధర్వాంగనలో మరుత్సుతులొ యక్షుస్త్రీలొ యిమ్మేడలో
నింధానద్యుతితో మెలంగుదు రటే • యెవ్వాఁడు పాపస్ప్రహా
గంధిస్వాంతతఁ జూచినన్ మనఁ డటే • కన్గొం డటంచుం బ్రజా
బంధుల్ వేళలు గాచి చూతు రతితా•త్పర్యంబునన్ వారలన్. 144

సీ. నభమున మణివిమా•నమునఁ గ్రుమ్మరువార, లీమేడఁ బెక్కునా • ళ్లిట్లు నిలిచి
యిలలోనిజనముల•బలె వండుకొని వార్చు, కొని గణికాదత్త • మనుభవింప
నేమిట్రివత మొకో•యిదియెన్ని నాళ్లొకో, యావేశ్య యెట్టిధ•న్యాత్మయొక్కొ
యేము సమర్పింప • నిల్లె కైకొని కరు, ణింతురో యని పౌరు • లరతఁ దెచ్చి

తే. పెట్టసాగిరి తద్వార•పృథివి యలికి, ముద్గతండులఘృతపయో•ముఖ్యవితతు
లప్పటప్పటికిని వారు • నవి పరిగ్ర, హించి రాజను లతిదూర • మేగి మ్రొక్క.

ఆ. అంతఁ గొన్ని నాళ్ల • కాపతివ్రతలకు, నలువురకును శోభ•నత్వ మొదవ
గర్భలక్షణములు • గాన్పించెఁ బరిపూర్ణ, గర్భతయుఁ దనర్చెఁ • గ్రమముతోడ.

ఉ. గర్భములందు నుండియుఁ బ్ర•కాశత నప్పుడు నేర్పెలర్పఁగా
నర్భకు లొక్కవేళఁ జతు•రాగమసూక్తుల నొక్కవేళ శా
స్త్రార్భటి నొక్కవేళ నితి•హాసమయోక్తుల నొక్కవేళ నా
విర్భవదర్థశాస్త్రముల • వేడ్కఁ జెలంగుదు రద్భుతంబుగన్. 147

క. జ్యేష్ఠానుపూర్వి నార్య, శ్రేష్ఠులు పుట్టిరి శుభోల్ల♦సితలగ్నమునన్
నిష్ఠాగుణసౌభాగ్యగ, రిష్ఠుల కానలువురకు ధ♦రిత్రీనాథా. 149

క. వారలకు యదృచ్ఛాసం, చారంబున నొదవి యొక్క♦సంయమి విహితా
చారము నడుపుచు శుభసం, స్కారము లొనరించె జాత♦కర్మాదికముల్. 150

వ. నామకరణసమయంబున నతం డాశిశువులయనుభావంబు దనదువిజ్ఞానదృష్టిం బరికించి వీరలు మూర్తిమంతంబు లైనవేదంబు లని నిశ్చయించియు జన్మాగమప్రకారంబు ననుసరించియు వరుస నన్నలువురకుం బ్రథమాగమద్వితీయాగమతృతీయాగమతుర్యాగము లనుపేళ్లు గల్పించెఁ దన్మాతలు పూర్వకాలంబునఁ దమమామ పలికినచతురాగమసంతానశబ్దంబునకు నర్థంబు వీర యని తమలోఁ దారు సరిపుచ్చుకొని సంతసిలుచు నప్పటిసంయమీంద్రునియెఱుకకు వెఱఁగు పడుచు నక్కుమారులకు నుచితకాలంబున వచ్చియు నుపనయనసిద్ధి యొదవించుటకు నాతపస్విని వేడుకొని యట్లు సేయించి యాబ్రహ్మచారులు స్వయంప్రకాశితసకలవిద్యు లయ్యు శాస్త్రసిద్ధికొఱకు నతనియొద్దన యఖిలవిద్యలు నత్యల్పకాలంబులోపలన యధ్యయనంబు చేసి రంతఁ దన్మాత లెంతకాలంబున నిట్లున్నను దమపెనిమిటిసమాగమంబు దుర్లభంబ యని విచారించి యచ్చోటు విడిచి యెచ్చటికేనియుం బోవఁ దలంచి యది తమకుమారులఁ బిలిచి తెలిపించిన వార లి ట్లనిరి. 151

క. పెద్దతల లేక మీ రీ, నిద్దపురూపముల నిచట ♦ నిల్చిన మనకుం
బెద్దటికము చాలదు పెఱ, సుద్దులు గల్పింతు రందు ♦ సుజనులు గలరే. 152

క. కావున నిచటన మీ రీ, దైవతవనిత లనుగుట్టు ♦ దప్పక యుండన్
ద్రోయుఁడు దినసము లే మొక, భూవరుఁ గని వైభవంబు ♦ బొందెదు దాఁకన్.

తే. అపుడు గాని మాతండ్రి యు♦న్నట్టిచోటు
నరసి సంధించుకొనుటకు ♦ వెరవుపడదు
తప్ప దిది యని వారలు ♦ తమనివాస
మొరు లెఱుఁగ కుండ వెలువడి ♦ యరిగి రంత. 154

వ. అ ట్లరిగి యాబ్రహ్మచారులు నలువురు పురంబులోనం గొంతసంచారంబు చేసి యప్పు డది యేలెడురాజు మదాశయుండు గావున నతనివాకిటికిం జని యతండు సకలవిద్యావిశేషజ్ఞుం డనియుఁ దద్దర్శనంబు పురోహితునియనుమతి లేక బ్రాహ్మణుల కెవ్వరికి దొరక దనియు నతండు దాను విద్యాధికుండు కాకుండుటం జేసి నిజగౌరవశైథిల్యభయంబున నితరు లగువిద్యాధికులకు రాజగృహంబునం బ్రవేశంబు లేకయుండ దౌవారికాదిసకలపరిజనచక్రంబును వలకట్టుకొని

జ్యసమర్థుల నెచ్చటం గాన మని పరిహరించుటయు నచ్చటిజనంబులవలన విని మఱియును. 155

సీ. ఎవ్వరి నేసుద్ది • ద్రవ్వించి యచ్చట, నేశాస్త్రఘను కల్మి • యెఱిఁగికొనునొ
మను జేశుఁ డనుచు నే • పనికిని వెల్వలి, వాక్ప్రగల్భత లేని • వారిఁ గాని
చొరనీరు రాజమం • దిరమును ద్వారి, కులు మఱి యట్టివా • రలను మిమ్ము
నరసి సేమము గీము • మరసిన రాజుతో, నీయిల నేలంగ • నెపుడు శుభమ
తే. యనెడుమాటగా నాడుకొం • డనియు వార్త
లేమి యడిగిన మేము మా • యిండ్లలోనె
యుందుదు మెఱుంగ మనుఁ డని • యును దదర్థ
మాన లిడి కాని చొరఁగనీ • రనుచు వినిరి. 156

క. విని తదుచితమును బ్రభువున, కును దమమహిమంబుఁ దెలుపు • కొన ననుకూలం
బును గా నొకవాక్పద్ధతి, నొనరిచికొని నీచబాల • యోగ్యాకృతితోన్. 157

ఉ. భూవరముఖ్యుసన్నిధికి • బోయెడుమామిడిపండ్లపుట్టికల్
మోవఁగఁ గూలిఁ బుచ్చుకొని • మూఢత గుల్కెడుగ్రామ్యచేష్టితం
బావహిలంగ నేగి ప్రతి • హారజనంబుల కిష్టమైనవా
చావిధి గొప్పి చొచ్చి ప్రభు • సన్నిధిఁ బెట్టిరి పండ్లపుట్టికల్. 158

క. పెట్టి వెనువెనుక కటు చని, యట్టిటు భయచపలచేష్టు • లై యరుగుచుఁ గల్
పట్టెడియాబాలురఁ గృప, యుట్టివడఁగఁ జూచి నృపతి • యొయ్యన నగుచున్.

క. సంతోషమె కద యెయ్యెడఁ, జింత యొకప్పుడు నొకింత • చేకుఱదు గదా
కొంత మఱుఁగిడక కలిగిన, యంతయు నిక్కముగఁ జెప్పుఁ • డనుటయు వారల్.

*క. మాయమ్మానె సు నీవే, రాయలవై కావ దేవ • రాజే జేజే
మాయాతుమ లానిన యది, పాయక సంతోషమున్న • పల మిలసామీ. 161

క. అన నమ్మాటలచందము, తనయప్పటివాక్యములకుఁ • దగును త్తరమై
యనయముఁ గ్రతుబుధసేవా, ఘనోపదేశంబు నగుచుఁ • గాన్పించుటయున్.

---

* ఇందలిపదము లీప్రకారమునవిభజించిన సాంస్కృతికము లగును.

మా, ఆయమ్, మాన, సునీవే, రాః, అలవా, ఏకా, అవత్, ఏవ, రాజే, అజేజే, మా, ఆయాత్మ, మలాన్ని, న, యద్, పాయక్, సంతః, అసముత్, న, పల, మిల, స్వా, అమీ.

అర్థము.

సునీవే=శోభనమైన మూలధనము గలరాజా (ని) (స్త్రీకటీవస్త్రబంధేపి. నీవీపరిపణేపిచ' అ. ఆయమ్=వచ్చుబడిని, మామాన=గౌరవింపకుము, వచ్చుబడిని గౌరవించి మూలధనమును విశేషముగా

చ. విరివిగ నరతరంగమున • విస్మయ మావహిలంగ వారిరూ
పెరయుచు భస్మసంవృతమ•హాగ్నికణంబులుపోలె గూఢవి
స్ఫురణత నున్కిఁ గాంచి పరి•పూర్ణవినీతి సుమోదభక్తిత
త్పరత దలిర్ప లేచి నర•పాలుఁడు సాగిలి మ్రొక్కె వారికిన్. 163

క. అని చెప్పఁ గలాపూర్ణుఁడు, విని యాతం డింతశబ్ద•విదుఁడే యిటు తా
ర్త్రి నెఱుంగ మని మదాశయుఁ, గనుఁగొనియెన్ సబహుమాన•గౌరవదృష్టిన్.

వ. కనుఁగొని మదాశయుండ కూర్చుండు మని ముమ్మాటుదాఁక మునుల పెట్టి యంతట బలిమిన కూర్చుండ నియమించి మధురలాలసం గటాక్షించి యట మీఁదఁ జెప్పు మనుటయు నది యట్లని చెప్పె నట్లు మదాశయుండు మొక్కి యానలువురఁ నాసనపాద్యాదివిధులం బూజించి నిజాస్థానజనులం జూచి యిప్పటి వీరలవాక్యంబులందు నేమివిశేషంబు •గలుగఁ దెలిసి యంతఁ బూజించె నని మీమనంబుల నున్నవి యేమొ యవ్వాక్యంబులమహిమ వినుండు. 165

సీ. ఆయంబు సరకుసే•యకుము శోభనమూల, ధనుఁడ ధనం బచ్చి•దంబుముఖ్య

ఏకా=ముఖ్యమైనదియు, అవత్ + ఏవ-అవదేవ=(తన్ను రక్షించువానిని) కాపాడునదియు (అగును). అజేజే=(అజంయజతీతిఅజేట్ తస్మై) విష్ణుని బూజించెడు, ‹అజశ్శంభౌవిష్ణుధాత్రోః కామేభాగేర ఘోస్సుతే› నానా. రాజే=రాజుకొఱకు, మా=లక్ష్మి, ఆయాతు=వచ్చును.(ని) ‹ఇందిరాలోకమాతా మా› అ. మలాని=పాపములు, న=చేరవు, విష్ణునుద్దేశించి క్రతువులు చేయువారికి సకలసంపదలు గల్గు ననియుఁ బాపములు తొలఁగు ననియు నాశయము. పాయక=ఓరతుకుఁడా, సంతః=విద్వాంసులు, యది=(వచ్చిరి) యేని, అసమాత్=సంతోషము లేనివాఁడవై, నపల=తొలఁగిపోకుము, మిల=(సంతోషముతో వారిని) కూడికొనుము. విద్వాంసులు వచ్చినయెడ వారికి విముఖుఁడవు గాక దర్శనమిమ్మని యాశయము. (ఏలయన) అమీ=ఈవిద్వాంసులు, సా=ఆలక్ష్మియే; విద్వాంసులరాక సంపత్కర మని భావము.

ఇందలిపదములే యిట్లు విభజించిన నచ్చతెలుఁగువి యగును.

మాయమ్మాత్మన, చు, నీవు, ఏ, రాయలవు, ఐ, కావన్, దేవరా, జే, జే, జే, మాయాత్మములు, అనినయది, పాయక, సంతోసము, ఉన్నపలము, ఇలసామీ.

అర్థము.

దేవరా=ఓ రాజా, జే జే జే=జయ జయ జయ యని యాశీర్వచనము, ఎల్లవారికంటె నుత్కర్షము గల్గియుండు మని యర్థము. ఇలసామీ=ఓమదాశయుఁడా, నీవే, రాయలవై=రాజవై (బహువచనము గౌరవార్థము) కావన్=రక్షింపఁగాన్, సంతోసము=ఆనందము, పాయక=విడువక, మాయాత్మములు=మామనసులను, ద్వితీయార్థముసంబ్రథమ, అనినయది=ఆశ్రయించినది, ఉన్నపలము=తక్కిన ప్రయోజనముసహితము, అనినయది=నీవు పాలనము సేయఁగా మాకు సంతోషమును దక్కినయెల్లప్రయోజనములును సమకూడె నని భావము.

మాయమ్మాత్మన=మాతలియాన, చు=చుమ్మా, చూచుధాతువు [పారసారక రూపాంతరము. మీఁ

మైనయట్టిది ధన్వి • నదియ తేఁకి కజయు, జించువానికి లక్ష్మి • చేరుఁ బాత
కములు చేరవు రక్ష • కాకోవిదులుఁ గల్గి, రాయసమోదుండ • వై యరుగకు
• సమ్మిశ్రభావంబు • నలుపుచు మాలక్ష్మి, కోవిదు లనియెడు • దేవభాష

ఆ. వరుసఁ బదవిభాగ • విరచనతో నర్థ, మరయఁ దోఁచుచున్న • యది గరంబు
తెలియఁ జూడుఁ డేత • దీయాంధ్రవచనసం, దర్భమునను శబ్ద • తంత్రవిదులు.

వ. అని పలికి మదాశయుండు ప్రథమాగమున కభిముఖుఁ డై వినయవినమితుండును ముకుళితకరుండును నగుచు మీ రెవ్వ రిట్టిప్రచ్ఛన్నవేషంబున నేల వచ్చితిరి మీవిధం బంతయు నాకుఁ దెలియ నానతీవలయు నని ప్రార్థించిన నతండు తమ తండ్రి యన్నదాననియమంబు మొదలుకొని పూర్వవృత్తాంతంబు తమతల్లుల వలన విన్నదియుం దారు గన్నదియుం దద్దర్శనపర్యంతంబు సకలంబుఁ జెప్పిన నతండు నిజపురోహితదోషాయత్తతఁ జేసి పూజార్హు లని విచారింప నేరనితన దుర్వివేకంబునకు సిగ్గుపడుచు ని ట్లనియె. 167

క. ఇది దెలిసియె కావలయున్, మదాశయుం డనుచుఁ జేరు • నాకు నిపుట యే
నిదిగో కననేరన కో, విదులఁ బురోహితునికపట • వృత్తికి లోనై. 168,

చ. అని యపు డమ్మహామహుల • ప్రార్థన బల్మిని దక్కనట్టిదం
డనము నరేంద్రుఁ డాతని కొ • నర్పక యాత్మపురోహితత్వవ
ర్తనమును మాన్పి తత్కపట • తంత్రములో పలివార లై చరిం
చినజనులన్ లఘుప్రబల • శిక్ష వినీతులఁ జేసె నెంతయున్. 169

ఆ. ప్రార్థనం బొనర్చి • ప్రథమాగమాదుల, ధర్మవిధిఁ బురోహి • తత్వమునకు
నిలుపుకొనియె వారు • నిజమాతృయుక్తు లై, తగినగతి గృహీత • దారు లగుచు.

వ. ప్రభుసన్మానంబున నత్యంతవైభవంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నతని కభిమతంబు లైనక్రతువులు సేయింపుచుఁ దమజనకునియునికి యురగపట్టణంబు మొదలుకొని పాండ్యకేరళచోళద్రవిళాదిదేశంబులం బరికింపం దగినవారిం బనిచి యందు నలబ్ధవృత్తాంతు లయి చింతాక్రాంతు లగుచుఁ దల్లుల నుచితవిధిం గొన్నికొన్ని యాశలు చూపి యూరార్చుచుండి రలఘువ్రతుండును నట్లు భార్యావృథావిక్రయలజ్జితుం డగుచుఁ దజ్జనపదంబుల సుహృజ్జనులకుఁ దలచూప నోడి దూరదేశాంతరంబుల యాయావరవృత్తి నర్థార్జనం బొనర్చుచుఁ దత్పరిమితాన్నదానంబు నడుపుచు నది నెఱియన్ సాగకున్న నన్నవర్జనంబు చేసి తాను గందమూలపయఃఫలాదుల దేహయాత్ర నలుపుచు నంతరాంతరప్రవర్తితస్వల్పాన్నదానాచరణంబులం దనియక బహుధనార్జనంబునకు నుపాయంబు వెదకుచు నంతట మృగేంద్రవాహనామహాశక్తిమహిమ విని తదారాధనంబునకు నొకనివలన మన్త్రోపదేశంబు సాధించి యద్దేవిసన్నిధికిం జని యచ్చటిభవత్కథా

నాఁ దనకుఁ బుత్త్రపౌత్త్రాదు లనుమాట యటుండినఁ దక్కినఫలంబు గల్గుట సిద్ధంబు గదా యనియెడుతలఁపున జపంబుచేత భవత్కథాశ్రవణంబు సాధించెఁ దుద నది యత్యంతసంభావనీయం బైనపుత్త్రాదిలాభంబును గలిగింపక మాన దయ్యెం జూచితే యోమణిస్తంభతనయ యిట్టిది సుమీ దేవరకథామహిమ యని పలికి మధురలాలస యూరకుండెఁ గళాపూర్ణుండును నలఘువ్రతుం జూచి నీసందియం బెల్లను దీఱెఁ గదా యని పలికి ప్రథమాగమాదుల నిరీక్షించి మీతండ్రికిఁ దగినయుపచారంబులు నడపక యిప్పుడు ననుమానించినం బాతకంబు రాదే యని పలికెఁ బ్రథమాగమాదులును భయభక్తివినయసమ్మోదసంభ్రమంబులతోడ నలువురును లేచి వచ్చి యలఘువ్రతునిపాదంబులకుం బ్రణామంబులు గావించి యానందబాష్పపులకవిలసితశరీరుం డైనయాజనకుని యాలింగనమూర్ధాఘ్రాణాదివివిధోపలాలనంబుల నానందించి యతనిచేరువం గొలిచి యుండి రప్పు డమ్మహాత్ములతోంటియాంధ్రగీర్వాణభాషాశ్లేషవైచిత్రి చిత్తంబునం బాఱఁ గళాపూర్ణుండు వారలం జూచి యిట్టివిచిత్రకవిత మీమతులకు నిపుడు దోఁచునొకో యని కౌతుకసంబంధగంధమందరహాసితంబుతోడఁ బలికిన నందుఁ బ్రథమాగముండు. 171

*క. తా వినువారికి సరవిగ, భావనతో నాను నతివి॰భావిసు తేజా
దేవరగౌరవమహిమన, మావలసినకవిత మరిగి ॰ మాకు నధీశా. 172

చ. అన భళిరా మహాకవిశి॰ఖాభరణంబ మదుక్తభాషణం
బున కిపు డిచ్చినుత్తరమ ॰ పూని విచిత్రపుఁబద్య మయ్యె మే
లని విభుఁ డాడె నట్టిది య ॰ టంచుఁ గవీంద్రుఁడు నవ్వె నవ్వె నా
యన పఠియింపుమా తిరుగ ॰ నన్నఁ దదుక్తికి మెచ్చె విప్రుఁడున్. 173

---

* ఈపద్యము చివరనుండి చదివిన సంస్కృతమును మొదటినుండి చదివినఁ దెనుఁగు నగును.

చివరనుండి పదవిభాగము.

శాధి, ఇన, కుమ్, ఆగిరి, మత, వికనసి, లవమాన, మహిమవరగౌరవదే, జాతే, సువిభా, ఇతి, నా, అంతేః, నవభాః, కవి, రసకేరి, వా, అనువితా.

అర్థము.

ఇన=ఓప్రభువా, (ని) ‘ఇనస్సూర్యే ప్రభౌ’ అ. కుమ్=భూమిని, (ని) ‘గోత్రాకుః పృథివీపృథ్వీ’ అ. ఆగిరి=పర్వతము లున్నంతకాలము, శాధి=శాసింపుము, చిరకాలము భూమిని బాలింపు మని భావము. మత=ఓసమ్మతుఁడా, వికనసి=మిగులశోభిల్లెదు, లవమాన=రామునికుమారుఁ డైనలవునకు వలెఁ జిత్తౌన్నత్యము గలరాజా, (ని) ‘మానఃస్త్రీణాంకోపభేదే గర్వేచిత్తోన్నతావపి’ నానా. మహిమవరగౌ

క. ఆరీతిం దమలోనం, దా రే సరిపుచ్చుకొనఁగ • దత్పద్యచమ
త్కారం బపుడు సభాజన, మారసి యేమియును గాన • కద్భుతమందెన్.

వ. అంత నవనీకాంతుండు సభాసదులం జూచి యిప్పు డాపద్యంబు తిరుగం బఠియిం
పుమనుట మఱియును బఠియింపు మనుట గాదు వినుం డని యి ట్లనియె. 175

సీ. ఏలు మోనాయక • యిల గిరు లెంతకా, ల మ్మంతకాల మో • సమ్మతుండ
మిపుల శోభిల్లెడు • లవకుమారసమాన, మానుఁడ మహిమ న • నూన మైన
గౌరవం బొసఁగుచ • క్కనిప్రభు విట్లు గ, ల్కఁగ నోయి పురుషుఁ డీ • గౌరవమున
నభినవ తేజస్కుఁ • డై వాణిరసములు, గులికెడునట్టిది • గలుగఁగాను

తే. వినుతి సేయనివాఁడె యం • చును మహార్థ
మున్న యది సంస్కృతంబునఁ • జెన్ను మీఱ
వరుసఁ దుదనుండి మొదలికిఁ • దిరుగఁ జదువ
నా తెనుఁగుపద్యమున బుధు • లరసికొనుఁడు. 176

ఆ. అనుడు వారు నట్ల • యవరోహమునదానిఁ, జదువుకొనుచుఁ దెలిసి • సంతసిలుచు
నెఱయ మెచ్చిరి కవి • నృపులయాశువిచిత్ర, మృదుకవిత్వకృతియుఁ • దదవగతియు.

వ. కళాపూర్ణుం డంత ననేకమణివిభూషణవిచిత్రాంబరప్రధానం బైన పారితోషిక
ధానంబునం బ్రథమాగము నలంకరించె నప్పు డతనియమాత్యుండు సత్వదాత్త
నామధేయుండు మధురలాలసకుం బ్రణామంబుఁ జేసి యి ట్లనియె. 178

ఉ. ఓరుచిరాత్మ యోపరమ • యోగిని యే నటుపూర్వమైన నా
పేరుఁ గులాదులున్ మఱచి • బిమ్మిట నొక్కెడ నుండఁ దెచ్చి కా
సారపురంబువా రిడిరి • సమ్మతి నాకును సత్వదాత్తుఁ డన్
పే రవి దెల్పవమ్మ మఱి • పెద్దలఁ గానము యెందుఁ దద్జ్ఞులన్. 179

గాన్, నను=ఓయి, నా=మనుజుఁడు, అతః=ఆరాజు చేయుగౌరవమువలన, నవభాః=నూతనమైన తేజ
ముగలవాఁడై, రసకిరి=శృంగారాదిరసముల వెదచల్లెడు, గవి=వాణి విద్య యని యర్థము. కలుగఁగా,
అనువితావా=స్తోత్రముచేయనివాఁడా? చేయువాఁడే యని యర్థము.

ఉదారబుద్ధి గలవాఁడును గౌరవించువాఁడును నగురాజు పాలింప విద్వాంసు లందఱు స్తుతి
యింతు రని భావము.

మొదటినుండి పదవిభాగము సులభము.

అర్థము.

అతివిభావిసు తేజా=మిక్కిలిగా వ్యాపించెడుమంచిప్రతాపముఁ గల, అధీశా=ఓరాజా, దేవర
గౌరవమహిమన=మీగౌరవాతిశయముచేతనే, మావలసినకవిత=మాకుఁ గావలసినకవిత్వము, తాన్=
అది, వినువారికిన్=శ్రోతలకున్, సరవిగన్ = అనుకూల్యము గలుగునట్లు, భావనతోన్ = తలఁచు

క. అని యడుగుచుండ బాలిక, కను నులుముచుఁ బెదవి విఱిచి ♦ కటకట హాహా
యెను మొగ్గవాలుచందం, బున నడు మొగ నెత్తికొనుచుఁ ♦ బొత్తులమీఁదన్.
క. అపు డది గని యింతన యీ, విపరీతపుఁ జేత లేల ♦ వినరింపఁగ దే
యిపు డీ నడిగినయది చో, ద్యపుఁదల్లియనుచు మఱియు ♦ నాతఁడు మ్రొక్కెన్.
చ. కలుదులపూప లై మునులు ♦ గాననియట్టికతల్ వచింపఁగా
నెఱిఁగిన నీకు నాఁకలియు ♦ నేష్పలు నా యనువారు మాయలం
బఱచిన నేమొ పో మిఁక స్వ♦భావపుదివ్యవిభూతిఁ గోడ నే
నఱలుచు మమ్ముఁ బ్రోవు మను♦వారును నై రపు డాసభాసదుల్. 182
ఆ. ఇంక నేమియైన ♦ నెఱుఁగంగవలయు సం, దేహపదము నీవు ♦ దెలిపె దనుచు
నమ్మి యున్న వార ♦ మమ్ము యీ వెడమాయ, లందనేల యనిరి ♦ కొంద ఱంత.
క. అమ్మాంద్కి మఱియు నెవ్వా, రెమ్మెయి దను వేఁడుకొన్న ♦ నెఱుకకలిమి లే
శమ్మును గాన్పింపక స, త్యమ్ముగ నాఁకటన యేడ్చె ♦ నాశిశువు గడున్. 184
శా. ఆవాక్ప్రౌఢియు నాసుబోధముఁ దిరం♦బై యున్కి యట్లబ్బుదై
వావేశం బని పెద్దిరో తదతిమా♦హాత్మ్యంబు రప్పించెఁ గా
కావేశం దెలియంగ లేమ తగ సం♦ప్రార్థించి తద్దివ్యబో
ధావిర్భావనిధానముం గటకటా ♦ యం చుండె నుర్వీశుఁడున్. 185
వ. తదనంతరంబ యమ్మహో స్తంభసందనుండు రూపానుభూతిని మదాశయుం బిలిచి
మీబాలికకథ లన్నియు వింటిరే కదా మీభాగ్యవైభవంబునకు నెందు నీడు
లే దిది మొదలు నాకు మీర లత్తమామ లైతిరి సందియంబు లేదు మీర
లింకం దక్కినకొలువు మాని యీశిశువు నింటికిం గొనిపోయి పోషింపుం డను
టయు నతనికి సత్వదాత్ముం డిట్లనియె. 186
ఆ. పార్థివేంద్ర వారి♦పడుచు మెడఁ మణి, హార మెపుడు వెట్టె ♦ తపుడ నీకు
వార లత్తమామ ♦ లై రని యున్నాఁడఁ, దదనుగుణము లయ్యెఁ ♦ దత్కథలును.
క. ఈనిసుపు నులతుణము ల, నూనంబుగఁ జూడ నిది నృ♦పోత్తమ నానా
భూనాథవధూమౌళిమ, ణీనిర్మితనూపురార్చ♦పియాంఘ్రి సుమీ. 188
చ. అని యతఁ డాడుమాటలకు ♦ నాత్మఁ గరం బలరన్ దరస్మితా
ననుఁ డగుచున్ మహీశుఁడు ము♦సప్రమదంబున వారి నంతఁ దా
ననిపెఁ జనుండు మీరలు గృ♦హంబున కాత్మజఁ గొంచు నంచు గాం
చనమణిభూషణప్రముఖ♦సంపద క్రొత్తగ వెంట నంపుచున్. 189
క. ఆమధురలాలసాకథ, లేమియు శుద్ధాంతమునకు ♦ నేగక యుండన్
భూమిపతి యడఁచె నభినవ, కౌముది విన నేల యనుచు ♦ ఘనయత్నముతోన్.
తే. అంత నలఘుప్రవతుని యుధే♦ష్ఠాన్నదాన

ముల మిగులఁ దన్ని యనిపె స♦త్పుత్త్రికముగఁ
దత్పురంధ్రీనివాసస♦ద్మమున కతఁడు. 191

క. క్షితిపతి చేసినగౌరవ, మతిమోద మొనర్ప నింటి ♦ కాచందమునన్
సుతఁ గొనిపోయె మదాశయ, సతియుఁ బ్రయత్నంబుతోడ ♦ సతతప్రేమన్.

క. పలుమఱు తలయంటి తగన్, నలుఁగిడి దోయిళ్లజలము♦నన్ బోర్కాడిం
చి లలిం జన్నిచ్చుచు న,య్యాల నూఁపుచుఁ బెనుపఁ దొడఁగె ♦ నావరశిశువున్.

వ. బ్రహ్మవచనసామర్థ్యలబ్ధం బైనసహజపాతివ్రత్యంబునం జేసి యాసమయంబున,

చ. పొలుపఱఁ దన్ను వే నిదురఁ ♦ బుచ్చుటకై తమతల్లి పైఁడియు
య్యెల నిడి యూఁపుచోఁ గువల♦యాధిపుపాటలు పాడినం గరం
బలరుచుఁ గేరికేరి నగు ♦ నన్యులపాటలు పాడినం గరం
బలయుచు నేడ్చు లోకు లవు♦రా పతిభక్తి యటంచు నవ్వఁగన్. 195

సీ. లీలఁ బొత్తులమీఁద ♦ లేచి కూర్చుండుచోఁ, దద్దయు నొకక్రొత్త♦ముద్దుఁ జెలువు
క్షితిమీఁద లేఁతకెం♦గే లిడి తడవుచోఁ, మొన లిడి యొండొక♦ముద్దుఁ జెలువు
నల్లనల్లన తప్పు♦టడుగులు వెట్టుచోఁ, నిద్దంపుబనపర♦ముద్దుచెలువు [లువు.
కొదలుమాటలు తేనె♦గులుకుచుఁ బలుకుచోఁ, మోహనం బగువింత♦ముద్దుచె

తే. కలిగి యాబాల నవచంద్ర♦కళ యనంగఁ, దివుట నామనిఁ దనరులేఁ♦దీఁగ యనఁగ
నంతకంతకుఁ బ్రోదిచే♦ నతిశయిలుచుఁ, బరఁగెఁ జూపఱకును గను♦పండు వగుచు.

ఆ. ఎల్లబంధువులకు ♦ నల్లారుచెల్లమై, యరిది గారవంబు ♦ నతిశయిలఁగఁ
దల్లిప్రేమకరము ♦ దనరారె ముంగిటి, ముత్య మగుచుఁ గ్రొత్త♦క్రొత్తసిరుల.

ఉత్సాహ. చేతిప్రాలు చూచి యిది య♦శేషరాజ్యవిభవభో
గాతిశయము గలిగి యలరు ♦ ననియు మృదులచరణకం
జాతరేఖ లరసి రాజ♦సతులనతుల కర్త్రి యీ
నాతి యనియు నపుడు లక్ష♦ణజ్ఞు లాడుకొని రిలన్. 198

చ. గలగలమ్రోయునందెలును ♦ గజ్జెలు మువ్వలు పైఁడియుంగరం
బులు పులిగోరు సంకులును ♦ బొద్దులు గాజులు రావిరేకయుం
జెలు వలరంగ నెంతయును ♦ జె న్నెసలారుచుఁ గొన్నివాసరం
బులు ముద మందఁ జేసెఁ గడు♦ముద్దులచేఁతలఁ దల్లిదండ్రులన్. 199

ఉ. విందులు విందు లంచుఁ దను ♦ వేడుక నెత్తుకొనంగఁ బిల్వ నిం
పొందఁగ నేగి పైఁబడుచు ♦ నుబ్బునఁ గేరుచుఁ జెంగలింపుచున్
సందిలి వట్టి యాడు మన ♦ నాట్యము లాడుచు ముద్దులన్ మహా
నంద మొనర్చె బాలిక ది♦నంబును జుట్టపుఁబూవుఁబోండ్లకున్. 200

క. పుట్టకయతొల్లి యెక్కడ, నిట్టివి నేర్చె తని చూప ♦ తెల్లను జెక్కుల్

మ. దినముల్ కొన్ని చనంగ నంతఁ గడు నర్థిం బొమ్మపెండ్లిండ్లు గు
జ్జెనగూళ్లచ్చనగండ్లు పింపిళులు కుచ్చిల్ గీతనంగింజ లో
మనగుంటల్ కనుమూసిగంతనలు కం బాలాట లో నైనఖే
లనముల్ మీఱఁగ బోంట్లతో నలరె బాలారత్న మెల్లప్పుడున్. 202

సీ. ఆపిన్నపాప దా నంత నై యింత యై, యోలి నొయ్యన బాల్య కేళిఁ దనరె
మగవారియెదుటఁ బల్కనుండుటకుఁ గొంకెఁ, దఱచుగా రాదయ్యెఁ దండ్రికడకు
సంగకంబులబాగు లరసి యోమ దొడంగె, సడలనీదయ్యె నెప్పుడును బైఁటఁ
గ్రేల్లఁజూపులకలికితనంబుపస నేర్చెఁ, బలుకుచో బొమలార్చు భంగు లెఱిఁగె
తే. ముదురుఁబ్రాయంపుఁబడతుల మదనకథలు
పొడముచో సిగ్గుపడి పాఱిపోవఁ జొచ్చె
శైశవముఁ బాఱ నెత్తుచు జవ్వనంబు
క్రమముతో నంతకంతకుఁ గానుపింప. 203

తే. స్తనజఘనభారములఁ బెర జవ్వనంబు
మించి యిరుదిక్కులను నాక్రమించి బలియ
నడుమఁ జిక్కినబాల్యమో నాఁ గృశత్వ
మంతకంతకు నొందె నాయతివనడుము. 204

క. తోరపుఁగచభారము కుచ, భారము కటిభారమున్ విభాసిలుచుండన్
మారునిత్రిభువనరాజ్యపు, భారములు వహించినట్లు బాలిక యొప్పెన్. 205

సీ. గురుతర స్తనకేళిగిరులును గంభీర, తరనాభికూపమతల్లికయును
జారురోమాళిశృంగారధారాసర, ణియు నంగుళీకిసలయచయంబు
సుకుమారబాహువల్లికలును రమ్యోరు, కదళికాస్తంభప్రకాండములును
సలలితాధరబింబఫలవిలాసము పుష్ప, విసరపాండిమహాసవిభ్రమంబు
తే. కలిగి పలుకులు శుకపికకలకలముగఁ, గుంతలంబులు మధుకరకులము గాఁగ
శంబరారాతికేళీవనంబుఁబోలె, సుదతి యపుడొప్పె నొకవింతసోయగమున.

తే. ఆలతాంగియు నాలోన నభ్యసించె, వివిధసంగీతసాహిత్యవిద్య లెల్లఁ
గావ్యరచన యొనర్చెఁ బ్రాగ్జన్మవాస, నాతిశయముచే ననతిప్రయత్నమునన.

వ. కళాపూర్ణుండు నమ్మధురలాలసను మున్ను తల్లిదండ్రులయింటన పెరుఁగనిమ్మని యనుచుట యాదిగా నభినవకౌముదివిహారవిశేషంబులవలనను రాజ్యకార్యవ్యాసంగంబులవలనను మఱచి మఱి యెన్నఁడుఁ దడవఁ డయ్యె మదాశయుండు నతనిచిత్తంబు తెఱం గెఱుంగక యూరకుండె నంత నామధురలాలసయు నవ్విధంబున జవ్వనంబు ప్రాపించి యంకురితమదనవికార యగుచు నా

చ. మునుకొని కూర్మి నెచ్చెలులు•ముచ్చటవేళలఁ దద్గుణౌఘముల్
వినివిని విన్న యర్థ మొక•వేళను మానసనిత్యభావనం
గనికని కన్న యంతయును • గావ్యవినిర్మితిచేతఁ దారుచుం
గొనికొని మిక్కిలిం బెనిచెఁ • గోమలప్రేమము నామహీశుపైన్. 209

క. అంతటఁ బ్రత్యక్షంబుగఁ, గాంతుం గనుఁగొనఁగ బిగువుఁ•గాఁగిటఁ జేర్పం
గంతువిహారంబుల న, త్యంతము మోదింపఁ గోరె • నంగన మదిలోన్. 210

క. అనలుం గొనలుం బాఱుచు, మనమున నాకోర్కి తీఁగె • మగువకు మిగులన్
ఘనముగఁ దత్కుసుమద్యుతి, పనుపడ వెలిఁ బర్వె ననఁగఁ • బాండిమదోఁచెన్.

వ. అందు. 212

ఉ. ఒక్కతెఁ బిల్వఁ బోయి మఱి•యొక్కతెఁ బేర్కొని పిల్చు మేన సొ
మ్మొక్కటిఁ దాల్పఁ బూని మఱి • యొక్కటి వీడ్వడఁ దాల్చు నర్థిమై
నొక్కెడ కేగఁ జూచి మఱి•యొక్కెడ కేగుఁ బయోరుహాక్షి దా
మిక్కిలిఁ బేర్చుభూవిభుని•మీఁదిపరాకునఁజేసి నిచ్చలున్. 213

సీ. ఏమి కన్నులఁ గన్న•హృదయేశురూపంబు, దోఁపక యది మున్ను•దోఁచకుండె
నేమి వీనులవిన్న•హృదయేశుమధురోక్తి, దోఁపక యది మున్ను•దోఁపకుండె
నేమి మైసోఁకిన • హృదయేశుసంస్పర్శ, దోఁపక యదిమున్ను • దోఁచకుండె
నేమి దాఁ జవిగొన్న•హృదయేశు కెమ్మోవి,దోఁపక యది మున్ను•దోఁచకుండెఁ

తే. గాంత కంతట సంతత•కంతుకేళి, వివిధసంకల్పవాసన • ప్రవలు రేలు
తనరుపులకలు కలవరిం•తలును మాట, వీడుపాటులు చెలులకు • వెఱఁ గొనర్ప.

ఆ. తరుణి తాఁ బగళ్లు • తామరసాక్షి యన్, పేరువోలె నుచిత•నియతిఁ బరఁగ
నిర్వహించె రేలు•నీలోత్పలాక్షి యన్, పేరు నృపునిమీఁది•ప్రేమ నంత. 215

క. సితకరునిశుక్లపక్ష, ప్రతిపత్కళ చూచి చూడ• భామిని నెమ్మే
నితనుత్వముఁ బాండిమసం, గతియును గడు నెక్కు డగుచుఁ • గానంబడియెన్.

ఉ. వీణియ ముట్టుటల్ మిగుల • వింతలు పెంపుడుచిల్కబోదత్రో
రాణ దలిర్పఁ బల్కుట గ•రం బపురూప మపూర్వ మెంతయుం
బ్రాణసఖీరహస్యముల•భ్రాంతియుఁ గ్రీడలు కాని వావి యా
యేణవిలోలలోచనకు • హెచ్చినమన్మథచేష్ట నయ్యెడన్. 217

క. నిచ్చలు నీగతిఁ బైపై, హెచ్చి వియోగానలమున • నెంతయుఁ దాపం
బచ్చుపడఁ బ్రవర్తిల్లఁగ, నెచ్చెలు లచ్చెలువఁ జూచి • నెమ్మది గలఁగన్. 218

క. పెక్కుదినంబులనుండియు, నిక్కన్నియవర్తనంబు • లెల్ల నరయ వే
ఱొక్కగతిఁ దోఁచుచున్నవి, మిక్కిలి నూహింపఁ డాని•మిత్తము మీరల్.

క. కొమ్మ గడుఁ జిక్కుచున్నది, నెమ్మొగమునఁ బాండిమంబు • నిబ్బర మయ్యెన్

మ. మన మొక్కొక్కతెకిన్ సమస్తగుణసంపన్నుం గళాపూర్ణుతో
భవరూపున్ వినుతింప కుంటి మది యీప్పాటన్ సఖిన్ నెంచె దు
ర్జనచూడామణి కాముఁ డిట్టికొమరుం బ్రాయంపుఁబూఁబోండ్ల నొ
క్కనిమిత్తం బిసుమంతఁ గల్గినఁ గడుం గాఱించు దుర్వారతన్. 221

క. కావున నిపు డీభామిని, భావజుబారిం బడి మిగుల బడలుట నిజ మీ
భావంబును మఱపింపం, గావలయును వనవిహారకలనలచేతన్. 222

తే. అని విచారించి యాచంచలాక్షి మదికి
వేడ్కఁ బుట్టించి తోడ్కొంచు వెలఁదు లేగి
రమితమకరందనిష్యందరమితముఖరి
తాళిసంతాన మైనయుద్యానమునకు. 223

వ. అప్పు డయ్యుపవనంబునకుఁ దూఱరాక కాఱుకొనుచుం జూపఱయిచ్చ మెచ్చు నచ్చెరువు హెచ్చం బచ్చపట్టుబల్లాడదట్టీలలీలఁ జాల నెరపుచు నొఱపుమిగులు మొగలిగములగుమురులనడుమఁ బొడవులుగ దీపించుతోఁపుగుడారంబులచెలువు నలవరించుచివురుటెలమావితండంబులును దండతండంబు లై మెఱయుకొన నెదవుమదమునం బెనురొదలు పొలమెదలుకొదమతుమ్మెదలపదుపలినుపనరవేణులపెనుపునఁ బనుపఱుపుచుఁ గనుపట్టి దట్టం బగుచిగురుజొంపపు కెంపుసొంపుసిందూరంపు కెందూళిచందంబు నందపఱుప నుపరిభాగజాగరూకపల్లవప్రసూనదళపటలశబలిమవిలసనంబు లలితకుముదమతల్లికలయుల్లాసంబు వెల్లిగొలుప వెలుతురు లేనిపూఁదేనెసోనవాన ధారాప్రకారంబునం దోరం బగుచుఁ దనరారుమారుతప్రచారంబుల నప్పటప్పటికి నుప్పతిల్లుపుప్పొడులకేళిధూళిపాళికలపోలి నేలికొనంగ నేనికెబూమియలు పూని కానుపించుచున్న పొన్నలును నవిరళదళకిసలయవిలసితలతావితానంబులు మరకతకురువిందనిచయఖచితంబు లగుసగతులపగిదిఁ జూపట్ట సమకట్టుజిల్లులమొల్లమి నుల్లసిల్లుచు నిరుగడలఁ బ్రవేలునిడుసోగపూవుగెలలు పొలుపొంద నగ్రభాగపల్లవంబు లింద్రగోపంబుటుల్లారులయోజ రాజిల్లఁ దేజీలపోలిక భాసిల్ల వాసంతికాకుడుంగంబులును గడు దళంబుగఁ బొదిగి యెదగం గలభంగులఁ జెంగలింపుచు నమరుతమలపాకుతీఁగెయల్లికలమీఁద మించివెల్లితలచుట్టుగట్టడలు నెట్టుకొలుపుతోలుఁబట్టలపొదుగుల్లపైఁ బ్రగ్గమ్మడుగు నెఱిబిఱుసుచుంగులనిక్కుటెక్కును మిక్కిలిం గడలుకొలుపుచున్న యరవిరిచిగురుమొగిలియాకులతోడ వీరభటులజోకలు జోకపఱచుచు లేఁబోఁకమ్రాఁకులును వివిధజనకోలాహలంబులకరణిఁ బరిఢవిల్లుశుకపికశారికానికరకలకలంబులును గలిగి విరహిసముదయంబుపైఁ గదలినకుసుమకోదండుదండుపిడునుంబోలె నాలోకనీయం బగుచుండ నందు నిం

లంబు లగుచుం బిగువుపాలిండ్లవ్రేఁగునకుం బిఱుఁదులగరిమయుఁ దరము గాక కర మలయం జేయుచుండ నొండొరులం గడచుచు నుద్దవిడి నడచుచుఁ గూడమికిం గేలిచేయుచుఁ గ్రొవ్విరులు మించికోయుచుఁ గమ్మగొజ్జంగులకుం జేరుచుఁ గన్నెగేదంగులకుం బోరుచుఁ బొన్నలకు మూఁగుచు బొండుమల్లెలకు నేగుచు సంపెంగలకు డాయుచు జాతికుడుంగంబుల రోయుచు మల్లెలకు నిగుడుచు మరువంబునకు మగుడుచుఁ గురువేరు గొల్లలాడుచు గంధంబులకు మల్లాడుచుఁ బొగడలకు జరుగుచుఁ బోఁకపాళికలకుఁ దిరుగుచుఁ దిలకంబులకుం జనుచు దిరిసెన పున్నలను గైకొనుచు నవమల్లికలఁ గ్రీడింపుచు నారంగంబులఁ గ్రేడింపుచుఁ గలిగొట్లకుఁ దత్తరిల్లుచుఁ గంకేలిమంజరులకు రంజిల్లుచుఁ గ్రొమ్మావిసీడ లాశ్రయించుచుఁ గురువిందపందిరులవిశ్రమింపుచు నీరంబులఁ దూఱుచు నెందేనియుం బాఱుచుఁ బూఁదేనియలఁ దోఁగుచుఁ బొదరిండ్ల డాగుచుఁ గనిన నవ్వుచుఁ గమ్మవిరులు రువ్వుచు దీఁగెయుయ్యేలల నాడుచుఁ దియ్యవిలుకానిం బాడుచుఁ బరాగంబులు రాల్చుచుం బయ్యెదలు విదల్చుచు నందనిపూఁగొమ్మలకు నిక్కుచు నలఁతిమ్రాను లెక్కుచుఁ గెంజిగుళ్లకుం బదరుచుఁ గెరలు తేంట్లకు బెదరుచుఁ గోకిలస్వరంబు లాలింపుచు గొరవంక లాలోకింపుచుఁ జిలుకలకుం బలుకు లందిచ్చుచుఁ జిన్నిరాయంచలనడలు మెచ్చుచుఁ బూబంతుల వేట్లాడుచుఁ బొసఁగ నుద్దులు గూడుచు గెలిచి పోనీక పట్టుచుఁ గేకిసలు గొట్టుచు నొకరొకరిఁ జీఱుచు నుబ్బునం గేరుచు నిబ్బరంపుఁదమిని దమకుఁ దమకంబు గమకంబు హెచ్చింప నింపు మీఱువిహారంబులచేత నడరుబడలికలం బొడము వెడవెడఁజిఱుచెమటతడియొడళ్లం గడుఁ బ్రబలి గుబులుకొనుమృగమదఘనసారగంధసారకాశ్మీరవిలేపనపరిమళంబులు పరిమిళితదిగంతంబు లగుచు నంతటం జోడు ముట్టి సహజకృశత్వంబునకుం దోడు క్రీడలయలంత నెంతయు ఘనం బైనబడుగుఁదనంబునం దడఁబడుచు వడవడంకు లుడుగుచు నడుములం దడబాటువలన నడలఁ బాఱునిలువుతావులం జిక్కం జెక్కుకొనుతఱిఁ బొక్కిళ్లం బ్రవేశించి సముదంచితకురువిందకందళసందర్భసంగతాంగుళీయకప్రచురరుచినిచయకవచితకరతలరాగంబు లడుగుల నిర్గమింప నినుమడించెనో యనఁగ నతిమాత్రసంచారసంక్షుభితంబు లగుచుఁ జరణతలంబు లత్యంతరక్తిమ యుట్టిపడుచుండ నిట్టట్టు పైఁటచెఱంగున విసరుకొన నెసఁగుకరకంకణమణిఝుణత్కారంబులకు నులుకు కరణిఁ దఱచుటూర్పులపెంపున నుత్కంపమానంబు లగుచుఁ జెన్నొందుజక్కవకవలకెలంకులఁ జొక్కపుఁజెక్కులకదలికలు మొదలకింపుచు నిగుడునిగనిగలతరగలయందంబు సందిదండలతళుకులకుఁ జెలికారంబు నెఱప నలయికసొలయికల నొకవింతయొయ్యారంబు చూపుచూపులపసకుం జూపోపక యేపఱిన

పటపరిదృశ్యమానసోదరాలింగనలోలుపంబులు వ్రాలెఁ జెక్కిళ్ల మిక్కిలి నంటుకొనుచుండ నొసల నసలుకొనుకమ్మకస్తూరియమ్మలిం బడి కదలమెదలలేని నీలాలకజాలంబుల నిజబాలకశంకం జేసి వెడలఁ దివియ సందడించుచందంబున నందంద క్రందుకొనియెడునిశ్వాసవాసనాసమాకృష్టచంచరీకసంచయంబులకు నుదరి యదలించుమృదులంపుఁగలికిపలుకులు దమనిసువులకొసరు తెలుంగులచవి కొసరక ముసురుకొనుపసనిరాచిలుకగములం దొలంగం దోలు కేలు కెంజిగురాకులకు మూఁక లై కవియు కోకిలంబులచేత నాకులంబు లగుచు మైదీఁగెభాగుల వసంతాగమశ్రీవిభూషితవనదేవతావిలాసవిశేషంబు నభినయింప నాత్మసాదృశ్యసంభావనాగర్వంబు పెల్లునం ద్రుళ్లుమల్లఅవుకల్లరితేఁటితండంబుల కండక్రొవ్వు సైరింపక వానిజీవిక లాక్రమించి తదనుసరణంబున దయ వ్రేఁడమి క్రొంత మగుడ విడుచువడువు గనంబడఁగ నెడనెడం గులుకునడబడిబడిం దొఱఁగువిరిగముల నమరెడియరవిడుకొప్పులయొప్పిదంబు చెప్ప నలవి గాక యతిశయిల్లఁ జెదరినసింగారంబులును జిగురుంగొనలచేరులును నంటినపరాగంబులును నకరువులతోడిపాపటలును వాడుదేఱెడినెమ్మొములును వడఁకెడుకులుకుతెలుంగులునుం గలిగి యపూర్వవిభ్రమంబున సొంపు మీఱుచుం దదనంతరంబ. 224

క్రౌంచపదవృత్తము.

చంచలవీచీసంచయలీలా•సలలితతరళితజలరుహపాళీ
సంచితహస్తోదంచితభంగీ•జనితమదనమతసరణిగుణవ్యా
ఖ్యాంచితగోష్ఠీసంచరణప్ర•త్యయసముచితహళహళికలతో రా
ఘంచలు క్రోయం గొంచలు గూయన్•వ్యవహితపరరవ మయినకొలంకున్.

ఉ. చేరఁగఁ బోయి రంగనలు • చెల్వపుమోములసోయగంబు త
ద్వారిజలక్ష్మిఁ గేరఁగ న•వారితవారితరంగరంగలీ
లారతహంససారసకు•లస్ఖలదారవసారవంచనా
పారగనూపురాదిబహు•భవ్యవిభూషణఘోష మొప్పఁగన్. 226

ఉ. అంతట నంతరంగముల • నంబువిహారకుతూహలంబు ల
త్యంతము మీఱ మెట్లు డిగి • రామగువల్ మునికొంగు లూరుగా
ఘాంతరసీమఁ బట్టుచు జ•లాశయలక్ష్మిపయిన్ నఖచ్ఛటా
కాంతులచేఁ బదాబ్జములు • కప్పృపృథుధూళివసంత మూడఁగన్. 227

సీ. అలఁతిగాడ్పులచేతఁ • దొలఁగుపయ్యెదకడ,లిరువంకలను జిక్క • నిఱికికొనుచుఁ
దరగల నిట్టట్టు • దరలుఱముంగొంగులు, తిరుగ జంఘలను సం•ధించుకొనుచు
మునుపుగాఁ జొచ్చిన•వనితలు చల్లెడి, యుదకంబునకుఁ జేతు • లొడ్డుకొనుచు

తే. దొగలమఱుఁగుననుండి బి♦ట్టెగయువిహగ
కులమురవళిక బెదరుచూ♦పులు దలిర్పఁ
దమ్మికొలను బ్రవేశించు♦తలిరుఁబోండ్ల
విలసనము లంత నెంతయు ♦ వింత లయ్యె. 228

ఉ. ఆరమణీమణుల్ సరసి♦ నట్లు ప్రవేశ మొనర్చువేళఁ ద
త్కారణవీచికాచలిత♦కంజములన్ మధులోలభృంగముల్
వారక సారెకున్ నెగసి ♦ వ్రాలుచు నొప్పెఁ దదంబుదేవతల్
నేరుపుతోడ నాడుహరి♦నీలపుటచ్చనగండ్లకై వడిన్. 229

లయగ్రాహి. నెమ్మొగములం గరత♦లమ్ములఁ గుచమ్ములఁ గ♦చమ్ములను జూడ్కి న
య♦నమ్ములఁ బరాభూ, తమ్ములును బోలె విరి♦తమ్ములును రక్తజల♦జమ్ములునుగో
కమిథు♦నమ్ములును శైవా, లమ్ములును భృంగనిచ♦యమ్ములును మీననిక♦రమ్ము
లు గలంగెఁ జల♦నమ్ములు భజింపం, గొమ్మ లపు డెంతయును ♦ సమ్మదకుతూహ
లభ♦రమ్ముల నొనర్చిరి క♦రమ్ము జలకేళిన్. 230

లయగ్రాహి. ఓల యనుచున్ వలదు♦ గేలి యనుచుం బఱవఁ♦ జాల వనుచుం గడుఁ
బి♦సాళి వనుచుం బ, ద్మాళిఁ గొని కొట్టుచును ♦ దోలి వడిఁ బట్టుచును ♦ మేల
ములఁ దిట్టుచు గ♦యాళితన మింకం, జాలు ననుచున్ భళిర ♦ గోల యనుచుం
బగట ♦ నేల యనుచున్ ముగుద♦బాల వనుచుం గ, య్యాల కెన పెట్టుచును♦
హాళిఁ జలపట్టుచు సు♦మాళములఁ గిట్టుచును ♦ బాలికలు వేడ్కన్. 231

కవిరాజవిరాజితము.

గుభులుగుభు ల్లను♦ఘోషణఁ దోయశ♦కుంతతతుల్ గలఁ♦గుందువడన్
క్షుభితఘనస్తన♦కుంభపరిచ్యుత♦కుంకుమచందన♦కుంతలనూ
నభరవిలాసము♦నన్ బహువర్ణము ♦ నవ్యసుగంధగు♦ణంబు గొలం
కభినుతిభాజన ♦ మై భజియింపఁగ ♦ నంబువిహారిణు ♦ లై పొసఁగన్. 232

మాలిని. తడిసి తనువులన్ భే♦దంబు గాన్పింప కుండం
గడు నడఁగినచేలల్ ♦ గల్మి స్రుక్కుల్ల పట్టై
ర్పడఁ దెలుప ఘనాంభో♦భారతం గుంతలంబుల్
మడమలపయి వ్రేలన్ ♦ మత్తమాతంగయానల్. 233

వ. కాసారంబు వెలువడి నవీనవస్త్రాభరణగంధమాల్యంబుల నలంకృత లైరి మధుర
లాలసయుం గాంతునిమీఁదిపరాకునఁ జెలికత్తియలబలిమిని వనక్రీడాదు లెట్ట
కేలకు నిట్టట్టు సలుపుచుండె. 234

ఉ. వర్ణనపాత్రచిత్రగుణ♦వైభవశోభితుఁ డత్తఱిం గళా

భ్యర్ణమహిం జరించు నొక•పక్షికిఁ బాఱినఁ డేగఁ బిల్చుచుం
దూర్ణత నేగె నానిజన•ఘూటియు బోటులు నున్నచోటికిన్. 235

వ. అప్పుడు. 236

ఉ. నిద్దపుఁజెక్కుటద్దముల• నింపులుగాఁ బులకల్ జనింపన
ముద్దియ బోటిమూఁపుపయి• మో మరదోఁపఁగ నిల్పి యత్తఱిం
దద్దయుఁ బ్రేమఁ జూచె నిజ•నాథునతండును దానిఁ జూచె నా
యిద్దఱుచూపులున్ నడుమ• నించుక దార్కొని లజ్జ గ్రమ్మఱన్. 237

చ. వనజదళాక్షి చూచినను• వల్లభుచూపు లతండు చూచినన్
వనజదళాక్షిచూపులు ఘు•నత్రపచే వెనువెన్కకున్ వెసం
జనుచు నొకళ్లొకళ్లకయి• సారెకు వచ్చుచుఁ బొల్పు మీఱఁగ
న్గొన రతిపంచబాణులవి•నోదపుటుయ్యెలచేరులో యనన్. 238

చ. వినుకలిచేత మున్ మిగుల• వింతలు గాఁగ విరాళిఁ గొన్నయ
వ్వనజదళాక్షి యట్లు దన•వల్లభురూపముఁ గన్నులారఁగా
గనుఁగొని యేమి చెప్పఁ గడుఁ• గంతుశరాహతిఁ దాప మొందుచున్
మనమునఁ గుందె నప్పు డటు• నాథునిఁ గౌఁగిటఁ జేర్ప లేమికిన్. 239

తే. అతఁడు మధురలాలసయందు• నాత్మ దగిలి
మగుడి రా కలయింపఁగ• మఱలి మఱలి
నొక్కొకనెపంబుతో దాని•యొప్పిదంబుఁ
గనుఁగొనుచు నెట్టకేలకుఁ• జనియెఁ దిరిగి. 240

వ. అంత నక్కాంతయు నంతరంగంబునం గాంతుఁ జింతింపుచు. 241

ఉ. ఆమృదుపాదపద్మములు• హస్తతలంబున నొత్తఁ గోరు నా
శ్రీమహనీయవక్షమునఁ• జేర్పఁగఁ గోరుఁ గుచద్వయంబు నా
కోమలగండపాళికలఁ గూర్పఁగఁ గోరును గండపాళికల్
కాముని బారి కగ్గమయి• కామిని తాలిమి చంచలింపఁగన్. 242

ఉ. అప్పుడు తత్సరోజముఖి•యాకృతిచందము బోటు లందఱుం
దప్పక చూచి యక్కట వ్య•థావనఖేలల హాళి నించుకే
నిప్పుడుచుం దలంపము మృ•గేక్షణలార గణించి చూడుఁడా
యొప్పుడు నీవినోదములు• నీచెలి కింపులు గా వొకింతయున్. 243

ఉ. ఈనళినాక్షి చింత హరి•యింత యొకింత పరాకు చేసియుం
బూనికతోడ వచ్చి మన•పోకడ లే మని చెప్ప నాటలే
కాని నృపాత్మజం దలఁపఁ• గానము దీనివిచార మేమియున్
మానుట లేద మిక్కిలి ఘ•నం బగుచున్నది గాని యెన్నఁగన్. 244

స్రగ్ధర. శ్యైనంపాతావిహారా♦శ్రయణమధురవే♦షంబుతోఁ జూడ్కి వేడ్కం
బూనంగా నింతకున్ మున్ ♦ పురుషమణి కళా♦పూర్ణుఁ డేతెంచెఁ బేర్మిం
దా నిచ్చోటం జరించెం ♦ దరుణి యతని న♦త్యంతమున్ వింతప్రేమన్
మే నుబ్బం జూచిన ట్లుం♦డె నది మొదలు సుం♦డీ కడుం దాప మొందెన్. 246

ఉ. కావున నీవసంతమదు♦గర్వితకోకిలకీరశారికా
రావముఁ దేఁటిపిండురవు♦రావము మెల్లనిచల్లగాడ్పు పూఁ
దావులసొంపుఁ గెంజిగురు♦తండము లేఁబొదరిండ్లయొప్పులున్
భావజుపక్షమై మిగుల ♦ బాలికతాలిమిఁ గొల్లలాడెడిన్. 247

ఉ. ఇట్టిది గాన లేము మన ♦ మిందఱముం దరళాక్షికిన్ మదిం
బుట్టినపంచబాణువెఱ♦పుల్ మఱపింపఁగఁ బూని వానికిం
బట్టపురాజధాని యనఁ ♦ బట్టగుతోఁటకుఁ దెచ్చుటొప్పు నే
ఘట్టకుటీప్రభాత మనఁ♦గా నిది యో పరికించి చూడఁగన్. 248

క. అనునంతట నయ్యంగన, యనయముఁ బ్రబల మగునట్టి♦యంగజతాపం
బున నుస్సు రస్సు రనుచుం, గనుఱెప్పలు దేల వైచి ♦ కడు సొలయుటయున్.

మ ణి గ ణ ని క ర ము.

పడఁతులు చిడిముడి ♦ పడియెడుమదితో, నడుగులు తడఁబడ ♦ నడరెడునడుపుం
గడఁకల నడుములు ♦ గడగడనడఁకం, బడిబడిఁ బొడమఁగ ♦ బడలికఁ జెమటల్.

సీ. విరిదమ్మితావులు ♦ వెదచల్లుకొలనిచెం, గటఁ గమ్మపన్నీటి♦కాలువలును
గడు నివతాళించు♦కప్రంపుటరఁటుల, యిరవులఁ బూవుఁజ♦ప్పరముఁ బన్ని
వట్టివ్రేళ్లను దడి ♦ గట్టి శ్రీగంధఁపు, టసలున మెత్తి త♦దంతరమునఁ
గర్పూరవేదికఁ ♦ గావించి చల్లని, చెంగల్వరేకుల ♦ సెజ్జ దీర్చి

తే. చిలుకుతేనియతోడిగొ♦జ్జెంగిపూవుఁ
దలగడ యమర్చి యందు నా♦చెలువ నునిచి
జగతిఁ గలసర్వశైత్యోప♦చారవిధులు
సలిపి రందును గడఁ గాన ♦ కలసి రంత. 251

ఉ. అప్పువుఁబోండ్లు వెండియుఁ బ్ర♦యత్నముతోఁ బలుమాఱు వీనులం
గప్పురమూఁది పూవిసన♦కఱ్ఱలు గొజ్జఁగినీట మాటికిం
దొప్పఁగఁ దోఁచి వీచుచుఁ జ♦నుంగవపై నరకాళ్లఁ బాణులన్
లప్పలు గాఁగఁ జందన మ♦లందుచుఁ గొందల మంది రందఱున్. 252

వ. అంత. 253

క. విరులుఁ జిగుళ్లును జొరువుగ, సిరిగందపుటసల లొకింత ♦ చిలచిలమని వే
గిర మరువట్లు గొనం గడుఁ, బొరలెడితరలాక్షి తాఁ ద♦ముం గని కలఁకన్.

తే. చతుర యగునట్టిబోటి యా♦సతిని జేరి

నేత్రయుగళంబుమీఁదఁ బ • న్నీటిచేతఁ, దుడిచి చెదరినకురులు ది • ద్దుచునుబలికె.

క. ఎక్కడ మే నంటినఁ గే, ల్వొక్కెడునం తగుచుఁ గళలు • వొదలెడుభాగం
బెక్కువు శైత్యక్రియలో, యక్క యిఁకం బోదు కోర్కి • యడఁచిన నెప్పుడున్.

తే. ఇంతి సిగ్గు గదా యని • యింతదాఁకఁ
దలఁపు డాఁచి లోలోఁగుమా • రిలఁగ వచ్చు
నదియుఁ గా కేను లాఁతినే • యకట నీకు
రమణి నాపట్టునను డాఁపు • రంబువలదు. 257

క. ప్రాణములకుఁ బ్రాణం బగు, ప్రాణసఖికిఁ జెప్పరాని • పనులుం గలవే
యేణాక్షి కలిగెనేనిం, బ్రాణసఖియు నుసురు నొక్క • పాటియుఁ గావే. 258

మ. అనినన్ మిక్కిలి సాహసంబున నభీ • ష్టార్థంబు చెప్పన్ మనం
బున నుంకింపుచు లజ్జచే నుడుగుచుం • బూఁబోఁడి యొక్కింతసే
పు నితాంతాకుల యయ్యె నంతటను దాఁ • బోసీక యాఁబోటియుం
దనపై నానలు పెట్టి పెట్టి యడిగెన్ • యత్నంబు సంధిల్లఁగన్. 259

క. ఇమ్మెయి నిర్బంధింపుచు, నమ్ముద్దియ యడుగ నృపవ • రాత్మజ యనుమా
న మ్మొక్కభంగి నుడువుచు, నెమ్మది నూల్కొల్పి పలికె • నిజసఖతోడన్. 260

ఉ. ఓహరిణాక్షి నీకు నిఁక • నుల్లము డాఁపఁగ నేటికిన్ జగ
న్మోహనమూర్తితోడ నిట • ము న్నొకనాఁటినిశన్ విలాసస
న్నాహము మీఱ మద్విభుఁడు • నాకలలోఁపలవచ్చి తేర్చెఁ గా
మాహవకేళి నద్భుతసు • ఖైకమయం బది యేమి చెప్పుదున్. 261

క. అనుచుఁ దదుత్సవలీలలు, మనసునఁ బొఱుటయు వివశ • మతి యై మోడ్పుం
గనుఁగవతో నొక్కించుక, వనిత నిలిచి ఘర్మపులక • వతి యై యంతన్. 262

వ. ఆకూర్మి నెచ్చెలిం గటాక్షించి. 263

క. చెప్పెడి దేమె లతాంగీ, యప్పురుషోత్తముఁడు నన్ను • నట్లు రసాబ్ధిం
దెప్పలఁ దేలిచి నిను విడ, నెప్పుడు నని యూరడించి • యెందే నరిగెన్. 264

ఆ. అదియుఁ గాక యాధ • రాధీశుఁ డింతకు, మున్ను మనసమీప • మునకుఁ దనదు
డేగఁ బిలిచికొనుచు • ఠీవితో రాఁడె యా, యొప్పు మిగులఁ దాల్మి • నుదురఁదోలె.

క. అది మొదలు వదల కొదవెడు, మదనదశావశత వివశ • మతి నైతి నిఁకన్
ముదితా చలువలు గిలువలు, మదికి నసహ్యంబు లతని • మన్నన దక్కన్. 266

క. కటకట మీ రవివేకత, నటు నిటు శైత్యోపచార • మని యేటికి ని
చ్చటఁ దడసెద రిఁక వెన్నెల, మిటమిటఁ గాయంగ మేను • మిగుల నెఱియదే.

ఆ. కొఱవిచేతఁ బట్టు • కొని చంద్రుఁ డదె వచ్చె, గ్రీష్మసమయభాను • రీతి మెఱయఁ

క. చిలుకచదు వనుట చదివిన, ములుచకు దృష్టాంత మట్టి • మూఢపుదుర్జా
తులచిలుక తెలిచినదయ, గలదే మది బెదర వదరఁ • గాక నిజేచ్ఛన్. 269

క. కోకిలములఁ దెలిసినఁ బలు, గాకులపొదిఁ బొదలునట్టి • కష్టపుఁబులుఁగుల్
నాకు నసహ్యము లని యా, హా కూఁతలు మానఁ గలవె • యవి ప్రార్థనలన్.

ఉ. కావునఁ జంద్రు గింద్రుఁ జిలు • కం గిలుకం బికముం గికంబు నన్
గావు మటంచు వేఁడకుఁడు • నాబ్రతు కీరిపుజాతికిం బ్రియం
బే వివరింప మీకు బలెఁ • బెంచినవారికి ముద్దు గాక పె
న్బావురుఁబిల్లికిం గలుగు • నా మొగమోట యొకింత చిల్కపైన్. 271

తే. వేయు నేటికి శీఘ్రంబ • విభునిపొందు, సంఘటింపఁగఁ గలవేని • జలజవదన
యాస నొక్కింత ప్రాణంబు • లాఁపవచ్చు, నన్యథాచింత లెల్ల ని • రర్థకములు.

చ. అన విని పల్కు నీవిభున • మాగమ మెంతయు శీఘ్రవృత్తి నో
వనజదళాయ తేక్షణ య • వశ్యము గల్గుట కేను బూఁట నా
కు నవల మారుమాట యవి • కుంఠితలీలఁ దనర్చు నాదయై
కనిరతుదీనవత్సలత • గావున నెమ్మది నమ్ము మెంతయున్. 273

క. అని పలికెడుచెలిపలుకులు, దన కమృతమువోలె హృదయ • తాపము నడఁపన్
వనజాక్షి సేద దేఱుచుఁ, జనియెన్ నిజభవనమునకు • సఖులుం దానున్. 274

ఉ. లోలవిలోచనాహృదయ • లుంఠనశూరతనూవిలాస నం
ద్యాలపురీనివాస సత • తాత్మవికాస నృసింహమేదినీ
పాలప్రపౌత్త్ర నారవిభు • పౌత్త్ర నృసింహునిపుత్త్ర సర్వథ
ర్మాలయనిత్యవైభవమ • హత్తమ కృష్ణనృపాలసత్తమా. 275

క. సంగీతాదికళారస, రంగస్థానస మహాతు • రంగమమదమా
తంగారోహణచతురిమ, సంగత వనితామనోజ • సమధిక తేజా. 276

తరల. కురు కరూశ విదేహ కోసల • కుంత లాంగ కళింగ బ
ర్బర పుళిందక మత్స్య మాళవ • పాండ్య కేరళ చోళ ఘూ
ర్జర శకాదిసమస్తదేశధ • రాతలేశసభానిరం
తరవిభాసురకీర్తిగర్తన • ధర్మనిర్మలవర్తనా. 277

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత
నూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందు షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

సప్తమాశ్వాసము.

రమణీయస్వగుణక
ధారంజితలోకహృదయ ♦ తతనిత్యదయా
సూరిజనారాధనసము
దారస్ఫూర్తినయ కొండ♦మాంబాతనయా. 1

వ. అవధరింపుము. 2

ఉ. కర్ణరసాయనోల్లసిత♦కమ్రయశోమహనీయుఁ డాకళా
పూర్ణుఁడు నట్లు కేళివన♦భూమిఁ గనుంగొను టాది గాఁగ నా
పూర్ణసుధాంశుబింబముఖి♦పొల్పు మనంబున నిల్పి తద్గుణో
దీర్ణలతాంతసాయకవి♦దీర్ణమనోధృతి యై యజస్రమున్. 3

క. తలపోయుచుఁ దనతలఁ పా, వెలనాగం బాయ కునికి ♦ నితరవిచారం
బులు విడిచి తాపమునఁ గడు, నలఁగుచు నేకాంతగృహము♦నఁ వర్తిలుచున్.

ఆ. తనకు నర్మసచివుఁ♦డును దిథివారతా, రాదిశంసకుండు ♦ నైనయట్టి
యొక్కవృద్ధవిప్రు ♦ నొకనాఁడు పిలిపించి, కొంతతడవు నర్మ♦గోష్ఠి నడపి. 5

తే. అనుఁగుఁజెలికాఁడ యొకటి ని ♦ న్నడిగి తెలియ
నలయు నని యుండుదును నీవు ♦ వచ్చియున్న
యప్పు డది యేమి యడిగెద ♦ ననుచు విడుతు
నడుగకుండినఁ బో దింక ♦ ననుచుఁ బలికె. 6

చ. మనసగరంబుతూర్పుకడ ♦ మంజులరత్నవినూత్నకాంతితో
ననయము నొప్పునట్టివి మ♦దాశయునుప్పరిగల్ గదా తదీ
యుపవనపువర[illegible]

క. ఇటము న్నొకనాఁ డేన, చ్చటి కరిగితి వేఁటడేగ ♦ చనినఁ బిలుచుచుం
గుటిలాలక నొక తెను ముం, దటఁ గాంచితి నందుఁ జెలులుఁ ♦ దాను జరింపన్. 8

ఉ. ఆలలితాంగిరూపుపస ♦ యారసి చూడఁగ నెన్ని యాత్మలుం
జాలవు దానిసర్వగుణ♦సంపద లెన్నఁగ నెన్నిజిహ్వలుం
జాలవు తద్విలోకనర♦సస్థితిఁ జొక్కఁగ నెన్నికన్నులుం
జాలవు వేయు నేల యది ♦ చక్కఁదనంబులరాశి భూసురా. 9

క. ఎక్కడియుపమాకల్పన, లెక్కడియత్యుక్తిరచన ♦ లెక్కడిమతినే
ర్పెక్కడివర్ణన లెక్కడి, వెక్కడివాఙ్మతుల కంద ♦ వింత బెడంగుల్. 10

సీ. భువనంబులం దెల్ల♦మివుల నెక్కుడుగ నీ,యిల యేమిపుణ్యంబు ♦ సలిపెనొక్కొ
యిలలోనఁ గరము మి♦క్కిలిగ జంబూద్వీప, మేమిభాగ్యంబు వ♦హించెనొక్కొ
తనర జంబూద్వీప♦మునను భారతవర్ష, మేసుకృతంబు మున్ ♦ చేసెనొక్కొ
ప్రఖ్యాతి గాఁగ భా♦రతవర్షమున నంగ, దేశ మేతపము సా♦ధించెనొక్కొ
తే. అంగదేశంబునందు నే♦యధికనియతిఁ
గ్రముకకంఠోత్తరపురంబుఁ ♦ గాంచెనొక్కొ
తద్వధూపాదవిన్యాస♦ధన్య మైన
యట్టియాపూవుఁదోఁటచే ♦ నతిశయిలఁగ. 11

చ. అపగతధైర్యుఁ జేసె నను ♦ నత్తఱి నాశుకవాణివేణి చొ
క్కపుఁబసకాముబల్కిరుచు♦కత్తియుఁబోలె నరాళపార్శ్వ మై
యుపరికృతప్రసూనరచ♦నోజ్జ్వలతావిభవంబుచేత దం
తపుఁబిడికై వడిన్ మొదలు ♦ తద్దయు నింపు జనింపఁ జేయఁగన్. 12

ఉ. ఆకమనీయవేణిభర ♦ మాకురు లాబొమతీరుసోయగం
బాకనుఁదమ్ము లామృదుల♦హాసకపోలము లాముఖాంబుజం
బాకుచకుంభజృంభణస♦మగ్రత యాకృశమధ్య మాసల
జ్జాకుతుకావలోకముప♦సల్ మదిఁ బాయవు నాకు నెప్పుడున్. 13

ఆ. ఇంక నీకు డాఁప ♦ నేల యాకాంత గ, న్గొనుట యాది గాఁగఁ ♦ గినిసి కినిసి
పంచబాణుఁ డిపుడు ♦ ప్రాణంబులకుఁ దెగి, నన్ను మిగుల నొంచు♦చున్నవాఁడు.

ఉ. ఆనలినాక్షి కన్నెగతి ♦ నప్పుడు దోఁచె మదీయదృష్టికిన్
దానితెఱంగు నీ వెఱిఁగి♦నన్ వినుపింపు మెఱుంగ కున్న నీ
చే నయినట్లికం దెలిసి ♦ చెప్పు మనన్ మరుబారిఁ బడ్డవాఁ
డీనరనాథుఁ డన్యరస ♦ మే నొనరించెద నన్ తలంపుతోన్. 15

వ. నవ్వుచు నావిప్రుం డిట్లనియె. 16

తే. ఇప్పు డాయమ్మ కన్నె గా♦నిమ్ము గాక, మాన నిమ్మింత నిన్నేఁచు♦మాట వింటిఁ

వ. ఇంత సంతసిల్లుచు నేల దీవించెద వంశేని. 18

సీ. ఓమన్యథా యంచు♦నోరయు విద్వాంసుల,గోష్ఠి కెన్నఁడుఁ గడు ♦ గుఱుతు లేదు
పౌరాణికులు చేరి ♦ పచరించు శుష్కవా, చాలత విడువని♦ వేల మెప్పు
చెవులు చిందఱపోవఁ ♦ జెలఁగుకవీంద్రుల, పోరంటిమే శని♦వారపుజడి
మఱి ప్రధానులవట్టి♦మంతనా లెటు నన, రానివి ప్రేగుల♦లోనితీఁట
తే. అంత నంతఃపురంబున ♦ కరిగి తేని, నీదుకొలువు బుధప్రకా♦శోదయంబు
మమ్ము నున్నారె యనుమాట♦మాత్రకైన, నెడగలదెనీకుమాకొలు♦విపుడుగాక.

వ. అదియునుం గాక. 20

సీ. స్థలశుద్ధిగా వసుం♦ధరఁ ద్రవ్వి పూడ్చిరే, కట్టింపుచును బచ్చ♦కప్పురమునఁ
గమ్మపన్నీటియ♦గడ్డలు దీర్చిరే, వెలిఁ బెక్కువరుసల ♦ విస్తరిలఁగ
బిసకాండములు లోన ♦ పసియార్చి నిలిపిరే, మంచిగందమ్మున ♦ మదురుగోడ
నవచంద్రకాంతమం♦డపములోఁ బన్నిరే,తలిరాకుదళ్ల చెం♦గలువచవికె
తే. యెన్నఁ డైనను దొల్లి నీ♦కిపుడువోలె, నీమదికి నిల్వసాగెనే ♦ యామృగాక్షి
వెతఁబఱుపఁ బట్టి దినమును♦వింతవింత, యైనయాపనుల్ చూడమా♦కబ్బెఁగాక.

క. అన నతఁ డన్నియు నయ్యోకొ, నిను నెఱుఁగమె యఱపులకును ♦ నేర్పరి వని నా
కును జెపు మే నడిగినయా, వనితకులస్థాననామ♦వర్తన లనుడున్. 22

చ. నరవర తత్కులాదులు వి♦నం దమకించెదు నాకుఁ దెల్పుమా
విరహవుశీతలక్రియల♦ వెచ్చము సర్వము నాయముం గొనం
ద్వరపడులాగొ య ట్లయినఁ ♦ దద్దన మెత్తుద మూళ్లమీఁదటన్
విరహపుఁబన్ను పేరిడి గ♦ణింపరు క్రొవ్వున నెవ్వనిం బ్రజల్. 23
తే. ఇదియు నూరక యంటేఁ గా ♦ కేల నీకు, మాకతల్ విన బంటు కి♦ల్లాకుపోలెఁ
దొత్తుకొడుకులువోలెఁదో♦డ్తోదిగంత,భూమిపతులంపుచున్నారు♦ కామితములు.

సీ. ఇవె చందనపుమ్రాఁకు ♦ లెన్నికఁ గొనరయా, కేరళదేశభూ♦దారుఁ డనిపెఁ
గట్టాణిముత్యాల♦ పెట్టె లయ్యా యివి, పాండ్యదేశపురాజు ♦ పనిచినాఁడు
పన్నీరుచెంబుల♦బండ్లయా యివి కామ, రూపదేశాధీశ్వ♦రుండు పనిచెఁ
జంద్రకాంతంపురా♦చలువలయ్యా యివి, యతులముల్ కాశ్మీరుఁ ♦ డంపినాఁడు
తే. కప్పురపుగోనె లివె తురు♦ష్కపునిసేన, యనుజనులక్రందువాకిట ♦ నద్భుతంబు
నీకు విరహార్తి యగు టన్య♦నృపుల కెల్ల, నఖిలరాజ్యలక్ష్మీవిర♦హార్తి యయ్యె.

చ. తెలియరు గాక యన్యజగ♦తీతలనాథులు నీకు నింతశీ
తలవిధివెచ్చముల్ నడుపు♦ద్రవ్యములోన సగంబు చాలు నీ
తలఁపునఁ బాయ కి టలఁచు♦తనికి నిక్ వరియించులంచ మీఁ

క. అన నిట్టిపలువయఱపుల, కును గోటికిఁ బడగ యెత్తి ♦ గుఱి యగుపెద్దన్
నిను నమ్మరాదు గా క, ట్లొనరించితే నిట్టిలంచ ♦ మొసఁగనె నీకున్. 27

వ. అని పలుకుజగతీవిభుమొగంబు దప్పక చూచి. 28

తే. వట్టితానాలు దర్భలు ♦ పుట్టె డుప్పు
గడ్డపాఱయు మ్రింగిన♦గతిని బిఱ్ఱ
బిగిసి కూర్చుండుటలు లేక ♦ పెద్దతనము
గలదె యవి లేమి నను నీవు ♦ పలువ యంటి. 29

ఉత్సాహ. అనుచు నలుక దెచ్చుకొనుచు ♦ నతఁ డొకింతమేర వే
చనియె గంగిగోవువంటి♦సాదుబాపనిన్ నినుం
జనునె పలువ యనఁగ నింక ♦ సారె కనము పోక ర
మ్మనియె నృపతి యతఁడు దిరిగి ♦ యధిపుతోడ నిట్లనున్. 30

సీ. నీ విపు డనినట్లు ♦ మావచనము నమ్మ, గా రాదు నిజము మీ♦వార మగుట
రాజకుంజర యథా♦రాజా తథా ప్రజా, యనుపల్కు వృథసేయ ♦ నర్హ మగునె
యత్తమామలు మీర ♦ లైతి రింతట నుండి, యని యల్లనాఁడు రూ♦పానుభూతి
తద్విభుఁ బిలిచి యా♦స్థానంబునందు నీ, వాడినమాట యే♦మయ్యెఁ జెపుమ

తే. యామఱపుదోస మిట్లని ♦ యాత్మఁ బొదివి
వీఁచుచున్నది యెట్లన్న ♦ వినుము దెలియ
దానఁ బఱితప్త యయ్యె రూ♦పానుభూతి
తనయ తదవాప్తి నీయాత్మ ♦ తాప మొందె. 31

చ. అనుటయు నెట్టిటూ తెలుప♦వయ్య మహాత్మక యేల సేసె ది
ట్లనయము నింపుసొం పెసఁగ ♦ నమ్మెయి నాపువుఁదోఁట నేను గ
న్గొనినది యామదాశయత♦నూభవయే యది యింత వేగిరం
బున నె మనోజ్ఞయవ్వనముఁ ♦ బూనెనె యద్భుత మెన్న నావుడున్. 32

ఆ. ఏమి దెలుపు మనియె ♦ దింకను సందేహ, మా నృపాల నీదు♦మనసు నింత
కొల్లలాడ సకల♦గుణరాశి మాయమ్మ, గాక వేఱొకర్తు ♦ గలదె జగతి. 33

సీ. వివిధనిత్యాచార♦విధిఁ గొంతతడవు పా, డ్గుణ్యాదినయచింతఁ ♦ గొంతతడవు
గరడిసాదనలవే♦డ్కలఁ గొంతతడ విభ, ఘోటకారూఢిని ♦ గొండతడవు
దేవవిప్రార్చన♦స్థితిఁ గొంతతడవు వే, దాంతవిద్వద్గోష్ఠిఁ ♦ గొంతతడవు
స్నానభోజనవర్త♦నలఁ గొంతతడ వింపు, గొలుపునాట్యనిరీక్షఁ ♦ గొంతతడవు

తే. మంత్రిసామంతముఖ్యస♦మస్తజనులు
గొలువఁ గొలు వుండుమహిమలఁ ♦ గొంతతడవు
చనఁగఁ గాలంబు నీవిన్కి ♦ కనఘ తోఁచ

ఉ. ఆయెల ప్రాయముస్ భవదు◆దంచితకీర్తియు గోళ్ళ్యారాచఁగాఁ
గాయజుఁ డాకపై నలిగి ◆ కత్తులు నూఱుచునుండు నంతటన్
నీయవలోకనం బొదవ ◆ నేలకుఁ గోలకుఁ దెచ్చుచున్నవాఁ
డాయెలనాగబోఁట్లు తెలి◆యన్ వినిపింతురు నాకు నెంతయున్. 35

ఉ. పాపపురాచజాతి గుణ◆భంగు లెఱుంగుదు వేమిచెప్ప న
య్యో పెనుగోరముల్ త్రిభువ◆నోత్తమరత్నము ముద్దుఁగూఁతు ప్రా
ణాపద లంతఁ జెందుతఱి ◆ నైనఁ దలంపరు నీకుఁ దెల్ప నీ
వై పరికింప వచ్చు దుర◆హంకృతి నాయమఁ గన్నదంపతుల్. 36

క. ఆకన్నియవెత చూడఁగ, లేక సఖీజనులె యుమ్మ◆లింపుచు నెపుడున్
నాకు వినుపింతు రొకతఱి, నీ కేఁ జెప్పుదును యనుచు ◆ నృపకులతిలకా. 37

సీ. ఏనును సముచితం ◆ బైనకాలము ప్రతీ, క్షింపుచుండుదు నీదు◆చిత్తవృత్తిఁ
దెలియక యోనుద్ది ◆ తలపెట్ట వెఱతు రా, పానుభూతికిని మ◆దాశయునకు
మును నీ వనుగ్రహిం◆చినమాట తలఁపునే, నినఁ జాలు బొంక నీ◆వనుచుఁ దలఁతు
బ్రాహ్మణజాతిచా◆పలమున మఱియుఁ గొం, కుదు నీవిరాళిభం◆గులు గణింతు
తే. నివి యితరమూలములొ యంచు ◆ నెంతు నిపుడు
పిలిచి యడుగఁ దదాఖ్యలే ◆ తెలుప నైతి
మనమదాశయుపుత్రియే ◆ యనుచు సులభ
తావగుణమున వదలుదో ◆ యనుచు నీకు. 38

ఆ. తమ కసాధ్య మైనఁ ◆ దమితోడఁ గాంక్షింతు, రారనాళమును ధ◆రాధినాథ
తమకు సులభ మైన◆నమృతంబుఁ గైకొన, రెందుఁ బెరటిచెట్టు ◆ మందుగాదు.
క. ఇవి యితరులచొప్పులు గా, ని విశేషజ్ఞతఁ దనర్చు◆నీయందును గ
ల్గవ నిక్కువ మైనను నా, యవివేకము తెలుఁగు లిట్టి ◆ వవనినాథా. 40
తే. అంత న్నాయింతిజాత్యాదు ◆ లడుగు టుడిగి
దానిఁ గూర్చిన నే లంచ ◆ మీనె నీవు
ననుచు నీపాఁడ మది కోర్కె ◆ యధిక మగుట
యరసి తెలిపితి నిపుడు త◆చ్చరిత మెల్ల. 41

తే. ఇంక సంబంధసాదృశ్య ◆ మెంచి చూడఁ
గొదవ గలయది గాదు ది◆క్కులఁ బ్రసిద్ధ
మైనయది కార్తవీర్యార్జు◆నాన్వయంబు
దిగ్విజయశాలి యందు నీ◆ తెలవతండ్రి. 42

క. తనమహిమ న్నాశ్రయక్షితి, యొనరుచుఁ జనఁ జూచి సుగ్ర◆హుకులీనత యం

చ. కదు నుతి కెక్కినట్టి యుధి◆కంపుఁగులీనత చే నతండు న
ల్గడల జనాధిపుల్ దనకుఁ ◆ గన్యల నిచ్చెద మంచు నెందరే
బడిబడిఁ జెప్పి పంప నది ◆ పాటిగఁ బట్టక వారియీాసుచే
నడపొడలేక పోయెనఁట ◆ యల్పము లయ్యోఁ గులాభిమానముల్. 44

క. జనివేళయందు సురభా, గ్యనిమిత్తము లగుచుఁ బెక్కు◆గ్రహము లునికి నా
తని కిడినారట సుగ్రహుఁ, డనుపేరాశాస్త్రి మేమి◆యయ్యోనో యెఱుఁగన్.

వ. అది యెట్టట్టు కాని మిప్పు డింతయు మధురలాలస యుభయకులశుద్ధి చెప్పె దు ప్రకారం బింతియ యని పలికి యి ట్లనియె. 46

క. అవనిశిరోమణి నిప్పుడు, జీవితముగా నిలిపి ప్రోవఁ ◆ జిత్తము గలదే
నోవసుధాధిప పూనుము, వేవేగం దద్వివాహ◆విధిమంగళమున్. 47

క. అని పంచాంగముపుస్తక, మును విడిచి కడుం బ్రయత్న◆మునఁ దిథివారా
దినిరీక్ష చేసి ప్రవే శ్లై, న్ని నిరూపించెన్ గ్రహాది◆నిఖిలబలంబున్. 48

వ. ఇట్లు నిరూపించి సంతసిల్లుచు దేవరసిద్ధసంకల్పత యేమి చెప్పెదను నెల్లియ మీా యిరువురపేర నత్యుత్తమం బైనదివాలగ్నం బున్నయది వివాహోత్సవంబునకుం దగినసకలసామగ్రియు సార్వభౌమునకు నెప్పు డైనను గలిగి యునికి చెప్ప వలద యిప్పుడె బేప్రొద్దును విహితమంగళాలంకారంబ యని పలికి మఱియు నతం డి ట్లనియె. 49

మహాస్రగ్ధర. ఫలముల్ హారిద్రపంక◆ప్రమిళితమణిశో◆భల్ వహింపన్ గృహశ్రీ
గళసౌభాగ్యాభిసీతి◆క్షమితపురము పైఁ ◆ గంఠముల్ మించి యొప్పం
బొలుచున్ నిత్యోత్సవద్వాః◆స్ఫురితము లగు లేఁ◆బోఁకక్రమాంకుల్ కరం బిం
పొలయంగా దానఁ గాదే ◆ యొనరఁ గ్రముకకం◆ఠోత్తరం బన్ప్రసు దీనిన్. 50

శా. ఐనన్ దేవరపెండ్లికిం దగ విభూ◆త్యాలంక్రియాసంపదం
బూనంగా వలదే పురం బిపుడు సాం◆పుల్ మీాఱఁ జాటింపు స
న్మానం బొప్పఁగ మామయింటికిని గ◆న్యారత్నయాచ్ఞార్థ మ
న్యూనప్రజ్ఞులఁ బెద్దలం బనుపు మో◆యుర్వీశ ధర్మస్థితిన్. 51

చ. అనుటయు సంతసిల్లుచు ధ◆రాధిపుఁ డవ్విధమెల్ల సత్వదా
త్ముని బిలిపించి తెల్పి తద◆మోఘనయానుగతిన్ నిజాగ్రభా
ర్య ననుమతింపఁజేయఁ బ్రథ◆మాగమముఖ్యులఁ బంపె సల్వురన్
జనపతిపూన్కి వారు దగు◆జాడను జెప్పిరి తద్వధూటికిన్. 52

వ. చెప్పి దీని కుత్తరం బెయ్యది చెప్పు మనుడు నప్పరమపతివ్రత వారితో నిట్లనియె.

ఆ. చల్లఁదనముతోడ ◆ నెల్లబంధువులకుఁ, దత్తదుచితమధుర◆తరగుణములఁ

తే. చంద్రకిరణభవాప్సరో • జాతిఁ బుట్టి
యట్టిపే రొంది వెలయునే • నకట యిపుడు
తగ సతుల కెల్ల సామాన్య • ధర్మ మైన
పతిమనోనుకూలతకును • బాయఁ దెరువె. 55

క. కావున న న్నేమడిగెద, రావసుధాధిపున కేది • యభిమత మదియే
నావాంఛితంబు నిక్కువ, మీవృత్తాంతంబుఁ దెలుపుఁ • డేర్పడ నచటన్. 56

వ. అని పలికి నీడ్కొలుపుటయు వారలు చని యావిధంబు భూవిభునకు విన్నవిం
చి తదీయనిదేశంబున మదాశయునిగృహంబున కేగి యాకళాపూర్ణమహారాజు
నకుం గలిగినవివాహోద్యోగంబుఁ దెలిపి సుముహూర్తంబున సాక్షితాంబూ
లాదిసముచితశుభవర్తనంబులు నడపి రంత మంత్రిజనులు తద్వివాహమహోత్సవం
బునకు నాయత్తపడఁ బురంబులోనం జాటించిన. 57

సీ. ఎక్కడఁ జూచిన • నిండ్లపైఁ బసిఁడికుం, డలు క్రొత్తమెఱుఁ గిడి • నిలుపువార
లేవంకఁ జూచిన • హిమవారితో గంధ, సారంబు కలయంపిఁ • జల్లువార
లెచ్చోటఁ జూచిన • నెలమిగోడలఁ దట్టు, పునుఁగుజవ్వాదియుఁ • బూయువార
లేదిక్కుఁ జూచిన • నింపుగా మణివేది, కలు గమ్మకస్తురి • నలుకువారు

తే. ప్రేమఁ గప్రంపుముగ్గులు • పెట్టువారు
కలునడంబులు మేల్కట్లు • గట్టువారు
పచ్చఁదోరణములు పొందు • పఱచువారు
నై రహర్రాత్రసంభ్రమం • బలర జనులు. 58

ఉ. పెండ్లి నృపాలునింట నని • పేరఁటముల్ ప్రియ మొప్పఁ జెప్ప నిం
డ్లిండ్లకు శోభనాక్షతలు • హేమపుఁబాత్రలఁ గొంచుఁ బెద్దపూఁ
బోండ్లు చరించి రాకులును • బోఁకలుఁ గుంకుమపాళ్లు నూనెయుం
బండ్లును గొంచు వాద్యపుశు • భధ్వనితోఁ దగువారు వెంటరాన్. 59

సీ. కర్పూరమృగమద • గంధసారాదులు, విరివిగాఁ బసిఁడికో • ప్పెరలఁ గలిపి
మల్లికాకుందచం • పకజాతివకుళాది, పుష్పముల్ హారాళి • ముగను గూర్చి
మంచివాసనల వా • సించిననెలవత్తి, బాగాలు రాసులు • పడఁగఁ బోసి
బంగారుచరపల • పస మించుతమలపా, కులమూవటాలు కొం • డలుగ వైచి

తే. తత్తదధికారపురుషు ల • త్యంతమోద
గరిమ నేవీథిఁ జూచినఁ • గ్రందుకొనుచుఁ
బురములో గంధమాల్యతాం • బూలముల న
శేషజనములఁ దనియంగఁ • జేసి రపుడు. 60

తే. అయిదువతనంబు సుతసమృ • ద్ధియును గలుగు

నడుమఁ దొడఁగిరి బహువాద్య♦నాద మెల్ల
దెసల నెఱపంగ మధురలా♦లసకు నంత. 61

ఉ. క్రొత్తగ నల్కఁ గస్తురిని ♦ గోమలి యొక్కతె యొక్క వేదిక
ముత్తెపుముగ్గు వెట్టె నొక♦ముద్దియ తద్దయు వేడ్క మీఱఁగాఁ
బుత్తడిపెండ్లిపీట యొక♦బోటి రయంబునఁ బెట్టె దానిపై
నుత్తరవుంజెఱంగులుగ ♦ నొక్కతె గప్పె విశుద్ధవస్త్రమున్. 62

తే. పెద్దముత్తైదు వొక్కర్తు ♦ పెండ్లికూఁతుఁ
గాంత లిరువురు తూర్పుమొ♦గంబు గాఁగఁ
బెండ్లిపీటపైఁ గూర్చుండఁ♦బెట్టి నెత్తి
నెరయ సంపెంగనూనె యం♦టిరి ముదమున. 63

క. ప్రేమమున సంభ్రమింపుచుఁ, గామిను లంతటను బసపు ♦ గలపినశుభగం
ధామలకముఁ బెట్టిరి మఱి, హైమఘటాంబువుల జలక ♦ మార్చిరి సతికిన్. 64

సీ. దడిమంపుఁజేలలఁ ♦ దడి యొత్తి పసపుకొం, గుల తెల్లపట్టుదు♦వ్వలువ గట్టి
తలవెంట్రుకలఁ బావ♦డల నద్ది యద్ది శీ, ఘ్రమె తడియార్చిపు♦ష్పములు ముడిచి
మలయజ మంగకం♦బులఁ బూసి ఘనవాస, నాశేషముగ నది ♦ నలిచి వైచి
పాలిండ్లఁ గుంకుమ♦పత్రవల్లులు వ్రాసి, కమ్మకస్తురి తిల♦కంబు దీర్చి

తే. ముగుద తొంగలిఱెప్పల ♦ మొదల మిగుల, సన్నమై కనుపట్టఁ గ♦జ్జల మమర్చి
లాక్షఁ బాదాంబుజంబు ల♦లంకరించి, యామదాశయతనయకు ♦ నతివ లంత.

సీ. తలుకుఁబిల్లాండ్లు బ♦బ్బిలికాయలునుమట్టె, యలు పీరముద్దెలు ♦ నందియలును
మొలనూళ్లునొడ్డాణ♦ములు నేవళంబుఁబుం, జాలదండయుఁబన్న♦సరము మొగపుఁ
దీఁగయు నాణిము♦త్తెపుఁ బేర్లు సందిదం, డలు సూడిగములు గా♦డసరములును
గడియాలుఁ బెక్కుఁబో♦కలయుంగరములుముం, గరయుఁగోలాటపుఁ♦గమ్మజోడు

తే. చెవులపూవులు బవిరెలు ♦ చేరుచుక్క
కొప్పువలయును సవరించి ♦ రొప్పు మీఱ
భూషణములకుఁ దా నొక♦భూషణ మయి
పడఁతి యపు డొప్పెఁ గన్నుల♦పండు వగుచు. 66

సీ. ఇట్లు కైసేసి యా♦యింతులు తజ్జన, యిత్రిని బిల్చి నీ♦పుత్త్రిసొబగు
లెస్సగాఁ జూడు మో♦లేమ మాచూపొక, లాగు నీచూపొక♦లాగు నీవు
రూపానుభూతి నా♦రూఢి కెక్కినదాన, వెవ్వరు నీపాటి ♦ యెఱుఁగ లేరు
రూపవిశేషంబు ♦ రూపింప ననుడు నా, కొమ్మ నవ్వుచు నటు ♦ గొంత యెడఁగ

తే. నేగి తనకూఁతుసింగార ♦ మెల్లఁ బెక్కు

యింతకంటెను గయిసేయ • నెవ్వ రింక
నేర్తు రనుచును వారల• నేర్పు మెచ్చె. 67

సీ. మెచ్చి యాచెలువంబు•మిక్కిలి చూడ్కికి, వెక్కసం బై తోఁప•వెఱఁగుపాటు
గరము లోలోనన • కప్పిపుచ్చుచు దృష్టి, దాఁకునో యనుచును • దల్లడిల్లి
పువ్వుదండల నెపం•బునఁ గొంత యిదిమాటు, పఱచెదననిముద్దు•పట్టియుఱుతఁ
దగునొక్క చెంగల్వ•దండ ము న్నమరించి, యదిగుబ్బచనుఁగవ•యందుమిఁగుల
తే. వింత గాఁగ నొకానొక•విలసనంబుఁ,జూప నయ్యింతిఁ గడుఁదాను•జూడవెఱచి
కడమపూదండ లెల్ల నొ•క్కటిగఁ బట్టి, బాల కపుడు సువాళించి • పాఱవైచె. 68

వ. అట్టిసమయంబునం గళాపూర్ణుండును వివాహంబునకుం గట్టాయతం బై ప్రథమాగమాదిభూదేవసముదయాశీర్వాదనాదంబులు వివిధపుణ్యాంగనాసంఘాతమంగళగీతగానస్వనంబులును, వంధివై తాళికసూతమాగధస్తుతికోలాహలంబులును, సందర్శనసమయాపేక్షసామంతసేవాప్రబోధనాయాతవేత్రహస్తజనస్తోమవిస్తారితాలోకశబ్దంబులును, సర్వసర్వంసహాజనజనితజయజయశబ్దంబులును,శంఖకాహళభేరీపటహఝల్లరీపణవమర్దళతమ్మటప్రముఖనిఖిలవాద్యనిర్ఘోషంబులును మిక్కుటం బగుచు నొక్కమొగి నలుదిక్కులుఁ బిక్కటిల్ల మిక్కిలి యెక్కు డగువైభవంబున నగరు వెడలి శుభశోభనాభరణభరణాభిరామరూపంబున దీపించునౌపవాహ్యంబు నారోహణంబుచేసి భాసమానాసమాననానాదేశభూమీశభూపాసంఘర్ష రేణుపటలంబులును,గరటిఘటాకరతటోత్కటస్యందమానదానధారాప్రసారంబులును, సంకలితంబు లగుచుఁ గుంకుమపంకాలంకారవారీరనిర్వర్తితావిశేషసంవిధానంబునకుఁ బౌనరుక్త్యప్రసంగంబు నొసంగఁ గుసుమకిసలయవిసరవిరచితనీరంధ్రవందనమాలికాబృందంబు పందిరిచందంబు నందపఱచుచు సందికనిలుపల నరుణకిరణమండలిచండిమ బెండువడి యుండుటం జేసి పీసరపోనిచలువ చెలువంద మకరందబిందుకందళసందోహంబులపొందునఁ జంద్రికాసౌందర్యధుర్యం బగుచు విస్తరిల్లుసమస్తపరివారతారహారప్రభావిభవంబునకు సముచితంబుగఁ బరిపూర్ణచంద్రమండలాయమానం బగుధవళాతపత్రంబు ధాత్రీజనంబులకు నేత్రోత్సవంబు గావింప నింపు లగుచు మిగుల దిగంతరాళంబునఁ బ్రబలి గుబులుకొనుగంధసారగంధోపాయనంబులు పచరించి వెలయుచు మలయపవనుండును దండతండం బై మెండుకొని దశదిశలును గుసుమైకమయంబుల యనిపించుచుచు,నల్లసిల్లుమల్లికాకుందచంపకవకుళకురువకతిలకపున్నాగవనమాలికాశోకముఖ్యవిఖ్యాతవివిధసురభిప్రసూనమాలికలు కానుక లగుచుఁ బొసఁగ వసంతుండును మునుమున్న గాఁ గొలిచి చిత్తంబువడసియునికి తనకు నవలంబముగఁ గొలు వభిలషించుతలఁపుతోడఁ దోడుచూపెడుకొఱకుఁ జె

ల్లుచున్న యుభయోపాంతసంతతవితర్ది కాసిచయఖచితమరకతకురువిందరాజావర్తహారినీలజాలంబులు నిజాలోకనాచరితంబులఁ జరితార్థంబు లగుచుండ నగణితవితానయవనికాదివివిధవిరచనోల్లసితపల్లవప్రసవతల్లజమ్లానిపరిహారార్థంబుగఁ దగువిధంబున దీప్రభాగంబుల నిబంధించినమంచుదిత్తులతుంపర లతిసూక్ష్మంపు వలిపెపయ్యెదలయొయ్యారంబున బాగుమీఱుచునికి భోగత్వరాయాససముచితవేషవిస్ఫురితపురలక్ష్మీవక్షోజసాక్షాత్కారసంతానంబునుంబోలెఁ బ్రతిగృహద్వారవేదికావిశేషవిన్యస్తపూర్ణకలశవిలసనానుభవం బెడ తెగక పొలుపుమిగుల నగురుధూపధూమస్తోమసంరంభదంభజృంభితాంభోవాహసంభ్రమంబునకు సాఫల్యంబు నాపాదించుప్రాసాదభాసురసువాసినీవారాధారాళితలాజవర్షంబులసంగడిసంగడిఁ గోలమెఱుంగుల తెఱంగున రంగుమీఱుబంగారుజలపోతబెత్తంబులసటన ఘటిల్లఁ గటికివారు సారెకు బరాబ్బరి గయుచు నేగుదేరఁ జారుతరచతురిమతురంగలీలావృత్తవర్తితశ్రవణభూషణవినిర్ముక్తముక్తావర్గనిర్గచ్ఛచ్ఛవిగుళుచ్ఛంబులచేత నినుమడి ముమ్మడి యగుచు రంజిల్లువింజామరలు మంజుహాసామృతసరోసరాయమానగండస్థలప్రదేశంబులఁ గాశనికాశంబులై ప్రకాశింప నాకాశమణిఘృణిమతల్లికలయుల్లాసంబు నొల్లక యటువెనుక చేసి నాసాగ్రంబునం దమ కభిముఖంబున మగుడి నిలిచినపుండరీకంబునకుం బుష్పంధయబాంధవంబును మకరందంబుమిసిమియుం బరాగంబుపసయు నసదృశంబుగా నొసంగుచు విశేషాధికతం బ్రకటించుముకుటమహానీలహీరచామీకరమరీచివీచికలవైచిత్రి లోచనపర్వంబు నాచరింప సమీచీనసతతజయసుధాసేకంబు నాకులుఁ జిగుళ్లుఁ బూవులు మవ్వంబు లగుచు నామూలచూడంబుగా నుప్పతిల్ల నొప్పుచున్న విమో యనంగనప్రతిమరంగదంగుళీయకకంకణాంగదఖచితగారుత్మతపద్మరాగమౌక్తికప్రభలశబరిమబలిమిప్రబలబలబాహుస్తంభముల స్తంభజృంభణంబు నెఱప నపూర్వనిర్మలత్వయాచ్ఞాపేక్షనుంబోలె నక్షత్రమాలికలచేత బహిరుపాసితంబు లగుచు హృద్యంబు ప్రకటీకరించిన ఖనీభూతకరుణారసరేఖభావంబున స్వభావనామసిద్ధవిశ్రాణితశోణమాణిక్యశలాకావిలోకనమోహనం బగుచు బాహ్యాంతరంబునం గరంబు గనుపట్టుచుండ నొండొంటెఁ గదిసి నానావర్ణవిలసదవిరళప్రవాళజాలకసూనసంపదలతోడిమతీఁగలు దడివడువున బెడంగునడపెడువిచిత్రాంబరాభరణవిభూషితమృదుశరీరంబులును దదగ్రభాగంబున శోభార్థంబుఁ దెరలినయరవిందపంక్తియో యనంగసోయగంబునం బొగ డొందునగుమొగంబులును దదుపరిక్రీడమానకలహంసవిభ్రమప్రాచుర్యసూచనాచాతురీప్రబలంబు లగుకబరీభరంబులు గలిగి యొప్పారువారనారీజనశ్రేణీకటాక్షవీక్షణంబు లక్షుద్రసారభాతిశయసమాకృష్యమాణరోలంబజాలంబులుంబోలె వదనాంబుజంబునఁ బరిభ్ర

సహానువాదంబుగ నిజనాదమంజీరమాణిక్యలక్ష్మీకరపల్లవంబులు వినయవినమిత పరిసరచరకురుకరూశకోసలమగధమచ్ఛిల్లకమత్స్యవత్సాదిరాజకుమారుల చెక్కిళ్ల నల్లనల్లన తాళంబు లొత్తి నత్యంతంబు నిం పొందుచు ముందటిభూభాగంబు నావరించు సమంచితరత్ననూపురపారిహార్యనిర్యాతనూతనప్రభాపటలపరంపరల చేత నడుగులకు మడుగు లొత్తుట దోఁచ గభీరగమనంబుల నడచుగుడజీరకహారిద్రాదిశుభద్రవ్యపరిపూర్ణభాజనరాజమానహస్తప్రశస్తపురంధ్రీలోకంబు లోకపావనత్వంబున విలోకనీయం బగుచు నొప్ప లోకాతిశాయివిభవాభిరాముండును రామణీయకవిశేషవిజితకాముండును గామనీయకాఖర్వసర్వగుణసంపదుద్దాముండును నగుచు నుచితగాంభీర్యంబున మదాశయునిగృహంబున కరిగె నతండు నఖండవైభవంబున దపుదప్పులన యెదురుకోలు చేసె నప్పు డాకించుకవడి యత్యంతసంభ్రమంబున. 69

క. చెలరేఁగి రెండుదోయిం, బుల పేరంటాండ్రు చిత్తముల నెంతయు వేడ్కలు మీఱఁ జల్లులాడిరి, తలఁకక యభినవశుభాక్షతవ్రాతములన్. 70

వ. ఆసమయంబున. 71

సీ. కడువేగమునఁ బెండ్లికొడుకు నెమ్మొగమున, కరిగె నడ్డముపట్టెఁ గురువిభుండు
హాయము కేళ్లురుకునో యని రెండుగడలందు, వాగెఁ బట్టిరి మత్స్యవత్సపతులు
జతన మెచ్చరిక యం చతిరయంబునఁ జేరి, కైదండ యిచ్చెను జేదిభర్త
యశ్వాలోచనముల కాత్మవస్త్రముకొంగు, మాటుగా నొనరించె మగధరాజు

తే. తమి నెదుర్కోలుసేయు మాతల్లి చెలుల
యక్షతలవాన సరకుసేయక చొరంగ
శత్రుశరవృష్టి గాదురా సామి యన్న
నవ్వెఁ గ్రుగ మని నవ్వె నర్మసఖుఁడు. 72

ఉ. శ్రీలు దలిర్ప భూరమణశేఖరుఁ డిట్లు మదాశయుం డెదు
ర్కోలొనరించి తెచ్చి మణికోమలపీఠిక నుంచి కూర్మి యి
ల్లాలు పసిండిగిండి గొని యాదటఁ దోయము వోయఁగాఁ బద
క్షాళన మాచరించి వరునకు సలిపెన్ మధుపర్కముఖ్యముల్. 73

మ. క్రమ మొప్పారఁగఁ బెండ్లిపెద్ద లిరువంకన్ వర్తిలంగాఁ బ్రగ
ల్భమనీషం బ్రథమాగముండు తమితో లగ్నాష్టకంబుల్ పఠిం
చి మనోజ్ఞం బగులగ్నవేళ శుభముల్ చేర్పించె శాస్త్రస్థితిన్
విమలశ్రీల మదాశయాత్మజకు మాణిక్యస్తంభికిం బ్రేమతోన్. 74

క. మంగళసూత్రము గట్టెఁ గు, రంగాక్షికి నంతరంగరాజేంద్రుఁడు పు
ణ్యాంగనలు పెండ్లిపాటలు, మంగిలికోళ్ల మృదుగీతి మధురిమ నెనయన్. 75

ఘనతరం బగుగుబ్బ♦చనుదోయి మీఁది కెం,తయు మిటారింప హా♦స్తంబు లెత్తి
కడుదీఁగె సాగుచు♦బడగు నెన్నడుము మి,క్కిలిఁ గృశంబుగఁ దత్త♦ఱిలుచు నిక్కి
ముత్తైదువలు దగ♦నెత్తుబంగరుపళ్లె,ముల ప్రాలు దోయిళ్ల♦ముంచి ముంచి
తే. ప్రియునిచే వేగిరము నోకిం♦తయును మించ
నీక సాటికి నేటికి♦నిందువదన
పొలుపు మీఱంగఁ దలఁబ్రాలు♦పోయుకడఁక
చూపరులచూడ్కి కొకవింత♦సొబ గొనర్చె. 76
ఉ. పావకుఁ డగ్రభాగమునఁ♦బ్రస్ఫుటకీలలఁ బర్వ లాజహో
మావసరోద్యతాంజలి త♦దంగన శోభిలె నందుకోఁగ హ
స్తావళి యెత్తి యాడెడుగ♦ణాధిపుముద్దులు చూచువేడ్క నిం
పావహిలంగ మీఁదఁ జలి♦తాంజలిఁ బట్టుభవానికై వడిన్. 77
చ. అలరుచు నాలతాంగి ప్రథ♦మాగముపంపున లాజహోమ ము
జ్జ్వలశిఖియందు సల్పుచును♦జాలఁగ నొప్పె సమీరలోలకో
మలనవమాలికాతిలక♦మంజులపల్లవతల్లజోల్లస
ల్లలితరసాలకోపరిగ♦ళత్కుసుమావళి నొప్పుచాడ్పునన్. 78
మ. చెలికత్తెల్ ధ్రువదర్శనంబుకొఱకుం♦జేముట్టి పల్మాఱు నె
త్తు లిడంగా మొగ మెత్తె నొయ్యనఁ దద♦స్తోకత్రపాభారముఁ
నెల దోడ్తోడన పైకిఁ బుచ్చుకొనుచు♦న్కింబోలె వ్రీడావతీ
తిలకం బాసతి నమ్రభావము క్రమో♦త్తీర్ణంబు గావింపుచున్. 79
చ. మిపులఁగ సూక్ష్మమై మినుకు♦మిన్క మటంచుఁ బ్రకాశ మొందెడుఁ
ధ్రువుఁ గనుఁగొంటె యల్లదె య♦రుంధతిఁ జూచితె యంచుఁ దత్సమీ
పవిశదతారలం గుఱుతుఁ♦బల్మఱుఁ జెప్పుచు బోంట్లు తెల్పి తె
ల్పి వనితచేతఁ గంటి నని♦పించిరి తత్పతి విన్చు రంజిలన్. 80
సీ. కలవంటకములు బూ♦రెలు దేనెతోలలు చా,పట్లు మండెంగ లో♦బ్బట్లు వడలు
కుడుములు సుకియలు♦గడియంపుటట్లు వె,న్నప్పాలు వడియంబు♦లప్పడాలు
పొంగరంబులు సొజ్జె♦బూరె తాగులు సేవ, లుక్కెర లరిసెలు♦చక్కిలములు
ఖర్జూరగోస్తనీ♦కదళీకాసహకార, ఫలములు కొబ్బరి♦పనసతొలలు
తే. తేనియలు జున్ను మీఁగడ♦లానవాలు
పానకమ్ములు రసావళ్లు♦పచ్చడులు న
వాజ్య మొలువుఁబప్పులు కూర♦లనుపమాన్న
మపుడు ప్రజ నెల్లఁ దనియించె♦నహరహంబు. 81
వ. అది యట్లుండె నంత. 82

యొజ్జన మొనరింప • నుచితక్రమంబునఁ, బుణ్యాంగనల్ గడఁ • బ్రోలు చొచ్చి
పొలుపుమీఱఁగనాక • బలికృత్యములు సల్పి,యావధూవరుల నెయ్యంబుతోడఁ
బూర్ణకుంభాంతర • స్వర్ణరౌప్యంబులొం, డొరులకంటె మునుపు • నరయ వృత్తిఁ
తే. బుచ్చికొనుటయు నచ్చెలు • వెచ్చరింపఁ
గరము లిడి యిరువురును నొక్కటియె దొరకఁ
బెనఁగులాడుచుఁ జిఱునవ్వు • లొనరఁ బులక
లడరఁ గనిరి మిథఃస్పర్శ • నానుభవము. 83

తే. ఎల్లభంగులఁ జిత్రమై • యెసఁగునట్టి, సతి కళాపూర్ణరాజసం • గతిఁ దనర్పఁ
జగతి కెల్ల మహాపర్వ • మగుచుఁ బరఁగె,నప్పు డావేళ మఱఁ దేచు • టరిది గాదె.

క. అనుపమహార్షశ్రీలం, బెనుపొందెడుపెండ్లికూఁతుఁ • బెండ్లికొడుకుఁ గ
న్గొనుజను లప్పుడు దమలో, ననయముఁ బ్రమదాద్భుతంబు • లావహిలంగన్.

తే. కడుఁ గళాపూర్ణుఁ డనుకీర్తి • గన్నయాతఁ
డీసతివిశేష మెఱుఁగుట • యెన్న వలదె
యీమధురవస్తువును గొన • నెఱిఁగెఁ గాన
మధురలాలస యనుపేరు • మగువ కొనరు. 86

ఆ. అని నుతించి రిట్లు • ఘనసమృద్ధిని వివాహంబు సంపతిల మ • దాశయుండు
పెండ్లికొడుకువెంటఁ • బ్రియపుత్త్రి ననిపె న,న్నంతవస్తుతతుల • నరణ మిచ్చె.

వ. అవ్విధంబున ననుపునప్పుడు సముచితలౌకికవైదికాచారంబు లన్నియును విహితంబులు గావించి రూపానుభూతి తనకూఁతుఁ బిలిచి యిట్లని బుద్ధి చెప్పె.

క. సుముఖాసక్తిమణిస్తం, భమహాయోగీంద్రు లత్త • మామలు నీ కో
రమణీమణి నీకోడం, డ్రము మెఱుఁగరు వారు యోగ • రసనిశ్చలతన్. 89

ఆ. అత్తమామ లన్న • నాచార్యుఁ డన్న స, ద్ధర్మ మన్న నిష్ట • దైవ మన్న
నీకుఁ బతియె సుమ్ము • నెయ్యంపుఁగూఁతుర,యిదిమహోపదేశ • మెఱిఁగికొనుము.

క. దివ్యాంగన యొరపరి గడు, భవ్యచరిత నీదుసవతి • పతికంటెను సం
సేవ్య సుమీ యాయమయెడ, నవ్యయభయభక్తివినయ • వై యుండఁ దగున్.

క. సౌందర్యవిలాసాదుల, యందునె తగులువడి యితర • మరయనిమగవా
రుం దఱుచుగఁ గల రయిన న, నిందితచరితములె సుమ్ము • నీపతి కింపుల్. 92

ఉ. కొందఱు రూపసంపదనె • కొందఱు సాధుచరిత్రశక్తినే
యెందుఁ బ్రసిద్ధులై పతుల • కిం పొనరింతు రనూనమైనచ
క్కందనమున్ సువర్తనము • గల్గిన పెన్మిటి కేమిచెప్ప నా
చందనగంధిజాదులు ప్ర • సాదము గాదె చకోరలోచనా. 93

ఉ. కావున రూపయౌవనవి • కస్వరగర్వభయంబుచేతఁ గా

నీ వినయాఢ్యు లేమఱక ♦ నీహృదయేశుఁ దదీయబంధుని
త్రావళులన్ సపత్నిని య♦థార్హవిధిన్ ముద మందఁ జేయుమీ. 94

మ. అని డగ్గుత్తికఁ బెట్టుకొన్న ఘనప♦క్ష్మాంతర్నిరుద్ధాశ్రులై
యనుపం జాలక చాల కంపె సుతఁ గ♦న్యారత్నముం దల్లి పి
డ్కొనఁగాఁ జాలక చాల కంత మది నె♦ట్లో యొక్కచందాన వీ
డ్కొనియెన్ వే మఱపింపలేవు పతిభ♦క్తుల్ మాతృవిశ్లేషమున్. 95

వ. ఇవ్విధంబున మధురలాలసాపాణిగ్రహణకల్యాణవైభవంబు నవధరించి కళాపూ
ర్ణుండు గృహప్రవేశమహోత్సవానంతరంబున దేశాంతరాయాతరాజలోకం
బు నస్తోకసత్కారవిశేషంబులం బరితోషంబు నొందించి తత్తద్దేశంబుల కనిపె
నంతఁ దద్వధూతిలకంబు వికసితవదన లగుసకియలముసగలవలన. 96

క. తననవసంగమదిన మది, యని విని యుబ్బుచుఁ బ్రహృష్ట♦యై మాటికి వ
చ్చినచోటికి వచ్చుచుఁ బో, యినచోటికిఁ బోవు చుండె♦ నేమో. కలఁకన్.

సీ. మధురలాలస నేఁడు ♦ మగనిపా న్పనుచును, నిజకోప మీాక్షించి ♦ నిలుచువారు
కోమ మేలె ఫలించెఁ ♦ గోర్కి నీ కని తన, యదరువింతలకు మా♦ఱలుగువారు
మాయమ్మ యివి కల్ల♦మాట లింతియె నీవు, గైకోను మని శాంతి♦గఱపువార
లిప్పటనుండి మా ♦ కేల యప్పుడు చూచె, దివ్వార్త నిజ మని ♦ నవ్వువారు

తే. నిజ మయిన నేమి యనఁగదే ♦ నీవు వెఱవ
దరుముకొని వచ్చుచున్నారు ♦ తరుణి వీరు
సారె కనువారు నై బోంట్లు ♦ సరసగోష్ఠి
సలుపఁగా నాఁటిపవ లెల్లఁ ♦ జెలువ గడపె. 98

క. అంతటఁ దల దువ్వి గడున్, వింతలు సింగారములు ప్ర♦వీణతఁ జెలు లా
కాంతకుఁ జేసిరి లజ్జా, క్రాంతత నెల్లమి నటింపఁ♦గాఁ దమబలిమిన్. 99

సీ. ఇట్లు సింగారించి ♦ యెదుట నద్దము వెట్టి, చూచుకొమ్మన లజ్జఁ♦జూడఁ గొంకుఁ
జెలు లెడఁగాఁ జన్న♦నిలువుటద్దము చూచి, కొనగోర నటు దిద్దు♦కురులు విరులు
నంత వా రేతేర ♦ నెంతసూక్ష్మగ్రాహి, యిది యంచు ముకురప♦రీక్షఁ నెఱపు
నాయలంకారర♦మ్యత చెదరకమున్న, యధిపుఁడు తనుఁ జూడ ♦ నాత్మఁ గోరు

తే. సిగ్గుకతమున సఖియల ♦ చేర్పు వాని
చనువుఁ బరికించుతొడవుల♦యునికి మట్టు
మచ్చుమర లేకయుండ నే♦మఱక యోము
మిగుల మేగరగరికె యా♦మెఱుఁగు బోఁడి. 100

చ. అసదృశభూషణానీతవి♦లాసవిచిత్రత నొప్పె నాసము

పెనఁగెడునిల్వుటద్దముల • నేణమదాదివిచిత్రలోచనా
రసమయపత్రవల్లరుల•ప్రక్రియతోఁ దనసీడ యేర్పడన్. 101

శా. ఆసౌభాగ్యవతీవతంస మొకయే•కాంతప్రదేశంబునం
బూసెజ్జన్ విహితోపదేశ యగుచుం • బొల్పొందెఁ బత్రావళీ
న్యాసాప్రచ్యుతభిత్త్యధోఘటితహ•స్తాంచత్కపోలంబుపైన్
వాసిం గాంచునినిల్వుటద్దమునఁ గన్ • సౌందర్యముల్ డిందఁగన్. 102

ఆ. ఇవ్విధమున నామృ•గేక్షణ యేకాంత, వర్తనమున నుండి • వరసమాగ
మావిలంబసిద్ధి • కభిలాష మెంతయు, మహిమ పొలయఁ దనదు•మానసమున.

చ. విభుఁ డిఁక వచ్చు నెప్పుడొకొ • విఘ్నము లే మయినం ఘటిల్లునో
యభినవకౌముదీయుతము • లైనవి యాకెకు నాదుసంగమం
బభిమత మాట గూడద యొ•కప్పుడు నట్టిది గానినాఁడు దు
ర్లభము గణించునే సురవి•లాసినివల్లభుఁ డన్యకాంతలన్. 104

చ. తనకడ కేగినప్పుడు ప•దంబుల కేఁ బ్రణమిల్ల నవ్వరాం
గన కృప గల్గినట్ల కడు • గారవ మొప్పఁగఁ గౌఁగిలింపుచుం
దనరుము చాల నైదువత•నంబున నంచు నొసంగె దీవనల్
తనకును వాంఛితంబ యిది • తత్కృపభంగులు నమ్మ వచ్చునే. 105

చ. అదియును గాక యాత్రిభువ•నైకసమాదరణీయరూపసం
పద గలవల్లభుం గలసి • భవ్యసుఖంబులు గన్నయింతి దా
మదిని సహించునే నిమిష•మాత్రముఁ బాయఁగఁ బాయకుండఁ ద
త్తదుచితసేతు లెప్పుడును • దప్పక పన్నుచునుండుఁ గాకిలన్. 106

శా. లోకుల్ కాముఁడు కాముఁ డంచుఁ గొలఁదుల్ • రూపింప కాయుత్తమ
శ్లోకుం బోలిచినం గతానుగతికో•లోక్తో యటం చుండుటల్
గాకిట్లేతఁడు నొప్పునే యఖిలదృ•క్పర్వంబు గాకున్నె ర
మ్యాకారుండఁట శంభుదృష్టి కహహా • యామంట రప్పించునే. 107

మ. తరుణీశాతకటాక్షవీక్షలకొనల్ • దార్కొన్నచోట్లుం బలె
న్నురుశోభావిభవాకరంబు లగుచున్ • రోమాంకురస్థానముల్
పరఁగన్ ముట్టినఁ గందునో యని కడుం • బాల్గాంచుచున్నట్టియా
ధరణీనాథుమెఱుంగుఁజెక్కులు నే•త్రప్రేమసాత్రంబు లై. 108

శా. మారుం డద్భుతశంఖ మొక్కటిని సం•పాదించి దోర్మధ్యక
స్తూరీచర్చనెపంబునం దనదుకేల్ • దోపన్ సువర్ణత్వశో
[illegible] నతఁ డ•తఁడంబోదుఁ డె చేరి యిం

మ. శమగాంభీర్యధృతిక్షమార్జవదయా♦శౌర్యప్రమోదాదికో
త్తమనానాగుణరత్నకోశనిలయో♦ద్యత్కాంచనద్వారబం
ధమహాస్తంభదనూనబాహుఁ డగునా♦ధాత్రీశువక్షఃకవా
టముపై నెవ్వాఁకొ గంధపట్టిగతి నుం♦డన్ నాదు కేల్ సేర్పుటల్. 110

క. ఏలిక యై తను రాజొకఁ, డేలఁగ మని యునికి మెచ్చ ♦ కేమో యక తా
రాళియగ మఖిలరాజశి, ఖాలంకృతి యయ్యె మదధి♦పాంఘ్రినఖము లై. 111

తే. ఆలలితచరణము లొత్తు♦ కేలు కేలు
కౌఁగిటఁ దద్వక్షమునఁ జేర్చు♦ కుచము కుచము
దివుటఁ దద్రహఃకథ విను♦ చెవులు చెవులు
పలుకు లేల తద్రతి గన్న♦ బ్రదుకు బ్రదుకు. 112

చ. అని తలపోయుచున్ నిజవ♦యస్యలు పిల్వఁగ వేళ యైన నం
దునికి యెఱుంగ కెం దరయు♦చుండెదరో తను నంచు లేచిపో
వ నలరుఁబోఁడి యించుక ప్ర♦వర్తిలునంతన వేడ్కతో సఖీ
జను లరుదెంచి రచ్చటికి ♦ సంభ్రమ మొప్పఁగ నల్ల నవ్వుచున్. 113

వ. అందు నొకప్రౌఢ యగుసతి నయంబుతోడ. 114

సీ. ఓచెలి యెక్కడ ♦ నున్నదాన వె యంచు, నల్లన డాసి వా♦లారుగోళ్ల
నూరక ముంగురు ♦ లొక్కచోటు దువ్వి పా, పటచేరుచుక్కసం♦ఘటన యరసి,
శ్రవణభూషల లేని♦రవ వార దుడుచుచు, నిది వేళయఁట హృద♦యేశు సేవ
కే తేరవలయును ♦ రా తడయక యంచు, నొడివి యొక్కించుక♦తడవు నిలిచి

తే. ఇంతి యీమాట కేమంటి ♦ వీ వెఱుఁగని
నీతి లేదు ప్రియుం డదె ♦ నీదు రాక
కెదురుచూచుచు నున్నవాఁ ♦ డిచ్చ నెఱిఁగి
చనుట దగుఁ గేళిగృహమున ♦ కనుచుఁ బలికె. 115

చ. పలికిన మాఱు పల్కక త్ర♦పాభరనమ్రముఖారవింద యై
జలజదళాక్షి యొప్పెఁ దన♦చన్నవ కన్గవ డాలు పర్వఁగాఁ
గలయఁగ మంచిగందమునఁ ♦ గస్తురిఁ దత్సమయోత్సవాంగమం
గళకలశార్చనాఖ్యశుభ♦కర్మము సల్పెడుపొల్పు దోఁపఁగన్. 116

ఉ. ఆగతి నున్కిఁ జూచి సఖు♦ లందఱు నేమిట వచ్చు టేమి నీ
లాఁగిది యేమి యింతికి వి♦లక్షణమే చనుదెమ్ము లెమ్మనన్
హ్రీగరిమంబు వాపుచు నొ♦కించుక లేవఁగఁ బూను మాను నా
లోఁ గొద గొన్న సిగ్గునఁ జె♦లుల్ బలిమిం దను దివ్వఁ గోరుచున్. 117

మ. పొది రైనాథులు దారు గాఁపురములం♦పుల్ మీఱఁగాఁ జేయుచుం
గదిపెండ్రేసికొమాళ్లఁ గూఁతులఁ దగం♦ గన్నట్టియిల్లాండ్రకుఱ్
మది లజ్జాదులు లేవె నీకు బళె స♦న్మానంబుతోఁ జక్క వ
చ్చెదొ యేమే గలదే యటంచుఁ దిగిచెం♦ జేపట్టి యాయంగనన్. 119

వ. అయ్యవసరంబునం గళాపూర్ణుండు తదాగమనంబున కెదురుచూచుచుండి వారిగజిబిజి కొంతచేరువను వినంబడినం బ్రేయసీవిలోకనోత్కంఠ యాఁపలేక లేచి నచ్చి కౌతుకం బడర గవాక్షమార్గంబునం దద్రూపలావణ్యవిలాసంబు నిరీక్షించుచు నచ్చెరు వంది యాపాదమస్తకంబుం గ్రమంబునం బరికింపుచుఁ దనమనంబున. 120

ఉ. క్రిందను మీఁదనుం బడియ♦ కించిదసూయఁ బెనంగులాడు న
ర్ధేందుఁడు నుల్లసద్బలస♦మృద్ధతమిస్రము వ్రోలెఁ జాలఁ జె
న్నొందెడుఫాలముం గబరి♦యుఱ్ మఱి పాపటము త్తియంపుఁ జే
రుం దులకించుకస్తురియు♦ రూఢిగ బాహులలీల నొప్పఁగన్. 121

ఉ. ఎత్తినకోలగా మదనుఁ♦ డేసిన వే చని వచ్చునర్ధచం
ద్రోత్తరబాణమో యనఁగ♦ నొప్పెడుపాపటతో లలాట మా
యుత్తముఁ డంత దానిఁ బడ♦కుండఁగ విల్ నిడుపెల్ల గౌతుకా
యత్తతఁ దన్ముఖంబునకు♦ నానెనొకో యన నొప్పెడుం బొమల్. 122

లయవిభాతి. తనపడగకై భువన♦మున వెదకఁగాఁ జనిన♦ వినుతములు రెండు దొ
ర♦కినను మరుఁ డందుం, బెనుగడఁకచూడ మొగ♦మునెడుహసితామృతపు♦ఘునసర
సిఁబాఱవిడి♦చినసమత నొండొం,టిని దరములాడునయ♦ననిభ శుభమీనముల♦
కును బతనకృత్యవధి♦పను పరత మధ్యం, బున నిడినచంపకపుఁ♦గనదిషుధియో
యనఁగ♦ వనితవరనాస పస♦నలరెడు నిరూఢిన్. 123

క. సమదాక్షి మీనసంచా, రమునఁ దొలంకుచును ముఖస♦రస్సున లావ
ణ్యము వెల్లిపాఱఁ గ్రేవల, నమరించినపిల్లకాలఁకు♦ లంగనవీనుల్. 124

తే. ఒనర మకరధ్వజుండు చే♦ర్చినతదంక,విలసనముతోడఁ జిన్నిలేఁ♦దళుకుటరిగ
బిల్లలో యన మకరిస♦ముల్లసత్క, పోలఫలకంబు లమరెను♦ బాలికకును. 125

మ. శిరసందం బరయం బరాత్ములకు నీ♦శీతాంశుబింబాస్యవా
తెరబింబప్రతిబింబభావము సమ♦ర్థించుఱ్ నిరూఢంబుగా
వరబింబానుభవంబునుం బళె సధో♦వాప్తిఱ్ విశుద్ధామృతం
పురసం బానుచు నే శుకాదులు బలెఱ్♦ మోదింతుఁ జిత్రంబుగన్. 126

చిన్ని తారలగతిని రాఁ జెల్లుచున్న
చలువపలుమోవి మఱుఁగునఁ బలుకుబడిని. 127

చ. ప్రతినవచారుకేసరపరాగశలాటుమిళిందబృందచి
త్రితకుహళీయుగంబుగతిఁ గ్రేవలఁ గర్ణకలాపరత్నని
ర్గతరుచిమంజరుల్ దనరఁగాఁ గ్రముకద్రుమకంఠలక్ష్మికిం
బ్రతిభటవృత్తిఁ జూపెడును భామినికంఠముసొంపు పెంపుతోన్. 128

సీ. లీలమైఁ గదియ నిల్పినపైఁడితమ్మిమొ, గ్గలనాళయుగ మన నలరుకొను
నవి క్రేఁగుచేతఁ దిర్యఙ్ముఖంబునఁ గొంత, నతిఁ జెందె ననఁగఁ జన్గవబెడంగు
పొలుపొందుతన్నాళములసంధిరేఖ యే, ర్పడుబోటుబలెరోమరాజిపొలుపు
నొండొంటిఁ బాసి పోకుండ దానికి నట్లు, వైచినచందాన వళులసొంపు
తే. నెప్పుచున్నవి యేమని చెప్ప నేర, చాల నన్నివి కలఁచుట సముచితంబ
కామునకు బొట్టికోలలుగావె నాళ, ములఁ బ్రకాశించుతామరమొగ్గ లరయ.

చ. అనుపమముల్ రతిస్మరులయాటకు నర్హము లంచుఁ గప్పిపె
ట్టినపువుబంతు లీసతికడిందిచనుంగవ తేఁటులు క్రేవలం
దును జొరకుండఁ జేర్చినతోరపుసంపఁగిపూవుదండ లీ
వినుతభుజంబు లాతుదల వేడ్కకు నిడ్డచిగుళ్లు హస్తముల్. 130

తే. అతివయవలగ్నయష్టిఁ బెంపారునాభి
మురువు కాంచనస్రగ్బిలమో యనంగ
నుల్లమును నెల్ల హరియింపుచున్న దార
యతనుశిఖియందు వ్రేల్వ హవ్యమునుబోలె. 131

ఉ. మానవతీవతంసముసమగ్రనితంబవిజృంభణంబు జం
బూనదిసైకతస్థలముపోల్కి వహింపుచుఁ జాల నొప్పెడుం
బై నునుమంచువ్రాలె వెలిపట్టుమడుంగు బెడంగు చూప నా
పై నవసారసాళిపరిపాటి నుదంచితకాంచి మించఁగన్. 132

తే. అతివతొడలును జఘనంబు లరసి చూడఁ
గొమరు మీఱెడుజమిలితొండములశిరసు
తోడివలరాచవారియద్భుతపుహస్తి
యగ్రభాగంబు చూపట్ట కాత్మఁ దోఁప. 133

మ. ప్రమదారత్నముజంఘ లిం పెసఁగెడుం బ్రాధ్మాయమానంబు లై
నమనోజాతసువర్ణకాహళికలో నా వానిఁ బూరించువా
రిమెఱుంగుల్ గురుగుబ్బలో యన శుభశ్రీ నొప్పెడుం గుల్ఫదే

చ. జలజదళాయతాక్షిమృదు♦చారుతరప్రపదద్వయీవిని
ర్మలరుచి ఘల్లుఘల్లుమను♦రత్నపుటందెలమ్రోఁత జృంభణం
బుల నవకంపుఁగచ్ఛపము♦పొల్పు నదల్పుచు గెల్పు దెల్పెడుం
గలుగునె యింక దీనికి జం♦గంబులలో నుపమాప్రసంగముల్. 135

చ. అకలుషతార లేతదబ♦లాంఘ్రిని బట్టినతమ్ములన్ నఖా
త్మకతను గొల్చి పాయ విది♦ ధర్మమ యీజలజంబు లాదిఁ దా
రకముల రాజరాజు గ్రహ♦రాజు కరం బిడ నొప్పు పెంపుతో
సకలజయస్మరోదయము♦ సల్పుట దెల్లమ నాకు నిత్తఱిన్. 136

తే. అతనుదశదిశావిజయకీ♦ర్త్యంకురముల
మీఁద మునుపుగ వెలువడి♦ మెఱయువిత్తు
లతివపదనఖములు వాని♦యంతికమునఁ
జలువ కిడినలతావిశే♦షంబు మేను. 137

క. అని వర్ణింపుచు మిగులన్, మనము తదాలింగనంబు♦నకుఁ దమకింపన్
జనపతిగోరె నవిఘ్నత, ననయముఁ గొనసాగి రాఁ ద♦దాగమనంబున్. 138

ఉ. ఆయెలనాగ యంతటఁ ద♦దాలయసన్నిధిఁ బేర్చులజ్జపెన్
రాయిడిచేత బోంట్లను గ♦రం బలయించెను సాగి పోక భూ
నాయకుఁ డేమి యప్రియ మొ♦నర్చితి నీకును దోసకారి సి
గ్గా యుడికించె దింత ననుఁ♦ గాంతను రా విడకంచు దూఱఁగన్. 139

క. అంతటఁ దద్గృహదేహళి, చెంతకు నయ్యింతి చేర♦ శీఘ్రతఁ జని భూ
కాంతుఁడు దనపానుపుపై, సంతసమునఁ బొదలుచుండె♦ శయనించి తగన్.

వ. అంత. 141

ఆ. ఓసి వెఱ్ఱిపడుచ♦ యూరక రమ్ము పె
నంగ కెదుట నదె క♦నుంగొనియెడు
ననుచు నెయ్యఁ బలుకు♦చును జూపెఁ బ్రియు నొక్క
ముగుద కేల నోరు♦ మూసికొనుచు. 142

క. అడుగులు దడఁబడఁ బులకలు,పొడముఁగ సఖి వెనుక కొదుగఁ♦ బోవుచు నరసె
న్నెడమలఁచి పడఁతి యప్పుడు, కడగంటివిలోకనమునఁ♦ గాంతునియునికిన్. 143

సీ. రేఖ లై మీఁదట♦ రెప్పలయొప్పుఁ బన్నాగంబుకడపళ్ళ♦బాగు నెఱప
సరిదిపట్టుపడాల♦యంచులగతిఁ గ్రింది, పక్ష్మమాలికలు చూ♦పట్టుచుండ
వెలయింపఁ బన్నాగ♦ములకుఁ బై నిడినయం,బురపుదండెలుపోలె♦బొమలుదనర
నెఱగులదెసఁ దోఁచు♦చున్నట్టిశిరసుల, బలెఁ గనీనికలు గొ♦ల్కులు దలిర్ప
తే. శుభ్రభాగముల్ బిగియుము♦సుంగు దన్ని

తిస్మరులయందలము లనఁ ♦ దృష్ణఁ బొలిచె
వెఱపుతో నింతి క్రేగంట ♦ విభుని నరయ. 144
తే. అంత మఱలంగ మఱలంగ ♦ నతివచెలులు
బలిమిఁ బాదవంగఁ బట్టి లో♦పలికిఁ దెచ్చి
రప్పు డొకబోటి నృపునిపా♦దాంతికమున
రెండుసందిళ్లు పట్టి కూ♦ర్చుండఁ బెట్టె. 145
ఆ. పెట్టి యోలతాంగి♦ప్రియునంఘ్రి లొత్తు మ,ట్టిట్టు పెనఁగి తేని♦ యెఱుఁగుదుగద
యనినృపాలుఁజూచి♦యటుపాదమిడఁగ ద,య్యాపరాకుమాని♦యనియె నగుచు.
క. అని తచ్చరణంబు విలా, సినియూరువులందుఁ జేర్పఁ ♦ జేసీ బలిమి నా
వనజముఖిచేతఁ బట్టిం, చెను సంవాహన మొనర్పఁ ♦ జేసెఁ గ్రమమునన్. 147
సీ. అదె యెవ్వరే పిలి♦చెదరు నదేమొకో, యరసి వచ్చెద నంచు ♦ నరిగె నొకతె
చిలుకయాఁకలిని ద♦ర్శింపరై తిరెయదె,కూయుచున్నది యంచుఁ♦బోయె నొకతె
మనజాలవల్లిక♦మఱచి వచ్చితిఁగొంచుఁ,జనుదెంతు నది యంచుఁ♦జాఱె నొకతె
యదివోయి యెంతసే♦పయ్యెఁజూచితె తోడు,కొనివత్తు నేనంచుఁ♦జనియె నొకతె
తే. అందఱును బోయెదరె నేను ♦ నరుగుదెంతు
ననుచు నొయ్యనఁ బల్కుచుఁ ♦ బెనఁగ లేవ
మధురలాలస నప్పుడు ♦ మనుజవిభుఁడు
పదమునం దూరుభాగంబు ♦ లదిమిపట్టె. 148
ఉ. లేవఁ బెనంగ వేఁడియును ♦ లేమ విభూషలు మ్రోయఁ దోడనే
యీవిధి మ్రోఁత లైన శర♦దిందుముఖీ వినువారు నిన్ను వ్రీ
డావతి యంద్రె యంచుఁ దను ♦ డాయఁగ హస్తము వట్టికొంచు గో
త్రావిభుఁ డొయ్యఁ బల్కెఁ జెవి♦దండఁ బెనంగఁ దలంక నెంతయున్. 149
చ. కదలఁగ రా దొకించుకయు ♦ ఘల్లున మ్రోయఁగ నంచు నందియల్
మొదలుగఁ గొంతసా మ్మపుడు ♦ ముద్దియ యొయ్యన కీ లెడల్చి మే
లొదవఁగ నూడ్చి వల్లభుఁడు ♦ నోసతి యాయితపాటు లెస్స యం
చు దయితతోఁ గపోలములు ♦ సోఁకఁగ మంతన మాడె నవ్వుచున్. 150
వ. అప్పుడు. 151
ఉ. ఏపలుకుం జెవిం బడఁగ♦నీక పెనంగుచు మోము దవ్వగాఁ
బాపుచుఁ ద్రోపు లాడుసతి♦పాణితలంబులమేళనంబు ను
ర్వీపతి కింద్రభోగమటు ♦ వేడ్క నొనర్ప ముఖాబ్జముం గడుం
బాపఁగ నాలకించుటయె ♦ బ్రహ్మసుఖోదయ మయ్యె నయ్యెడన్. 152
సీ. ప్రథితమిథోరాగ♦కథల మంతనముల, హృదయంబులోపలి♦బెదరు దీఱి
సవ్యాజక[illegible]

జిలిబిలి నెయ్యంపుఁ♦జిట్టకంబులచేత, నెలనవ్వు చెక్కుల ♦ మొలవఁజేసి
లజ్జాపదంబు ల♦ల్లన మాటిమాటికిఁ, జెనకుచు నొక్కింత ♦ సిగ్గుపఱచి
ఆ. యపుడు కుసుమసాయ♦కాగమాధ్యయనాధి, కారసిద్ధిఁ గొంత ♦ గలుగఁజేసె
నావసుంధరాధి♦పానతంసుండు రూ, పానుభూతితనయ ♦ కాదరమున. 153

తే. వరునిచిట్టంబు సేఁతలఁ ♦ గరము ప్రేమ
మెఱపువోలెఁ దళుక్కన ♦ మెఱచుఁ గాని
నెలఁత సిగ్గనుమొగులులో ♦ నిలువ లేద
యదియు మిక్కిలి నింపయ్యె ♦ నతనిమదికి. 154

ఉ. భీతియు లజ్జయుం దనరఁ ♦ బెంపఱి డాఁగుమనోజుఁ దేర్చి ధా
త్రీతలనాథుఁ డంగసమ♦దిం దలచూపఁగ నట్లు సేయ వాఁ
డాతనికిం బ్రియాసచివుఁ ♦ డై సతి నీవి వదల్చెఁ బాదుకో
నాతని నిల్పె ఱేఁడు ప్రియ♦యాత్మఁ గరంపుచుఁ జుంబనాదులన్. 155

వ. ఇవ్విధంబున. 156

ఉ. మిక్కిలి మిక్కుటం బగుత♦మిన్ రతికిన్ సతి నూలుకొల్పుచుం
జెక్కిలి నొక్కి చుంబనము ♦ చేసి కవుంగిట నోలలార్చి తాఁ
జొక్కుచుఁ జొక్కఁజేయుచుఁ బ్ర♦సూనశరాసనఖేలనక్రియల్
పెక్కు తెఱంగులన్ సలిపెఁ ♦ బ్రేయసియింపుకొలంది నంతటన్. 157

క. దినదినమున కతివమదిన్, ఘనగరిమన్ మరుఁడు దఱుమఁ♦గా రతులతఱిన్
దినదినమునకుఁ గృశించెను, గనుకని యెను ద్రపయు నిరవ♦కాశతఁ బోలెన్.

వ. అప్పుడు. 159

మ. చనుగట్టంటఁగనీక మోవికి ముఖ♦స్పర్శంబు గానీక తా
ఘన యంచున్ గ్రహియించనీక జఘన♦క్రాంతిం బ్రవర్తిల్లనీ
క నితాంతంబు పెనంగుటల్ క్రమమునం ♦ గంజాక్షి వేసారిన
ట్లొనరన్ మానుచు వేడ్కఁ దేల్చె నృపము♦ఖ్యుం గొన్నిరే లంతటన్. 160

సీ. పరిరంభరోధంబు♦పైఁ బరాకునఁబోలె, నధరపానంబున ♦ కనుమతించి
నెమ్మోవి నిడ్డఁ జిం♦తిలుపరాకునఁబోలె, గోరొత్తులకుఁ జను♦గుబ్బ లొసఁగి
కుచకళికలు చూచు♦కొనుపరాకునఁబోలెఁ, గటివస్త్రహృతి కవ♦కాశ మిచ్చి
నీవి క్రమ్మఱఁగఁ బూ♦నెడుపరాకునఁబోలె, జఘన మంటుటకును ♦ సమ్మతించి
తే. చెలువ తనలజ్జ చెలిమియుఁ ♦ జెడక నడవఁ
దద్విరోధి యైనట్టిచి♦త్తజునిపనియు
హరువు సేయుచుఁ గొన్నినా ♦ ళాత విభుని

చ. కపటపునిద్ర పొంపుతటిఁ ♦ గౌఁగిటఁ జానుచు మోవి మోవిఁ జే
రుపుచును గొన్ని రాత్రులు వ♦రుం దనియించె లతాంగి యంతఁ ద
త్కపటముఁ గాంచియుం గనని♦కైవడి నట్ల యొనర్చెఁ గొన్ని రే
లపు డతఁ డాఁపలేక నగ ♦ నల్లన తాను నవ్వె వేడ్కతోన్. 162

ఉ. అల్లన యంతఁ బ్రేమవిభ♦వాతిశయంబున లజ్జ నోర్చుచున్
వల్లభుచేతు లాచుతఱి ♦ నవ్వులు గుల్కఁగఁ బూనె నంత నే
నొల్లకయున్న మాన విభు♦ డోర్చుమ నీ విది యంచు నవ్వుచుం
బల్లవపాణి యొత్తె ముని♦పంట నిజేశ్వరుమోవి నయ్యెడన్. 163

ఉ. చెప్పినయట్లు సేయ నిఁకఁ ♦ జెల్వ కరంబు పెనంగితేని నేఁ
జెప్పెద నుమ్ము నీ విభుఁడు ♦ సేసినవాతెఱగంటి బోటితోఁ
దప్పక యంచు వల్లభుఁడు ♦ దన్ వెఱపింపఁ దలంకినట్ల తా
నప్పతికోర్కె దీర్చె సతి ♦ యర్థిమెయిం బురుషాయితక్రియన్. 164

సీ. పాలిండ్లు ప్రియపడి ♦ పతిఁ జూడ లజ్జఁ ద,ద్వక్షస్థలంబుపై ♦ వ్రాలి వ్రాలి
మగుడఁ ద న్వేఁడుచు♦నెగనెత్తి పట్టఁగా,ముకునఖు లిరుగేల ♦ మూసి మూసి
యిఁకఁ జూడఁగ ప్రీతి♦ని దెయంచుఁ జనుముక్కు,లతఁడు పాణులనంట♦ నలఁగియలఁగి
కటిభార మొగయనె♦త్తుటకుఁ దోడ్పడి యెద,నని చాఁపఁ బతిచేతు ♦ లాచియాచి
తే. తనదుగోప్యాంగముల దాఁచి♦కొనఁగ రామి
యరసి కెలనికి డిగిపోవ ♦ మరలి మరలి
కొమ్మ పుంభావరతి కాదిఁ ♦ గొంచెఁ గాని
కొలఁది యెఱుఁగద మది దొర♦కొన్న వెనుక. 165

సీ. తరళితతాటంక♦ధాళధళ్యంబులు, మెఱుపుఁదీఁగలరీతి ♦ మెఱయుచుండఁ
బరిగళన్మల్లికా♦ప్రసవవిలాసంబు, తరుణబలాకల♦సరణిఁ బరఁగ
నతిరభసచ్ఛిన్న♦హారమౌక్తికములు, వడగండ్లచందంబు ♦ గడలుగొలుప
నూర్పుగాడ్పులతోడ ♦ నోలిమైఁ బర్వఘు,ర్మకణోదయంబు వ♦ర్షంబు గాఁగఁ
తే. గాంతకబరీభరం బను♦కారుమొగులు
వితతముగ నంతకంతకు ♦ విఱియఁ బాఱెఁ
దన్నుఁ గని సుమాళింపుచు ♦ ధవునిహృదయ
నవమయూరము చెలరేఁగి ♦ నాట్య మాడ. 166

చ. దరముకుళద్విలోచనము ♦ దార్యదుదంచితకాంచినాదమున్
విరమదురోజవల్గనము ♦ విస్ఖలదూరుకముం గళానిరీ-
త్వరమణితంబు నై సతిర♦తంబు తదాత్తరతస్రహాపునః

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రమప్రవర్ధమానకందర్పదర్పశిల్పంబుల నొప్పునప్పుడంతితోడిక్రీడల నాపుడమిఱేఁడు వేడుకం బ్రవర్తిల్లుచున్నంత. 168

ఉ. పాటిలెఁ గృష్ణధర్మ మొక♦పాటిగ నంత వసంతకృంతనో
చ్చాటితహేతిసంపదల♦సత్ప్రసవప్రదరప్రతాపసం
ఘాటహుతాశనోల్ముకని♦కాయమతిప్రతిపాదనోదయ
త్పాటవపాటలాపటల♦పాటలితోపవనావనీక మై. 169

సీ. కమలసౌగంధిక♦గంధవాసితసర్వ, దిక్కంబు లగు కేలి♦దీర్ఘికలును
బన్నీటితూపరఁ ♦ బరఁగించుధారాగృ, హంబులఖేలనా♦డంబరముల
వెలఁదివెన్నెలలఁ జి♦ప్పిలుచంద్రకాంతంబు, మేడలమీఁదిసం♦క్రీడనములఁ
జెంగల్వరేకుల♦సెజ్జల నొప్పఁ గ, ర్పూరవేదికలవి♦హారములను
తే. వలిపెచెంగావులను ముత్య♦ములతొడవుల, మల్లెపూవులదండల♦మలయజాంగ
రాగములసంతతము నను♦రాగ మమరఁ, గడపి రాదంపతులు గ్రీష్మ♦కాల మెల్ల.

ఉ. అందము గాఁగ నంతట ఘ♦నాఘనకాలము చాల నొప్పె ని
ర్నిందితగంధబంధనవ♦నీపమనీకమనీభవన్నిజేం
దిందిరబృందముక్తనళి♦నీమలినీభవనాగతారసా
స్పందజుగుప్సదద్ఘనయు♦శాయితయాయమరాళజాల మై. 171

వ. అక్కాలంబున. 172

క. మెఱుపులకును నుఱుములకును, వెఱచుట నెపముగ లతాంగి♦విభుకౌఁగిటిలో
నెఱిఁ బొదివి విడువఁ డతఁడున్, వెఱ పుడుపుట నెపముగాఁగ♦విడకుండె సతిన్.

క. ఇవ్విధమున నొండొరుపై, మవ్వంబుగఁ బ్రబలుప్రేమ♦మహిమంబులతో
జవ్వనపుఁబోఁడుములు కను, నవ్విభుఁడున్ సతియుఁ గడప ♦ నంతటిలోనన్.

క. తనవిభుఁ డనిశము నవ్విధ, మున నాసతిఁ బాయ కునికిఁ♦బోలెన్ మహిఁ దా
ఘనఫలశాలీక్షుశరా, సనబాణక్రాంతిఁ జెందె ♦ శరదృతు వమరన్. 175

క. ఆరమణీరమణుల కా, శారదవేళలు గరంబు ♦ సరసతఁ బెనిచెన్
శారదగంధానయనవి, శారదపవనములు ఘర్మ♦సలిలము నడపన్. 176

స్రగ్ధర. హేమంతం బంత నంత♦ర్హితకమలబలో♦దీతవిస్ఫీతశీత
క్షామాత్మస్వామిధామ♦క్రమణకృశవపు♦ర్ష్రపవిశ్రాణితాతి
క్షేమప్రేమప్రకామ♦శ్రితరతముదిత♦స్త్రీముఖవ్యూహసౌహా
ర్దామందానందదిందూ♦దయకలనబలెన్ ♦ యామినుల్ మెచ్చ వచ్చెన్. 177

క. అగలునఁ జవ్వాదినిఁ దే, మగఁ బూసినయట్టివజ్ర♦మణిసౌధములన్
బిగికౌఁగిటఁ జేర్చె విభుం, డిగురాకుంబోఁడి నట్టి♦హేమంతమునన్. 178

శా. అన్యోన్యోన్నతిఁ బొల్చె మాఘము లవం♦గాసంగభృంగౌఘమై
యన్యక్కారతుషారభృత్యవరశై♦త్యచ్ఛన్నకందర్పదా
ర్జన్యాసంగమసంప్రవర్తితపరీ♦రంభక్రియాసంభృతా
న్యోన్యాంగప్రసభప్రవేశయువయు♦గ్మాంతఃకృతిశ్లాఘమై. 180

తే. మహితపసిమిడిగింటెముల్ ♦ మలజడిజిగి
దోమతెరమంచములు హసం♦తులు జవాది
యగళుసిరులు చిన్నెలు గాఁగ ♦ నతఁడు గడపెఁ
జలినెలలు తద్వధూకుచ♦శరణుఁ డగుచు. 181

వ. తదనంతరంబ. 182

మాలిని. వికసితఘనసూనో♦ద్వేలజాలప్రవాళ
ప్రకటకపటరూఢ♦ప్రౌఢకీర్తిప్రతాప
ప్రకటజయసమంచ♦త్పంచబాణస్తవప్రోద్గా
యకశుకపికకాంతం ♦ బై వసంతంబు వచ్చెన్. 183

ఉ. శాలికతోఁ వనీరతుల ♦ భాసిలుతేనికిఁ గుంకుమాంకరే
ఖాలలితస్తనగ్రహణ♦కాంక్షను వాతెఱవాంఛచేతఁ ద
ద్వేళఁ గడుం బచేళిమభి♦దేళిమదాడిమకేళిమత్తకీ
రాళియు బాలపల్లవర♦సాకలనాకులకోకిలంబులన్. 184

తే. ఇవ్విధంబున నతఁ డెల్ల♦ఋతువులందు
నంతకంతకు మఱి ప్రేమ ♦ యగ్గలింపఁ
దత్తదుపభోగ్యవస్తుసం♦తతులచేత
మిగుల నింపుగ రమియించె ♦ మగునిఁ గూడి. 185

చ. అరుదుగఁ దెచ్చుకోలుపొల♦యల్క నొకప్పుడు మార్గ్గంబుగాఁ
బొరలిన నింతసాహసము ♦ పోలునె మీ కని నవ్వునవ్వధూ
వరులఁ బ్రవాళశయ్య యిరు♦వంకలఁ దత్తనుతాపయోగని
స్సరదకలంకఫేనలవ♦జాలవిషంబున డాలు సంధిలన్. 186

క. ఆమనుజాధిపుఁ డభినవ, కౌముదికిని వరుసఁ దప్ప♦క సమానమనః
ప్రేమలు మీఱఁగ దక్షిణ, తామహనీయుఁ డయి నడపె ♦ దర్పకలీలల్. 187

చ. అభినవకౌముదీరమణి ♦ యంతటిలో నొకనాఁడు రాగసా
రభము ధ్వలిర్పఁగాఁ దనుఁ ది♦రంబుగ వీణియఁ బూని పాడుచున్
శుభగతిఁ గొల్వఁ దత్పటిమ♦సొంపు వినం బిలుపించె భూమివ
ల్లభుఁ డొకయింతిచే మధుర♦లాలస నచ్చటి కాదరంబునన్. 188

తే. ఇట్లు పిలుపించి తద్గాన ♦ మించుకంత

వీణ యన వింద నేను దత్ద్వీణ నీవు
పుచ్చుకొని పాడు మంచు నాతోఁబలికె. 189

క. పలికిన నినుఁ గాదన భీ, తిలి యిటు నటు నట్టుకొట్టు తెలివ తెఱఁగు భూ,
తలవిభుఁడు చూచి యిది యే, మలికుంతల తెలుపు మనుచు నడిగెఁ బోరిఁబోరిన్.

తే. అనుగుటయు నీవిపంచిస నంచితశ్రు, తిప్రకాండములకు జగతీతలేంద్ర
మామకస్వరపటిమస మాన మగునొ, కాదొ యనిమొనుశంకయొక్కటిజనించె.

క. నా విని యందుల కేమి స్వ, భావగతిం బాడు మనిన భామిని గాన
ప్రావీణ్యముఁ జూపెను గడు, నావీణియ శ్రుతులు గితులు నధరితములుగాన్.

క. విభుఁ డపు డాకంఠస్వర, విభవమునకు నేరుపునకు వెఱఁ గొందెఁ గడుం
ద్రిభువనదుర్లభ మిది యని, యభినవకౌముదియు మిగుల నద్భుత మొందెన్.

వ. పదంపడి యొక్కింత విచారించి మేదినీనాయకుండు మధురలాలసం జూచి. 194

క. నీ వాయించువిపంచికఁ, దేవలయుఁ దానికొలఁదిఁ దెలియుద మనినఁ
భూవలయాధీశ్వరునకు, నావనరుహదళనిభాయతాక్షి వినీతిన్. 195

ఉ. ఏరికి నెట్లు దోఁచిన సహించుట గాని నిజంబుచెప్ప కే
నేర మటుంగుపెట్టి ధరణీవర యింకను నీవు మత్స్వరో
దీరణ మెత్తికోలునకు నీడుగఁ బల్కెడువీణ లేద యొం
దారసి చూచినం గొలుప దాత్మకు దానను బాట మిక్కిలిన్. 196

తే. నగర నవ్వీణయునికి భూనాథ యేను
వినుచుఁ జూడఁగవలయు నంచును దలంతు
దీనికొలఁది యేపాటియో దేవరకును
తెలియఁ బరికించితిరె తేట తెల్లముగను. 197

వ. అనుటయు నమ్మహీపాలుం డబ్బాలికతో ని ట్లనియె నేటివర్తమానంబు వీణి యలందు నిదియె యుత్తమం బగుట చిత్తంబున నిడి యేను మొదల నుండి యు దీనిపరిచయంబునం దగిలియుండుటం జేసి యిప్పటిదాఁక నెప్పుడు నధికం బునకు బుద్ధి పాఱదు గాని యిప్పుడు భవదీయగానంబు వినంగ మంద్రమధ్య మతారస్వరవిలాసవిశేషంబుల కిదియ కడకత్త్య మనియు నివ్వీణియపలుకులు సమగ్రంబులు గా వనియును నామనంబునకు సరిదాఁకి యున్నయది యని య భినవకౌముదిం జూచి దీనికంఠస్వరంబునకుఁ దగినవీణియ యెక్కడనేనియుం గలదొకో యనిన విని యాభామిని యోభూవర దేవరకు గానప్రసంగంబున ము న్నేను విన్నపంబుచేసితి మదీయం బైనయీవల్లకి యెల్లవీణియలకు నెక్కు డని తొల్లి తుంబురుండు మెచ్చి ధరియించియుండుటఁ దనకుం బ్రియశిష్యురాలం గావున నతండు నాకు నొసంగె నింక నింతకంటె నుత్తమంబు లెక్కడం గలి

క. ఆతుంబురుఁ డీసందున, గీతకళన్ నారదునకుఁ ♦ గీడ్పడియె ననన్
భూతలనాయక వింటిని, జేతోగతిఁ దెలియు మేవి♦శేషము గలదో. 199

వ. అనుటయు నమ్మాటవలనఁ గళాపూర్ణుండు మున్ను మధురలాలసకథలలోనఁ దనకు వినఁబడిననారదునితుంబురునిజయోద్యోగంబు దలంచుకొని తత్ప్రసంగంబున నిజపూర్వజన్మవృత్తాంతంబు సంస్మృతం బైన నందు మృగేంద్రవాహనామందిరగుప్తం బైనతనవిపంచియునికి చింతించి మదాశయప్రవృత్తికంఠస్వరంబునకు నదియె తగినది యని హృదయంబున వితర్కించుచు దానిం బరికించి తెప్పించుట కుద్యోగించి యాచంచలాక్షిం జూచి యింక నొక్కవీణియ యొక్కచోట నున్నయది నీదుపాటకు ననురూపంబు గాఁబోలునని పలికెఁ దత్పలుకులకు మున్న యభినవకౌముదిం దదీయసఖులు ప్రక్కబరడి యొక్కెడం దొలంగఁ దోడ్కొని పోయి యేకతంబున నిట్లనిరి. 200

క. అకటకట ముగుద వన్నం, తకుఁ గలవు సపత్నిపాట♦తగులందుఁ గడుం
బ్రకటించుపతికిఁ దోడై, వికసిల్లుచుఁ జెప్పె దెచటి♦వీణెలసుద్దుల్. 201

తే. ఆకెగానంబు నీవీణె ♦ నతికరించు
టాదియందునె యెఱిఁగి చు ♦ మ్మతఁడు నేఁడు
పిలిచి తెప్పించి నిన్నింత♦చులుకఁ జేయు
కొఱకె తప్పదు మామాట ♦ యెఱిఁగికొనుము. 202

ఉ. నేఁడు దలంప నీవరుఁడు ♦ నీభవనంబునఁ బాట వించు ను
న్నాఁ డఁట యాకెమీఁదట మ♦నం బిడఁడే నిడుఁ గాక యంతటం
బోఁడిమిఁ బిల్వఁ బంచెఁ దల♦పోయఁగ నిం కొకవింత యాకెపి
ల్లాడికరంబు ప్రేలఁ బది♦లంబుగఁ దాల్చినవాఁడు చూడవే. 203

చ. ఎఱుఁగవు గాక యొక్కవు డొ♦కించుక మార్గ మిడ్డఁ గూర్మికిం
గొఱఁతయె యెంతచెప్పినను ♦ గోమలి నేరవ యల్కఁ దెచ్చుకో
నెఱయ నధీనవౌ కెఱిఁగి ♦ నేఁ డిదిగో కయికొమ్మి మిక్కిలిన్
నెఱినె యతండు నీవు విన ♦ నేర్చెడి మాపలు కెప్పు డేనియున్. 204

క. పడఁతి యెటులయినఁ బ్రాణముఁ, బిడికిటఁ బట్టుకొని నేఁడు ♦ ప్రియుతో నీ వె
ప్పుడువలెఁ బలుకక యించుక, తడ వుండుము మాకుఁగాను ♦ దాలిమితోడన్.

తే. మధురలాలసపాటపై ♦ మదిని దనకు
నింత వేడుక గలిగిన ♦ నేకతమున
సతతమును వింటి గాక యి ♦ ట్లతఁడు నిన్ను
నోటఁ బఱచుట దగునె నీ ♦ కోర్వఁ దగునె. 206

క. కావున నీమోటమి నీ, కేవెరవునఁ బాయునది య♦ధీశుఁడు తానే

వ. అని బోధించినఁ దనమనంబున నాయించుఁబోఁడి. 208

క. నానెయ్యపుఁదమిమహిమము, చే నప్పుడు విభుని తెఱఁగు • చింతింపఁగ లేఁ
గాని సఖీజనకథితం, బైనది యింతయు నిజంబ • యారసి చూడన్. 209

క. కావున నేఁ జనువులకుం, బోవుట యిఁక ననుచితంబు • బుద్ధిఁ దలంపం
గా వినువారలు నగరే, తా వలపున విభునికొదవఁ • దలఁపనికాంతన్. 210

వ. అని విచారించుచు వారి కప్పటికిం దగినయుత్తరం బిచ్చి నిశ్చలం బైనధై ర్యంబున నెప్పటియట్ల ప్రవర్తిల్లుచుండె నంత నాఁటిరేయి భూనాయకుండు తదీయగృహంబున కరుగునప్పుడు. 211

క. నాయకునిరాకఁ గనుఁగొని, యాయచ్చరప్రాపుఁబోఁడి • యత్యంతపరి
స్ఫాయద్భక్తి వినీతి వి, ధేయత ఘనసంభ్రమమునఁ • దేటపడంగన్. 212

శా. అత్యంతంబు నలంకరింపనిమనో•జ్ఞాంగంబుతో తేనికిం
బ్రత్యుత్థానము చేసి మానికి బలెం • బాద్యాదిసంపూజనా
కృత్యంబుల్ ఘటియించెఁ గాని సరసో•క్తిస్మేరవీక్షాదిలా
లిత్యం బేమియుఁ జూప దయ్యె రతికే•ళీరాగరమ్యంబుగన్. 213

క. తలిమముపై నెరసులు గిర,సులు లేకుండంగఁ దుడిచి • సుకిదడిమపుదు
వ్వాలువ పయిఁబఱచి తలగడ,నిలిపె విభునిశయనమునకు • నేలఁతుక యంతన్.

వ. తదనంతరంబ యందు నాత్మేశుండు పవ్వళించియుండ నాచంచలాక్షి చేరువఁ దా నొక్కపసిండిగద్దియం గూర్చుండి యాకుమడిచి యొసఁగుచుండెఁ దత్ప్రకా రంబు గనుంగొని యాభూరమణుండు తనమనంబున. 215

సీ. శృంగారగంధమై • చిఱునవ్వు తెలిజాలు, చెక్కుటద్దములపైఁ • బిక్కటిల్లుఁ
బుష్పబాణోద్ధతిఁ•బుంఖానుపుంఖమై, తొలఁకుచుండుఁ గటాక్ష•విలసనములు
నాకూతగర్భంబు•లగుచుఁ దేనియలుట్టఁ, గలికిపల్కులు ప్రవ•ర్తిలుచు నుండు
గుబ్బచన్నులకెలం•కుల నారు ప్రాసిన, యట్లుప్పతిలుఁ బుల•కాంకురములు

తే. వచ్చియే నిట్లు నిలిచిన • నెచ్చెలువకు
నిప్పుడవి మాని యేమకో • యిట్లు శుష్క
వినయభక్తిపాతివ్రత్య•విహితవిధుల
నన్ను వంచింపుచున్నది • నళినవదన. 216

వ. అని సంశయించి నేఁటిపాట లీపాటలగంధికిం గౌటిల్యకారణంబు గాఁబోలుఁ బరీ క్షించి చూచెదం గాక యని యాకమలవదన కిట్లనియె. 217

ఆ. నీ విదేమి చెప్పు • నేఁ డొకలాగునఁ, గానుపించుచున్న•దాన వబల
యెప్పుడు నే నెఱుంగ • నిట్టివి నీయందు, ననుడు మాఱుపలుక • కబల యున్న.

దంక్షురికం. నానెమ్మనమును మానీ, మానని మానమున మనను • మన్నన నన్నో

వ. అనుడు నచ్చెలువ సొలయుచు ని ట్లనియె. 220

ఉ. పాటల గెల్చినట్టిసతి • పల్కులు పల్కులు గాక యిట్లు నేఁ
ఁ జోటమి నున్నమాపలుకు • లోనృప యేటికి నీకు వట్టియీ
మాటల కేమి ప్రొద్దు మది • మక్కువ వే ఱొకచోట నుండఁగా
బోటుఁదనాలు చన్నె మిము • బోంట్లకుఁ దక్కినవారికిన్ వలెన్. 221

ఉ. మాపని యేమి యున్నయది • మానక యొక్కపుడీ తెఱంగునన్
మీపాడగాన్పు గల్గుటయు • మిక్కిలి నబ్బుర మింతనుండి మీ
కీపరిపాటి సేవ రచి • యించుటకే తగినట్టిదాన నో
భూపవరేణ్య యేను బెఱ • పోఁడుము లెంతటిదన్వు మా కికన్. 222

చ. అనయము నట్టిమన్ననలు • నాబహుమానము నాప్రియంబు నా
చనువును గల్గి యున్నపుడ • చచ్చుట యుక్తము మాకు నట్టిశో
భనగతికిన్ విరోధి యగు • పాపపుఁగాయువు దిట్టుకొంటగా
కనియెడి దేమి యున్నది న • రాధిప నిన్ను గుణైకభూషణున్. 223

క. సంగీతకళలఁ జెలఁగుకు, రంగాక్షి బెడంగులం గ • రంగుట దప్పో
భంగించి యితరకాంతఁ దొ, అంగుట తప్పో తడంబ • అచి పురుషులకున్. 224

క. నా విని యేయపరాధము, నావలనం గలుగఁ దెలిసి • నారీమణి యీ
భావమున నెన్ని యేనియు, భావంబులు ముట్ట దూఱి • పలికెదు గినుకన్. 225

చ. పయికొని నన్ను నిట్లు మరు • బారికి లోనుగఁ జేయఁ బూని యే
నియతియొ వట్టిసందియము • నీ కొనరింపఁగఁ బోలుఁ గాని య
ట్టియహిత మేను నీకును ఘ • టింపను మీచరణంబుమీఁది యా
న యనుచు లేచి వచ్చి పతి • నాతిపదాబ్జము వట్టెఁ బట్టెనన్. 226

ఉ. ముట్టకు చాలుఁజాలుఁ గడు • మోహపుదేవులకాళ్లు పట్టుకో
నెట్టును జెల్లుఁ గాక ధర • ణీశ్వర యేటికి వట్టిదోసముల్
గట్టెదు నాకు నంచు నెడ • గాఁ జరణంబు దరల్చికొంచుఁ దా
బట్టెఁ దదీయహస్తములు • భామిని యాఁపుచు రెండుచేతులన్. 227

ఆ. అతఁడు నోసరోరు • హాక్షి నీకంటె మో, హంపుదేవు లెవ్వ • రంచు సతినిఁ
గ్రుచ్చి కౌఁగిలించు • కొని యెత్తి యక్కునఁ, గదియఁ జేర్చుకొనియె • గారవము [న.

ఉ. అత్తలిరాకుఁబోఁడి యవు • డశ్రుల నశ్రుకణంబు లొల్క డ
గ్గుత్తికతోడ నీదయకుఁ • గూర్మికి లాలనకుం గొఱంత రా
జోత్తమ కల్గునే కలుగ • దొక్కపుడున్ మఱి యేమొ నేఁడు నా
చిత్తములోన మాన దొక • సిగ్గును విన్నఁదనంబుఁ దాపమున్. 229

వ. అనుటయు నమ్మహీకాంతుం డోకాంత నీచింత తెఱం గే నెఱుంగుదు నేఁటి

చేత సనమానితస్వాంతం బగుట యెట్లని వగచుచున్న దానవు దానికంటె న త్యుత్తమం బైనవిచిత్రవల్లకి యొక్కటి యేను మత్పూర్వజన్మంబున ధరియించి నది యొక్కచోట నున్నది యని విన్నవాఁడ నది యెటుల నైనను సాధించి తెచ్చి తద్వాదనాభ్యాసంబుత్రోఁడ నైన ని న్నెంతటివారికిని మీఱ శక్యంబుగాని గానవిద్యనుద్యోతించునట్లు చేసెద నమ్ము మనియె నవ్వనితయు నతండు పూర్వజన్మంబున మణికంధరుం డనుగంధర్వకుమారుం డగుటఁ దాను నెఱింగినది గావున నతనికి నట్టిపని గెలుగుట సంభవించున యని మనంబునకు సరిపుచ్చుకొని సంతసిల్లెఁ గళాపూర్ణుండును నవ్విధంబున నవ్వనితజెందంబుకందు వాపి సాంద్రానందంబున నభినుతక్రీడల రమియించె మఱునాఁ డచ్చెలువ నెచ్చెలులముచ్చటలవలనఁ గర్ణాకర్ణిక నవ్వార్త మధురలాలసచెలికత్తెలు విని యన్నెలఁత కెఱుంగించిన నయ్యంగన తనమునంబున. 230

క. గానాదికళల కొదవలు, దాన తగం దీర్చి పతి ముందం బొనరింపం
గా నునికి కోరయె పతి దమ, గానాదుల మెచ్చఁజేయుఁ గాంతలఁ బ్రదుకుల్. 231

ఆ. నాకుఁ దేఁ దలంచు లోకో త్తరపుదీణెఁ, దనకు నొసఁగఁ జేసికొనియె నార
వరుని ప్రేమ సహునఁ దెరవాటు గొట్టె ని, ట్లుండ వలదె జగతి నువిద యైన.

చ. అని తలపోయుచుఁ జలరుహానన దాన నెకింత వింతరీ
తిని గనుపట్టఁ గర్గొని రతిక్రియవేళఁ దదీయచింతమా
న్చె నతఁడు కాళ్లమీఁదఁ బడి శీఘ్రమె తత్పదభూమ లప్పది
గ్గనపతిదారమూళిమణిసంతతిఁ జేయఁ గృతప్రతిజ్ఞుఁ డై. 233

తే. ఈగతిం దనకాంతల కిరువురకును, దా నొడంబడినట్టియర్థములు రెండు
తలఁపులోపలనుండఁ దత్సాధనార్థ, మొక్కవేళ నృపాలుఁ డిట్లూహఁ జేసె.

సీ. అభినవకాముఁడ కావీణె యున్నచో, టెఱిఁగించి పొ మ్మన్న నిపుడ పోయి
తెచ్చుకొనో నొప్పుఁ దా దివ్యకామిని గాన, నైన నా కనుచితం బట్ల పనుప
దాన మత్సామర్థ్యహీనత దోఁచుఁ గా, వున నట్టుగా దేను జనులఁ దగిన
వారిఁ బంచినవిఘ్న కారు లెవ్వరు గల, రో మాన్చుకొన సమర్థులుగ వలయు

తే. నింక నటు గాక తద్దేశ మేలుదొరకుఁ
జెప్పి పంపిన నతఁడ యాచించునేమొ
యిన్నియును మాని యేనె దండెత్తి చనిన
నదియుఁ దస్మార్గరిపులసంపదలు చేరు. 235

వ. ఇంక మధురలాలస కొడంబడినయందియలు సాధింప దిగ్విజయంబునందుఁ గాని నకరంబుగా దని తోఁచుచున్న యది యని విచారించి యూహాపోహారంబున

క. లోనికి నవు డెవ్వారిని, రానీకుండంగ ద్వార♦రక్షుల నిడి ధా
త్రీనాథుండే మంత్రవి, ధానోచితభవనమున న♦తండును దానున్. 237

తే. పీగి తనతలఁపుఁబ్రకార ♦ మెల్లఁ జెప్ప
నధిప సరిదాఁకెఁ గద నేఁటి♦యత్న మెల్ల
నాఁడు మధురలాలసలక్ష♦ణములు చూచి
యే వినినమాట కని ప్రీతి ♦ నెసఁగె నతఁడు. 238

తే. అనుడు నతఁ డట్ల యవు నని ♦ యపుడు నగుచు
నింక దీనికిఁ గర్తవ్య ♦ మెద్ది మనకుఁ
బదియుఁ బదియునుగా నీతి♦పదవి నరసి
తెలియఁ దగు నని యి ట్లని ♦ పలికె మఱియు. 239

ఆ. అనఘ శ్రుతిచతుష్ట ♦ యైకాదిగమ్యమై, నిపుణమంత్రిసంప్ర♦ణీత మగుచుఁ
గడు నపూర్వఫలము ♦ గావించుమంత్రంబు, యజ్ఞశీలునకు ధ♦రాధిపతికి. 240

క. నాకుం జూడఁగ నీతిక, ళాకలనము లల్పశౌర్య♦లతెఱంగులు గా
కేకార్యమునకు వచ్చుజ, యైకపదము శౌర్యబలమ ♦ యనియుం దోఁచున్. 241

తే. ఎచట నెపు డెద్ది చేఁబూని ♦ యెట్టివానిఁ
బ్రబలశౌర్యుండు దాఁకి ప♦రాక్రమించు
నదియె పోరికిఁ దగుదేశ ♦ మదియె సమయ
మదియె కైదువు శత్రుండు ♦ నతఁడె గెలున. 242

ఉ. ఆల మొనర్పఁ బూనురిపు♦నగ్రమునం గనుఁగొన్న నొక్కయా
భీలపుఁదేజ మప్పు డటు ♦ బిట్టుదయించును శౌర్యశాలికిన్
జ్వాలలు మున్ను గూర్చుకొని♦వచ్చి దహించునె కాననంబు దా
త్కాలికహేతిసంపదలఁ ♦ గాక హుతాశనుఁ డెంచి చూడఁగన్. 243

ఉ. ఏనుఁగు శైలతుల్యత వ♦హించియు మందగతిత్వదోషముం
బూనుట వధ్యభావమును ♦ బొందెఁ దనుస్థితి గొంచె మయ్యుఁ బం
చానన మెంతయున్ సరభ♦సాతిశయోత్పతనప్రభావముం
బూనుట ఘాతుకత్వమును ♦ బొందె జయంబులు శౌర్యసాధ్యముల్. 244

క. సకలకళానిపుణులు సే, వకులై కొలువఁగఁ బ్రతాప♦వంతుఁడు గొలిపిం
చుకొనుం గావునఁ బోలవు, సకలకళలు నొకప్రతాప♦సంపదతోడన్. 245

చ. ఇనుఁ డొకచో నొకింత యుద♦యించినమాత్రన విచ్చిపోవు హె
చ్చినపెనుచీఁకటుల్ నిరవ♦శేషముగా నవి యట్లు విచ్చిపో
వనయము శీతధాముని క♦ళౌఘము ల్రాజవిధి నెన వీనిచే

చ. ఒకఁ డొకకేల నొంచె నధి♦కోన్నతిఁ జేర్చినమేరుశైలనా
యకుఁ బెఱవేల్పు లందఱుఁ జి♦రాశ్రయణంబున వంపలే రొకిం
చుకయును బుద్ధిలో నరసి ♦ చూడ జగంబుల నుగ్రుఁ డక్షప్రసి
ద్ధికి బుధులం బ్రసిద్ధికిని ♦ దెల్లము గానివి నూ ఫలస్థితుల్. 247

మ. ఇది యత్యంతము దుష్కరంబు సుకరం ♦ బీకార్యమున్ భేదచిం
త దగుం గొంచెపుఁగార్యకర్తయెడ న♦త్యంతప్రతాపాఢ్యునం
దది యెంతే విఫలంబు దారువులశు♦ష్కాశుష్కతాభేద ము
ద్యదతిస్ఫూర్జితదావపావకునెడన్ ♦ వ్యర్థంబు గాదే కడున్. 248

క. కావున శూరుం డుత్సా, హావేశం బైనయపుడె ♦ యహితులమీఁదన్
వేవేగ దండు గదలం, గావలయుం గదల నిపుడు ♦ కాలోచితమున్. 249

చ. అన విని సత్త్వదాత్ముఁడు ధ♦రాధిపుతో వినయంబు మీఱ ని
ట్లను మనుజేంద్ర నీవు గను♦నట్ల నయస్థితి నేను గాన నే
ర్తునె యయినన్ మనంబునకుఁ ♦ దోఁచినలాగున విన్నవింతు నీ
యనుమతిఁ జేసి నిర్భయత ♦ నాప్తుల కిచ్చక మాడ వచ్చునే. 250

ఆ. ధరణినాథ కడుఁ బ్ర♦తాపోజ్జ్వలం బైన, నీదుభావమునకు ♦ నాదుమృదున
యోక్తియొకటఁ గొంత♦యొప్పైనఁ గైకొమ్ము, జ్వలితఖడ్గమునకు♦జలముపోలె.

ఆ. నృపతి నీతిపథము ♦ నీఁదువాఁడు తె, ప్పను గదాకులుండు ♦ పథ్యవిధిని
విడిచియును నొకొక్క♦యెడ జయించుట గల, దైన నిందఁ జెందు♦నజయమైన.

క. నీతిపథంబున నడుచు మ, హీతలనాయకున కొక్క♦యెగ్గొదవినఁ దా
రాతని నిట్టట్టనరు వి, ధాతం దిట్టుదురు గాని ♦ ధరణిన్ లోకుల్. 253

తే. ఎందు నీతివిహీనుని ♦ జెందునట్టి
సిరిని దిట్టుదు రెట్లు దాఁ ♦ జేరె నతని
ననుచు భూజను లందఱు ♦ నినుముఁ గూడి
యున్నయగ్నికిఁ బెట్టు రా♦కుండు నెట్లు. 254

ఉ. ఏయెడ నెంతయున్ వినుతి ♦ కెక్కినయట్టిబలంబునం దనూ
ఛ్రాయము పేర్మిచేతఁ దముఁ ♦ జాలఁగ మించినసామజంబులన్
ధీయుత యడ్డకట్టుకొని ♦ తెచ్చి నరుల్ దమ కెక్కిరింతలం
జేయుట నీతివైభవవి♦శేషము గాదె తలంచి చూడఁగన్. 255

ఉ. ఇమ్మెయి నాచరింపఁ దగు ♦ నీపని యీపని యిట్లొనర్ప సా
ధ్యమ్మగు నన్నయుక్తియె క♦దా భువి నీతి యనంగఁ దద్వివే
కమ్ము మహాబలాఢ్యునకుఁ ♦ గానఁగ రాదు పురత్రయీజయా
[illegible] ♦ గాలినగుఁ డుఁడె సాటి దీనికిన్. 256

దేవుఁ డై నరి త్త•చే నై వ నటు గాన, బలిమికంటెఁ • నీతిబలిమి లెస్స. 257

ఆ. వినునృపాల సంధి•విగ్రహంబులు యాన, మాసనంబు ద్వైధ•మాశ్రయ మనఁ
దనర షడ్గుణములు • దగువేళ సలుప మే, లొసఁగు నసమయప్ర•యుక్తిఁ గీడు.

ఆ. ధరణి సామభేద•దానదండము లన
నాల్గుపాయము లని • నామములును
లక్షణములు చెప్ప • దక్షు లిందఱు ప్రయో
గాప్రయోగవిధులు • గలుగుటరుదు. 259

ఆ. గోరఁబోవుపనికి • గొడ్డలియును దాన, సలుపుపనికిఁ గోరు•బలె నృపాల
గురులఘువ్యవస్థ • యరయ నీచతురుపా,యప్రయోగకరణ•మనుచితంబు. 260

సీ. సరిగాఁగఁ బదవులొం•డొరులకు నడవఁగా, సమవివక్షునియందు • సామవిధియు
మూలబలంబు పెం•పున దుర్జయుం డయి, పేర్చు శాత్రవునందు • భేదవిధియు
నెందును సంధిని • హితులబలంగంబు, చే నొప్పురిపునందు • దానవిధియు
సాధునిశ్చితపరా•జయుఁ డై విహీనబ, లుం డైనయరియందు • దండవిధియు

తే. సలుపవలయు ధరాతలే•శ్వరవరేణ్య
బుద్ధియందు క్షయస్థాన•వృద్ధు లనుత్రి
వర్గము నెఱింగి పంచాంగ•వర్తనములఁ
దెలిసి శక్తిత్రయంబున • వెలయవలయు. 261

సీ. మంత్రగోపనము నేఁ•మఱుటయు దీర్ఘచిం, తయు నిరర్థకపుఁజిం•తయుఁ బ్రసాద
విరహితత్వము బుధా•విజ్ఞానము శుభాప్ర, యోగంబు విషయాను•రాగభరము
ననృతంబు నాలస్య•మును నాస్తికత్వంబు, నర్థంబులందు న•నర్థమతియు
దీర్ఘసూత్రత్వంబు • దీర్ఘరోషంబు ని, ర్ణీతకార్యము లాచ•రింపమియును

ఆ. భూమిపతికి దోష•ములు నివి పదునాల్గు, వీనిఁ దెలిసి నెఱయ • విడువవలయుఁ
గామరోషజంబు • లై మీఱినట్టి న, ష్టవ్యసనములందుఁ • దగుల వలదు. 262

క. కొలిచినవారలజీతం, బులు వేళలు దప్పకుండఁ • బూర్ణముగా నీ
వలయును వారల ప్రేమము, బలము నృపాలునకు నెల్ల•పట్లను మిగులన్.263

క. ఏయేకట్టడ లెవ్వరి, కాయాకట్టడలు దప్ప • కధిపతి ప్రజలన్
నాయమునఁ బ్రోవవలయుఁ గృ,పాయుతుఁ డై తస్కరాది•బాధ లుడుపుచున్.

క. దండార్హుల దండింపమి, దండానర్హు లగువారి • దండించుట యీ
రెండు నకీర్తిదములు భూ, మండలనాయకుల నిరయ•మగ్నులఁ జేయున్.265

క. ఇవి యన్నియు నిపుడు ప్రసం, గవశంబునఁ జెప్పఁబడియెఁ • గాని సకలనీ
తివిదుఁడ వీ వలఘువిధ, ప్రవర్తనము నీక కలదు • పార్థివముఖ్యా. 266

ఆ. సకలదిగ్జయంబు • సలిపినయటిమ. దాశ[illegible]

వ. కావున నీవును జని యీనడుమ నంకురితదర్పు లగుచు నెదుర్పడం గడంగుగ డుసుదొర లెక్కడెక్కడం గలరో వారి నుక్కడంచి దిక్కుల నప్రతిహతంబు లుగా భవత్ప్రతాపంబు నెఱపుట దగినకార్యంబు దేవరయానతిచ్చినట్ల తదుచిత సమయం బిదియ యెట్లంటేని నీవు మధురలాలసకు సకలదిగ్దేశాధీశశుద్ధాంత కామినీమహాళిమాణిక్యనిర్మితనూపురసమర్పణంబు శీఘ్రంబు సేయుటకుం బ్రతిన వట్టుట చెప్పుచున్నవాఁడవు తాదృశమంజీరధారణకారణం బైనయానారీమణి యదృష్టంబు శీఘ్రభావిఫలం బగుచు నిన్ను నట్టిప్రతినవట్టించె దప్పదు దానన చేసి జయంబు నవశ్యలభ్యంబ యభినవకౌముదిప్రయోజనంబును దదానుషంగి కఫలం బగుచు సిద్ధించుట చెప్పవలద కావున నీతిచాతురీపూర్వకంబు దండ యాత్రసలుపు మని యి ట్లనియె. 268

చ. బలములు గొంత శాత్రవుని • బల్మి నడంగినపిమ్మటన్ ధనం
బులపన దండు వెచ్చములఁ • బొల్పఱి పోయినయట్టిపిమ్మటన్
గెలిచినగెల్పు గెల్పె యగు • నీసతిభాగ్యము సార్థమే యగున్
బలధనహాని యింత కడుఁ • బాటిల కుండును నీతిమైఁ జనన్. 269

శా. ఓరాజేంద్ర ప్రదక్షిణక్రమముగా • యుక్తంబు దిగ్జైత్రయా
త్రారంభం బటుగాన గెల్వు మును ప్రా•చ్యావాచ్యపాశ్చాత్యులన్
నీరాష్ట్రంబున కె గ్గొనర్చుటకుఁ బా•ర్ష్ణిగ్రాహుఁ డివ్వేళకున్
సారోదగ్రుఁడు మాగధుం డిపుడు త•త్సంధాన మర్హం బగున్. 270

వ. అని విన్నవించి. 271

శా. సారప్రస్ఫురితాంగపంచకలస•త్సంధ్యాదిషాడ్గుణ్యని
స్తారోద్యత్సచివైకమత్యకృతమం•త్రప్రక్రియానిర్ణిరో
ధారారూఢితశక్తియుగ్మభృతరా•జ్యశ్రీపరిభ్రాజితా
చార్యన్యాస్తికళావిరాజిత సమ• స్తక్షోణిభృత్పూజితా. 272

క. బంధురభేరీభూరిధ, ణంధణరవచలితవలయ•నగధాతురజో
బంధుత్వప్రత్యుద్గమ, సంధుక్షితదోఃప్రతాప • శౌర్యకలాపా. 273

మాలినీ. గురుతరజయధాటీ• ఘోటకస్తోమచంచ
త్ఖురపుటదళితక్ష్మా•ధూళిధూమ్యాఘలాయ
త్పరనృపమశకౌఘా • ధర్మవిధ్వంసితాఘా
సరవినుతచరిత్రా • నారభూపాలపాత్రా. 274

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్యత నూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను

శ్రీరస్తు.

ఓం నమః కామేశ్వర్యై.

కళాపూర్ణోదయము.

అష్టమాశ్వాసము.

లాకీర్తిసతీసమ
లాలనఖేలనగుణాచలద్దాక్షిణ్యా
శీలితపుణ్యాజయత్కార
వాలా నంద్యాలకృష్ణవసుధాపాలా. 1

ఆ. అవధరింపు మమ్మహామాత్యవరునీతి, సరణి విని కరంబు సంతసిల్లి
యిద్ధతేజుఁ డానరేంద్రుఁ డిప్పటికిని, మగధరాజు సంధి దగున యనుచు. 2

ఉ. ఆనరపాలుపాలికి షడంతరరాతిజయంబుకల్మియున్
మానగుణంబు నాప్తతయు మాటలనేరుపు ధైర్యముం బరా
స్థానజనానురంజనసుదక్షతయున్ వినయోద్ధతిస్థలా
నూనవివేకముం గలనయోన్నతు నంపెను రాయబారిగాన్. 3

సీ. ఆరాయబారియు నగ్రసంప్రేషిత, జనులచే మగధేశ్వరునిపురోహి
తప్రధానాదులఁ దగుసామదానవి, వర్తనంబున నిజవశులఁ జేసి
యతిగౌరవప్రవేశితుఁ డై సభాస్థలిఁ, దద్విభుఁ బ్రశ్నోచితంబు గాఁగ
దేశకాలాదివార్తాశంసనముఁ బ్రజే, శ్వరుమహిమత్వమున్ జరుగ నడపి

తే. దాన నెదిరికి మానంబు దఱుఁగకుండఁ, గడును దద్గుణస్తుతిఁ జేసి కలయనాది
మఱియుఁ గలనీతిపటిమనాత్మప్రభునకు, నతనికిని దాను సంధాన మమరఁ జేసె.

చ. అనుపమనీతి శౌర్యనిధి యంగమహీరమణుండు నర్వావ
ర్తనమునఁ జాల యంత్రధనధాన్యబలప్రముఖంబులందు నెం
దును గొదలేక యుండఁ గడిదుర్గములుం దనరాజధానియున్

క. తనబలనాథుల కందఱ, కును జెప్పించెను గరంబు ♦ కోర్కెఁ బ్రయాణం
బును వారలు నుత్సాహము, దనరఁగ జాటించి రపుడు ♦ తమపాళెములన్. 6

ఉ. అంబుజమిత్రుఁ డంత నప♦రాంబుధిఁ జేరఁగఁ బోయె నాత్మబిం
బం బపు డంతకంతకుఁ గ్ర♦మప్రభవన్నికటత్వతారత
మ్యంబున సంక్రమించుతదు♦దంచితవిద్రుమరాగవీచిశై
త్యంబులఁబోలె రక్తిమము ♦ తద్దయుఁ బూనఁగ వేఁడి మానఁగన్. 7

ఉ. కాలకృషీవలుండు గడఁ♦కం బరిణత్యరుణాతపచ్ఛటా
శాలిచయంబు గోసి పెలు♦చం బన మోయుచు నున్నవాఁడు గాఁ
బోలును గుప్పగా నన న♦భోమణిమండల మంతకంతకుం
జాల విశాల మై చరమ♦శైలముచేర్పున నొప్పెఁ జూడ్కికిన్. 8

ఉ. కాలకలాదుఁ డింతయును ♦ గాంచనరేణువు ప్రత్యగాశనాఁ
గ్రాలెడుక్రోవిఁ గూర్చి కరఁ♦గంగఁ బ్రవర్ధన మొందుజాళువా
మేలిమిపూదె నాఁ బొలుపు ♦ మీఱె నినుం డది గాఁక యార్పఁగీ
లాలనిమజ్జితం బయిన♦లాగునఁ గ్రుంకెను బశ్చిమాంబుధిన్. 9

చ. వడిఁ దనుఁ బాఱఁగాఁ దఱుము ♦ వాసరకర్షకుచేతిభానుఁ డన్
బెడిదపుదుండు మార్చి కడుఁ ♦ బేర్చుచు రోదసిపేరిపంటచే
నుడుగకఁ జొచ్చు రే యనువ♦నోద్ధతహస్తిమొగంబునందు నొ
ప్పెడుఘనబిందుబృంద మనఁ ♦ బెంపెసఁగెం గడసంజ చూడ్కికిన్. 10

ఉ. కేశవుఁ డవ్విరాట్తనువు ♦ కృష్ణసమాఖ్య వహింపఁ జేసెనో
యీశుఁడు మూర్తు లెన్మిదియు ♦ నేనికతోలునఁ గప్పెనో సమ
స్తాశలు గూడి వృత్రదను♦జాధిపభూమికఁ దాల్చెనో యనం
బేశలతం దమఃపటలి ♦ పేర్చి సమస్తము గప్పె నంతటన్. 11

తే. నింగి యనియెడిప్రత్తిచే♦నికిని రక్త
బలియిడి రనంగ నెఱసంజ ♦ తొలుత నమరఁ
దఱుచుగాఁ దాన విఱిసిన ♦ మెఱుఁగుఁబ్రత్తి
విల్లు నాఁ జుక్క లెంతయు ♦ నుల్లసిల్లె. 12

చ. అరయఁగ నూర్ధ్వలోకము ప్ర♦భైకమయం బయి సంశయంబుగా
నరుదుగ నెంతయుం బ్రకట♦మై యదిగో గగనంపుఁబ్రాఁతచ
ప్పరముసుషీవ్రజంబున వి♦భాసిలుచున్నది యంచుఁ జూపఱుల్
గరము కుతూహలంబుమెయిఁ ♦ గన్గొనఁగాఁ దనరారెఁ దారకల్. 13

దూర్చు దెలు పయ్యె నంత నం♦దునను దదీయ
గజము నిలిపిరొ యన సుధా♦కరుఁడు దోఁచె. 14

తే. కాల మనుకువిందుఁడు చంద్రి♦కాపటంబు
నేయఁ బన్ని నమగ్గమొ♦కో యనంగ
నవమయూఖాళి గొనసాఁగి ♦ మిగుల నొప్పె
విధుఁ డమరె వానిగృహభి త్తి♦వివర మనఁగ. 15

ఆ. వెల్లమడుఁగుఁగోక ♦ విచ్చినరీతిఁ బా, లారఁబోసినట్టి♦యందముగను
బిండిఁ జల్లినట్లు ♦ పండువెన్నెలలు గా,యంగఁదొడఁగెఁ ♦ జెలువ మమర నంత.

మ. కలయన్ లోకములందుఁ బర్విసతమః♦కాలుష్యముం జంద్రికా
ఖ్యలసత్సత్త్వగుణప్రకర్షమునఁ బ్ర♦క్షాళించుచుం దద్దయుం
బాలు పొందెన్ ద్విజరాజమండలము పెం♦పుల్ మీఱ నొక్కొక్కచో
జలదం బుండెను మీఁదమీఁద భవదో♦షప్రక్రియం బర్వఁగన్. 17

ఉ. ఇట్టిటు యామినీరమణుఁ ♦ డేచఁగ నెప్పటిలీలఁ జాలఁ జూ
పట్టమిఁ జూచి శ్రీనెలవు ♦ పద్మినిఁ గైకొన కప్పు డక్కటా
గట్టిగఁ దప్పియాళితతి ♦ కైరవిణిన్ వెసఁ జేరె రాజు చే
పట్టినవారు దేవు లను♦పల్కు యథార్థము చర్చ సేయఁగన్. 18

సీ. కొనుఁడి వేవిరులన్నఁ♦గొననేలనినుఁజూడ,మరుఁడురవ్వొడువిరు♦ల్విరివియనుచు
నీవట్టిమాటల ♦ కా వచ్చు టన్న న, ట్లేమి రా మిది వెల ♦ యింద మనుచు
నిపుడు మాయిష్టంబు♦లిం దెవ్వి యనిన నా,కవ్విడాఁచినగుచ్ఛ♦కము లెయనుచు
నివి చెల్ల కవి యమ్మఁ♦డివిచాలుఁదలుఁడన్న, నెఱుఁగుదుమిపుడంట♦ మేమునను చు

తే. బైటివాని నొల్లక తడి♦పావడలను, బొదివిపెట్టినయవి దివఁ ♦ బోవునట్టి
యువజనులదంటమాటల ♦ కొప్పి నగుచుఁ, బుష్పలావిక లమ్మిరి♦పువ్వు లపుడు.

వ. అట్టిసమయంబునఁ బట్టణంబునం గలదండనాయకు లందఱుం దమతమలికజయ ప్రయాణంబునకుం దగినసన్నాహంబున నాయత్తపడుచుండిరి కళాపూర్ణుండు నభినవకౌముదిమందిరంబున కరిగి యయ్యిగురుఁబోఁడితోడ నొకకమలవదన నీకు నెడఁబడినవీణియసాధించుటకు దిగ్విజయం బొనర్చునంతవలసె నేఁటివేకువ దత్ప్రయాణం బని యెఱింగించి మధురలాలసపాలికిం జని యాకంజవదన తో నిట్లనియె. 20

క. నీనూపురంబుమణులకు, నై నిఖిలదిగంతవిజయ♦యాత్ర యొనర్పం
గా నెల్లి మంచిదివసం, బోనెలఁతుక యనుచుఁ జెప్పి ♦ యొగి నలిగించన్. 21

చ. తమతమయంగనల్ కరము ♦ తత్పరతన్ బిగియించుకౌఁగిళుల్

తమకము మానసంబులను ♦ దాల్చుచు మాటికి నెల్లవారు సం
భ్రమమునఁ దూర్పు చూడఁ గడు ♦ భాసిలె నాఁటిరాత్రియామ మిక్కిలిన్. 22

సీ. సమకాంతిఁ జదలఁదోఁ♦చనినీలి గవిసిన, సిడిమ్రాఁకు తుద నడ్డ♦పడఁగ విధుఁడు
వలసినప్పుడు దాని ♦ వ్రాల్చుటకై కట్టి, నట్టిపగ్గములు దీ♦ర్ఘాంశులతలు
రతిరాజు సిరి హెచ్చ ♦ రజనికాళికి నిడి, యామికకోకిల భటులఁ ♦ డంకశోభ
యతనిమీఁద వసంత ♦ మామకప్రభుఘూళి, చంద్రిక విరులు న♦క్షత్రసమితి
తే. యారజనికాళి యొందేని ♦ నరుగఁ దలఁచు
టెఱిఁగి వ్రాల్పించుచున్నవాఁ ♦ డేమొ యిప్పు
డతఁడు తల నిడుకొమ్ము నా ♦ నంతకంత
గోరి చంద్రుఁడు పడమట ♦ వ్రాలఁ జొచ్చె. 23

తే. కోడి తపతప ఱెక్కలు ♦ గొట్టుకొనుచుఁ
గూయుక్రమ మొప్ప మీఱె వే♦కువ యనియెడు
కనమ గట్టి వధూమాన♦ధనము దోఁచు
ననమశరుఁడు తప్పటఁ గొట్టి ♦ యార్చె ననఁగ. 24

ఉ. పారదబద్ధసద్ఘుటిక♦పాకపరీక్షగొనంగఁ జంద్రికా
క్షీరమునంచునట్ల సమయ♦సిద్ధుఁడు పెట్టె ననంగఁ జాల నొ
ప్పారెను వేగుచుక్క యది ♦ యంటినచోటు సువర్ణ మయ్యెనో
నా రమణీయమైనయరు♦ణద్యుతి తద్దయుఁ దూర్పు శోభిలెన్. 25

చ. హిమకరుఁ డప్డు డొప్పెఁ బ్రణ♦యించి తుషావృతి నిడ్డ గార్హప
త్యముక్రియ దక్షిణాగ్నిగతిఁ ♦ దాల్చె నగస్త్యుఁ డనూరుదీప్తినాం
పమరె సముల్లసద్ద్యుతియు♦తాహవనీయము నా నొకొక్కచో
నుముకలబూది చిందినద♦యో యనఁ జిల్లరచుక్క లుండఁగన్. 26

వ. అంత. 27

సీ. సమయవ్యతిక్రమ♦శంకాససంరంభ, జాగ్రదుద్ధితసర్వ♦జనచయంబు
రథ్యాకేతనముఖ్య♦గణకార్యఘటనాది, సంభ్రమాకులసూత♦సంచయంబు
ఘంటాకుథాప్రము♦ఖద్విపసన్నాహ, భూరితరత్వరా♦ధోరణంబు
పల్యయనఖలీన♦బంధాదిసైంధవ, కల్పనాలోలాశ్వి♦కవ్రజంబు
తే. తక్రదధ్యుపదంశాది♦విక్రయకర, భామినీహూతివాచాట♦భటకదంబ
సమవలంబితభోజన♦చాపలంబు, నగుచు నవ్వేళఁ దనరె న♦న్నగర మంత. 28

సీ. పొందుగా నందళం♦బులు పల్లకీలు ద, క్షత నాయితము సేయు♦శైబికులును
దగువాహనముల నం♦తఃపురకాంతల, నిడి దిష్టువెపించు♦ హెగ్గడులును
[illegible]

ఆ. గరము సంభ్రమింప ♦ ఘనతరమైనతత్కాలకలంబు లపుడు ♦ పొలుపు మీరె
గైరవప్రమోద♦యారంభఘూర్ణమా, నార్ణవారవంబు ♦ ననుకరించి. 29

సీ. ప్రస్థానసముచిత♦బ్రహ్మమంత్రములభూ, గీర్వాణపంక్తు లా♦శీర్వదింప
జయజయదేవ యన్ ♦శబ్దజృంభణముతో, బిరుదావళులు వంది♦వరులు చదువ
వేత్రహస్తులు పేళ్లు ♦ వివరించి చూప సా, మంతభూనాథు లం♦తంత మ్రొక్క
బట్టపేనుఁగుపైఁడి♦పల్లకి తేజీని, దగ నాయితము సేసి ♦ దండఁ బెట్ట

తే. జైత్రభేరీధణంధణ♦శబ్దమహిమ, గరము ఘూర్ణిల్లె దిక్కులు ♦ గ్రక్కదలఁగ
లలితగుణయుక్తమగుశుభ♦లగ్నవేళఁ, దనదుభవనంబు వెడలె భూ♦తలవిభుండు.

క. ఇత్తెఱఁగున వెడలి యతం, డుత్తమకరి నెక్కి దిగ్గ♦యోత్సాహవిలా
సోత్తంభనకాహళికా, తుత్తుంభధ్వనులు వారి♦ధులఁ గలఁగింపన్. 31

చ. గురుతరకేతుధూతఘన♦కూటము లైనమహారథంబులుం
జలదవనీధరేంద్రముల♦చాడ్పున నొప్పెడుసింధురంబులున్
మరుదవమాననాచతురి♦మస్ఫుటవేగము లైనవాజులున్
వరభటసంచయంబు గొలు♦వన్ వెడలెం బుర మాతఁ డంతటన్. 32

వ. అప్పుడు. 33

సీ. మిళితభూగగనాంత♦ములసందు విచ్చినఁ, గాన్పించుబ్రహ్మాండ♦కాంతి యనఁగ
దిశ లెన్ను చిది పూర్వ♦దిశ యని బ్రహ్మ ని, ల్పినయట్టిమొదలిటి♦లెక్క యనఁగ
నుదయాచలాధీశు♦నుత్తమాంగంబున, భాసిల్లుసొంపుబట్టు♦పాగ యనఁగ
గగనాఖ్యపనసవృ♦క్షప్రకాండోపరి, భ్రాజితం బగుపక్వ♦ఫల మనంగఁ

తే. దారకాభర్త చంద్రికా♦క్షీరభోజ
నాంతమునఁ బూర్వసంధ్య య♦న్కాంత వెలిచి
లీలఁ జేర్చినపసిఁడిప♦ళ్లెర మనంగఁ
దరణి విశ్వంబు గాన్పించె ♦ వరుసతోడ. 34

వ. ఇవ్విధంబున సూర్యోదయంబున సకలజనమనోరంజకం బగుచు నొప్పుచున్నంత.

చ. ధళధళనాయుధద్యుతివి♦తానము గ్రమ్మఁగఁ జాల నొప్పుచున్
వెలువడుసేనలుం బురము♦వీథులు సన్మణిసౌధకోటితోఁ
బొలుపెసఁగన్ దినేశరుచి ♦ పూగదగద్ధగితాంబుసారిణీ
విలసితపుష్పితోపవన♦వీథులువోలె సురాళిచూడ్కికిన్. 36

క. అంతటఁ బ్రాకారద్వా, రాంతము సమ్మర్ద మెసఁగ ♦ నత్యంతాయు
ష్మంతులము గదా యనుచును, సంతసమునఁ గడచిపోవు♦జను లాడికొనన్. 37

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రముకకంఠోత్తరపురద్వారంబు నిర్గమించి తద్బలంబులు నడుచు నప్పుడు.

దాని నంతన కడచుర♦ధ్రువజంబు, వేగమునఁ జేసి రథికులు ♦ వెఱఁగుపడుచు. 39

క. తురగప్రచారమును గుం, జరమదముఁ బరస్పరాతి♦శయచాపగుణ
స్ఫురణము నొదవ నపంకము, నరజస్కము నగుచు మార్గ♦మపుడింపొసఁగెన్.

సీ. జల్లులతోడి పె♦న్బల్లెంబు లెగవైచి, పట్టుచుఁ జేరముల్ ♦ పాఱువారు
మెఱుఁగులుచూపుకు♦లల మిఱుమిట్లు గొలుపంగఁ, జికతారులబయల్ ♦ చిమ్మువారు
బెడిదంపుటరిగెలు ♦ బిఱబిఱఁ ద్రిప్పుచు, వడి బిల్లుమిరములు ♦ వైచువారు
తెగనిండఁ దిగిచి న♦ద్దెసలకుఁ బొట్టెకో, లలుచూపి పల్లటీల్ ♦ దాఁటువారు

తే. నొండొరుల కభిముఖమైన ♦ నుబ్బువారుఁ
గడలు చాపుచు పేషుక♦కయ్యమునను
జెలఁగి తమదొరలకు నింపు ♦ సలుపువారు
నగుచు నీరభటుల్ మించి ♦ రతిశయమున. 41

తే. మునుపుగా నేగి యసిమిగొ♦ల్లెనలు వన్ని
త్రోవ నెక్కడెక్కడ నేమి ♦ గావలసిన
యట్టిభక్ష్యభోజ్యాదుల♦యమ్మకమునఁ
దనియఁ జేసిరి వణిజులు ♦ తద్బలముల. 42

చ. వలసినచోటనెల్ల నభి♦వాంఛితవస్తుచయంబు గల్గుటన్
లలనలు దారు సాంద్రవర♦ణంబుల నొప్పెడుపల్లకీలఁ బోఁ
గలుగుట నర్థవంతులకుఁ ♦ గట్టిన నాన్నృపుదండయాత్ర యిం
పలరఁగఁ జేసెఁ బట్టణము♦నట్ల యనర్గళభోగహేతు వై. 43

చ. అలఘుబలప్రతాపయుతుఁ ♦ డై యతఁ డమ్మెయి వచ్చుదండువా
ర్తలు వినుచుం దదగ్రదిశ ♦ రాజులుఁ గొందఱు ముక్తమార్గులై
వలసలు పోవువారుఁ దగు♦వస్తువు లప్పనఁ బంపువారుఁ గే
వలవినయంబుతోఁ గొలుచు♦వారును నైరి యథోచితస్థితిన్. 44

వ. అంత. 45

సీ. సకలసౌభాగ్యల♦క్షణధన్య యైనట్టి, మధురలాలసకు న♦త్యధికపుణ్యా
విభవకు జగదేక♦వీరపత్నికి నందె, లఖిలదిగ్దేశధ♦రాధిపతుల
పట్టపుదేవులు ♦ భరియించుమాళిర, త్నములఁ జేయింపఁ ద♦న్నాథుప్రతిన
యేతదర్థంబు దం ♦ డెత్తి తా నిదె యమ్మ, హారాజు వచ్చె మీ♦యర్థములను

తే. ప్రాణముల నిల్పుకొనుఁ డింక ♦ రాజులార
యెదురుగాఁ దగ దిష్టంబు ♦ లిచ్చి యనిపి
యనుచుఁ దనపత్రికలు సత్వ♦దాత్ముఁ డనిపె
నరపతుల కెలఁ గొందఱు ♦ నడచి రట. 46

జోత్తముఁడు చని పరాక్రమ, వృత్తిని మత్తిలినగౌడ♦విభుపై విడిసెన్. 47

చ. విడిసిన నల్గి గౌడపృథి♦వీతలనాథుఁడు క్రోధదీప్తుఁడై
వెడిదఁపులీలఁ బేర్చుఘన♦భీషణసేనలతోఁ బురంబుఁ దా
వెడలి పరాక్రమించెఁ దన♦విక్రమసంపద కోహటించి న
ల్గడల నరాతిసైనికని♦కాయము బిట్టు గలంగి పాఱఁగన్. 48

వ. అట్టిసమయంబునఁ గళాపూర్ణుండు. 49

క. తనదుగుడారముదాఁకను, గనుకని తలఁగఁబడి వచ్చు♦ఘననిజసేనం
గనుఁగొని యోడకుఁ డోడకుఁ, డనుచుం గాఢవిభుఁ డనికి♦నఱిమెనె యనుచున్.

క. కానుకలు గొనుచు నిటఁ బోడ, గానఁగ వచ్చునె యటంచుఁ♦గడుఁ దెగఁ దనపై
నే నిందాఁకం గటకట, యీనెఱి దనకున్న నడఁతు ♦ నిప్పుడ యనుచున్. 51

వ. పరిసరవర్తులం గనుంగొని. 52

శా. తేజం బల్లనకట్టి కూడఁగ వెసం ♦ దెం డంచు మత్సేనలం
రా జొక్కండె కలంచి పోఁగలఁడె తాఁ ♦ బ్రాణంబుతో నంచు మ
త్తేజఃప్రౌఢి గణింపఁ డె ట్లనుచు నే♦దీయఃకృపాణం బతి
భ్రాజిష్ణుద్యుతిగా నొరం దిగుచుచుం ♦ బ్రస్ఫీతసంరంభుఁడై. 53

వ. పటభవనంబు వెలువడి పగర కభిముఖంబుగాఁ జనుచుండ. 54

ఉ. సాహిణి యంతఁ గూడ రభ♦సంబున వచ్చె సమిద్ధయుద్ధస
న్నాహముఁ జిత్రసత్త్వజవ♦సత్త్వకృతార్యమఘోటకప్రభా
పోహము రోషభీషణవి♦ఘోషితహేషితభీషితాహిత
వ్యూహము భూరిభూషణస♦ముజ్జ్వలదేహము నెక్కవాహమున్. 55

ఉ. తెచ్చిన నెక్కె నవ్వసుమ♦తీధవుఁ డాతనిపూన్కి చూచి యు
ద్యచ్చతురంగవాహినులు ♦ దారు తదీయబలాధినాయకుల్
హెచ్చినశౌర్యసాహసస♦మృద్ధుల నొండొరు మీఱి ఱేనికిం
మెచ్చొనరింపుచుం వడి న♦మిత్రబలంబులఁ దాఁకి రంతటన్. 56

ఉ. అత్తఱిఁ దద్బలం బరిబ♦లౌఘములం నుఱుమాడి వైచె నె
వ్వేత్తుగఁ జుట్టు ముట్టుకొని ♦ యీఁటెల డొంకెనలం గటార్ల బ
ల్గత్తుల నత్తలంబులను ♦ గైదువుపక్కరజోడు కాలు గే
ల్గుత్తుక డొక్కప్రక్క చెవి ♦ గొమ్మని యేర్పడ కుండునట్లుగన్. 57

ఉ. ఈడితశక్తి నంగజగ♦తీశ్వరుసైనికు లట్లు చెండుబెం
డాడఁగ నాత్మసైనికచ♦యంబు కకావిక లై కలంగి య
ప్రీడతఁ బాఱఁ జొచ్చుటయు ♦ వీఁకను గాఢధరాతలేశ్వరుం

చ. కడు వడి మీఱఁ దాఁ దోలుతఁ•గా రథముం బఱపించి ఘోరపుం
బిడుగులవోనితూఁపు లరి•బృందముపైఁ బరఁగించె నాతనిం
గడచి తదీయసేనలును • గ్రమ్మె నరాతులమీఁద సాహసం
బడరఁగ జేపఁ జేర్ది గిచి•నట్లు సమస్తము నెక్కమొత్తమై. 59

క. ఆకఠినపుకోల్తలకున్, గాక కలంగఁబడి నాల్గు•గడలకు విచ్చెన్
జీకాకుపడుచు నంగమ, హీకాంతునిసేన లెల్ల • నెంతయు భీతిన్. 60

ఉ. ఆకరణిన్ గలంగి చను•నట్టిబలంబును హాసభాసురా
లోకములం గనుంగొనుచు • లోకజనస్తుతుఁ డంగభర్త యు
గ్రాకృతితో విపక్షనిచ•యంబుపయిం గదలించె నశ్వమున్
భీకరలీల వాలు ఝుళి•పించుచుఁ గెంపు వహించుచూడ్కితోన్. 61

చ. హయము నదల్చి థే యనుచు • నాజికిఁ దోలుట యొండు దోఁచె న
వ్యయరయశక్తి నంత మఱి • వచ్చినత్రోవయుఁ బోయినట్టిత్రో
వయు నొకటం గనంబడద • వాడలువాడలుగా నతం డసి
క్రియలను జక్కఁజేసినహ•రిద్విరదారులచేతఁ దక్కఁగన్. 62

ఉ. ఇక్కరణిం గడంగి యతఁ • డెంతయు మిక్కిలి నక్కజంబుపే
రుక్కునఁ జక్కసేయఁ గడు • నోటమిమోహత శేషసైన్యముల్
గ్రక్కున విచ్చె వీఁపువెను•కన్ మఱుమానిసి లేక యమ్మఁగాఁ
జిక్కినమేఁకవోలె వగఁ • జెంది నిజాధిపుఁ డొంటిఁ జిక్కగన్. 63

శా. ఆచందంబున నొంటిఁ జిక్కిననిజ•క్ష్మాధీశు నీక్షించి యా
త్రాభంగుం డనుదండనాయకుఁడు మా•ద్యద్ఘోటకారోహశి
క్షాచాతుర్యధురంధరుం డగుచు ఖ•డ్గాఖడ్గి సంగ్రామవి
ద్యాచార్యుం డని ప్రస్తుతుల్ గనినవాఁ•డత్యంతశౌర్యంబునన్. 64

క. తురగారోహణమును భీ, కరతరఖడ్గంబు నొప్పఁ•గాఁ దిరిగి నిజే
శ్వరునకు నడ్డంబై ని, ర్భరరభసముతోడ నంగ•పతి కెదిరించెన్. 65

సీ. వ్రేటున కను వైన•రీతిమైఁ దమవాగె, చన్న వెంబడిగ న•శ్వములు మెలఁగ
నొండొంటిఁగొట్టుచో•ఖండాలుఖంగుఖం, గునఁదాఁకి పెనుమిణుఁ•గురులు గ్రక్క
నొకచోటుసూపి వే•ఱొకచోటువడి వ్రేయు, పూవు లెచ్చరికలఁ • బొల్లువోవ
నెక్కువతక్కువ • లెందు నించుకయుఁ గ, ల్గక నేర్పుఁ బోకలీ•లన తనర్ప
తే. వరుణరణకౌతుకాకుల•స్వర్గయువతి, జనకటాక్షనిరీక్షాను•సరణవశత
నిద్ధకౌక్షేయకద్యుతు • లినుమడింపఁ, బోరి రప్పుడు వార ల•ద్భుతము గాఁగ.

క. ఆమెడ యాత్రాభంగుని, యాయుద్ధముఁ జూచి మొత్త • మై గౌడమహీ

సీ. అమ్మహాయుద్ధంబు ♦ నట్లు ఘోరతఁ బ్రబ, ర్తిలఁ గళాపూర్ణుండు ♦ తీవ్రగతిని
గడుచిత్రహస్తలా♦ఘవముఁ జూపుచును ద, త్ప్రౌఢిలోపల నాత్మ♦రక్షయందు
నించు కేమఱుట దోఁ♦పించి వ్రేటున కాస, యిచ్చిన వేయ వాఁ♦ డెత్తినట్టి
బలుకేలు నారాతుఁ ♦ బల్లంబు నశ్వంబు, నెనిమిదితునుకలై ♦ యిలఁ బడంగ
తే. వ్రేసె నేటవాలుగ నొక్క♦వ్రేటునన గ, భీరరయమున నసిధారఁ ♦ బెడమరల్చి
కలన వేటాఱుతునియలు♦గాఁగ వ్రేయు, బిరుదురాతులవార్తలు ♦ బెండుపడఁగ.

వ. అప్పు డాకాశంబున నుండి విలోకించునాకలోకనివాసు లాకళాపూర్ణునిభుజశక్తిశౌర్యసాహసహస్తలాఘవంబులకు నద్భుతంబు నొందుచుఁ దమలోన. 69

ఉ. వ్రేటున కెత్తినట్టిప్రతి♦వీరునికత్తికి నొడ్డుకొంట యె
చ్చోటను గల్గినట్టిది య♦శోధనుఁ డీఘనుఁ డివ్విచిత్రదోః
పాటవ మెంత నమ్మెనొకొ ♦ వైరి నిజాయుధ మెత్తి వేసెఁ దా
వ్రే టిరునాల్గుతున్కలుగ ♦ వ్రేయుచలంబు ఫలంబు నొందఁగన్. 70

వ. అని కొనియాడి రట్టిసమయంబున. 71

క. సంగరకేళి నతం డీ, భంగిని విహరింప గౌడ♦పతిసేనయుఁ దా
నుం గలఁగి పాఱె రేఁగులుఁ, దంగేళ్లుగఁ ద్రొక్కికొనుచుఁ ♦ దద్దయు భీతిన్. 72

వ. ఇవ్విధంబునఁ బలాయనంబు నొంది యతండు నిజపట్టణంబు సొచ్చెఁ గళాపూర్ణుండును బ్రచండతరసింహనాదబంధురజయదుందుభిధణంధణఘోషభీషణంబగుసేనయుం దానును నతని వెనుకొని చని యతిరయంబునం బురంబు చొరఁ నురువణించినఁ దద్రక్షకులు తమకపడుచు గవనులు మూయించి చందనంబులు ఫిరంగులు జబురుజంగులుఁ దుపాకులు మొదలైనసాధనంబుల ముమ్మరమ్ముతోఁ గ్రమ్మికొని కొమ్మకొమ్మకుఁ బెక్కండ్రుగా నుక్కుమిగిలి లెక్కకు నెక్కు డగుచు విక్రమాటోపంబునఁ గోటబలుసుకొనుటయుఁ గటనటద్భ్రుకుటీవికటితముఖుం డగుచు సత్వాదాత్ముం డనుకళాపూర్ణునిప్రగ్గడ దమమొగ్గరంబు నగ్గలిక మెఱయ లగ్గలకు డగ్గఱించిన తదుగ్రతకుం గాక చీకాకుపడుప్రజలగిబిజు లాలింపుచు గౌడపతి వివిధోపాయనపురస్సరంబుగాఁ బురంబు వెడలి యాకళాపూర్ణమహారాజుం గని కొలిచి యతనిదయ వడసె నివ్విధంబున దుర్వారదోర్వీర్యభవగర్వంబున నాయుర్వీవల్లభుండు నవ్వల నడచి గడుసుఁదనంబునం దనకు మెం డొడ్డినయొడ్డనిపై బలంబుల విడియించె నప్పుడు. 73

క. చతురంగబలోన్నతి సం, భృతగర్వత నెదురుపోఁజుఁ ♦ బెట్టె నతం డు
ద్ధతవీరరసావిస్ఫూ, ర్జిత మగురణ మప్పు డుభయ♦సేనల కయ్యెన్. 74

వ. అంత. 75

ఉ. దుమ్మునఁ గొంతసేపు నది ♦ దుర్దమరక్తముచే నడంగ ద

ధమ్మునఁ గొంత సేపు నది ♦ తద్విషయారిహతిం దొలంగఁ గ
ర్వమ్మునఁ గొంత సేపు వరు♦వాసి గణింపఁగఁ బోరె నమ్మెనల్. 76

ఉ. అట్టియెడన్ సమగ్రబలుఁ ♦ డంగవిభుండు చరన్మహాద్రి నాఁ
బట్టగుచుం గడున్ మెఱయు♦పట్టపుఁ టేనుఁగు నెక్కి మిక్కిలిన్
బెట్టిదపుంగడంకఁ గరి♦బృందముతో బలనాయకుల్ దనుం
జుట్టును గొల్చి రాఁ దనరు♦చున్ నడిచెం బ్రతిపక్షసేనపై. 77

ఉ. అప్పు డెదిర్చి యుత్కలధ♦రాధిపునాజ్ఞను దద్గజేంద్రముల్
చెప్ప నశక్యమైనమద♦జృంభణలీల దలిర్పఁ బోలె నే
ర్పొప్పఁగ శాత్రవద్విరద♦యూథముతోడను జూడ మెట్టిచో
నెప్పుడు నిట్టిబెట్టిదపు♦టేనుఁగుపో రని మెచ్చి చూపఱుల్. 78

సీ. ఎడనెడ వడిఁ గూడి ♦ సుడిరీతిఁ దిరుగుచుఁ, దలపడి దర్పంబు ♦ దెలుపునవియు
వెనువెన్కఁ గొక్కింత♦చని యొక్కటొక్కటి,దంతముల్ భేదిల్లఁ ♦ దాఁకునవియు
నెడవాయనీక బ♦ల్మిని నంటఁ గదుముచు, నట్టిట్టు వడిఁ ద్రోపు♦లాడునవియు
మావంతు లన్యోన్య♦మథితులై కూలినఁ, బూఁపు దప్పక యల్కఁ♦బోరునవియు

తే. నగుచు నపు డగ్గజేంద్రంబు ♦ లతిశయిల్లె
దంతఘట్టననిష్ఠుర♦ధ్వానములను
జటులఘంటాఘణంఘణ♦శబ్దములను
కఠినఘీంకారములను ది♦క్తటము లదర. 79

క. ఆవేళ నంగవిభుదం, తావళమును వడిని దిరిగి ♦ తాఁకినఁ బ్రతిదం
తావళము లెల్ల వెలికిల, మావంతులు గ్రిందు గాఁగ ♦ మహిపైఁ ద్రెళ్లెన్. 80

వ. అప్పుడు నిజగజేంద్రంబు నత్తెఱపిఁ బఱపి నురుపించుక్రముకకంఠోత్తరపురాధీశుని యాటోపవిజృంభణంబునఁ గలంగఁ బడునిజసైన్యంబు వారింపుచు ఘోరాకారంబైనవారణంబు నారోహణంబు చేసి యుత్కళాధీశ్వరుం డక్కడిండిపీరుని మార్కొని యక్కజంబైనవిక్రమంబు నెఱపె నట్టిసమయంబున. 81

మ. సమవృత్తిన్ జవసత్త్వముల్ నెఱపుచున్ ♦ సవ్యాపసవ్యక్రమా
భ్రమణం బొప్పఁ దటాలునం దలపడుం ♦ బల్మాఱు శుండాప్రకాం
డము లొండొంటిఁ బెనంగి ఘీంకృతిమహా♦నాదంబు రోధోంతరా
ళము ఘూర్ణిల్లఁగఁ జేయు నమ్మదకరుల్ ♦ సంరంభఘోరంబులై. 82

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతఘోరంబుగా నవ్వారణంబు లవారణీయసారంబులై పోరుచుండ నంతటఁ గళాపూర్ణుండు. 83

క. ఎడనెడఁ దడఁబడుచో వడిఁ, గుడియెడమలఁ దిరుగు నేనుఁ♦గులు పిఱుఁదులు నే

క. ఉఱుకుచునె కఠినముష్టిఁ, నెఱి చెడ నడిపీఁపు వ్రుడిచి • నిజభుజముల నే
ర్తెఱ మెఱయ వానిసంధులు, బిఱుసున వెనుకకుఁ గుదించి • పెఱకే ల్పట్టెన్.
క. వెండియు న ట్టిటు గదలక, యుండ నతం డతులబలర•యోద్ధతిమహనీ
యుం డగుచు వానిఁ దద్వో, దండము నడికట్టుత్రాళ్లఁ • దగ బంధించెన్. 86
ఉ. ఎంతయు విక్రమం బలర • ని ట్లరివీరునిఁ గట్టివైచి తా
నంతట వాని వానిమద•హస్తిని జెంగున దాఁటి మిక్కిలిన్
వింతగ నంతరాళమున • నెవ్వఁడిఁ గ్రమ్మఱి వ్రాలె నప్పు డా
దంతి నెదిర్చి పాఱుతన•దంతిపయిన్ రణసమ్ముఖంబుగన్. 87
తే. అంత నొకచంద్రకోలచే • నహితుకరిని
విఱిగి పాఱఁగఁ బొడిచి పో•విడక మగుడి
త్రిప్పుకొని తెచ్చి తత్కుంభ•దేశపార్శ్వ
ములు చుఱుకు ముట్ట నేయుచు • బలము లులుక. 88
ఉ. ప్రాణముతోడ నుత్కళనృ•పాలకు నెమ్మెయిఁ బట్టి తెచ్చి సం
క్షీణునిఁ జేసి తా విడిచె • నెన్నఁడు నిట్లు సమానయుద్ధపా
రీణులతోడ నింక నెది•రింపకుమీ యని బుద్ధి సెప్పి క
ల్యాణగుణాఢ్యుఁ డంగవసు•ధాధిపుఁ డీప్సితరత్నహారి యై. 89
వ. ఇవ్విధంబున నిరర్గళవిజయస్ఫురణంబున భాసిల్లునాసుముఖాసత్తినందనుండు తనకు నంతటఁ గళింగద్రవిళచోళపాండ్యాదిభూపతులు తమయంతనే వశవర్తులగుచు నానావిధోపాయనంబులతోడ నెదుర్కొనుచు ననుప దక్షిణసముద్రతీరంబునకుం జని కేరళమహీపాలునిమీఁద విడిసిన నతండు. 90
క. శూరత పాటించి చమూ, వారంబులుఁ దాను నతని • వడి మార్కొనియెన్
భేరీభూరిధ్వానమ, హారభటీజితాబ్ధిఘుమఘు•మారవుఁ డగుచున్. 91
ఉ. అత్తఱి రెండుసేనలు ర•యంబునఁ దారసిలెం గడంకమై
నుత్తరదక్షిణార్ణవము • లొండొకటన్ వడిఁ దాఁకెనో యనం
దత్తరళత్వదీప్తతఁ ద•నర్చునవేంధనవహ్నియో యనన్
నెత్తురు వొల్చె నంతమును • నింగికిఁ బర్వఁగ ధూళిధూమముల్. 92
వ. అందు నపుడు. 93
లయవిభాతి. తనదుసకలాయుధము•లును బరునిచేతఁ దుని•సినను బోరివోనిమగ•
తనము గడుప్రాపై, తనర నది వేడ్క నహి•తునకు నెదురేగి నిజ•తనువుశరముల్
వెరికి•కొనుచు బలుమూర్ఛన్, మునుఁగుచుఁ దదీయ మగు•తనువు ప్రథమంబు
గురు•తునఁ బొడుచువీరవరుఁ • గని తదుపభోగం, బునకుఁ

లయవిభాతి. సరయశరవృష్టి కెదు♦రరుగుటకు విఘ్న మని ♦ యరసి తన బెట్టిదపు ♦
టరిగె ఘనశౌర్య, స్థిరత నటు వైచి నెఱ♦బిరుదుమగఁ డొక్కరుఁడు ♦ సరభసగ
తిస్ఫురణఁ ♦ బరుఁ దునుమఁబోఁగా, నురమున నిమగ్నముగఁ ♦ బరఁగినపరాయు
ధము ♦ చరమశిఖిపింఛ మవ♦సరనియమలంఘి,త్వరితపరిరంభవిధి♦గరిమవలపిన
సురత♦తరుణిజవభిన్నకచ♦భర మనఁగ నొప్పెన్. 95

లయవిభాతి. వడియుకరిహస్తమును ♦ బిడికిట నె క్రిందిటికి ♦ నడిచి యది మెట్టుకొ
ని ♦ వడిఁ జివచివరఁ రెం, డడుగు లెదురుక్కి యొక♦బెడిదపుభటుండు తన♦యొడ
మచెయి కుంభతటి ♦ నిడి తదుపరిస్థుం, బొడుచుచును బోటువడి ♦ కడుఁ దలఁకె
నాత్మఁ గర ♦ మిడిసది కుచస్థలిని ♦ గడుఁ గదిసి వేల్పుం, బడఁతి గనుపట్టఁగను ♦
జడిసి యిపుడే నెచటుఁ ♦ బొడిచితిను దీనిఁ దొడిఁ♦బడ ననుచు లజ్జన్. 96

సీ. మావంతుగర్వంపు♦మాటఁ గోపించి తే, స్మదహస్తి కొక్కరా ♦ తెదురు నిలిచి
సమకట్టుజల్లుల ♦ నమర నిజోత్తమా, శ్వమును ధే యన నది♦చమరమృగముఁ
గినిసి కరంబుపై♦కిని దాఁటెఁ గొనియెడు,గతిఁ జొకళింప నా♦క్షణమునందు
నతఁడు వైచినఘనా♦యతశూలమహితుమూ,ర్ధము గాడిదంతివ♦క్షమున వెడలె

తే. నాతఁ డెదు రొడ్డినట్టిశూ♦లాయుధమున
హరియురము గాడి యారౌతు ♦ శిరముపైకి
వెడలె నాశస్త్రకీలిత♦ద్విపతురంగ
వీరతనువులదొంతర ♦ వెఱఁ గొనర్చె. 97

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతశౌర్యసాహసంబుల దేహంబులు సరకుగొనక యిరువాగు
ను ఘోరంబుగాఁ బోరుచుండఁ గేరళభూరమణుండు కళాపూర్ణుకడకు రాయబా
రిం బనిచి యావృథాబలక్షయంబువలన నయ్యెడుఫలం బెద్ది మనమిద్దఱము ను
ద్దించుకొని కటారుల నెక్కటికయ్యంబు గావింపుచు శౌర్యంబుకొలంది నెఱపు
ద మని చెప్పించిన నాతం డట్లు కాని మ్మని యియ్యకొనియె నంత నుభయబలం
బులపోరు వారించి. 98

ఉ. భూరిధృతిన్ బసిండిజల♦పోతకటారు గొరళ్లు పూని య
వ్వీరవరుల్ మిథోవితత♦వీరరసోగ్రకటాక్షభావగం
భీరతఁ బల్లటీల్ గొనుచుఁ ♦ బేరెము వాఱుచు నింత నంతనుం
జేరుచు నంది చాఁపులను ♦ జిమ్ముకటారులటు పాఱఁ దట్టుచున్. 99

చ. ప్రిదులని శౌర్యసంపదలఁ ♦ బెట్టినదండలు ద్రివ్వకే కడుం
గదుముచు హుంకరింపుచును ♦ గైదువుఁ బాపుచు నట్ల యిట్ల యెం

చ. బిరుదుకటారికాండ్రు పర♦భీకరసత్త్వులు వార లిద్దఱుం
బరుసఁదనంబు నేర్పు నెఱ♦బంటుతనంబు నొకళ్లొకళ్లకున్
సరియగు చున్కి కోర్చు మని ♦ సంధిలురోషకటాక్షవీక్షణా
స్ఫురణ కటార్లపై నడరెఁ ♦ జూపఱ లోహితశంక నొందఁగన్. 101

క. ఒకని నొకించుకయును జో, కక యుండెఁ గటారిమొనలు ♦ కడు బెట్టువడిన్
నెకబికలుగఁ బోట్లాడుచు, వికసిల్లెడునాకడింది♦వీరులయందున్. 102

క. అంతఁ గళాపూర్ణుఁడు గడు, వింతగ నతిచిత్రహస్త♦వేగతఁ బరభూ
కాంతుఁ దడఁబఱచి పొడిచె నొ, కింత చోరఁ గటారిమొన న♦నేకస్థలముల్.

వ. అప్పుడు తత్ప్రతివీరుండు. 104

క. ఆనేర్పునకును జంపం, గా నొల్లమికిని మనంబు ♦ గడు వెఱఁగుపడన్
దా నతనిపాదయుగళికి, నానతుఁ డయ్యును గటారి ♦ యటు వైచి వెసన్. 105

వ. ఇట్లానతుం డై కరకమలంబులు మొగిడ్చి యోమహానుభావా నీవు రాజమాత్రుండవే దివ్యపురుషుండవు గాక యే నాంధ్రదేశంబున నుండి వచ్చినయొక్కయత్యంతచాతురీధురంధరుం డైనకటారిసాధనకానివలన ననేకకాలం బభ్యసించి పేరుగలబిరుదుమాష్టీలఁ బెక్కండ్ర జయించి యెక్కడను మొక్కపోనిమానుషంబున ననూనగర్వుండ నగుచునికిం జేసి నిన్ను నిట్టిపోరునకుం బిలిచితి నన్నట్లు పరిభవించుట యత్యద్భుతంబు గాదె యని కొనియాడి యమ్మధురలాలసార్వమణు సపరివారంబుగా నిజపురంబునకుఁ బ్రార్థించి తోడుకొనిపోయి మహోపచారంబులం బూజించి యతని కభిమతంబు లైనతనశుద్ధాంతకాంతలశిరోరత్నంబులు సమర్పించి ప్రణయపూర్వకంబుగా ననిపె నపు డంగాధిపతి యతనివలన మృగేంద్రవాహనానిలయం బున్నచోటు విని యచ్చటి కరిగి యమ్మహాదేవిని సేవించి తద్భవనవలభు లరసి తనపూర్వజన్మంబువీణియఁ గని పుచ్చుకొని యత్యంతసంతుష్టుం డగుచు నంత నుత్తరాభిముఖంబుగా యాత్ర గావించె. 106

తే. అప్పు డాచుట్టుపట్ల ధ♦రాధిపతులు
తనకు నిష్టంబు లైనర♦త్నముల నిచ్చి
కొలచి యనుప నాభూపతి ♦ ఘూర్జరేశు
పై నడచె వానిశౌర్యద♦ర్పంబు వినుచు. 107

క. అతఁడును దద్వార్తలు విని, యతిభీషణ మైనయట్టి♦యాత్మధ్వజినీ
తతితోడ వచ్చి తాఁకెం, బ్రతివీరునిదిశలు ధూళి♦పటలము గ్రమింగన్. 108

ఉత్సాహ. అబ్బలంబు లొక్కటొకటి ♦ నట్లు గవియునార్పు లా

నిబ్బరంపుటార్భటిని జంకించె నంత నెల్లచో
డబ్బుడుబ్బు ఖంగుఖంగు ఠంగుఠంగు మన్ధ్వనుల్. 109

వ. అప్పు డుప్పతిల్లుధూమంబుచొప్పు నుత్పాదించుచు రోధోంతరాళంబు నాచ్ఛాదించుధరాపరాగంబువలనను ధింధింకృతం బైనయుభయబలంబులు దమతమయేలికలబిరుదు లుగ్గడించుటలకతన నాత్మపరసైనికవివేకంబు లోకానోకభంగిని సంఘటిల్లఁ బోరుచో ఖంగుఖంగున నొండొంటిఁ దాఁకుచుఁ దడఁబడుబెడిదంపుటడిదంబుల వెడలుమిడుఁగుఱులవలనను నాటోపంబు లైనయీఁటెపోటుచేత గాటంపుఁబెల్లునఁ జిల్లుచిల్లున వెళ్లునుల్కలజ్వాలామాలికల నాభీలంబు లగుధారాళరక్తపూరోద్గమంబులవలన నుభయసేనానాయకప్రతాపప్రాదుర్భావనిర్భరార్భటీశంక లంకురింప బిరుదకాహళశంఖభేరీపటహరటితపటిమంబును బ్రతిభటార్భటీపటుత్వవిఘట్టనసమయసముదితరసత్వరవిస్ఫురత్స్వరసింహనాదంబులును మదచండిమోద్దండవేదండమండలాఖండఘీంకారఘోషంబులును భీషణహయహేషితంబులును నఖర్వమౌర్వీనిర్విరామటంకారనిస్స్వనంబులును వికస్వరస్యందనబృందనేమిశబ్దంబులును నంబరంబు వగుల్ప నం దుండ జడిసి పుడమికిడిగిననిబిడంపుజలదసముదయంబులపగిదిఁ బొదలుమదగజంబులమదధారావర్షంబులకుఁ దగినయందంబున నింద్రగోపబృందసందేహాకందళనికరంబు లగుచు మాంసశకలంబులు గానుపింప నంతకంతకు నెంతయు నధికంబు లగుక్రోధంబులతోడ యోధవీరులు చేరి ఘోరాసిధారలఁ జక్కడఁచినఁ గఱక్కనం దెగి బిట్టుమిట్టించిపడుధవళోష్ణీషభూషితమస్తకస్తోమంబులభంగులు సంగ్రామరంగాంబరీషాభీలకాలరాత్రిభర్జ్యమానసముజ్జిహానలాజానుకారంబునఁ బరిఢవిల్ల నురస్స్థలంబులు నఱకుకఱకుటలుగులకతన వెనుకకొరుగు నెఱమేటిబలుమగలప్రథమతుణాకృష్టనిష్ఠురధనుర్వలయనిష్ఠ్యూతంబు లగుశరవ్రాతంబులు వెడవెడనార్చుపగఱమొగములఁ బ్రవేశించి పెడతలవెడలుచు సముత్కటతాత్కాలికరోషాధిక్యకర్కశామందసందష్టపుంఖమూలంబు లై చిక్కియుం జిక్కవడకయక్కజపుజవభరంబున నరంబులతోడం బెకలించుకొని మొగయ విగళితచికురంబు లగుశిరంబులు గగనంపుఁజప్పరంబునకుఁ జల్లులు ఫుల్లారవిందంబులపూవుదండలు నై యొకవిచిత్రపుసొంపు సంపాదింపుచు మృత్యుదేవతామహోత్సాహసన్నాహంబు దలఁపింప నకంపితశౌర్యసాహససముద్భటు లగుభటులును దెసలం బొదివి కదననిపుణత నెఱప నిలువునన యసువులు విడిచ్చి నిరంతరనిఘాతశాతశక్తితోమరప్రముఖశస్త్రిచరమభాగాలంకరణచారుపింఛమాల్యాదివిలసితంబు లై యధోభాగంబులఁ గెంబట్టుపఱపు లెఱపు నెఱపుపలలపంకిలరుధి [illegible]

నం గానుపించు నేనుంగులమీఁద శిఖరంబులచాడ్పునఁ గనకమయకిరీటకవచ ధారణాధోరణశరీరంబులు రాజిల్ల విదారితానేకచక్రంబు లగుచు నొకకడ నొత్తగిల్లినఁ ద్రెళ్లినయరదంబులయితరచక్రంబులు కృష్ణముఖశిలీముఖకృత్తనేమిఘట్టనంబులబిఱుసున నిరుసులకొనల బిఱబిఱం దిరుగుచు నిపతితరథంబులు భూరితరవీరరసావేశంబున వైరివీరవ్రాతపాతనార్థంబు చక్రాయుధంబులు ద్రిప్పెడినో యనుతలంపు సంపాదింపఁ బెంపు మీఱుచు నొప్పారి ప్పుడువడువునం బరిఘవిల్లుచు నుండఁ దొండంబు లెత్తి తిరుగుగండ్లకరణి నురువడిం దిరుగుచు నొండొంటిం దాఁకుకరులపరిసరప్రదేశంబునం దొట్టువ గ్గట్టి పొల్లుత్రోడియూథకికణరాసులుంబోలెఁ గానుపించురుధిరపలలకరంభితాస్తోకకీకసతిశకూటంబుల చేర్పున శూర్పంబులనేర్పున నేర్పరింపుచు సంపతితస్రప్రాణసామజవిధూయమానకర్ణవ్యాపారంబులు దీపింప సంగ్రామభూమి యుద్దామరౌద్రభీభత్సభయానకహేతు వగుచు నుద్ద్యోతించె నట్టిసమయంబున సుముఖాసత్తిపుత్త్రుండు. 110

చ. సరిపడఁ బోరుచుండ నటు ♦ సైన్యము నేమియు మీఱనీనియా
యరిబలముం గనుంగొనుచు ♦ నల్గఁ గనుంగవ కెంపు పూన ని
ష్ఠురగుణటంక్రియానినద♦శుంభదిషుప్రకరప్రవర్షణో
ద్ధురుఁ డయి తద్బలంబుపయిఁ ♦ దోలె రథంబు కడుం రయంబునన్. 111

ఉ. ఘూర్జరభూమిపాలుఁడును ♦ గ్రోధము మీఱఁగ నాన్నృపాలు న
తూర్జితబాణవృష్టి కడు ♦ నుగ్రతఁ గప్పుచుఁ దాఁకి తత్పరి
స్ఫూర్జితసాయకంబుల ని♦షూదితసూతుఁడు భగ్నకేతుఁడుం
నిర్జితబాహుశౌర్యుఁడు వి♦నిర్గతధైర్యుఁడు నయ్యెఁ జెచ్చెరన్. 112

ఆ. ఇట్లు దలఁకి యతని ♦ కిచ్చె నాత్మీయశు, ద్ధాంతకామినీశి♦రోవతంస
మణు లతండు నతని ♦ మన్నించి యవ్వల, నరిగె విజయవార్త ♦ లతిశయిల్ల.

ఉ. అంతటఁ గానుకల్ గొనుచు ♦ నాన్నృపతిం గురుకాదిదేశభూ
కాంతులు వచ్చి కొల్చిరి జ♦గత్పరిరక్షు యొనర్ప రుక్మిణీ
కాంతుఁడు శౌరి చన్న వెను♦కం మఱి దక్షత నీవ యెవ్వ రీ
డింతయు నొప్పుసద్గుణస♦మృద్ధుల నీ కని సన్నుతించుచున్. 114

సీ. ఆరాజతిలకుఁడుం ♦ ద్వారకానగరంబు, విపథి ముంచుటమున్న ♦ విన్నవాఁడు
గావున వ్వారిత♦త్కథ లాదరంబున, నడుగుచు యదుసింహు ♦ నంబుజాక్షుఁ
దనపూర్వజన్మగాం♦ధర్వవిద్యాగురుం, గనుఁగొనునట్టిభా♦గ్యంబు దనకు
దొరకమి కాత్మయం♦దునుజాల వగచుచు, నాత్సుక్యమునఁ దత్పు♦రాంతికమున

తే. కరిగి దండప్రణామంబు ♦ లాచరించి, వరుస మాళవబర్బర♦దరణిపతుల

శా. ఆవార్తల్ దవుదవ్వులన్ వినుచు హూ♦ణాదిక్షమానాయకుల్
వేవేగన్ వినయంబుతోడ నిజత♦స్త్రీమాళిరత్నాదినా
నావస్తువ్రజ మంపినం బనిపె స♦న్మానంబు చేయన్ హిమ
గ్రావాంతంబుగ నేగి త్రోc దిరిగె నా♦రా జంతటం దూర్పుగాన్. 116

లయగ్రాహి. ఆతనిమహోజయవి♦భూతిపసమించునవి♦గీతరణకేళిపటి♦మాతిశయగ
ర్వ, శ్వేతునకు నాకితcడు ♦ వో తగినజోడు వసు♦ధాతలమునం దనుచుc ♦ గా
తుకముతోc బ్రా, గ్జ్యోతిషపురాధిపుc డ♦భీతి నెదు రేగి ఘన♦హేతినికురుం
బమణి♦ కేతనసముద్య, న్నూతనగభస్తిపరి♦పీతకకుబంతరము లై ♦ తనకు దార్కొ
ణచు♦మాతతులతో గొల్వన్. 117

ఉ. వైరిచమూసమూహము ల♦వారణ నన్నియు నప్పు డాతనిన్.
ఘోరతc జుట్టు ముట్టుకొని ♦ కోయున నార్చెను దోన యద్భుత
స్ఫారతశార్ఙ్గటిం బిరుదు♦సంకులుc దారలు బూరగొమ్ములుం
భేరులుc దమ్మటంబులును ♦ భీషణవృత్తిని బిట్టు మ్రోయcగన్. 118

చ. బెడిదపుభంగిc దద్ధ్వనుల♦ పెంపు నడంపుచు నంత నెంతయున్
వడి దనరారె నంగజన♦నాథుగుణక్వణనంబు దానిc దా
మడమలు ద్రొక్కుచున్ విశిఖ♦మండలి వెన్కనియోన్ గరంబు బ
ల్విడిని సమస్తదిఙ్నృపుల♦వీనుల మేనుల నుక్కు దక్కcగన్. 119

వ. అట్టిసమయంబున. 120

ఆ. అతనివింట వెడలు♦నమ్ముల వేగమై, చిత్రి యేమి సెప్ప ♦ సేవలసిన
మురువు బిరుసు క్రోవి ♦ ముట్టించిన తెఱంగు, చెఱుపుకట్ట తెగిన♦బిఱుసు దోcచె.

చ. దొనపయిc బాయ కెప్పుడును ♦ దూపు లెడల్పుచునున్న రీతిc దాc
జనుమరచేర్పునం దెపుడు ♦ జారక య మ్మరిcబోని యున్న చా
డ్పున శ్రవణాంతసీమ నెపు♦డున్ వలయీకృతచాప మై నశిం
చినగతిc దోcచెc దత్కరముc ♦ జిత్రరయంబునc బెక్కుతూపు లై. 122

వ. ఇత్తెఱంగున నప్పార్థివోత్తముం డత్యంతచిత్రం బైనధనుర్విద్యానేర్పు నిర్వహిం
చిన నుదంచితంబు లైనబాణపరంపరలచేత నరాతిసైన్యంబులందుc జిందఱవం
దఱ లగునరదంబును జినిగినకేతువులును జీకాకు పడురథికులును జడిసినసా
రథులును ద్రుంగినయేనుంగులును దునిసి పడినమావంతులును దుత్తుము రైన
యంకుశంబులును దునుక లైనపరిస్తోమంబులును బొలిసినయశ్వంబులును బొ
రలెడిరౌతులును బొడ వడంగినపల్లంబులును బొడిపొడి యైనపక్కెరలును
నుఱుము లైనపదాతులును నులిసినకంకటంబులును నుసి యైనకైదువులును
నుగ్గునూచం బైనయరిగెలును దెగి పడినయాభరణంబులును దెరలి పాఱుర

ను జూపఱకు నద్భుతభయానకభీభత్సరసంబు లావహిల్లఁ జేసె నవ్విధంబున
నమ్మణిస్తంభనందనునియమందవిక్రమంబున నుక్కు దక్కురిపుసేనాంగంబుల
భంగిం గనుంగొని యతనిబలంబులు జయోత్సాహదుర్వారంబు లై యురువ
ణించె నయ్యెడం గలంగి పాఱునిజబలంబుల నిలువరించుచుఁ బ్రాగ్జ్యోతిషాధ్య
క్షుండు రోషకషాయితాక్షుం డగుచు నక్షయం బైనతనవిక్రమోత్సేకంబునఁ
బరానీకంబులు కాందిశీకంబు లై చీకాకు పడ భీకరంబునం దనరథంబు కళా
పూర్ణునిదిక్కునం బఱపించిన నతని దలకడచి తత్ప్రియసఖుండు చండబాహుం
డనువాఁడు వాఁడి మిగిలి యాయంగపతితోడఁ దలపడియె నప్పు డయ్యిద్దఱకుఁ
దద్దయుం బ్రొద్దు మహాయుద్ధంబు ప్రవర్తిల్లె నందు. 123

తే. వార లతిచిత్రశరలాఘ♦వంబు పేర్చి
పేర్చి యొండొరుపయి నేయఁ ♦ బింజపింజ
గఱచుకొని పాఱుతూపు లొ♦క్కటియ ప్రోలెఁ
గానుపించుచుఁ దలపించెఁ ♦ గడలపోరు. 124

క. అనయముఁ గరలాఘవ మి, ట్లొనరఁగ నేయుచుఁ బరప్ర♦యుక్తము లెల్లం
దునుముచుఁ బోరఁ దదంతర, మునఁ గుప్పలు వడియె బాణ♦ములశకలంబుల్.

వ. అట్టిసమయంబున మధురలాలసావల్లభుఁ డెల్లవిధంబులం బ్రుల్లుచుఁ దనకు నె
దిరించి కడుఁ దడవుగాఁ బోరుచున్నయవ్వైరివీరు బవరంబునకు వెఱఁ గందుచు
నతని గెల్చు టెట్లొకో యని తలంపు వొడమ ధనుర్ధరుం డైనస్వభావసిద్ధుం ద
లంచి మనంబునందు నమస్కరించి తదనుగ్రహలబ్ధంబు లైనయమోఘనిజధను
ర్బాణంబుల నుద్దేశించి యేమీ మీకును లోకంబులోనిశరశరాసంబులు సరి
యగుచు నింతసేపు పోరించుట సహింపవచ్చునే మీమహత్త్వంబుఁ జూపుట
కిదియే యవసరం బనుచు హుమ్మనుచు నుత్సాహంబున హెచ్చి మిక్కిలి యె
క్కు డైనహస్తలాఘవవిశేషంబున. 126

సీ. ఆవిభుఁ డేసెఁ గ్రూ♦రాస్త్రి మట్టిద యేసె, దానివెన్వెనుకఁ గ్రొ♦త్తగఁ బరుండు
నది యోర్వ కమ్మను♦జాధినాయకుఁ డాత్మ, విశిఖపుంజము నేసె ♦ వేఱె యొకటి
విమతుఁడు తనదుబా♦ణము పింజ యేసిన, ట్లిరువురుఁ బైఁబయి ♦ నేయ నేయ
సొరిది నిద్దఱవింట్లు ♦ సోఁకుట కొక్కింత, కడమగా శరరాజి ♦ నిడుపు సాగెఁ

తే. దనవరుస యేటు వెస నేసి ♦ ధనువు దునిమి
యంగవిభుఁ డంత రిపుని యే♦టడఁచి తద్భు
జాంతరముఁ దూఱి పాఱె నా♦యంపచాలు
పుంఖముఖ మయ్యెఁ జేబల్మి ♦ బాగడఁ దరమె. 127

క. దానం బ్రాగ్జ్యోతిషధా, త్రీనాథునిసఖుఁడు ధరణిఁ ♦ దెళుటయును ద

వ. అప్పు డాచండబాహుపాటువలన నాటోపంబు దప్పి ప్రాగ్జ్యోతిషపతి యంగ
పతికి శరణు చొచ్చి తనశుద్ధాంతకాంతాశిరోరత్నంబులు కానుక యిచ్చె నం
తఁ దద్వార్తచేతన భీతిల్లి కోసలప్రముఖులును మాగధుండును దమయంతన
వశవర్తు లగుచు నమ్మణిస్తంభసుతు నభిమతార్థంబులం దనిపి యనుగ్రహంబు వ
డసి రివ్విధంబునం గళాపూర్ణుండు సకలదిగ్దేశాధీశుల జయించి తత్తత్ప్రియాం
గనామౌళిమాణిక్యంబుల మధురలాలసాచరణమంజీరనిర్హ్వాణంబుకొఱకు సాధిం
చి యెందును నెదురు లేక యమందవిజయానందంబునం దిరిగి వందిమాగధవా
రంబులు కైవారంబులు సేయ నిజపట్టణంబు చేర నరుగుదెంచె నప్పుడు. 129

సీ. ఇంక నించుకవడి ◆ కొండ్లన విశ్రమిం, తము కూడ రారండు ◆ తడయ కనుచు
నెలమిఱ్ఱు దాఁటిన ◆ ధళధళ గాన్పించు, మనవీటికనకహ ◆ ర్మ్యంబు లనుచుఁ
గంటిరే యల్లగం ◆ గాసరయూసంగ, మప్రాంతవనరాజి ◆ మహిమ లనుచు
సకలదిగ్దేశముల్ ◆ చరియించితిమి గాని, యిట్టితోఁటలు గాన ◆ మెందు ననుచుఁ

తే. గనుఁగొనుం డోలిఁ గాన్పింపఁ ◆ గాఁ దొడంగె
గోపురము లవె యవె పైఁడి ◆ కోట లనుచుఁ
గ్రముకకంఠోత్తరపురంబు ◆ గ్రమ్మఱంగఁ
జూడఁ గంటిమి నేఁడు నీసొంపు ◆ లనుచు. 130

క. ప్రమదమున సంభ్రమించుచుఁ, దమతమవా రెదురుకొనఁగఁ ◆ దత్తద్వాస్తు
క్రమవీక్షణముల నధ్వ, శ్రమ మంతయు మఱచి వేడ్కఁ ◆ జనుచుఁ మఱియున్.

ఉ. తొల్లిటిప్రాఁతపట్టణము ◆ త్రోవలు నల్లవె రోమపాదుఁ డం
దల్లుని ఋశ్యశృంగుని గృ ◆ హస్థత నింపుల ముంప సంపద
త్యుల్లసితంబు చేసి ప్రియ ◆ మొప్పఁగ నిల్పినయట్టిమేడ దా
నల్లదె కంటిరే నవన ◆ వాకృతి నిప్పుడు నొప్పెడుం గడున్. 132

తే. పూని కర్ణాత్మజుఁడు వృష ◆ సేనుఁ డాత్మ
సాయకము దాఁటించినట్టివాఁ ◆ గల్లయదిగొ
నాఁటి కది యబ్బురము గాని ◆ వీటిలోని
నేఁటి కిగ్గాడిగుఱ్ఱాలు ◆ దాఁటుచుండు. 133

ఉ. హారిసమృద్ధితో నిచటి ◆ కొమడ నున్నది తూర్పునందుఁ గా
సారపురంబు తద్విభుఁడు ◆ సన్నుతశీలుఁడు సత్వదాత్ముఁ డీ
త్రోరపువీడు కౌతుకము ◆ తో నొనరించె నతండు నిందు భూ
భారధురీణు నీయధిపుఁ ◆ బట్టము గట్టెను దా నమాత్యుఁ డై. 134

వ. ఇవ్విధంబున మఱియుఁ దత్తత్ప్రదేశవస్తువిశేషదర్శనప్రసంగోచితభాషణంబుల
నవిదితాయామంబు లగు తెరువులు జరగ నరుగుచున్న సకలజనులు నగ, దగ,

దంబులు రోధోంతరంబునం బిక్కటిల్ల మిక్కిలి నెక్కుడైనయక్కజపువైభవం
బున భూవిభుండు పురంబు ప్రవేశించె నయ్యవసరంబున. 135

ఉ. భేరులు లోనుగాఁ గలగ • భీరపువాద్యచయంబు మ్రోఁతలం
దోరపుప్రౌఢి మించెను గు • తూహలసంభ్రమజృంభమాణరా
మారభసాధిరోహణస • మాకులసౌధసమంజుహాసమం
జీరఝుళంఝుళధ్వనివి • శేషము లెంత ప్రజాసమృద్ధియో. 136

ఉ. ఆవిభుఁ జూచుకాంతలము • ఖావళి తోరణగండ్ల శోభిలం
గా విలసిల్లె సౌధము ల • ఖండితదిగ్జయధామచిత్రిత
త్వావనచారుకీర్తికృత • తర్జనభీతిసహస్రభావిభి
న్నావతరత్సహేమకమ • లామరసింధుజలౌఘమో యనన్. 137

తే. అతనిఁ జూడంగఁ బఱతేర • నడరి జాఱి
యొక తెకొప్పు విరాజిల్లె • నొకరిఁ బట్టఁ
బదరుమరునాజ్ఞ జని మెడఁ • బట్టి ద్రొబ్బి
తెచ్చు రోలంబభటు లనఁ • దేజరిలుచు. 138

ఉ. క్షోణితలేంద్రుఁ జూడ నొక • కొమ్మ వడిం బఱతెంచి యుల్లస
ద్వేణిభరంబుతో మొగపు • తీఁగె వలగ్నమునం దమర్చి యొ
డ్డాణము తీఁగెగా నిడి మె • డన్ వలగొన్నది చాలమిం గొనల్
పాణుల నుండఁ గాను మఱి • బాగుగఁ గానుకఁ బెట్టుకై వడిన్. 139

ఉ. గుబ్బెత యోర్తు వచ్చె నృప • కుంజరుఁ జూడ రతార్తసీవి దా
గొబ్బునఁ గట్టుచుం బయిఁట • కొంగది మాన్పఁగఁ బోలెఁ గాళ్లపైఁ
బ్రబ్బికొనం గుచోద్ధతభ • రంబునరుం బయికొఁపు వ్రాలెఁ ద
బ్బిబ్బుగఁ జేతికిన్ దొరకి • పెన్నిటివస్త్రిముఱోవృతంబుగన్. 140

లయవిభాతి. జలక మపు డాడి యొక • చెలువ నునుఁగావిజిగి • వలువ వెసఁ గట్టుకొని •
జిలుఁగురవమాదా, వళపుదడి యొత్తుకచ • ములఁ బెనచి చుట్టుకొని • కెలన కది
కెన్నడల • మెలిపగిదిఁ దోఁపన్, గళితధృతి యోగణియు • బలె నరుగుదెంచె నృప •
తిలకుని గనుంగొనఁగ • లలితకుచమధ్య, స్థలిఁ దరళమౌక్తికము • కలిగి హృద్ధ
యంబు వెలిఁ • దొలఁకిపడుసత్త్వమున • వెలుఁగు నటియింపన్. 141

ఉ. త్మారమణుం గనుంగొనఁగ • గాటపువేడుకఁ బాఱుదెంచె ను
య్యార్ది యొకర్తు మున్ జలక • మాడుచు పైచినకీలుగంటు దా
సారెకు జంఘలం బెనఁగ • సవ్యకరంబునఁ బాయఁ బట్టి శృం
గారరసంపుగిండి గల • కామునియూడెపుఁగత్తె యో యనన్. 142

తే. ఇత్తెఱంగునఁ బౌరుల • కెల్ల నేత్ర, పర్వ మొనరించు రూపనె ...

క. శుభతర మైనవిపంచిక, యభినవకౌముదికి నొసఁగి • యాత్మసచివు న
విభుఁడు నియమించె రూపా, నుభూతిజకు నూపురములు • నుం జేయింపన్. 144

వ. డానం జేసి యప్పూనవతియు నానందంబు నొందుచు నెందు నత్యపూర్వంబు లై
ననానాభూషణవిశేషంబుల నలంకృత యగుసమయంబునఁ బ్రసంగవశంబునఁ
జెలులవలన నాత్మబాల్యసమయసంప్రాప్తరత్నహారంబుసుద్ది విని ప్రాణవల్లభుని
ప్రథమానుగ్రహవిశేషం బైనయాభూషణంబు ధరియించుటకు నభిలాషం
బు వొడమ దానిం దెప్పించి నిజహృదయస్థలలంబి యగుటకుఁ దగునట్లుగా నిరుగ
డల కొన్ని మణులు నిలిపి తనసూత్రంబునం గ్రుచ్చి ధరియించి తనవిలాసంబు ప
రిఢవిల్ల సురటి గొని వరునికడ కరిగి పరిచర్య సేయుచుండె నంత. 145

సీ. ఆయితంబుగఁ జేసి • నట్టియందియజోడు, సత్వదాత్ముఁడు కరా • బ్జమునఁ బూని
యచ్చటి కేతెంచి • యధిపుఁ గన్నొమసంజ్ఞ, నయ్యింతియగ్రంబు • నందుఁ బెట్టి
స్వామి నీ కొడఁబడ్డ • సకలదిగ్దేశభూ, నాథశుద్ధాంతకాం • తాశిరోమ
ణిప్రజల్పితనూపు • రప్రకాండము లివె, యంఘ్రులఁబూను మా • యమ్మయనుచు

తే. వసుధ సాగిలిమ్రొక్కిన • వలదు వలదు, మ్రొక్క నాకును వందనా • ర్హుఁడవు నీవు
మేనమామవెఱుంగవు • గాని నేఁటి, దాఁక నిది యంచు నతని కాం • తరుణి మ్రొక్క.

క. మ్రొక్కిన నతఁ డది దందుచు, నిక్కలి వెనువెన్క కొదిగ • మేను వడంకన్
నిక్కం బిది సంకోచము, దక్క మనిమె సతియు లేచి • తగువినయమునన్.

వ. అప్పుడు కళాపూర్ణుండు నవ్వుచు నతనిం జూచి యాచెలువ యన్నట్లు నిజంబుగా
వలయు సంకోచం బేల తత్ప్రకారంబు తెలియ నడుగుట గాక యని యిట్లనియె.

తే. తనదు శైశవమున నీవు • తను నడిగిన
నీకులాఖ్యాదు లింతికి • నేఁడు దోఁచె
నేమొ మే లయ్యెఁ దెలియుద • మిపు డడిగిన
ననుచు నాపువ్వుఁబోఁడియా • ననముఁ జూచి. 149

ఉ. నీదగుచిన్ననాఁటియల • నిర్మలబోధవిశేష మిప్డు ల
బ్ధోదయ మయ్యెనో తిరుగ • నుల్లములోన నితండ నీకు నో
పైదలి మేనమామ యగు • పద్ధతి యెట్లది నేఁడు చెప్పు ట
ట్లాదట నాఁ డితం డడుగ • నప్పుడు చెప్పమి యెట్లు చెప్పుమా. 150

వ. ఆశైశవంబున నట్టివిజ్ఞానంబు గలుగుటకుఁ గారణంబు నాఁ డడిగి తెలిసికొన
లేమికిఁ బశ్చాత్తాపంబు నొందుచుండుదు నది యెఱుంగింపవలయు. 151

క. అన విని యాసతి యంతయు, వినుపించెద వినుఁ డటంచు • విభునకు లీలం
దనచేతిసురటి విసరుచు, వినయమధురఫణితి నిట్లు • వినుపించెఁ దగన్. 152

సీ. [illegible]

కడు వేడ్కపడి తమ♦కన్నెల నిచ్చి సం, బంధబంధువులుగాఁ ♦ బ్రణతనిష్ఠఁ
బత్రిక లంప నం♦పఁగ నందు నెవ్వరి, వాంఛ నీడేర్తు నె♦వ్వరిని విడుతు
తే. ననువిచారముతోడ ని♦ట్టట్టు నుడువఁ
గడపె బహుకాల మది యవ♦గణనఁ గాఁగ
వగచి యొక్కొక్కనెపమున ♦ వారు మేరఁ
దప్పి యతనిపైఁ జేసిరి ♦ దండయాత్ర. 153

క. ఈతఁడు దా వెలుపలి వై, యేతెఱఁగున నైన వారి♦యే పడచి పరా
భూతులఁ జేయుదు నని ప్ర,ఖ్యాతజవహయాధిరూఢుఁ ♦ డై పురి వెడలెన్. 154

ఆ. ఇట్లు కడకుఁ దొలఁగు ♦ టెఱిఁగి యారాజులు, తిరిగి యరిగి రాత్మ♦దేశములకు
రాజు లేనియట్టి♦రాష్ట్రంబుపైఁ జని, జయము గొనుట యేమి♦ శౌర్య మనుచు.

వ. ఇతండు నయ్యహితభూపతులు తిరిగి పోవు టెఱుంగఁడు గావున నతిదూరంబు
గాఁ జని యొకవిపినమధ్యంబున నిలిచి యాశత్రువుల నెవ్విధంబున జయింతు
ననుచింత నొక్కింతతడవుండి చరితవ్యతానుసారంబున నిట్లని తలపోసె. 156

సీ. మిగులంగ ముట్టుపా ♦ టగుటఁ జేసి కలంక, నెఱిఁగి యెఱింగింప ♦ నెఱుఁగ కిట్లు
శీఘ్రంబ యేగుడెం♦చితి నసహాయత, నేమయ్యెనో పురం ♦ బేమి యైరో
ప్రజ లేమియైరొ వి♦పక్షభూపాలకు, లిది యెఱుంగ నుపాయ ♦ మేదియొక్క
చొప్పు మార్చితిఁ బెక్కు♦చోట్ల శాత్రవభీతి, నావారుఁ గనలేరు ♦ నన్ను నరసి
తే. యేనె తిరిగిపోయెద నంటి♦నేని శత్రు
లెచట నె ట్లడ్డగింతురో ♦ యిదియుఁ దగద
యున్నచోటనె యుండి తా ♦ నుల్లమునను
సకలమును గాంచువాఁ డెంత♦సుకృతియొక్కొ. 157

క. అట్టిమహత్త్వముఁ గాంచిన, యట్టిబ్రదుకు బ్రదుకుగాక ♦ యన్యమహత్త్వం
బెట్టిదియు నేల జనులకు, వట్టిప్రయాసంబు దాని♦వలనఁ దలంపన్. 158

వ. అని యట్టిసర్వజ్ఞత్వంబు సాధించుటకు దృఢనిశ్చయంబున మహోత్సాహుం
డై తురగాధిరోహణంబు సేసి వాసుదేవనిత్యసాన్నిధ్యప్రసిద్ధసిద్ధం బైనయము
నాతీరంబున కరిగి యందు బృందావనంబున. 159

క. తా నెప్పుడు నతిభక్తిం, బూని కొలుచుబాలకృష్ణుఁ ♦ బురుషోత్తము ను
త్తానశయ్యుఁ వటపత్రశ, యానుఁ మది నిలిపి సలిపె ♦ నధికతపంబున్. 160

సీ. కొమరొందుమట్టియా♦కునఁ బవ్వళించి చూ, పట్టెడుబాలరూ♦పంబుతోడఁ
బాణియుగ్మంబునఁ ♦ బదిలంబుగాఁ బట్టి, మొగమున నిడుపదాం♦బుజముతోడఁ
జరణాంగుళీపాన♦జాతలాలాభిషి, క్తం బైనచిన్నిహా♦రంబుతోడఁ

గీ. నతనిమనమున నతిరత•ధ్యానమహిమఁ
దిరముగాఁ బాదుకొన్న యా•దేవిరూపు
వెలిఁ బ్రకాశింపఁ జేయుచు • విష్ణుదేవుఁ
డధికకారుణ్యలీలఁ బ్ర•త్యక్ష మయ్యె. 161

క. ఆ తెఱఁగునఁ బ్రత్యక్షుం, డై తను నిష్టమును వేఁడు • మని సారి పలుకం
బ్రీతివశత నించుకతడ, వీతం డేమియును బలుక • నెఱుఁగక యుండెన్. 162

క. పదపడి ప్రబుద్ధుఁ డై త, త్పదపద్మంబులకు భక్తిఁ • బ్రణమిల్లి తగన్
నుదుట ముకుళితకరమ్ములు, గదియించి వినీతి దనరఁ•గా ని ట్లనియెన్. 163

క. అలఘుతరానందంబునఁ, బలుక నెఱుఁగకున్న వాఁడఁ • బరమపురుష నీ
వలనన్ సర్వజ్ఞత్వము, గలుగుట-నాకోర్కి దానిఁ • గరుణించు దయన్. 164

వ. అని విన్నవించుటయు నద్దేవదేవుండు తనమెడ నున్నరత్నహారంబుఁ దిగిచి దీని
నాయకరత్నం బెవ్వరిహృదయస్థలంబున నెంతతడవు సోఁకి యుండు వారికి నం
తతడవును సర్వజ్ఞత్వంబును సకలవాక్పటుత్వంబును గలిగి యుండు ననియును
బ్రాహ్మణమనోవ్యథఁ గావించువారియొద్ద నిది యుండ దనియు నానతిచ్చి యిది
యతనిచేతి కిచ్చి యంతర్ధానంబు నొందె నితండు నమ్మహనీయహారంబు వ
డసి వచ్చువాఁ డవ్వనంబులో నొక్కదేవాలయంబునందు. 165

సీ. మెఱుఁగెక్కి బిగువు లై • మీటిన నవియు న, ట్లింపొందుగుబ్బపా•లిండ్లతోడఁ
గనుఁ గృశత్వంబున • బిడికిటిలోపల, నడఁగెడుబడుగు నె•న్నడుముతోడఁ
జిఱునవ్వు దెలినిగ్గు•చిలుకుచుఁ దనరారు, తళుకు లేఁజెక్కు ట•ద్దములతోడ
జగతి నెందును లేని•చక్కఁదనాన సొం, పగుచిన్ని వా[illegible]సె•మ్మొగముతోడఁ
తే. గరమువిలసిల్లుసకలాంగ•కములతోడ, రహిఁ దనర్చునలంకార•మహిమతోడ
ద్వారశాఖలదండ నిం•పారుచున్న, ప్రతిమ నొక్కటి చూచె భూ•పాలచంద్ర.

క. చూచి మనంబున మెచ్చుచు, నాచేరువ నితఁ డటుండ • నంతటిలో భ
వ్యాచారశీలుఁ డచటికి, వాచంయముఁ డొకఁడు మార్గ•వశమునఁ జేరెన్.

తే. చేరి కాషాయవస్త్రంబు•చెఱఁగు విసరు
కొనుచు హరిహరి యనుచు నిం•పున నొకింత
తడవు గూర్చుండఁ దత్సవి•ధప్రదేశ
మంటపంబున నధ్వశ్ర•మంబుకతన. 168

సీ. ఆయతీశ్వరుఁ డంత • నతిరమ్య మైనయా, మెప్పంపుఁబూఁబోఁడి•యొప్పుచూచి
భళిర శిల్పికులేంద్ర•బ్రహ్మను మీఱి తే, పగిదిఁ జేసితిర యీ•ప్రతిమ ననుచుఁ

తే. నిచ్చఁ గ్రమ్మఱఁ జూచుచు • నేమి చెప్ప
నతనువిక్రృతికి లో నయ్యె • ననుచుఁ జెప్పి
కొంతసంకోచ మంద నా•కొమ్మ తెఱఁగుఁ
గని తొలఁగి పోయె నొకనెపం•బునను మంత్రి. 169

క. జనపతియు భార్యవదనముఁ, గనుఁగొని యేమయ్యెఁ గడమ•కథ కౌతుకముం
దనరింపుచున్న యది నా, కును వినుపింపంగ వలయుఁ • గోమలి యనియెన్.

చ. అన నిఁక నేమి చెప్పుదు జ•నాధిప యాయతిముఖ్యుఁ డంత నె
మ్మనమునఁ బట్ట లేక ప్రతి•మన్ బిగియారఁ గవుంగిలించె నిం
పొనరఁగ లేచి వచ్చి కడు • నొక్కమఱుంగున నప్డు సుగ్రహుం
డునికి యెఱుంగమిన్ నగియె • నుండఁగ లే కితఁడుం గికాకికన్. 171.

వ. నగుటయు నతం డది వినియు విననిచందంబుఁ గల్పించుకొని తత్ప్రతిమాలింగ
నం బాకయదృచ్ఛాచేష్టావిశేషంబుగాఁ గల్పించుటకుఁ దాత్కాలికయుక్తి న
ద్దేవాలయంబున వెండియుం గలదావారికాద్రిప్రతిమల నట్ల యాలింగనంబు చే
యుచు నమస్కరించి తత్ప్రదక్షిణంబు సేయం దొడంగినసుగ్రహుండును నతని
కపటచేష్టల తెఱం గెఱింగి యి ట్లంత చేసినఁ బూర్వంబు నేఁత నే నెఱుంగుదును
గదా యది మఱువ ననుచు మఱియుఁ బరిహసించె దాన నయ్యతి యతివ్యథ
మానమానసుం డగుచుఁ గడు నలిగి యిది తుదిగా నీమొదలియెఱుక యెం
తగల దంతయు విని హతం బయ్యెడు మని శాపం బిచ్చె సుగ్రహుం డతిభ
యాకులుం డగుచు శాపమోక్షణంబు దయసేయు మని పాదంబులం బడి లే
వకుండె నయ్యతీశ్వరుండును. 172

క. నాయీరహస్యచేష్టిత, మేయెడ నేనియును నుబ్బి•నేని గలుగు నీ
పోయినమది గ్రమ్మఱఁగఁ ద, దాయత్తత వెలయు నప్రి•యము మది లేమిన్.

ఆ. అనుచుఁ జనియె నతని•యాశాపమహిమ చే, నెఱయసుగ్రహుండు•మఱచిపోయె
నాక్షణంబ తుదగ • నటు ప్రథమముగ వి, జ్ఞాత మగుప్రపంచ•జాతమెల్ల. 174

తే. అట్లు విస్మృతసకలపూ•ర్వాత్మచరితుఁ
డగుట నీతఁ డెఱుంగ లేఁ • డయ్యెఁ దిరుగఁ
గైకొనంగఁ దదాదిమ•క్షణమునందె
యొకశుచిస్థలి నిడినహా•రోత్తమమును. 175

తే. బ్రాహ్మణవ్యథ గావించు•పాపమతికి
నిది నిలువ దంచు హరిపల్కు • మొదల వినియు
నతనివెతఁ బెట్టి కోల్పోయె • హార మితఁడు

క. ధర నెవ్వారలు చేసిన, దురితంబులు నుచ్చరింప ♦ దోసమఁట మహా
పురుషుల కొకకొఁద యొకచోఁ, బొరసిన నది పగటుపాప♦ము వృథా జనునే.

ఉ. అంతట దైవసంఘటన ♦ నచ్చటు వాసి యతండు దివ్యదే
శాంతరముం జరింపుచు ని♦జాహ్వాయవంశచరిత్రవిస్మృతిన్
భ్రాంతునిలీల మత్తగతి ♦ బాలునికై వడి నెద్ది గన్న న
త్యంతము నద్భుతం బగుచు ♦ నాత్మకుఁ దోఁచుచు నుండ వర్తిలెన్. 178

క. ఆదిమసంకేతగ్రహ, ణాదులు విస్మృతము లగుచు ♦ నాభ్యాగుణజా
త్యాదివ్యవహారజ్ఞత, లేదయ్యెను నితని కపుడు ♦ లేశం బైనన్. 179

చ. వెనుకఁ గ్రమక్రమంబున న♦వీనముగా నుదయంబు నొంది పెం
పొనరె నృపాల యీతనికి ♦ నుత్తమమధ్యమవృద్ధకర్మద
ర్శనమున ద్రవ్యకర్మగుణ♦జాతివిశేషవివేచనంబు బా
లునకును బోలె మానసము♦లో నిఖిలవ్యవహారహేతు వై. 180

క. తనకులనామాదులు ద, క్క నశేషము నిట్లు వెలసెఁ ♦ గాని యతఁడు భూ
జనవర యవి యెఱుఁగఁడె యెం,దును దద్జ్ఞులు నేఁటిదాఁక ♦ దొరకక యునికిన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బరిభ్రమించుచు నొక్కనాఁడు గంగాసరయూసంగమప్రాంతవనం
బు చేరి వర్తిలుచుండఁ దత్కాలంబునందుఁ గాసారపురం బరాజకం బైన నం
దుఁ గలమంత్రిప్రముఖరాజపురుషులును జారులును రాజనిశ్చయార్థు లై యు
త్తమగజంబు నలంకరించి దానికరంబున నొక్కపుష్పమాలిక యిచ్చి యిది
యెవ్వనికంఠంబునం దగులవైచు నతండు మనకు రా జని దైవప్రార్థనాపూర్వకం
బుగా నియమంబు చేసికొని దానివెంబడి నేతేర నది యేతెంచి తనతొండంబున
నున్న పుష్పమాలిక యాసుగ్రహునిమెడ వైవ నరాజకత్వదుఃఖదుర్బలు లై యు
న్న యామంత్రిముఖ్యుల కందఱకు నటుమున్న యితనిదర్శనమాత్రమున నొక్కస
త్త్వవిశేషం బుదయించె నయ్యుభయనిమిత్తంబుల నత్యంతసంతుష్టు లగుచు నత
నిఁ దద్గజారూఢునింగాఁ జేసి పురంబునకుం గొనిపోయి రాజ్యాధిపత్యంబునకుం
బట్టంబుగట్టి తత్స్వరూపమాత్రంబ తమకు మున్ను సత్త్వదాయకం బగుట సం
స్మరించి సత్వదాత్ముం డని ప్రశంసించిరి యితనినామజాత్యాదు లప్పటికప్రసిద్ధంబు
లగుట నదియె పేరుఁగుచు దిక్కులం బ్రఖ్యాతం బయ్యె నట్లు కాసారపురాధీశ్వ
రుం డై రాజ్యభోగంబు లనుభవించుచు నంతట భవజ్జననీజనకు లయినసుము
ఖాసత్త్రిమణిస్తంభులఁ దనపురంబున నిలుపుకొని సేవఁ జేయుచుఁ గ్రమంబున
నీకు నమాత్యుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబులు విస్తీర్ణంబుగా శైశవంబునంద
యేను నీకు విన్నవించినదానఁ దలంచికొను మవ్విధంబున నమాత్యుం డైనవె
[illegible] గ్రముకకంఠోతరనామధేయపురం బైన

నది చెప్ప నేల యోవిశ్వవిశ్వంభరామండలేశ్వర యీసత్వదాత్మునికులనామా
ది ప్రకారంబులు పూర్వంబున నతఁ డడుగ నవు డేను జెప్పకుండుటను నిప్పుడు
చెప్పుటకు మఱియు నాఁటిసకలజ్ఞానోదయంబునకు నిమిత్తం బడిగితి గది విన్న
వించెద విన నవధరింపుఁ డని యి ట్లనియె. 182

సీ. అట్లు సుగ్రహుఁడు ము న్నా దేవతాలయం, బునఁ బెట్టి క్రమ్మఱఁ బుచ్చుకొనఁగ
మఱచినయట్టియ మ్మణిహారమును మధు, రాపురాశ్రయుఁ డొక బ్రాహ్మణుండు
దైవవశంబునఁ దా నచ్చటికి వచ్చి, కని పుచ్చుకొని పోయి తనగృహమున
బహువర్షముల్ వేల్పు బలె భక్తిఁ బూజించి, యంతట నిది త్రిలోకాధిపతికి
తే. యదుకులాభరణంబున కచ్యుతున కు
పాయనంబుగఁ గొనిపోవు టర్హ మనుచు
ద్వారవతి కేగి యతనిసందర్శనంబు
వడసి కానుక గాఁ బెట్టెఁ బార్థివేంద్ర. 183

చ. అనయముఁ బ్రీతితో హరియు నాతనికానుక యాదరించి కై
కొని తదభీష్టవస్తువులు గొబ్బునఁ దాఁ గృపఁ జేసి యప్పు డిం
పొనరుచు దండకాకృతిస ముజ్జ్వలసంస్తవలీల కెంతయుం
ఘనముగ మెచ్చి యిచ్చె మణికంధరనామునకుం ధరాధిపా. 184

చ. అతఁడు మహాప్రసాద మని యప్పుడు దానిఁ దగం ధరించి బా
లతఁ గనుపట్టువిష్ణునికలాపము గావునఁ దదృజాంతర
స్థితి కిది చాల కొప్పి గళసీమన యెంతయు గుప్త మై తదీ
యతరళమీరుచిద్గుణము నాతనికిం హృదయంబు సోఁకమిన్. 185

ఉ. ఆమణికంధరుండు తుదయం దలఘువ్రతుఁ జేర్చె దాని నా
భూమిసురుండు నీ కొసఁగె భూరికృపోన్నతి నిచ్చి తీవు నా
కోమహితాత్మ తత్తరళ మొప్పఁగ నాహృదయంబు సోఁక ను
ద్దామసుబోధ నైతి శిశుతాపమయంబున నట్లు మిక్కిలిన్. 186

ఉ. క్ష్మావరచంద్ర నీవు ప్రథమంపుజనిం మణికంధరుండ వై
యావిధిఁ గృష్ణుచేఁ బడసి యంతట నిజ్జననంబునందు భూ
దేవవరేణ్యుచేఁ బడసి దివ్యము నమ్మణిహారముం గృపై
కావృతబుద్ధి సి ట్లొసఁగి యంతగఁ జేసితి నన్ను మన్ననన్. 187

క. ఇటు నట్టు నేఁ గదలఁగ నం, తట హృదయస్థలముఁ బాసి తన్మణికడ కే
గుట నుడిగెఁ దెలివి యు ట్లా, దట నీమంత్రిశుఁ డడుగుతఱి నవనీశా. 188

వ. కావున నప్పుడు సత్వదాత్మునినామజాత్యాదు లేను జెప్పకుండుట కిది కారణం
బు వాఁ డట్లు బోధోదయం బగుటయు నుడుగుటయు నేతన్మూలంబు లవి. నా

దాఁచి మఱచుటఁ జేసి నాఁటనుండి నేఁటిదాఁక నిద్దివ్యహారం బెన్నఁడును ధరియించుటయు లేదు నేఁ డాభరణభరణసమయంబున బ్రసంగవశంబునఁ దలంచుకొని చెలులు తత్ప్రాప్తిప్రకారం బెఱుంగింప నిది సుముహూర్తలబ్ధం బైన ప్రథమభూషణం బనియు భవద్దత్తం బనియు నత్యాదరంబునఁ దెప్పించి హృదయభాగస్పర్శనాయకరత్నంబుగా నిపుడు ధరియించియున్న దాన నిచ్చోటికి నిపుడు నూపురంబులు గొనుచు సత్వదాత్మం జేగుదెంచిన నింతలోపలికొలు పునకు వచ్చుపాటిచనువుకలిమికి నితం డింతభాగ్యవంతుఁడొకో యని యొక్కించుక భావింప నతనిజాత్యాదు లిన్నియు మదీయహారనాయకమాణిక్యంబు మాహాత్మ్యంబున నిట్లు చెప్పఁ దోఁచె భూతభవిష్యద్వర్తమానభువనప్రపంచంబునందు నెద్దియైన దేవరకుఁ దెలియవలసినయది కరతలామలకసమానం బై కనంబడియెడు దీని ధరియించి చూడుఁ డని యనుపమస్తనకుంభలక్ష్మి తెఱచాటున నర్తకి తెఱంగునం గించిత్ప్రకాశప్రకాశరూపం బగుచు నపూర్వంబు నెఱవ నమ్మహనీయరత్నమాలిక తనదుపయ్యెద వెలుపలికిం దిగిచినం జూచి యా జగతీవల్లభుండు. 189

ఉత్సాహ. తివకు మట్ల యుండనిమ్ము • తిరుగఁ బుచ్చుకొనుట యొ
ప్పువునె నీకు నిచ్చినట్టి • హార మట్ల యుండఁగా
నువిద దీనిమహిమఁ దెలుపు • టొప్పుఁ గాక యన భళీ
యవనినాథ జాణవిధియు • పాయ మనుచు నవ్వుచున్. 190

తే. ఒరుగుమీఁదటఁ జేరి కూ • ర్చున్న ప్రియుని
యురము తరళంబు సోఁక మే • నొయ్య వంచి
కనఁగ వలసినయది గనుం • డనుచు నంతఁ
గుచభరాలసవోలె న • క్కునను వ్రాలె. 191

గ. వనజాక్షి యిపుడు గనవల, సినయది నా కిదియె యంచుఁ • జెలువుఁడు తమకం
బునఁ గౌఁగిలించె నిరుగే, లను బిగియారంగ మధుర • లాలసఁ బ్రేమన్. 192

చ. మదితమి నంతటన్ నిలక • మానవనాథుఁడు చిత్తభూవశం
వదబహుచేష్టితుం డగుచు • వర్తిల నేమిటికిం గడంగి యొ
య్యది దొరకొంట మే లనుచు • నబ్జజుఁ డిద్ధరఁ జంచలాత్మలన్
సదృశుల లెస్స కూర్చె జత • నంబున నంచు లతాంగి నవ్వఁగన్. 193

ఉ. అంతట నెట్టకేలకుఁ బ్రి • యాంగనప్రార్థన నవ్వసుంధరా
కాంతుఁడు తేటతెల్లమిగఁ • గాంచె దదుక్తతథాప్రపంచ మ
... [illegible]

వ. అంతట సత్వదాత్తుండు శాపమోక్షంబున నాబాల్యానుభూతపదార్థజాలం బంతయుం దనంతన యాత్మసంస్మరణగోచరం బగుచు నటమున్న మధురలాలసచేతం దా వినినవి కలిగి సరిదాఁకుచుఁ బ్రమోదంబు నద్భుతంబును నాపాదించుచుండ నేగుదెంచి తగినయవసరంబు దెలిసి యాకళాపూర్ణమహారాజుం గాంచి తనకుం బునఃప్రాప్తం బైనయాయెఱుక తెఱంగు విన్నవించెనేమో యిట్లు శాపవిముక్తుండ నైతి నని యనేకప్రకారంబుల నాపుణ్యదంపతుల సంస్తుతించి తొల్లింటినాఁటిమహారాష్ట్రరాజ్యభోగంబుకంటె ననేకగుణంబుల నధికం బై యిప్పటి దేవరపాదపద్మసేవపరిపూర్ణసౌఖ్యంబు నొసంగుచున్నది యది యెల్లకాలంబు నాకుం గలుగ ననుగ్రహింపవలయు నని సాష్టాంగప్రణామం బాచరించె నతండు మధురలాలసాబంధుత్వవిశేషజ్ఞానంబున నతని నెప్పటికంటె మిక్కిలి గారవించి గృహంబున కనిపి మఱియు నభిమతవస్తుబోధసాధనేచ్ఛల మధురలాలసాపరిరంభణసుఖంబు లనుభవించుచుండె నప్పుడు. 195

ఆ. ఉభయహృదయదేశ♦యుగపన్మణిస్పర్శ
మహిమ నొక్కరొకరి♦మక్కువపస
లొక్కమాఱె యొక్క♦రొకరి కేర్పడఁ దదా
శ్లేషసుఖము మిగులఁ ♦ జిత్ర మయ్యె. 196

క. శుభధర్మశీల యగువ, ల్లభయత్నముచేత నపు డి♦లాపతి దనపై
నభినవకౌముదికిం గల, సుభక్తి గని తదుచితంబు ♦ చొప్పడ నడిపెన్. 197

చ. అలఘుతరానుభావ యగు♦హైహయకన్యకహారశక్తిచేఁ
దెలివియు వాక్పటుత్వమును ♦ దేజరిలన్ నిజపూర్వవాసనా
బలముల వల్లకీరణన♦పాటవ మెంతయు మీఱ దిద్దె భూ
తలవిభుఁ డగ్రతం దనరి ♦ తద్దయు గానకళాప్రవీణగన్. 198

చ. సకలమహీజనావనవి♦చారము సంధిల నంత నోలిమై
నకలుషధర్మశోభిని మ♦దాశయపుత్త్రికయత్న మొప్ప భ
ర్తకుఁ దెలిపెన్ స్వరాష్ట్రపర♦రాష్ట్రగుణాగుణవర్తనల్ సనా
యకపరిరంభకాలముల ♦ నప్పటికప్పటి కెచ్చరింపుచున్. 199

సీ. తా విన్నకన్నయ♦ర్థము చెప్ప కడఁచితి, వని తెల్పి శిక్షించుఁ ♦ దనదుచెలుల
రిపులకు లోనిచ్చె ♦ నపరాధి యయ్యె వీఁ,డని యమాత్యులతప్పు♦లరసి యతఁడు
మ్రుచ్చిలఁ దలఁచె వీఁ ♦ డిచ్చలో నని మూఁద,లించి దండించుమ♦లిమ్లుచులను
నాలితో రే యీతఁ ♦ డతిమాత్రమున నగ్గెఁ, దగ దని చెప్పించుఁ ♦ దగినరీతి
తే. మధురలాలస సపరిరం♦భణవిశేష

తరళమాహాత్మ్యమున సమ • స్సజ్ఞఁ డగుచు
భువన మర్యాదంద నాకళా • పూర్ణుఁ డపుడు. 200

వ. అంత నొక్కనాఁడతండు మధురలాలసతోడ నేకాంతంబున నుండి సర్వజ్ఞత్వ కారణదివ్యమాణిక్యప్రశంసాప్రసంగంబున విష్ణుదేవునిమాహాత్మ్యంబు తలంపు నం బొడమఁ దదీయకీర్తనం బిహపరసాధనం బని సంభావించుచుఁ దత్ప్రసంగ వశంబున. 201

తే. ఆదిజన్మంబునందు సం • సంతశయన, పద్మనాభునిసన్నిధి • భాగవతుల
వచనములు రమావిష్ణుసం • వాదనకథ, తా నొనర్చుట మదిలోనఁ • దలఁచుకొనియె.

క. ఈపగిదిఁ దలఁచుకొని సుక, లాపంబుగ దాని మధుర • లాలస మధురా
లాపముల చేత వినుటకు, భూపాలునిమదిని వేడ్క • పొడమెఁ మిగులన్. 203

ఆ. ఇట్లు వేడ్క • ప్రొడము • నిండుబింబానన, యాననంబు చూచి • యానృపాలుఁ
డాదరాతిశయము • సనురాగమును గరం, బలరుచుండ నిట్లు • లనుచుఁ బలికె.

ఉ. ఆదిమ మైనజన్మమున • నంగన యేను రమాముకుందసం
వాదము కావ్యరూపమున • వర్తిలఁ జేసితి నంచు వింటి బా
ల్యోదితతావకీనమధు • రోక్తులలో నది నీమణీగుణ
శ్రీ దనరార నారసి య • శేషము నిప్పుడుఁ జెప్పఁగాఁ దగున్. 205

క. నీపరిరంభణమహిమను, దీపిత మగు తెలివి వేళఁ • దిరముగ నది యే
నోపడఁతి కనుట లే దెదఁ, బైపై నీమిాఁదితమిని • భాసిలుచునికిన్. 206

వ. అని పలుకుప్రాణవల్లభునిపలుకులకు నగుచు నమ్మగువ యోజగతీవర దేవరమది కిపు డెయ్యది ప్రియం బదియె చేయుట నాకునుం బరమప్రేమాస్పదంబు గా వున నప్పావనసకథయెల్ల వినుపించెద విన నవధరింపు మని పలికి తనకు సకలజ్ఞాన నిదానం బగుచు హృదయప్రదేశంబున నలంకరింపుచున్న దివ్యహారనాయకమా ణిక్యంబునకు నంజలిచేసి తదీయప్రాప్తికారణంబు లైనయాకళాపూర్ణుని నలఘు వ్రతు మణికంధరుఁ గృష్ణుని విప్రుని సుగ్రహు వటపత్రశాయిని హృదయంబునఁ దలంచి యీగురుపరంపర నాకు ననుగ్రహకారిణి యగుఁ గావుత మనుచుం బ్ర ణమిల్లి యాలక్ష్మీనారాయణసంవాదకథ తొల్లిటిమణికంధరోక్తప్రకారంబున ని ట్లని చెప్పం దొడంగె. 207

సీ. అమృతపూరాశ్చర్య • తమవిరజానదీ, సీమావరుద్ధసం • స్మృతికతంబు
పరిగణనాతిగ • బ్రహ్మాండబుద్బుద, ప్రకృతిపాథోధిపా • రాయితంబు.
సూర్యచంద్రాగ్ని తే • జోనిరపేక్షణ, ప్రాకృతస్వప్రభా • భాస్వరంబు
స్వేచ్ఛాపరిగృహీతస • మిద్ధవిశుద్ధస, త్త్వశరీరసత్యము • క్త్రవజంబు

సతతసాక్షాత్క్రియావిభూ◆షితనిజాను
భవసుఖితకోవిదము శౌరి◆పరమపదము. 208

తే. చిదచిదీశ్వరాత్మకమున◆శేషజగము, పాశ్రయముఁ గోయపాలితపహా◆పవనవిశుద్ధ
హంక్రియామహదవ్యక్త◆కానరణము, నగునజాండాలి కవల స◆జ్జగము మెఱయు.

క. గణుతింపఁ బ్రకృతిదోషము, లణుమాత్రము లేవుగాని ◆ యచటఁ బరఁగున
త్ప్రిణుతబ్రహ్మాదిజగ, ద్గుణమహిమ లనంతకోటి◆గుణాత సమృద్ధిన్. 210

క. అరము నరణ్యము ననఁగా, శరధు లమృతచయము లచట ◆ శతకోటిసము
త్కరశీకరశీతలతల, మరుదురుపులకితతటద్రు◆మము లై యమరున్. 211

క. ఆవిష్ణులోకమున కన, మావాహిని విరజ యమరు ◆ మానితమోక్ష
శ్రీవరణరాగభాగవ, తాళీశుభలగ్న సమయ◆యవనిక పోలెన్. 212

శా. ఆసింధూత్తము చేరువన్ సరసి యొం◆డై రమ్మదీయంబు నా
భాసిల్లున్ జలనీలికాకబరికా◆పద్మాస్యపుష్పంధయా
లీసంవీక్షణవీచికావళిమృణా◆ళీబాహుకోకస్తన
శ్రీసంవాదితమూర్తిముక్తిసదల◆క్ష్మీమండలీకర్తయై. 213

తే. ఆసరోజాకరముపొంత ◆ నతిశయిల్లు, బిల్వభూరుహ మొకటి శో◆భితపలాశ
విసరకిసలయసముదయో◆ల్లసనమహిమ, నవిరళస్థితశుకపుంజ ◆ మనఁగఁ దనరి.

ఆ. ఇంపు మీఱ నచట ◆ నెంతయు నశ్వత్థ, శాఖి యొకటి సామ◆సదన మనఁగ
మహిమతో సువర్ణ◆మయము శాఖాత్రయీ, శోభితంబు నగుచుఁ◆ శ్రుతులు పొగడ.

చ. నెలకొని యమ్మహీరుహము◆నీడను బాచశతాప్సరస్సుమ
ధ్యల్లు సుమచూర్ణకజ్జలప◆టాభరణంబు లనేకముల్ కరం
బుల ధరియించి వర్తిలుచు ◆ ముక్తత నచ్చటికేగుదెంచు వా
రల కెదురేగి చేయుదురు ◆ ప్రౌఢిమ సంధిలఁగా నలంక్రియల్. 216

సీ. కలికికన్గొనలచూ◆పులపేరఁ బర్వము, వ్వపునల్లఁగల్వలు ◆ వైచి వైచి
మందహాసము లను◆చందనోదకములు, పలుమాఱు మోములఁ ◆ జిలికి చిలికి
హారంబు లిడుచు బా◆హారుచిచ్ఛలమున, భుజములందు హరిద్రఁ◆బూసి పూసి
శ్రుతిభూషణము లమ◆ర్చుచుహస్తకాంతికుం,కుమములు చెక్కిళ్లఁ◆జమరిచమరి

ఆ. యలరఁ జేయునచ్చ◆రలపిండుముక్తిక, న్యలను బెండ్లియాడి ◆ బులియుచున్న
క్రొత్తపెండ్లికొడుకుఁ ◆ గోమరులసయ్యాట, లాడుతద్వధూన◆యస్య లనఁగ.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బరమాద్భుతం బైనయాభువనోత్తమంబునందు. 218

తే. ఉభయకర్మతంత్రులకు న◆బోధనీయ
మగుట నామ్నాయము లబోధ ◆ యని నుతింప
వాఙ్మనసగోచరము గాని◆వైభవమునఁ

సీ. ఘటయించుఁ బటమంచుఁ♦గాగుయుక్తులఁ బెంచు, దుష్టతార్కికులకు♦దూరమగుచు
శ్రుతియంచు స్మృతులంచు♦శుష్కకర్మము లెంచు, మీమాంసకులకప్ర♦మేయమ
ఘురియంచు శరియంచు♦జనులవీనుల నొంచు, శబ్దైకరతులక♦సాధ్యమగుచు [గుచు
మృషయంచు విషయంచు ♦ విషయోక్తిఁ గలహించు, నద్వైతపరులక♦సాధ్య
తే. కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ ♦ కేశవ యను [మగుచుఁ
భక్తున కొకప్పుడును దుర్ల♦భంబు గాక
పరఁగుఁ బ్రకృతివికారదు♦స్స్పర్శతరము
గురుతరానందఘూర్ణము వై♦కుంఠపురము. 220

చ. తడఁబడుచుండు సందు నమృ♦తంపుఁగొలంకులు కావ్యభూములన్
వెడలుపుపచ్చరాచలువ♦నేలలు పచ్చికచోట్లు గెంజిగిన్
జడిగొనుపద్మరాగమణి♦సౌధములం చలిరాకుమ్రాఁకులుం
బడఁతులపిండుభిత్తిగత♦భాసురతత్ప్రతిబింబజాలముల్. 221

క. పరమసుమనోమనోజ్ఞక, కరమాత్మారామపరవి♦కాసము దనరం
గరువపుచరితలగరితల, గరగరికలగరిమ నగరి♦గరిమకు నమరున్. 222

చ. విరులు రచింప నేల తమ♦విం తగునవ్వులసొంపు గల్గఁ గ
స్తురికలయింపు లేల తమ♦చొక్కపుఁజూపులయింపు గల్గఁ గ
ప్పురములబ్రుగ్గు లేల తమ♦పుణ్యనఖద్యుతిపెంపు గల్గ నం
చరుదుగఁ జూపఱుల్ పొగడ ♦ నయ్యాయిలీలఁ జరింతు రంగనల్. 233

సీ. విరులపొండిమ పేరఁ ♦ బరిశుద్ధసత్త్వంబు, తలిరాకునెపమున ♦ నలఘుకృపయు
దళమిషంబున నాత్మఁ ♦ గలకృష్ణకాంతియుఁ, బుప్పొళ్లు నాఁ గల్మి♦పొల్పుఁదిడాలు
మధుకైతవమున స♦మ్మదబాష్పధారలు, కళికాంచలంబునఁ ♦ బులకములును
సౌరభసంజ్ఞను♦జ్ఞానవాసనయుఁ జే, రెలమి పేరిటిసౌఖ్య♦విలసనంబు [రూప
తే. వెలిఁ బ్రకాశింప నిత్యము♦క్తులు నిజేచ్ఛఁ, గొమరుమీఱంగఁ దరులతా♦కుంజ
ధారు లగుచు వర్తింతురు ♦ తత్పురంబు, బహువిధోద్యానవాటికా♦భ్యంతర
చ. అళిశుకకోకిలాదివపు♦రాశ్రయలీల దమున్ భజించుని [ముల.
త్యులఁ సుమనఃఫలాదిపరి♦తుష్టులఁ జేయుచు వారు దాము ము
క్తులకు వినోదలీల సమ♦కూర్తురు వృత్తులతాదులైనవా
రలు హరిదాసు లెప్పుడుఁ బ♦రస్పరభక్తిపరాయణుల్ గదా. 225

సీ. కొన్ని సౌభాగ్యసం♦పన్నలక్ష్మీపదాం, భోజలాతూలక్ష్మి♦పూజితములు
కొన్ని భూదేవివి♦ఘూర్ణత్కటాక్షవీ, క్షాపక్ష్మలతగుళు♦చ్ఛవ్రజములు
కొన్ని నీళాసఖాం♦కూరవిన్యాసచం, ద్రకితప్రవాళసం♦తానకములు

జత్పురోద్యానములు నిరం♦తరపరాగ, పుష్పరసవృష్టిశీతల♦భూతలములు. 226
వ. అట్టిదివ్యవస్తువైభవంబులఁగరంబుగనుపట్టునట్టియాపట్టణమధ్యప్రదేశంబునందు.
సీ. రవిచంద్రకోటిటి♦రస్కారధారేయ, మహనీయదీప్తిసం♦పదలచే బొదలి
వేదప్రసిద్ధ మై ♦ వెలయునద్భుతరత్న, మయసహస్రస్తంభ♦మంటపమున
మహితవిభూతియు♦క్త విచిత్రరూప మై, ధర్మాదినూరిపా♦దములతోడఁ
జెలువందుమాణిక్య♦సింహాసనమున సహస్రదళాఖ్యప♦ద్మంబునందు [దుఁ
తే. శేషతల్పాధిరూఢుఁ డై ♦ సిరియు ధరయు,నీళయును భజియింపంగ ♦ లీల నర
గేవలభూరివిలాసాను♦భావభావి, తాఖిలాజాండవర్తనుం ♦ డచ్యుతుండు. 227
తే. ఆసహస్రపత్రంబు పూ♦ర్వాది గాఁగ, సకలదళముల విమలాది♦సతులు నిలిచి
హరి భజింతురు చామర♦హస్త లగుచుఁ, గమలనిలయలీలావతా♦రములరీతి.
చ. అతులితభక్తిఁ బూర్వదిశ♦యందు ననుగ్రహ యన్వధూటి దాఁ
గుతుకము మీఱఁగాఁ బసిఁడి♦కుంచియ వైచుచుఁ గొల్వు సేయు సం
తతమును హస్తకంకణఝ♦ణత్కరణక్వణనంబు లవ్విభుఁ
జతన పరాకు స్వామి యను♦శబ్దములాగున నెచ్చరింపుచున్. 229
సీ. శయనాసనాంశుక♦చ్ఛత్రాదికంబులు, దాన యై ఫణికులో♦త్తముఁడు గొలువ
ధ్వజమువాహనము వీ♦వనయునాదిగఁ బెక్కు,రూపమైగరుడుఁడా♦రూఢిఁగొలువ
వఱలువిద్యాధిదే♦వత యైనవేత్రంబు, పూని సూత్రవతీవి♦భుండు గొలువ
నారక్షకత్వ మిం♦పారఁ దత్పురిఁ గాచు, కుముదాదినిత్యసం♦ఘములు గొలువ
తే. భువనములదుష్టనిగ్రహం♦బునకుఁదాన,పాలు వడియున్నయాయుధ♦పంచకంబు
జయజయధ్వను లెసఁగంగఁ ♦ జారుపురుష, భావమునఁ గొల్వ నావిశ్వ♦భర్తమె [ఱయు.

మ ధు ర గ తి ర గ డ.

కెందమ్ముల నడఁ♦కించుపదంబులు, నిందువై భవము ♦ నేలునఖంబులు
గర మరు దగుచో♦క్కపుఁజిఱుఁదొడలును, గరికరవిభవము♦ కాదనుదొడలును
బదియార్వన్నియ♦బంగరువలువును, మెద లెడితళుకుల♦ మేఖలచెలువును
భువనజనకుఁ గను♦పొక్కిలివిరియును, దవిలి యురంబునఁ ♦ దన రెడుసిరియును
నరయ జీవమయ ♦ మగుకౌస్తుభమును, నెరయ వైజయం♦తీసౌరభమును
ప్రకృతిమయతఁ జొ♦ప్పడుశ్రీవత్సము, వికసిల్లఁగఁ బ♦ర్వెడుఘనవత్సము
నహంక్రియాత్మక ♦ మగుశంఖంబును, మహనీయమనో♦మయచక్రంబును
దనర నొకవిచి♦త్రపుసోయగమును, ననుపుపఱచుహ♦స్తాంబుజయుగమును
నురగతల్పమున ♦ నూఁదినకరమును, బరఁగినజానువు♦పై నొకకరమును
నవ్యమకరకుం♦డలసువిలాసము, భవ్యకపోల♦ప్రకటితహాసము
పవడమును గణిం♦పని నెమ్మోవియు, నవచంపకనిభ♦నాసికఠీవియుఁ

కనుఁగొన నింపగు◆కస్తురినామము, ననుపమాన మగు◆నలకస్తోమముఁ
గలకల నగుచ◆క్క-నివదనంబును, ధళధళ మనురత్న◆కిరీటంబును
ననుకృతజలధర◆ మగువర్ణంబును, నినకోటుల నగి◆యెడు తేజంబును
గలుగుదివ్యమం◆గళవిగ్రహమున, నలరుభక్తిని◆త్యానుగ్రహమునఁ
బరఁగురమావిభుఁ ◆ బరమపదేశ్వరు, నిరవద్యాత్మకు ◆ నిత్యు నిరీశ్వరు
నజు నచ్యుతు హరి ◆ నఘసంహారుని, ద్విజగన్నాథుని ◆ ద్విగుణవిదూరుని
నఖిలశేషిఁ గరు◆ణైకపరాయణు, నిఖిలవేదవ◆ర్ణితు నారాయణుఁ
గొలిచి నిత్యము◆క్తులు ప్రమదంబున, నలరుదు రక్కడ ◆ నతివిభవంబున. 231

వ. అందు. 232

సీ. తనవిలోచనసంజ్ఞ ◆ ధవునకు భువనస, ర్గముఖక్రియాచార్య◆కంబు నడుపఁ
దనవిలాసంబు కాం◆తునకు శృంగారసా, మ్రాజ్యనీతిధురీణ◆మంత్రి గాఁగఁ
దననర్మలీల నా◆థునకు దశాకృతి, ప్రకృతికానూత్రధా◆రత వహింపఁ
దనముద్దుఁబల్కు భ◆క్తవితానవాత్సల్య, కర్ణికారవికాస◆కారణముగ [బిడ్డ
తే. నఖిలకళలందుఁ దోడునీ ◆ డగుచు మెలఁగు, నధిపునకుఁ బాలమున్నీటి◆యాఁడు
యరిది మక్కువ టెక్కువ ◆ యవిరతంబు, నురుమడింపక యతఁడు ద ◆ న్నుప [చరింప.

ఉ. ఆజగదేకమాత తగు◆నట్టిప్రసంగవశంబునన్ సము
ద్వేజకభూరిసంసృతిన◆వీనదవానలతప్యమాననా
నాజనకోటిఁ బ్రోచుకరు◆ణారసమాత్మఁ గడుం దొలంక నీ
రేజదళాక్షుఁ జూచి మృదు◆రీతి దలిర్పఁగ నప్పుడిట్లనున్. 234

క. దేవా యిపు డొకయర్థము, దేవర నడుగంగ బుద్ధి ◆ దివిరెడు మిగులన్
నావిన్నపముఁ బ్రసాద, శ్రీ వెలయఁగ నొకటి యవధ◆రింపఁగ వలయున్. 235

ఉ. ఈభువనంబు లెల్ల సృజి◆యింప భరింప హరింపఁ గర్తవై
శోభిలువాఁడ వీవ మధు◆సూదన యంబుజసంభవుండుఁ జే
తోభవవైరియున్ గ్రమము◆తో భవదీయకృపాసమర్పిత
ప్రాభవులై కదా కనిరి ◆ పన్నడ సర్గలయాధికారముల్. 236

తే. జీవకోటుల నుభయక◆ర్మావళీఫ, లానుభవమున దరిఁ జేర్ప ◆ నాత్మఁ దలఁచి
నీవు బ్రహ్మాండసృష్టిర◆క్షావిలయము, లిట్లు గావింతు వని నుతి◆యించు శ్రుతులు.

ఆ. అదియుఁగాక మొదలు◆తుద లేనిసుకృతదు, ష్క్రియలుభోగమునఁ ద◆రింపరామి
యకట యాత్మబోధ◆నార్థమై వేదశా, స్త్రములు గలుగఁ జేసి ◆ తమలకృపను.

ఉ. అట్టిశ్రుతిస్మృతుల్ దెలుపు◆నట్టియుపాయము నాదరింప కె
ట్టెట్టు చరించి ముక్తి కెడ ◆ యైనజనంబులఁ బ్రోచుసత్కృపన్
నెటన రామకక్షముఖ◆నిరలమూరులు దాల్చి తీవు ని

ఉ. ఇంచుక యేని వేసరక ♦ యీగతిఁ జెక్కిలి గొట్టి పాలు ద్రా
గించువిధంబునన్ బలిమిఁ ♦ గేశవ నీవు హితం బొనర్చుచో
నెంచఁ గృతార్థుఁ డొక్కఁ డొకఁ ♦ డింతియె కాని సమస్తజీవులం
గొంచక యంతకంతకును ♦ గ్రుంకెద రుగ్రభవార్ణవంబులోన్. 240

క. ఇది యింతయు నీమాయా, భ్యుదయవిలాసంబు దెలియఁ ♦ బురుషోత్తమ నీ
మదిలో నెయ్యది దలఁచిన, నొదవక మాన దని తోఁచు♦చున్నది నాకున్. 241

ఉ. కావున నెల్లజీవులకుఁ ♦ గారుణికోత్తమ నీయనుగ్రహ
శ్రీవిభవంబుచే నమృత♦సిద్ధిగఁ గోరెద సర్వశేషి వా
దేవరకున్ విభేదము మ♦దిం గలదే యొకకొందఱన్ భవా
భావముఁ బొందఁ జేయ భవ♦బంధులఁ గొందఱఁ జేయ నచ్యుతా. 242

వ. అని యివ్విధంబున సకలరక్షణార్థంబుగాఁ బరమకరుణావేశకలితహృదయ యగు
చుఁ బలుక తననెయ్యంపుఁదొయ్యలితియ్యంపుఁబలుకుల కయ్యంబుజాక్షుం డిచ్చ
మెచ్చుచు నత్యాదరంబున నమ్మత్తకాశినిఁ బ్రసాదమేదురదరహసితలోచనంబుల
వీక్షించి. 243

క. జనకునకంటెను జననికిఁ, దనయులపై వత్సలత్వ♦ధర్మము మిగులన్.
ఘన మంద్రు గాన నీకే, యనుపమకారుణ్య ముచిత ♦ మరవిందముఖీ. 244

ఉ. అంబురుహాక్షి నీపలికి♦నట్ల యసంకుచితప్రభావధా
ర్ష్ట్యంబున నేఁ బ్రవర్తిలుట ♦ సత్యమ యైనను వారివారిక
ర్మంబులు చూడ కందఱ స♦మంబుగ నెవ్విధిఁ బ్రోవవచ్చు నెం
దుం బరికించి చూడ గుణ♦దోషవివేక మనార్యకృత్యమే. 245

వ. ఆర్యానార్యకర్మంబు లేను బ్రియాంగంబులుగాఁ గొనుటకును దదుభయవ్యవ
స్థానిమిత్తం బై వేదరూపాజ్ఞ లోకంబున నిలుపుటకును గారణంబు మత్స్వాతం
త్ర్యంబ కావున వారివారికర్మంబులవెంబడినె యేను శుభం బొనరించుట స్వా
భావికం బగుఁ దెలిసికొమ్మని యిట్లనియె. 246

క. విను మట్లైనను శుభవ, ర్తన కించుకబుద్ధి జనుఁడు ♦ దలకొల్పినమా
త్రన యది యే నీడేర్చుచు, ఘనకారుణ్యమునఁ బ్రోతుఁ ♦ గంజదళాక్షీ. 847

చ. సుకృతములందునుం బరమ♦శోభన మైనమదర్చనాదిసి
ద్ధికి ధరణీజనంబులమ♦దిం దలకొల్పిన కాదె యేఁ గృపా
ధికత దశావతారసము♦దీర్ణవిహారము పూనుటల్ దురా
త్మకులకుఁ దన్మహామహిమ♦దర్శనమున్ వృథ యేమిసేయుదున్. 248

వ. మఱియును. 249

క. అమృతపదప్రాప్తి కుపా, యములను మత్పూజనాదు ♦ లఖిలజనులకున్

తరల. ఇదియుఁ జాలక యింకనుం గృప ♦ నెల్లజీవులఁ బ్రోవ నీ
మదిఁ గడుం దమకించితేనియు ♦ మానసంబున నాకు స
మ్మదమ మిక్కిలి యెంచి చూడ స ♦ మస్తజీవదయాళుతా
భ్యుదయ మెవ్వరి కింపు గాదు ప ♦ యోజపత్రవిలోచనా. 251

వ. కావున నీప్రార్థనంబునం జేసి యిప్పుడొనర్చువిశేషంబు విను మట్లు లోకానుగ్రహార్థంబుగా నేను నిత్యసన్నిధిస్థానంబులుగా నంగీకరించినశ్రీరంగకాంచీవేంకటాచలాహోబళపురుషోత్తమాదిదివ్యస్థలంబుల కరిగి సేవింపనోపకున్న నుదయమున్న చోటనే యుండి తత్తద్దివ్యదేశనివాసు నన్ను నిజేచ్ఛానుసారంబునఁ దలంచి కేలు మొగుచువారికి సంసారంబు నుద్ధరింపఁ జేయుదు నని యానతిచ్చిన సంతసిల్లి యదియె చాలు నని యమ్మహాదేవునిదీనవాత్సల్యంబు ననేకప్రకారంబుల నన్నుతించె నని చెప్పి మధురలాలస యాకళాపూర్ణమహారాజుఁ గనుంగొని యది యిప్పుడు మీర లడిగినభవదీయపూర్వజన్మవిరచితలక్ష్మీనారాయణసంవాదకథాప్రకారంబు దేవరప్రశ్ననిమిత్తంబున నిశ్శ్రేయససులభోపాయంబు దొరికె నేఁడు సుదినం బయ్యె మదీయజన్మంబు సఫలం బయ్యె నని పలికి శ్రీరంగాదిదివ్యదేశమాహాత్మ్యంబునకు వెఱఁ గందుచు నింత భక్తవత్సలుండవే యని పరమపురుషు నఖిలలోకైకనాథు నారాయణుఁ దలంచి ప్రణమిల్లెఁ గళాపూర్ణుండును దదాదిగా నత్యాదరంబున విష్ణుసేవ గావింపుచు ధర్మమార్గంబున రాజ్యపరిపాలనంబు సేయుచు. [భుల

తే. సమ్మదము మీఱఁ దనయగ్ర ♦ జాయయందు, మధురలాలసయందు స ♦ మర్త్యని
సుతులఁ గాంచెఁ గ్రమంబున ♦ సుప్రసాదుఁ, డనఁగ సరసుఁ డనంగఁ బెం ♦ పారు

క. వల పమరఁగ నవవర్షం, బులసతిఁ దన కేళికొలది ♦ భోగక్రియ నిం [ఘనుల.
పల రెడునట్లుగఁ జేసెం, దలఁపఁగ నిది చిత్ర మనఁగ ♦ ధర నితఁ డేలెన్. 254

తే. ఆయిలాతలవిభుమహా ♦ నీయకీర్తి, పుండరీకంబుఁ బాయక ♦ యుండులక్ష్మి
వేడ్కఁ దాల్చినసంపంగి ♦ విరులబంతి, కరణిఁ గాన్పించు బ్రహ్మాండ ♦ మరసిచూడ.

ఉ. ఆయవనీశ్వరుల్ విమతు ♦ లాజి నెదుర్కొనుపాటివారు లే
రేయెడఁ గల్గినన్ రణము ♦ లించుక తద్బలపక్షకోటికిన్
జేయఁగ లేరు చేసినను ♦ జృంభితతన్మదకుంభికుంభవ
శ్యాయతనిర్ఝరీకుచము ♦ లం దయువిన్న ఖఘాతమాత్రముల్. 256

శా. తద్ధాటీసమయంబులం జటులగం ♦ ధర్వాశిపాదాహతి
ప్రోద్ధూతక్షితిధూళి నింకెడుమహాం ♦ భోధిన్ ద్విషన్మండలీ
శుద్ధాంతప్రమదావిలోచనము లం ♦ శుప్రౌఢిచేఁ గ్రమ్మఱన్

ఉ. రూపవిలాసవైభవని♦రూఢిన కాదసమాస్త్రికౌశలుం
డాపృథివీశుఁ డొండొకక్రి♦యం బరికించిన మన్మథుండ యు
ద్దీపితకాంక్షుఁ దద్ఘనుఁడు ♦ ధీరవిహారముచేత శాత్రవ
క్ష్మాపతులన్ నిలింపపుర♦కాంతల నొండొరుతోడఁ గూర్చుటన్. 2

ఉ. ధీరుఁడు శూరుఁ డక్షయవి♦తీర్ణవిహారుఁడు బంధులోకమం
దారుఁడు నీతిమార్గసము♦దారుఁడు లోకపవిత్రకీర్తివి
స్తారుఁడు దోషదూరుఁడు ని♦తాంతగభీరుఁడు నిత్యశోభనా
కారుఁడు ధర్మసారుఁ డవి♦కారుఁడు తజ్జనపాలుఁ డెయ్యెడన్. [షణుండు

తే. అతనిగుణము లెన్నఁగఁ జతు♦రాస్యుఁ డైన,నచతురాస్యుఁ డగ్గధిషణుండు ♦ నధి
ధర నహీనుండు హీనుండు ♦ దక్షముఖులు, దక్షముఖులను మఱివేఱ ♦ తడవ [నేల.

ఉ. పూర్ణసమస్తసద్గుణవి♦భూషితుఁ డై పొలుపొందునాకళా
పూర్ణుకథల్ వినం జదువఁ ♦ బొల్పుగ సంతతివైభవాదివి
స్తీర్ణశుభంబు కల్మి కజు♦దీవన మున్నది గల్గెఁ గాన నా
నిర్ణయమార్యు లెల్ల మది ♦ నిల్పి వినుండు పఠింపుఁ డింపుతోన్. 261

ఉ. భవ్యత నెల్లదేశములఁ ♦ బ్రస్తుతి కెక్కుచు మీఱి యిమ్మహా
కావ్యము సుప్రసిద్ధ మగుఁ ♦ గావుత నిత్యము సర్వలోకసం
స్తవ్యనిజస్మృతిన్ వెలయు♦తాండవకృష్ణుకృపన్ బవిత్రశా
స్త్రవ్యసనాతిధన్య మగు♦సజ్జనకోటియనుగ్రహంబునన్. 262

శా. శ్రీరోచిష్ణుకటాక్షవీక్షజయల♦క్ష్మీసంతతాశేషయో
గ్యారాజద్భుజ యారువీటిపురభు♦క్క్షోణిపాలాన్వయ
క్షీరాంభోనిధికౌస్తుభాయితమహా♦స్థేమోదయప్రస్ఫుర
న్నారత్నావరపాత్రగోత్రతిలకా ♦ నంద్యాలకృష్ణాధిపా.

క. శోభితవైభవరూపమ, నోభవ కొండాంబికాత♦నూభవ భూతి
శ్రీభవ పరిశమితారి, ప్రాభవ బుధవర్ణ్యమాన ♦ రామసమానా. [త్రా

వనమయూరము. శైలవరధీరనిజ♦సంగరపరిత్రా, ణాలఘువిచారసక♦లాంగనుతగో
పాలనవిహార యవి♦భంగజయయాత్రా, శీల నగధీర నర♦సింగవిభుపుత్త్రా. 265

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళియమరనార్య
తనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామధేయప్రణీతం బయిన కళాపూర్ణోదయం
బనుమహాకావ్యంబునందుఁ బ్రబంధపరిపూర్తిశోభనం బైనయష్టమాశ్వాసము
సర్వంబును సమాప్తము.

శ్రీ కామేశ్వర్యర్పణమస్తు.